

મંથરવામિત્વના સર્વ હ્રદ રવાધીન
 પાંચસો પ્રતમાં મર્યાદિત આ પહેલી આવૃત્તિની
 આ પ્રત ૨૨૧ મી છે.
 ૨૨૧. ૪૧- ૪૮૮૮૮૮

૫૦
 હીમત રેફરે રૂપિયા

સમપણું

આદેય નામકર્મના ઉદયવાળા
અને જૈન મંત્રોમાં વિશિષ્ટ સ્થાને પ્રાપ્ત અચોલા
મારા આજીવન ઉપાદેય
ત્રેવીસમા તીર્થંકર પુરિસાદાણી શ્રીજગદ્ગુરુભક્ત
પાર્શ્વનાથજી
ને

તવર્ષનાં ધર્મશાસ્ત્રો, પુરાણો, કથાગ્રંથો ને મહાપુરુષોનાં ચરિત્રો પૈકી કોઈ પણ વિષયનું પુસ્તક જુઓ. વિદ્યામંત્ર અથવા તેના પ્રભાવ સંગ્રહમાં કંઈ ને કંઈ લખેલું તેમાંથી મળી આવશે જ.

આ ઉપરથી પાઠકગણ જોઈ શકશે કે પૂર્વે ભારતવર્ષમાં આ વિદ્યામંત્રનો પ્રચાર ઘણો અસાધારણ હતો. પાંચમીથી દસમી સદી સુધીના પાંચસો વર્ષના ગાળામાં આ વિષયના નાના મોટા બેથી અઢી હજાર જેટલા ગ્રંથો તો એકલા જૌદ્ધ ભિક્ષુઓએ બનાવ્યા હતા ! આ ઉપરથી ભારતવર્ષમાં મંત્રવિદ્યાનો ફેલાવો કેટલો હોવો જોઈએ તેનું અનુમાન કરી શકાશે, જૌદ્ધ સંપ્રદાયમાં આ વિષયના ગ્રંથોની બહુલતા હોવાથી જ હાલના વિદ્વાનોનું માનવું છે કે મંત્રવિદ્યા તથા તંત્રવિદ્યાના ગ્રંથો જૈનોએ જૌદ્ધ સંપ્રદાયના અનુકરણ રૂપે તૈયાર કર્યા છે. તેનું એક કારણ એ પણ છે કે જૈન સંપ્રદાયના તે વિષયના ગ્રંથો હજુસુધી અપ્રસિદ્ધ છે. તેથી જ ભૈરવ પત્રાવતી કલ્પ ગ્રંથના વિદ્વાન પ્રસ્તાવના લેખકે જૈનાગમોમાંથી પુરાવાઓ આપીને સાબિત કરેલું છે કે જૈન સંપ્રદાયમાં જૌદ્ધ સંપ્રદાયની અસર પહેલાં પણ જૈનાચાર્યો આ વિદ્યાથી અનભિજ્ઞ ન હતા.

વિદ્યામંત્રના પ્રચારની દૃષ્ટિએ આ તો એક સાધારણ વાત થઈ. પણ જૈન સમાજનો આ વિષયમાં કેટલો આદર હતો તે બતાવવાની ખાસ જરૂર છે. જૌદ્ધ લોકોએ આ વિષયને જેમ ધાર્મિક રૂપ આપી, અવશ્ય કર્તવ્ય તરીકે તેનો સ્વીકાર કર્યો હતો અને વાતવાતમાં તેનો ઉપયોગ કરતા હતા તેટલી હદે જૈનાચાર્યો બિલકુલ ગયા નહોતા. તેઓ મંત્રશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરતા એટલું જ નહિ, પણ કોઈ કોઈ પ્રસંગે પતિત સાધુ અથવા ગૃહસ્થોની ખુશામત કરીને પણ આ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરતા હતા, છતાં પણ એનો ઉપયોગ લાભાલાભ જોઈને શાસનરક્ષાના કારણે નિમિત્તે જ કરતા. વજ્રસ્વામી, પ્રિયગ્રન્થિસૂરિ, આર્યજપટ, આર્યગંગુ, પાદલિપ્તસૂરિ, સિદ્ધસેન દિવાકર, હરિભદ્રસૂરિ, કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીહેમચન્દ્રસૂરિ, શ્રીજિનદત્તસૂરિ, શ્રીજિનપ્રભસૂરિ, વાદિવેતાલ શ્રીશાંતિસૂરિ, શ્રીશાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાય વગેરે અનેક પ્રાચીન તેમજ અર્વાચીન આચાર્યો આ વિષયના અનુભવી મંત્રવાદીઓ હતા. આર્ય સ્થૂલભદ્ર જેવા સ્થવિર પણ કારણે વિના આ શક્તિનો ઉપયોગ કરવાથી શિક્ષાને પાત્ર થયા હતા. અને આવા સખત પ્રતિબંધના કારણથી જ જૌદ્ધોની માફક જૈનોમાં આ મંત્રવાદથી આચારમાર્ગમાં વિકૃતિ થવા પામી નથી. બીજું એ પણ કારણ છે કે જ્યારે બીજા લોકો ઔદિક કૃષ્ણની આશાથી જ મંત્ર અને વિદ્યાઓ જપતા ત્યારે પણ જૈનાચાર્યોનો આમાં મુખ્ય ઉદ્દેશ કર્મનિર્જરણો હતો. સૂરિમંત્રનું અનુષ્ઠાન જે લગભગ પ્રત્યેક જૈનઆચાર્યેને કરવું પડતું તેનો પણ ફક્ત ઉદ્દેશ કર્મનિર્જરણે લગતો જ હતો. જૌદ્ધ અને ખાસ

“વિજ્ઞાન ઉભયં સેવે સિ । ઉભયં જામ પાસત્ય મિહત્ય તે વિજ્ઞાનમ્ત જોગાદિગિમિ ” સેવે દ્વયર્થઃ ॥ ”

નિવેદન

॥ શ્રી જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥

પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં અુચ્યત્વે કરીને જ્ઞેનશાસનના પરમ આધારભૂત પ્રાચીન આચાર્યવ-
યોએ રચેલાં અને અને પ્રાપ્ત થયા તેટલાં સૂરિમંત્રકલ્પો તથા શ્રીવિષ્ણુધ્યેંદ્રસૂરિના શિષ્ય
શ્રીસિંહતિલકસૂરિ વિરચિત શ્રી વર્ધમાનવિદ્યાના બે કલ્પો તથા શ્રી વર્ધમાનવિદ્યા યંત્ર આલે-
ખન વિધિ તથા પૂર્વાચાર્યો વિરચિત ૧૫ પરિશિષ્ટોમાં શ્રી સૂરિમંત્ર તથા શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાને
લગતાં સ્તોત્રો તથા વિદ્યમાન તપાગચ્છીય વયોવૃદ્ધ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયનેમિસૂરિશ્વર-
જીના પરમ શિષ્ય વિનેય શ્રી વિજયપદ્મસૂરિજીએ મારી વિનંતિથી પ્રાકૃત ભાષામાં રચેલાં
સૂરિમંત્રનાં પાંચે પ્રસ્થાનોનાં જુદાંજુદાં પાંચ સ્તોત્રો વિદ્યમાન આચાર્યદેવો તથા જ્ઞેન
મુનિવરોના પઠન પાઠન માટે પ્રથમ જ વખત પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલાં છે.

સંપાદકના વિચારો જે “મંપાદક્રીય સરભર” માં આગળ પ્રસિદ્ધ થયેલાં છે, તેમાંની
ઘણીખરી બાબતોમાં મારો મનભેદ હોવા છતાં લેખકની લેખિનીની સ્વતંત્રતાની આડે
નહિ આવતાં વિદ્યમાન જ્ઞેન વિદ્વાનોમાં જ્ઞેન મંત્ર શાસ્ત્રની બાબતના હિંદા અભ્યાસી મુંબાઈ
નિવાસી શ્રીયુત મોહનલાલ ભગવાનદાસ ઝવેરી સોલિસિટરે સંપાદિત કરેલ અને મારા
તરફથી(શ્રી ભૈરવ પદ્માવતી કલ્પની પ્રસ્તાવના તરીકે) પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ Comparative
and Critical Study of Mantrashastra (મંત્રશાસ્ત્રનો તુલનાત્મક અને વિવેચનાત્મક
અભ્યાસ) * નામના ગ્રંથ તરફ આ વિષયમાં રસ લેનાર વાચકોનું ખાસ લક્ષ ખેંચવાની આ
તક લઉં છું.

મંત્રોની પ્રાચીનતા *

સાંભળવા પ્રમાણે પૂર્વે વિદ્યાપ્રવાહ નામના પૂર્વમાં એવા અનેક વિદ્યાનો હતા કે
જેનાથી પૂર્વાચાર્યો દરેક પ્રમંજે શાસનની રક્ષાઓ કરતા. ‘વિદ્યા’ શબ્દનો અર્થ આ સ્થળે
‘જ્ઞાનાત્મક વિદ્યા’ નહિ પણ ‘મંત્રસ્વરૂપિણી અક્ષરાત્મક વિદ્યા’ સમજવાનો છે. ઉપરોક્ત
પૂર્વાત્મક વિદ્યાઓનો તો આજે નાશ થયેલો છે, છતાં એમના વિષયનો મહિમા હજી સુધી
મણે તાલે છે. તમે કોઈ પણ આસ્તિક ભારતવાસીની આગળ ‘વિદ્યા’ અથવા એનો જ
બીજો પ્રકાર ગણાતા ‘મંત્ર’ની વાત કરો, તો તે ઘણી જ શ્રદ્ધાથી સાંભળશે. ભારતવર્ષની
પ્રજાને આ વિષય ઉપર લાંબા કાળથી અચળ શ્રદ્ધા છે. અજ્ઞાન બાળકોમાંથી પણ એવાં
મોડાં જ નીકળશે કે જેઓ વિદ્યામંત્રના અમત્કારોની વાતોથી તદ્દન અનભિશ હોય. ભાર-

તવર્ષનાં ધર્મશાસ્ત્રો, પુરાણો, કથાગ્રંથો ને મહાપુરુષોનાં ચરિત્રો પૈકી કોઈ પણ વિષયનું પુસ્તક નુઓ. વિદ્યામંત્ર અથવા તેના પ્રભાવ સંબંધમાં કંઈ ને કંઈ લખેલું તેમાંથી મળી આવશે જ.

આ ઉપરથી પાઠકગણ જોઈ શકશે કે પૂર્વે ભારતવર્ષમાં આ વિદ્યામંત્રનો પ્રચાર થયો અસાધારણ હતો. પાંચમીથી દસમી સદી સુધીના પાંચસો વર્ષના ગાળામાં આ વિષયના નાના મોટા બેથી અઢી હજાર જેટલા ગ્રંથો તો એકલા જૌદ ભિક્ષુઓએ બનાવ્યા હતા ! આ ઉપરથી ભારતવર્ષમાં મંત્રવિદ્યાનો ફેલાવો કેટલો હોવો જોઈએ તેનું અનુમાન કરી શકાશે. જૌદ સંપ્રદાયમાં આ વિષયના ગ્રંથોની બહુલતા હોવાથી જ હાલના વિદ્વાનોનું માનવું છે કે મંત્રવિદ્યા તથા તંત્રવિદ્યાના ગ્રંથો જૈનોએ જૌદ સંપ્રદાયના અનુકરણ રૂપે તૈયાર કર્યા છે. તેનું એક કારણ એ પણ છે કે જૈન સંપ્રદાયના તે વિષયના ગ્રંથો હજુસુધી અપ્રસિદ્ધ છે. તેથી જ ભેરવ પદ્માવતી કલ્પ ગ્રંથના વિદ્વાન પ્રસ્તાવના લેખકે જૈનાગમોમાંથી પુરાવાઓ આપીને સાબિત કરેલું છે કે જૈન સંપ્રદાયમાં જૌદ સંપ્રદાયની અસર પહેલાં પણ જૈનાચાર્યો આ વિદ્યાથી અનભિજ્ઞ ન હતા.

વિદ્યામંત્રના પ્રચારની દૃષ્ટિએ આ તો એક સાધારણ વાત થઈ. પણ જૈન સમાજનો આ વિષયમાં કેટલો આદર હતો તે બતાવવાની ખાસ જરૂર છે. જૌદ લોકોએ આ વિષયને જેમ ધાર્મિક રૂપ આપી, અવશ્ય કર્તવ્ય તરીકે તેનો સ્વીકાર કર્યો હતો અને વાતવાતમાં તેનો ઉપયોગ કરતા હતા તેટલી હદે જૈનાચાર્યો બિલકુલ ગયા નહોતા. તેઓ મંત્રશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરતા એટલું જ નહિ, પણ કોઈ કોઈ પ્રસંગે પતિત સાધુ અથવા ગૃહસ્થોની ખુશામત કરીને પણ આ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરતા હતા, ઋષ્ટતાં પણ એનો ઉપયોગ લાભાલાભ જોઈને શાસનરક્ષાના કારણે નિમિત્તે જ કરતા. વજ્રસ્વામી, પ્રિયગ્રન્થિસૂરિ, આર્યબપટ, આર્યમંશુ, પાદલિપ્તસૂરિ, સિદ્ધસેન દિવાકર, હરિભદ્રસૂરિ, કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીહેમચન્દ્રસૂરિ, શ્રીજિનદત્તસૂરિ, શ્રીજિનપ્રભસૂરિ, વાદિવેતાલ શ્રીશાંતિસૂરિ, શ્રીશાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાય વગેરે અનેક પ્રાચીન તેમજ અર્વાચીન આચાર્યો આ વિષયના અનુભવી મંત્રવાદીઓ હતા. આર્ય સ્થૂલભદ્ર જેવા સ્થવિર પણ કારણે વિના આ શક્તિનો ઉપયોગ કરવાથી શિક્ષાને પાત્ર થયા હતા. અને આવા સખત પ્રતિબંધના કારણથી જ જૌદોની માફક જૈનોમાં આ મંત્રવાદથી આચારમાર્ગમાં વિકૃતિ થવા પામી નથી. બીજું એ પણ કારણ છે કે જ્યારે બીજા લોકો ઔદિક કૃષ્ણની આશાથી જ મંત્ર અને વિદ્યાઓ જપતા ત્યારે પણ જૈનાચાર્યોનો આમાં મુખ્ય ઉદ્દેશ કર્મનિર્જરાનો હતો. સૂરિમંત્રનું અનુષ્ઠાન જે લગભગ પ્રત્યેક જૈનઆચાર્યને કરવું પડતું તેનો પણ ફક્ત દેશ કર્મનિર્જરાને લગતો જ હતો. જૌદ અને ખાસ

“વિજ્ઞાન ઉભયં સેવે સ્તિ । ઉભયં જામ પાસત્ય ગિહત્ય તે વિન્નમન્ત જોગાદિગિમિ સેવે ક્વત્યયઃ ॥”

—નિશિવવર્ણિ ૧, ૫૦.

કરીને શાક્રત લોકોના મંત્રવાદથી જૈનોના મંત્ર અને વિદ્યાઓ તદ્દન પવિત્ર અને નિદોષ વિધિસાધ્ય હોવાથી પણ મંત્રવાદ જૈન આચારોમાં વિકૃતિ ઉત્પન્ન કરી શક્યો નથી.

શ્રીદેવતાધિષ્ઠિત તે વિદ્યા અને પુરુષદેવતાધિષ્ઠિત તે મંત્ર, અથવા જૈનો પાઠ કરવા માત્રથી જ કાર્યની સિદ્ધિ થાય તે મંત્ર અને જપ હોમાદિ વિધિ સાધ્ય તે વિદ્યા : એમ બે પ્રકારે મંત્ર અને વિદ્યાનો ભેદ જૈન ગ્રંથકારોએ બતાવ્યો છે. જૈનોની માન્યતા પ્રમાણે હજારો વિદ્યાઓ છે, જેમાં નીચે લખેલી સોળ વિદ્યાઓ મુખ્ય છે : ૧ રોહિણી, ૨ પ્રજ્ઞસિ, ૩ વજ્રશૃંખલા, ૪ વજ્રાંકુરી, ૫ અપ્રતિચક્રા, ૬ નરદત્તા, ૭ કાલી, ૮ મહાકાલી, ૯ ગૌરી, ૧૦ ગાંધારી, ૧૧ મહાજ્વાલા, ૧૨ માનવી, ૧૩ વૈરુટયા, ૧૪ અચ્છુસા, ૧૫ માનસી અને ૧૬ મહામાનસી. આ સોળ વિદ્યાઓની અધિષ્ઠાયક સોળ દેવીઓ પણ એ જ નામની માનેલી છે, જે વિદ્યાદેવીઓના નામથી ઝોળખાય છે. એ વિદ્યાદેવીઓની પ્રાચીન તાડપત્ર પરની પ્રતિકૃતિઓ માટે જુઓ પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ચિત્ર નં. ૧ થી ચિત્ર નં. ૧૬ સુધી.

આશ્વાયજન્ય

શું એ અક્ષોસનો વિષય નથી કે આ રત્નપ્રસૂતા ભારતભૂમિમાં ઉત્પન્ન થયા છતાં પૂર્વાચાર્યો વિરચિત અને સંગ્રહિત ઉત્તમોત્તમ મંત્રામ્નાયના ગ્રંથોની કાંઈપણ દરકાર નહિ રાખતાં પ્રમાદજન્ય ઘોર નિદ્રામાં સૂતાં સૂતાં તે રત્નોને આપણે હાથમાંથી ગુમાવી રહ્યા છીએ ? જો આપણામાં પ્રમાદ ન હોય તો ‘વિદ્યાપ્રવાદ’ આદિ મહામૂલ્ય ગ્રંથો આપણા હાથમાંથી નાશ પામ્યા હોત ? વિદ્યાપ્રવાદની વાત તો દૂર રહી પણ પ્રસ્તુત ગ્રંથાવલિમાં છપા-એલ ‘ભૈરવપદ્માવતીકલ્પ’ની ચે ટીકા સહિતની સંપૂર્ણ પ્રત પણ ગુજરાતના બંડારોમાંથી એક યા બે મળી શકે. વળી ‘અદ્ભુત પદ્માવતી કલ્પ’ની પ્રત માટે ઘણી તપાસ કરવા છતાં બીજી એક પણ પ્રત ન મળી શકવાથી તે કલ્પ અપૂરો જ છાપવો પડ્યો છે. જો આ વિષય પરત્વે આપણી ઉપેક્ષાવૃત્તિ ન હોત તો હજારો વિદ્યાઓમાંથી આજે આંગળીના વેટે ગણી શકાય તેટલા જ આમ્નાયના ગ્રંથો મળતા હોત ? અને જો આપણને વારસામાં મળેલા આ વિષયના ગદ્યા ચે ગ્રંથો સાચવી રાખ્યા હોત તો શું એવો સંભવ પણ હતો કે આપણું આ પ્રકારે અધઃપતન થાત ? એક બાબુ આપણે પોતાની પાસેના આ વિષયના અમૂલ્ય ગ્રંથોનો નાશ થવા દીધો અને બીજી બાબુ આપણામાં આ વિષયનું જ્ઞાન જે અવિચ્છિન્ન પરંપરાએ સુર-ગમથી જિતરી આવતું હતું તેનો હાસ થતો ગયો તથા તે તરફના અજ્ઞાનને લીધે ત્રીજી બાબુ ‘મંત્રવિદ્યા’નો પ્રચાર એ પાપ છે એવા અવાજે ઉઠાવનાર કેટલીક વ્યક્તિઓએ સમાજને ભડકાવી મૂક્યો. આવા સમયમાં નવીન ગ્રંથરત્નોની શોધ અને સંગ્રહ થઈ શકે એમ આશા તો ક્યાંથી જ રાખી શકાય ?

આ ગ્રંથમાં છાપવામાં આવેલા ચંત્રો તથા ચિત્રો વગેરેના પ્રકાશનના સર્વ હક્ક

સારાભાઈ નવાળને જ સ્વાધીન હોવાથી તેમની લેખિત મંજૂરી વિના કોઈપણ સંસ્થા અગર વ્યક્તિએ નહિ છપાવવા આગ્રહભરી વિનંતિ છે. વળી આ અતિ દુર્લભ યંત્રો તથા ચિત્રો પૂજનીય અને વંદનીય છે, તેમજ જ્ઞાન સ્વયં પણ પૂજ્ય છે. એટલે વાંચક અને દર્શક બંને પ્રત્યે નમ્ર વિનંતિ છે કે તેઓ કૃપા કરીને તેની જરા પણ અવગણના ન કરે.

પ્રસ્તુત સંગ્રહમાં ૧ અંચલગચ્છીય શ્રીમેરુતુંગસૂરિ વિરચિત “સૂરિમંત્રકલ્પ” પાના ૧ થી ૩૧. ૨ શ્રી દેવાચાર્યગચ્છીય અજ્ઞાત વિરચિત “દુર્ગપદ વિવરણ” પાના ૩૨ થી ૪૨. ૩ અજ્ઞાત સૂરિકૃત “સૂરિમંત્રકલ્પ” પાના ૪૩ થી ૫૧. ૪ મલધારી શ્રીરાજશેખરસૂરિ વિરચિત “મલધારિગચ્છ-સૂરિમંત્રકલ્પ.” પાના ૫૨ થી ૬૩ સુધી, ૫ વિલિન્નામ્નાયક-લ્પાદિ પાના ૬૪ થી ૭૦ સુધી. પરિશિષ્ટોમાં ૧ શ્રીહ્રીકારકલ્પ પાના ૭૧ થી ૭૩ સુધી, ૨ શ્રી એકાક્ષિ નાલિકેરકલ્પ પાનું ૭૪, ૩ શ્રી જિનપ્રભસૂરિ વિરચિત “શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાસ્તવન” પાના ૭૫ થી ૭૬, ૪ પૂર્વાચાર્ય વિરચિત “પ્રવચનમંગલસાર સ્તવ” પાના ૭૭ થી ૭૮, ૫ શ્રી પૂર્ણચન્દ્રસૂરિ વિરચિત ‘શ્રીસૂરિવિદ્યાગભિતલિખ્ધસ્તોત્ર’ પાના ૭૯ થી ૮૦ સુધી, ૬ શ્રી ચક્રેશ્વરસૂરિ વિરચિત ‘શ્રી વર્ધમાનવિદ્યાસ્તવ’ પાના ૮૧ થી ૮૨ સુધી, ૭ પૂર્વાચાર્ય વિરચિત ‘શ્રીમન્ત્રાધિરાજગભિત શ્રીગૌતમસ્વામિ સ્તવન’ પાના ૮૩ થી ૮૪ સુધી, ૮-૯ અને ૧૦ શ્રીમુનિસુંદરસૂરિ વિરચિત ‘શ્રીસૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકસ્તવત્રયી’ પાના ૮૫ થી ૮૭ સુધી અને ૧૧ થી ૧૫ આચાર્ય શ્રીવિજયપદસૂરિ વિરચિત શ્રી સૂરિમન્ત્ર પંચપ્રસ્થાનસ્તોત્રાણિ’ પાના ૮૮ થી ૯૨ સુધી તથા શ્રી સિંહતિલકસૂરિ વિરચિત ૧ ‘શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાકલ્પ’ પાના ૧ થી ૯ અને ‘૨ શ્રીવર્ધમાન વિદ્યાકલ્પ’ પાના ૧૦ થી ૨૦ સુધી, શ્રી વર્ધમાનવિદ્યાકલ્પે ચન્ત્રલિખનવિધિ પાના ૨૧ થી ૨૨ સુધી તથા પાના ૨૩ થી ૨૮ સુધી શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાસંપ્રદાય તથા ણધા ‘સૂરિમંત્રકલ્પો’ નું અને બંને ‘વર્ધમાન વિદ્યાકલ્પો’ નું શુજરાતી ભાષાંતર આપેલું છે, તે તરફ મન્ત્ર સાહિત્યાના શોખીનોનું ધ્યાન ઝેંચવાનું યોગ્ય માનું છું. આ ગ્રંથમાં પ્રગટ થયેલી કૃતિઓમાંથી પ્રેરણા લઈને કોઈ આચાર્યવર્ય વિધિ અનુસાર મન્ત્ર સાધના કરીને જૈનશાસનની રક્ષા કરવા ઉદ્યુક્ત થશે તો મારી આ અંગ્રહ પ્રગટ કરવાની મહેનત સફળ થયેલી લેખીશ.

આ ગ્રંથમાં છપાવેલા પ્રયોગોમાં કેટલેક ઠેકાણે શાસનની રક્ષા નિમિત્તે મારણ, મોહન, વશીકરણ, ઉચ્ચાટન વગેરેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલો છે તેનો દુરુપયોગ નહિ કરવા વાંચકોને મારી નમ્ર અને આગ્રહ ભરી વિનંતિ છે, છતાં કોઈ તેવો દુરુપયોગ કરશે તો તેના પાપનો ભાગીદાર હું નથી, કારણ કે આ ગ્રંથ પ્રગટ કરવાનો મારો ઉદ્દેશ તો માત્ર આવા છિન્નભિન્ન થઈ ગયેલા મન્ત્ર સાહિત્યનો ઉદ્ધાર કરીને એકત્ર કરવાનો છે અને તે કરેલો ઉદ્ધાર શાસનની રક્ષા નિમિત્તે ભવિષ્યમાં કોઈક વખત ઉપયોગમાં આવશે તે છે.

મહાસૂત્રીકાર

આ ગ્રન્થમાં છાપવામાં આવેલી ગદી કૃતિઓ પૈકી મલધારી શ્રીરાજશેખરસુ-
રિજી વિરચિત ‘સૂરિમંત્રકલ્પ’ બહુ જ અગ્રુદ્ધ અવસ્થામાં શ્રીપ્રીતિચંદ્રસુરિશ્વરજી તરફથી
છપાવવામાં આવેલી છે તે એવી તો અગ્રુદ્ધ છપાવવામાં આવેલી છે કે તેના કરતાં ન છપા-
વી હોત તો વધારે સાર થાત. આ કલ્પ સિવાયની કોઈ પણ કૃતિ કોઈ પણ તરફથી છ-
પાવી હોવાનું મારા ખ્યાલમાં નથી. આ ગ્રન્થના સંશોધનાદિકાર્યમાં ઉપયોગમાં લેવામાં
આવેલી હસ્ત પ્રતોનો પરિચય આગળ સંપાદકે કરાવેલો છે.

આ ગ્રન્થમાં છાપવામાં આવેલા ચિત્રો પૈકીનો સુખ ચિત્રનો સહસ્રદશા પાર્શ્વનાથનો
પચતીર્થી (શત્રુંજય, ગિરનાર, આબુ, સમેતશિખરાદિ પાંચતીર્થો) નો ચિત્રપટ, મોગલ
સમયનો શ્રી સૂરિમંત્રનો ચિત્રપટ અને શ્રીસૂરિમંત્ર ગર્ભિત સિદ્ધચક્રના બૃહદ્ ચંત્રનો
ચિત્રપટ સારાભાઈ નવાળના સંગ્રહનો છે. શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાનો સુંદર ચિત્રાકૃતિઓ
વાળો ચિત્રપટ પાટણ નિવાસી અમૃતલાલ મોહનલાલ લોજકના સંગ્રહનો છે અને શ્રી
જિનમંડનગણિ વાળો શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાનો પટ વિદ્વદ્વય ગુરુદેવ શ્રીપુણ્યવિનયજીના
મંગ્રહનો છે. ચોવીશ તીર્થકરો, સરસ્વતી, લક્ષ્મી, ચક્રેશ્વરી તથા પદ્માવતીના રંગીન ચિત્રોનાં
ખેલોકો તથા સોળ વિદ્યાદેવીઓ અને ચોવીશ યક્ષો, ચોવીશ યક્ષિણીઓના ખેલોકો સારા-
ભાઈ નવાળના સંગ્રહનાં છે.

આ પુસ્તકનું સર્વાંગ સુંદર શુદ્ધ સંપાદન કરી આપવા માટે પંડિત અંબાલાલ પ્રેમચંદ
શાહનો, છાપકામ સુધક કરી આપવા માટે “કુમાર પ્રિન્ટરીના” મેનેજર શ્રીયુત ગયુભાઈ
રાવતનો તથા જે જે મુનિમહારાજો તથા ગૃહસ્થો તરફથી પ્રત્યક્ષ યા પરોક્ષ રીતે આ
ગ્રન્થ પ્રકાશનમાં સહાય મળી હોય તે બધાનો આભાર માનવાની આ તક લઉં છું.

પ્રાંતે મારા તરફથી આ પ્રકાશન પહેલાં મારી ગ્રન્થાવલિમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા (૧) શ્રી
જૈન સ્તોત્ર સંદોહ ભાગ. ૧લો (૨) શ્રીમંત્રાધિરાજ ચિંતામણી (૩) શ્રીભેરવપદ્માવતી
કલ્પ (૪) શ્રીમહાપ્રાભાવિક નવસ્મરણ (૫) શ્રીધંટાકર્ણ-માણિકદ્રમંત્રતંત્ર કલ્પાદિ સંગ્રહ
(૬) મહા ચમત્કારીક વીશાયંત્રકલ્પ (૭) અનુભવસિદ્ધ મંત્રજત્રીશી (૮) શ્રીજૈન ધંત્રાવલિ
તથા Comparative and critical study of mantrashashtra નામના જૈન મંત્રશાસ્ત્રના
પ્રકાશનો તરફ વાંચકોની લક્ષ યેચવાનું રખા લઉં છું.

વિ. સં. ૨૦૦૪ વૈશાખ વદી ૬ શનીવાર

સાશસ્ત્રાર્થ મ. નવાળ
નાગજીમુધરની પોળ, અમદાવાદ

સંપાદકીય સરભર

મંત્રવાદના વિષયમાં ફેટલાઈ વિદ્વાનોએ ઊઠાપોઠ કર્યો છે. છતાં તેની અફલુતતા અને અજ્ઞેયતા માટે સૌ કોઈ એકમત છે. એક વિદેશી વિદ્વાને કહ્યું છે તેમ, “ભારતીય શાસ્ત્રોમાં એવો ભાગ્યે જ કોઈ વિષય છે જે મંત્ર વિષયને બાદ કરતાં ઓછો સમજાય.”

એક કાળે ભારતના એક ખૂણાથી બીજા ખૂણા સુધી મંત્રવાદનો પ્રચાર ખૂબ હતો. ભારતવાસીઓ એની ઘેલછામાં ગળાખૂડ હુમેલા હતા. ભારત જ નહિ, પ્રાચીન બેબિલોન, અસુર, મિશ્ર આદિ દેશોમાં પણ તેનાં મૂળ ઊંડાં ઘલાયાં હતાં; એવી તવારીખ મળે છે. આજે પણ એનો પ્રભાવ છેક ભુંસાયો નથી.

જો કે બીજી વિદ્યાઓની માફક મંત્રવિદ્યાને આ યુગમાં અલગ કે વિશિષ્ટ સ્થાન મળ્યું હોય એમ જણાતું નથી. છતાં હરેક સમાજમાં ચાલતા પ્રચલિત વહેમોના નિરાકરણ માટે ધર્મશાસ્ત્રો વગેરે ગ્રંથોમાં મંત્રની સૃષ્ટિ ઊભી કરલી જોવાય છે અને મળિમન્ત્રૌષધીના-મચિત્ત્ય: પ્રભાવ:—મણિ, મંત્ર અને ઔષધિનો પ્રભાવ અચિત્ત્ય છે; એમ કહીને તેના પ્રભાવની ગૂઢતા પણ ઉપદેશી છે.

વેદમાં વિશેષતઃ ઋગ્વેદ અને અથર્વવેદમાં આપણને એ યુગના વિચારોની ઝાંખી મળી આવે છે. અથર્વવેદ તો ઐન્દ્રજલિક અને ભૂત-પિશાચ સંગ્રંધી વિદ્યાઓથી ભરપૂર છે. ઇ. સ.ના ત્રીજા સદી પછી યોગશાસ્ત્રનો મંત્રવાદ સાથે સંગ્રંધ થયો; જે તંત્રશાસ્ત્રનો મુખ્ય ભાગ બની રહ્યો. પણ એને વાસ્તવિક ધર્મનું સ્વરૂપ આપવામાં તો પાંચમીથી દશમી સદી સુધીમાં બૌદ્ધ સાધુઓ અને સિદ્ધોએ અથાક પ્રયત્ન કર્યો. તંત્રશાસ્ત્રના તેમણે અનેક ગ્રંથો રચી કાઢી તેનો પ્રભાવ સમસ્ત ભારતમાં ફેલાવ્યો. અને શાક્તમતે તો તાંત્રિકસાધનામાં નીતિશાસ્ત્રો સામે પ્રતિવાદ કરવામાં પણ મણા ન રાખી.

ભારતીય યોગવિદ્યાની સિદ્ધિઓ અને વિદેશીય મેસ્મેરિઝમ, હિપ્નોટિઝમના પ્રયોગો આપણને મંત્રવાદની પ્રાથમિક ભૂમિકાનું શ્રદ્ધા બેસાડવા વિજ્ઞાનસિદ્ધ પ્રયોગ તરફ ધસડી જાય છે. યોગસિદ્ધિના પ્રયોગો કે મેસ્મેરિઝમ કરનારી આધ્યાત્મિક ભૂમિકા કેવી પતનશીલ થઈ જાય છે, એ વિચારને બાબુ ઉપર મુકીએ તો એના પ્રયોગોમાં સત્યા-શની ગળક થાય છે; એ એક હકીકત છે. અને માંત્રિક વિદ્યાની ઉચ્ચ ભૂમિકા સમજવાના સાધનરૂપ આમ્નાયા: સ્વલ્પ દુર્લભા: આમ્નાય રહ્યો નથી, એટલું જ નહિ તેને ખૂબ રહસ્યમયી બનાવવા એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે,

પુસ્તકે લિખિતા વિદ્યા, યેન સુન્દરિ ! જાણ્યતે ।

સિદ્ધિર્ન જાયતે તસ્યા: , કલ્પકોદિશૈતૈરપિ ॥

તેથી જ મંત્રોનું પ્રયોગ વિજ્ઞાન અત્યારે તો ઠોઠ અંધારી શુશ્રૂષાનું નિગૂઢતત્ત્વ બની રહ્યું છે એમ કહેવામાં કશી અશ્વજ નથી.

જૈનધર્મે મંત્રવાદને ક્યારથી અપનાવ્યો એ શોધી કાઢવું કઠણ છે શ્રી મોહનલાલ ઝવેરી કહે છે કે, “જેનોમાં મંત્રવાદની પ્રવૃત્તિ ઠેક શ્રીપાર્શ્વનાથના સમય ઇ. સ. પૂર્વે ૮૫૦થી હોવાનું જણાય છે અને તેથી પૂર્વોમાં જે મંત્રવિદ્યાઓ હતી, જેનો અત્યારે નાશ થયો છે તે પાર્શ્વનાથના સમયમાં પણ હતી.” ભગવાન મહાવીર અને બુદ્ધના સમયે કેટલાયે આત્મિક-શક્તિ ધરાવનાર મુનિઓ હતા, જેઓ પોતાની વિદ્યા દ્વારા કાર્યસિદ્ધિ કરતા. પણ ભગવાન મહાવીર અને બુદ્ધે આવી વિદ્યાઓનો ઉપયોગ કરતાં તેમને શક્યા હોવાની કથાઓ પણ આપણને મળે છે.

મત્રનું દળ ઐહિક કામનામાં છે. અને જૈનધર્મે ઐહિક સિદ્ધિઓનો નિષેધ કરે એમાં નવાઈ નથી. કોઈ પણ પ્રાચીન સૂત્રોમાં મંત્ર કે વિદ્યાનો ઉલ્લેખ નથી. સંયમપ્રધાન ધર્મમાં ઐહિક કામનાને અવગણ્ય કેટલો? છતાં વિશુદ્ધ મુક્તધરોની કથાઓ ભાગ્યે જ મંત્રસિદ્ધિના પ્રણાવ વિનાની મળી આવે અને મોટા મોટા જૈન વિદ્વાન સાધુઓએ એની સાધના માટે કેટલાક રચેલા શાસ્ત્રો પણ મળે છે, એટલું જ નહિ જૈન સાધુઓ મંત્રશાસ્ત્રના અભ્યાસ માટે કેટલીક વખત પતિત સાધુઓ અને શૂદ્રસ્થોની પરિચયો કરતા; એવા ઉલ્લેખો પણ છે. આ વિગતો જૈનધર્મમાં મત્રવાદનું ધ્યાન પૂરવાર પણ કરે છે.

અલબત્ત, ઐહિક સિદ્ધિઓ માટેની શાસ્ત્રીય રચનાઓ આજે જે ઉપલબ્ધ છે તે મોટે ભાગે ચૈત્યવાસી જૈન યતિઓને આભારી છે. આ ચૈત્યવાસીઓ જૈન મંદિરોમાં રચાથીપણે રતીને રાગના ઉપચારો, દોરા, ધાગા અને વૈદ્ય આદિકદંડિએ કરતા અને મંદિરના વહીવટ માટે દેવદ્રવ્યમાં કેમ વધારો થાય એની ચિંતા પણ કરતા.

જૈનધર્મમાં મત્રવાદના સ્થાનની હકીકત, સામાજિક માન્યતા મિદ્ધાંતને કેવા હાળે પાળી દે છે એનું એક દષ્ટાંત પૂરું પાડે છે. આનું કારણ એ છે કે, જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરનાર વિવિધ સંસ્કારવાળી જનિઓ ધર્મના નવા સંસ્કારો તો અપનાવતી પરંતુ તેઓ જૂના સંસ્કારો તાલ રાકતી નહિ આથી જ લોકસ્ત્રિએ એમને મોટા મુત્તપરે પણ આવી રચનામાં કે અભ્યાસમાં કાંઈ જ નહિ નહિ, જિદ્દ કરે મંત્રો મુક્તિ પળાવે વિ શુદ્ધિ દોર—એ મંત્રો દૂર રહે પરંતુ નમને કંઈસો પ્રજામ પણ જાતુ ક્ષમાવો છે—એવું કહેનાર—માનનાર મુત્તપરે મંત્રસિદ્ધિની કાંઈ અજ્ઞતા કરવા—કરાવવાનું હંપ ન ધારે. આખર, લોકસ્ત્રિને આધીન થયા વિના એમને છૂટકો ન થયો; જેને પરિણામે જૈનધર્મમાં પણ મંત્રશાસ્ત્રનાં પાઠન-પાઠન અને રચનાએ જેવા રીપા. જૈનધર્મમાં જેવે દેવીઓની માન્યતા પણ આ હકીકત સાથે જ બેસી શકે એમ છે

જૈનધર્મ મંત્રયાનને અપનાવવા છતાં તેણે પોતાની સૈદ્ધાંતિક દૃષ્ટિ જાળવી રાખી જ છે; એ બૂલવું જોઈએ નહિ. એ પતનશીલ પરિણામોથી તદ્દન અછૂતો રહેવા પામ્યો છે, એ એની વિશેષતા છે. સ્થૂલભિન્ન જેવા શ્રુતધરને પોતાની વિદ્યાશક્તિનો દુરુપયોગ કરતાં શિક્ષા કરાયાની જે વિગત મળે છે એ જૈનધર્મની કડક આચાર પદ્ધતિ એટલે જૈનધર્મમાં ખીજી વિકૃતિ ઘુસી ન જાય—એનું ઉદાહરણ પૂરું પાડે છે. આ જૈનધર્મ મંત્રવાદને અપનાવ્યો અને નિષેધ પણ કર્યો એ શું તેની અનેકાંતદૃષ્ટિને આભારી હતો ?

જૈન ગ્રંથકારો મંત્ર વિદ્યાના બે પ્રકારો જતાવે છે. પુરુષ દેવતાધિષ્ઠિત તે મંત્ર, જે અમુક પાઠ કરવા માત્રથી સિદ્ધ થાય. અને સ્ત્રીદેવતાધિષ્ઠિત તે વિદ્યા, જે જપહોંમાદિ વિધિથી સધાય. આ દૃષ્ટિએ પાઠ અને વિધિમાં માનસિક શુદ્ધતાની જરૂરત પડે છે તો આધ્યાત્મિક વિદ્યામાં તો તેની અનિવાર્યતા છે જ. જાન્નેની સાધનામાં એક જ માર્ગ હોય તો મંત્રવાદ અપનાવવાની જરૂરત શી ? એ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે. વસ્તુતઃ મંત્ર એ ઐહિક લાભાર્થે છે અને તેનો સંબંધ દેવતા સાથે છે. કર્મની ક્ષિદ્ધિ અને આવરણો ઝોાછાં કરવા માટેનો તાત્કાલિક માર્ગ છે. આ અર્થને બાદ કરતાં આધ્યાત્મિક જૈન ધર્મ સાથે મંત્રવાદને જાહુ લાગતુવળગતું નથી; એમ સ્પષ્ટપણે કહી શકાય.

જૈનોમાં આજે જેટલા મંત્રો અને વિદ્યાઓ મોજુદ છે તે સર્વમાં સૂરિમંત્ર અને વર્ધમાનવિદ્યા એ બે અધિક પ્રાચીન છે. મહાનિશીથસૂત્રને અંતે વર્ણુવિશ્લેષ કરીને લગેલી વર્ધમાનવિદ્યા મળે છે. તે સિવાય કોઈ પણ પ્રાચીન સૂત્રોમાં મંત્ર કે વિદ્યા જોવામાં આવતી નથી; એ અગાઉ કહેવામાં આવ્યું છે. આ હકીકત મંત્રવાદ પ્રત્યે જૈન સિદ્ધાંતની ઉદાસીનતા કે કટ્ટર નિષેધને પૂરવાર કરે છે.

સૂરિમંત્ર અને વર્ધમાનવિદ્યા સંબંધી લિખિત ગ્રંથ આમ્નાયોના કદપોનો આ સંગ્રહ ગ્રંથ છે. તેને એક પ્રકારે વિધિવિધાનનો જ ગ્રંથ કહી શકાય. આ સૂરિમંત્રની સાધના તો પ્રત્યેક જૈનાચાર્ય માટે અનિવાર્ય હોવાનું કહેવામાં આવ્યું છે. સૌ સાધુ-મુનિઓ આનો ઉપયોગ કરી શકે એ હેતુ જાળવવાની કોશીશ કરાઈ છે, એમ કહેવું વધુ પડતું નથી. છતાં કેટલીક અગવડોને ભોગ જનવાથી જે કંઈ ત્રુટિઓ રહી જવા પામી છે, તે તરફ હૃલ્લેક્ષ પણ નથી.

તેથી જ મંત્રોનું પ્રયોગ વિજ્ઞાન અત્યારે તો કોઈ અંધારી ગુફાઓનું નિરૂદ્ધત્વ બની રહ્યું છે એમ કહેવામાં કશી અડચણ નથી.

જૈનધર્મે મંત્રવાદને ક્યારથી અપનાવ્યો એ ચોધી કાઢવું કઠણ છે. શ્રી મોહનલાલ અવેરી કહે છે કે, “જેનોમાં મંત્રવાદની પ્રવૃત્તિ ઠેઠ શ્રીપાર્શ્વનાથના સમય ઇ.સ. પૂર્વે ૮૫૦થી હોવાનું જણાય છે અને તેથી પૂર્વોમાં જે મંત્રવિદ્યાઓ હતી, જેનો અત્યારે નાશ થયો છે તે પાર્શ્વનાથના સમયમાં પણ હતી.” ભગવાન મહાવીર અને બુદ્ધના સમયે કેટલાયે આત્મિક-શક્તિ ધરાવનાર યુનિઓ હતા, જેઓ પોતાની વિદ્યા દ્વારા કાર્યસિદ્ધિ કરતા. પણ ભગવાન મહાવીર અને બુદ્ધે આવી વિદ્યાઓનો ઉપયોગ કરતાં તેમને રોક્યા હોવાની કથાઓ પણ આપણને મળે છે.

મંત્રનું રૂઝ ઐહિક કામનામાં છે. અને જૈનધર્મે ઐહિક સિદ્ધિઓનો નિષેધ કરે એમાં નવાઈ નથી. કોઈ પણ પ્રાચીન સૂત્રોમાં મંત્ર કે વિદ્યાનો ઉલ્લેખ નથી. સંયમપ્રધાન ધર્મમાં ઐહિક કામનાને અવકાશ કેટલો? છતાં વિશુદ્ધ શ્રુતધરોની કથાઓ ભાવે જ મંત્રસિદ્ધિના પ્રભાવ વિનાની મળી આવે અને મોટા મોટા જૈન વિદ્વાન સાધુઓએ એની સાધના માટે કેટલાંક રચેલાં શાસ્ત્રો પણ મળે છે; એટલું જ નહિ જૈન સાધુઓ મંત્રશાસ્ત્રના અભ્યાસ માટે કેટલીક વખત પતિત સાધુઓ અને ગૃહસ્થોની પરિચ્છા કરતા; એવા ઉલ્લેખો પણ છે. આ વિગતો જૈનધર્મમાં મંત્રવાદનું ધ્યાન પૂરવાર પણ કરે છે.

અલબત્ત, ઐહિક સિદ્ધિઓ માટેની શાસ્ત્રીય રચનાઓ આજે જે ઉપલબ્ધ છે તે મોટે ભાગે ચૈત્યવાસી જૈન યતિઓને આભારી છે. આ ચૈત્યવાસીઓ જૈન મંદિરોમાં રચાયેલી રહીને રોગના ઉપચારો, દોરા, ધાગા અને વૈદ્ય આર્થિકદૃષ્ટિએ કરતા અને મંદિરના વહીવટ માટે દેવદ્રવ્યમાં કેમ વધારો થાય એની ચિંતા પણ કરતા.

જૈનધર્મમાં મંત્રવાદના સ્થાનની હકીકત, સામાજિક માન્યતા સિદ્ધાંતને ઠેવા દાખે વાળી કે છે એનું એક દૃષ્ટાંત પૂરું પાડે છે. આનું કારણ એ છે કે, જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરનાર વિવિધ સંસ્કારવાળી જાતિઓ ધર્મના નવા સંસ્કારો તો અપનાવતી પરંતુ તેઓ જૂના સંસ્કારો તણ શકતી નહિ. આથી જ લોકરુચિ એધને મોટા શ્રુતધરો પણ આવી રચનામાં કે અભ્યાસમાં હાગી જતા નહિતર, ચિત્ત દૂરે મંત્રો તુલ્ય વળામો વિ વહુકલો હોઈ—એ મંત્ર તો દૂર રહો પરંતુ તમને કરેલો પ્રણામ પણ બહુ ફળવાળો છે—એવું કહેનાર—માનનાર શ્રુતધરો મંત્રસિદ્ધિની લાંબી મજલ કરવા—કરાવવાનું ઇષ્ટ ન ધારે. આખર, લોકરુચિને આધીન થયા વિના એમનો છૂટકો ન થયો; જેને પરિણામે જૈનધર્મમાં પણ મંત્રશાસ્ત્રનાં પઠન-પાઠન અને રચનાએ કેળા દીધાં. જૈનધર્મમાં દેવ-દેવીઓની માન્યતા પણ આ હકીકત સાથે જ બેસી શકે એમ છે.

જૈનધર્મ મંત્રયાનને અપનાવવા છતાં તેણે પોતાની સૈદ્ધાંતિક દૃષ્ટિ જાળવી રાખી જ છે; એ ભૂલણું જોઈએ નહિ. એ પતનશીલ પરિણામોથી તદ્દન અજૂતો રહેવા પામ્યો છે, એ એની વિશેષતા છે. સ્થૂલભદ્ર જેવા શ્રુતધરને પોતાની વિદ્યાશક્તિનાં દુરુપયોગ કરતાં શિક્ષા કરાયાની જે વિગત મળે છે એ જૈનધર્મની કડક આચાર પદ્ધતિ એટલે જૈનધર્મમાં ખીજી વિકૃતિ ઘુસી ન જાય—એનું ઉદાહરણ પૂરું પાડે છે. આ જૈનધર્મ મંત્રવાદને અપનાવ્યો અને નિષેધ પણ કર્યો એ શું તેની અનેકાંતદૃષ્ટિને આભારી હતો ?

જૈન ગ્રંથકારો મંત્ર વિદ્યાના બે પ્રકારો જતાવે છે. પુરુષ દેવતાધિષ્ઠિત તે મંત્ર, જે અમુક પાઠ કરવા માત્રથી સિદ્ધ થાય. અને સ્ત્રીદેવતાધિષ્ઠિત તે વિદ્યા, જે જપહોમાદિ વિધિથી સધાય. આ દૃષ્ટિએ પાઠ અને વિધિમાં માનસિક શુદ્ધતાની જરૂરત પડે છે તો આધ્યાત્મિક વિદ્યામાં તો તેની અનિવાર્યતા છે જ. જાનનેની સાધનામાં એક જ માર્ગ હોય તો મંત્રવાદ અપનાવવાની જરૂરત શી ? એ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે. વસ્તુતઃ મંત્ર એ ઐહિક લાભાર્થે છે અને તેનો સંબંધ દેવતા સાથે છે. કર્મની ક્ષિદ્ધતા અને આવરણો ચોછાં કરવા માટેનો તાત્કાલિક માર્ગ છે. આ અર્થને જાદ કરતાં આધ્યાત્મિક જૈન ધર્મ સાથે મંત્રવાદને જાદુ લાગતુવળગતું નથી; એમ સ્પષ્ટપણે કહી શકાય.

જૈનોમાં આજે જેટલા મંત્રો અને વિદ્યાઓ મોજુદ છે તે સર્વમાં સૂરિમંત્ર અને વર્ધમાનવિદ્યા એ બે અધિક પ્રાચીન છે. મહાનિશીયસૂત્રને અંતે વર્ણુવિશ્લેષ કરીને લગેલી વર્ધમાનવિદ્યા મળે છે. તે સિવાય કોઈ પણ પ્રાચીન સૂત્રોમાં મંત્ર કે વિદ્યા જોવામાં આવતી નથી; એ અગાઉ કહેવામાં આવ્યું છે. આ હકીકત મંત્રવાદ પ્રત્યે જૈન સિદ્ધાંતની ઉદાસીનતા કે કટ્ટર નિષેધને પૂરવાર કરે છે.

સૂરિમંત્ર અને વર્ધમાનવિદ્યા સંબંધી લિંગ લિંગ આમ્નાયોના કલ્પોનો આ સંગ્રહ ગ્રંથ છે. તેને એક પ્રકારે વિધિવિધાનનો જ ગ્રંથ કહી શકાય. આ સૂરિમંત્રની સાધના તો પ્રત્યેક જૈનાચાર્ય માટે અનિવાર્ય હોવાનું કહેવામાં આવ્યું છે. સૌ સાધુ-મુનિઓ આનો ઉપયોગ કરી શકે એ હેતુ જાળવવાની કોશીશ કરાઈ છે, એમ કહેવું વધુ પડતું નથી. છતાં કેટલીક અગવડોને લોગ જાનવાથી જે કંઈ ત્રુટિઓ રહી જવા પામી છે, તે તરફ દુર્લક્ષ્ય પણ નથી.

પ્રતિઓનો પરિચય

પ્રતિ પહેલી.

આ અન્યની પ્રતિ શ્રીસારાલાઇ નવાળના સંગ્રહમાં હતી. જૈન સાધુઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી એવો આ અન્ય અધ્યાવધિ અપ્રકાશિત હોવાથી એને પ્રકાશિત કરવાનો એમનો નિર્ણય થતાં તેમણે એ પ્રતિ મને જતાવી અને એના સંપાદન તથા અનુવાદનું કાર્ય મને સુપ્રત કરાયું.

આ પ્રતિ ૪૬ પત્રની છે. તેની આઠજ પા"૪૨" ઇંચની છે. આ પ્રતિ નિત્યપાઠ કરવાની પોથીની જેમ સાધુ હંમેશાં પોતાની સાથે રાખી શકે એ દૃષ્ટિએ બનાવાઇ છે. તાકપત્રની પોથીની માફક વચ્ચે છિદ્રવાળી અને એ છિદ્રની આસપાસ એકસરખી ફંગીન પત્તીઓના સુયોબનથી ભરેલી છે. અક્ષરો ગોળાકાર, મનોહર, પ્રાયઃ અશુદ્ધ અને સુવાચ્ય છે. પ્રત્યેક પત્રમાં ૭ લીટીઓ અને એક લીટીમાં ૨૭-૨૮ અક્ષરો છે. બીજા પત્રમાં અતુલિત સંખ્યને ઉપદેશ આપતા આશ્વાયનું ચિત્ર સામાન્ય પ્રકારનું છે.

આ પોથી તેનાં પત્રો અને પદ્ધતિને જોતાં ૧૫મા સતકના ઉત્તરાર્ધમાં લખાઇ હોય એમ લાગે છે. પ્રતિના પ્રથમ કલ્પને અન્તે ઐયાઝ પપટ પોથી લેખકે જ નોંધ્યા છે.

કેટલોકે ક્યથે ઉપર નીચે ટિપ્પણ પછુ આપ્યાં છે. ચોંટી ગયેલા પત્ર ૪૩ને ઠોઢકે ઉખેડતાં કંઈક ખડિત અને ખરાબ થવા પામ્યું છે. એકંદરે પ્રતિની સ્થિતિ સારી છે અને આજસુધી સારી રીતે જળવાયેલી લાગે છે.

પ્રતિ બીજી:

આ પ્રતિ ઉપયુક્ત પ્રતિની સાથે જ જોડાયેલી, તેટલા જ માપની છે. આ પ્રતિની લિપિ બીજા લેખકના હાથની છે. તેનાં પત્રોની સંખ્યા ૬૨ છે. અક્ષરો ગોળા અને ચપટા આકારના છે. પ્રાયઃ અશુદ્ધ અને સુવાચ્ય છે. પ્રતિમાં વચ્ચે સુયોબનો નથી, પણ વચલી જગા અતુલિતવાકરે ખાટી રાખેલી છે. પત્ર ૪૭ સુધી પ્રત્યેક પત્રમાં ૬ લીટીઓ છે અને તે પછીનાં પત્રોમાં ૮ લીટી છે. દરેક લીટીમાં ૨૭-૨૮ અક્ષરો છે. આ પ્રતિના અંતે ગુણસમુદ્ર : મૂરિઓ નમ : લખેલું હોવાથી જણાય છે કે, શ્રી શુભસમુદ્રસરિના શિષ્ય-પ્રશિષ્યે આ પ્રતિ લખી છે. પોથીની સ્થિતિ સારી છે. પાછલાં પત્રોમાં કંઈક બેઢરકારીને લીધે અશુદ્ધિઓ વધુ જણાય છે.

આ પોથીમાં ૧-૧૫ પત્રોમાં "દુર્ગપદ વિવરણ"—ઐયાઝ ૨૩૮, ૧૫ થી ૨૮ પત્રોમાં "મંત્ર કલ્પ"—ઐયાઝ ૨૨૦, ૨૬ થી ૪૭ પત્રોમાં "મલધારિ સુરિમંત્ર કલ્પ"—ઐયાઝ લગભગ

૩૦૭ અને ૪૮ થી ૬૨ પત્રોમાં પરચુરણ આમનાયોનાં કદ્યો છે. ગ્રંથાગ્ર લગભગ ૨૧૦ છે. કુલે ૬૭૫ ગ્રંથાગ્ર પ્રમાણ છે.

આમ બંને પોથીઓનું ગ્રંથાગ્ર અનુક્રમે ૫૫૮+૬૭૫=૧૨૩૩ લગભગ છે.

પ્રતિ ત્રીજી:

વધા કદ્ય ગ્રંથની આ પોથી અમદાવાદ ડેલાના લંકારની ડા. નં. ૪૬ પ્રત. નં. ૩૬ તથા પત્ર ૮ ની તેની સાધજ ૧૦૧ “૪૪” ઇચની છે. પોથી એકંદરે સુવાચ્ય અને પ્રાયઃ દરેક પત્રમાં ૧૮ લાઇનો અને દરેક લાઇનમાં ૪૪-૪૫ અક્ષરો છે. પ્રતિ સાંરી છે. આમ અશુદ્ધ છે. આ ત્રણ પ્રતિઓ ઉપરથી જ સંગ્રહ પાઠ લેવાયો છે. બીજાં પાઠાંતરો માટેની પ્રતિ મેળવી શકાઈ નથી.

અનુવાદનાં છપાતાં ફોર્મ હું જોઈ શક્યો નથી તેથી તેમાં કેટલીક ત્રુટીઓ અને અશુદ્ધિઓ રહી જવા પામી છે, એ વાચકોને સૂચવવું બૂલતો નથી.

સં. ૨૦૦૪ ધૂળેટી

૨૫-૩-૪૮

દહેગામ

(એ. પી. રેલ્વે)

વિધયાનુક્રમ

વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું	વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું
શ્રીસુરિમુખ્યમન્ત્રકલ્પ	શ્રીમદ્ભુગસુરિ	૧-૩૧	દ્વિતીયપીઠવિવરણ		૩૪
સ્તુતિ		૧-૩	તૃતીયપીઠવિવરણ		૩૪
શ્રીઉપાધ્યાય વિદ્યા		૩	ચતુર્થપીઠવિવરણ		૩૪-૩૫
શ્રીપ્રવક્તૃક મન્ત્ર		૩-૪	પંચમપીઠવિવરણ		૩૫
શ્રીસ્થવિર મન્ત્ર		૪-૫	પૂર્ણકાલે પ્રસ્થાન		૩૫-૩૬
શ્રીગણાવચ્છેદક મન્ત્ર		૫-૬	મન્ત્રરાજધ્યાનકૂલ		૩૬-૩૭
શ્રીવાચનાચાર્ય-પ્રવર્તિની મન્ત્ર		૬-૭	ન્યાસવિધિ		૩૭-૩૮
શ્રીપંડિતમિશ્રમન્ત્ર		૭	આચાર્યમન્ત્રસિદ્ધિ		૩૮-૩૯
શ્રીઋષભવિદ્યા		૭-૯	આત્મશુદ્ધિ		૩૯-૪૧
સાધનવિધિ		૯-૧૧	શ્રીમદ્ભુવરવજ્રયમન્ત્ર		૪૧
સ્વરૂપ ધ્યાન		૧૧-૧૨	મન્ત્રાભ્યાસ		૪૨
ઉત્તરસેવા		૧૨	શ્રીસુરિમન્ત્રકલ્પ અક્ષાતસુરિકૃત		૪૩-૫૧
આશાધના-તપોવિધિ પ્રથમપીઠ		૧૨-૧૪	પ્રથમવાચના		૪૩
" " દ્વિતીયપીઠ		૧૪-૧૫	બીજીવાચના		૪૩-૪૪
" " તૃતીયપીઠ		૧૫	ધ્યાનવિશેષ		૪૪-૪૫
" " ચતુર્થપીઠ		૧૫-૧૬	મન્ત્રવિવરણ		૪૫
" " પંચમપીઠ		૧૬-૧૭	ધ્યાનવિધિ		૪૫-૪૬
શ્રીસુરિમન્ત્રપદ્મોપનવિધિ		૧૮-૧૯	સાધનાવિધિ		૪૬
ધ્યાનવિધિ		૧૯-૨૧	ત્રીજીવાચના		૪૬-૪૭
અષ્ટવિદ્યા		૨૧-૨૩	અક્ષરસ્થાપના		૪૭-૪૮
સ્મરણાવિધિ		૨૩	પ્રસ્થાનવિધિ		૪૮-૪૯
સ્તુતિ		૨૪-૨૫	મન્ત્રશુદ્ધિ		૪૯-૫૦
સંક્ષિપ્તસ્મરણાધિકાર		૨૫-૨૬	તપોવિધિ		૫૦
મુદ્રાવિધિ		૨૬-૩૦	પદસંખ્યા		૫૦-૫૧
સ્તુતિ		૩૦-૩૧	મન્ત્રાભ્યાસ		૫૧
દુર્ગપદવિવરણ શ્રીદેવાચાર્યગ્રંથીય			મહાધારિગ્રંથ-સુરિમન્ત્રકલ્પ		
અક્ષાતસુરિ		૩૨-૪૨	શ્રીરાજશેખરસુરિ		૫૨-૬૩
પ્રથમપીઠવિવરણ		૩૨-૩૩	૧ મુદ્રાદિવ્યકાવ્યતાધિકાર		૫૨-૫૩

વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું	વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું
૨ પ્રથમપીઠવક્તવ્યોધિકાર		૫૩	શ્રીસૂરિમન્ત્રપટલેખનવિધિ		૬૭-૬૮
હોમવિધિ		૫૩-૫૪	શ્રીસૂરિમન્ત્રપટલેખને અંચલ-		
૩ દ્વિતીયપીઠવક્તવ્યોધિકાર		૫૩	ગચ્છામનાય		૬૮
આરાધનાતપવિધિ		૫૪-૫૫	વાચનાચાર્યમન્ત્ર		૬૮
શ્રીબાહુબલીવિદ્યાવિચાર		૫૪-૫૫	માયાળીજકલ્પ		૬૯-૭૦
વાગ્વાદિસૌભાગ્યવિદ્યા		૫૫	પરિશિષ્ટ		
૪ તૃતીયપીઠવક્તવ્યતાધિકાર		૫૫-૫૬	૧ હ્રીંકારકલ્પ		૭૧-૭૩
તપોવિધિ		૫૫-૫૬	હ્રીંકારવિધિ		૭૨-૭૩
૫ ચતુર્થપીઠવક્તવ્યતાધિકાર		૫૬	૨ નાલિકેરકલ્પ		૭૪
૬ પંચમપીઠવક્તવ્યતાધિકાર		૫૬-૫૭	૩ શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાસ્તવન		
૭ પંચપીઠમયસંપૂર્ણસૂરિમન્ત્ર			શ્રીજિનપ્રભસૂરિ		૭૫-૭૬
વક્તવ્યતાધિકાર		૫૭-૫૮	૪ પ્રવચનમંગલસારસ્તવ		૭૭-૭૮
૮ વિરતરહેવતાવસરવિધિ			૫ શ્રીસૂરિવિદ્યાગર્ભિતલખિધસ્તોત્ર		
વક્તવ્યતાધિકાર		૫૮-૬૨	શ્રીપૂર્ણચન્દ્રસૂરિ		૭૯-૮૦
૯ સંક્ષિપ્તરહેવતાવસરવિધિ			૬ શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાસ્તવ		
વક્તવ્યતાધિકાર		૬૨-૬૩	શ્રીચક્રેશ્વરસૂરિ		૮૧-૮૨
૧૦ મહિમવક્તવ્યતાધિકાર		૬૩	૭ શ્રીમન્ત્રાધિરાજગર્ભિત		૮૩-૮૪
અક્ષરશુદ્ધિસંખ્યા		૬૩	શ્રીગૌતમસ્વામિસ્તવન		
વિલિખામ્નાયકલ્પાદિ અજ્ઞાતસૂરિ		૬૪-૭૦	શ્રીસૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકસ્તવત્રયી		
સૂરિમન્ત્રમધ્યગતામ્નાય		૬૪	શ્રીસુનિસુંદરસૂરિ		૮૫-૮૬
લખિદ્વલપ્રકાશકકલ્પ		૬૪-૬૫	૮ શ્રીસૂરિમન્ત્રસ્તોત્ર		૮૫
પ્રણવમન્ત્રસ્મરણકલ્પ		૬૫-૬૬	૯ " "		૮૫-૮૬
અંચલગચ્છસૂરિમન્ત્રામ્નાય		૬૬	૧૦ શ્રીગૌતમગણધરસ્તોત્ર		૮૬-૮૭
પ્રથમપીઠલખિધપદાક્ષરસંખ્યા		૬૬	શ્રીસૂરિમન્ત્રપંચપ્રસ્થાનસ્તોત્રાણિ		
દ્વિતીયપીઠલખિધપદાક્ષરસંખ્યા		૬૬	શ્રીવિજયપદ્મસૂરિ		૮૮-૮૯
તૃતીયપીઠલખિધપદાક્ષરસંખ્યા		૬૬	૧૧ શ્રીવિદ્યાપીઠસ્તોત્ર		૮૮-૮૯
ચતુર્થપીઠલખિધપદાક્ષરસંખ્યા		૬૭	૧૨ મહાવિદ્યાપીઠસ્તોત્ર		૮૯
પંચમપીઠલખિધપદાક્ષરસંખ્યા		૬૭	૧૩ લક્ષ્મીપીઠસ્તોત્ર		૯૦
૧૧ શ્રીમન્ત્રાધિરાજગર્ભિત			૧૪ શ્રીમન્ત્રપીઠસ્તોત્ર		૯૦-૯૧

વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું	વિષય	કર્તાનું નામ	પાનું
૧ શ્રીવર્દ્ધમાનવિદ્યાકદંષ			૧૮ શ્રીઅરવિદ્યા		૧૯
શ્રીસિદ્ધતિલકસૂરિ	૧-૯		૧૯ શ્રીમદ્દિલવિદ્યા		૧૯
૨ શ્રીવર્દ્ધમાનવિદ્યાકદંષ			૨૦ શ્રીમુનિસુમતવિદ્યા		૧૯
શ્રીસિદ્ધતિલકસૂરિ	૧૦-૨૦		૨૧ શ્રીનમિવિદ્યા		૧૯
સ્તુતિ	૧૦-૧૨		૨૨ શ્રીનેમિવિદ્યા		૧૭
૧ શ્રીઋષયવિદ્યા	૧૨-૧૩		૨૩ શ્રીપાર્શ્વવિદ્યા		૧૭-૧૮
૨ શ્રીઅન્નિતવિદ્યા	૧૩		૨૪ શ્રીવર્દ્ધમાનવિદ્યા		૧૮
૩ શ્રીસંભવવિદ્યા	૧૩		સાધનવિધિ		૧૮-૨૦
૪ શ્રીઅભિનંદનવિદ્યા	૧૩		શ્રીવર્દ્ધમાનવિદ્યાકદંષે		
૫ શ્રીસુખતિવિદ્યા	૧૩		ચન્દ્રલિખનવિધિ સિદ્ધતિલકસૂરિ		૨૧-૨૨
૬ શ્રીપદ્મપ્રભવિદ્યા	૧૩		વર્દ્ધમાનવિદ્યાસંપ્રદાય		૨૩-૨૮
૭ શ્રીસુપાર્શ્વવિદ્યા	૧૩-૧૪		ગુજરાતીભાષાંતર		
૮ શ્રીચંદ્રપ્રભવિદ્યા	૧૪		સૂરિમુખ્યમંત્રકદંષનો અનુવાદ		૧-૨૬
૯ શ્રીસુવિધિવિદ્યા	૧૪		દુર્ગપદવિવરણનો અનુવાદ		૩૦-૪૨
૧૦ શ્રીશીતલવિદ્યા	૧૪		શ્રીસૂરિમંત્રકદંષનો અનુવાદ		૪૩-૫૧
૧૧ શ્રીશ્રેયાંસવિદ્યા	૧૪		મહાધારિગચ્છસૂરિમંત્રકદંષનો અનુવાદ		૫૨-૬૬
૧૨ શ્રીવાસુપૂજ્યવિદ્યા	૧૪-૧૫		લઘ્વિદ્યુલપકારકદંષનો અનુવાદ		૬૬-૬૮
૧૩ શ્રીવિમલવિદ્યા	૧૫		માયાબીજકદંષનો અનુવાદ		૭૨-૭૩
૧૪ શ્રીઅનંતવિદ્યા	૧૫		હ્રીંકારકદંષનો અનુવાદ		૭૪-૭૫
૧૫ શ્રીધર્મવિદ્યા	૧૫		નારિકેલકદંષનો અનુવાદ		૭૬
૧૬ શ્રીશાંતિવિદ્યા	૧૫-૧૬		૧ શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાકદંષનો અનુવાદ		૧-૯
૧૭ શ્રીકૃત્યવિદ્યા	૧૬		૨ શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાકદંષનો અનુવાદ		૧૦-૧૬

ચિત્રાનુક્રમ

શ્રીપંચતીર્થોનાપટ	મુખચિત્ર	શ્રીસિદ્ધચક્ર બહુચંત્ર પહેલા પાના સામે
સૂરિમંત્રનોપટ		૧ થી ૧૬ ચોળવિદ્યાદેવી પાના ૭૬ની સામે
૧ શ્રીવર્ધમાનવિદ્યાનોપટ		૧૭ થી ૪૦ ચાલીશવદ્દો
૨ " " " " દસમા પાના સામે		૪૧ થી ૬૪ ચાલીશ વસિષ્ઠીઓ

શ્રીમેરુતુંગસૂરિ રચિત સૂરિમુખ્યમંત્રકલ્પનો અનુવાદ

શ્રીમાન્ પાર્થનાથ લગવાનને તથા ગણધર ગૌતમસ્વામી શુરુ મહારાજને નમસ્કાર કરીને શુરુ મહારાજે ઉપદેશેલા શ્રેષ્ઠ સૂરિમંત્રનું હું વિવરણ કરું છું. ૧

હમણાં બધા ગરુડોમાં જે કારણોથી જેવો આમનાય ભેદ છે, તેવો હોવા છતાં પણ બધી સિદ્ધિઓનું કારણ તો એક જ છે એમ જાણવું જોઈએ. ૨

દેવી ચક્રેશ્વરી હમેશાં જેનું સાંનિધ્ય કરે છે તે આ શ્રી અચલગચ્છ નામનો વિધિ-પક્ષ જય પામે છે. ૩

પૂજ્ય શ્રી આર્યરક્ષિતસૂરિએ જે સૂરિમંત્ર પૂર્વે પ્રગટ કર્યો છે, તેનો સંગ્રહાય તમે સાંભળો. ૪

અવધિજ્ઞાની જિનેશ્વર તથા બીજા બધા એવા અનંતાનંત જિનેશ્વરો—જેવા કે, અવધિજ્ઞાની જિનેશ્વરો, કેવલી જિનેશ્વરો, આ ભવમાં કેવલી થયેલા અને બીજા ભવમાં કેવલી થનારાને—નમસ્કાર થાઓ. ૫

ચૌદ પૂર્વધારી, અગિયાર અંગધારી, એકવાર જાણવાથી કદી ન ભૂલે તેવા બુદ્ધિ-વાળા, મૂળ અર્થને જાણવાથી શેષ તમામ અર્થને જાણવાની બુદ્ધિવાળા—તે સર્વને નમસ્કાર થાઓ. ૬

ઉગ્ર તપ, આરિત્ર અને કરણને ધારણ કરનારા બધાએ જિનેશ્વરોને પ્રથમ નમસ્કાર થાઓ. તે પછી ગૌતમસ્વામીને તથા મુદ્ધર્મસ્વામીને હું નમસ્કાર કરું છું. ૭

પાંચ, સાત, નવ, આઠ, નવ, અગિયાર, છ, નવ, દસ, નવ તથા સાત, દસ, સાત, સાત અને પંદર એવા આણુપરિમાણુવાળા વર્ણો યુક્ત લગ્નિધિપદોને નમસ્કાર થાઓ. ૮

સર્વત્ર સ્તુતિ વગેરેમાં પ્રણવ મંત્રો પોતાની તથા બીજાની શાંતિ અને સંતોષ માટે માયા, વશીકરણ અને હોભમાં જ્ઞાન અને બુદ્ધિની તૃપ્તિ માટે હોય છે. ૯

આદિમાં એકી સાથે ત્રણે ન થઈ શકે તે બીજાપૂર્વકનું ધ્યાન કહેવાય છે. મોક્ષને માટે સોળ વિદ્યાપદોના આરંભમાં જે ધ્યાન કરવામાં આવે તે નિર્ગીજ ધ્યાન કહેવાય છે. ૧૦

જો બધામાં સિદ્ધાન્ત અંતવાળા ત્રીશ ગુણોથી યુક્ત વર્ણો હોય છે. એ પ્રકારે પ્રથમ પીઠમાં ૧૭૨ વર્ણો હોય છે. ૧૧

૩૨૫ પ્રણવ મંત્ર લગવાનને નમસ્કાર થાઓ. વિદ્યા પર્યંત તેત્રીશ વર્ણોવાળી બાહ્યબીજીવિદ્યા સ્વપ્ન નિમિત્તે કહેવાય છે. ૧૨

‘હિલિહિલિ કિલિકિલિ’ એ પ્રકારે આઠ અક્ષરો નકપણવિદ્યાની મધ્યમા હોય છે તે ચક્રેશ્વરી દેવીએ આપેલી છે અને બીજી પીઠમા સ્થાપન કરેલી છે ૧૩

હવે વગ્નુવગ્નુથી લઈને મહુમહુરે સુધીના બાવીશ વણો સૌભાગ્યવિદ્યા કહેવાય છે તેનું ચોનિમુદ્રાવડે ધ્યાન કરવું જોઈએ ૧૪

હિલિહિલિથી લઈને આયરિયકાલિ સુધીના ૩૮ વણો હોય છે એ પ્રકારે બીજી પીઠમા બધા મળીને ૬૩ અક્ષરો થાય છે ૧૫

હરિયાથી લઈને કાલિ મહાકાલિ સુધીના ૩૫ વણો હોય છે તે ત્રીજી પીઠમા લક્ષ્મીના કૃણ માટે લક્ષ્મીદેવીએ સ્થાપન કરેલા છે ૧૬

હરિ હરિ કાલિથી લઈને આયરિય આયરિય કાલિ પર્યંતના ૪૬ વણો ચોથી મન પીઠમા હોય છે ૧૭

પાચમી મત્રપીઠમા હરિ મેરુથી લઈને આયરિય મેરુ સુધીના ૩૦ વણો અને સ્વાહાથી સુક્ર ૩૨ વણો હોય છે એમ જાણવું ૧૮

સમગ્ર સૂરિમત્રમા ૩૭૮ વણો છે તેના અગિયાર શ્લોકો અને ૨૬ અક્ષરો થાય છે ૧૯

સૂરિમત્ર પદમા ૪૦૭ અક્ષરો હોય છે પ્રણવ એટલે કે તે ઉચિત સ્થાનમા સુકવાથી અને સ્વાહાને શ્રદ્ધા કરતા ચાર અક્ષરો વધુ જાણવા ૨૦

અક્ષીણમહાણુસિલબ્ધિ અને સર્વલબ્ધિ આ બે પક્ષે ગમ્ધાધિપ મત્રપદમા મુખ્યમે પદથી આગળ હોય છે ૨૧

આમ ૧૩ અને ૮ મળીને કુલ ૨૧ વણો અહીં અધિક થાય છે અને તેથી ૧૩ શ્લોક તેમજ ૧૨ અક્ષરો બધી સખ્યા ગણતા થાય છે ૨૨

જાવડ્યા તાવડ્યા (એટલે જેટલા તેટલા) બાર વગેરે અને અઢાર વગેરે લબ્ધિપદો હોય છે પણ આ વચનથી સોલ અને અઢાર લબ્ધિપદો અહીં થાય, એમ જાણવું ૨૩

આની સાધના કરતા જે કોઈ પ્રતિપદે જે કૃણ વિચારે તે કૃણ પૂર્વ ઋષિઓએ રચેલા શ્રીમત્રકટપથી જાણવું ૨૪

ઉપાધ્યાયવિદ્યા—તે હોઈ સાથે પાચ પરમેષ્ઠિ પદોના ૪૫ વણો થાય છે અને તે હોઈ નમોથી લઈને વિદ્યા સુધીના ૫૪ વણો થાય છે તે વીરે વીરેથી લઈને મહાચલે સ્વાહા સુધીનો મત્ર છે તે હોઈ એ જે બીજીથી સુક્રત જે વારના વીર પદ સાથે પાચ પદો થાય છે જયાદાના ચાર પદો અને જે વાર ન જોલતા સન્વત્ સુધીના પદો સુખ્ય છે પાચે પદો સાથે લાગ્યા હોય ત્યારે ૮૫ વણો થાય છે પ્રથમ વણોથી સુક્રત આ પદોના, જેમા જે વણો ઓછા રહે એવા છ શ્લોક સખ્યા થાય છે અક્ષ (સ્થાપનાચાર્ય) અને નિષદા (ઉપા

મ્રય)ની સાથે ઉપાધ્યાય પદને યોગ્ય એવા યોગ્ય શિષ્યને ગદ્યાં કાર્ય (ની ત્રિવિધ) કરાવનારી આ વિદ્યા આપવી.

આ પ્રકારે મહોપાધ્યાય મંત્ર છે.

પ્રવર્તક મંત્ર—૩ નમોથી લઇને વિદ્યા સુધીનાં પદોની સંખ્યા ૪૧ જાણવી. પછી ૫, ૪, ૪, ૪ (ત્રણ વખત ચાર), ૬, ૨, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪ (છ વખત ચાર), ૩, ૬, ૨, ૩, ૩, ૫, ૪, ૬, ૨ એ પ્રમાણે ૨૨ વર્ણ પદો તેમજ ૮૮ અને ૪૧ અક્ષરોથી સહિત ગણતાં ૧૨૯ વર્ણો થાય છે.

ચાર શ્લોક અને એક અક્ષર અધિક પ્રમાણવાળો આ મંત્ર મહત્તર અને મહત્તરને દેવો જોઇએ. પદ વિના નેતું માત્રામાં આ અતિશય વિદ્યા છે.

અહીં મહત્તરોમાં એ શબ્દથી મહત્તર એટલે પ્રવર્તક અને સાધવીને અપાતું મુખ્ય પદ મહત્તર છે. એટલે એ ગંનેનો દ્વન્દ્વ સમાસ (ધતાં મહત્તરયોઃ એ પદ સિદ્ધ થાય) છે.

આ પ્રકારે પ્રવર્તક મંત્ર છે.

સ્થવિર મંત્ર—૩ હ્રીં નમોથી લઇને સ્વાહા સુધીના મંત્રપદો છે. ૩ હ્રીં સહિત પાંચ પરમેષ્ઠિ પદોના ૪૫ વર્ણો થાય છે. જિન, અવધિજિન, પરમાવધિ જિન, સર્વાવધિ જિન— એ ગદ્યાને નમસ્કાર થાઓ. ૧

તે પછી કુષ્ટણુદ્ધિ—એક વાર જાણવાથી ન ભૂલે તેવા, સ્વપદાનુસારી—એક પદ ઉપરથી અનેક પદોનું અનુસંધાન કરવાની શક્તિવાળા, સંભિન્ન શ્રોતા—શરીરના સર્વ અવયવોથી જે સાંભળી શકે એવા લબ્ધિવાળા સાધુ, અતુદંશ પૂર્વી—ચોદ પૂર્વના જ્ઞાનવાળા, અષ્ટાંગ નિમિત્તને જાણનારા કુશળ સાધુ, વૈક્રિય શરીરની લબ્ધિને પ્રાપ્ત થએલા, વિદ્યાધર, પ્રશ્ન શ્રમણ સાધુ, આકાશગામી, અને છઠ્ઠા ગહુવચનવાળા અનંત પૂર્વાચાર્યોને નમસ્કાર થાઓ. ૨-૩ ૩ હ્રીં હં એ પ્રથમ પદમાં અને ૩ હ્રીં એ બાકીના બીજા આદિ પદમાં આવે છે. ૮, ૯, ૧૧, ૧૦, ૧૧, ૯, ૧૦, ૧૦, ૧૧, ૧૪, ૧૩, ૯, ૧૦ તેમજ ૧૦-એમ ગદ્યા મળીને ૧૪૫ વર્ણો થાય છે. ૪

(પાછળ કહેલા) મહત્તર મંત્રમાં (૩ નમો ભગવતોથી લઇને) વદ્ધમાળવીરે સુધીના ૬૪ વર્ણો છે. ૫.

જયા, વિજયા, જયંત, અપરાજિતા અને સર્વાર્થસિદ્ધ સુધીના ૧૮ વર્ણો છે. અને અણિદ્ર મહાગણે મહાવલેના ૧૨ વર્ણો છે. ૬

મા ચલથી લઇને સ્વાહા સુધીના ૧૩ વર્ણો છે. પ્રણવમંત્ર ૩, ૪૨-૨, યુગ-૪, ઋતુ-૬, મતુ-૧૪ પ્રમાણવાળા સ્વરયુક્ત વર્ણો હર એ પ્રમાણે અને ૬ વર્ણો ગિંદુ સહિત હ્રાં હ્રીં હ્રૂં હ્રૌં અને વિસર્ગ સહિત ૬ વર્ણુ-જેવા કે, હઃ । ઋતુ-૬, મતુ ૧૪ સ્વર અને ગિંદુ

યુક્ત સ્ત વણો-જેવા કે, સ્તૂં સ્તૌં । વળી સ્વાહા એ પ્રકારે દશ વણો-એમ બધા મળીને ૩૦૭ વણો થાય છે. ૭-૮

(આખ્યાનો અર્થ ઉપર આવી જાય છે.)

એ પ્રકારે ૬ શ્લોક અને ૧૯ અક્ષરોનું પ્રમાણ કુલ થાય છે. આ પ્રકારે ત્રણ ભવનના મનુષ્યોનાં મનને આનંદ પમાડનારો સ્થવિર મંત્ર કહેલો છે.

આ પ્રકારે સ્થવિર મંત્ર છે.

ગણાવચ્છેદક મંત્ર—

પ્રણવ ઉ, માયાળીજ્ઞ હ્રીં અને જિનળીજ્ઞ ઝર્હમ્ તેમજ છઠ્ઠા સ્વર અને વિમર્ગ વડે તથા ચૌદ સ્વરોથી યુક્ત દર એ પ્રકારે ક્રમશઃ ત્રણ વણો છે. ૧

બિંદુ યુક્ત આદિમાં અને અતે હ્રં હઃ હ્રીં એ પ્રકારે વણો હોય છે. તે પછી વર્ષમાન-સ્વામિને સ્વાહા એ પદ હોય છે. તે પછી પ્રણવ ઉ થી યુક્ત વીરે વીરે જયવીરે તદ્દ મહાવીરે એવું પદ હોય છે. તે પછી સેળગીરે વદ્દમાળવીરે જયા વિજયા તથા જયન્ત અપરાજિત સર્વવદ્દ-સિદ્ધ તેમજ નિવ્વુણ પદો હોય છે. ૩

તે પછી મહાળક્ષ્મી મહાચંદ્રે ત્યાહા એ પ્રકારે ગણાવચ્છેદક વિદ્યામાં પ્રથમ ૧૮ વણો હોય છે. તે પછી ૫, ૪, ૪, ૪, ૬, ૨, ૩, ૩, ૫, ૫, ૩, ૪, ૪, ૨-એમ બધા મળીને કુલ ૫૪ વણો થાય છે. તેની શ્લોક સંખ્યા બે અને ૧૮ અક્ષરો ગણાવચ્છેદક મંત્રમાં હોય છે. ૪-૫.

આ પાંચ મુખવાળી વિદ્યા સૂરિવિદ્યા કહેવાય છે. તેને યંત્રમાં આલેખીને હુમેશાં વિધિપૂર્વક પૂજવી અને ધ્યાન કરવું. ૬

આ બધાનાં યંત્રો લખવાની વિધિ આગળ કહેવાશે.

આ પ્રકારે ગણાવચ્છેદક મંત્ર છે.

વાચનાચાર્ય અને પ્રવર્તિનીના મંત્રો—

ૐ હ્રીં થી લઇને સ્વાહા સુખીનો આ મંત્ર છે. ૐ હ્રીં યુક્ત પાંચ પરમેષ્ઠિ પદોનાં ૪૫ વણો થાય છે. ૐ હ્રીં નમઃ થી લઇને વિજ્ઞા સુખીના ૪૨ વણો છે. તે પછી ૫, ૪, ૪, ૪, ૬, ૨, ૩, ૩, ૫, ૪, ૨-એમ કુલ ૪૨ વણો થાય છે. બધા વણોની શ્લોક સંખ્યા ૪ અને બાકીના ૩ વણો છે. ૧. ૨.

બધાં કાર્યો કરનારાએ (એવા આચાર્ય) આ વિદ્યા શુભ દિવસે વાચનાચાર્ય અને પ્રવર્તિનીને અતિશયવાળા ચૈત્યમાં વિધિપૂર્વક આપવી. ૩.

આ પ્રકારે વાચનાચાર્ય અને પ્રવર્તિનીના મંત્ર છે.

પંડિત મિશ્ર મંત્ર—

ૐ નમો થી લઇને સ્વાહા સુખીનો મંત્ર છે. પ્રણવ મંત્ર ૩ મળવડો થી લઇને સ્વાહા

સુધીમાં વિદ્યા સુધીના ૩૫ વર્ષો છે. ત્યાર પછી ૫, ૮, ૩, ૪, ૪, ૬, ૬, ૨—એમ કુલ ૩૮ વર્ષો છે. એ બધા મળીને ૭૩ વર્ષો થાય છે. એની શ્લોક સંખ્યા ૨ તેમજ ૬ અક્ષરોની છે. આ વિદ્યા યોગ્ય એવા પંડિત મિશ્રને આપવી જોઈએ.

આ પ્રકારે પંડિત મિશ્ર મંત્ર છે.

ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક આદિને યોગ્ય આ છ વિદ્યાઓ શ્રી વર્ધમાનસ્વામીએ કહેલી છે. તેથી આ બધી વિદ્યાઓ ‘વર્ધમાનવિદ્યા’ના નામે જાણાયા છે.

તેમાં પણ પહેલી ચાર (ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક, રથવિર અને ગણાવન્દેદક) વિદ્યાઓ જેને હોય છે તે મોટાઈને પ્રાપ્ત કરે છે. પટમાં તેમનું જ ચંત્રાલેખન કરવું જોઈએ. બીજી બે વિદ્યાઓ (વાચનાચાર્ય, પ્રવર્ત્તિની અને પંડિત મિશ્ર)નું ચંત્રાલેખન ન કરવું.

અર્હમ્

ગરુડનાયકની પ્રતિષ્ઠા સમયે પહેલી જે ઋષભવિદ્યા અપાય છે તે પ્રકાશમાં મુકવામાં આવે છે. ૩ નમો અરિહંતાય થી લઈને મંગલં સુધી બોલવું. અથવા પાંચ પદો જ બોલવા. અથવા ૩ નમો જિનાય થી લઈને સ્વાહા સુધી બોલવું.

પૂર્ણ પરમેષ્ઠિના ૭૨ વર્ષો છે અને પાંચ પદોના ૪૦ વર્ષો અથવા છ નંદિ પદમાં ૫૨ વર્ષો હોય છે. કહ્યું છે કે:—

બધી વિદ્યાઓની સ્મૃતિમાં પ્રથમ પૂર્ણ પાંચ નમસ્કાર હોય છે. અથવા પ્રણવાદિ પાંચ પદવાળી વિદ્યા મુનિએ કહેવી જોઈએ.

અથવા—જિન, અવધિજિન, પરમાવધિજિન, સર્વાવધિ જિન, અનંતાવધિ જિન અને કેવલી જિન એ છને નમસ્કાર થાઓ. તે પછી—પ્રણવ ૩ નમો ભગવત્રો થી વિદ્યા પર્યંત ૩૨ વર્ષો અને ૩ થી અપરાજિત પર્યંત ૪૩ વર્ષો થાય છે. તે પછી ૪, ૪, ૩, ૩, ૩, ૪, ૪, ૩, ૪, ૪, ૩, ૩, ૩, ૩, ૩, ૪, ૫, ૫, ૩, ૨, ૨—એ કુલ મળીને ૭૮ વર્ષો થાય છે. એટલે બધા મળીને (૩૨+૪૩+૭૮) ૧૫૩ વર્ષો ઋષભસ્વામી વિદ્યામાં હોય છે. આમ ત્રણ પ્રકારે કહેલાં લઘિપદોના કારણે આગળ કહેવામાં આવે છે. ૬

પહેલો લેદ સમગ્ર કાર્ય સિદ્ધિ માટે છે. બીજો લેદ મોક્ષ કારણ માટે છે. અને ત્રીજો લેદ જ્ઞાનકાર્યો માટે છે. આ પ્રકારે લઘિપદોનો ક્રમ છે. ૭

પ્રતિષ્ઠા સુદર્તની પહેલાં ગરુડનાયકના પદને જે યોગ્ય હોય તેને આ વિદ્યાઓ શુભ દિવસે દેવી અને તેણે તે જ પ્રકારે સાધવી જોઈએ. ૮

✓ જે દેવની વિદ્યા હોય તેના અતિશયવાળા ઐત્યમાં ચાર ચાર ઉપવાસનો તપ કરીને ૧૦૮ ઉત્તમ પુષ્પો વડે વિદ્યામાં રમણ કરતા મનવાળા મુનિએ તે દેવને પૂજવા જોઈએ. અને ઉત્તમ પ્રકારના ૧૦૦૮ અક્ષત—ઓળા તેમના ઉપર નાખવા જોઈએ. ૯-૧૦ ✓

તત્ત્વને જાણનારાને આ વિદ્યા સારીરીને મિદ્ધ થાય તો જ આ કાર્યમાં તેમને નિયુક્ત કરવા જોઈએ, ન થાય તો ન લગાડવા જોવી જિનેશ્વરની વાણી છે. ૧૧

વર્ધમાનસ્વામીએ કહેલી હોવાથી આ 'વર્ધમાનવિદ્યા' નામે જોળખાય છે. તેથી શ્રીવીર ચૈત્યના ચિહ્નનથી આ બધી વિદ્યાઓ સાધવી જોઈએ. જોવી મારી મતિ છે. ૧૨

પ્રતિષ્ઠા લક્ષમાં અથવા વાસક્ષેપના સમયે સૂરિમંત્રની ચારે પીઠની વિદ્યા આપતાં આ (ઋષ્યભવિદ્યા) સૌથી પ્રથમ પ્રતિષ્ઠાસમયે દેવામાં આવે છે. ૧૩

તે પછી સાત મેરુઓ આપવા જોઈએ. આમ ઋષ્યભવિદ્યાને સાધીને સૂરિમંત્ર સાધવો જોઈએ. ૧૪

અર્હમ્

તેની સાધના વિધિ આ પ્રકારે છે—

જે દેશમાં ચક્રવર્તી અથવા રાજા રાજ કરે છે, જ્યાં પોતાના સૈન્ય કે બીજાના સૈન્યનો ઉપદ્રવ નથી. જ્યાં દુર્ભિક્ષ ન હોય, જ્યાં વિશિષ્ટ તીર્થ હોય તે દેશમાં સુંદર બોલીવાળાં શકુનો પૂર્વક ગુરુની આજ્ઞા લઈને જવું અને ત્યાં વિદ્યા, લક્ષ્મી અને ધર્મમાં આગળ પડતા મનુષ્યોવાળા ક્ષેત્રમાં, જ્યાં દુષ્ટ મનુષ્ય અને તિર્યચોની દૃષ્ટિ ન પડે ત્યાં રહીને શ્રીઋષ્યભવદેવના, ચંદ્રપ્રભુના કે શ્રીમહાવીરસ્વામીના ચૈત્યમાં જો આ (મદિરો) ન હોય તો બાધા રહિત સમતલ જૂમિ ઉપર અને જ્યાં જહુ ઓછા મનુષ્યોની અવરજવર હોય તેવા પૂર્વોત્તરાભિમુખ ધર્મસ્થાનમાં ઋષ્યભવદેવ, ચંદ્રપ્રભુ કે મહાવીરસ્વામી માધી ઠોઈના જન્મકલ્યાણક અથવા જ્ઞાનકલ્યાણક થયાં હોય તેવા સ્થળે અત્યત નિર્મળ દિશા અને આકાશ હોય એવા ચંદ્રબળવાળા દિવસે બધી (છ) વિગમ્મોનો ત્યાગ કરી પવિત્ર અને ચંદનલેપ કરેલા પટમાં શ્રીસૂરિમંત્ર ચત્રને સ્થાપન કરીને અથવા વહી આકારવાળા (લાંબા ઓળિયા જેવા) પટમાં સુગંધી દ્રવ્યોવડે સુવર્ણમય હબ્બર પાંખડીવાળા કમલ-પત્રમાં શ્રીગૌતમસ્વામીની મૂર્તિને આવેળી તેની નીચે ઓં ક્રોં હ્રીં ઓં આવેળવું અને તે પછી આગળ કહેવાશે એ વિધિએ તેનો જાપ શરૂ કરવો.

જાપવિધિ આ પ્રકારે છે—

જૂમિ, શરીર અને વસ્ત્રની શુદ્ધિ અને શરીરની રક્ષા વગેરે ક્રમશઃ મત્રો વડે કરીને આવાહનાદિ પાચ મુદ્રાઓ કરવી. ૧

✓ ત્રણ પ્રકારે (મન, વચન અને કાયા વડે) પ્રહાર્યવ્રત પાલન કરી, થોડા પાણીથી સ્નાન કરી, પવિત્ર સફેદ અને સારાં વસ્ત્રો પહેરી, ઈર્ધ્યાપધિકી પ્રતિકમી, શુદ્ધજૂમિમાં પવિત્ર આમન ઉપર સૂરિએ બેસીને ઓં મૂ થી લઈને સ્વાહા સુધીનો એ પ્રકારે મંત્ર બોલતાં (સૂનિયો) સૂરિયંત્ર અને પોતાના ઉપર ચારે બાજુએ ત્રણ વખત વાસક્ષેપ નાખીને જૂમિ-શુદ્ધિ કરવી. ૧ ✓

૩ અમૃતે થી લઇને સ્વાહા સુધીનો એ પ્રકારે મંત્ર ઉચ્ચારતાં પોતાની સન્મુખ ડાબા હાથની ટચલી આંગળી વડે ડાબી ટચલી આંગળી વાળીને નીચે બે હાથ ઊલટાવવા. એ પ્રકારે ગરુડમુદ્રા વડે ચંત્રની ચારે બાજુએ ત્રણ વખત કુંડની કદપના કરવી. ૨

૪ અમલે થી લઇને સ્વાહા સુધીનો એ પ્રકારે મંત્ર બોલીને અંજલિમાં વાસક્ષેપ નાંખી બધાં તીર્થોનાં પાણી ત્યાં કદપીને બધા અંગના સ્પર્શ વડે સ્નાન કરવું. ૩

૫ વિયુત્ થી લઇને સ્વાહા સુધીનો એ પ્રકારે મંત્ર બોલી બે હાથને સ્વસ્તિકાકારે ગોઠવી બે હાથના પંબને ભુજના મધ્યભાગમાં સ્પર્શ કરવા વડે પાપનું દહન કરવું. ૪

૬ વિમલાચ થી લઇને સ્વાહા સુધીનો એ પ્રકારે મંત્ર બોલીને જમણા હાથના સ્પર્શ વડે ત્રણવાર વક્ષઃસ્થળની શુદ્ધિ કરવી. ૫

✓ તે પછી ક્ષિપીતંથી લઇને માલે સુધીનો એ પ્રકારે પૃથ્વીઆદિ (પૃથ્વી, અપ, તેજ વાયુ અને આકાશ)ને ક્રમ અને ઉત્ક્રમથી હાથના સ્પર્શ વડે ત્રણ વખત સકલીકરણ કરવું. ૬ ✓

૭ માલેથી લઇને સંઘૌ હા સુધીના મંત્રવડે ડાબા અંસમાં ક્રમ-ઉત્ક્રમથી ડાબા હાથના સ્પર્શ વડે આત્મરક્ષા કરવી. ૭

તે જ અંગુઠ ભાગની પીઠે ૩, અંગુઠના તળિયે હ્રાં, તર્જનીમાં હ્રીં, મધ્યમામાં હ્રૂં, હ્રૌં સાવિત્રીમાં હ્રૌં, કનિષ્ઠામાં હ્રઃ (એ પ્રકારે બોલીને) તે પછી બે હાથના પંબની અંગુઠા આદિ આંગળીઓમાં અરિહંત ભગવાન વગેરેને સ્થાપવા. ૮

૮ હ્રીં ઈન્દ્રાય સ્વાહા એ પ્રકારે બોલીને દશે દિશાઓમાં વાસક્ષેપ કરવો. ૯

તે પછી ચૈત્યવૃક્ષની છાયામાં બેઠેલા પાદ અને પીઠથી યુક્ત સિંહાસન તથા છત્ર અને બે આમરોથી યુક્ત ગૌતમસ્વામીની પીઠનું ચિતવન કરી સુગંધી વાસ (ક્ષેપ ને અંજલિમાં નાખી ૩ ક્રોંથી લઇને સંવૌષટ્ સુધી એ પ્રકારે બોલીને હૃદય કમળમાંથી સ્ફુરાયમાન રશ્મિ મંડળને બાર ભાગે માપીને તન્મય બની જઈ બ્રહ્મસ્થાનમાં પ્રગટ એવા ગૌતમસ્વામીનું ધ્યાન કરી તેમાંથી લઇને આવાહન મુદ્રા વડે સ્થિર ધીરાનું આવાહન કરવું. તેને સાવિત્રી આંગળીના મૂળમાં અંગુઠો મૂકીને વાસથી યુક્ત અંજલિમુદ્રા કરવી. ૧

આં ક્રોંથી લઇને ઠઃ ઠઃ સુધી બોલીને અધોમુખવાળી તે જ મુદ્રાને (અંજલિમુદ્રાને) સ્થાપનમુદ્રા વડે પીઠના સિંહાસન ઉપર કમલમાં સ્થાપવી. ૨

આં ક્રોંથી લઇને વષટ્ સુધી બોલીને ઊર્ધ્વ અંગુઠા ઉપર બંને મુઠીઓને મેળવવાથી સંનિધાપનીમુદ્રા વડે સ્થાપન કરવું. ૩

આં ક્રોંથી લઇને સ્થેયમ્ સુધી બોલીને અંગુઠાની અંદર બે મુઠીઓ મેળવવાથી સન્નિરોધનીમુદ્રા વડે તેનો નિરોધ કરવો. ૪

આ ક્રોંથી લઇને મધ્ય સુધી જોલીને તર્જની આગળીને લગાવી, મધ્યમા આગળી ઉપર તુકેવા અંગુલ ઉપર આગળી મુઠવી એ પ્રકારે અવગુહનીમુદ્રા વડે ઢાકવું ૫

ત પછી જ આ થી લઇને દે સુધીને પૂર્વ દિશાના ચોકમા, ઓ ઓને ઊર્ધ્વ દિશામા, અ અ ને અધો દિશામા વિઘ્નના નાશ માટે નખછોટિમ દેવી ૬

શ્રી ગૌતમસ્વામીની ચારે બાજુએ નીચે મુખે મુધાને વર્ણવતા કામધેનુમુદ્રા વડે ત્રણ પ્રદક્ષિણા પૂર્વક સંલવતા પ્રાપ્ત કરવા માટે અમૃતીકરણ કરવું ૭

આ ક્રોંથી લઇને નમ્ર સુધી જોલીને ગૌતમસ્વામી ઉપર અજસિ વડે છુદ્ધિથી કટપેતી ગંધપૂજા કરવી ૮

તે પછી સોનાના કમળમા ભેઠલા અને પ્રતિહારોથી સુકત શ્રી ગૌતમસ્વામીને ચતુર્વિધ શ્રી મધ અને દેવીઓ સહિત ઇન્દ્રાદિ દેવો નમી રહ્યા છે, એ પ્રકારે ચિતવીને આ ક્રોં હોં શ્રી થી લઇને સર્વૌષ્ઠ સુધી જોલણ

અહીં તેમના સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવું તે આ પ્રકારે—

પૂર્વ દિશાએ વિદ્યાપીઠમા પ્રતિષ્ઠિત સરસ્વતી, દક્ષિણ દિશામા માતૃપોત્તર વર્ણત મા રહેલાની હજાર ભુજવાળી ત્રિભુવનસ્વામિની, પશ્ચિમ દિશામા પદ્મદ્વંદ્વમા પદ્મમા ભેઠેની ચાર હાથવાળી નિજયા જયા, જયંતી, નદા અને બ્રહ્માથી સુકત સુવર્ણના આભૂષેથી વિભૂષિત, આગળની શ્રેણીમા રહેલા નવનિધાનવાળી શ્રી દેવતા, ઉત્તર દિશામા એ ગ હજાર યક્ષ સ્ત્રીઓ અને વીશ ભુજવાળા ગણિપિટક યક્ષરાજનું ધ્યાન કરવું પૂર્વાદિ ચાર દિશાઓમા ૬૪ ઇંદ્રો પૂર્વાદિ ચારે દિશાઓમા ૧૬ વિદ્યાદેવીઓનું ધ્યાન કરવું વળી ૨૪ યક્ષો, ૪૪ ચાક્ષણીઓનું આવાહનમુદ્રા વડે હૃદયકમળમાથી પૂર્વની માફક આવાહન કરવું તે પછી અર્ધા પછા જા ક્રોં થી લઇને સર્વૌષ્ઠ સુધી જોલીને સ્થાપની આદિ મુદ્રાઓ વડે તંમ્રી પૂર્વની માફક જ સ્થાપના કરવી પછી નખછોટિકા, અમૃતીકરણ અને ગંધાદિ પૂજા કરવી તે પછી નવત () અમુક વર્ષ, અમુક માસે અમુક તિથિએ, અમુક વારે હું અમુક મૂર્તિનો શિષ્ય અમુક સિદ્ધિ માટે અમુક ભાષનો આરભ કરું છું, એ ધ્યાન કરીને નમ્ર સદ્ગુરુન્ય એ પ્રકારે જોલીને ચદ્ર વડે સજગરૂપવાળા રકતવાયુનું રચન કરીને ફરીથી ચદ્ર વડે જ મસ્તકગુણવાળા શ્વેત વાયુનું અઠર્ણણ કરી તેને નાભિમા સ્થાપન કરી પ્રસન્ન મુખે મે જોર વાધ કરી દાતે દત્ત લગાડી નાસિકા મન્મુખ અથવા ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિમા દિગ્ધિ રાખીને જીમને હલાવ્યા વિના જ સ્મરણ શરૂ કરવું તે આ પ્રકારે કરવું —

મવત્ર લગ્નિપદો અને પીઠો જ્ઞાનધનને માટે શ્રી પૂર્વક, વચ્ચાદિ કાર્ય માટે હોં પૂર્વક શાંતિ કાર્ય માટે ઉપૂર્વક અને કર્મમય માટે પરમેશ્વરમુદ્રા વડે અથવા મુદ્રા રહિત હોં શ્રી થી રહિત કેવળ ધ્યાન કરવું

એ વાર સ્નાન અને સુગંધી વિલેપન કરવું. (મન, વચન અને કાયા) ત્રણ પ્રકારે શીલ શુદ્ધ રાખવું. પ્રતિક્રમણ, પ્રતિલેખના-પૂજા અને ચૈત્યવંદન સિવાય બીજી વ્યાખ્યા કે પઠન-પાઠન ત્યજવું. ગંધી વિગઈઓનો ત્યાગ કરીને હાથથી એક લાખ પ્રમાણ બાપ કરવો. બાપના પ્રકારો આગળ કહેવાશે.

આ પૂર્વસેવા કહેવાય છે.

આ પૂર્વસેવા કર્યા પછી (આરાધક) પાપ વિનાનો અને અતિશયવાળો થાય છે. લાખ બાપ કર્યા પછી યથાશક્તિ ધ્યાન કરીને જાગૃત આત્માનું વિસર્જન કરવું. જેમ-જમણા હાથની મુઠી વાળીને તર્જની અને મધ્યમા આંગળીને પસારી અશ્વસુદ્રાવડે શ્રી ગૌતમસ્વામીનું આસન જરા ચલાવીને કે પૂર્વક બોલવું કે—આજ્ઞા રહિત, ક્રિયારહિત અને મંત્રરહિત જે કંઈ (મારાથી) કરાયું હોય તે ગધું હે દેવ ! પરમેશ્વર ! કૃપા કરીને માફ કરજો.

આ પ્રકારે બોલીને કે હૈં થી ગચ્છ ગચ્છ સુધી જે એ પ્રકારે બોલીને જમણો હાથ ફેલાવી સુવર્ણ કમળમાં બેઠેલા શ્રી ગૌતમસ્વામી ઉપર સંહારપૂર્વક ભમાવીને કનિષ્ઠા આદિ ગંધી આંગળીઓનો સંકેત કરી અંશુકાના મૂળમાં લાવવી. એ પ્રકારે વિસર્જનસુદ્રાવડે વિસર્જન કરીને શ્રી ગૌતમસ્વામીને બ્રહ્મરંધ્રમાં લાવી સુષુમ્ના નાડી વડે હૃદયકમળમાં પૂરક વડે સ્થાપન કરવા. એ કારણે ત્યાંથી બોલાવીને સ્થાપિત કર્યા એમ જણાય. પછી અશ્વસુદ્રા વડે ફોલણ કરીને કે પૂર્વક બોલવું કે—

આજ્ઞા રહિત, ક્રિયા રહિત અને મંત્ર રહિત જે (મારાથી) કરાયું હોય તે ગધું હે દેવો ! પરમેશ્વરો માફ કરજો.

એ પ્રકારે કે હૈં થી લઈને ગચ્છન્તુ સુધી જે એ પ્રકારે બોલીને વિસર્જન સુદ્રાવડે સૂરિમંત્રના અધિષ્ઠાયકોને પહેલાંની માફક જ બ્રહ્મદ્વાર વડે હૃદયકમળમાં પૂરક વડે બહારની માફક જ ગૌતમસ્વામીની આરે ગાબુએ સરસ્વતી આદિને સ્થાપવાં. તે પછી પદમપણ સુનિવિદ્યા એ પ્રકારે (આગળ કહેવાશે તે) સ્તુતિપાઠ કરવો. તે પછી જમવા વગેરેની ક્રિયા કરીને ફરીથી સ્મરણના આરંભમાં પૂર્વની માફક જ ભૂમિશુદ્ધિ, વિસર્જન અને ફોલણ વગેરે કરવાં.

હવે ઉત્તરસેવા કહેવાય છે—

તેમાં આઘપીઠ વિદ્યાપીઠ નામે છે. તે (વિદ્યાપીઠ) ગચ્છેશ મંત્ર પટમાં અઠાર લખિપદોથી લઈને પસિજ્ઞહ સ્વાહા સુધી ૧૯૫ અક્ષર માત્ર અને સામાન્ય સૂરિમંત્ર પટમાં તેો સોળ લખિપદોથી લઈને પસિજ્ઞહ સ્વાહા સુધી ૧૭૪ અક્ષરો માત્ર હોય છે. આની અધિષ્ઠાત્રી દેવી સરસ્વતી છે, તેની પૂજા અને સ્તુતિ કરવી.

આ ક્રોંથી લઇને મવ સુધી બોલીને તર્જની આગળીને લગાવી, મધ્યમા આંગળી
૮ ૧૨ પુકેલા અણકા ઉપર આગળી સુકવી એ પ્રકારે અવગુઠનીમુદ્રા વડે ઢાંકવું. પ

તે પછી અ આ થી લઇને એ સુધીને પૂર્વ દિશાના ચોકમા, ઓ ઓને ઊર્ધ્વ દિશામાં,
અં અ ને અધો દિશામાં વિધનના નાશ માટે નખછોટિકા દેવી. ૬

શ્રી ગૌતમસ્વામીની ચારે જાણુએ નીચે મુજબે સુધાને વર્ણવતા કામધેનુમુદ્રા
વડે ત્રણ પ્રદક્ષિણા પૂર્વક સજીવતા પ્રાપ્ત કરવા માટે અમૃતીકરણ કરવું ■

આ ક્રોંથી લઇને નમ સુધી બોલીને ગૌતમસ્વામી ઉપર અન્નદિ વડે છુદ્ધિથી
કટપેલી ગંધપૂત કરવી ૮

તે પછી સોનાના કમગ્રમા બેઠેલા અને પ્રાતિકાર્યોથી યુક્ત શ્રી ગૌતમસ્વામીને
ચતુર્વિધ શ્રી સઘ અને દેવીઓ સહિત ઇન્દ્રાદિ દેવો નમી રહ્યા છે, એ પ્રકારે ચિતવોને
આ ક્રોં હ્રીં શ્રીં થો લઇને સંઘૌષ્ટ સુધી બોલવું.

અહીં તેમના સ્તરૂપનું ધ્યાન કરવું તે આ પ્રકારે—

પૂર્વ દિશાએ વિદ્યાપીઠમા પ્રતિષ્ઠિત સરસ્વતી, દક્ષિણ દિશામા માતૃપોત્તર વર્ણત-
મા રહેનારી હનર જીવવાળી ત્રિજીવનસ્વામિની, પશ્ચિમ દિશામાં પદ્મદ્વકામાં પદ્મમા
બેઠેલી ચાર હાથવાળી વિજયા. જયા, જયંતી, નંદા અને ભદ્રાથી યુક્ત સુવર્ણના આભૂ-
પોથી વિભૂષિત, આગળની શ્રેણીમા રહેલા નવનિધાનવાળી શ્રી દેવતા, ઉત્તર દિશામા
એળ હનર યક્ષપતિઓ અને વીગ જીવવાળા ગણિપિટક યક્ષરાજનું ધ્યાન કરવું. પૂર્વોદિ
અ ર દિશાઓમા ૬૪ ઇન્દ્રો, પૂર્વોદિ ચારે દિશાઓમા ૧૬ વિદ્યાદેવીઓનું ધ્યાન કરવું. વળી
૨૪ યક્ષો, ૪૪ યક્ષણીઓનું આવાહનમુદ્રા વડે હૃદયકમળમાથી પૂર્વની માદક આવાહન
કરવું તે પછી અહીં પછુ જા ક્રોં થી લઇને સંઘૌષ્ટ સુધી બોલીને સ્થાપની આદિ મુદ્રાઓ
વડે તેમની પૂર્વની માદક જ સ્થાપના કરવી પછી નખછોટિકા, અમૃતીકરણ અને ગદ્યાદિ
પૂજા કરવી તે પછી નવત () અમુક વર્ષે, અમુક માસે, અમુક તિથિએ, અમુક વારે
હું અમુક મુરિનેા શિષ્ય અમુક મિદ્ધિ માટે અમુક વ્યપનેા આરજ કરું છું; એ ધ્યાન કરીને
નમ સદ્ગુરુવ્ય એ પ્રકારે બોલીને ચંદ્ર વડે રાજમરૂપવાળા રકતવાયુનું દેવન કરીને ફરીથી
ચંદ્ર વડે જ મરવગુણવાળા સ્વેત વાયુનું અ કર્પણ કરી તેને નાભિમા સ્થાપન કરી પ્રસન્ન
મુખે બે બેાડ બધ કરી, હાતે હા લગાડી નામિકા મન્મુખ અથવા ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિમા
દષ્ટિ રાખીને જીમને હલાવ્યા વિના જ સ્મરણ શરૂ કરવું તે આ પ્રકારે કરવું —

મંત્ર ત્રણિપદો અને પીઠો જ્ઞાનધનને માટે શ્રી પૂર્વક, વર્યાદિ કાર્ય માટે જ્ઞી
પૂર્વક, જ્ઞાનિ કાર્ય માટે ઉપૂર્વક અને કમંદ્રાય માટે પરમેષ્ઠિમુદ્રા વડે અથવા મુદ્રા સહિત
૩ હ્રીં શ્રીં ની રહિત કેવળ ધ્યાન કરવું

એ વાર સ્નાન અને સુગંધી વિલેપન કરવું. (મન, વચન અને કાયા) ત્રણ પ્રકારે શીલ શુદ્ધ રાખવું. પ્રતિક્રમણ, પ્રતિલેખના-પૂજા અને ચૈત્યવંદન સિવાય બીજી વ્યાખ્યા કે પઠન-પાઠન ત્યજવું. ગંધી વિગંધીઓનો ત્યાગ કરીને હાથથી એક લાખ પ્રમાણ નાપ કરવો. નાપના પ્રકારો આગળ કહેવાશે.

આ પૂર્વસેવા કહેવાય છે.

આ પૂર્વસેવા કર્યા પછી (આરાધક) પાપ વિનાનો અને અતિશયવાળો થાય છે. લાખ નાપ કર્યા પછી યથાશક્તિ ધ્યાન કરીને જાગૃત આત્માનું વિસર્જન કરવું. જેમ-જમણા હાથની મુઠી વાળીને તર્જની અને મધ્યમા આંગળીને પસારી અન્નમુદ્રાવડે શ્રી ગૌતમસ્વામીનું આસન જરા ચલાવીને કે પૂર્વક બોલવું કે—આજ્ઞા રહિત, ક્રિયારહિત અને મંત્રરહિત જે કંઈ (મારાથી) કરાયું હોય તે ગંધું હે દેવ ! પરમેશ્વર ! કૃપા કરીને માફ કરજો.

આ પ્રકારે બોલીને કે હ્રીં થી ગચ્છ ગચ્છ સુધી જે એ પ્રકારે બોલીને જમણે હાથ ફેલાવી સુવર્ણ કમળમાં બેઠેલા શ્રી ગૌતમસ્વામી ઉપર સંહારપૂર્વક લખાવીને કનિષ્ઠા આદિ ગંધી આંગળીઓનો સંકેય કરી અંશુકાના મૂળમાં લાવવી. એ પ્રકારે વિસર્જનમુદ્રાવડે વિસર્જન કરીને શ્રી ગૌતમસ્વામીને બ્રહ્મરંધ્રમાં લાવી સુષુપ્તના નાડીવડે હૃદયકમળમાં પૂરક વડે સ્થાપન કરવા. એ કારણે ત્યાંથી બોલાવીને સ્થાપિત કર્યા એમ જણાય. પછી અન્નમુદ્રા વડે ક્ષોભણ કરીને કે પૂર્વક બોલવું કે—

આજ્ઞા રહિત, ક્રિયા રહિત અને મંત્ર રહિત જે (મારાથી) કરાયું હોય તે ગંધું હે દેવો ! પરમેશ્વરો માફ કરજો.

એ પ્રકારે કે હ્રીં થી લઈને ગચ્છન્તુ સુધી જે એ પ્રકારે બોલીને વિસર્જન મુદ્રાવડે સૂરિમંત્રના અધિષ્ઠાયકોને પહેલાંની માફક જ બ્રહ્મદ્વાર વડે હૃદયકમળમાં પૂરક વડે બહારની માફક જ ગૌતમસ્વામીની ચારે બાજુએ સરસ્વતી આદિને સ્થાપવાં. તે પછી પદમપ સુનિવિદ્યા એ પ્રકારે (આગળ કહેવાશે તે) સ્તુતિપાઠ કરવો. તે પછી જમવા વગેરેની ક્રિયા કરીને ફરીથી સ્મરણના આરંભમાં પૂર્વની માફક જ ભૂમિશુદ્ધિ, વિસર્જન અને ક્ષોભણ વગેરે કરવાં.

હવે ઉત્તરસેવા કહેવાય છે—

તેમાં આઘપીઠ વિદ્યાપીઠ નામે છે. તે (વિદ્યાપીઠ) ગચ્છેશ મંત્ર પદમાં અઠાર લઘિપદોથી લઈને પસિજ્ઞાત્ર સ્વાહા સુધી ૧૯૫ અક્ષર માત્ર અને સામાન્ય સૂરિમંત્ર પદમાં તે સોળ લઘિપદોથી લઈને પસિજ્ઞાત્ર સ્વાહા સુધી ૧૭૪ અક્ષરો માત્ર હોય છે. આની અધિષ્ઠાત્રી દેવી સરસ્વતી છે, તેની પૂજા અને સ્તુતિ કરવી.

આ ક્રોંથી લઇને મઘ સુધી બોલીને તર્જની આગળીને લખાવી, મધ્યમા આગળી
૧૨ તુલેલા અગ્રહ ઉપર આગળી સુધી એ પ્રકારે અવગુઠનીમુદ્રા વડે ઢાકવું ૫

ત પછી આ થી લઇને દે સુધીને પૂર્વ દિશાના ચોકમા, ઓ ઓને ઊર્ધ્વ દિશામા,
અ અ ને અધો દિશામા વિઘ્નના નાશ માટે નખછોટિકા દેવી ૬

શ્રી ગૌતમસ્વામીની આરે બાજુએ નીચે મુખે સુધાને વર્ધાવતા કામધેનુમુદ્રા
વડે ત્રણ પ્રદક્ષિણા પૂર્વક સંજીવતા પ્રાપ્ત કરવા માટે અમૃતીકરણ કરવું ૭

આ ક્રોંથી લઇને નમ સુધી બોલીને ગૌતમસ્વામી ઉપર અભયિ વડે બુદ્ધિથી
કલ્પેલી ગદ્યપૂજા કરવી ૮

તે પછી સોનાના કમળમા બેઠેલા અને પ્રતિહારોથી યુક્ત શ્રી ગૌતમસ્વામીને
ચતુર્વિધ શ્રી સધ અને દેવીઓ સહિત ઇન્દ્રાદિ દેવો નમી રહ્યા છે, એ પ્રકારે ચિત્રીને
આ ક્રોં હોં શ્રી થી લઇને સર્વોપદ સુધી બોલવું

અહીં તેમના સ્મરણનું ધ્યાન કરવું તે આ પ્રકારે—

પૂવ દિશાએ વિદ્યાપીઠમા પ્રતિષ્ઠિત સરસ્વતી, દક્ષિણ દિશામા માતૃપોત્તર વર્વેત
મા રહે ઠારી જળર ભુજવાળી ત્રિલુપ્તસ્વામિની, પશ્ચિમ દિશામા પદ્મદ્વંદ્વમા પદ્મમા
બેઠેની આર હાથવાળી નિજયા જયા, જયંતી, નદા અને ભદ્રાથી યુક્ત સુવર્ણના આભૂ
પોષી વિભૂષિત, આગળની શ્રેણીમા રહેલા નવનિધાનવાળી શ્રી દેવતા, ઉત્તર દિશામા
ને ગ હજાર ચક્ષુ રતિઓ અને વીશ ભુજવાળા ગણિપિંડ ચક્ષુરાજનું ધ્યાન કરવું પૂર્વાદિ
ચર દિશાએ મા ૬૪ ઇંદ્રો પૂર્વાદિ આર દિશાઓમા ૧૬ વિદ્યાદેવીઓનું ધ્યાન કરવું વળી
૨૪ ચક્ષુ, ૪૪ ચક્ષુશીંગોનું આવાહનમુદ્રા વડે હૃદયકમળમાથી પૂર્વની માફક આવાહન
કરવું તે પછી અહીં પછ આ ક્રોં થી લઇને સર્વોપદ સુધી બોલીને સ્થાપની આદિ મુદ્રાઓ
વડે તમની પૂર્વની મ ક્ષેત્ર જ સ્થાપના કરવી પછી નખછોટિકા, અમૃતીકરણ અને ગદ્યાદિ
પૂજા કરવી તે પછી નવત () અમુક વર્ષે, અમુક માસે અમુક તિથિએ, અમુક વારે
હુ અમુક સૂરિનો શિષ્ય અમુક સિદ્ધિ માટે અમુક ભાષનો આરબ કરુ છુ, એ ધ્યાન કરીને
નમ સદ્ગુરુમય એ પ્રકારે બોલીને ચદ્ર વડે રાજમરૂપવાળા રકતવાયુનું રચન કરીને ફરીથી
ચદ્ર વડે જ સરવણુવાળા શ્વેત વાયુનું અ કર્ણણ કરી તેને નાભિમા સ્થાપન કરી પ્રસન્ન
મુખે પ્રેરે એવું ગણ કરી દાતે દત્ત લગાડી નાસિકા સન્મુખ અથવા ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિમા
સિંહ રાખીને જીભને હલાવ્યા પિના જ સ્મરણ શરૂ કરવું તે આ પ્રકારે કરવું —

મવન લગ્નિપદો અને પીઠો જ્ઞાનધનને માટે શ્રી પૂર્વક, વચ્ચાદિ કાર્ય માટે હોં
પૂર્વક શાન્તિ કાર્ય માટે ઉપૂર્વક અને કર્મશય માટે પરમેષ્ઠિમુદ્રા વડે અથવા મુદ્રા રહિત
ઉં હોં શ્રી રી રહિત કેવળ ધ્યાન કરવું

મંત્રના ઉચ્ચાર વડે અથવા દશાંશથી હોમ કરવો.

તે હોમ આ પ્રકારે છે:— ગરુડ નામના ચોખા, ઘી અને તેની સરખા વર્ણુવાળી શ્વેત ગાયના પાણીને (મૂત્રને) ખાંડી દધને ૧૨૦ પ્રમાણુવાળી ગોળીઓ કરીને વિદ્યાપીઠના ઉચ્ચારપૂર્વક હોમ કરવો. પછી કેટલાકને મતે કૂળ, કૂલ આદિ ઈષ્ટ વસ્તુઓના ત્રણ ત્રણવાર કેટલાક હોમ કરાય છે. તે પછી પૂર્ણાહુતિ માટે ઘીથી ભરેલા નારિયેલનો હોમ કરવો. ત્યારે આ પ્રકારે—ઈમાં થી સ્વાહા સુધી બોલવું. જ્યાં સુધી સમગ્ર નારિયેલ દેખાય ત્યાં સુધી રાહ જોવી. ઘીના મોટા ચમચાથી અગ્નિને પ્રજ્જવાળવો કેમકે ઘી રહિત હોમ રાપ્ટ્રું દહન કરે છે એવું વચન છે. તેની રાજને સંઘરી પોતે ધારણ કરવી અથવા પોતાના ઈષ્ટ માણસોને થોડી દેવી. તે ભસ્મ શાંતિ અને સંતોષવું પોષણ કરનાર થાય છે. આ રીતે મહાવિદ્યા અને ઉપવિદ્યા પીઠનો પણ હોમ કરવો. વળી આહુતિ અને હોમ પોત પોતાના અધિષ્ઠાયક દેવતાઓનાં નામો દધને પોતપોતાના મંત્રો વડે કરવા. એ પ્રકારે તપ, જાપ, અને હોમથી પ્રથમ પીઠનું આરાધન કરતાં સૂરિઓ સરસ્વતી ૧, રોગાપહારિણી ૨, વિષાપહારિણી ૩, ગંધમોક્ષિણી ૪, શ્રીસંપાદિની ૫, પરવિદ્યાછેદિની ૬, દોષનાશિની ૭ અને અશિવોપશમની ૮—આ આઠ મહાસિદ્ધિઓ પોતાને તથા પરને પણ સાધે છે.

એનો શો અર્થ? જ્યારે પોતાને કે પારકાને સારસ્વત ઉપજાવવા, રોગ કે વિષનો નાશ કરવા, બંધને છેદવા, લક્ષ્મી મેળવવા, કમોને છેદવા, દોષોનો નાશ કરવા અને મરફીની શાંતિ કરવાને ઇચ્છે ત્યારે પ્રથમ પીઠનું સ્મરણ કરવું. તે અતિઅદ્યસ્મરણ વડે પણ સિદ્ધ થાય છે.

શ્રીમાન્ માનતુંગસૂરીએ આ આઠ વિદ્યાઓથી ગભિત ચૈ: શાન્તરાગરુચિભિ: થી લઈને જલમારનમ્રૈ: સુધીનું અષ્ટક કાવ્ય (લક્ષ્મીમર સ્તોત્રમાં) બનાવ્યું છે. આ કાવ્યાષ્ટકને જ્ઞાનં યથા ત્વચિ એ પ્રકારે નવમા કાવ્યથી યુક્ત પ્રભાતકાળે હૃમેશાં જે સ્મરે છે તે સારસ્વતાદિ આઠ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરે છે અને બીજાને પણ કરાવે છે.

આ પ્રકારે આ પીઠની સાધનાવિધિ છે.

બીજી પીઠમાં—ૐ નમો ભગવન્નો થી લઈને વિજ્ઞા સુધીના ૩૩ અક્ષરો જે છે તે ‘બ્રાહ્મણલીવિદ્યા’ સ્વપ્ન માટે છે. તે પછી વગ્ગુ વગ્ગુ થી લઈને મહુમહુરે સુધીના ૨૨ વર્ણો ‘સૌભાગ્યવિદ્યા’ના છે. તે પછી હિલિ હિલિ થી લઈને આયરિયકાલિ સુધીના ૩૦ વર્ણો ‘જ્યાદિવિદ્યા’ કહેવાય છે. એ પ્રકારે બધા મળીને ૯૩ વર્ણો થાય છે. આ પીઠની અધિષ્ઠાત્રી માનુષોત્તર પર્વતના શિખરમાં રહેનારી હજાર હાથવાળી ત્રિભુવનસ્વામિની છે.

આ પીઠની આરાધના અને તપવિધિ આ પ્રકારે છે—

ઉપવાસ, નિવિ, આયંબિલ, નિવિ અને ઉપવાસ—એક, એક, ત્રણ, ચાર, બે, બે.

આરાધના અને તપવિધિ આ પ્રકારે છે —

ઉપવાસ, નિવિ, આયળિલ, નિવિ, આયળિલ, નિવિ, આયળિલ, નિવિ અને ઉપવાસ—એક, પાચ, એક, પાચ, એક, પાચ, એક, એક અને એક એમ ક્રમશઃ કરવા ધ્યાન, પઠન અને વિકથાનો ત્યાગ રાતદિવસ કરવા ૧

ઉપવાસ ૧, નિવિ ૫, આયળિલ ૧, નિવિ ૫, આયળિલ ૧, નિવિ ૫, આયળિલ ૧, નિવિ ૧, ઉપવાસ ૧—એમ ૨૧ દિવસનો કોટચશ તપ કરવો

આ તપથી મહા ફળ થાય છે નહિતર અત્પ ફળ થાય પદ્માસને રહી પૂર્વાભિ મુખ કે ઉત્તરાભિમુખ થઇને પરમેષ્ઠિ કે ગરુડમુદ્રા વડે ૧૨૦૦૦ પ્રમાણેનો જાપ કરવો શ્વેત ધ્યાન વડે સામાન્ય રીતે જાધી સિદ્ધિઓ આપનાર થાય ૥ કહ્યું છે કે —

એકવીશ દિવસ સુધી ૧૨૦૦૦ પ્રમાણેનો જાપ કોટચશ તપવડે કર્યો હોય તો તે શાંતિની પ્રાપ્તિ, વાણી અને બુદ્ધિની સિદ્ધિ માટે થાય છે ૧

પરમેષ્ઠિ અને ગરુડમુદ્રા એમ બે મુદ્રાઓ વડે દેવોમા અદ્રમા સરખો (ઉત્તમવાળ) આનો જાપ થાય છે એક હાથમા પુસ્તક, બીજા હાથમા અભયમુદ્રા, ત્રીજા હાથમા મોતીની માળા અને ચોથા હાથમા વરદમુદ્રા—એ પ્રકારે ચાર હાથવાળી તેમજ હંસ ઉપર બીજવાળા કમળમા બેઠેલી સરસ્વતી અથવા આતર આત્મામા બેઠેલી પ્રાક્ષી દેવીની માફક પુંડરીક સમાન ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર કરે છે ૨-૩

ગૌતમસ્વામીને નમતી દેવી પુત્ર ઉપર દષ્ટિ રાખે તેમ જોવાતા અને (તેના વડે) અપાયેલા વર-ફળવાળા જોવા પથ મહાવ્રતમા રહેલા સૂરિ યુગપ્રધાનોમા શ્રેષ્ઠ ગને છે ૪

તથા ગમ્મછનાયકો પશુ પહેલા સામાન્ય સૂરિમંત્રને સ્થાપીને તેમણે ૨૧ વર્ણવાળા સ્વાહા સુધીના બે લખિપદો સાથેના મંત્રને ૧૨૦૦૦ વાર ગણુવો જોઈએ (તેથી) અક્ષીણ કોશ-અક્ષયભંડાર અને સર્વત્ર અસ્ખલિત યશની પ્રાપ્તિ થાય છે તથા ક્ષીરાશ્રવ વગેરે ૥ લખિપદોનો ૧૦૦૦૦ વાર શ્વેત ધ્યાન વડે શ્વેત માળાથી જાપ કરવો જોઈએ અને છઠ્ઠા લખિપદની અંતે જમિય થી લઇને સ્વાહા સુધીનો સિદ્ધ સારસ્વત મંત્ર બોલવો જોઈએ પ્રથમ પીઠમા ૧૨૦૦૦ના જાપ પછી હોમ કરવો

તેની (હોમની) વિધિ આ પ્રમાણે છે —

એક હાથ માત્ર ચતુર્કોણ કુડ અથવા હંસતી ભૂમિમા કુડ બનાવીને અરણિઝાઘથી કે સૂર્યકાંતમણિથી તેમા અગ્નિ ઉત્પન્ન કરીને મંત્રથી તેમની સ્થાપના કરવી તે મંત્ર આ પ્રકારે છે —મનોર્જીતિ થી લઇને પ્રતિષ્ઠ સુધી સાત વાર બોલીને જ્વાળાઓથી બચકર અગ્નિમા ચોખા નાખવા અને અગ્નિની સાત જ્વાળાઓનુ સ્મરણ કરવું તે સાત જ્વાળામા ઇશાન જ્વાળા અથવા મધ્ય જ્વાળામા હોમ કરવો ધીની સાત આહુતિઓ વિદ્યાપીઠ

મંત્રના ઉચ્ચાર વડે અથવા દશાંશથી હોમ કરવો.

તે હોમ આ પ્રકારે છે— ગરુડ નામના ચોખા, ઘી અને તેની સરખા વર્ણુવાળી શ્વેત ગાયના પાણીને (મૂત્રને) ખાંડી દધને ૧૨૦ પ્રમાણુવાળી ગોળીઓ કરીને વિદ્યાપીઠના ઉચ્ચારપૂર્વક હોમ કરવો. પછી કેટલાકને મતે ફળ, કૂલ આદિ ઈષ્ટ વસ્તુઓના ત્રણ ત્રણવાર કેટલાક હોમ કરાવ છે. તે પછી પૂર્ણાહુતિ માટે ઘીથી ભરેલા નારિયેલનો હોમ કરવો. ત્યારે આ પ્રકારે—ઈમાં થી સ્વાહા સુધી બોલવું. જ્યાં સુધી સમગ્ર નારિયેલ દેખાય ત્યાં સુધી રાહ બેવી. ઘીના મોટા ચમચાથી અગ્નિને પ્રજ્જ્વાળવો કેમકે ઘી રહિત હોમ રાષ્ટ્રનું દહન કરે છે એવું વચન છે. તેની રાખને સંઘરી પોતે ધારણ કરવી અથવા પોતાના ઇષ્ટ માણસોને થોડી દેવી. તે ભસ્મ શાંતિ અને સંતોષનું પોષણ કરનાર થાય છે. આ રીતે મહાવિદ્યા અને ઉપવિદ્યા પીઠનો પણ હોમ કરવો. વળી આહુતિ અને હોમ પોત પોતાના અધિષ્ઠાયક દેવતાઓનાં નામો દધને પોતપોતાના મંત્રો વડે કરવા. એ પ્રકારે તપ, બ્રમ, અને હોમથી પ્રથમ પીઠનું આરાધન કરતાં સૂરિઓ સરસ્વતી ૧, રોગાપહારિણી ૨, વિષાપહારિણી ૩, બંધમોક્ષિણી ૪, શ્રીસંપાદિની ૫, પરવિદ્યાછેદિની ૬, દોષનાશિની ૭ અને અશિવોપશમની ૮—આ આઠ મહાસિદ્ધિઓ પોતાને તથા પરને પણ સાધે છે.

એનો શો અર્થ ? જ્યારે પોતાને કે પારકાને સારસ્વત ઉપબવવા, રોગ કે વિષનો નાશ કરવા, બંધને છેદવા, લક્ષ્મી મેળવવા, કર્મોને છેદવા, દોષોનો નાશ કરવા અને મરકીની શાંતિ કરવાને ઇચ્છે ત્યારે પ્રથમ પીઠનું સ્મરણ કરવું. તે અતિઅદ્યસ્મરણ વડે પણ સિદ્ધ થાય છે.

શ્રીમાન્ માનતુંગસૂરીએ આ આઠ વિદ્યાઓથી ગર્ભિત ચૈઃ શાન્તરાગરુચિભિઃ થી લઈને જલમારનમ્રૈઃ સુધીનું અષ્ટક કાવ્ય (લક્ષ્મીમર સ્તોત્રમાં) બનાવ્યું છે. આ કાવ્યાષ્ટકને જ્ઞાનં ચથા ત્વયિ એ પ્રકારે નવમા કાવ્યથી યુક્ત પ્રભાતકાળે હૃમેશાં જે સ્મરે છે તે સારસ્વતાદિ આઠ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરે છે અને બીજાને પણ કરાવે છે.

આ પ્રકારે આ પીઠની સાધનાવિધિ છે.

બીજી પીઠમાં—ૐ નમો ભગવતો થી લઈને વિજ્ઞા સુધીના ૩૩ અક્ષરો જે છે તે ‘બ્રાહ્મણીવિદ્યા’ સ્વપ્ન માટે છે. તે પછી વગ્ગુ વગ્ગુ થી લઈને મહુમહુરે સુધીના ૨૨ વર્ણો ‘સૌભાગ્યવિદ્યા’ના છે. તે પછી હિલિ હિલિ થી લઈને આચરિયકાલિ સુધીના ૩૦ વર્ણો ‘જ્યાદિવિદ્યા’ કહેવાય છે. એ પ્રકારે બધા મળીને ૯૩ વર્ણો થાય છે. આ પીઠની અધિષ્ઠાત્રી માનુષોત્તર પર્વતના શિખરમાં રહેનારી હજાર હાથવાળી ત્રિભુવનસ્વામિની છે.

આ પીઠની આરાધના અને તપવિધિ આ પ્રકારે છે—

ઉપવાસ, નિવિ, આર્યણિક, નિવિ અને ઉપવાસ—એક, એક, ત્રણ, ચાર, બે, બે.

અને એક પૂર્વકનો પૂર્વ યાપાર વિશેષતાવાળો છે, જિનસ્તવ અને ચૈત્યવદન એમ મંત્રશતક ચોદ દિવસમા કરવા

એ રીતે ૧૪ મુખ્ય કલ્પમા તો ઉપવાસ ૧, રુક્ષાન્ત ૧, આયનિલ ત્રીજુ અને રસ-વિહીન ભોજન ચોથુ એમ છે. આયનિલ એક અને રસવિહીન ભોજન બે અને ઉપવાસ એમ ૧૩ દિવસો પણ (ઢોઈના માટે) ગણાય છે આ બંને (મતો) પ્રમાણ છે જિનસ્તવ અને ચૈત્યવદન એ પ્રકારે ૪૦ લોગસ્સના ધ્યાનપૂર્વક કાઉસગ્ગમા અને ૧૦૮ વાર મંત્રનો જાપ કાયોત્સર્ગપૂર્વક કરવો આ પ્રકારે તપ કરીને પ્રથમ બાહુબલીવિદ્યાનુ શ્વેતધ્યાન વડે ૧૨૦૦૦ વાર ધ્યાન કરવું હોમવિધિ પ્રથમપીઠની માફક અહીં પણ કરવી કાર્ય પૂરું થતા ઈર્ષાપથિકી પ્રતિક્રમી રજોહરણ અને મુહપત્તિ આગળ મુકીને કાઉસગ્ગમા ૧૦૮ વાર મંત્રનું સ્મરણ કરવું શુભકાર્યમા બે હાથ જોડ્યા કરવામા આવે છે અને અશુભકાર્યમા બે હાથ નીચા કરી, મુખ પાછું ફેરવી બંને સાથે મેળવવા વાદ વગેરેમા ૧૦૮ વાર જાપ કરતા અપરાજિત થવાય છે અને શત્રુ (પ્રતિવાદી) શાત થાય છે આ જપતા શકુનનું અભળાવું સત્ય પડે છે અહીં મંત્ર વિશેષ લખીએછીએ — ઓ હ્રીં થી લઈને સ્વાહા સુધીનો મંત્ર સીવાયેલા ૫૪મા આલેખી હજાર સૂર્ય વડે (કિરણા ૧૬) જાતિપુષ્પના મુગધિપત્રોથી જાપ કરાએલો પ્રશ્નમા જમણા હાથનું સ્ફુરણ થતા પ્રશ્ન કરનારનું શુભ થાય છે

સારા ૫૪મા બાહુબલીની બે પાદુકાઓનું આલેખન કરીને તેની પર ચદ્ર અને ચંદનથી યુક્ત (વિવેપન કરાયેલા) વદનની શ્વતપત્રોથી પૂલ કઠી ઉત્સર્ગ (કાઉસગ્ગ)મા ૫૦૦ વાર ઓં કિરિ કિરિ લમ્બ્યાહુમમ્ર નમ એ પ્રકારેનો જાપ કરી મસ્તકે લગાડીને શયન સમયે શુભ અશુભનો આદેશ કરવો

બાહુબલીવિદ્યાની સિદ્ધિ થયા પછી વગ્નુ આદિ સોભાગ્યવિદ્યાનો પીતધ્યાન વડે સોભાગ્યમુદ્રા પૂર્વક ૧૬૦૦૦ વાર જાપ કરવો જમખાળા પણ મુવર્ણની કે કૃમિ આદિથી બનેલી (કિરણાની) પીતવર્ણવાળી લેવી હોમવિધિ અગાઉ કહેલી છે તે પ્રમાણે કરવી એક સાથે કરેલા હોમ વડે બે વિદ્યાઓની સિદ્ધિ થાય છે ૨ જકુળમા બધેય તેનું વચન શ્રદ્ધા કરવા ચોગ્ય બને છે તે પછી હિલિ હિલિ ઇત્યાદિ જ્યાદિ વિદ્યાનો પીતધ્યાન વડે ગરુડ મુદ્રાથી ૧૨૦૦૦ વાર જાપ કરવો હોમ વિધિ અગાઉ કહેલી છે તે પ્રમાણે કરવી આથી જય, વિજય, અજિતપણું અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય છે અથોત પોતાના દેશમા જય અને પરદેશમા વિજય મળે છે શત્રુને વિશે અજિતપણું અને બીજા વાદીઓમા અપરાજિતપણું (ઉપર કહેલી) ત્રણે વિદ્યાથી પ્રાપ્ત થાય છે

આ પ્રકારે બીજી પીઠ છે.

ત્રીજી પીઠમા—ઈરિયાથ થી લઈને કાલિ મહાકાલિ સુધીના ૩૫ અક્ષરો છે અ ની

અધિષ્ઠાત્રી પડમદહ-પડમનિલયા (ગા. ૪) ઇત્યાદિ ગાથામાં કહ્યા મુજબ વિજયા, જયા, જયંતી, નંદા અને ભદ્રાથી યુક્ત શ્રી દેવી છે.

તેની તપવિધિ આ પ્રકારે છે:—

ઉપવાસ, નિવિ, આયંગિલ, નિવિ, આયંગિલ, નિવિ, ઉપવાસ-એક, આઠ, પાંચ, સાત, એક, જો, એક—એમ ત્રીજી પીઠમાં કહ્યા છે. ઉપવાસ ૧, નિવિ ૮, આયંગિલ ૫, નિવિ ૭, આયંગિલ ૧, નિવિ ૨ અને ઉપવાસ ૧—એમ ૨૫ દિવસ સુધી (તપ) કરવું. અહીં પણ ૪૦ લોગસ્સના કડસગમાં ૧૦૮ વાર મંત્રનું સ્મરણ હમેશાં કરવું. એ પ્રકારે બોલતાં, તપ કરતાં શ્વેત ધ્યાનવડે ૧૨૦૦૦ વાર નતપ કરવો. આથી ચક્રવર્તી પણ વશમાં થાય છે. અસંદિગ્ધ અર્થવાળા નિશ્ચેષ્ટ સ્વપ્નવિષયમાં ઉપવાસ કરીને શ્વેત ધ્યાન વડે ૧૬૦૦૦નો નતપ કરતો અવ્યભિચારી-ન ણદલાય તેવી સારસ્વત (વિદ્યા) પ્રાપ્ત થાય છે. અને ૧૦૮ વાર હમેશાં સ્મરણ કરતાં શિષ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે. શાપ, ક્રોધ ઉપર કૃપા દાખવવાની શક્તિ, વચનની આદેયતા, પૂર્વ ગુરુઓના અદ્વ-બહુપણા વડે અછેદપણું મળે છે. તથા આનો જપનાર અક્ષતોને મસ્તકમાં તથા ઘરમાં નાંખતાં ઋદ્ધિને પ્રાપ્ત કરે છે. તેથી શ્રાવકો અને શિષ્યોના મસ્તકમાં આના વડે જ વાસસ્થેપ કરવો. વિશેષતઃ યોગના આરંભમાં કરવો.

આ પ્રકારે ત્રીજી પીઠ છે.

ચતુર્થ પીઠમાં—ઈરિ ઈરિ કાલિ થી લઈને આચરિય આચરિય કાલિ સુધી ૪૬ અક્ષરો છે. આનો અધિષ્ઠાતા-અણુપણુપણિક્રિ-કુતૂહલપ્રિય વ્યંતર દેવતાઓની સોળ જાતોમાંથી નવમી જાતના દેવોમાં પ્રતિષ્ઠિત, વીસ બુદ્ધવાળો, મંત્રપીઠનો અધિષ્ઠાતા, સોળ હજાર ચક્ષોનો સ્વામી ગણિપિટક નામે (ચક્ષરાજ) જય પામે છે. ૧

તપવિધિ આ પ્રકારે છે—

ઉપવાસ, નિવિ, આયંગિલ, ઉપવાસ-એક, પાંચ, એક, એક—એમ ચોથી પીઠમાં પૂર્વની સમગ્ર વિધિ પણ આવી જાય છે. ઉપવાસ ૧, નિવિ ૫, આયંગિલ ૧, ઉપવાસ ૧—એમ ૮ દિવસ સુધી આમાં પરમેષ્ઠિસુદ્રા વડે શ્વેત ધ્યાનથી ૧૨૦૦૦ નો નતપ કરવો. આમાં હોમ ન કરવો.

જ્યાં જ્યાં મંત્રનો પુરુષ અધિષ્ઠાયક હોય ત્યાં હોમ ન કરવો. અને જ્યાં અધિષ્ઠાત્રી નારી (દેવી) હોય તે વિદ્યા હોમપૂર્વક કરવી. એવું વચન છે. આ એક જ પીઠની વિધિ કરવાથી પૂર્વ કહેલી ત્રણે વિદ્યાપીઠો સધાય છે. મંત્રપીઠ (ચતુર્થ) ભગવાનના ૧૬ અતિશયો અને ૮ પ્રાતિહાર્યો રૂપ હોય છે. આમાં દેવો અને ઇંદ્રોની સ્થાપના કરવી. જેમ ઈરિ ઈરિ કિરિ કિરિ એ પ્રકારે કદપેન્દ્રોની, ગિરિ ગિરિ એ પ્રકારે ભવનપતિ દેવેન્દ્રોની, વિરિ વિરિ

એ પ્રકારે વ્યતરેન્દ્રોની, મિરિ સિરિ એ પ્રકારે જ્યોતિષ દેવેન્દ્રોની, હિરિ હિરિ એ પ્રકારે અમલ સ્વામી, ગણિપિટક વગેરે સામાનિક દેવોની આચરિય આચરિય એ પ્રકારે લોકાતિક દેવે ની સ્થાપના કરવી

અતિશય ક્રિયાને ઉત્પન્ન કરવાના સ્વભાવવાળો કાળ છે તે (કાળ) જે તીર્થંકરોને છે તેઓ પાચ કલ્યાણકો, ૧૯ અતિશયો, અને આઠ પ્રાતિહાર્યોવાળા હોય છે સુવર્ણની વૃષ્ટિ અમલસરણની રચના અને ગણધરોનો અભિષેક કરવો આથી શાસનનું અપ્રતિહત પર્ણ-કેાઇથી ન હણાય તેવું, વિલંબ વિના, તીર્થની પ્રવૃત્તિ, નિર્ણાયકો પાચ આચારનું પાલન, ચતુર્વિધ સધની શ્રી પ્રાપ્તિ, ધર્મેની મર્યાદા, મિથ્યાત્વથી અપરાજિતપર્ણ, શુભ-પણાની પ્રાપ્તિ, શિષ્ય સતતિનો લાભ, દુષ્ટ રાજા અને દુષ્ટ દેવતાના ઉપસંગોથી નિર્ણાયકપર્ણ, વાદીઓને હરાવવું, દુર્ભિક્ષરૂપી જગલને જોળગવું, સિદ્ધાન્તતા અર્થોનું જ્ઞાન, શાપ અને અનુગ્રહ કરવાની શક્તિ, મોટું તપ કરવાની શક્તિ, તીર્થ ક્ષુત અને શિષ્યોની સ્થાપના વગેરે આ બધી અતિશય વિદ્યાઓ તેમને પ્રાપ્ત થાય છે

આ પ્રમાણે ચતુર્થ પીઠ છે.

પાચમી પીઠમા—હરિ મેરુથી લઇને સ્વાહા મુધી ૩૨ અક્ષરો છે આના અધિષ્ઠાધકો ૬૪ ધર્મો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યજ્ઞો અને ૨૪ શાસનદેવીઓ છે

આની તપવિધિ આ પ્રકારે છે—મોન વડે સુગધિ દ્ર વેાથી ગૌતમસ્વામીમા તત્પરતા ગળવી, એ પ્રકારે ત્રણે સધ્યાએ ધ્યાન કરવું સ્ત્રીઓનું દર્શન ન કરવું અત્પદમા ૧૬ આયામો—આયનિલ કરવા હમેશા આયનિલ કરવું. આનો લાખ વાર જાપ કરવાથી ગૌતમસ્વામી સમાન બને ૥ ૪જી લાખ વારના જાપથી ત્રીજે બવે મોક્ષે જાય છે આ મન્ત્રરાજ પૂર્વે કહેલી બધી પીઠાનો સ્વામી છે મેરુ શબ્દ વડે અર્હન્તપર્ણ જાણવું આથી હમેશા ધ્યાન કરનારને અનંત જ્ઞાન, દર્શન, વીર્ય અને આનંદની પ્રાપ્તિ થાય છે, કેમકે આ મન્ત્રરાજ મોક્ષ સ્વરૂપ છે હમેશા કર્મક્ષય માટે ૧૦૮ વાર સ્મરણ કરવું અને શત્રુના નાશ માટે એકે મહિના સુધી કૃષ્ણ ધ્યાન વડે કૃષ્ણ પુષ્પો વડે જાપ કરવો તે પછી ચક્રચુદ્રાવડે કૃષ્ણ ધ્યાનથી મહિના સુધી હમેશા ૧૦૮ વાર ધ્યાન કરવું મોટા નૈષ્ઠિકે અનુષ્ઠાને આ મન્ત્રરાજની સિદ્ધિ કરતા હજાર મત્રો અને હજાર વિદ્યાઓ પ્રસંગવશ પ્રાપ્ત થાય છે તેમજ કુકુમ્ભ, ચંદન અને કસ્તૂરી વડે કાસાના પાત્રમા આ મન્ત્રરાજને આલેખીને ૨૧ દિવસ સુધી યજ્ઞ કરવી હમેશા ૧૦૮ વાર જાપ કરવો કુદ્ર દેવતાઓએ કરેલા રોગ અને ઉપદ્રવનો નાશ થાય છે બધા ઇચ્છિત ફળોની પ્રાપ્તિ થાય છે

આ પ્રકારે પાચમી પીઠ છે

અહીં પ્રથમાદિ પીઠાનું સ્મરણ કરતા કેમકે મતિજ્ઞાન, ક્ષુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન,

મનઃપર્યવજ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાન પ્રગટે છે એમ વૃદ્ધોનું કથન છે. તથા પાંચ પ્રસ્થાન (પીઠ) વાળો આ સૂરિમંત્ર કર્મક્ષય માટે પરમેષ્ઠિસુદ્રાવડે શુકલ ધ્યાનથી, સૌભાગ્યને માટે યોનિ-સુદ્રા વડે રક્તધ્યાનથી, વશીકરણ માટે સૌભાગ્યસુદ્રા વડે તપાવેલા સુવર્ણ ધ્યાનથી કરવો. શત્રુના નાશ માટે ચક્રસુદ્રાવડે કૃષ્ણ ધ્યાનથી કરવો એમ ત્રણે સંધ્યાએ ધ્યાન કરવું. જો મરકી, રોગ કે દોષ આદિ ફરી ફરીથી ઉત્પન્ન થાય અને તેના નાશની ઇચ્છા થાય, અને નહિ થએલાની ઉત્પત્તિ ન થાય એ માટે ચન્દન અને ચંદ્રમાંથી યુક્ત થાલને લીંપી છાયાથી સૂકવીને ઊંચા પ્રકારની લેખિની વડે આગમમાં કદ્દા મુજળ બાર ગઠ અને ત્રણ કોટવાળું સમવસરણ કોતરીને તેમાં ચૈત્ય વૃક્ષ અને પ્રાતિહાર્યોથી યુક્ત ઋષભદેવ ભગવાનની મૂર્તિનું આલેખન કરવું. તેના આસનની નીચે અમુક કુર્દુંગ સહિત અમુક ગામ, અમુક સ્ત્રી વગેરે લખવું, કાર્યના ઉદ્દેશ મુજળ અક્ષરો કોરવા. તે થાળમાં ૧૦૮ પુષ્પો વડે ગધા સૂરિ મંત્રોનો જાપ કરવો. તે પછી વહેતી કુંડિકામાં ત્રિગડા ઉપર થાળને મૂકીને મંત્ર બોલતાં ૧૦૮ કલશોવડે થાળમાં રાખેલી પ્રતિમાને સ્નાન કરાવી તે (સ્નાનનું) પુષ્પ, પાણી, ચંદન વગેરેને એકત્રિત રીતે ગાગરમાં નાખી મારીથી પીડિત મનુષ્ય કે તિર્યચને પાવામાં આવે છે. તેથી તે ગધા તેનાથી (તે રોગથી) છૂટે છે અને સ્વસ્થ બને છે. તથા પ્રભાતકાળે ચારે દિશાઓમાં આ મંત્રને બે જાનુને ઊંચા રાખી અંજલિ કરીને એકવાર સમગ્રરીતે ભણે તો મનુષ્યને વશ કરી શકાય છે. વળી દીવાળીના દિવસે ઉપવાસ અથવા આચંચિલ કરીને આ (મંત્ર)નો જાપ શરૂ કરવો. શતપત્રી (કમલ)ના પુષ્પો કે ગરુડ અક્ષતથી-સંદેહ ચોખાથી ૧૦૮ વાર હ્રમેશાં જાપ કરવો. ૨૧ દિવસનો કોઈ અભિગ્રહ લેવો. તેથી એક વર્ષમાં જ ઋદ્ધિ વધવા માંડે છે. પુષ્પો અને અક્ષતોને ધારણ કરવાં. અને તે પોતાના ઇષ્ટ જનોને આપવાથી મોટી લક્ષ્મી માટે થાય છે. અથવા વાસ (ક્ષિપ)નું ચૂર્ણ કરીને વશ કરવા માટે મસ્તક ઉપર નાંખવું. ૨૧ દિવસનો જાપ પૂર્ણ થતાં પાંચે પીઠના અધિષ્ઠાયક દેવો જેવા કે-સરસ્વતી ૧, ત્રિભુવનસ્વામિની ૨, વિજયા ૩, જયા ૪, જયંતી ૫, નંદા ૬, ભદ્રા ૭, લક્ષ્મી ૮. ગણિપિટક ૧, ૬૪ ઇંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો, ૨૪ યક્ષિણીઓ. -એમ કુલે ૧૩૭ અને ગૌતમસ્વામી, ક્ષેત્રપાલ, તેમજ ગુરુપાડુકા-એ રીતે ૧૪૦ (અધિષ્ઠાયકો) થાય. તેમની આગળ લાડવા, ખારેક આદિ ફળો અથવા પત્ર કે સોપારી મૂકવાં. કપૂર વગેરેથી પૂજા કરવી. એ પ્રકારે પ્રતિવર્ષ કરતાં ગચ્છનીં સમૃદ્ધિ વધે છે. ગધે ચ સ્મરણ માટે આત્માને જ મેરુ શિખરના સિંહાસનમાં રહેલા, આઠ પત્રના કમળની નાળમાં રહેલા, પ્રવચનસુદ્રામાં બેઠેલા, છત્ર-ચામરને ધારણ કરનારા ઇંદ્રોની ઋદ્ધિવાળા શ્રીગૌતમસ્વામીનું ધ્યાન કરવું. તેથી ઐશ્વર્યનો લાભ થાય છે. વળી વાર્ષિક વર્ષા ન થઈ હોય ત્યારે ગાયનું છાણ, ગોમુખ, તેના અંદર રહેલું ગોરોચન ચંદન તેના વડે ગઠ બનાવવો. તેમાં સિંહાસનાદિની ઋદ્ધિવાળા

શ્રી ગીતમન્નામીનું ધ્યાન કરવું ૧૦૮વાર મંત્રનું સ્મરણ કરવું આથી મન્ત્રના અક્ષરો તે તે વિવચિત નગર આદિમા અમૃતમય દૂધને ઝરે છે ત્રણ ગઢવાળા સમવસરણી મધ્યમા રહેના ઉપર પડતા અમૃતમય દૂધ વડે આ સ્થાન ભીંજાય છે, એ પ્રકારે ધ્યાન કરવું મંત્રન કરાયેલ (નગર) ની પૃથ્વી ઉપર સિંચન કરાય છે ત્યારે વાર્ષિક વર્ષા થાય છે વળી અરિહ તના મુધા વર્ષાવના ત્રણ દત્ત તળે પશાસનમા બેઠેલા પોતાના આત્માને-અરિહતને જો નારે ઋષી સૂરિમંત્રનું સ્મરણ કરતા પરમ ઐશ્વર્યનો લાભ થાય છે

સૂરિમંત્રના પાંચી આવેખન વિધિ—

શ્રી સૂરિમંત્ર પાંચા માત વલયો આવેખવા તેમા પ્રથમ વલયમા ચોવીશ કોઠા બનાવવા તેમા ચોવીશે જિનેશ્વરો અને તેમના નામો આવેખવા

બીજા વલયમા અઠાર કોઠા બનાવવા તેમા સોળ કોઠાઓમા સોળ લઘિપદો આવેખવા સત્તરમા કોઠામા “एणसि सव्वेसि नमोका(का)र विच्चा जमिय रिज पवजामि” એમ લખવું અઠારમા કોઠામા—“सो मे विज्जा पसिज्जत स्वाहा” વિજ્ઞાણ પીઠ એમ લખવું આ રીતે આ બીજા વલયમા અઠાર કોઠાઓમા મુખ્ય મંત્રોના અક્ષરોની નખ્યા ૧૬૦ હોય છે વિજ્ઞાણ પીઠ એ તો પીઠનું નામ છે

વળી ત્રીજા વલયમા અગિયાર કોઠા આવેખવા તે પૈકી પહેલામા ૩ શ્રીહિન્દ્રમૂતયે નમ, બીજામા ૩ શ્રીઅગ્નિમૂતયે નમ, ત્રીજામા ૩ શ્રીવાયુમૂતયે નમ, ચોથામા ૩ શ્રી વ્યક્તયે નમ, પાંચમામા ૩ શ્રીમુષર્માય નમ, છઠ્ઠામા ૩ શ્રીમણ્ડિતપુત્રાય નમ, સાતમામા ૩ શ્રીમૌર્યપુત્રાય નમ, આઠમામા ૩ શ્રી અક્ષિતાય નમ, નવમામા ૩ શ્રી અચલગ્રામે નમ, દશમામા ૩ શ્રીમેતાર્યાય નમ, અને અગિયારમામા ૩ શ્રી પ્રમાસાય નમ એમ અગિયાર ગદ્યધરોને નમસ્કાર આવેખવા

વળી ચોથા વલયમા ૩ નમો મગવજો ઘાઠુષલિસ્સ પન્હ (જહ) સમણસ્સથી લઇને આયરિય કાલિ સ્વાહા પર્યંત મહાવિદ્યાપીઠમ્ એમ આવેખવું આ વલયમા મુખ્ય મંત્રના ૮૭ અક્ષરો છે મહાવિદ્યાપીઠમ્ એ તો પીઠનું નામ છે

વળી પાંચમા વલયમા ૩ હિરિયા[ળ]વિરિયાણથી લઇને કાલિમહાકાલિ સ્વાહા પર્યંત ઉપવિદ્યાપીઠમ્ એમ આવેખવું ૧૨૦૦૦ વાર વ્રતિપુષ્પો વડે આ સારસ્વત મંત્રનો વ્રતપ્રવેશ આ વલયમા સ્વાહા પર્યંત મૂળ મંત્રના અક્ષરો ૩૮ બાણવા તે પૈકી ઉપવિદ્યાપીઠમ્ એ તો પીઠનું નામ છે એમ સમજવું તે પૈકી જે વ્રત થાય તે વલય પૂરવા માટે તથા મનાક્ષરનું સ્વરૂપ બાણવા માટે સમજવો

વળી છઠ્ઠા વલયમા ૩ હિરિ હિરિ કાલિ કિરિ કિરિ કાલિ થી લઇને આયરિય આપરિય કાલિ સ્વાહા પર્યંત મન્ત્રપીઠમ્ એમ આવેખવું આ વલયમા મુખ્ય મંત્રના અક્ષરો

૪૯ જાણવા. મન્ત્રર્પીઠ એ તો પીઠનું નામ છે.

વળી સાતમા વલયમાં કે દ્વિર મેરુ કિરિ મેરુ થી લઈને આચરિય મેરુ સ્વાહા પર્યંત મન્ત્રરાજઃ એમ આલેખવું. એક લાખ વાર જાપ કરવો. આ વલયમાં મુખ્ય મંત્રના અક્ષરો ૩૩ જાણવા. તેમાં મન્ત્રરાજઃ એ પીઠનું નામ છે એમ સમજવું. તે પછી જાપનું પ્રમાણ વલયની ખાલી જગા પૂરવા માટે અને જાપનું પ્રમાણ જાણવા માટે સમજવું. વળી મધ્યમાં ત્રિહાસનની ઉપર રહેલા કમલમાં બેઠેલા શ્રી ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ મૂકવી. મૂર્તિની ઉપર બંને જાણુએ બે ગજેન્દ્રો અભિષેક કરતા હોય છે. મૂર્તિના જમણા પડખે કે હૈં શ્રી એ પ્રકારે મંત્રરાજના ત્રણ અક્ષરો લખવા. ડાળા પડખે શિવ-શાન્તિ-તુષ્ટિ-પુષ્ટીઃ કુરુ કુરુ સ્વાહા એ પ્રકારના અક્ષરો લખવા. તથા મૂર્તિની આરે જાણુએ આરે દિશામાં ૬૪ ઈંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો, ૨૪ યક્ષિણીઓની સ્થાપના કરવા માટે અંક મૂકવા. જેમ આરે દિશામાં ૧૬, ૧૬ રૂપવાળો અંક લખવો. બધા મળીને ૬૪ થાય. એ પ્રકારે બધે આલેખવું.

આ પ્રકારે સૂરિમંત્રના પટની આલેખન વિધિ છે.

વળી પટમાં આલેખાયેલી પાંચે પીઠોના સમગ્ર મંત્રાક્ષરોની સંખ્યા ૪૦૭ પ્રમાણ જાણવી. સાત મેરુ યુક્ત ચંદ્રવાચનામાં બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૩૭૬ થાય છે. સ્વાહાયુક્ત ૩૭૮ પ્રમાણ થાય. તેમાં પ્રણવ કે અને હરેક પીઠના અંતભાગમાં સ્વાહા એ પ્રકારેના અક્ષરો ગ્રહણ કર્યા નથી. તેનું કારણ ત્યાં પોતે જ કહેલું છે. આ પટમાં યોગ્ય સ્થાને પ્રણવ કેના ગ્રહણ કરવાથી અને પ્રત્યેક પીઠની અંતે સ્વાહા અક્ષરો લેવાથી અક્ષરોની વૃદ્ધિ થઈ છે એમ જાણવું. જ્યારે આ સૂરિમંત્ર પટમાં આલેખાય છે ત્યારે ૪૦૭ અક્ષર પ્રમાણ આલેખવો. જ્યારે ચંદ્રવાચનાવાળો પટ હોય ત્યારે ૩૭૬ અક્ષરો સ્વાહા સહિત ૩૭૮ પ્રમાણ વાળો થાય એમ જાણવું. આમાં ૧૮ કોઠાઓ આલેખતાં પૂજ્યો એવું કારણ આપે છે કે શ્રી ગરુડેશમંત્રપટમાં લખિધપદો ૧૮ છે. તેમાં ૧૭મા કોઠામાં કે નમો સર્વલક્ષ્મીર્ણ પદની નીચે સા મે વિજ્ઞા પસિજ્ઞત સ્વાહા-આ પ્રકારનાં આ બે લખિધપદોનું ફળ આ પ્રકારે છે.

‘અક્ષીણમહાનસિકા’—એ લખિધના પ્રભાવથી હજારો માણસોને જમાડે તોપણ પોતે ન જાય ત્યાં સુધી અન્ન ખૂટે નહિ એવા પ્રકારની લખિધ. તેના નર્પથી આક્ષયભંડાર બને છે. અને સર્વલખિધના જાપથી સર્વત્ર યશ અસ્થાપિત બને છે. ૧

વિશેષ કાર્યમાં સુગંધિ દ્રવ્યોથી યુક્ત પાત્રમાં આ બે પદને લગી ૧૦૦૮ પુષ્પો વડે તેનો જાપ કરવો. ફળની પ્રાપ્તિ અવશ્ય થાય છે. તેમજ અહીં ૨૧ અક્ષરોની વૃદ્ધિથી શ્રી ગરુડેશ મંત્રપટમાં ૪૨૮ અક્ષરોનું પ્રમાણ જાણવું. આ પ્રકારે આનું રહસ્ય છે.

આ પ્રકારે શ્રી અંબલગરુડમાં ‘સૂરિમંત્ર પટ લેખન’ લાંબા કાળ સુધી જયવંતો વતો.

ધ્યાનવિધિ—

શાળિદક બાપથી મૌનપણે કરેલો બાપ શ્રેષ્ઠ હોય છે મૌન બાપ કરતા અર્થયુક્ત બાપ અને અર્થયુક્ત કરતા ચિત્તામા કરાએલો બાપ સુદર હોય છે અથવા જેમા આત્મા અને દ્યેયનુ એકત્વ થયું હોય તે બાપ સર્વસ્વ (ઉત્તમ પ્રકારનો) છે ૧

અથવા બાપના ૧૩ પ્રકારો કહેલા છે જેમકે—૧ રેચક, ૨ પૂરક, ૩ કુભક, ૪ ગુણ અર્થાત્ ૪ સત્ત્વ, ૫ રજસ, ૬ તમસ, ૭ સ્થિર કૃતિ, ૮ સ્મરણ, ૯ હ્રદા, ૧૦ નાદ, ૧૧ ધ્યાન ૧૨ દ્યેયનુ એકપણું, ૧૩ તત્ત્વ ૧

એકાત રમ્ય ભૂમિ ઉપર બેસીને મુખાસનવાળો ઇન્દ્રિયોને જીતનાર, શુભક્રાંત, સ્વભાવે પવિત્ર, ધમમા દહ એવો મનુષ્ય ધ્યાન માટે ઉદ્યમ કરે છે ૨

બ્રહ્માર્ગે (૧૩ પ્રકારના બાપ દ્વારા) દિવસમા કરાએલા રાખને તમેગુણની સાથે જ વિરેચન કરીને અને રાજસ ગુણવાળા રાગને રયામ, અરુણ, સૂર્યમાર્ગ દ્વારા (વિરેચન કરવું) ૩

અદ્રમાર્ગમા પૂરક વડે રાગ આદ્યો જતા સત્ત્વગુણનું આકર્ષણ કરીને કુભક વડે તેને સ્થિર કરી શાંતિ માટે અને (કર્મ) બધથી છૂટવા માટે ધ્યાન કરે છે ૪

ઉજ્જવળ સત્ત્વગુણને બહાર કાઢી વશીકરણ અને સ્તબ્ધનમા રજસનું આકર્ષણ કરી, અને ક્રોધથી તમસનું આકર્ષણ કરી દ્વેષ, ઉન્ન્યાટન અને મારણ કરવું ૫

અથવા અગાઉ કહેલા અને આગળ કહેવાતા મત્રપદમા રેચકની પહેલા ભેડું પૂરક વડે આકર્ષણ કરી કુભ વડે હૃદયમા સ્થિર કરવું ૬

રેચકથી દ્વેષ અને મારણ થાય છે પૂરકથી વશીકરણની પ્રાપ્તિ અને શોભ થાય છે કુભકથી મનુષ્ય સ્તબ્ધ અગાઉ કહેલા નજી મનપદો વડે કરવું ૭

મર્ષ, તડકા, ઠી, અને રોગથી ક્લેશનો આવેશ હોવા છતાં સુંદર લોભનમા જે શોભ ન પામે તે મનમા લીન મન વાળાએ સ્થિરીકરણ કરવું ૮

મત્રન હૃદયમા સ્મરણ નાકની સન્મુખ દષ્ટિ, એકવાર સ્મરણ અને તેજ સ્મરણ બે-ત્રણ વાર પરાવર્તન પામે ત્યારે શબ્દ વિના જ હૃદયમા એકતાને પ્રાપ્ત કરે છે ૯

એકદમ રોષથી જાત્રા સ્વરે બોલાયેલા (મનો) મનોને અતે શોભ આપનારા અને પ્રલના નાશ કરનારા થાય છે અથવા નિ શ્વાસમા બોલાયેલો 'હ' અને તેનો સહચારી 'સ' અઘવાયમા બોલાય છે ૧૦

સન્ય મુખ મસ્તકવાળો 'હ' અને બીજે 'સ' એ બને અક્ષરોવાળા મત્ર પદનું યોગીજો સ્મરણ કરે છે તેનો અવાજ જમરાના ગુબ્ધરવ જેવો હોય છે શબ્દિની-પ્રથમ કુડિનીમાથી ઉત્પન્ન થએલો આ નાદ હણાય તેવો હોતો નથી ૧૧

વર્ણમંડળના તત્ત્વવાળું જે લખિધ મંત્ર પદ તેજ ધ્યાન છે. તે પૃથ્વી અને જલ મંડલના તત્ત્વોમાં ગળેલું શ્વેત ધ્યાન શાંતિ અને પુષ્ટિ આપનારું છે અને વિષનો નાશ કરનારું છે. ૧૨

અગ્નિમંડળના તત્ત્વવાળું અને પ્રથમના તત્ત્વોમાં ગળેલું અરુણ-લાલ રંગનું ધ્યાન વશીકરણ માટે થાય છે. અને પીળા વર્ણવાળું ભૂમિમંડળના તત્ત્વોમાં ગળેલું ધ્યાન મુગનું સ્તંભન-ખોલવાનું બંધ કરે છે. ૧૩

ધૂમ્રવર્ણી ધ્યાન વાયુમંડળના તત્ત્વોમાં ગળેલું અને મિત્રના વેષવાળું થતાં ઉઝાટન કરે છે અને કાળા રંગનું ધ્યાન આકાશમંડળમાં જતાં મૃત્યુ કરાવે છે, તેનો પ્રયોગ ન કરવો. ૧૪

(ચિત્રીશ) અતિશયવાળા જિનેશ્વર ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. અથવા ગણધરો, દેવીઓ વગેરે તેમજ મંત્રના વર્ણો ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. ધ્યેય વસ્તુનું (દશ) પ્રાણો સાથેનું ઐક્ય સર્વત્ર પ્રસરે છે અને તે એકરૂપ બને છે. ૧૫

પૂરક અને કુંભકમાં પવન પ્રવેશ પામતાં ચંદ્રવાળી (શુકલ પક્ષમાં) અર્ધરાત્રીએ અને દિવસના પૂર્વ ભાગમાં શુભ અર્થ-ફળ માટે (મંત્ર) અક્ષર ખોલવો. અશુભ અર્થમાં કૃષ્ણપક્ષમાં મંત્રાક્ષર ખોલવો એવું તત્ત્વ છે. ૧૬

છ ખુણાની આકૃતિવાળા શરીરમાં અક્ષરો અને મનને સ્થાપન કરવું. તે તે વર્ણનો આકાર કરીને જે ધ્યાન કરે છે તે સિદ્ધપદને પ્રાપ્ત કરે છે. ૧૭

જે ગણભૂત મંત્ર પડેલાં શ્રીઋષભદેવ ભગવાને પુંડરીકને ત્રણસો શ્લોકવાળો આપેલો તે વિદ્યાસિદ્ધ મુક્તિ પદને પામ્યા. ૧૮

(આઠમા) ચંદ્રપ્રભસ્વામી સુધી તીર્થના ઉચ્છેદ વિના જ આ આ મંત્ર પણુ રહ્યો. પરંતુ તે પછી મહાવીરસ્વામી ભગવાન સુધી આ એકજ વાચનાઓથી લિન્ન લિન્ન થયો.

શ્રી મહાવીરસ્વામી ભગવાને ૧૨૧ વર્ણોવાળો આ મંત્ર ગૌતમસ્વામીને આપ્યો. તેમની આજ્ઞાને વશ શ્રી ગૌતમસ્વામીએ આ મંત્ર ૩૨ શ્લોકવાળો કર્યો અને કાળે કરીને તેનું પ્રમાણ ઘટતાં અધ્યુષ્ટ (૧) શ્લોક પ્રમાણુ શ્રી હુઃપ્રસહસૂરિએ કહ્યો. ૨૦-૨૧

શ્રીમાન સુધર્મસ્વામી ગણધરના સંતાનોમાં પણુ આ એકજ મંત્ર હતો. તેમાં ગૌતમસ્વામીનું આરાધન કરાય તો પણુ બીજા બધા ગુરુઓનું આરાધન થાય જ છે. ૨૨

આ પ્રકારે ધ્યાનવિધિ છે.

આઠ વિદ્યાઓ—૧ સરસ્વતી, ૨ રેગાપહારિણી, ૩ વિષાપહારિણી, ૪ બંધમોક્ષિણી, ૫ આરાધકશ્રીસંપાદિની, ૬ પરવિદ્યાછેદિની, ૭ દોષ નિર્નાશની, ૮ અશિવોપશમની, એમ આઠ છે.

જે તે વિદ્યાનો હું પ્રયોગ કરુ તે તે વિદ્યા મને શિદ્ધ થાઓ આરાધક જે બધ્ય પ્રાણીઓ તેના વિશે એવો ભાવર્થ છે ‘વિદ્યા’ એ પદમા ભતિમા ઐકવચન થાય ૩ એ ન્યાયે અહીં ઐકવચન આપ્યું છે આ વિદ્યાઓનો પદ વિભાગ કહેવાય ૩ પ્રભુવ-૩ અને નમો થી સુખત બધા પદો ઇત્યં કાર્ય ઉપજાવે છે પ્રભુવ વિના નમો દોય તો તે મોમ બીજ છે, તેમા જિન, અવધિજિન વગેરે ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે

ષટ્તમપુત્રીણં વયાણુમાનીણ ગ્ગારસંગીણ રજ્જુમર્દણ વિઠલમર્દણ જ્ઞસિં ઇત્યાદિથી લઇને સારસાય મે પસિચ્છત સ્વાહા સુખી આ રીતે બધા કાર્યો બોલવા ૧

✓ આમોતહિલદ્વીજ વિષ્ણોમહિલદ્વીજ લેલોમહિલદ્વીજ સલ્વોસહિલદ્વીજ ઇત્યાદિથી બધ્ય પ્રાણીઓને કુપરોગ ઉત્પન્ન થતા આ વિદ્યા વડે શરીરનો રપર્શ કરવો તમોહનુ પાન અને અને કવાપાનીય-ચૂનો મગીને આપવો આ વિદ્યાને શ્રીખડ-ચદન વડે આવેળી, સુગંધી દ્રવ્યોથી પૂજન કરી, કામાના પાત્રમા દૂધનુ પ્રક્ષાવન કરીને ખીવદાવવામા આવે છે આ અક્ષરે આરાધક મનુષ્ય ઉપર દૂધ અથવા અમૃત વર્ષાવે છે આ ધ્યાન મદ્ધારોગ થયો હોય તો જ કરવું બીજે ન કરવું તે ગગનો નાશ કરનાર થાય છે ૨ ✓

આમીવિસલદ્વીજ સ્ત્રીસલદ્વીજ મદ્ધાસલદ્વીજ અમિયાસલદ્વીજ-આ વિષાપ હારિણી વિદ્યા છે આ વડે શરીરનો રપર્શ વગેરે પૂર્વની માફક અને ધ્યાન પછ પૂર્વની માફક જ કરવું ૩

જિન અવધિ-પરમાવધિ-અનન્તાવધિકેવલિત્રયમ્—આ બધમે ક્ષિણી વિદ્યા છે આ-મા પૂર્વની માફક ધ્યાન કરવું શરીરનો રપર્શ ન કરવો આ અક્ષરે ચદનથી લગીને તેના નીચેના ભાગમા મધાયેલા પુરુષનુ નામ આલેખવું અને હમેશા પૂજન તેમજ ધ્યાન કરવું મોગ મનુષ્યના મોટા બધનને છોડાવવાના કામમા જ આનો ઉપયોગ કરવો બીજે નહિ ૪

વીયયુદ્ધીજ કુટુબુદ્ધીજ સમિન્નસોચાળં અક્ષીણમહાણસલદ્વીજ-આ અક્ષરે લક્ષ્મીનું સ્પાદન કરવામા શ્રીઅપાદની વિદ્યા કહેવાય છે ધ્યાન તો અગાઉ ૫ રીતે જ હમેશા કરવું મોગ મનુષ્યને નારા સ્થાને રહેલી લક્ષ્મીનો લાભ ન થવામા ઉપદ્રવ થતા પ્રવેશ કરવો ૫

વગ્ગતવચરણચારીણ ક્ષિત્તવણ તસતવણં પદિવ મા પદિવન્નાણ—આ અક્ષરે પારકા-ની વિદ્યાનો ઉગ્રદે કરવામા પરવિદ્યાછેદિની કહેવાય છે ધ્યાન તો વજ્જના પજ્જની મધ્યમા હુ છુ એ રીતે કરવું ૬

જંયાવિગ્ગાચારણં વેયવિયદ્ધિદપ્પત્તાણ આગાસગામિણ—આ અક્ષરેને દોષનો નાશ કરવામા દોષ નિર્નાશની વિદ્યા કહેવાય છે ધ્યાન કરવું આથી દેવતા નથા અસુરોથી પરિષ્કૃત થવાય છે, સર્વવ્યાપી અને બધી દિશામા જનારો બને છે આનુ ધ્યાન કરતા હુ સુદ્રદોષવાળો

હે નજીકમાં પ્રાપ્ત ન થાઉં એમ સમજવું. મોટાઓના મોટા દોષમાં જ આનો પ્રયોગ કરવો.

મળપજ્જવનાળીણં સીચલેસાળં તેહલેસાળં આસીવિસભાવણાં દિટ્ઠીવિસભાવણાં ચારણસમળભાવણાં મહાસમળભાવણાં તેયગ્ગિનિસમ્માણં આ પદો નમો યુક્ત વિશેષણ સહિત પ્રત્યેક પ્રાતિહાર્યોનાં છે. પ્રણવ-૩ અને નમો થી યુક્ત ૩૨ સંખ્યા પ્રમાણ સ્તુતિ-પદો અશિવોપશમિની વિદ્યામાં છે. તે બત્રીશ સ્તુતિપદો આ પ્રકારે છે,—જિણ-ઓહિ-પરમોહિ-અણંતોહિ-અણંતાણંતોહિ-કેવલિ-ભવત્યકેવલિ-અભવત્યકેવલિ-ઉજ્જુમહ-વિહલમહ-વેહલ્લિવલ્લહિ-પણ્હાસમળ-જંઘાચારણ-વિજ્જાસિદ્ધ-આમોસહિ-વિપ્પોસહિ-સેલોસહિ-જલ્લો-સહિ-સવ્વોસહિ આસીવિસ-અટ્ઠંગનિમિત્તધારય-વચણવિસત્તલેસ-સીચલેસ-ચહ્વસપુલ્લિ-વસપુલ્લિ-પગારસંગિ-સંમિત્તસેચ-દુવાલસંગિ-સવ્વસિદ્ધ-ઉગ્ગતવચરણચારિત્ત આ પ્રકારના બત્રીશપદો ચંદનના લેપવાળા કાંસાના પાત્રમાં લખવાં. ચાર દ્વાર વાળા ત્રણ ગઠ રૂપ સમવ-સરણમાં મધ્ય ભાગે ૩ અહં યુગાદિનાથાય સ્વાહા એમ લખવું. તેની અંદર પીડિત મનુષ્યનું નામ લખવું. તે પછી પૂર્વ બાબુએ વિનીતાયાં રાજ્યં કરોતિ એમ લખવું. ઉત્તર બાબુએ પુત્રાણાં રાજ્યં દદાતિ, વ્રતં ગૃહ્ણાતિ, દ્વલુરસેન શ્રેયાંસઃ પ્રીણયતિ એમ લખવું. દક્ષિણ બાબુએ મૌની વિહરતિ એમ લખવું. પશ્ચિમ બાબુએ સ્વપ્ન કેવલો મન્યાન પ્રવોધયતિ એમ લખવું. તે પછી સમગ્ર મંત્રનો હાથ વડે ૧૦૮ વાર જાપ કરવો. સુગંધિ દ્રવ્યો અને શ્વેત પુષ્પો વડે પૂજા કરવી. પૂર્વ દિશાએ ભક્તામર સ્તોત્રથી સ્તુતિ કરવી. તે પછી ચૈત્યવંદન કરીને શાંતિપાઠ બોલી ચંદન-યુક્ત પાણી વડે ૧૦૮ કલશથી સ્નાત્ર કરવું. તે સ્નાત્ર-ન્હવણના પાણીથી પીડિતનો અભિષેક કરવો. જે મંડળમાં લખ્યું હોય તેનું ધ્યાન કરવું અથવા યુગાદિદેવના જન્મકલ્યાણકેનું ધ્યાન કરવું; જે રીતે કલ્પમાં કહ્યું છે. આ વિદ્યા વાદ, વિવાદ, રણ, રાજકુળ, રાજ, શત્રુ હમેશોના ઉપદ્રવ, અઘટિત કામ, મોટો રોગ, લાંબા કાળના દોષથી પીડાતાં, અને બીજાં વિપત્તિવાળાં સ્થાનો વગેરેમાં મોટા સમક્તિ ધારી પુરુષો, ધર્મમાં સ્થિર મનુષ્યો, ત્રણ રત્ન (દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર)નું આરાધન કરનારા તેમજ પદસ્થ મહા પુરુષોના માટે જ પ્રયોગમાં લાવવી, બીજાઓ માટે નહિ અથવા ચૈઃ શાન્તરાગરુચિભિઃથી લઈને જ્ઞાનં યથા ત્વયિ સુધીનાં (ભક્તામર સ્તોત્રનાં) પદો વાળા સ્તોત્રનો હમેશાં પાઠ કરવો. આથી બધાના આત્મામાં શાન્તિ થાય છે. આ પુંડરીકનો આદેશ અત્યંત સ્પષ્ટ છે. ગણધર વિદ્યાથી ગભિત આ આઠ પદ્યોનો હમેશાં પ્રાતઃકાળે પાઠ કરવો; બીજા વેળાએ નહિ. તેથી સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ આ વિદ્યાથી થાય છે.

આ પ્રકારે આઠ વિદ્યાઓ છે.

સ્મરણવિધિ—

થોડા પાણીથી સ્નાન કરનાર, અનુદ્ભૂત વેષ વાળાએ ઇર્ષ્યાપથિકી પ્રતિક્રમીને પવિત્ર

તેમજ એકાત પ્રદેશમા પૂર્વાભિમુખ અથવા ઉત્તરાભિમુખ પદ્માસનમા બેઠેલા સૂરિએ આગળ સમવસરણ મૂકીને સૂરિમત્રની સાધનાનો આરભ કરવો કહેની રીતિએ ભૂમિશુદ્ધિ વગેરેના નવે અધિકારોની વિધિ કરીને ૩ ૩ (હોં) નમ્ર એ મત્ર વડે ઢાઢેલા સમવસરણ ઉપર ત્રણવાર વાસણેપ નાખીને સમવસરણ છોડવું તે પછી સૂરિમત્ર પાંચે વામથેપથી પૂજા કરી પૂર્વે કહેલી રીતિએ જ આ ક્રોં હોં શ્રી ઇત્યાદિથી શ્રી ગૌતમસ્વામીનું આનાહન કરી પાચ મુદ્રાઓથી મત્રપદ્મમા (તેમને) સ્થાપન કરી નખછોટિકા, અમૃતીકરણ અને ગંધપૂજા કરી, સુવર્ણના કમળમા બેઠેલા પ્રાતિહાર્યોથી યુક્ત શ્રી ગૌતમસ્વામીનું ધ્યાન કરી પાચ મુદ્રાઓથી સૂરિમત્રના અધિષ્ઠાયકોને પૂર્વ વગેરે દિશાઓમા સ્થાપીને નખછોટિકા, અમૃતીકરણ અને ગંધપૂજા કરી નમ્ર સદ્ગુરુજ્ય એ પ્રકારે જોડીને મૌભાગ્યમુદ્રા, પરમેષ્ઠિમુદ્રા, પ્રવચનમુદ્રા, સુરભિમુદ્રા અને અજલિમુદ્રા વગેરેથી પાચ પીઠવાળા સપૂર્ણ સૂરિ મત્રનો જાપ કરવો અહીં આગ્નાય એવો છે કે

પ્રથમમુદ્રા (મૌભાગ્યમુદ્રા) વશીકરણ અને ચોભ માટે સુરભિમુદ્રા શાંતિ માટે ત્રીજી (પ્રવચન) મુદ્રા સર્વ અર્થ માટે અને અજલિમુદ્રા આત્મ સેવા માટે કરવામા આવે છે

આ કારણથી મૌભાગ્ય મુદ્રા વડે બધા હૃદયપદો અને પાચ પીઠો હોં પૂર્વેક સ્વાહા મુધીની પીઠો ગણવી પરમેષ્ઠિમુદ્રામા ૩ પૂર્વેક સ્વાહા મુધીની પીઠો ગણવી પ્રવચનમુદ્રામા શ્રી પૂર્વેક સ્વાહા મુધીની પીઠો ગણવી સુરભિમુદ્રા અને અજલિમુદ્રામા જે પીઠો કહેલી છે તે મુજબ ગણવી

શ્રી અચલગચ્છના અધિનાયક શ્રી આર્યરક્ષિતસૂરિથી કમલ આવેલો ૩૭૮ અક્ષર પ્રમાણવાળો સૂરિમત્ર જપવો તે પછી પૂર્વે કહેલી રીતિએ વિમર્જન કરીને સ્તુતિ પાઠ કરવો સ્તુતિપાઠ આ પ્રકારે છે

શુભલકાર સૂરિવિદ્યાની પ્રથમ પીઠમા ગૌતમ પદની ભક્તિયુક્ત મુપ્રતિષ્ઠિત સગ્દેવતી દેવી મને મુખ આપો ૧

ત્રીજી પીઠમા મુપ્રતિષ્ઠિત આ વિદ્યાની અનુષમ માહાત્મ્યવાળી હજાર ભુજ ભક્તિ નામે ત્રિભુવનસ્વામીની છે ૨

શ્રી ગૌતમપદનું ધ્યાન કરતી માનુષોત્તર પવતના શિખરમા રહેલી ત દેવી હમેશા સંઘને અને મને મુખ આપો ૩

પદ્મ સરોવરમાના પદ્મમા બેઠેલી ચોસઠ દેવેન્દ્રોના માહાત્મ્યને જાણનારી સમગ્ર અગે વિભૂષણો ધારણ કરનારી અને ગૌતમસ્વામી ગણધરને પ્રણામ કરતી, વળી, વિજયા, જયા જયતી, નદા અને ભદ્રા દેવીઓથી યુક્ત ત્રીજી ઉપાધ્યાય પીઠમા મુપ્રતિષ્ઠિત શ્રી શ્રાદ્ધી મને મુખ આપો ૪-૫

ચોથી વિદ્યાપીઠમાં ગૌતમસ્વામીનો પ્રિય અને અણપણપત્ની નામના વ્યંતરદેવોથી પ્રતિષ્ઠા કરાવેલો ગણિપિટક નામે યક્ષરાજ સુપ્રતિષ્ઠિત છે. ૬

તે (યક્ષરાજ) સોળ હબ્બર યક્ષોનો સ્વામી છે. તેના ગળની તુલના ન થઇ શકે એવો છે અને વીસ ભુલવાળો છે તે શાસનના વિરોધી મોટા શત્રુ વર્ગનું નિવારણ કરે છે. ૭

સૌધર્મ કલ્પમાં રહેનારો ઐરાવણ હાથીનાં વાહનવાળો અને જેના હાથમાં વળ છે તે દેવતાઓનો અધિપતિ ઇંદ્ર મંત્રરાજ ગૌતમને સેવે છે. ૮

ઇશાન કલ્પમાં રહેનારો હાથમાં ત્રિશૂલને ધારણ કરનારો અને હમેશાં વૃષભ ઉપર બેઠેલો દેવતાઓનો અધિપતિ ઇંદ્ર મંત્રરાજ ગૌતમને સેવે છે. ૯

ત્રીલ (અનતકુમાર) કલ્પમાં રહેનારો શ્રી શ્રમણ નામનો ચક્રને હાથમાં ધારણ કરનારો દેવતાઓનો અધિપતિ ઇંદ્ર મંત્રરાજ ગૌતમને સેવે છે. ૧૦

પ્રહલોકમાં રહેનારો સૌમનસ નામનો ગહુ શસ્ત્રને ધારણ કરનારો દેવતાઓનો અધિપતિ ઇંદ્ર મંત્રરાજ ગૌતમને સેવે છે. ૧૧

આઠ કુળના નાગ દેવોનો રાજા, હબ્બર કણ્ણવાળો, શ્રીમાં સુપ્રતિષ્ઠિત અને હાથમાં સુકલવાળો ધરણેન્દ્રરાજ મંત્રરાજ ગૌતમને સેવે છે. ૧૨

રોહિણી પ્રમુખ દેવીઓ, ૬૪ ઇંદ્રો તથા ગીન્ત પણ ૨૪ ચક્ષ અને ૨૪ ચક્ષિણીઓ ગૌતમસ્વામીના ચરણને સેવે છે. ૧૩

સુવર્ણના હબ્બર પત્રવાળા કમળમાં બેઠેલા, અનેક લબ્ધિઓવાળા, અનેક પ્રાતિ-હાર્યોવાળા એવા ગૌતમસ્વામી ગણધરનું ધ્યાન કરવું જોઈએ. ૧૪

આં ક્રૌં હ્રૌં શ્રીં એ મંત્ર વડે ધ્યાનની શરૂઆતમાં હમેશાં અંજલિ-હાથમુદ્રાથી સમીપ રહેલા દેવતાઓના સમૂહને સ્થાપવો. ૧૫

દેવેન્દ્રોને ઉત્સર્ગ-દાન દઈ પૂજને માટે કપૂર, ધૂપાદિની સુગંધ વડે સારા વ્રત-નિયમવાળો, પ્રહ્લવ્રતમાં સ્થિર તેમજ થોડા પાણીમાં સ્નાન કરી સુંદર વસ્ત્રો ધારણ કરીને કર્મક્ષય-માટે ત્રણે કાળ આ વિદ્યાનું જે લાખવાર સ્મરણ કરે છે. સૌભાગ્ય, પરમેષ્ઠિ, સુરભિ, પ્રવચન, અને અંજલિ મુદ્રા આદિ પાંચ મુદ્રાઓ ધ્યાનમાં સર્વ કાળે કરવી. ૧૬-૧૭-૧૮

શુ ચિંતામણિ, કામધેનુ, કલ્દ્રુમ, સુંદર નવનિધિઓ, ચૌદ રત્નો, શ્રેષ્ઠ ચક્રવર્તિપણું કે મનોહરપણું, રાજપણું, તથા સુંદર વાણી વગેરે શ્રી સૂરિવિદ્યામાં ગૌતમસ્વામી દ્વારા સુપ્રતિષ્ઠિત છે. તે ત્રણે ભુવનમાં અલક્ષિત માહાત્મ્યવાળી અને અનેક સુકૃત કરાવનારી છે. (અપાવનારી છે.) ૧૯

આ પ્રકારે સ્તુતિ છે.

ઉત્સુકતા હોય અને સ્મરણને યોગ્ય સ્થાનનો અભાવ હોય તો મંત્રપટને પૂજીને

સોભાગ્ય માટે સોભાગ્યમુદ્રા વડે, અધિષ્ઠ યકોમા ચેતના લાવવા માટે સુરભિમુદ્રા વડે, કર્મસ્ય માટે પરમેષ્ઠિમુદ્રા વડે, નાના ઉપદ્રવની શાંતિ માટે ગરુડમુદ્રાવડે, એકેકવાર બધા મંત્રોનો જાપ કરવો વળી સોભાગ્યમુદ્રા જો પૂર્વકની પીઠોમા અને બાકીની ચાર મુદ્રાઓ ૩ પૂર્વકની પીઠોમા કરવી, તે પછી મધ્ય મંત્રો ૧૦૮ વાર, પછ વાર કે ૩૬ વાર યથાચોગ્ય રીતે સ્મરવા મનની સ્થિરતા માટે મસ્તક, હૃદયમા ક નાભિમા ૧૬ પાખડીવાળા કમળનુ ધ્યાન કરી પ્રત્યેક પદે ચિંતિથી એક એક વાર લઘિપદનુ ધ્યાન કરવું સ્મરણ કરતા અક્ષર શુદ્ધિ, અગર સખ્યા, પીઠો પી આરાવના વિધિ તથા અધિ કાયક પુરોગાનું ચિંતન કરવું શુરના ઉપદેશને ભૂંચા વિના પોપટ પી માફક પાઠ ન કરવો

સંક્ષેપથી સ્મરણનો અધિકાર—

સમવમરણમા મુખ્ય પીઠમા મહાવીરસ્વામી ભગવાન હોય છે અને બાકીની પીઠોમા ચતુર્મુખ ભગવાન હોય છે અગ્નિ આદિ જુલુમા કપર્દી યથોને સ્થાપવા અને (અગ્નિ, ઇશાન, વાયવ્ય અને નૈઋત્ય જુલુઓમા કપર્દી યથોની સ્થાપના કરેકમા ત્રણત્રણની કરવી તેથી) બાર સભા કરવી ૧

તેમા આ અહમ્ સ્વરૂપ ગીતમની ભક્તિપૂર્વક પૂજા કરવી એ રીતે નાભિકમળમા ધ્યાન કરતા સૂરિએ તે મુખ્ય અરિહત સર્વસ છે એમ માનવુ પૂર્વ દિશામા નિહો, ઉત્તર દિશામા ગીતમસ્નામો દક્ષિણ દિશામા ઉપાધ્યાય કે સાધુ અને પશ્ચિમ દિશામા પૂજ્ય પદોને સ્થાપવા ૨-૩

મધ્યમા કપર્દીઓને સ્થાપવા ચાર ગતિવાળા સસારમા અને આ બધાનુ શરણુ છે તેથી પાંચે પૂજ્ય પદોની પૂજા કરવી ૪

સુઠીમા રહેલા આ તારા શુરે અથોની નજી સુઠી આપે છે એથી ગાનુથોની સમક્ષ નજી જગત્નો વાહવાન મંડેત રૂપ છે એમ મનજવું ૫

વામથેપની આહુતિનો ન્યાસ શણ પૂર્વક પ્રથમ મુદ્રા વડે કરાય તો તે અજ્ઞ લાભ માટે થાય છે ૫ નવમુદ્રાનુ દર્શન અહીં શિષ્યની સમૃદ્ધિ માટે થાય છે ૬

ઈદ્રેયાના વિષયો જેણે છુટ્યા છે એવા મનવાળો અને હલ, કોષ, મદ અને માયાને છુટનાર, બને કુળમા શુદ્ધ એવો સાધુ તેમજ સિદ્ધાંતવા સારને ગ્રહણ કરવાની શુદ્ધિ વાળો વગી જેણે આદી રીતે યોગ વહ્યા હોય, શુદ્ધ આચારવાળો અને જિનેશ્વરના ચરણમા ભક્તિમાળો સાધુ પુરુષ વર્તમાનવિદ્યા ૫ પમા તથા સૂરિમંત્રને યોગ્ય છે ૭ ૮

કમલ પ્રથમથી વધેને આઠ-સ્તબન, દહન, મૃત્યુ, વિદ્રેષ વશીકરણ, ઉચ્ચાટન, શાન્તિ અને ઇશાન (પુષ્ટિ) ઇત્યાદિ બધા કર્મો છે કાર્પના મતે કમલ પ્રથમથી લઈને આઠ-સ્તબન, દહન, આકર્ષણ દહન શાન્તિ, ઉચ્ચાટન અને મરણ વગેરે કર્મો છે ૯-૧૦

સૂર્યોદયથી લઇને ચૈત્ર વગેરે મહિનાઓથી વર્ષ પર્યંત પાંચ ઘડી પ્રમાણ રાત દહાડો વસંતાદિ ઋતુઓથી લઇને કરવું. ૧૧

આકર્ષણ, દ્રેષ, ઉચ્ચાટન, મારણ, પુષ્ટિ અને શાંતિ કર્મો ક્રમશઃ છ ઋતુઓમાં જાણવાં. કોઈકના મતમાં કાલની વિધિ પણ કહેલી છે. ૧૨

દિવસના પૂર્વ ભાગમાં વશીકરણ કર્મ, દિવસના મધ્યભાગમાં દ્રેષ, દિવસના ઉત્તરભાગમાં ઉચ્ચાટન અને સંધ્યામાં મારણ કર્મ કહેલું છે. ૧૩

અર્ધરાત્રિએ શાંતિ કર્મ, પ્રભાતકાળે પૌષ્ટિક કર્મ કરવું. વળી વશીકરણ છોડીને બાકીનાં બધાં કર્મો ડાળા હાથથી ચોજવાં. ૧૪

શાંતિ, પુષ્ટિ અને મુક્ત કાર્યમાં શ્વેત ધ્યાન, ક્ષોભમાં અતિ પીતવર્ણનું ધ્યાન, વશ્ય અને આકર્ષણમાં અરુણ ધ્યાન, દ્રેષ અને ઉચ્ચાટનમાં ધૂમ્રવર્ણનું અને મારણમાં અત્યંત કૃષ્ણ ધ્યાન કરવું. ૧૫

પૃથ્વીતત્ત્વમાં સ્તંભન અને પુષ્ટિ, જલતત્ત્વમાં વશીકરણ અને શાંતિ, અગ્નિ-તત્ત્વમાં આકર્ષણ અને દહન, વાયુતત્ત્વમાં દ્રેષ અને આક્રાશમાં મારણ થાય છે. ૧૬

બાળ સ્વરમાં વશીકરણ, કુમાર સ્વરમાં આકર્ષણ, યૌવન સ્વરમાં શાંતિ, વશીકરણ અને પુષ્ટિ, વાર્ધક્યમાં દ્રેષ અને સ્તંભન, વળી મૃત્યુ સ્વરમાં મારણ કરવું. આ રીતે પ્રથમ-થી લઇને પાંચ સ્વરોનું ક્રમશઃ કાર્ય કરવું. બાળ વગેરે સ્વરોવાળો ધ્યાની કાર્યવડે મનનું અનુમાન કરનાર હોય છે. ૧૭-૧૮

પૂજામાં તમઃ, હોમમાં સ્વાહા, શાંતિમાં સ્વધા, આકર્ષણમાં વપદ્, ક્ષોભમાં સંબૌષદ્, દ્રેષમાં ફદ્ અને ઘે કહેતાં મારણ થાય છે. ૧૯

સ્ફટિક, પરવાળાં, મોતી, સુવર્ણ, પુત્રજીવી તથા કમળના બીજની માળાઓ વડે શાંતિ વગેરેનું ઉગ્રિત કામ કરવું. ૨૦

પદ્માસન વગેરે આસનો અને પરમેષ્ઠિ વગેરે મુદ્રાઓ, શ્વેતપત્ર વગેરેથી પૂજા કરવી અને કુંકમ તેમજ ગોરોચનાદિ વડે આલેખ્ય પત્ર બનાવવું જોઈએ. ૨૧

હંડાસન, સ્વસ્તિકાસન, પંકજાસન, કુકકુટાસન, વજ્રયુતાસન અને ભદ્રાસન, ક્રમશઃ આકર્ષણ, વશીકરણ, વધ, રોધ, તથા દ્રેષ વિધિમાં કહેવાય છે. ૨૨

આકર્ષણ, વશીકરણ, વધ, રોધ, વિજોધ, શાંતિ અને દ્રેષમાં ક્રમશઃ અંકુશમુદ્રા, કમલમુદ્રા, વજ્રમુદ્રા, શંખમુદ્રા, ગોધમુદ્રા તેમજ પ્રવાલમુદ્રા-આ રીતે છ મુદ્રાઓ પાપના નાશ માટે હમેશાં કરવી. ૨૩

સુવર્ણ, ચાંદી અને કાંસ્યના પાત્રનો આમાં સાધુએ સંઘના કામ માટે બધે ઉપ-યોગ કરવો. બીજે નહિ. ૨૪

પ્રાય અહીં સૂચિત્રને મોટા મનુષ્યના શુભ કામમા પ્રયોજવો તેથી સુદર પાત્રમાં આલેખીને કપૂર આદિથી આની પૂજા કરવી ૨૫

વિદ્વાન પુરુષે પૂરક અને રેચકના યોગથી આવાહન અને વિસર્જન કરવું અને કુબકથી પૂજાની તૈયારી તથા સ્થાપના વિધિ કર્મો કરવા ૨૬

મોક્ષ, અભિચાર, લક્ષ્મી, શાંતિ અને આકર્ષણ વગેરે ક્રમશઃ જાપવિધિમા અગ્ર-
હાથી સ્તંભ કનિષ્ઠા સુધી અક્ષસૂત્રની વિધિ કરવી ૨૭

સ્તંભનમા, શાંતિ તથા પુષ્ટિમાં, વશીકરણ, ઉચ્ચાટન તથા મારણમા ક્રમશઃ
જૂમિ આદિ મંડળના તે તે અર્થ માટે ધ્યાન કરવા ૨૮

પૂર્વોક્ત, મધ્યાક્ષ, મધ્યરાત્રિ, રાત્રીના છેલ્લા પ્રહરમા ક્રમશઃ વશીકરણ, સ્તંભન,
શાંતિ અને પુષ્ટિ એ પ્રકારે કરવા ૨૯

(વિદર્ભન) હીપન, પલ્લવ, સપુટ, શેષ, શયન અને અવદર્ભણ, વગેરે ક્રમશઃ
શાંતિમા, દ્વેષમા વશીકરણમા, બંધનમાં આકર્ષણમા તથા સ્તંભનમા કરવા ૩૦

પહેલા નામ મૂકવું તે હીપન, અતે નામ મૂકવું તેનું નામ પલ્લવ, તેની મધ્યમા
મૂકવું તે સપુટ, અને આદિ મધ્ય અને અતે રહે તેને શેષ કહે છે ૩૧

વગી વર્ણનું પરાવર્તન કરવું તેનું નામ શયન અને બે અક્ષરોની વચ્ચે રહેલું તેને
વિદર્ભન કહે છે ઉપર્યુક્ત છ કર્મોનાં કારણો જાણીને વિદ્વાન પુરુષે અનુષ્ઠાન આચરવા ૩૨

દિશા, કાળ, સુદ્રા, આમન, પલ્લવ વગેરેના પ્રકારે જાણીને વિચારશીલ મનુષ્યે
જાપ કરવો અન્યથા હંમેશા મત્રનો જાપ કરવા છતાં તેનો મત્ર મિદ્ધ નથી થતો ૩૩

કેન્દ્રાકના મને વશીકરણ, આકર્ષણ, સ્તંભન, મારણ, વિદ્વેષન, શયન, શાંતિ અને
પુષ્ટિ વગેરે ક્રમશઃ ઉત્તર, દક્ષિણ, ઇશાન, અગ્નિ, પશ્ચિમ, પૂર્વ, નૈઋત્ય અને વાયવ્ય
દિશાઓમા કરવા ૩૪

એ પ્રમાણે વગી, મત્રોક્તિ ચાર પ્રકારે છે ૧ મહત્તી, ૨ જૂહતી, ૩ ઉક્તા અને ૪
ન્યામી તેમા પોતાના પાઠથી સિદ્ધિ યાય તે મહત્તી, થોડા જાણે જાહુ સિદ્ધિ યાય તે જૂહતી,
જાપ, તપ અને પૂજા તે ઔતમીવિદ્યા, પૂર્વજૂત સુધીની ઉક્તા કહેવાય છે અને એકજ પદમા
ઘન્ટી દેવીઓના નામ હોય તે ન્યાસી કહેવાય છે ૩૫-૩૬.

અહીં પૂર્વજૂત સુધી એન્દ્રે પૂર્વજૂત સુધી પ્રથમની ત્રણ તે પછી ન્યાસી પદમા
દેવી વગેરેના નામોને સ્થાપવા એવો અર્થ છે

તથા ચાર પ્રકારે મત્રની જાતિ છે ૧ આજુવ, ૨ કાર્મજ, ૩ પ્રવર્તક અને ૪
નિવર્તક મારા કર્મનું જીજ્ઞ તે આજુવ, સારા કર્મોનો ઉદ્ધવ તે કાર્મજ. સારા કર્મોની
પ્રવૃત્તિ કરનાર તે પ્રવર્તક અને મોક્ષનો હેતુ નિવર્તક કહેવાય છે

વળી ચાર પ્રકારે મંત્ર સ્મરણ કરવાની રીતિઓ છે. વૈખરી, પશ્યંતી, મધ્યમા અને પરા. સ્પષ્ટ ઉચ્ચાર કરવો તે વૈખરી, અર્થની દૃષ્ટિ હોય તે પશ્યંતી, હૃદયમાં બધા વર્ણોને વ્યાપ્ત કરી દેવા તે મધ્યમા, અને ધ્વનિ વિના જ બધા વર્ણોના સ્થાનને સ્પર્શે તે પરા કહેવાય છે.

મહા સિદ્ધિઓ આઠ પ્રકારની છે. અણિમા, મહિમા, લઘિમા, ગરિમા, પ્રાકામ્યા, પ્રહતી, ઇશિત્વ અને વશિત્વ.

અહીં મુદ્રાઓ તો બીજા શાસ્ત્રોમાં અનેક છે પણ સૂરિમંત્રને ઉપયોગી ૧૭ છે. તે આ પ્રમાણે—

ઊંચા બે હાથ વડે વેણીબંધ કરીને બે અંગુઠા વડે બે કનિષ્ઠા આંગળીઓને અને બે તર્જની વડે મધ્યમાને જોડીને અનામિકા આંગળીઓને સરખી કરવી તેને પરમેષ્ઠિમુદ્રા કહે છે. ૧

પોતાની સન્મુખ જમણા હાથની કનિષ્ઠા તથા ડાળા હાથની કનિષ્ઠા જોડીને નીચે ફેલાવેલા હાથ વડે ગરુડમુદ્રા થાય છે. ૨

ડાળા હાથના તળિયે જમણા હાથના મૂળને મૂકી હાથની શાખાઓને અલગ કરીને ફેલાવવાથી ચક્રમુદ્રા થાય છે. ૩

પરસ્પર સન્મુખ ગુંથેલી આંગળી વાળા હાથ કરીને બે તર્જની સાથે બે અનામિકા ને લઈ મધ્યમા આંગળીને ફેલાવી તે મધ્યમા બે અંગુઠા વડે સૌભાગ્યમુદ્રા બને છે, તે મધ્યમ પ્રકારના સૌભાગ્ય માટે થાય છે. ૪

અહીં જ બે અંગુઠાની નીચે કનિષ્ઠિકા ને તેનાથી આકાંત થયેલી ત્રીજી આંગળીને મૂકવી તેથી બીજવાળી સૌભાગ્યમુદ્રા બને છે. તે સૌભાગ્યના ઉત્કર્ષ માટે થાય છે. ૫.

જમણા અંગુઠા વડે તર્જનીને જોડી બીજી આંગળીઓને ફેલાવી ડાળા હાથને હૃદય ઉપર મુકતાં પ્રવચનમુદ્રા થાય છે. ૬

બે હાથની અનામિકા અને મધ્યમા પરસ્પર વિપરીતમુખી કરી ઊંચી કરીને જોડવી. અને બાકીની આંગળીઓને નીચેની બાજુએ રાખવાથી પર્વતમુદ્રા બને છે. ૭

પરસ્પર ગુંથેલી આંગળીમાં, કનિષ્ઠા અને અનામિકામાં મધ્યમા અને તર્જનીને જોડવાથી ગાયના સ્તન આકારવાળી સુરજિમુદ્રા બને છે. ૮

જમણા હાથની તર્જનીને ડાળા હાથની મધ્યમા સાથે યોજવી અને મધ્યમાને તર્જની સાથે અનામિકાને, કનિષ્ઠાને અનામિકા સાથે લગાડવી. તેને નીચે કરવાથી ધેનુમુદ્રા બને છે. એવો બીજાઓનો મત છે. ૯

લાળા કરેલા પરંતુ હાથની શાખામાથી કંઈકવાળેલા હાથોને ધારવાથી અજલિમુદ્રા બને છે ૧૦

બે હાથ વડે અજલિ કરીને અનામિકાના મૂળના પર્વને અગ્રુઠા સાથે જોડવાથી આનાહનમુદ્રા બને છે ૧૧

આ મુદ્રા નીચા મુખવાળી થતા સ્થાપનીમુદ્રા બને છે ૧૨

બને હાથની બનાવેલી મુઠીમા હાથના અગ્રુઠાઓને ઊંચા કરવા તેને સંનિધાપની મુદ્રા કહે છે ૧૩

આ પ્રકારના બે હાથમા અગ્રુઠાઓને મુઠીની અદર રાખવા તેને સનિરોધિનીમુદ્રા કહે છે ૧૪

મુઠી બાધી ફેલાવેલી તર્જની અને મધ્યમાના ઉપર અગ્રુઠા મુકવાથી અવશુનમુદ્રા બને છે ૧૫

જમણા હાથની મુઠી બાધી તર્જની અને મધ્યમા ફેલાવવી જોયી અસ્રમુદ્રા બને ૧૬
મહાશ્વ કરાતા પુષ્પની ઉપર સહાર પૂર્વક હાથ ફેલાવી કનિષ્ઠાથી લઇને તર્જની મુધીની આગળીઓનો ક્રમ પૂર્વક સકેચ કરવાથી અગ્રુઠાના મૂળ મુધી લવાય ત્યારે વિસ-
ર્જનમુદ્રા બને છે ૧૭

આ પ્રકારે મુદ્રાઓ કહેલી છે.

ઉપસહાર—

ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર થાઓ

જિનેશ્વર તેમજ ગુરુ મહારાજને નમસ્કાર કરીને સિદ્ધિ કરનાર કંઈક જ્ઞાન કહીશ
પચાશ લઘિઓ મારા મત કરનારને પ્રાપ્ત થાય છે એમ કહેલું છે તે લઘિઓ આ
છે — ૧ જિન ૨ અવધિજિન, ૩ પરમાવધિ જિન, ૪ અનન્ત જિન ૫ અનન્તાઅન્તજિન
૬ અવોવધિ જિન ૭ બીજ છુદ્ધિ, ૮ કુષ્ઠ છુદ્ધિ, ૯ પદાનુસારી, ૧૦ સંભિન્નશ્રોતસ્ ૧૧
ક્ષીર લઘિ, ૧૨ મધ્વાશ્રવ લઘિ, ૧૩ અમૃતાશ્રવ લઘિ, ૧૪ અક્ષીણ મહાનસિ લઘિ,
૧૫ જ્ઞાનોપધિ, ૧૬ ખેવોપધિ, ૧૭ આગ્રોપધિ, ૧૮ વિપ્રુકોપધિ, ૧૯ સર્વોચ્ચિમ ઓપધિ, ૨૦
વૈક્રિયલઘિ, ૨૧ સર્વલઘિ, ૨૨ ઋતુમતિ, ૨૩ વિપુલમતિ, ૨૪ જઘાચારણ મુનિ, ૨૫
વિદ્યાચારણ મુનિ, ૨૬ પ્રજ્ઞાચારણ મુનિ, ૨૭ વિદ્યાસિદ્ધ, ૨૮ નભચારી, ૨૯ તપ્તવેશ્યા, ૩૦
શીત લેશ્યા, ૩૧ તેજ વેશ્યા, ૩૨ દૃષ્ટિવિષ, ૩૩ આશીવિષ, ૩૪ વાગવિષ, ૩૫ ચારણો, ૩૬
મોટા સ્વપ્નો, ૩૭ તેજમ અગ્નિથી ઉત્પન્ન થનારા, ૩૮ વાદી, ૩૯ અપ્તાગ નિમિત્તસ, ૪૦
પ્રતિમાઓ વહન કરનારા, ૪૧ જિનકંપને ધારણ કરનાર, ૪૨ અણિમા વગેરે આઠ
ગિદ્ધિઓ વાળા, ૪૩-૪૫ ત્રણ પ્રકારના કેવલી ભગવાનો, ૪૬ ઉચ્ચ તપસી, ૪૭ દીપ્ત

તપસ્વી, ૪૮ ચૌદ પૂર્વના જાણકાર, ૪૯ દશ પૂર્વના જાણકાર અને ૫૦ અગિયાર અંગને જાણનારા.—૨-૭

મહારાજપણું, શ્રેષ્ઠીપણું, ત્રણ પ્રકારનું ચક્રવર્તીપણું, અને બલ—આ છ લાબિધઓ કર્મથી ઉત્પન્ન થાય છે. ધ્યાનથી નથી થતી. ૮

એક એક લાબિધને ધારણ કરનારા ૨૦ વિદ્યાઓની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરે છે. આ પ્રકારે હજારો વિદ્યાઓ પચાશ લાબિધઓમાં આવી જાય છે. ૯

આઘપીઠમાં ખાહુબલીની આગળ આહ્વાની અધ્યક્ષ છે. શ્રી નૃસિંહદેવ ભગવાને આ પીઠની અધિષ્ઠાત્રી આહ્વાની કહી છે. ૧૦

તથા હજારો મંત્રો આ મંત્રરાજની અંદર આવી જાય છે. વિદ્યા અને સાધના પૂર્વકનો આ મંત્ર પાઠોથી સિદ્ધ છે. આ લક્ષણ અહીં પ્રાપ્ત થતાં સ્તુતિ પદોનું એકત્વ અને એમનો કાર્ય કરનારો કેમ વિધિ તેમજ પ્રણવ અને નમઃપૂર્વક બધી લાબિધઓ ઇષ્ટ દેવ આપનારી છે. ૧૨

શ્રી અંચલગચ્છના નાયક શ્રી મેરુતુંગસૂરિએ અનેકશ્રેષ્ઠ સૂરિઓનાં મુખ્ય મંત્રોમાં ઉપયોગી એવા ગ્રંથોને જોઈને ગચ્છના ઉપયોગ માટે પોતે તેનો સારોદ્ધાર બનાવ્યો છે. આ ગ્રંથના ૫૫૮ શ્લોકો નિશ્ચિત થયેલા છે. ૧-૨

આ પ્રકારે વિધિપક્ષના મુખ્ય નામવાળો શ્રી અંચલગચ્છ તેના નાયક શ્રી મેરુ-
તુંગસૂરિએ લખેલો શ્રી અંચલગચ્છ માટેનો શ્રીસરિમુખ્યમંત્રકલ્પ ...

શ્રી વાદીદેવસૂરિ ગચ્છીય મુનિવિરચિત દુર્ગપદ વિવરણનો અનુવાદ

આ સૂરિમત્ર કલ્પનું દુર્ગપદ વિવરણ-કઠણ પદોનું નિવેચન કહેવાય છે —

શુરુ વચનથી એવું એકે પદ નથી સાબળ્યુ અને અનેક વચન વિસ્તારમા નથી જોયું પરંતુ ઉપદેશથી પ્રાપ્ત થયેલું જે છે તેનું વિવરણ હું પ્રગટ કરું છું ૧

ગીતાર્થ એવા સમસ્ત સૂરિઓને વઢન કરીને પદોથી વિસ્તારન કરું છું કે, હે સૂરિવરો ! તમે મને સાબળો ૨

તમારા હૃદયમા મારા વચનોની જે સુક્તિ ચિત્તમા ઘટે તેનું આચરણ કરજો આનો મિચ્છામિ દુષ્કંઠ ન દેશો

આરે પીઠનો સ્વામી મેરુ સ્વરૂપ મહા મત્રસજ છે એવો પૂર્વ પુરુષોનો નિર્ણય છે પીઠના નામો—પહેલી વિદ્યાપીઠ, બીજી મહા વિદ્યાપીઠ, ત્રીજી ઉપ વિદ્યાપીઠ અને ચોથી મન્ત્રપીઠ “પીઠ શું છે?” ‘ધ્યાન કરવા યોગ્ય રૂપોનો સમૂહ’ તે આ પ્રકારે છે—જિન, અનધિજિન, પરમાવધિ જિન, અનન્તાવધિ જિન વગરે નમો જિનાણ ઇંયાદિ પદ સ્વરૂપ જે ૩૨ ૧૮, ૧૨, ૧૩ અને ૨૪ સખ્યા પ્રમાણરૂપ પમિજ્જત સ્વાહા એ પદ જેની અંતે છે એવી આદ્યપીઠ છે બન્ધ પ્રાણીઓને ઉપકારી એવી આઠ વિદ્યાઓથી ગર્ભિત આ પીઠ છે તે વિદ્યાઓ આ પ્રકારે છે—૧ સરસ્વતી, ૨ રોગાપહારિણી, ૩ ત્રિપાપહારિણી, ૪ બંધમોક્ષિણી, ૫ આરાધક સ્ત્રી સપાદિની, ૭ દોષનિર્નાશિની, ૮ અશિષોપશમની જે જે વિદ્યાનો હું પ્રયોગ કરું તે તે મને બન્ધ પ્રાણીઓના આરાધન વિચિત્રમા સિદ્ધ થાઓ, એવો ભાવાર્થ છે ‘વિદ્યા’ એ પદમા ભતિમા એટલે વચન થાય છે એ ન્યાયે અહીં એક વચન આપ્યું છે આ વિદ્યાઓનો પદ વિભાગ કહેવાય છે પ્રણુવ ૩ અને નમોથી સુદ્રા બધા પદો ઇષ્ટ કાર્ય ઉપજાવે છે પ્રણુવ વિના (ઇષ્ટ કાર્ય) ન ઉપજે નમો એ પદ મોક્ષ બીજ છે અને ધ્યાન નિર્બીજ હોય છે

ચત્તદસપુત્રીણ પયાનુસારીણ ળ્ગારમગીણ ઉચ્છ્રમદ્વજ વિઝલમર્દ્વજ ળ્પસિં ઇત્યાદિથી લઇને મારસ્સવ મે પસિજ્જત સ્વાહા સુધી એ રીતે બધા ઇષ્ટ કાર્યોનું ઉચ્ચારણ કરવું ૧

✓ આમોસહિલદ્વીણ વિષ્ણોસહિલદ્વીણ લેલોસહિલદ્વીણ જલ્લોસહિલદ્વીણ ઇત્યાદિથી બન્ધ પ્રાણીઓને કુપ્ત રોગ ઉત્પન્ન થતા આ વિદ્યાવડે શરીરનો રચન કરવો તાપ્પૂન-પાન અને કવાપાનીય-ચૂનો મરીને આપવો આ વિદ્યાને અન્નવડે ગાયેળી સુગંધિ દ્રવ્યોથી પૂજ કરી, કાસાના પાત્રમા દૂધ વડે પ્રક્ષાલન કરીને પીવડાવવામા આવે છે આ અક્ષરો

શ્રીસૂરિમંત્રકલ્પસંહિતા

આરાધન કરનાર મનુષ્ય ઉપર દૂધ અથવા અમૃત વરસાવે છે. આ ધ્યાન મોટો રોગ હોય તો જ કરવું. બીજે ન કરવું. તે રોગનો નાશ કરનાર છે. ૨

આસીવિસલદ્વીળં સ્ત્રીરાસલદ્વીળં મહુયાસલદ્વીળં અમિયાસલદ્વીળં ઇત્યાદિ વિદ્યા વિષાપહારી છે. આ વિદ્યાવડે શરીરનો સ્પર્શ વગેરે પૂર્વની માફક અને ધ્યાન પૂર્વની માફક જ કરવું ૩

જિન-અવધિ-પરમાવધિ-અનન્તાવધિ કેવલિત્રયમ્ આ પદો બંધમોક્ષણી વિદ્યા વાય છે. અહીં પૂર્વ રીતે જ ધ્યાન અને શરીર સ્પર્શોદિ કરવાં. આ પદોને ચંદનવડે બીજે તેના નીચેના ભાગમાં બંધાયેલા પુરુષનું નામ આલેખી હમેશાં પૂજા અને કરવું. મોટા મનુષ્યના બંધનને છોડવવામાં આનો ઉપયોગ કરવો; બીજે નહિ. ૪

વીચલુદ્ધીળં કુદ્ધુદ્ધીળં સંમિત્તસોયાળં અક્ષીનમહાણસલદ્વીળં સચ્ચલદ્વીળં આ લક્ષ્મીનું સંપાદન કરવામાં શ્રી સંપાદિની વિદ્યા કહેવાય છે. ધ્યાન તો પૂર્વરીતિએ કરવું. મોટા મનુષ્યને સારે સ્થાને રહેલી લક્ષ્મીનો લાભ થવામાં ઉપદ્રવ થતાં પ્રયોગ કરવો.

હમ્ગતવચરણચારીળં દિત્તવાળં પહિમાપહિવન્નાળં આ પદો પારકાની વિદ્યાનો કરવામાં પરવિદ્યા છેદિની કહેવાય છે. ધ્યાન તો વજૂના પાંજરાની મધ્યમાં હું રીતે કરવું. ૬

ચારણાળં જંધાવિજ્ઞા વેડવિચય ઇદિદપત્તાળં આગાસગામીળં આ પદો દોષનો નાશક દોષનિર્નાશની વિદ્યા કહેવાય છે. તેને માટે ધ્યાન કરવું. આથી દેવતા અને અસુરોથી પાંથવાય છે, અને સર્વવ્યાપી તેમજ બધી દિશામાં જનારો હું બનું છું. આનું ધ્યાન નાનો સરખો દોષ પણ પાસે નથી આવતો. મોટા મનુષ્યના મોટા દોષમાં જ આનો કરવો. ૭

મળપજ્જવનાળીળં સીચલેક્ષાળં આસીવિસદિટ્ટીવિસચારણમદાસમળમાવણાળં નિસગાળં આ પદો નમો યુક્ત વિશેષાત્ સહિત પ્રત્યેક પ્રાતિહાર્યોનાં છે. પ્રણવ- નમો યુક્ત ૩૨ સંખ્યાવાળાં સ્તુતિપદો અશિવોપશમિની વિદ્યા (અકલ્યાણકારક શાંત કરનારી વિદ્યા) કહેવાય છે. ચંદનના લેપવાળા કાંસાના પાત્રમાં આલેખાયેલા વસરણમાં કે અહીં શ્રી યુગાદિનાથાય સ્વાહા એ પ્રકારે મધ્યમાં લખવું. તેની નીચેના પીડિતનું નામ આલેખવું. તે પછી પૂર્વ બાબુએ વિનીતાચારાચ્ચં કરોતિ એ લખવું દિશામાં પુત્રાણાં રાજ્યં દદાતિ, વ્રતં ગૃહ્ણાતિ, ઇન્દુરસેન શ્રેયાંસઃ પ્રીણયતિ એમ દક્ષિણ દિશામાં મૌની વિહરતિ અને પશ્ચિમ દિશામાં ઉત્પન્ન કેવલો મન્યાન્ પ્રવોધય લખવું. તે પછી સમગ્ર મંત્રનો હાથ વડે ૧૦૮ વાર જાપ કરવો. સુગંધિ દ્રવ્યો ૧ શ્વેત પુષ્પો વડે પૂજા કરવી. પૂર્વ દિશાએ મક્કામર સ્ત્રોતથી સ્તુતિ કરવી. તે પછી

વદન કરી શાંતિપાઠ બાણી અદન યુક્ત પાણીવટે ૧૦૮ કલશથી સ્નાન કરાવણુ આ સ્નાન-સ્નાનના પાણીથી પીડિતનો અભિષેક કરવો જે મહાનમા લખ્યું હોય તેનું ધ્યાન કરવું અથવા યુગાદિનાથના જન્મક-યાકનું ધ્યાન જે રીતે કલ્પમા કહ્યું છે તે રીતે કરવું આ વિદ્યા વાદ, વિવાદ, રણ, રાજકુળ, રાજા, શત્રુ, હુમેશનો ઉપદ્રવ, અઘટિતકાર્ય, મોટે રોગ, લાળા કાળના દોષથી પીડાતા અને બીજા વિપત્તિવાળા સ્થાનો વગેરેમા મોટા સમકિત-ધારી પુરુષો, ધર્મમા સ્થિર મનુષ્યો, ત્રણ રત્ન (દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર)નું આરાધન કરનારા, તેમજ પદસ્થ મહાપુરુષો માટે જ પ્રયોગમા લાવવી બીજાઓ માટે નહિ અથવા ચૈ શાન્તરાગરુચિમિ થી લઇને જ્ઞાન યથા સ્વચિ સુધીના (લક્ષ્યામર સ્તોત્રના) પદોવાળા સ્તોત્ર નો હુમેશા પાઠ કરવો આથી બધાના આત્માની હુમેશા શાંતિ થાય છે આ જ પુરૂરીકનો આદેશ અત્યંત સ્પષ્ટ છે ગણધર વિદ્યાથી ગર્ભિત આ આઠ પદોનો હુમેશા પ્રાત કાળે પાઠ કરવો, બીજી વેળાએ નહિ આ કારણથી બધા કાર્યોની સિદ્ધ કરનારી આ વિદ્યા છે, એમ જન્મમા કહ્યું ॥

આ પ્રકારે પ્રથમપીઠનું વિવરણ છે.

બીજી પીઠ—પ્રણવ ૩ અને નમો થી યુક્ત બાહુળલીના વિશેષણો અને નવ પદથી યુક્ત સિદ્ધવતા મમ ભગવતી મહતી મહાવિદ્યા સ્વાહા સુધી છે આ કારણે આ મહા વિદ્યાપીઠ બાહુ બલીએ કહેલી છે તીર્થંકર નામકર્મ ઉત્પન્ન થતા દીક્ષા પછી આ વિદ્યા પ્રાપ્ત થવાનો સભવ હોય છે, પ્રથમ આર પ્રકારના જ્ઞાન અને નવ પ્રકારે બાહુળલીરૂપ તીર્થંકર—તે નવ પ્રકારે આ પ્રમાણે છે—પ્રજ્ઞાશ્રમણપણું મતિજ્ઞાનરૂપ છે મહાપ્રજ્ઞાશ્રમણપણું સમગ્ર પ્રકારના શ્રુતજ્ઞાનરૂપ છે શતગવવીર્યપણું અને મહાબલપણું અવધિજ્ઞાન રૂપ છે ચોદ્ધાના સરખુ પરાક્રમપણું હજાર મંત્રપણું, અનેક હાથપણું મહાગત અને પરાક્રમપણું મન પચાય-જ્ઞાન રૂપ છે

તે પછી પ્રણવ-૩ યુક્ત આર વાગુના છ પદો શુરથી બંધણવા એ પ્રકારે (૪+૬)= ૧૦ થયા તે પછી પાંચ મહુ મહુરેથી લઇને સ્વાહા પર્યંત (મન) કેવલજ્ઞાન રૂપ છે આ પ્રકારે મહાપીઠ છે આ મહાવિદ્યા કહેવાય છે આની મધ્યમા આદેશ વિદ્યા જ્યાં વિજયા અપરાજિતા થી લઇને મહાપન્ન (જ્ઞ) સમણસ સુધીની આદેશ વિદ્યા કહેવાય છે શતચલત્વથી લઇને ૭ વિશેષણ પદોથી યુક્ત મહતી મહાવિદ્યા સ્વાહા સુધી જ્યાં, વિજયા, અને અપરા-જિતામા આરાધકનો આદેશ થાય છે આદેશ વિદ્યાનો પ્રયોગ લબ્ય અને ધર્મમા સ્થિર મનુષ્યો માટે થાય છે, બીજા માટે થતો નથી અથવા ઉન્નતિ પામેલા એવા તીર્થ, શ્રુત સાહિત્ય અને મધના શત્રુઓને લયકર આદેશ કરનારી ગાય છે સ્વદેશમા જય, પરદેશમા વિજય, તીર્થના શત્રુઓ વચ્ચે અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય છે મહાપીઠના રમરણ વડે

પહેલાં કહેલી સારસ્વત આદિની સાધનામાં જય, વિજય અને અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય છે. વગ્મુ થી લઇને મહુ મહુરે કિપિસિંહિ આરિકાલિ સ્વાહા એટલાં કેવલજ્ઞાનમય પદો છે. આ (વિદ્યા)ના સ્મરણ માત્ર વડે ત્રિભુવનમાં પણ અસ્થાલિત શાસનવાળો બને છે. નમોથી યુક્ત ભગવતો વાહુબલે ઇત્યાદિ વિશેષ નવ પદો વગ્મુ ઇત્યાદિથી લઇને પંદર કિપિસિંહિ આરિકાલિ સ્વાહા સુધી મહા વિદ્યાપીઠ કહેવાય છે.

આ પ્રકારે બીજીપીઠનું વિવરણ છે.

ત્રીજી ઉપવિદ્યા પીઠ—આ વિદ્યાથી એ જ થાય છે કે જ્યારે સારસ્વતથી આદેશ કરાએલું અને પ્રયોગમાં લાવેલું કાર્ય વિદ્યે પણ સિદ્ધ થાય છે, ત્યારે તે કાર્યને વિદ્યારી, સ્મરણ કરતાં જઢ્ઢીથી સિદ્ધ થાય છે. શિષ્ય પરંપરા વડે જે કંઈ ગુરુઓની ત્રિદ્વિ હોય છે તે અદ્વપ અને બહુત્વના ભાગ વિનાની બને છે. અને શાપ આપવો તથા કૃપાન્વી શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી ઉપવિદ્યા પીઠ કહ્યું છે. ફરિયાદ થી લઇને મહાકાલિ સ્વાહા પર્યંત આ વિદ્યા છે. આનું વિવરણ આ પ્રકારે છે.

આ પ્રકારે ત્રીજીપીઠનું વિવરણ છે.

ચોથી મંત્રપીઠ—ત્રણ પીઠમાં જે કાર્ય અગાઉ કહ્યું છે તે બધું વિદ્યે વિના અસ્થાલિત પણે આમાં પણ સિદ્ધ થાય છે. વળી સાધના વિધિવાળી વિદ્યા છે. અને મંત્ર સાધના વિનાનો હોય છે. (વિદ્યા સ્ત્રી દેવતા છે. તેથી ત્રણે પીઠમાં અધિષ્ઠાત્રિકા સરસ્વતી, ત્રિભુવનસ્વામિની અને શ્રી એમ દેવીઓ છે. અને મંત્રપીઠમાં ગણિપિટક અધિષ્ઠાયક છે. મંત્ર પુરુષ દેવતા છે માટે) આ એક પીઠ વડે પૂર્વની બધી પીઠો સધાય છે. વિદ્યાની સાધના તો કદ્યમાં જ કહેલી છે. તેથી મંત્રપીઠ ભગવાનના ૧૬ અતિશયો ૮ પ્રાતિહાર્ય સ્વરૂપ છે.

આ પ્રકારે ચોથી પીઠનું વિવરણ છે.

અનન્ત જ્ઞાન, અનન્ત દર્શન, અનન્ત વીર્ય અને અનન્ત આનંદમય ચાર પીઠો જ છે. હમેશાં ધ્યાન કરનારને (ઉપર્યુક્ત) ચાર અનન્તોની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી ચાર અનન્તોથી ગણિત ચારે પીઠોનો સ્વામી બધા કર્મોનો ક્ષય કરનાર મોક્ષ રૂપ મંત્રરાજ પાંચ સંખ્યાના પદથી સહિત છે. છ સંખ્યા કે સાત સંખ્યા વાળો નથી. જે છ સંખ્યા કે સાત સંખ્યા વાળો જોવાય છે તે દેવી રીતે કિ ની મધ્યમાં હ મિ રૂપે સંભવે ? હિ ની મધ્યમાં વિ એ પ્રકારે નવમો પણ નથી. ગૌતમ વાચનામાં જે મંત્રરાજમાં અગિયાર પદો કહ્યાં છે તે જોટાં છે. ગ્રન્થન અને સંદર્ભ વગેરે અક્ષરો છે તે પણ મિથ્યા છે. આમ કેમ ? જ્યાં સુધી નવ ગુણસ્થાનોની પ્રાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી કોટચંશ (તપવાળો) મંત્ર છે. તેથી નવ પદો સંભવે છે. ગ્રન્થન આદિ પદો લૌકિક મિથ્યાત્વવાળા મંત્ર અને વ્યાકરણમાં યોગ્ય છે. તેથી બીજે સ્થળે નહિ.

કલ્પમા જે (પદો) કહ્યા છે તે શિષ્ય ઉપરના મોહના કારણે છે તેથી ઉન્નત માણસના વચનની માફક શ્રદ્ધા કરવા લાયક નથી ત્યારે કોટચંચ મત્ર કેવો છે ? કેવળ જ્ઞાનવડે અનન્ત દ્રવ્યો જે દેખાય છે તે કોટચંચ અર્થાત્ કોટિ ભાગને આનો ધ્યાનકરનાર જૂએ છે તેથી કોટચંચ આ છે, અત્યારે એ સિદ્ધ થવા છતાં ગણુ પ્રમાદના કારણે (વસ્તુનો) ૧૦૮મો ભાગ જ માત્ર જૂએ છે અથો લેવાનું કલ્પમા કહેલું છે તેથી પીઠના ઉદ્ધારમા ૧૦૮ પદો સહવે છે, તેથી વધારે સહની શકતા નથી ૧૦૮ પદની મધ્યે જેટલા તેટલા (પદો) અને ત્યારે પાચ પદો જ કેમ (કહ્યા) ? જીવ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર રૂપ છે બધા (જીવો)ની ગતિ દિવ, મનુષ્ય, તિર્યચ, નારકી અને મોક્ષ) પાચ છે ત્રણ રત્ન સ્વરૂપ જીવ મોક્ષ આપનારો છે અજ્ઞાન, કોપ વગેરે અઢાર દોષનો નાશ કરનાર પ્રત્યક્ષ સર્વજ્ઞ સ્વરૂપ મત્રનાજ છે એ પ્રકારનું વર્ણન છે તેથી પાચ પદો જ સહવે છે બાકીના મત્રની શુદ્ધિ કલ્પમા કહ્યા પ્રકારે જ શુદ્ધ અને છે અરિહત તત્ત્વમા સોળ અથો છે તે કયા છે ? સાશ કર્મરૂપ તીર્થકરનામ લક્ષણ રૂપ તેના અથો છે તેનાથી બનાવેલ અથવા તે સ્વરૂપ મત્રરાજના પદો છે, બાકીના પદો વીતરાગને આશ્રિત છે જ્યાં સુધી કોટચંચ છે ત્યાં સુધી અણિમા આદિ મોટી સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે મત્રરાજના ધ્યાનનું રૂપ બૈદિક (આ લોક સખધી) છે

પૂજકાગે પ્રસ્થાન કરલું ‘તે પ્રસ્થાન શું છે ?’ “ધ્યેયની સ્થાપના અને ધ્યેયની શ્રેણી” એવો તેનો અર્થ છે પ્રસ્થાન પાચ પ્રકારે વિવિધ સ્વરૂપવાળા છે ધ્યેય પદોનો વિભાગ કળવાથી પ્રસ્થાનોના આલેખનમા મત્રનાજ છ પદ વાળો અથવા સાત પદ વાળો અને છે મત્રરાજની અપેક્ષાએ બાકીના બધા કૂંકો છે મત્રરાજ તો છ ખૂણે પાચ જ ધ્યેયવાળો છે તે અપેક્ષાએ મત્રપીઠ, ઉપવિદ્યાપીઠ કહેવાય છે, અને વિદ્યાદેવતા પણ આ પ્રકારે છે કિપિ સિદ્ધિ આરિ કાલિ પદ પૂર્વક ઉપવિદ્યાનું કાર્ય જ્યારે મહાવિદ્યાનું કાર્ય અને છે ત્યારે એક (ઉપવિદ્યા)ની પ્રાપ્તે સ્વાહા આવે છે અને બીજી (મહાવિદ્યા)ના પ્રારભમા પ્રણવનું ઉચ્ચારણ કરવામા આવે છે શ્રી પ્રભુવરનામીથી આરભ કરીને વજ્રસ્વામી પર્યંત ચાર જ્ઞાન કોટચંચ કહેવાય છે, તે પછી વ્યુચ્છેદ થયો છે અત્યારે ૧૦૮ અશથી આગળ કોઈ જોઈ શકતું નથી તેની જ સાધનામા અત્યન્ત નેષ્ટિકપણે શ્રીનમ્બદેવ, શ્રીચદ્રપ્રભ અને શ્રીવર્ધમાનસ્વામીના કયાણક સ્થળોમા સાધનાનો આરભ કરવો શા કારણે ? કેમકે શ્રીનમ્બદેવથી લઈને ચંદ્રપ્રભસ્વામી સુધી પુરૂરીકાની એકરૂપ સ્થાપના થાય છે તે પછી શ્રીચદ્રપ્રભસ્વામીથી લઈને મહાવીરસ્વામી સુધી ભિન્ન ભિન્ન રૂપવાળી મહાવીરસ્વામીની સ્થાપના છે તે ૩૨ શ્લોકાત્મક છે તેથી એમ જે કહ્યું છે કે હું પ્રસહસૂરિ મત્રરાજના નણુ પદો કહેશે, તે પગ જોડું છે, તે (પદો) પણ પાચ છે નહિતર મુવાથો બની શકતા

નથી. તો શા કારણે આવી સ્ફુરણાનો વિચ્છેદ થયો ? (એનું કારણ) અજ્ઞાન, વિક્રિયા થવાનાં સાધનો, અવલેપ, જિનવચનનો અપલાપ અને સદ્ગુરુના આચરણનો વિરોધ છે. તેથી અજ્ઞાન, વિક્રિયાનાં સાધનો, અવલેપ, અને અનિષ્ટનું આચરણ છોડીને ત્રણ પ્રકારની (મન, વચન અને કાયાની) શુદ્ધિ વડે પ્રણવ-કૃં હ્રીં અને અર્હં યુક્ત અને મંત્રરાજનાં પાંચ પદો સાથે ચતુષ્વીઠસ્વામિને નમઃ ત્યાંસુધી આગળ કરીને (મુખ્યરૂપે) ત્રણ લાળ વાર જાપ કરવો. એથી ત્રીજે ભવે મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

હવે મંત્રરાજના ધ્યાનનું કૃપા કહે છે:—આ પુંડરીકનો આદેશ અપ્રગટ છે. ઇચ્છિત ગુરુઓના મુખથી એ પ્રગટ થાય છે. આની બે સ્થાપના છે. પ્રથમ સ્થાપના શ્રીઆદિનાથ ભગવાનથી જાણેલ હજારો વિદ્યા સહિત છે. અને બીજી સ્થાપના હજારો મંત્રોથી ગભિત છે. જે કોઈ મોટા નૈષ્ઠિક સૂરિને મેરુ સ્વરૂપ મંત્રરાજ સિદ્ધ થાય છે. તેથી ચતુર્થ પીઠનો સ્વામી મંત્ર સ્વાહા સુધીનો છે. પ્રથમ દિશા માત્ર જ વિદ્યાની સ્થાપના કહેવાય છે. શ્રી આદિનાથ ભગવાને આત્મીને પ્રત્યક્ષ અને લોકોત્તર મહાચારિત્ર શીલ સંબંધી હજારો વિદ્યાઓ બાહુબલી સ્વામીને પ્રગટ કરી અને જણાવી. તેથી પ્રથમ પીઠની અધિષ્ઠાત્રી આત્મી છે. ત્યારે પ્રથમ પીઠમાં હજારો વિદ્યાઓની સ્થાપના કરી છે. યથાખ્યાત ચારિત્ર વડે પચાશ લખિયો પ્રાપ્ત થાય છે. અને પચાશ લખિયાળા ચારિત્રીઓને ધ્યાન વડે હજારો વિદ્યાઓ સિદ્ધ થાય છે. એક એક લખિયાળાને ધ્યાનમાં વીશ મંત્ર વિદ્યાઓ સિદ્ધ થાય છે.

પ્રણવ-કૃં અને નમો યુક્ત જિન, અવધિ જિન, પરમ અવધિ જિન, અનન્ત જિન, અનન્તાનન્ત જિન, સર્વોવધિ જિન, બીજપુદ્ધિ, કુળપુદ્ધિ, પદ્માસારી, સંલિન્ન શ્રોતસુ, ક્ષીરલખિ, મધ્વાસવ, અમૃતાસવ, અક્ષીણમહાનસિલખિ, આઝૌષધિ, વિપ્રૌષધિ, ખેલૌષધિ, જલૌષધિ, સર્વૌષધિ વેઠવિવ્યલખિ, સર્વલખિ, ઋણુમતિ, વિપુલમતિ, જંઘા વિદ્યા, પ્રશ્ન શ્રમણ વિદ્યા, સિદ્ધ, આકાશગામી, તપ્ત લેશ્યા, શીત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા, વચન વિષ, આશી વિષ, દષ્ટિ વિષ, ચારણ, મહાસ્વપ્ન, તેજોગ્નિનિર્ગર્ગ, વાદી, અષ્ટાંગનિમિત્ત, પ્રતિમા પ્રતિપન્ન, જિનકલ્પ પ્રતિપન્ન, અણિમાદિ સિદ્ધિ, શ્રામણ્ય, ભવત્ય કેવલી, ઉચ્ચતપ, દીપ્તતપ, ચતુર્દશપૂર્વી, દશપૂર્વી, અને અગિયાર અંગને ધારણ કરનાર.

વળી ચક્રી, કેશવ, પ્રતિવાસુદેવ, બલ, મહામંડલી, મહાશ્રેષ્ઠીઓને આ લખિયો ધ્યાનમાર્ગે સિદ્ધ થાય છે.

ૐ હ્રીં નમો જિણાણં ૐ જાં જાં ઈં છીં શ્રીં ક્લૃં સૂં ઈં હ્રાં હ્રાં હ્રઃ સ્વાહા આ પ્રકારે સરસ્વતી વિદ્યા છે. આ રીતે જ બાકીનાં ચારે પદોમાં એક એક ક્રૂટાક્ષર શ્રેણિના ક્રમે મૂકવો. તે આ પ્રમાણે:—

તસ્ત્યૈં દમ્ભ્યૈં પ્ત્વ્યૈં મ્ત્યૈં સ્ત્યૈં વસ્ત્યૈં યસ્ત્યૈં તસ્ત્યૈં યસ્ત્યૈં દમ્ભ્યૈં તસ્ત્યૈં
મ્ત્યૈં ॥

જેમા કૃદાક્ષર નથી પ્રથમની માફક જ બધો પાઠ કરવો એ કારણથી વિદ્યાપીઠ
છે આની અંતે બાહુમતીની સ્થાપના કરી પહેલા કહેલા સાત વિશેષ પદો મૂકવા
જેનાથી હજારો વિદ્યા અને બધી લઘિઓ પ્રાપ્ત કરનાર ભગવાનની તેમા સ્થાપના થાય
આથી મહાવિદ્યા બને છે આના પ્રભાવથી બવાની સિદ્ધિ થાય છે તે પછી તીર્થકરની
દેશના જેના પાત્રીશ વચનના અતિશયોરૂપ વાણી હોય છે ફરિયાદથી લઇને મહુમહુરે
મુ રી બાહુમતીએ કહેલા પદોની સ્થાપના છે અહીં પ્રથમ તીર્થકર સ્વરૂપવાળા ૧૦૮
પદોનો સ્થાપના કરવી આ કારણથી ચદ્રસેન સિદ્ધ વાયકે ચોવીશ તીર્થકરોનો વિદ્યા
કૃપ અલગ કર્યો છે તે પછી ગૌતમચર્યામીએ અહીં આઠ પદો મૂક્યા છે એને જણાવનાર
મમળે ત્રિ વ સૌમળસે મહુમહુરે વિળવરે નમસામિ એ પ્રકારે શ્રી માનદેવમૂરિતુ આ સ્તવન છે

આ કારણથી બાહુમતીના કુમાર કાળમા ત્રિભુવનસ્વામિની દેવી ઉપાસિકા હતી
ગગાન ૮૫૦ મોટુ સામાયિક (ચારિત્ર્ય દીક્ષા) લેતા શ્રીદેવી ઉપાસિકા થઇ તેથી મહા
વિદ્યાપીઠની અધિકારી બે દેવીઓ થઇ તે પછી તીર્થકર અને ગણધરની લઘિવાળી ઉપ સિકા
તીર્થની ઉત્પત્તિ થતા એક અવતારમા જ તીર્થકર નામ કર્મના અચત ઉદયથી મોટા
પ્રભાવવાળી થતા પ્રથમની લઘિઓને પ્રાપ્ત તથા અપ અતિશયવાળુ ઉચ તપ પાળનારી
અંબી તે દેવીઓની સ્થાપના કરવી મત્રરાજપદની તે જ મખ્યા થાય જે આની પૂર્વના
વિવેચનમા કહી છે તે અરિહત સ્વરૂપ છે તે પાચ પ્રકાર કે સાત પ્રકારની છે ઇકિ(પદ)
બવ પરાવર્તનરૂપ છે અથવા ભવ્ય છે.

[અભિન ઉપનિષદનો ૨૧ોઃ—શ્રીમત્રજામા પ્રથમના બે પદો ભવરૂપ સુખને ઉત્પત્ત
કરનારા છે નીલ પદથી રાજ્ય વગેરે, ચોથા પદથી અતુલ દીક્ષાભાવરૂપ તથા પાચમા
પદથી કેવળાનન, છઠ્ઠા પદથી પૂજા કરાવનાર મહત્તાના ભાવરૂપ છે અને છેલ્લુ સાતમુ પદ
શ્રી મધ ભગવાન રૂપ મહાકલ્યેને પ્રાપ્ત કરાવનાર આ પદ છે]

ભવ પદ્ય એકેન્દ્રિયાદિક ચિંતામણિ અને કલ્પદ્રુમ સ્વરૂપ છે, ણીતને પીંગ
મગવનાગ નહિ, વગી વિકેલેન્દ્રિયપલ્લ પદ્ય નથી પ્રત્યેક ભવમા લોહોત્તર કે ભોકનુ
અત્યંત અદ્ભુત કારણપલ્લ અને નિવોહકપલ્લ પ્રાપ્ત થાય છે મિરિ એ પદ રાજ્યાવસ્થારૂપ
અને મનુષ્યમા મમદિ કરવાની શક્તિ રૂપ છે વિરિ એ પદ દીક્ષાવસ્થારૂપ છે અને આ
વર તેમજ જગમ પ્રાણીઓની જૂગ પ્રીતિ મપાદન કરાવે છે સિરિ એ પદ કેવલ યરૂપ અને
મર્વજ્ઞારૂપ છે હિરિ એ પદ મોટી પૂજના મળધવાળુ રજુ જગતમા જેની આજ્ઞા કોઈ ન
ચોપ એવું છે આદિરિ એ પદ સમરૂપ અને મોક્ષરૂપ છે

આ પદસંખ્યાવાળી મંત્ર પીઠ છે.

આહી દેવો અને ઇન્દ્રોની સ્થાપના કહેવાય છે:—ઈરિ ઈરિ કિરિ કિરિ ઇત્યાદિથી કદપેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. ગિરિ ગિરિ ઇત્યાદિથી ભવનપતિ દેવેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. પિરિ પિરિ ઇત્યાદિથી વ્યંતર દેવેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. સિરિ સિરિ ઇત્યાદિથી જ્યોતિષ દેવેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. હિરિહિરિ ઇત્યાદિથી અમલસ્વાગી ગણિપિટક(યક્ષરાજ)ની સ્થાપના કરવી. આઈરિ ઇત્યાદિથી લોકાંતિક દેવોની સ્થાપના કરવી. કાળ અતિશય ક્રિયાની ઉત્પત્તિ સ્વરૂપ લક્ષણવાળો છે. તે જે તીર્થકરોને છે, તેમનાં પાંચ કલ્યાણકો ૧૯ અતિશયો, ૮ પ્રાતિહાર્યોની ઉપાસના, સુવર્ણ વૃષ્ટિ અને સમવસરણની રચના વગેરે રૂપ (અતિશય) ક્રિયા રૂપે પ્રાપ્ત થાય છે. આદિ શબ્દથી ગણુમર દેવોનો અભિષેક, અખંડિત શાસનપણું, વિલંબ વિના જ તીર્થની પ્રવૃત્તિ, અખંડિત પાંચ આચારનું પાલન, સંઘ લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ, ધર્મ મર્યાદા અને મિશ્ર્યાત્વથી અપરાજિતપણું, ગુરુપણાની સંપત્તિ, ભક્તની વપધિ પ્રાપ્તિ, દુષ્ટ રાજા કે દેવતાના ઉપસર્જને ખાળવાપણું, વાદીઓનું નિરાકરણ, દુર્ભિક્ષરૂપ જંગલને ઝાળંગવાપણું, સિદ્ધાંતના અર્થને જાણવા, શાપ તેમજ કૃપા કરવાની શક્તિ, મોટા તપનો નિર્વાહ, તીર્થનું શ્રવણ અને શિષ્યની સ્થાપના વગેરે પ્રાપ્ત થાય છે. આ ગાંધું કલ્યાણ ક્રિયા વગેરે પૂર્વક કહેલા ઇંદ્રદેવોની આ વ્યવસ્થા છે. દેવીઓની સ્થાપના ઉપ-વિદ્યાપીઠમાં કરવી. આ (દેવીઓ)નું કામ ઇંદ્રદેવતાની સમાન છે. તેમનાં નામ અને વિશેષતા આ પ્રકારે છે:—ઈરિકિરિથી ચક્રેશ્વરીની સ્થાપના, ગિરિથી દિક્-કુમારીઓની, પિરિ ઇત્યાદિથી જે તીર્થ છે તે દેવીનું છે. સિરિ હિરિ ઇત્યાદિથી નંદા, ભદ્રા, જ્યા, વિજ્યા, અપરાજિતા અને ચોત્રીશ દેવીઓ ગૌરી, ગાંધારી, રોહિણી, પ્રજ્ઞપિત વગેરે સર્વની સ્થાપના કરવી. આઈરિ ઇત્યાદિથી આત્મદેવીની સ્થાપના કરવી. કાલિ કાલિ ઇત્યાદિથી તીર્થકર અને ગણુધરોના મોક્ષ પામ્યા પછી શંકા ઉત્પન્ન થતાં સંઘના અખંડિત-પણા સ્વરૂપ કાળ જેને છે તે. કાલિ ઇત્યાદિથી જ્ઞાનના અભાવમાં મોટા સાધુ અને શ્રાવકને પરલોક ગતિની પ્રાપ્તિ થાય તે.

તે પછી ઉપવિદ્યા ઈરિયાઈ ઇત્યાદિમાં આઈ અર્થાત્ ઉત્તરકાળમાં તીર્થ અન્ત-રાત્રમાં ત્રણ રત્નોની પ્રાપ્તિસ્વરૂપ તથા તીર્થના અંતરાલકાળમાં લબ્ધિવાળા સૂરિઓની તીર્થકર રૂપે સ્થાપના. અરિહંતો ત્રણ પ્રકારે છે. અરિહંત પણાની સંભાવના હોય ત્યારે તેની સ્થાપનામાં જેમ રાજ્ય અને દીક્ષા અવસ્થામાં યુગાદિનાથને મરીચિએ તથા શ્રેયાંસક્રમારે વાંધા. કિરિ થી ગંધાં દ્રવ્યોની સ્થાપના કરવી. ગિરિ થી ગંધા ગુણોની સ્થાપના કરવી. પિરિ થી પર્થોથીની સ્થાપના કરવી. સિરિ થી એ ગંધાની ઉત્પત્તિની સ્થાપના, હિરિ થી એ ગંધાની દુવ પણાની સ્થાપના અને આચરિ થી એ ગંધાના નાશની સ્થાપના કરવી. પૂર્વ કર્મને

કરાવનારા દેવ-દેવીઓની ફરી ફરીને ઉત્પત્તિનું અખડિતપણું તેની સ્થાપના કરવી અહીં રતવન સાપક છે —

કિરિયાણ હિરિયાણ એ મનાક્ષરો વડે અસંગ, ત્રણે કાળ વિરત, શુભ સાધક, તથા મુક્તિના સાધક એવા સાધુઓને હું નમસ્કાર કરું છું

અહીં પણ વિશેષપણે કથ્યાણુ ક્રિયાની કરનારી, અત્પસસારી (સસારમા થોડા અવતારો પછી મોક્ષે જનારી), પૂર્વદેવીઓની સાથે સખધ ધરાવનારી એવી મહત્તરઓ અને ઠેવળ સૂરિઓ તેમજ સાધુઓની ઉપાસક દેવીઓની સ્થાપના કરવી તેમા ફિરિ વગેરેથી શાંતિદેવીઓની, ફિરિ વગેરેથી અભયાદેવીઓની, ફિરિ વગેરેથી નિર્વૃત્તિદેવીઓની, ફિરિ વગેરેથી શાંતિદેવીઓની, સિરિ ફિરિ વગેરેથી વિદ્યા, જ્ઞો દાક્ષિણ્ય, ધૃતિ સતોષ, કીર્તિ, છુદ્ધિ, લક્ષ્મી, જન્મિની અને મોહિની દેવીઓની, આયરિ વગેરેથી જલાદેવીઓની સ્થાપના કરવી તીર્થોના અન્તરાલ કાળમા સુરિ અને સાધુઓને કાયોતસર્ગ કરતા પોતપોતાનું કામ કરે છે, તેથી નહિ આદિમાથી એકનો પણ કાયોતસર્ગ કરતા બધાને થાય (એમ જાણવું) આ દેવીઓનું કાર્ય ક્રમશઃ ચેત્ય મદિર, સ્તુત સાહિત્ય, તપ અને સધનું મહત્ત્વ સ્થાપન કરવાનું હુબ (મિથ્યાત્વી) દેવીઓને દૂર કરવાનું, પર્વત અને નગરોમા મદિરો સ્થાપન કરવાનું, તેનું રક્ષણ કરવાનું, અષ્ટાર્જુ નિમિત્તો (અગરદુરણ, સ્વપ્ન, સ્વરવિજ્ઞાન, બ્રૂકપ, વ્યજન રેખાવિજ્ઞાન, ઉત્પાત, અને અતરિક્ષ વગેરે આઠ નિમિત્તો) ને પ્રકાશમા મૂકવાનું બધા પ્રકારના રોગને નાશ કરવાનું, શ્રી અને જ્ઞી દેવીઓના નામને સરખુ (ધામ) કરવાનું મિથ્યાત્વી દેવતાઓથી અધિકૃત મદિરો, સાહિત્ય, તપ અને સધનો ઉદ્ધાર કરવાનું છે જેમ (ઉજ્જૈનીના) મહાકાલ મદિરમા સિદ્ધસેન દિનાકરે કર્યું ઐતિક સમ્રાટવાળાઓએ લઈ લીધેલા દેવત પર્વતની માફક ન્યાયમા બૌદ્ધ ધર્મકીર્તિઓ અધિકૃત કરેલા (તત્ત્વજ્ઞાનને નયચક્રનાલ અન્યની માફક અનશનમા ઉપવાસ અને રાત્રિજોગનનું અદર્શન, ચાર પ્રકારના શ્રીસધને માટે શાકિની, અને નાના ઉપદ્રવોના નાશમા સખધિત જે પાપ દીઓને દૂર કરવાનું (કામ તે દેવીઓનું છે) આ (દેવીઓ)ના મનાક્ષરો કે જ્ઞી છે આથી વશ કરવા માટે ધ્યાન કરવા યોગ્ય ઉપવિધાનું કટપમા કથન કરેલું છે

આચાર્ય મત્રની સિદ્ધિ—મત્રરાજ ભગવાન અરિહતસ્વરૂપ છે “સૂરિમંત્ર શા માટે બહુથ છે ?” એ કથન સાચું છે પણ ગુરુ અને શિષ્યનો તેમજ ધર્મ અને ધર્મીનો અલેદ છે ગુરુરાજ અરિહત સ્વરૂપ છે અને તે અરિહત પ્રભુથી ઉપદેશાયેલા શિષ્યો ગણધરો છે અરિહત ભગવાનનું અરેખરુ સ્વરૂપ તો તેઓ જાણે છે, બીજા નથી જાણતા તેથી ચાર અનુયોગ (દ્રવ્યાનુયોગ વગેરે)ને જાણનારા તેઓ તીર્થકરોની પ્રજ્ઞાની ઉત્પત્તિ, નાશ અને ધ્રુવપણાના સારા રક્ષણકર્તા બને છે અરિહતપણુ અને ગણધરપણુ પણ આત્મસ્વરૂપ છે

તેથી તે બંનેને તે બંને બાણ છે. આ કારણે સોળ ભાગે તીર્થકરો છે અને તેર ભાગે ગણધરો છે. બંનેનું આ અન્તર જે સોળ અને તેર ભાગવાળું છે તે સ્કન્ધસ્વરૂપ પુદ્ગલો છે અને તે તીર્થકર નામ કર્મના સંબંધિત ઉદયથી અરિહંતપણું અને ગણધરપણું જે સર્વજ્ઞતા અને તેની સરળી સિદ્ધિવાળું છે, તે પ્રાપ્ત કરે છે. પરંતુ નિશ્ચયથી તો તેનો અરિહંતપણામાં અને ગણધરપણામાં જ વ્યવહાર કરાય છે, આ વ્યવહાર અરિહંત ભગવાનોથી પણ અત્યન્ત બળવાન છે. (કેમકે) ગણધરોથી કરાએલા વ્યવહારને પણ અરિહંતો પાધા કરી શકતા નથી. આદિર વગેરે સંઘરૂપ અને મોક્ષરૂપ અરિહંતપણું કહેલું છે, સંઘ આદિથી ગણધરો છે અને તેથી તે આચાર્યમંત્ર કહેવાય છે. તેથી અરિહંત ભગવાનની સિદ્ધિનું પહેલાં જ વ્યાખ્યાન કરાય છે અને તે પછી જ આચાર્યોની પરંપરાનું. આની ચાર વાચના છે, ૧ મહતી, ૨ બૃહતી, ૩ ઉક્તા અને ૪ ન્યાસી. ગણધરોના પ્રથમ તીર્થમાં સ્વયં સિદ્ધ થએલો જે મંત્ર તે મહતી કહેવાય છે, એ ઘણી સિદ્ધિવાળો છે. એમના પછી પાછળથી જે પૂર્ણ બને છે તે બૃહતી કહેવાય છે. ગૌતમીવિદ્યા ઉક્તા કહેવાય છે. ચૌદ પૂર્વધારીઓ સુધીનો કાળ અતિશયવાળો છે. તેમાં માનદેવનાં ત્રણ, ચાર કે પાંચ લખિપદો ન્યાસી વાચના કહેવાય છે. (આ પદોને) એક પદમાં મુકાય તે ન્યાસી વાચના છે. ચૌદ પૂર્વધારીઓના પૂર્વો પણ પદાનુસારિણીલખિ વિના પ્રાપ્ત થતાં નથી. આ રીતે પચાસ લખિઓ છે. જેમ જેમ અતિશયની હાનિ થાય તેમ તેમ પદોની પણ હાનિ થાય છે. એ માટે અહીં સ્તવન જ જણાવે છે કે—

“આચરિય મેરુ પદોને પણ જે સાધે તે સૂરિઓને નમસ્કાર કરું છું.” “તો પછી લખિવાળા સાધુઓનું ધ્યાન શા માટે કરવામાં આવે છે?” “પ્રથમ તેનું ધ્યાન કરતાં સારસ્વતાદિની પ્રાપ્તિ થાય છે. અરિહંતપણું અને ગણધરપણું યથાખ્યાત ચારિત્રથી પ્રાપ્ત થાય છે, ક્ષાત્રિક જ્ઞાન અને દર્શનથી પૂર્વભવમાં લખિઓ પ્રાપ્ત કરીને પછી અરિહંતપણું અને ગણધરપણું પ્રાપ્ત થાય તેથી જ સાધુઓ ધ્યાન કરવામાં યોગ્ય છે. તેઓને જ સિદ્ધિ પણ પ્રાપ્ત થાય છે, અરિહંતપણું અને ગણધરપણું પ્રાપ્ત કરવાનાં સાધનોમાં તે અદિતીય છે.” અહીં સ્તવન જ જણાવે છે કે—

“અન્તપદો સહિત આ (લખિઓ)ની શ્રી માનવદેવસૂરિઓ સ્તવના કરી છે. તેથી જિનેશ્વર, સૂરિ અને સાધુઓ સ્તુતિ કરનારાઓને હમેશાં સિદ્ધિ મુખ આપો.”

જે અવસ્થામાં જે ધ્યેયનું ધ્યાન કરાય છે, તેનું ફળ થાય છે—એવો સારાંશ છે.

હવે આત્મશુદ્ધિ—આત્મકથન કહે છે :—

પોતાના અને બીજાના ગચ્છમાં રહેનારા જે સૂરિઓ વર્તમાનમાં છે અને ભવિષ્યમાં થશે તેમને તેમના પતન અને ઉન્નતિ માટે આ કહું છું. ૧

હુ બધી સાવધ (પાપકારી વસ્તુઓ) નો સેવનારો છું એવા પ્રકારનો મારો ગુરુ નથી અને એવો મંત્રગુરુ પણ થયો નથી ખરેખર લિંગ-વેશ ઉપર જીવનારો ગુરુ નાશ પામ્યો છે ૨

હુ એવો (માવધસેવી) હોવા છતાં ભગવાનના આગમમા જિજ્ઞાસુ બન્યો નામથી આચાર્યપદ પ્રાપ્ત કરીને કર્મના યોગથી કંઈક બાલુકાર પણ થયો ૩

ભવિષ્યમા બોધિ-સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થયો એ હેતુથી શુન્યને વિશે ગયો અને ત્યાં હુ ખરૂં કર્મોનો નાશ કરવા માટે આદિનાથ ભગવાનને વાદવાની મારી ઈચ્છા થઈ જ સિદ્ધિદેવમા ગહેતા અને જિનેશ્વરોમા શ્રેષ્ઠ આદિનાથનું ધ્યાન કરતા મનના ખરૂં થયેને લાલુવાની ઈચ્છા વાળો થયો અને તેથી મેં ઉપવાસ કર્યો ૫

પાંચમે દિવસે મને ચોવીશ અક્ષરોની પ્રાપ્તિ થઈ, તેમા તર્ક કરતા મને આ પ્ર માણે પ્રગટ થયું ૬

તેમા પ્રશ્નાક્ષરોના પ્રમાણથી જ પ્રશ્નાક્ષરો થયા, તે બધા મેં કહ્યા છે પરંતુ તત્ત્વથી તે હુ જાણતો નથી ૭

મારા આ વાક્યો બોટા છે કે ખરા એમ નથી (એમ તર્ક ન કરવો) પ્રાય હુ ખ અને માયા સ્વરૂપ (આ રાજ્ય)મા પ્રમાદશીલ મનુષ્યોનો હુ રાજા છું ૮

આનું સ્વરૂપ જાણીને તમને રહે તે કરો મારું હૃદય-પાપ મિથ્યા થાઓ અથવા કદી પણ આશાતના ન થાઓ ૯

જો અસત્ય હોય તો સિદ્ધો સમક્ષ કે ગીતાથી સમક્ષ હુ આવે ચના કન હવે સ્વાહા અને હોમના સ્મરણ માટે કહે છે —

જે અક્ષ (પાશાત્ત્વરૂપ) ત્રણ મૂઠીઓ છે તે ત્રણ જગતના વ્યવહાર સ્વરૂપ છે કમકે સમગ્ર જગતનો વ્યવહાર સુષ્ટિ પ્રાપ્ત છે હોમકુડનો વિગાર કરવો એ જિનશાસનની ભગૃતિ છે હવન કરવાના દ્રવ્યો તે જ વામમેષ છે પ્રથમ જાપ, અને હોમ કરવો હમેશા સાધના કરવી એવો એનો આશય છે બાંધકામ શરોની સ્થાપના બાર આરાઓના કાળચક્રરૂપ છે, કેમકે કાળ અક્ષર સ્વરૂપ છે ૬૦ અક્ષ પ્રમાણુ પણ હોય ૧૧ અને ૬૦ પવ પ્રમાણુ કાળ છે કૃત્તિકાનો ધ્યાનમા લેવાતા નથી પરંતુ પૂજામા સ્થાપન કરાય ૧૨ તેથી માનદેવસૂચિએ કહેવા બાર પદો સ્તુતિમા જ મંત્રાક્ષર સ્વરૂપ છે મંત્રાક્ષરોના મંત્રાક્ષરો કલ્પમા મહેવા છે પચ જૂત (પૃથ્વી અપ્, તેજ, વાયુ અને આકાશ) સ્વરૂપ શ્વિત્ર રાજા થી આત્મરક્ષા થાય છે પાંચ સૂત્ર સ્વરૂપ હૈં હ્રીં કૃં હ્રીં હ્રીં એ મંત્રાક્ષરો છે એનું ૧૩ ત્રુ તત્ત્વ ગુરુથી નથી જાણાયું પણ પોતાના જ્ઞાનથી મેં જાણ્યું છે કૃત્તિકાનો જ્ઞાન સદગુરુથી જાણ્યું છે બાકીનું ઉપદેશથી જાણ્યું ૧૪

પહેલાં આનું ૩૦૦ શ્લોકાત્મક પ્રમાણ હતું. એની ગૌતમસ્વામીએ ૩૨ શ્લોક પ્રમાણની સ્થાપના કરી. આ ૧૦૮ વિદ્યાઓથી યુક્ત છે. અત્યારે આઠ વિદ્યાવાળો છે. વિદ્યાપીઠ-વિદ્યા, ઉપવિદ્યા, મંત્રપીઠ, મંત્રરાજ કહેવાય છે. તેમની વ્યવહાર માત્રથી સ્થાપના કરી છે; તત્ત્વથી નહિ.

ગૌતમસ્વામીના આ મંત્રનું મનુષ્યો સારી રીતે આરાધન કરે તો ચિંતામણિની માફક તરત જ ઇચ્છિત વસ્તુઓની સિદ્ધિ કરાવે છે. ૧

દરિદ્રતા રૂપ મૂળિયાનો નાશ કરનાર, વિદ્ય સમૂહનો નાશ કરનાર અને સમગ્ર વિશ્વની લક્ષ્મી આપનારા આ મંત્રરાજને નમસ્કાર થાઓ. ૨

આ લોકમાં જે મહાસિદ્ધિઓ છે અને પરલોકમાં માનવામાં છે તે બધી આ મંત્ર-રાજના સ્તવનનું સ્મરણ કરતાં સ્ફૂટ પછે પ્રાપ્ત થાય છે. ૩

જે જિનેશ્વરો ભૂતકાળમાં થઈ ગયા, લલિષ્યકાળમાં થશે અને અત્યારે વર્તમાન છે, તે બધા મંત્રરાજના સ્તવનનું સ્મરણ કરતાં હમેશાં મેં વાંધા છે. ૪

પ્રથમ ગૌતમસ્વામીએ કહેલો હોવાથી ગૌતમ મંત્ર કહેવાય છે. અને આ તીર્થમાં સુધર્માસ્વામીની સ્થાપના થતાં તે અત્યારે સુધર્મા (મંત્ર) કહેવાય છે. ૫

હે નાથ! તમે જ્યાં સુધી છો ત્યાં સુધી તીર્થકરોનાં આગમો છે, ત્યાં સુધી ભેદવાળું જ્ઞાન છે અને ત્યાં સુધી જ તીર્થની પ્રવર્તના છે. ૬

તમે સમગ્ર દેવ સ્વરૂપ છો, અને સમગ્ર પુરુષોત્તમ સ્વરૂપ છો, જ્યાં સુધી હે મંત્ર-રાજ ભગવાન તમારી પ્રભુતા છે ત્યાં સુધી તમારું ત્રણલોકનું સ્વામીપણું છે. ૭

ખરેખર તમે જ તીર્થકર છો, તમે જ ગણધર પણ છો અને આ ભવમાં વર્તમાન હોવાથી પુણ્યને આપનાર તમે જ સ્વર્ગ અને મોક્ષ છો. ૮

આ સિદ્ધાષ્ટકમાંનાં બે શ્લોકો ગુરુએ આપેલા છે. અને બાકીના છ શ્લોકો આ-દેશથી પ્રાપ્ત થયા છે. શંખેશ્વરપ્રભુ શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાનના આદેશથી કંઈક જાણ્યું છે અને બીજું બધું પુંડરીક પ્રભુના આદેશથી જાણ્યું છે. ગુરુએ જે આપ્યું તે જ તેનું પ્રમાણ છે. પોતાના જ્ઞાનને માટે આ કહેલું છે.

અહીં આ પછી ગણધર કોઠાનો મંત્ર કહે છે:—

આ મંત્ર બીજી પ્રતિઓમાં નાના પત્રોમાં કહેવાય છે. આની ભાષાના ભેદો આર છે:—૧ વૈષ્ણવી, ૨ મધ્યમા, ૩ પશ્ચંતી અને ૪ પરા. ૧ સ્પષ્ટ ઉચ્ચારણ ને વૈષ્ણવી કહેવાય છે. ૨ બધા વર્ણોના સ્થાનને વ્યાપ્ત હોય તે મધ્યમા કહેવાય છે. ૩ અર્ધ દૃષ્ટિવાળી પશ્ચંતી હોય છે. અને ૪ ધ્વનિને છોડીને બધા વર્ણોના સ્થાનને નહિ સ્પર્શતી પરા કહેવાય છે. આ રીતે ઉચ્ચારણ કરવું.

મંત્રની ચાર જાતિઓ છે:-૧ આણુવ, ૨ કામંજ, ૩ પ્રવર્તક અને ૪ નિવર્તક ૧ સારાં કર્મોનું બીજ જેમાં હોય તે આણુવ કહેવાય છે. ૨ સારાં કર્મોનો ઉદય થાય તે કર્મજ કહેવાય છે. ૩ ચારાં કર્મોની પ્રવૃત્તિને પ્રવર્તક કહે છે અને ૪ મોક્ષને નિવર્તક કહેવાય છે. મંત્ર ચાર પ્રકારનો છે. જ્યાં સુધી કર્મક્ષયનો ઉપશમ હોય ત્યાં સુધી તેની સિદ્ધિ થાય છે. તેથી જ (કર્મક્ષયનો નાશ કરનાર હોવાથી) ચાર પીઠવાળા મંત્રરાજનું ધ્યાન કરવું.

આ બધું મેં આદેશથી કહેતું છે. જો સત્ય હોય તો તે મને દુષ્કર્મના ક્ષય માટે અને ભવ્ય પ્રાણીઓના ઉપકાર માટે થાઓ. જો અસત્ય હોય તો મારું દુષ્કૃત નાશ પામે. પણ પ્રાયશ્ચિત્ત કે અનન્ત સંસારી પણ ન થાઓ. દુર્લભ જોવા ભોધિષ્ઠીજ માટે સરળ જોવા મેં આ રચ્યું છે. ઇહા-સમીહા-તર્ક-વિતર્ક વિના જ પુરૂષીકના આદેશથી જે આની મધ્યે છે તે ઉત્પન્ન થયું છે. ગ્રીતાયો તેનો વિચાર કરો, પણ મારા ઉપર ક્રોધ કરશો નહિ. શીલ, સંયમ અને ચારિત્ર રહિત હું છું છતાં અંતઃકરણની શુદ્ધિથી મેં કહ્યું છે. ભગવાને મારા ઉપર પ્રસાદ કેમ કર્યો તે હું જાણતો નથી તેમ જણાતું ચે નથી. પાંચ ઉપવાસ પછી આ સત્યનો મને આદેશ કરાયો છે. જૈન ધર્મ વિજયવતો થાઓ.

દેવાચાર્યના ગરુડમાં થએલા સૂરિના શિષ્યના નાના શિષ્યે
વિદ્યાકલ્પમાં આ દુર્ગપદ્મું વિવરણ રચ્યું છે તે પૂર્ણ થયું.

શ્રીસૂરિમંત્રકલ્પ

ગ્રેષ્ઠ એવા શ્રી સૂરિમંત્રમાં જે શ્રુતની વૃદ્ધિ કરનારા સિદ્ધો છે, તેમના વચનનો સંગ્રહ, તેમના ચરણોમાં નમસ્કાર કરીને હું વર્ણવીશ. ૧

જિન, અવધિ જિન, પરમ અવધિ જિન, અનંત અવધિ જિન, અનંતાનંત અવધિ જિન, કેવલી, ભવસ્થ કેવલી, અભવસ્થ કેવલી. (૧) ઋણુમતિ, વિપુલમતિ, વૈકિયલ્પિ, સર્વલ્પિ, પ્રશ્નશ્રમણ, જંઘાચારણ મુનિ. (૨) વિદ્યાસિદ્ધ, આકાશગામી, આમશૌષધિ, વિપ્રુગૌષધિ, શ્લેષ્મૌષધિ, જલ્લૌષધિ, સર્વૌષધિ, આશીર્વિષ, અષ્ટાંગ નિમિત્તધારક, વચન વિષ, તપ્તલેશ્યાવાળા, અને શીત લેશ્યાવાળા, ચૌદપૂર્વી, દશપૂર્વી અગિયાર અંગ સૂત્રના ધારક, સંલિન્ન શ્રોતપ ગાર અંગને ધારણ કરનાર. સર્વ સિદ્ધો અને ઉગ્ર તપ આચરનારા—આ પ્રકારે બત્રીશ સ્તુતિપદોની આદિમાં પ્રથમ પદથી લઈને પછી વિભક્તિના બહુ-વચનવાળા નામોને કે હ્રીં નમઃ લગાડવું. ૬

પ્રથમ વાચના પૂરી થઈ

બીજી વાચના—

ક્ષીરાશ્રવ, મધ્વાશ્રવ, અમૃતાશ્રવ, લ્પિવાળા પ્રત્યેક, તેમજ અક્ષીણ મહાનસી લ્પિવાળા, સંલિન્નશ્રોત, પદાનુસારી લ્પિવાળા, તથા બીજા બુદ્ધિવાળા, તે પછી કુષ્ઠ બુદ્ધિવાળા—બધા પદોની આદિમાં કે નમઃ લગાડવું.

જિન ઓહિ થી લઈને વેડવ્વિચલ્લિ સુધીના પદો તેમજ ચૌદપૂર્વી, દશ પૂર્વી, તપ મન અને અગિયાર અંગના ધારક—એ ચૌવીશ પદો પ્રવરમંત્રમાં જણાવ્યા. તે માયાવર્ણ (હ્રીં) વિનાનાં હ્રમેશાં સૂરિએ કહેવાં.

બીજી વાચના પૂરી થઈ.

ધ્યાન વિશેષ કહે છે:—

આ પરમમંત્રનું કર્મક્ષય નિમિત્તે શુદ્ધ ધ્યાનથી પરમેષ્ઠિ મુદ્રા વડે હ્રમેશાં ત્રણે કાળ ધ્યાન કરવું. ૧

પરમેષ્ઠિ મુદ્રા વડે આ બધા મંત્રોનું શુદ્ધધ્યાનથી એક લાખ વાર ધ્યાન કરવું. વળી સૌભાગ્યમુદ્રા વડે બીજા ધ્યાનથી સૌભાગ્યને માટે મહુ મહુરે સુધી ધ્યાન કરવું. આનો ૧૬૦૦૦નો જાપ કરવો. ફેરિયાણથી લઈને કેશુડા જેવા લાલ ધ્યાનથી પર્વતમુદ્રા વડે વશીકરણ માટે ધ્યાન કરવું. ઉપવિદ્યાનો ૧૨૦૦૦નો જાપ કરવો. છેલ્લો મંત્ર ચક્રમુદ્રા વડે શત્રુનો નાશ કરવા માટે કાળા ધ્યાનથી એક મહિના સુધી ગણવો. ૧૦૮ વાર હ્રમેશાં મંત્રરાજનું કર્મોના નિવારણ માટે ધ્યાન કરવું.

મંત્રની ચાર જાતિઓ છે:-૧ આણુવ, ૨ કાર્મજ, ૩ પ્રવર્તક અને ૪ નિવર્તક. ૧ સારાં કર્મોનું બીજ જેમાં હોય તે આણુવ કહેવાય છે. ૨ સારાં કર્મોના ઉદય થાય તે કર્મજ કહેવાય છે. ૩ સારાં કર્મોની પ્રવૃત્તિને પ્રવર્તક કહે છે અને ૪ મોક્ષને નિવર્તક કહેવાય છે. મંત્ર ચાર પ્રકારનો છે. જ્યાં સુધી કર્મક્ષયનો ઉપશમ હોય ત્યાં સુધી તેની સિદ્ધિ થાય છે. તેથી જ (કર્મક્ષયનો નાશ કરનાર હોવાથી) ચાર પીઠવાળા મન્ત્રરાજનું ધ્યાન કરવું.

આ બધું મેં આદેશથી કહેલું છે. જો સત્ય હોય તો તે અને દુષ્કર્મના ક્ષય માટે અને ભવ્ય પ્રાણીઓના ઉપકાર માટે થાઓ. જો અસત્ય હોય તો મારું દુષ્કર્મ નાશ પામે. પણ પ્રાયશ્ચિત્ત કે અનન્ત સસારી પલું ન થાઓ. દુર્લભ એવા બોધિબીજ માટે સરળ એવા મેં આ રચ્યું છે. ઈહા-સમીહા-તર્ક-વિતર્ક વિના જ પુરૂરીકના આદેશથી જે આની મધ્યે છે તે ઉત્પન્ન થયું છે. ઝીતાર્થો તેનો વિચાર કરો, પણ મારા ઉપર દોષ કરશો નહિ. શીલ, સંયમ અને ચારિત્ર રહિત હું છું છતાં અતઃકરણની શુદ્ધિથી મેં કહ્યું છે. ભગવાને મારા ઉપર પ્રસાદ કેમ કર્યો તે હું જાણતો નથી તેમ જણાતું ચે નથી. પાંચ ઉપવાસ પછી આ સત્યનો મને આદેશ કરાયો છે. જૈન ધર્મ વિજયવતો થાઓ.

દેવાચાર્યના ગચ્છમાં થએલા સૂરિના શિષ્યના નાના શિષ્યે
વિદ્યાકલ્પમાં આ દુર્ગપદ્ધતું વિવરણ રચ્યું છે તે પૂર્ણ થયું.

કરાવનારી છે. એમ સમજીને ણધાં સ્તુતિપદોની શરૂઆતમાં અને વિદ્યા વિભાગના આરંભમાં કે એ પ્રકારનો અક્ષર ણધા લોક માટે અને પોતાના માટે શાંતિ, સુષ્ટિ, ઋદ્ધિ, વૃદ્ધિ, સ્ફૂર્તિ અને કલ્યાણ માટે બોલવામાં આવે છે. હ્રીં વશીકરણ માટે અને શ્રી જ્ઞાન માટે છે. એ ણંને એક સાથે બોલવાં નહિ. આ પ્રકારે ણીજવાળું ધ્યાન કહેવાય છે અને આ ણધા વિનાનું જે નિર્ણીજ ધ્યાન કરાય તે કેવળ મોક્ષ માટે બને છે.

ૐ નમો જિણાણંથી સ્નાનનું ચિંતન કરવું. ૐ નમો ઓહિ જિણાણંથી વિલેપનનું ચિંતન કરવું. પરમોહિ જિણાણંથી માળાનું ચિંતન કરવું. અણંતોહિ જિણાણંથી મુગટનું ચિંતન કરવું. અણંતાણંતોહિ જિણાણંથી તિલકનું ચિંતન કરવું. કેવલિ-ભવત્યકેવલીથી બે કુંડળનું ચિંતન કરવું. અભવત્યકેવલીથી ગળાનું ચિંતન કરવું. ચંદસપુન્વીણં થી ખભાનું ચિંતન કરવું. ણગારસંગોણંથી હારનું ચિંતન કરવું. ૐ નમો કુદ્વુદ્ધીણં વીચુદ્ધીણંથી ણાબુણંધ મુદ્રાનું ધ્યાન કરવું. ૐ નમો ડગતવચારીણંથી શ્વેત વસ્ત્રનું ધ્યાન કરવું. ૐ નમો ગોચમસ્સ મહાદાણસ્સથી લખિધચ્છોનું ધ્યાન કરવું. ૐ નમો સુહમ્મસામિણોથી ગણ(ધરે)નું ધ્યાન કરવું. સવ્વેસિં ણ સિંથી સૌભાગ્યપ્રભાનું ધ્યાન કરવું અને ૐ નમો વાહુવલિસ્સથી કેવલજ્ઞાનનું ધ્યાન કરવું.

ૐ વગ્ગુ વગ્ગુ મહુરેથી પ્રથમ ગઠ, ઇરિ કાલિ પિરિ કાલિ એવાં ચાર પદોથી ણીજે ગઠ, ઇરિયાણ વગેરે છ પદોથી ત્રીજે ગઠ (સમવસરણુનો) ચિંતવવો. ૐ ઇરિ ઇરિ કાલિ કિરિ કિરિ પિરિ પિરિ સિરિ સિરિ, વળી હિરિ હિરિ તેમજ આચરિચ એ વડે પ્રાતિહાર્યોનું સ્મરણ કરવું. કિરિ મેરુથી જિનેશ્વર ભગવાનના તેજથી શોભતા, સમગ્ર દોષોનો નાશ કરનારા તેમજ તેમનાં ત્રણ કલ્યાણકો-જન્મ, દીક્ષા અને જ્ઞાનનું ધ્યાન કરવું.

આ પ્રકારે ધ્યાન વિધિ પૂરી થઈ.

હવે સાધના વિધિ કહે છે—

જે દેશમાં પોતાના કે ણીજના સૈન્યનો ઉપદ્રવ ન થાય, જ્યાં રાજા કે ચક્રવર્તી સ્વયં રાજ્ય કરતો હોય, જ્યાં દુકાળ ન હોય, જ્યાં તીર્થ હોય અને જ્યાંની ભૂમિ મનોહર હોય, તે દેશમાં જઈને ગુરુની આજ્ઞા લઈ લક્ષ્મી અને દાક્ષિણ્ય પ્રમુખ ગુણવાળા મનુષ્યોથી વ્યાપ્ત પ્રદેશમાં રહીને ણધી વિગઈઓનો ત્યાગ કરી હજાર પાંખડીવાળા કમળમાં ગૌતમસ્વામીનું આલેખન કરી ઐંઠાં ક્રૌંઠાં શ્રીં એ શબ્દોથી તેમનું આવાહન કરી આત્મરક્ષા પૂર્વક એક લાખવાર હાથથી જાપ કરવો. મન, વચન અને કાયા એમ ત્રણ પ્રકારે વિશુદ્ધ પ્રહાયચર્યત્રત ધારણ કરીને જિનેશ્વર ભગવાનના વંદન સિવાયનો ણીજે કોઈ પાઠ કે કાર્ય ન કરવું. વર્દ્ધમાન ભગવાનના જન્મ કે જ્ઞાન કલ્યાણક દિવસે અથવા ચંદ્રપ્રભ સ્વામી કે ઋષભદેવના જન્મ કે જ્ઞાન કલ્યાણક દિવસે (ધ્યાન કરવું) ણીજના નહિ. ઊંચી જાતના ચોખાનું લોજન, ઘેણરતું પકવાન, ગાયનું દૂધ કે દ્રાક્ષનું પીણું કરાવવું. સવાર ને

આપણુ મત્રનુ નિરૂપણ છે. હવે ધ્યાનનિરિ રહે છે—મેઝ શબ્દથી અરિહતપણુ કહેવાય છે જેમ ચક્ર વડે ચક્રવર્તી અને રાજ્યથી રાજા કહેવાય તેમ અરિહતપણુવડે અરિહત કહેવાય અરિહતપણુમા સોળ અથો હોય છે અથોની સ્થાપના આ પ્રકારે છે

ૐ તત્ત્વ—રહસ્ય તો કેવળી ભગવાનો જ જાણે

બધા ગણધરો તેર અશવાળા હોય છે તેથી તીર્થંકર ભગવાનને જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ વેળાએ શ્રુતયબ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે ને ભવગ્રસ્થ અને કેવળીને આમાન્ય ભવ હોય છે અવધિ, પરમ અવધિ, અનતાનન અવધિ જિનો અગિયાર અશવાળા હોય છે ઋતુમતિ, વિપુલમતિ, ક્ષીરાશ્રવ, મધ્વાશ્રવ, અમૃતાશ્રવ, લબ્ધિવાળા બધા દશ અશવાળા હોય છે તેથી આ બધામા જિન શબ્દ પ્રવર્તે છે વાહી, મહાનિમિત્તી, વિદ્યામિદ્ધ, તપસ્વી, ચૌદ પૂર્વધારી અને દશ પૂર્વધારીઓ બધા આઠ અશવાળા હોય છે તેથી આ બધામા ત્રણ કાળના વિષયનુ જ્ઞાન હોય છે આઠ અશવાળા સમારભાર્ગમા રહેનારા અને મોક્ષમાર્ગે જનારા કહેવાય છે અને મોળ અશવાળા, તેર અશવાળા, દશ અશવાળા તેમજ અગિયાર અશવાળા નિશ્ચયથી મોક્ષ માર્ગે જનારા હોય છે અરિહતપણુ મોક્ષ વૃક્ષન બીજ રૂપ છે તેથી અરિહતો અહર કહેવાય છે બાકી બધા સાધક—પ્રસાધક જાણવા આ કારણથી મેરુરૂપ—અરિહતપણુના સ્વરૂપવાળા મન્ત્રરાજનુ અમરણ કરતા જિનેશ્વર પ્રભુની પ્રભા—તેજ ઉત્પન્ન થાય છે જિનેશ્વરોના પરિવાર ગણધરો વગેરે છે દોષનિશ્ચલ (આગળ કહેવાયો)એમા દોષ શબ્દથી અજ્ઞાન વગેરે અઠાર દોષો કહેવાય છે ‘મેરુ’ શબ્દની અનેક પ્રકારની વ્યાખ્યાઓ છે પણ અહીં તો દિશાસૂચન માત્ર કમી છે રહસ્ય તો તત્ત્વવિદ્ જાણે અહંતુ એટલે સ્તુતિ કરવા યોગ્ય બધા ગુણોવાળા ભગવાન કહેવાય છે તેથી ભગવાનના સ્તુતિ પદો અદ્વિત્યાને કહેવાય છે ફરિ ફિરિ સિરિ હિરિ આ બધા વિદ્યાદેવો વીતરાગ ભગવાનના ગુણોનો આશ્રય કરનારા છે નામની સરખામણીથી મન્ત્ર સ્વરૂપ આ દેવો અલગ અલગ કાયને કરનારા છે વગ્નુ વગ્નુ વગેરે પદર વિદ્યાપદો વીતરાગની સ્તુતિરૂપ છે એનો અર્થ વિદ્યાપ્રવાદ નામના ગ્રંથથી જાણવો બધા પૂર્વો અસ્કૃત ભાષાથી જાણવા જ્યારે ઇચ્છિત કર્મમા ધ્યાન કરાય ત્યારે તે વિદ્યા કહેવાય છે પૂર્ણ સમયમા પ્રસ્થાન કહેવાય છે અને મોક્ષ માટે પીઠ કહેવાય છે ત્યારે પીઠનો સ્વામી મેઝ સ્વરૂપ મહામત્ર છે અને વિદ્યા વિભાગવાળા પદોનુ નામ છે

ધ્યાન આ રીતે કરવું—રાગપણુ સચારનુ મૂળ છે અને વીતરાગપણુ મોક્ષનુ મૂળ છે જે રીતે રાગવાળી વસ્તુનું ધ્યાન કરવાથી સચાર પ્રાપ્ત થાય તે જ રીતે વીતરાગનુ ધ્યાન કરવાથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે જેમ વીતરાગ ત્રણ ભુવનના સ્વામી છે તેમ આ વીતરાગ વિદ્યા ત્રણ ભુવનને વશીકરણ વગેરે છ જે કર્મ કરાવનારી અને (અતે) મોક્ષ પ્રાપ્ત

સ્થાપના ૩, ૩, ૪, ૨, ૧, ૨, ૨, ૪, ૧, ૧, ૨, ૪-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૨૯ છે. વળી ત્રીજાની બાર સંખ્યામાં બાર પદની સ્થાપના ૭, ૫, ૬, ૫, ૬, ૩, ૪, ૫, ૪, ૪, ૪, ૪-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૫૭ થાય છે. ચોથાની બારની સંખ્યામાં બાર પદોની સ્થાપના ૪, ૪, ૭, ૬, ૬, ૬, ૬, ૪, ૪, ૪, ૪, ૬-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૬૧ થાય છે. એક પદમાં બે અક્ષરની સંખ્યા છે. એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૨૫૨ બસોને બાવન થાય છે. એની શ્લોક સંખ્યા પ્રમાણુ ૭ શ્લોક અને ૨૮ અક્ષરો થાય છે. પ્રણુવ વગેરે ૩ પદો અહીં વિશેષ વિદ્યાના ભાગ માટે છે. વળી આ વિદ્યા પસિજ્ઞિજ્ઞા અંત સુધીની બધા કાર્યની સાધક છે. પળ્હસમળસ્સ સુધીની વિદ્યા સ્વપ્ન વિદ્યા કહેવાય છે. હિરિયાણ સુધીની વિદ્યા સૌભાગ્ય કરનારી વગ્નુ વિદ્યા કહેવાય છે.

વળી ગૌતમસ્વામીને (આ મંત્રના) ૧૨૧ (?) અક્ષરો આપેલા હતા. તે પ્રથમ જ ભગવાનની આજ્ઞાથી શ્રી ગૌતમસ્વામીએ ૩૨ શ્લોક પ્રમાણુ કર્યો. સમયના દોષથી તે ઓછો થયો ત્યારે દુઃપ્રસહસૂરિ અણ્ઠ-ચાર (?) શ્લોક પ્રમાણુનો કહેશે. આમાં સૌભાગ્ય-સુદ્રા, પરમેષ્ઠિ સુદ્રા, જ્ઞાન સુદ્રા, સુરભિ સુદ્રા, તેમજ અંજલિ સુદ્રા, -એમ પાંચ સુદ્રા-ઓનો ધ્યાનમાં ઉપયોગ થાય છે. આહવાનન, સ્થાપન, સંનિધાપન, સંનિરોધ અને અવગુંઠન એ પાંચ સુદ્રાઓ બધાં ધ્યેયની આદિમાં જોવામાં આવે છે.

આ પ્રકારે ત્રીજી વાચના પૂરી થઈ.

હવે પ્રસ્થાન વિધિ કહે છે:—

પહેલી વિદ્યાપીઠ. બીજી વિદ્યા, ત્રીજી ઉપવિદ્યા, ચોથો મંત્ર અને પાંચમો મંત્ર-રાજ. સ્તુતિ પદો તો ગમે તેટલાં હોય છે. પૂનકાળમાં પૂનને યોગ્ય બાર પદો, અઠાર પદો, ચોવીસ પદો તેમજ બત્રીશ પદો તો લખવાં. વિદ્યાપીઠ સોળ કોઠામાં લખાય છે. પ્રણુવ સહિત બાર પદો પસિજ્ઞિજ્ઞા સ્વાહા સુધીનાં પ્રથમ પ્રસ્થાનમાં છે, તેની પ્રણુવ અક્ષર સહિતની સંખ્યા ૧૪૬ છે. જ્યારે અઠાર પદ હોય ત્યારે ત્રીજા અને ચોથા કોઠામાં બે પદો, પાંચમા અને છઠ્ઠામાં બે પદો, નવમા અને દશમામાં બે પદો મુકાય છે. છેલ્લો સમગ્ર આલાપ અન્તિમ કોઠામાં મુકાય છે ત્યારે તેના અક્ષરોની સંખ્યા ૧૯૨ થાય છે. તેથી બીજા પ્રસ્થાનમાં પ્રણુવ અને સ્વાહા સહિત ૪૦ અક્ષરો અને વિભક્તિવાળાં પદો ગણવામાં આવે તો ૧૧ થાય છે. અક્ષરો ૩, ૪, ૫, ૬, ૫, ૩, ૧, ૪, ૨-એ પ્રકારે ગોળ આકારે પંક્તિમાં લખાય છે. ત્રીજા પ્રસ્થાનમાં અક્ષર પદોની સંખ્યા ૧૯ છે. પ્રત્યેક પદના અક્ષરોની સંખ્યા ૫, ૬, ૩, ૪, ૫, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૬-આ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૮૧ સોળ કોઠાઓમાં લખાય છે. તે પછી ચોથા પ્રસ્થાનમાં સાત પદો છે અને પ્રત્યેક પદના અક્ષરો ૭, ૬, ૬, ૬, ૬, ૬, ૮-પ્રણુવ અને સ્વાહા

સ્થાપના ૩, ૩, ૪, ૨, ૧, ૨, ૨, ૪, ૧, ૧, ૨, ૪-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૨૯ છે. વળી ત્રીજાની બાર સંખ્યામાં બાર પદની સ્થાપના ૭, ૫, ૬, ૫, ૬, ૩, ૪, ૫, ૪, ૪, ૪, ૪-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૫૭ થાય છે. ચોથાની બારની સંખ્યામાં બાર પદોની સ્થાપના ૪, ૪, ૭, ૬, ૬, ૬, ૬, ૪, ૪, ૪, ૪, ૬-એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૬૧ થાય છે. એક પદમાં બે અક્ષરની સંખ્યા છે. એ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૨૫૨ બસોને બાવન થાય છે. એની શ્લોક સંખ્યા પ્રમાણુ ૭ શ્લોક અને ૨૮ અક્ષરો થાય છે. પ્રણવ વગેરે ૩ પદો અહીં વિશેષ વિધાના ભાગ માટે છે. વળી આ વિદ્યા પસિજ્ઞિજ્ઞા અંત સુધીની બધા કાર્યની સાધક છે. પળ્લસમળસ્સ સુધીની વિદ્યા સ્વપ્ન વિદ્યા કહેવાય છે. હિરિયાણ સુધીની વિદ્યા સૌભાગ્ય કરનારી વગ્નુ વિદ્યા કહેવાય છે.

વળી ગૌતમસ્વામીને (આ મંત્રના) ૧૨૧ (?) અક્ષરો આપેલા હતા. તે પ્રથમ જ ભગવાનની આજ્ઞાથી શ્રી ગૌતમસ્વામીએ ૩૨ શ્લોક પ્રમાણુ કર્યો. સમયના દોષથી તે ઓછો થયો ત્યારે દુઃપ્રસહસૂરિ અફૂઠ-ચાર (?) શ્લોક પ્રમાણુનો કહેશે. આમાં સૌભાગ્ય-મુદ્રા, પરમેષ્ઠિ મુદ્રા, જ્ઞાન મુદ્રા, સુરભિ મુદ્રા, તેમજ અંજલિ મુદ્રા, -એમ પાંચ મુદ્રા-ઓનો ધ્યાનમાં ઉપયોગ થાય છે. આહ્વાનન, સ્થાપન, સંનિધાપન, સંનિરોધ અને અવગુંઠન એ પાંચ મુદ્રાઓ બધાં ધ્યેયની આદિમાં જોવામાં આવે છે.

આ પ્રકારે ત્રીજી વાચના પૂરી થઈ.

હવે પ્રસ્થાન વિધિ કહે છે:-

પહેલી વિદ્યાપીઠ. બીજી વિદ્યા, ત્રીજી ઉપવિદ્યા, ચોથો મંત્ર અને પાંચમો મંત્ર-રાજ. સ્તુતિ પદો તો ગમે તેટલાં હોય છે. પૂજકાળમાં પૂજને ચોગ્ય બાર પદો, અઢાર પદો, ચોવીસ પદો તેમજ બત્રીશ પદો તો લખવાં. વિદ્યાપીઠ સોળ કોઠામાં લખાય છે. પ્રણવ સહિત બાર પદો પસિજ્ઞહ સ્વાહા સુધીનાં પ્રથમ પ્રસ્થાનમાં છે, તેની પ્રણવ અક્ષર સહિતની સંખ્યા ૧૪૬ છે. જ્યારે અઢાર પદ હોય ત્યારે ત્રીજા અને ચોથા કોઠામાં બે પદો, પાંચમા અને છઠ્ઠામાં બે પદો, નવમા અને દશમામાં બે પદો મુકાય છે. છેલ્લો સમગ્ર આલાપ અન્તિમ કોઠામાં મુકાય છે ત્યારે તેના અક્ષરોની સંખ્યા ૧૯૨ થાય છે. તેથી બીજા પ્રસ્થાનમાં પ્રણવ અને સ્વાહા સહિત ૪૦ અક્ષરો અને વિભક્તિવાળાં પદો ગણવામાં આવે તો ૧૧ થાય છે. અક્ષરો ૩, ૪, ૫, ૬, ૫, ૩, ૧, ૪, ૨-એ પ્રકારે ગોળ આકારે પંક્તિમાં લખાય છે. ત્રીજા પ્રસ્થાનમાં અક્ષર પદોની સંખ્યા ૧૯ છે. પ્રત્યેક પદના અક્ષરોની સંખ્યા ૫, ૬, ૩, ૪, ૫, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૪, ૬-આ પ્રકારે બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૮૧ સોળ કોઠાઓમાં લખાય છે. તે પછી ચોથા પ્રસ્થાનમાં સાત પદો છે અને પ્રત્યેક પદના અક્ષરો ૭, ૬, ૬, ૬, ૬, ૬, ૮-પ્રણવ અને સ્વાહા

મહિત બધા અક્ષરો ૪૫ છે તે જોળ આકારે પખિમા લખાય છે પાચમા પ્રમ્થાનમા વિરામ સહિત ૧૩ પદો હોય છે તે પ્રત્યેક પદના અક્ષરો ૪, ૬, ૪, ૬, ૪, ૬, ૪, ૬, ૪, ૬, ૮—આ પ્રકારે કુલ ૬૮ થાય છે, તે મધ્યમા ૩ ખૂણા કરીને લખાય છે છે ત્રુ પદ વચ્ચે અને બાકીના પદો એક એક બહાર કુમશ લખવા બધાની સખ્યા મેળવતા ૩૮૦ અક્ષરો થાય છે અને તેનું સ્વેચ્છાક પ્રમાણ ૧૧ અને અક્ષર ૨૮ એમ બારે પદોની સ્થાપના થાય છે જ્યારે અઢાર પદો છ ખૂણાની બહાર લખાય ત્યારે ફરિ મેરુને મૂકીને બાકીના છ મેરુ છ ખૂણાના મધ્ય ખૂણામા હ્રદ્દી હ્રદ્દી હ્રદ્દી નો પાઠ તથા હ્રદ્દી હ્રદ્દી હ્રદ્દી ફ્રે આ પ્રકારના અક્ષરોની સ્થાપના કરાય છે છ ખૂણાના મધ્યભાગમા ઊઠ્ઠી ઊઠ્ઠી ચતુષ્પીઠસ્વામિને નમઃ એ પ્રકારે લખાય છે આમાન્યત બધા પદો ઊઠ્ઠી સ્વાહા પૂર્વક બોલવા સાત પદોમા આ પ્રમાણે વિશેષતા છે—ઈં ઠીં છીં છીં પ્રીં પ્રીં પ્રીં પ્રીં છીં છીં છીં છીં ફરિ વાલિષ આટલા પદો તે પદોમા યથાક્રમે યોજવા બાકીની તેજ અવગ્યા સમજવી

આ પ્રકારે સૂરિભગવંસિત ત્રિપ્રા પ્રમ્થાન ૫૦ નિધિ પૂરો થયો.

હવે મત્રશુદ્ધિ કહેવાય છે—

મત્રરાજમા જેટલા પદો હોય છે, તેટલા, તેના સરખા તે જ પદો વાલિ કાલિ યુક્ત પદો મત્રપીઠમા હોય છે તેટલા કિરિયાઈ ઇત્યાદિ બોલતા ઉપવિદ્યામા હોય છે જેટલા પદો ઉપવિદ્યામા હોય છે તેટલા જ વગ્નુ વગ્નુ મુવગ્નુ મહાવગ્નુ નિવગ્નુ ઇત્યાદિ પ્રથમના પદર પદો સહિત તેટલાનું એકવાર ઉચ્ચારણ કરતા કાલી સહિત પદો મૌભાગ્યવિદ્યામા હોય છે

સ્તુતિપદો વાચના વિશેષથી બાણવા તે પછુ પાચ પ્રકારે હોય છે પહેલી ગૌતમ વાચના હોય છે તે પછી શ્રુતકેવલીની વાચના જ્ઞાનપ્રવાહથી પહેલા શ્રીપ્રભુવ ગણધરે કૈલી તે પછી વજ્રસ્વામીની વાચના તે પછી વર્ધમાન વિદ્યા હોય છે ચાર સ્તુતિપદો અને પાચ પરમેષ્ઠિપદોને લઈને ઉપાધ્યાયને ચોગ્ય વિદ્યા અવગ કરેલી છે વાર વીર ઇત્યાદિ પદો સૌભાગ્યવિદ્યા અને ઉપવિદ્યાની અદરથી ઉદ્ધાર કરીને હૂં હૂં હ્રીં પૂર્વકના હોય

તે પછી નાગેન્દ્ર, ચન્દ્ર, નિર્વૃત્તિ અને વિદ્યાધર (ગચ્છ)ની વાચનાઓ હોય છે તે આજે પણ પ્રવર્તે છે તેથી તે ભગવાનોની પછુ કઈક અચો વિભિન્નતા અને અસદૃશતા થઈ છે તે ભિન્નતા મેરુ સખ્યાની વિશેષતાથી બાણવી પહેલા મેરુના નામો જેમ દિ, કિ, ગિ, પિ, ફિ, ચિ, સિ, હિ, વિ, મિ, બા, અને અતમા રિ આ પ્રકારે છે

ગૌતમ વાચનામા ૧૧ મેરુઓ હોય છે શ્રુતકેવલીની વાચનામા ૧૦, ૫ ઠસ્વામીની વાચનામા ૯, નાગેન્દ્ર આદિની વાચનામા ૯, ૮, ૭, ૬, ૫ મેરુઓ હેય છે નવ અને

આઠની સંખ્યા નષ્ટ થઈ છે. નવ અને આઠની સંખ્યાના મેરુઓમાં મન્યન, સંદર્ભન, અવ-
ગુઠન, સંપુટ, સંપલ્લવ, સંનિરોધન આટલા અક્ષરો હોય છે. તેથી તેનો વ્યુચ્છેદ થયો. આ
અક્ષરો વિચિત્ર આકારથી બોલી શકતા નથી. અને બીજું કારણ તેના વ્યુચ્છેદનું છે. ૬, ૭,
૪ સંખ્યાના મેરુઓ પ્રવર્તશે. ચન્દ્રવાચનામાં ૭ અને ૫ મેરુઓ છે. વિદ્યાધર વાચના ૬
અને નાગેન્દ્રવાચનામાં ૫ મેરુઓ હોય છે. એ પ્રકારે ક્રમશઃ ક્ષીણ સમયમાં દુઃપ્રસહસૂરિ
ત્રણ મેરુ કહેશે. પોતાના ગચ્છના શુરનો સ્વર્ગવાસ થતાં બીજા ગચ્છના સૂરિએ સ્થાપેલા
ભવિષ્યમાં થનારા આચાર્યોની વાચના બુદ્ધ પ્રકારની થઈ. સ્તુતિપદો આટલાં છે—૩૨,
૨૪, ૧૮, ૧૨, ૧૩, ૮ અને છેવટે ૫ થઈ જશે. બધાં કાર્યોની સાધક વિદ્યા પ્રથમ પ્રસ્થાન
રૂપે ઓળખાય છે. બાહુબલી વિદ્યાનું પ્રસ્થાન બીજું છે. સૌભાગ્ય વિદ્યા અને ઉપવિદ્યાનું
પ્રસ્થાન ત્રીજું છે. મંત્રપીઠ ચોથા પ્રસ્થાનમાં હોય છે. આ બધાનો પ્રભુ મંત્રરાજ પાંચમા
પ્રસ્થાનમાં હોય છે. આ બધાને મેળવતાં કોટચંશ મંત્ર બને છે. ગૌતમસ્વામીથી વજ્ર-
સ્વામી સુધી કોટચંશ મંત્ર પ્રવર્ત્યો. એ પછી તેનો વ્યુચ્છેદ થયો. તેથી કોટચંશના સ્મરણ
માટે કોટિકગણ કરાયો. વજ્રસ્વામી પછી ત્રણ શાખા થઈ. અંશે લાવવાનો ઉપાય આ
છે—મેરુરૂપ મંત્રરાજના ૧૬ અંશે દ્યુવાંશે છે. પ્રથમ વિદ્યા વિભાગ કરીને પાસેના લગ્નમાં
પહેલા કાળમાં લગ્નવેળાએ આ (અંશે) શિષ્યને આપવા. તેથી જ્યાંસુધી તીર્થ રહે ત્યાં
સુધી આ રહેશે. બાકીના પ્રથમ કહ્યા મુજબ સ્તુતિપદોના અંશે લેવા. આઠ આઠ અંશે
બાહુબલી વિદ્યા, સૌભાગ્યવિદ્યા, ઉપવિદ્યા અને મંત્રરાજના છે. એ બધાંને એકત્રિત કરતાં
અંશે થાય છે. વિષમાંશ મહાકૃપવાળો હોય છે. સમાંશ મધ્યમકૃપવાળો હોય છે. એક
પણ અંશ અકૃપ નથી; એ નક્કી છે.

આ પ્રકારે મંત્રશુદ્ધિ પૂરી થઈ.

હવે નામના સરખું જ કોટચંશ તપ કહે છે:—

પ્રથમ તપ કરવું. તપ કરતાં આદેશ થાય છે. સિદ્ધિ થશે કે નહિ એમ છેવટે પ્રથમ
કહ્યા મુજબની બે નીતિપૂર્વક સાધના કરવી. તે તપ આ પ્રકારે. પ્રથમ વિદ્યામાં પહેલાં
ઉપવાસ, તે પછી ૫ નિવી, આયંગિલ ૧, ફરીથી ૫ નિવી. પ્રથમ વિદ્યામાં ૧ આયંગિલ,
૫ નિવી, ૧ આયંગિલ, ૧ નિવી, ૧ ઉપવાસ એમ ૨૧ દિવસ સુધી કરવાં. હમેશાં પઠન,
સ્મરણ, વિકથાનો ત્યાગ, એક મને રાત-દિવસ અનુષ્ઠાન કરવું. આ પ્રકારે પહેલી પરિ-
પાટી કરવી.

બીજી—ઉપવાસ ૧, નિવી ૧, આયંગિલ ૩, નિવી ૪, આયંગિલ ૫, નિવી ૨, ઉપ-
વાસ ૧ એ પ્રકારે. પૂર્વે કહ્યા મુજબના વ્યાપારપૂર્વક આમાં વિશેષપણે ૪૦ લોગસનો
કાઉસગ્ગ અને ચોવિશ (જિનના) સ્તવનનું ચિંતવન કરવું. અથવા સમગ્ર મંત્રનું ૧૦૮વાર

સ્મરણ કરવું. આ પ્રકારે બીજી પરિપાટી. ત્રીજી-ઉપવાસ ૧, નિવી ૮, આયંબિલ ૫, નિવી ૭, આયંબિલ ૧, નિવી ૨, ઉપવાસ ૧-આ પ્રકારે પૂર્વે કદા મુજબનો વ્યાપાર જાણવો. ત્રીજી વિદ્યામાં આ ત્રીજી પરિપાટી છે.

ચોથી-ઉપવાસ ૧, નિવી ૫, આયંબિલ ૧, ઉપવાસ ૧ આ પ્રકારે અહીં પણ પૂર્વની નીતિ મુજબ ચોથી પરિપાટી છે. પાંચમી-મોનવ્રત પૂર્વક અત્યંત કપૂરવાળા મુગંધીદ્રવ્યોની પૂજા યુક્ત શ્રી ગોતમસ્વામીના આરાધનમાં તત્પર થઈને ત્રણે સંધ્યાએ ધ્યાન કરવું. સ્ત્રીનું મુખ પણ ન જોવું. આ રીતે નિરંતર ૧૬ આયંબિલ કરવા. આ રીતે પાંચમી પરિપાટી છે.

જે શક્તિ હોય તો અવિચ્છિન્નપણે કરવું. જોળી કરીને આ તપની સમાપ્તિ કરવી.

આ પ્રકારે તપવિધિ સમાપ્ત થઈ

(અહીં અધિષ્ઠાયકની સ્તુતિ પૂર્વે કહેલી છે તે જ અહીં પણ છે. માત્ર આમાં ૪ શ્લોક વધારે છે—તેનો અર્થ)

શ્રીમંત્રપીઠની મધ્યમાં સ્થાપેલા, ગોતમસ્વામીને અભિપ્રેત, અણપણપન્ની નામના દેવોથી પ્રતિષ્ઠા કરાયેલ ગણિપિટક નામના યક્ષરાજ છે.

હવે ૫૬ મંખ્યા કહેવાય છે.—

બત્રીશ મંખ્યાના સ્તુતિના પદોમાં પ્રથમ વાચના સમયે ૭૩ પદો, બાર પદોની ત્રીજી વાચનામાં ૪૬ પદો. અત્યારે કહેવાતાં ૫૬ પદો છે, સ્તુતિનાં પદો ૩૨ છે. ણર્ણસિ ઇત્યાદિમાં ૧૨ પદો છે. એમ કુલે ૪૪ પદો થાય છે. પાંચ મંત્રરાજના પદો, પાંચ મંત્રપીઠનાં પદો, માત ઉપવિદ્યાના પદો, પાંચ મહાદેવતાનાં પદો, દશ બાહુબલીનાં પદો હોય છે. પ્રણવ-૩ સહિત બગવાન વાહુવલિ-ત્રજાગ્રમણ-મહાપ્રજાગ્રમણ-વગ્નુ-સુવગ્નુ-નિવગ્નુ-સુમ-સોમ-મદુ એ પ્રકારે દશ.

આ બધાં ૩૭ પદો છે. સ્તુતિપદો ૧૮ છે. નમો સુહૃન્મસામિણો ગણહરસ્મ મહાવાળસ્સ ગોયમાર્કર્ણ એ પ્રકારે ૨૧ પદો છે. ણર્ણસિ ઇત્યાદિનાં પદો ૧૨ છે. આ પ્રકારે ૩૩ પદો થાય છે. મહાવિદ્યાનાં દશ પદો ઉમેરતાં કુલ ૪૩ પદો થાય છે. મંત્રરાજ અને મંત્રપીઠનાં ૭ પદો છે. પ્રત્યેકનાં સાત. ઉપવિદ્યામાં ૬ એમ કુલે ૨૩ પદો થાય. સાત મહાદેવતાનાં પદો ગણીએ તો ૩૦ પદો થાય, બધાં મળીને ૭૩ પદો થાય છે. મંત્રરાજનાં પદો ૫, ૧, કે ૭ હોય છે. પાંચ અને સાત પદો પ્રથમ છે, પરંતુ ૧ પદો નહિ. કોની વાચનામાં કેટલાં મંત્રરાજ પદો છે? દશમાંથી તે હોય છે. ગોતમસ્વામીએ કહેલાં કિપિ સહિઆ આ પાંચ પદો છે. હિ ગિ પિ ફિ વિ. વૃદ્ધ યુતધરેના પદોનો આ ક્રમ લાગે છે. જે બિન્નતા જણાય છે તે સમજાતી નથી. પહેલાં કદા મુજબ ૪૬ પદો હોય છે. ચોવીશ સ્તુતિપદોની વાચનામાં ૭૧ પદો છે. ચોથી પીઠનો ઉદ્ધાર કરતાં બત્રીશ પદોમાં ૧૦૮ પદ હતાં. આ પદો

વાચ્યપદો છે. તેમાં વિશેષતા આટલી છે-૧૮ પદોની બીજી વાચનામાં સૌભાગ્યવિધાનાં પદોમાં પ્રથમ ભાગના પદો ૧૬ અને અંતભાગના પદો ૭ પ્રસ્થાન પદ વિધિમાં કોહાના આકારે વિભાગ કરી ઓછાવત્તાં બને છે.

મતાન્તરથી ૫૬ સંખ્યા પૂરી થઇ

રેવતી, રોહિણી, નાગાર્જુન, આર્યણપુટ, યશોભદ્રાચાર્ય વગેરે નામના સૂરિઓ થયા. તે બધા મંત્રસિદ્ધો મારું પાપ મિથ્યા કરો અને શુદ્ધિ અશુદ્ધિનો વિચાર કરો. કેમકે ભગવાનના સમયમાં પણ અગિયાર ગણધરોમાં નવ ગણો હતા. જિનશાસનની અનેક પ્રકારની વાચનાઓનો વિચાર કરીને જ આ કલ્પની અન્તે નામ જણાવ્યું નથી. કંઈ પણ રહસ્ય વસ્તુ તત્ત્વવેત્તાઓ જ જાણે. અંગવિદ્યામાં ખાસ વિશેષતા છે. આ તે માત્ર આધાર ભૂત છે. માટે સૂરિવરો ક્ષમા કરશે. જેન ધર્મ પ્રવર્તો. મંત્રના ઇષ્ટાંશોનો અતિશય ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાલીન આચાર્યો જાણે, પ્રસન્ન થાઓ અને સિદ્ધ થાઓ.

આ રીતે સૂરિમંત્રકલ્પ પૂરો થયો.

૩ નમોથી લઈને હું ફટ્ સ્વાહા સુધીનો મંત્ર ૭ વાર, ૨૧ વાર કે ૧૦૮ વાર ગણવો.

મલધારિગચ્છ-સૂરિમંત્રકલ્પ

[દશવક્તવ્યતા અધિકાર સહિત]

મલધારિગચ્છના સપ્રદાયમા પ્રવર્તતા શ્રીસૂરિમંત્રકલ્પનો વિચાર કંઈક લખીએ છીએ તેમા દશ વક્તવ્યતાના અધિકારો છે ૧ મુદ્રા વગેરે વક્તવ્યતા, તે પછી ૨ પ્રથમ પીઠવક્તવ્યતા, ૩ બીજી પીઠ વક્તવ્યતા, ૪ ત્રીજી પીઠ વક્તવ્યતા, ૫ ચોથી પીઠ વક્તવ્યતા, ૬ પાંચમી પીઠ વક્તવ્યતા. ૭ પાંચ પીઠ સહિત સપૂર્ણ સૂરિમંત્ર વક્તવ્યતા ૮ વિન્ધારપૂર્વક દેવતાવસરનિધિ વક્તવ્યતા. ૯ સક્ષિપ્ત દેવતાવસરનિધિવક્તવ્યતા અને ૧૦ મત્રમહિમા વક્તવ્યતા.

તેમા પહેલાં મુદ્રાક્રિ વક્તવ્યતા અધિકાર કહે છે:—

બીજાં શાસ્ત્રોમા અનેક મુદ્રાઓ લેવાય છે પરંતુ સૂરિમંત્રમા ૧૭ મુદ્રાઓ ઉપયોગી હોવાથી તે જ પ્રથમ શીખવવી જોઈએ તે આ પ્રકારે છે —(પાના ૨૭-૨૮ ઉપરની બધી મુદ્રાઓ અક્ષરશઃ અહીં આપેલી છે તેથી તેનું વિવરણ ત્યાંથી જોઈ લેવું)

આ ૧૭ મુદ્રાઓનો પહેલા જ ઉપયોગ કરાય છે. તેમા બધા યે લખિપદો અને પીઠા જ્ઞાન માટે શ્રી પૂર્વક અને વગીકરણ માટે દ્વી પૂર્વક અને શાંતિ વગેરે મયોમા પ્રણવ કે પૂર્વક જાણવા કમંક્ષય માટે લખિપદો અને પીઠાનું પરમેષ્ઠિમુદ્રાથી અથવા મુદ્રા વિના અને પ્રણવ કે દ્વી શ્રી વિના જ કેવળ સ્મરણ કરવું તેમજ જે પીઠમા જે પ્રકારે જાપ અને હોમ કહેલા છે તે આગળ કહેવાતા તપની સાથે કરતા તે તે પ્રકારના ફળને આપનારા બને છે જો તપ કરવામા ન આવે તો જાપ અને હોમ પ્રાય નફપ ફળ આપનારા બને છે વળી જ્યારે જાપ અને હોમની શરૂઆત કરવામા આવે ત્યારે મનમા જ આ પ્રકારે યોલવું—અમુક મવત, અમુક માન, અમુક તિથિ અને વારે હું અમુક સૂરિનો શિષ્ય અમુક મિત્રિને માટે અમુક જાપ અને હોમનો પ્રારભ કરું છું તથા આ સૂરિમંત્ર જોઈ ચલાવ્યા વિના મનમા જ યોલવો જોઈ ચલાવ્યા પૂર્વક ન યોલવો.

આ પ્રકારે મુદ્રાક્રિ વક્તવ્યતા અધિકાર પહેલો પૂરો થયો.

દ્વિ પ્રથમ પીઠ વક્તવ્યતા અધિકાર કહે છે —

તેમા પહેલો પીઠ વિદ્યાપીઠ નામે છે તે બાર લખિપદો પૂર્વક 'વનિગ્ગત રવદ્વા' મુખી ૧૧૭ અક્ષરોની બનેલી છે આની અધિષ્ઠાત્રી સરસ્વતી દેવી છે તેની પૂજા અને સ્તુતિ કરવી તેની આરાધનાની નયવિધિ આ પ્રકારે છે —ઉપવાસ, ત્રિપી, આયજિત, ત્રિપી, આયજિત, ત્રિપી, આયજિત ત્રિપી, ઉપવાસ—તે કમથ ૧, ૫, ૧, ૫, ૧, ૫, ૧,

૧. ૧ = એ રીતે તપ કરવો. તેમાં ધ્યાન, પઠન, વિકથાઓનો ત્યાગ તેમજ સતદહાડે અનુપ્રાન કરવું.

આ તપથી મહાકૃષ્ણ થાય છે. નહિતર અદ્યપકૃષ્ણ મળે. પદ્માસને જેસીને પૂર્વ તરફ કે ઉત્તર તરફ મુખ રાખી પરમેષ્ઠિ મુદ્રા કે ગરુડમુદ્રા વડે ૧૨૦૦૦ પ્રમાણનો નતપ કરવો. સામાન્યરીતે શ્વેત ધ્યાનથી સમગ્ર સિદ્ધિને આપનારો થાય છે. વળી ક્ષીરાશ્રવ વગેરે લ-
લ્પિપદોનો ૬૦૦૦ વાર શ્વેત માલાધી શ્વેતધ્યાનથી નતપ કરવો. છઠ્ઠા લલ્પિપદની અન્તે જમિયં સારમ્નયં પઞ્જામિ તં મે સારમ્સયં પસિજ્જહત સ્વાહા આ પ્રકારે બોલવું. પહેલી પીઠ-
માં આ ત્રિદ્વસારસ્વત મંત્ર છે. તેનો ૧૨૦૦૦ પ્રમાણ નતપ કરવો. તે પછી હોમ કરવો.

હોમની વિધિ આ પ્રકારે છે:—એક હાથ પ્રમાણ ચાર ખૂણાવાળો કુંડ કરવો. ભૂમિ-
ને હસતી કરીને અરણિના લાકડાથી અથવા સૂર્યકાંત મણિથી તેમાં અગ્નિ પ્રજ્વળી મંત્રથી
પ્રતિષ્ઠા કરવી. પ્રતિષ્ઠાનો મંત્ર આ પ્રકારે છે—મનો જૂતિર્જૂષતામાજ્યસ્ય વૃહસ્પતિર્યજ્ઞમિમં
તનોત્વરિષ્ટં યજ્ઞં સમિમં દધાતુ વિદ્યે દેવાઃ સ इह मा दयन्तामોં પ્રતિષ્ઠા આ પ્રકારે સાતવાર
બોલીને ચોખા નાખવા. લયંકર જવાળાઓવાળા અગ્નિમાં અગ્નિની સાત જાલનું સ્મરણ
કરવું. તેમાં ઈશાનખૂણાની જાલમાં જે વચલી જાલ હોય તેમાં હોમ કરવો. તે હોમ કેવી-
રીતે કરવો? સાત ધીની આહુતિઓ વિદ્યાપીઠ બોલવા પૂર્વક કરવી. વળી દશાંશ ધૂપ
૧૨૦૦ (નતપ યુક્ત) શુટિકાથી હોમ કરવો. તે હોમ આ પ્રકારે છે:—ગરુડ જાતના ચોખા-
ઓ, ધી અને એક જ રંગની ગાયનું દૂધ અને સાકર. તેના વડે વિદ્યાપીઠના ઉચ્ચારણ
પૂર્વક હોમ કરવો. પૂર્ણાહુતિ સમયે ધીથી ભરેલું નારિયેળ નાંખવું. ત્યારે આ પ્રકારે બોલવું
—इमां पूर्णाहुतिं भगवति सरस्वति! प्रतीच्छ मम कामितं कुरु स्वाहा. જ્યાંસુધી નારિયેલ
ખળી નત્ય ત્યાં સુધી રાહ જોવી. અગ્નિને પણ ધીના મોટા ચમચાવડે પ્રજ્વળવો. કેમકે
કહ્યું છે કે—ધીવિના તે રાષ્ટ્રનું દહન કરે છે. તેની રાખ સંઘરીને પોતે રાખી મૂકવી. ઇષ્ટ
જનોને થોડીથોડી આપવી. તેથી શાંતિ, તુષ્ટિ અને પુષ્ટિને તે કરે છે.

આ પ્રકારે હોમ વિધિ પૂરો થયો.

આ જ રીતે વિદ્યા અને ઉપવિદ્યામાં પણ હોમ કરવો. વળી તેમાં આહુતિ અને
હોમ તે જ મંત્ર વડે દેવતાના નામ પૂર્વક યોગ્ય રીતે લેવું. તેમજ તપ, જપ અને હોમ
વડે પ્રથમ પીઠનું આરાધન કરતાં આચાર્યે ૧ સરસ્વતી, ૨ રોગાપહારિણી, ૩ વિષાપહાર-
ણી, ૪ બંધમોક્ષણી, ૫ શ્રીસંપાદિની, ૬ પરવિદ્યાજાદની, ૭ દોષનાશની, ૮ અશિવોપશ-
મની—આ પ્રકારે આઠ મહાસિદ્ધિઓ પોતાના અને બીજાના માટે સધાય છે. પોતાના
અને પરનો શો અર્થ છે? જ્યારે પોતાના માટે કે બીજાના માટે સારસ્વત ઉત્પન્ન કરવા,
રોગનો નાશ કરવા, વિષ ઉતારવા, બંધન છોડાવવા, લક્ષ્મી મેળવવા, અજ્ઞાન આદિ

કમોમે છેદવા, દોષનો નાશ કરવા અને હું અને શમાવવા માટે ઈચ્છે ત્યારે પ્રથમ પીઠનું સ્મરણ કરવું થોડા સ્મરણથી પણ સિદ્ધિ મળે છે આ આઠ વિદ્યાઓ શ્રી માનતુગસૂત્રિ એ રચેલા ભક્તામર સ્તોત્રમાં ચૈ શાન્તરાગકૃતિમિ વાળા શ્લોકથી લઇને જલમારનંત્ર સુધીના આઠ શ્લોકોમાં રહસ્યરૂપે ગુપ્તેલી છે તે આઠ શ્લોકોને જ્ઞાન યયા ત્યયિ વિમાર્તિ જ્ઞતાવકાશમ્ વાળા નવમા શ્લોક સાથે સવારમાં જે સ્મરણ કરે છે તેને સારસ્વત વગેરે પહેલા કહેલી આઠ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે પોતાને તેમજ બીજાને પણ પ્રાપ્ત કરાવે છે વળી બાર લગ્નિ પદોનું પણ આજ રીતે સ્મરણ કરવું પહેલા લગ્નિપદથી બધા તીર્થોના પાણીથી સ્નાનનું, બીજા લગ્નિપદથી સુગંધના વિવેપનનું, ત્રીજા લગ્નિ પદથી શ્વેત વસ્ત્રોનું, ચોથા લગ્નિ પદથી સદૈવ પુષ્પની માળાનું, પાંચમા લગ્નિપદથી સોનાના સુગંધનું, છઠ્ઠા લગ્નિપદથી સોનાના તિવન્નું, સાતમા લગ્નિપદથી રત્નવાળા સોનાના કુડળનું જમણા કાને અને આઠમા લગ્નિપદથી તેવા જ કુડળનું ડાળા કાને, નવમા લગ્નિપદથી ગળાના સોનાના આભૂષણનું, દશમા લગ્નિપદથી રત્નવાળા સોનાના બાલુબધનું જમણા હાથે, અગિયારમા લગ્નિપદથી રત્નવાળા સોનાના બાલુબધનું ડાળા હાથે, બારમા લગ્નિપદથી જોતી જાતના મોતીઓના હારનું સ્મરણ કરવું આ પ્રકારે સ્મરણ કરવાથી ખૂબ ધન અને ધાનની પ્રાપ્તિ થાય છે વળી કહ્યું છે—

સ્નાન, વિવેપન, વસ્ત્ર, ઉભજવળ પુષ્પોની માળા, સુગંધ, તિલક, બે બાલુના કુડળો, કઠી, બે બાલુના બાલુબધ અને જોતી પ્રકારના હારનું બાર લગ્નિપદો વડે શરીરમાં સૂરિમત્રનું ધ્યાન કરવું

આ પ્રકારે પ્રથમ પીઠ વક્તવ્યતા રૂપ બીજો અધિકાર પૂરો થયો

હવે બીજી વિદ્યાપીઠ કહે છે—પહેલા જે વિદ્યાપીઠ નામ કહ્યું છે તેનાથી બીજી પીઠનો લેહ છે આમાં સમણસ સ્વાહા પર્યંત બાહુબલી વિદ્યા કહેવાય છે, તેના ૨૦ અક્ષરો છે અને ઘનુથી લઇને સૌમણસે મહુમહુરે સ્વાહા સુધીની સૌભાગ્યવિદ્યા કહેવાય છે, તેના ૨૪ અક્ષરો છે બનેના મળીને ૪૪ અક્ષરો થાય છે આ બીજી પીઠની અધિષ્ઠાત્રી માનુષોત્તર પર્વતના શિખરમાં રહેનારી હંબર બુલવાળી ત્રિભુવનસ્વામિની નામે દેવી છે

તેની આરાધનાની તપ વિધિ આ પ્રકારે છે—ઉપવાસ, નિવી આયબિલ, નિવી આયબિલ, નિવી ઉપવાસ—એ ક્રમશઃ ૧, ૧, ૩, ૪, ૨, ૨, ૧ આ પ્રમાણે કરવો બીજો પૂર્વની માફક જ વ્યાપારજાણવો આમાં માત્ર એટલી જ વિશેષતા છે કે લોગસ ૪૦ નો કાઉસગ્ગ કરવો અને કાયોત્સર્ગમાં ૧૦૮ વાર સૂરિમત્રનું સ્મરણ કરવું આ તપ કરતા પ્રથમ બાહુબલી વિદ્યાનો ૧૨૦૦૦ વાર શ્વેત ધ્યાન વડે જાપ કરવો પહેલી પીઠની માફક

અહીં પણ હોમ કરવો. કાર્ય સિદ્ધ થતાં ઈર્થાપથિકી પ્રતિક્રમીને ઓઘો અને મુહ્યત્તિને આગળ મૂકી કાઉસગ્ગમાં ૧૦૮ વાર સ્મરણ કરવું. શુભ કાર્યમાં બે હાથ ઊંચા રાખવા અને અશુભ કામમાં હાથ નીચે રાખી મુખ પાછળ રાખી હાથ સાથે મેળવવું. વળી આનો જાપ કરતાં વાદમાં અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય છે. શત્રુ શાંત થાય છે. તેમજ આ બાહુ-બલી વિદ્યાનો જાપ કરતાં શત્રુનોનું સાંભળવું સાચું પડે છે.

આ પ્રકારે બાહુબલી વિદ્યાનો અધિકાર પૂરો થયો.

હવે બીજી વર્ગુ આદિ સૌભાગ્ય વિદ્યા કહે છે:—

આમાં ૧૬૦૦૦નો જાપ સૌભાગ્યમુદ્રા વડે અને સુવર્ણ જેવા પીળા ધ્યાનથી કરવો. જાપની માળા સુવર્ણની કે પરવાળાની વાપરવી. હોમ તો પહેલાની માફક જ કરવો. બંને હોમો એક સાથે કરવાથી બંને વિદ્યાની સિદ્ધિ થાય છે. આનાથી કૃપણ મનુષ્ય પણ દાતાર બને છે, અને રાજકુળમાં પ્રજામાં તેમજ દુષ્ટ મનુષ્યોમાં પણ તેના વચનનો ખૂબ આદર થાય છે. આનાથી જય, વિજય, અજિતપણું, અને અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય છે. આમાં પોતાના દેશમાં જય, પરદેશમાં વિજય, શત્રુઓ સાથે અજિતપણું બીજા વાદીઓ સાથે અપરાજિતપણું પ્રાપ્ત થાય તે સૌભાગ્ય વિદ્યા કહેવાય છે. આ બંને (બાહુબલી અને સૌભાગ્ય) વિદ્યાઓથી એકજ માત્ર બીજી પીઠ બને છે.

આ પ્રકારે બીજી પીઠ વક્તવ્યતા અધિકાર ત્રીજો પૂરો થયો.

હવે ત્રીજી પીઠનો વક્તવ્યતા અધિકાર કહે છે:—

ત્રીજી પીઠ મંત્રપીઠ નામે છે. કે કિરિથી લઈને સ્વાહા સુધી ૩૧ અક્ષરો છે. આનો અધિષ્ઠાતા—અણુપણુપત્રી નામના વ્યંતર જાતિના દેવોથી પ્રતિષ્ઠિત, વીસ ભુજ-વાળો, મંત્રપીઠનો અધિષ્ઠાતા, સોળહજાર ચક્ષોનો સ્વામી, ગણિપિટક નામે ચક્ષરાજ જય પામે છે.

તેની તપ વિધિ આ પ્રકારે છે:—

ઉપવાસ, નિવી, આયંબિલ, ઉપવાસ—આ ક્રમશઃ ૧, ૫, ૧, ૧. એમ ત્રીજી પીઠમાં પૂર્વે કહેલા સમગ્ર વ્યાપાર પૂર્વક કરવો, આમાં શ્વેતધ્યાન વડે ૧૨૦૦૦ નો જાપ કરવો. હોમ કરવો નહિ, જેમાં પુરુષ અધિષ્ઠાયક હોય તે મંત્ર કહેવાય છે, તેમાં હોમ થતો નથી. જેમાં સ્ત્રી દેવતા અધિષ્ઠાત્રી હોય તે વિદ્યા કહેવાય છે. તેમાં હોમ કરવો; એવું વચન છે. કિરિથી દશ કલ્પેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. કિરિથી ભવનપતિ અને વ્યંતરના ઇન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. સિરિથી જ્યોતિષ ઇન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. હિરિથી ગણિપિટક અમલ સ્વામી પ્રમુખ ઇન્દ્ર અને સામાનિક દેવોની સ્થાપના કરવી. ‘મહાકાલી’ એ શબ્દમાં અતિશયવાળી ક્રિયાને ઉત્પન્ન કરવાના લક્ષણવાળો ‘કાળ’ કહેવાય છે. મોટો કાળ

તે મહાકાળ કહેવાય છે તે જેને હોય તે મહાકાળી એના જિનેશ્વરની સ્થાપના કરવી અતિશયક્રિયા ગણુધર દેવોના અભિષેક રૂપ હોય છે શાસનનું અપ્રતિહતપણું નધને લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ, લોજનની, સાધનોની પ્રાપ્તિ, દુષ્ટ રાજા કે દુષ્ટ દેવતાએ કરેલા ઉપ સર્જને ખાગવો, દુકાગરૂપ જગલને પાર કરવું શાપ ઉપર કૃપા કરવાની શક્તિ, શિષ્યોની વ્યવસ્થા વગેરે અતિશયવાળી ક્રિયાઓ પૂર્વે કહેલા દેવો કરે છે આ દેવો પરવોકમા ગએલા સાધુ અને શ્રાવકોની બીજા લોકની ગતિ મત્રપીઠનું સ્મરણ કરનારને કહે છે પહેલા બે પીઠમા કહેલું કાર્ય આનો જાપ કરતા તત્ત સિદ્ધ થાય છે ખામ કરીને સાર સ્વતની સિદ્ધિ થાય છે સારસ્વત મત્રની સિદ્ધિ માટે ઉપવાસ કરીને તેને પ્રારભ કરવો શ્વેતધ્યાનથી ૧૨૦૦૦ વાર ગણ્યા પછી તેની સિદ્ધિ થાય છે

આ પ્રકારે ત્રીજી પીઠ વંતવ્યતાનો પાથો અધિ ૧૨ પૂરો થયો હવે ચોથી ઉપવિધા નામની પીઠ કહે છે —

ફિરિથી લઈને સ્વાહા મુધીના ૨૩ અક્ષરો છે તેની અધિષ્ઠાની—પદ્મ સદૌવર આના કમલમા રહેનારી, સમગ્ર અંગે આભૂષણો અને રત્નોથી શોભતી, ચોસઠ ઇંદ્રોના મનને મુગ્ધ કરનારા રૂપવાળી, અપ્રતિમ સ્વરૂપવાળી તેમજ ત્રિજયા, જયા જયતી, નં । અને ભદ્રા સહિત હમેશા ઉપવિધામા બેઠેલી શ્રીદેવી મને લક્ષ્મી આપો

તપવિધિ આ પ્રકારે છે —ઉપવાસ, નિવી, આયનિલ, નિવી, ઉપવાસ—આ ક્રમશઃ ૧, ૮, ૫, ૭, ૧, ૨, ૧ એમ ચોથા પદમા કરવો પહેલાની વિધિની માફક જ અહીં પણ લોગસ વજોઝગરેનો ૪૦ વાર કાઉમગ્ગ કરવો અથવા ૧૦૮ વર મનનું સ્મરણ મહિસગ્ગમા કરવું આમા ૧૨૦૦૦નો જાપ શ્વેત ધ્યાનથી કરવો પહેલી અને બીજી પીઠની માફક જ અહીં પણ એ જ પ્રકારે હોમ વિધિ કરવો વશીષ્ઠરણુ માટે કેશુકા જેવા લાલ ધ્યાનથી પર્વતમુદ્રા વડે ૧૨૦૦૦ પ્રમાણ જાપ કરવો અથવા ગ્રે ટો અકર્ત્તા પણ વશ થાય છે વળી સહિગ્ધ અર્થેનો નિશ્ચય અને ઈષ્ટ સ્વપ્નના વિષયમા શ્વેત ધ્યાનથી ૧૦૦૮ વાર જાપ કરતા ઉપવાસ કરીએ ત્યારે આદેશ મળે છે ૧૬૦૦૦નો જાપ કરતા સારસ્વત મત્ર શ્વેતધ્યાન વડે નિશ્ચયથી સિદ્ધ થાય છે આનો હમેશા શ્વેત ધ્યાનથી જાપ કરવામા આવે તો શિષ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે ગુરુઓની જે કઈ સિદ્ધિ હોય છે તે એણેવતે અશે નષ્ટ થાય છે શાપમા કૃપા કરવાની શક્તિ અને તેના વચનનો આદર થાય છે વળી આના જાપ કરનાર માથા ઉપર કે ઘર ઉપર ચોખા નાખે તો સિદ્ધિ મળે છે વળી શ્રાવકો અને શિષ્યોના મસ્તક ઉપર આના વડે જ વાસત્રેપ કરવો ખાસ કરીને સાધુઓની યોગેદ્દહન ક્રિયા વખતે કરવો

આ પ્રકારે ચતુર્થ પીઠ વંતવ્યતાનો પાથો અધિ ૧૨ પૂરો થયો

પાંચમી મંત્રરાજ નામની પીઠ કહે છે:—

૩ કિરિથી લઈને સ્વાહા સુધી ૨૫ અક્ષરો છે. આના અધિષ્ઠાતાઓ દશ કલ્પેન્દ્રો, લવનપતીન્દ્રો ૨૦, વ્યંતરેન્દ્રો ૨૨, જ્યોતિષેન્દ્ર ૨, વિદ્યાદેવીઓ ૧૬, યજ્ઞો ૨૪, અને શાસનદેવીઓ ૨૪ છે.

આની તપવિધિ આ પ્રકારે છે:—મૌનપૂર્વક સુગંધી દ્રવ્યોથી ગૌતમસ્વામીની પૂજા કરીને તેમાં તત્પર બની ત્રણે સંધ્યાએ તેમનું ધ્યાન કરવું. સ્ત્રીનું દર્શન પણ ન કરવું અને છેવટે ૧૬ આયંબિલ કરવાં.

આ મંત્રરાજ પ્રથમ કહેલી બધી પીઠાનો સ્વામી છે. મેરુ શબ્દથી અરિહંતપણું સમજવું, આનો એક લાખવાર જાપ કરવો. હોમ ન કરવો. આનો લાખવાર જાપ કરવાથી ગૌતમસ્વામી પ્રત્યક્ષ થતાં તે સાધક આચાર્ય બને છે. તેને શિષ્યોની પ્રાપ્તિ થાય છે. અને તેમના ઉપાસકોને ધન તથા કુટુંબની વૃદ્ધિ થાય છે. એક મહિના સુધી શ્વેત ધ્યાનથી ચક્રસુદ્રા વડે જાપ કરતાં શત્રુનો નાશ થાય છે. આના ૨૫ અક્ષરો કુંકુમ, ચંદન અને કસ્તૂરી વડે કાંસાના વાસણમાં લખીને હૃદયમાં ૧૦૮ વાર જાપ કરવો અને ૨૧ દિવસ સુધી પૂજા કરવી. ક્ષુદ્ર દેવાએ કરેલા ઉપદ્રવની શાંતિ થાય છે. અથવા બધું કળ મળે છે.

આ પ્રકારે પાંચમી પીઠની વ્યક્તવ્યતાનો છઠ્ઠો અધિકાર પૂરો થયો.

આમાં પ્રથમ પીઠમાં મતિજ્ઞાન, બીજી પીઠમાં શ્રુતજ્ઞાન, ત્રીજી પીઠમાં અવધિજ્ઞાન, ચોથી પીઠમાં મનઃપર્યવજ્ઞાન અને પાંચમી પીઠનું સ્મરણ કરતાં કૈવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે; એવું વૃદ્ધોનું વચન છે.

હવે પાંચ પીઠમય સંપૂર્ણ સૂરિમંત્રની વક્તવ્યતાનો સાતમો અધિકાર કહેવાય છે:—

આ પાંચ પીઠવાળો સૂરિમંત્ર પરમેષ્ઠીમુદ્રા વડે શ્વેતધ્યાનથી એક લાખવાર જાપ કરવો. આથી સર્વોત્કૃષ્ટ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. લીલાપૂર્વક બોલતાં એ સત્ય બને છે. વળી જ્યારે મરકી, રોગ, ધાક, વારંવાર ઉત્પન્ન થતા દોષનો નાશ કરવાની ઈચ્છા થાય અથવા ઉત્પન્ન નહિ થયેલા દોષો ન થવા માટેની ઈચ્છા થાય ત્યારે સુખડના તેલથી અને કપૂરથી થાળી લેખવી. તેને છાયાથી સૂકી કરવી. તેમાં જાર રાજમાર્ગો અને ત્રણ ગઢનું આગમમાં કહ્યા પ્રમાણેનું સમવસરણ જાંચા પ્રકારની લેખિની વડે કોરવું. તેની મધ્યમાં ઋષભદેવ લગવાનની મૂર્તિને આગમાનુસાર અશોકવૃક્ષ અને શ્રુત વિસ્તારવાળી આલેખવી. તે આસનની નીચે કુટુંબ સહિત અમુક, અમુક ગામમાં, અમુક સ્ત્રી વગેરેને કાય સહિત અક્ષરો કોરવા. તે થાળીમાં ૧૦૮ પુષ્પો વડે સમગ્ર સૂરિમંત્રનો જાપ કરવો. તે થાળને મોટી કુંડીમાં ત્રણ ગઢ ઉપર ધરી રાખીને મંત્ર બોલતાં

૧૦૮ કલશથી સમવસરણુની પ્રતિમાને સ્નાન કરાવવું, તે પુષ્પ, જલ, ચંદન વગેરેને ઝોકમાં ગાગરમા નાખીને મરકી રોગવાળા મનુષ્ય અને પશુને પીવડાવવાથી તે રોગ દૂર થાય છે અને બધી રીતે સ્વસ્થ બને છે વળી સવારમાં ચારે દિશામા જાંચા સ્ત્રીધા હાથે અજલિની યોજના પૂર્વેક આ સમગ્ર મંત્ર ઝોક વાર બહુતા હરેક દિશામાથી મનુષ્યોનું આકર્ષણ થાય છે તેમજ દિવાળીના દિવસે ઉપવાસ અથવા આયળિલ કરીને જાપ કરવો કમળનાં પુષ્પો અથવા ગરુડ જાતના ચોખાથી ૧૦૮ વાર ૨૧ દિવસ સુધી હમેશા જાપ કરવો. કંઈક અભિગ્રહ કરવો. ઝોક વરસ સુધીમા ઋદ્ધિ વધવા માટે છે. પોતાના શ્રાવકોને તે પુષ્પો અને અક્ષતો પોતાની પાસે રાખવા આપવા. ઈશ્વર જનોને આપતા મોટી લક્ષ્મી મળે છે. ૨૧ દિવસનો જાપ પૂરો થતા પહેલા કહેલી પાંચે પીંના અધિષ્ઠાયકો—સરસ્વતી, ત્રિભુવનસ્વામિની, ગણ્ધિપિક, વિજયા, જયા, જયતી, નન્દા બદ્ધા યુક્તલક્ષ્મી, ૬૪ ઇંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો એ પ્રકારે ૧૭૭, તમજ શ્રીગૌતમસ્વામી, ૧ ક્ષેત્રપાલ અને ૧ ગુરુપાડકા મળીને ૧૪૦ થાય છે લાડવાનું નૈવેદ્ય અને કપૂરથી પૂજા કરવી આ પ્રકારે ઝોક વર્ષ સુધી આમ કરતા ગરુડની વૃદ્ધિ થાય છે વળી બધે રમરણ કરતા પોતે મેરુ શિખરના સિંહાસનમા રહેલા આઠ પાખડીવાળા કમળના દોડા ઉપર ગહેલા, પ્રવચનમુદ્રાએ બેઠેલા, છત્ર આમર અને ઇંદ્ર વગેરેની ઋદ્ધિવાળા ગૌતમસ્વામીનું ધ્યાન કરવું તેથી જ્યૈશ્વર્થનો લાભ થાય છે વળી વર્ષમા વરસાદ ન થયો હોય તો ગાયના છાણ વડે ગાયનું ગુપ્ત બનાવવું તેમા સુખડના ત્રણ ગઢ બનાવવા. તેની બહાર સિંહાસન યુક્ત લક્ષ્મીવાળા ગૌતમસ્વામીનું ધ્યાન કરવું ૧૦૮વાર મત્રનું રમરણ કરવું મંત્રના અક્ષર તે ધારેલા નગરમા દૂધયુક્ત પાણી વરસાવે છે આ સ્થાને ત્રણ ગઢવાળા સમવસરણુની મધ્યમા બેઠેલા ઉપર પડતા ગાયના દૂધ અથવા પાણીથી તર બોળ થઈ જાય છે એ પ્રકારનું ધ્યાન કરવું મહન કરાયેલી પૃથ્વી ઉપર સિચ્ચન થાય છે તેમજ અરિહતભગવાનના અમૃત વરસાવતા ત્રણ છત્રો નીચે પદ્માસન વડે અરિહતભગવાનની દૃષ્ટિમા પોતાને બેઠેલા સકલપી સૂરિમંત્રનું રમરણ કરતા મોટા જ્યૈશ્વર્થનો લાભ થાય છે

આ પ્રકારે પાંચ પીઠમય સંપૂર્ણ સૂરિમંત્રની વક્તવ્યતાનો સાતમો અધિકાર પૂરો થયો. હવે વિસ્તારથી દેવતાવસરની વિધિની વક્તવ્યતા રૂપ અધિકાર શરૂ કરે છે. તે આ પ્રકારે છે —

અહીં યોગ પાણીથી સ્નાન કરી, શુદ્ધ અને સાદા વસ્ત્રો પહેરી, ઇર્ષાપધિકી પ્રતિ ક્રમી, પૂર્વદિશામા પદ્માસને બેસીને સૂરિએ આગળ દેવતાવસરની ઝોળી ધારી રાખીને દેવતાવસરની શરૂઆત કરવી તેમાં ૨૦ અધિકારો છે તે આ પ્રકારે છે — ૧ ભૂમિશુદ્ધિ,

૨ ઝંગન્યાસ, ૩ સકલીકરણ, ૪ હૃદયશુદ્ધિ, ૫ સ્નાન, ૬ કલ્મષદહન, ૭ પંચ પરમેષ્ઠિ સ્થાપના, ૮ દેવતાવસરપૂજા, ૯ આવાહન, ૧૦ સ્થાપના, ૧૧ મંનિધાન, ૧૨ મંનિરોધ, ૧૩ અવગુંઠન, ૧૪ છોટિકા, ૧૫ અમૃતીકરણ, ૧૬ જાપ, ૧૭ જ્ઞાનજા, ૧૮ ક્ષામાજા, ૧૯ વિસર્જન અને ૨૦ સ્તુતિ. આટલા અધિકારો ક્રમશઃ કહે છે:—

‘ૐ ભૂરસી ભૂત ધાત્રી સર્વભૂતહિતે ભૂમિશુદ્ધિ કુરુ કુરુ સ્વાહા’ આ મંત્રથી ભૂમિ ઉપર વાસશેષ કરતાં ભૂમિશુદ્ધિ થાય છે; આ પ્રકારે ત્રણવાર કરવું. ૧

હૃદય, કંઠ, તાલુ, શ્વાં અને મધ્યના પ્રદરંધ્રમાં ક્રમશઃ હોં, હ્રીં, ફ્રીં, હ્રોં, હ્રોં—આ પ્રકારનું ચિંતન કરવાથી ઝંગની સ્થાપના થાય છે; તેને ઝંગન્યાસ કહે છે. આ પ્રકારે ત્રણવાર કરવું. ૨

દ્વિ યી પીળાવર્ણપૂર્વક બે જાનુઓમાં, પ થી રક્ષટિકવર્ણ પૂર્વક નાભિમાં, ૩ થી લાલવર્ણપૂર્વક હૃદયમાં, સ્વા યી લીલાવર્ણપૂર્વક મુખમાં, હ્રા યી કર્ણનીના વર્ણ પૂર્વક કપાલમાં—તેને જ ઊલટી રીતે એટલે હ્રા સ્વા ૩ પ જિ—આ પ્રકારે ધ્યાન કરતાં સકલીકરણ થાય છે. આમ ત્રણવાર કરવું. ૩

‘ૐ વિમલાય વિમલચિત્તાય ફ્રીં ફ્રીં ન્વાહા’ આ પ્રકારે મંત્રનો પાઠ કરતાં ડાબા હાથ હૃદય ઉપર મૂકવાથી હૃદયશુદ્ધિ થાય છે, આમ ત્રણવાર કરવું. ૪

‘ૐ અમલવિમલે સર્વતીર્થજલે પઃ પાં પાં વાં વાં અશુચિર્શુચિર્મવામિ સ્વાહા’ આ પ્રકારનો મંત્ર જપતાં બે હાથ જોડીને પાંચ ઝંગે સ્નાનનું ચિંતન કરવું. આથી સ્નાન થાય છે. આમ ત્રણ વાર કરવું. ૫

એક ળીજા હાથ સાથે જુગના મધ્ય ભાગમાં સ્પર્શ કરવા પૂર્વક ‘ૐ વિશુત્કુલિંગે મહાવિદ્યે સર્વકલ્મષં દહ દહ સ્વાહા’—આ પ્રકારનો મંત્ર બોલવાથી કલ્મષ-પાપનું દહન થાય છે, તે કલ્મષદહન કહેવાય છે. આમ ત્રણવાર કરવું. ૬

‘ૐ ૐ નમઃ’ આ પ્રકારના મંત્ર વડે ઢાંઢેલા દેવમંદિરમાં ત્રણવળત વાસશેષ કરવો. તે પછી આવરણ હર કરવું. તે પછી પાંચ મણિ ઉપર પંચ પરમેષ્ઠિની સ્થાપના એકવાર કરવી. આ પછી બધે એકએક વારની જ વિધિ કરવી. ૭

ૐ પૂર્વક પાંચે પીઠો વડે સ્વાહા ના સ્થાને અન્તમાં નમઃ બોલીને કપૂર વગેરેથી પૂજા કરવી. પૂજા સમયે નમઃ અને જાપ વળતે સ્વાહા બોલાય છે; એવું વચન છે, આ પ્રકારે દેવતાવસર પૂજા થાય છે. ૮

વચ્ચેના મણિ જે અરિહંતસ્વરૂપ હોય છે, તેના ઉપર આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં ભગવન્ ગૌતમ! સર્વલલિપ્તસંપન્ન! અત્ર સમવસરણસહસ્રપત્રકનકકમલેણ હિ સંબૌપદ—આ પ્રકારના મંત્ર વડે આવાહન મુદ્રાથી ગૌતમસ્વામીનું હૃદયકમળની અન્દરની નાડીના માર્ગથી આકર્ષણ

કરીને પ્રદ્ધરત્ર સુધી લઈ જઈ જ્યોતિસ્વરૂપે આવાહન કરવું, તેથી આવાહન ધાય છે.

અહીં માત્ર હાથ ઊંચા, સુવર્ણ જેવા રંગવાળા, સિંહાસન છત્ર અને ચામર વગેરે પરિકરોથી લક્ષ્મીવાળા, પ્રત્યક્ષમુદ્રામાં બેઠેલા શ્રીગીતમસ્વામીને સાક્ષાત્ આવેલા કલ્પવા, એવો મુગ્ધઆત્માય છે આગળ પણ ન્યા આવાહન હોય ત્યાં હૃદયકમળમાથી લાવવા પૂર્વકની વિધિ પૂર્વે કહેલી પદ્ધતિ મુજબ જ કરવી ધારેલા દેવના સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવું ૬

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી ભગવન્ ગૌતમ ! સર્વલઘ્વિસંપન્ન ! અત્ર સમવસરણત્થસહસ્રપત્રકનક-
કમલે તિષ્ઠ તિષ્ઠ ઠ ઠ’ આ પ્રકારના મંત્રવડે સ્થાપનીમુદ્રાથી સ્થાપના કરવી ૧૦

સંનિધાની મુદ્રાથી ‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી ભગવન્ ગૌતમ ! સર્વલઘ્વિસંપન્ન ! મમ સંનિહિતો
મત્ર વપટ્’ આ પ્રકારના મંત્રથી સંનિધાન કરવું ૧૧

સંનિગોધની મુદ્રાથી ‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી ભગવન્ ગૌતમ ! સર્વલઘ્વિસંપન્ન ! પૂજાન્તં યાવદ-
ત્રૈવ સ્વાતલ્લયમ્’ આ પ્રકારે સંનિરોધ કરવો. ૧૨

અવગુહન મુદ્રાથી ‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી ભગવન્ ગૌતમ ! સર્વલઘ્વિસંપન્ન ! પરેષામદીક્ષિતા-
નામદ્વયો ભવ’ આ મંત્ર વડે અવગુહન કરવું ૧૩

વિમ્બના નારા માટે શ્વ શ્વ શ્વ શ્વ ને છેડીને બાર સ્વરો વડે છયે દિશાની પ્રત્યેક દિશાને ઊંટિકા કરવી અગુહાથી તર્જનીને ઉપાડી લઈ ઊંટિકા દેવી, આ પ્રકારનો આત્માય છે ૧૪

નીચા મુખ પૂર્વક ધેતુમુદ્રા વડે અમૃત ઝરાવતા શ્રીગીતમસ્વામીને સજીવન કરવા ૩૫ અમૃતીકરણ કરવું ૧૫

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી ભગવન્ ગૌતમ ! સર્વલઘ્વિસંપન્ન ! ગન્ધાદીન્ ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ નમ’ આ પ્રકારના મંત્ર વડે પૂજાગ્રહણ કરાવવી

બધા સૂરિમંત્રના અધિષ્ઠાયકોને આવાહનથી લઈને પૂજાગ્રહણ પર્યંતના આઠ અધિકારોની વિધિ કરવી, તે આ પ્રકારે છે —

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી સર્વેષામિ સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકા અત્રાગચ્છન્તુ સંજૌપટ્’ આ પ્રકારના મંત્ર વડે આવાહનની મુદ્રાથી અગાઉ કહ્યા મુજબ જ હૃદય કમળમાથી આવાહન કરવું ૧

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી સર્વેષામિ સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકા અત્ર તિષ્ઠન્તુ ઠ ઠ’ આ પ્રકારના મંત્ર વડે સ્થાપના મુદ્રાથી સ્થાપના કરવી ૨

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી સર્વેષામિ સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકા મમ સંનિહિતા ભવન્તુ વપટ્’ આ પ્રકારના મંત્રથી સંનિધાની મુદ્રા વડે સંનિધાન કરવું ૩

‘આ ક્રો હ્રીં શ્રી સર્વેષામિ સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકા પૂજાન્તં યાવદત્રૈવ સ્વાતલ્લયમ્’ આ પ્રકારના મંત્રથી સંનિરોધની મુદ્રા વડે સંનિરોધ કરવો ૪

‘આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં સર્વેઽપિ સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયકા પરેષામદ્વયા ભવન્તુ’ આ પ્રકારના મંત્ર પૂર્વક અવગુંઠન મુદ્રા વડે અવગુંઠન કરવું. ૫

છોટિકા પહેલાની માફક જ કરવી. ૬

નીચા મુખપૂર્વક ધેતુમુદ્રાથી અમૃત ઝરાવતાં અધિષ્ઠાયક દેવોને સજીવન કરવા રૂપ અમૃતીકરણ કરવું. ૭

તે પછી અધિષ્ઠાયકોનાં નામ લેવા પૂર્વક પૂજા ગ્રહણ કરાવવી. ૮ તે આ પ્રકારે:—

‘આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં વિદ્યાપીઠપ્રતિષ્ઠિતા ગૌતમપદમતા દેવી સરસ્વતી પૂજાં પ્રતીચ્છતુ સ્વાહા’ આ પ્રકારનો મન્ત્ર અંજલિમુદ્રાપૂર્વક ઉચ્ચારણ કરીને પૂર્વ દિશાના મણિમાં વિદ્યાપીઠ પૂર્વક આદિમાં કે અને સ્વાહા સ્થાનમાં અંતે નમઃ પૂર્વક વાસકેષપ નાખવો. ૧

‘આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં વિદ્યાપીઠપ્રતિષ્ઠિતા માતૃપોત્તરશિખરનિવાસિની સહસ્રમુજા દેવીત્રિ-મુવનસ્વામિની પૂજાં પ્રતીચ્છતુ સ્વાહા’ આ પ્રકારનો મંત્ર અંજલિમુદ્રા પૂર્વક ઉચ્ચારણ કરીને દક્ષિણ યાત્રુના મણિમાં કે પૂર્વક વિદ્યા થી સ્વાહા સ્થાને છેવટે નમઃ પૂર્વક વાસકેષપ કરવો. ૨

આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં મન્ત્રપીઠપ્રતિષ્ઠિતઃ ષોડશસહસ્રયક્ષસ્વામી અતુલબલો વિંશતિમુજો ગણિ-પિટકયક્ષરાજઃ પૂજાં પ્રતીચ્છતુ સ્વાહા’ આ પ્રકારનો મંત્ર અંજલિમુદ્રાપૂર્વક ઉચ્ચારીને પશ્ચિમ યાત્રુના મણિમાં મંત્રપીઠ વડે કે પૂર્વક અને સ્વાહાના સ્થાને અંતે નમઃ બોલીને વાસકેષપ કરવો. ૩

‘આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં ઉપવિદ્યાપ્રતિષ્ઠિતા પદ્મહૃદનિવાસિની ચતુઃષ્ઠિસુરેન્દ્રમનોમોહની સર્વાંગ-ભૂષણધરા જયા-વિજયા-જયન્તી-નન્દા-મદ્રાસમન્વિતા શ્રીદેવી પૂજાં પ્રતીચ્છતુ સ્વાહા’ આ પ્રકારનો મંત્ર અંજલિમુદ્રા પૂર્વક ઉચ્ચારી ઉત્તર યાત્રુના મણિમાં ઉપવિદ્યા અને કે પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અંતે નમો બોલીને વાસકેષપ કરવો. અહીં એવો આમ્નાય છે કે—સુવર્ણના અલંકારોથી વિભૂષિત આગળની શ્રેણીમાં રહેલાં નવ નિધાનો વાળી શ્રીદેવીનું ધ્યાન કરવું. આથી પોતાને તેમજ બીજાને પણ લક્ષ્મી મળે છે.

આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં મન્ત્રરાજપ્રતિષ્ઠિતો થી લઈને પ્રતીચ્છન્તુ સ્વાહા સુધીનો મંત્ર છે.

(આનો મંત્રનો અર્થ:—આં ક્રોં હ્રીં શ્રીં મંત્રરાજથી પ્રતિષ્ઠિત, હાથમાં વજ્રવાળો, ઐરાવણ હાથીના વાહનવાળો, સૌધર્મકલ્પનો ઇંદ્ર શક, હાથમાં ત્રિશૂળ ધારણ કરનાર, વૃષભના વાહનવાળો ઇશાન કલ્પનો ઇન્દ્ર ઇશાન, હાથમાં ચક્રવાળો સનતકુમારનો ઇંદ્ર શ્રમણ, માહેન્દ્ર કલ્પનો સ્વામી મહેન્દ્ર, અનેક શસ્ત્રવાળો પ્રહલોકનો ઇંદ્ર સૌમનસ, છઠ્ઠા, સાતમા અને આઠમા કલ્પના ઇંદ્રો નામે લાંતક, મહાશુક અને સહસ્રાર, આનત અને પ્રાણત કલ્પનો સ્વામી પ્રાણતેન્દ્ર, આરણ અને અચ્યુત કલ્પનો સ્વામી અચ્યુતેન્દ્ર—આ પ્રકારે દશ વૈમાનિક ઇંદ્રો.

અસુર કુમારના ઇંદ્રો ચમર અને બલી, નાગકુમારનો ઇંદ્ર આઠ કુળના નાગરાજ, હનર ક્ષેત્રવાળા ધરેન્દ્ર અને ભૂતાનંદ, વિદ્યુતકુમારના ઇંદ્રો હરિદાંત અને હરિસ્સર્ણું સુપર્ણકુમારના ઇંદ્રો વેણુદેવ અને વેણુહરી, અગ્નિકુમારના ઇંદ્રો અગ્નિશિખા અને અગ્નિ-માણુવક, વાયુકુમારના ઇંદ્રો વેલંબન અને પ્રહંબન, સ્તનિતકુમારના ઇંદ્રો સુધોષ અને મહાધોષ, ઉદધિકુમારના ઇંદ્રો જલ અને પ્રભ, ક્રીપકુમારના ઇંદ્રો પૂર્ણ અને હૃષ્ટ, દિક્-કુમારના ઇંદ્રો અભિતગતિ અને અભિતવાહન—આ પ્રકારે વીસ ભવનપતિના ઇંદ્રો.

પિશાચના ઇંદ્રો કાલ અને મહાકાલ, ભૂતના ઇંદ્રો મુરુષ અને પ્રતિરુષ, યક્ષના ઇંદ્રો પૂર્ણભદ્ર અને માણિભદ્ર, રાક્ષસના ઇંદ્રો ભીમ અને મહાભીમ, કિનરના ઇંદ્રો કિનર અને કિંપુરુષ, કિંપુરુષના ઇંદ્રો સત્પુરુષ અને મહાપુરુષ, મહોરગના ઇંદ્રો અતિકાય અને મહાકાય, ગધર્વના ઇંદ્રો ગીતરતિ અને ગીતયશા.

અપ્રજાપ્તીના ઇંદ્રો સંનિહિત અને સમાન, પંચ પ્રજાપ્તિના ઇંદ્રો ધાતા અને વિધાતા, ઋષિવાહિતના ઇંદ્રો ઋષિ અને ઋષિપાલક, ભૂતવાહિતના ઇંદ્રો ઇન્દ્રવર અને મહેન્દ્રવર, કહિતેન્દ્રના ઇંદ્રો સુવત્સ અને વિશાલ, મહાકંઠિતના ઇંદ્રો હાસ અને હાસરતિ, કૂંભાંડના ઇંદ્રો શ્વેત અને મહાશ્વેત, પવકના ઇંદ્રો પવક અને પવકપતિ—આ પ્રકારે ગત્રીસ વ્યતર ઇંદ્રો.

જ્યોતિષના ઇંદ્રો ચન્દ્ર અને સૂર્ય એ પ્રકારે ૬૪ ઇંદ્રો તથા રેણુકા, પ્રજાપ્તી, વજ્ર-શૃંખલા, વજ્રાંકુશી, અપ્રતિચક્ર, નરદના, કાલી, મહાકાલી, ગોરી, ગાંધારી, સર્વાંત્રા મહાજ્વાલા, માનવી, વૈરોટ્યા, અચ્યુતા, માનસી, મહામાનસી—આ પ્રકારે સોળ વિદ્યાદેવીઓ. જુઓ ચિત્ર નં. ૧ થી ૧૬

તથા ગોમુખ, મહાયક્ષ, ત્રિમુખ, હૃન્દ્રવર, વૃષ્ણક, કુમ્ભ, માતંગ, વિજય, અન્નિત, બ્રહ્મ, હૃન્દ્રવર, કુમાર, વજ્રમુખ, પાતાલ, કિનર, ગરુડ, ગન્ધર્વ, યક્ષેન્દ્ર, કુએર, વરુણ, ભુકૃદિ, ગોમંથ, પાર્શ્વ, માતંગ—આ પ્રકારે ચોવિશ શાસનયક્ષો. જુઓ ચિત્ર નં. ૧૭ થી ૪૦

તથા અપ્રતિચક્ર, અન્નિતબલા, હરિતારિ, કાલી, મહાકાલી, અચ્યુતા, શાન્તા, ભુકૃદિ, સુતારા, અશોકા, માનવી, પ્રચડા, વિદિતા, અંકુશા, કંદર્પા, નિર્વાણી, ખલા, પારિણી, વૈરોટ્યા, નરદના, ગાંધારી, કૂંભાંડી, પદ્માવતી, સિદ્ધાયિકા—આ પ્રકારે ચોવિશ શાસનદેવીઓ પૂજને ગ્રહણ કરે સ્વાહા જુઓ ચિત્ર નં. ૪૧ થી ૬૪

આ પ્રકારે અંજલિમુદ્રાપૂર્વક ઉચ્ચારણ કરીને મધ્યમાં રહેલા મણિ ઉપર ૩ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અતે નમો બોલીને મંત્રરાજ વડે વાસશેષ કરવો.

વાસગ્રહણથી ગમે કપૂર વગેરેનું ગ્રહણ કરવું અહીં એવો આમનાય છે કે—ચાર ચાર પ્રકારે ઇંદ્રાદિને કલ્પીને ગૌતમસ્વામીની ચારે બાજુએ ચારે દિશામાં સ્થાપવા. આ ગમે સંકલ્પનો વિલાસ છે એ પ્રકારે પૂજા ગ્રહણ કરાવવી.

સૌભાગ્યમુદ્રા, પરમેષ્ઠિમુદ્રા, પ્રવચનમુદ્રા, સુરભિમુદ્રા તેમજ અંજલિમુદ્રા વડે પ્રત્યેક પીઠમાં સૂરિમંત્રનો જાપ કરવો. અહીં એવો આમ્નાય છે કે—સૌભાગ્યમુદ્રામાં બધાં લઘિપદો અને પીઠો હોઈ પૂર્વક સ્વાહા સુધીની પીઠો, પરમેષ્ઠિમુદ્રામાં ૩ પૂર્વક સ્વાહા સુધીની પાંચે પીઠો, પ્રવચનમુદ્રામાં શ્રી પૂર્વક સ્વાહા સુધીની પાંચે પીઠો, સુરભિમુદ્રા અને અંજલિમુદ્રામાં બરાબર રીતે શ્રીઅભયદેવસૂરિથી લઈને ક્રમશઃ આવેલા ૨૨૯ જેટલા અક્ષરોવાળો ગુરુએ આપેલો મંત્ર જપવો. તે પછી સંપૂર્ણ મંત્રનો અથવા મંત્રરાજનો ૧૦૮ વાર જાપ કરવો.

આ પ્રકારે પૂજાગ્રાહણ પ્રક્રિયા પૂર્વક ૧૬મો જાપનો અધિકાર પૂરો થયો.

આ પછી અશ્વમુદ્રાવડે આસનને જરા ચલાવવાથી ક્ષોભણ થાય છે. ૧૭

૩ પૂર્વક આજ્ઞારહિત, ક્રિયાશૂન્ય કે મંત્ર વિનાનું જે કંઈપણ કરાયું હોય તે બધાંની હે દેવ! પરમેશ્વર તમે ક્ષમા કરશો.

આ પ્રકારે ક્ષામણ શ્લોકના પાઠ પૂર્વક ‘ૐ હોં નમોઽસ્તુ ભગવન્ ગૌતમ! સર્વલઘ્વિ-સંપન્ન! પુનરાગમનાય સ્વસ્થાનં ગચ્છ ગચ્છ’ આ પ્રકારનાં મંત્ર વડે વિસર્જનમુદ્રાથી વિસર્જન કરીને બ્રહ્મદ્વારથી હૃદયકમલમાં પાછા લાવવા. બ્રહ્મરંધ્રથી અંદરની નાડીના માર્ગે અશ્વ-મુદ્રાથી ક્ષોભણ કરીને, ૩ પૂર્વક આજ્ઞારહિત, ક્રિયાશૂન્ય કે મંત્રવિનાનું જે કંઈપણ કરાયું હોય તે બધું હે દેવ! પરમેશ્વરો ક્ષમા કરશો.

આ પ્રકારે બોલીને ૩ હોં સર્વેઽપિ સૂરિમંત્રાધિષ્ઠાયકાઃ પુનરાગમનાય સ્વસ્થાનં ગચ્છન્તુ યઃ આ પ્રકારે વિસર્જનમુદ્રાથી વિસર્જન કરી બ્રહ્મરંધ્ર વડે આન્તરનાડીથી હૃદયકમલમાં તે જ પ્રકારે દિશાઓના સ્થિતભાગ કરીને ચાર પ્રકારે કલ્પી પાછા લાવવા. એનાથી ક્ષોભણ, ક્ષામણ અને વિસર્જન સિદ્ધ થાય છે. રુદ્રપદ્મીય ગચ્છવાળા અહીં સૂરિમંત્રાધિષ્ઠાયકારા-ધનાર્થ કરેમિકાવસગં એમ બોલીને સાગરવરગંભીરા સુધી ચાર લોગરસને કાઠિસગ્ગ કરવાનું માને છે. આ પ્રકારે ૧૬ અધિકારો પૂરા થયા.

જાપની પૂર્ણાહુતિ થતાં વિસર્જન ન કર્યું હોય તો પણ અથવા વિસર્જન કર્યા પછી સ્તુતિપાઠ કરવો. સ્તુતિ આ પ્રકારે છે:—પદમપ્પ સુપણ્ડા વિદ્યાય સૂરિણો ગુણનિહિસ્સ ધત્થાદિ સ્તુતિ સૂરિમંત્રકલ્પથી જાણવી.

આ પ્રકારે સૂરિમંત્રાધિષ્ઠાયક સ્તવન પૂરું થયું અને આ પ્રકારે સ્તુતિપાઠનું ૨૦મું દ્વાર પૂરું થયું. તેમજ આ પ્રકારે વિસ્તારથી દેવતાવસર વિધિ વક્તવ્યતા નામનો અધિકાર આઠ-મો પૂરો થયો.

સંક્ષિપ્ત દેવતાવસર વિધિવક્તવ્યતા અધિકાર કહ્યો છે, તે આ પ્રમાણે છે:—

થોડા પાણીથી પવિત્ર થઈ, શુદ્ધ, સાદાં વસ્ત્રો પહેરી, ઇર્ષ્યાપયિકી પ્રતિક્રમી, પૂર્વ દિશા તરફ મુખ રાખી પંજાસને બેસીને આગળ રહેલી દેવમંદિરની ઝોળીને ધરી રાખી ક્ષિપ્રે સ્વાહા આ અક્ષરોથી સકલીકરણ ત્રણવાર કરવું.

‘ૐ નમો અરિહંતાણે ઉદરે રક્ષ, ૐ નમો સિદ્ધાણે લલાટે રક્ષ, ૐ નમો આયરિયાણે શિર્ષે રક્ષ, ૐ નમો ઉવજ્ઞાયાણે કવચં રક્ષ, ૐ નમો લોણે સઙ્ગસાહુણે શસ્ત્રં રક્ષ’—આ પ્રકારના મંત્ર-થી બે હાથવડે તે તે અંગે સ્પર્શ કરવા વડે આત્મરક્ષા કરવી.

‘ૐ નમો અરિહંતાણે, ૐ નમો સિદ્ધાણે, ૐ નમો આયરિયાણે, ૐ નમો ઉવજ્ઞાયાણે, ૐ નમો લોણે સઙ્ગસાહુણે ૐ નમો આગાસગામીણે, ૐ નમો ચારણલઘ્વીણે, ૐ હ- ધ્વઃ નમઃ અનુચિઃશુચિર્મયામિ સ્વાહા’ આ પ્રકારના મંત્રવડે સ્નાન કરીને દેવમંદિરના આવરણને દૂર કરી પાંચ પરમેષ્ઠિનું મહન કરવું.

પહેલાં વાસ(ક્ષેપ)વડે ભૂમિપૂજા કરીને ૐ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અન્તે નમઃ પૂર્વક વિદ્યાપીઠવડે અધિષ્ઠિત કરાયેલી સરસ્વતીવાળા પૂર્વમણિ ઉપર વાસક્ષેપ કરવો.

ૐ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અન્તે નમઃ રાખીને વિદ્યાથી અધિષ્ઠિત ત્રિભુવનસ્વામિની દેવીને દક્ષિણ બાજુના મણિ ઉપર વાસક્ષેપ કરવો.

ૐ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અન્તે નમઃ રાખીને મંત્રપીઠથી અધિષ્ઠિત ગણિપિટક યક્ષ-રાજને પશ્ચિમ તરફના મણિ ઉપર વાસક્ષેપ કરવો.

ૐ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અન્તે નમઃ રાખીને ઉપવિદ્યાથી અધિષ્ઠિત શ્રીદેવીને ઉત્તર તરફના મણિ ઉપર વાસક્ષેપ કરવો.

ૐ પૂર્વક સ્વાહા સ્થાને અન્તે નમઃ રાખીને મંત્રશાળથી અધિષ્ઠિત ૬૪ ઇંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો અને ૨૪ યક્ષિણીઓને અરિહંતસ્વરૂપ મધ્યમણિ ઉપર વાસક્ષેપ કરવો.

સૌભાગ્ય માટે સૌભાગ્યમુદ્રાથી, અધિષ્ઠાયક દેવોને સંજીવન કરવા માટે સુરભિમુદ્રા વડે, કર્મક્ષય માટે પરમેષ્ઠિમુદ્રાવડે, નાના ઉપદ્રવોની શાંતિ માટે ગરુડમુદ્રાવડે, શત્રુના ક્ષય માટે ચક્રમુદ્રાવડે એકએકવાર સમગ્ર મંત્રનું સ્મરણ કરવું. વળી સૌભાગ્યમુદ્રામાં હોં પૂર્વક પીઠનું સ્મરણ કરવું. બાકીની ચાર મુદ્રાઓમાં ૐ પૂર્વક બાધી પીઠનું સ્મરણ કરવું એટલો ભેદ છે.

સમગ્ર મત્રનું ૧૦૮ વાર અથવા ૫૪ વાર કે ૩૬ વાર ત્રિમાધિપૂર્વક સ્મરણ કરવું. મનની સ્થિરતા માટે મસ્તકમા, હૃદયમાં, નાભિમાં બાર કમલનું ધ્યાન કરીને કમળના પત્રે પત્રે એક એક લલિપદનું ચિંતવન કરવું. સ્મરણ કરતાં અક્ષર શુદ્ધિ, અક્ષરસંખ્યા, પીઠોની આરાધનાવિધિ અને અધિષ્ઠાયકોનું સ્મરણ કરવું. ગુરુનો ઉપદેશ જૂઠી જાળ પો-પટની માફક પાક ન કરવો.

આ પ્રકારે સંક્ષિપ્ત દેવતાવસર વક્તવ્યના નામનો નવમો અધિકાર પૂરો થયો.

મહિમા વક્તવ્યતા કહે છે:—

આ સૂરિમંત્ર શ્રીવીરભગવાને ગૌતમસ્વામીને ૨૧૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ આપ્યો હતો. તેમણે તે ૩૨ શ્લોક પ્રમાણ કર્યો. કાળે કરીને ક્ષય થતાં હું પ્રસહસૂરિ સુધી આઠ શ્લોક પ્રમાણનો થશે. આજ્ઞા લંગના પ્રસંગથી પુસ્તકમાં લખાયો નથી. અત્યારે જેટલા પ્રમાણનો છે, તેટલો બધાને લક્ષણમાં આપતાં ઇષ્ટ લઙ્કાશ જતું રહે છે. તેથી લક્ષ્ય પહેલાં પણ ચાર પીઠો આપવી. ઇષ્ટ લઙ્કાશમાં ચાર પીઠવાળા ભગવાન મંત્રરાજનાં પદો આપવાં એ પ્રમાણે ગુરુગોષ્ઠી કહ્યું છે. આના પ્રત્યેક અક્ષરનું વિવરણ અત્યારે કોઈપણ જાણતું નથી. ગુરુમુખથી મેળવેલા કેટલાક આસ્તાયો આ કલ્પમાં લખ્યા છે. આના આરાધક આચાર્ય સૂતકવાળાનું ભોજન, મૃત્યુપામેલાનું ભોજન, રજસ્વલા સ્ત્રીએ અડકેલું ભોજન, મધ અને માંસને ખાનારાનું ભોજન ન ખાવું. બીજા સાધુઓના એઠા પાણીના ણિદુનો સ્પર્શ થતાં તેમને ભોજન ખપતું નથી. એક ગચ્છનો આચાર્ય તે ગચ્છના આચાર્યને જમતાં અડે તો દોષ નથી. બીજે સ્થળે દોષ ગણાય છે.

આ પ્રકારે મહિમા વક્તવ્યતા નામનો દશમો અધિકાર પૂરો થયો.

શ્રી મલધારિ ગચ્છ સૂરિમંત્રકલ્પ સૂર્ય-ચંદ્ર રહે ત્યાં સુધી રહે.

પહેલા લખિયપદમાં અક્ષર ૫, બીજામાં અક્ષર ૭, ત્રીજામાં ૯, ચોથામાં ૯, પાંચમામાં ૮, છઠ્ઠામાં ૧૧, સાતમામાં ૯, આઠમામાં ૧૦, નવમામાં ૮, દશમામાં ૮, અગિયારમામાં ૭ અને બારમામાં ૭ અક્ષરો છે.

‘જમિયં પડંજામિ સા મે વિજ્ઞા પસિજ્ઞા સ્વાહા’ આ મંત્રમાં ૧૭ અક્ષરો છે.

એ જ પ્રકારે પ્રથમ પીઠમાં ૧૧૫ અક્ષર, બીજી પીઠમાં ૩૫ અક્ષરો છે.

કિરિ કિરિ કાલિ માં ૭ અક્ષર, રિ માં ૬ અક્ષર, સિ માં ૬ અક્ષર, હિ માં ૬ અક્ષર, મહા માં ૬ અક્ષરો—આ પ્રકારે ત્રીજી પીઠમાં ૩૧ અક્ષરો છે.

ૐ કિ માં ૫ અક્ષર, પિ માં ૪, સિ માં ૪, હિ માં ૪, હિરિયા માં ૬ અક્ષરો—આ પ્રકારે ચોથી પીઠમાં ૨૩ અક્ષરો છે.

ૐ કિ માં ૫ અક્ષર, પિ માં ૪, સિ માં ૪, હિ માં ૪, આચરિયામાં ૮ અક્ષરો—આ પ્રકારે પાંચમી પીઠમાં ૨૫ અક્ષરો છે. આ પ્રકારે (પાંચે પીઠમાં—૧૭+૧૧૫+૩૫+૩૧+૨૩+૮=) ૨૨૬ અક્ષરો છે.

વળી ૧૧૫, ૩૫, ૩૧, ૨૩, ૨૫ (૧૭+૮=૨૫)=આ પ્રકારે શુદ્ધ મંત્રનો પાઠ કરનારને—સ્મરણ કરનારને બધા પ્રકારની સિદ્ધિ મળે છે.

આ પ્રકારે ઉપનિષદ્-રહસ્યરૂપ અક્ષર શુદ્ધિની સંખ્યાવાળા મંત્રનું આચાર્યે સ્મરણ કરવું.

આ પ્રકારે સૂરિમત્રના વિચાર પૂરે થયો.

આ કૃતિ મલધારિ શ્રી રાજશેખરસૂરિની છે.

સૂરિમત્ર મધ્યગત આભાષ —

શક્તિશાળી સૂર્યના આકારવાળા, હમેશાં સુંદર, કપાળમાં નાના (દ્વિતીયાના) ચદ્રની લેખા વાળા એવા હ્રોંકારનું યોગીએ સ્મરણ કરવું બોધ્યું શુદ્ધો મૈં દં શ્રોં સૌં છૌં પૂર્વક લક્ષ્મી અને સરસ્વતીયુક્ત દેવીએ આપેલા અને બાલ ચંદ્રમાના તેમજ સૂરિના છઠ્ઠા બીજરૂપ આ હ્રોં કાર છે તે વિપુલરાજ યુદ્ધિ અને યુદ્ધિ આપે છે.

બોરુચંદન, મણુશિલિયો પત્થર, ઊંચા પ્રકારનું કુંકમ, તમાલના પાદડાં—આ ચાર ઔષધિઓને સરખે ભાગે લઈ, રૂપવતી, કુલીન, અચુંગિત, ઉત્તર દિશામાં મુખ રાખી બેઠેલી એવી કન્યા પામે પુષ્પાર્કમા પીસાવવા. તે ચૂર્ણ પુષ્પાર્કમા ઉપવાસ કરીને કે આયબિલ કરીને બોજનની પહેલા જ ૧૦૮ વાર મંત્રના જાપથી આચાર્યે મંતરનું તે મત્ર આ પ્રકારે છે —

ૐ નમો જિણાળ, નમો વળ્લસમળાળં નમો વેસવળસ્સ, નમો રચળચૂહાળ, નમો વુળ્લ-મહમાળિમહાળં, નમો સવ્વાળુભૂદળ રચળુત્તરવુળ્લવૂહાળ, નમો અઠ્ઠળ્લહવાદ્દળ સિદ્ધિ-સંતિ-વુદ્ધિ-સિદ્ધાળુમય સિદ્ધવુવવાળં, આદ્ધકમળિજ્જ સ્વાહા” — આ મત્રમાં ૬૨ અક્ષરો ૩ મંત્રેલા તે ચૂર્ણની શુદ્ધિઓ બનાવવી તે શુદ્ધિઓથી ઉપવાસ કરીને દિવસમાં કે ચંદ્રકાળના દિવસે ઠાબા હાથની અનામિકા વડે નીચા મુખે કપાલમાં તિલક કરવું આથી મનુષ્ય, સ્ત્રી, રાષ્ટ્ર બધું પોતાને આધીન થાય છે ત્યાં સુધીની વિશેષતા છે કે તેના અવાજને પણ ઠેાઠ્ઠાળાગતું નથી.

આ પ્રકારે સૂરિમંત્રમાં રહેલા આભાષ પૂરે થયો.

લખિક્ષ્ણ પ્રકારક કલ્પ કહે છે.—

૧, ૐ નમો અરિહતાળ નમો જિણાળં હ્રોં હ્રોં હ્રોં હ્રોં અપ્રતિચક્રે કટ વિવકાય સ્વાહા ।
ૐ હ્રોં અહં અ સિ ળા ર સા હ્રોં હ્રોં સ્વાહા આ બધું પ્રયોજવું આના જાપથી શળની શાંતિ થાય છે ૧.

૨, ૐ નમો અરિહતાળ નમો જિણાળં હ્રોં પૂર્વક ૧૦૮ પુષ્પ વડે જાપ કરવાથી તાવ હટે છે ૨.

૩, જમો પરમોદિ જિણાળ હ્રોં—આના જાપથી માથાનો રોગ નાશ પામે છે ૩

૪, જમો સવ્વોદિ જિણાળ હ્રોં—આના જાપથી આખનો રોગ નાશ પામે છે ૪.

૫, જમો અળતોદિજિણાળ—આના જાપથી કાનનો રોગ નાશ પામે છે ૫

૬, જમો કુટ્ટુદ્દોળ—આના જાપથી શ્વેત, શુભડા અને પેટનો રોગ નાશ પામે છે ૬.

૭, જમો વોજવુદ્દોળ—આના જાપથી શ્વાસ અને હેડકી નાશ પામે છે, ૭

૮, જમો પદાણુસારીળ—આના જાપથી બીજાની સાથે કલહ નાશ પામે છે ૮.

૯, જમો સમિમ્મસોયાળં—આના જાપથી ઉધરસ મટે છે ૯

- ૧૦, નમો પત્તેયલુદ્ધાણં-આના જાપથી (વિવાદમાં) સામાની વિદ્યા હુણાય છે. ૧૦.
- ૧૧, નમો સચંસંલુદ્ધાણં-આના જાપથી કવિત્વ અને પાંડિત્ય પ્રાપ્ત થાય છે. ૧૧.
- ૧૨, નમો બોહિલુદ્ધાણં-આના જાપથી બીજાએ મેળવેલી વિદ્યા એકઠી થાય છે. પર દિવસ સુધી આનો જાપ કરવો. ૧૨.
- ૧૩, નમો હજ્જુમર્દાણં-આના જાપથી શાંતિ મળે છે આનો ૨૪ દિવસ સુધી જાપ કરવો. ૧૩.
- ૧૪, નમો વિહલમર્દાણં-આના જાપથી બહુશ્રુતપણું મળે છે. મીઠું અને ખટાશ વિનાનું ભોજન કરવું. ૧૪.
- ૧૫, નમો ચંદસપુન્ડ્રીણં-આના જાપથી સમગ્ર અંગ શુદ્ધિ મળે છે. ૧૫.
- ૧૬, નમો ચંદસપુન્ડ્રીણં-આનો ૧૦૮ વાર જાપ કરવાથી પોતાના તેમજ બીજાના સિદ્ધાંતનો જાણકાર બને છે. ૧૬.
- ૧૭, નમો અદ્વંનિમિત્તકુસલાણં-આના જાપથી જીવન અને મરણ કાળને જાણે છે. ૧૭.
- ૧૮, નમો વિહવળદ્વિપત્તાણં-આના જાપથી ઇચ્છિત વસ્તુઓ પ્રાપ્ત થાય છે. આનો ૨૮ દિવસ સુધી જાપ કરવો. ૧૮.
- ૧૯, નમો વિજ્ઞાહરાણં-આના જાપથી ઊંચે કે દૂર દેશ સુધી આકાશમાં જઈ શકે છે. ૧૯.
- ૨૦, નમો ચારણાણં-આના જાપથી ચિંતા (ચિંતવેલી) મૂઠીમાંના પદાર્થનું સ્વરૂપ જાણી શકે છે. ૨૦.
- ૨૧, નમો પન્દસમણાણં-આના જાપથી આયુષ્યનો અંત જાણી શકે છે. ૨૧.
- ૨૨, નમો આકાસગામીણં-આના જાપથી આકાશમાં એક યોજનમાત્ર (બીજાને) મોકલી શકે છે. ૨૨.
- ૨૩, નમો આસીવિસાણં-આના જાપથી દ્વેષનો નાશ થાય છે. તે પાર્શ્વનાથના અષ્ટક મંત્રથી થાય. ૨૩.
- ૨૪, નમો દિદિવિસાણં-આના જાપથી સ્થાવર અને જંગમ એવા કૃત્રિમ વિષનો નાશ થાય છે. ૨૪.
- ૨૫, નમો હમ્ગતવાણં-આના જાપથી વાણીનું સ્તંભન થાય છે. ૨૫.
- ૨૬, નમો દિત્તતવાણં-આનો રવિવારથી લઈ ત્રણ દિવસ સુધી મધ્યાહ્ને જાપ કરવાથી સૈન્ય રોકાઈ જાય છે. ૨૬.
- ૨૭, નમો તત્તતવાણં-આના જાપથી મન્તરેલું પાણી પીએ તો અગ્નિ રોકાય છે. ૨૭.
- ૨૮, નમો મહાત્તવાણં-આના જાપથી પાણી રોકાય છે. ૨૮.
- ૨૯, નમો ઘોરતવાણં-આના જાપથી વિષ, સાપના મૌનું ઝેર, વગેરે રોગો નાશ પામે છે. ૨૯.
- ૩૦, નમો ઘોરગુણાણં-આના જાપથી કરોલિયો અને ગર્ભની પીડા વગેરે નાશ પામે છે. ૩૦.

૩૧, જમો ધોરગુણ પરજ્ઞાણં-આના જાપથી હિંસક પશુઓનો ભય દૂર થાય છે. ૩૧.

૩૨, જમો ધોરગુણશ્રદ્ધાચારીણં-આના જાપથી પ્રદારાક્ષસો નાશ પામે છે. ૩૨.

૩૩

૩૪, જમો આમોસહિષ્તાણં-આના જાપથી સમગ્ર દેવોનું અપહરણ થાય છે. ૩૪.

૩૫, જમો જલ્લોસહિષ્તાણં-આના જાપથી મરકી, તિરકાર, ચિત્તની વ્યાકુલતાનો નાશ થાય છે. ૩૫.

૩૬, જમો વિલ્પોસહિષ્તાણં-આના જાપથી હાથીનો મરકી રોગ શમે છે. ૩૬.

૩૭, જમો સર્વોસહિષ્તાણં-આના જાપથી મનુષ્યનો મરકી રોગ નાશ પામે છે. ૩૭.

૩૮, જમો મળવલીર્ણં-આના જાપથી અશ્વનો મરકી રોગ શમે છે. ૩૮.

૩૯, જમો વૃષોવલીર્ણં-આના જાપથી બકરીનો મરકી રોગ શમે છે. ૩૯.

૪૦, જમો કાયવલીર્ણં-આના જાપથી ગાયનો મરકી રોગ શમે છે. ૪૦.

૪૧, જમો અમીયાસવીર્ણં-આના જાપથી સમગ્ર ઉપદ્રવો શમે છે. ૪૧.

૪૨, જમો સર્પસવીર્ણં-આના જાપથી એક દિવસનો, બે દિવસનો, ત્રણ દિવસનો, ચાર દિવસનો, પદર દિવસનો, મહિનાનો કે વર્ષનો વાઘુ વગેરેનો સમગ્ર તાવ નાશ પામે છે. ૪૨.

૪૩, જમો સ્ત્રીરાસવીર્ણં-આના જાપથી દૂધ ભેંતરીને રજ દિવસ સુધી પીએ તો ક્ષય, ખાંસી, ગંડા-માળ વગેરે રોગો નાશ પામે છે. ૪૩.

૪૪, જમો બક્ષીયમહાણસમ્-આના જાપથી આકર્ષણ થાય છે. ૪૪.

૪૫, જમો લોખ સર્વસિદ્ધાયદયાણં-આના જાપથી રાજપુરુષો વગેરે વશમાં થાય છે. ૪૫.

૪૬, ૩ જમો ભગવદો મહર્ષિ મહાવીર વર્જમાણ મુદ્ધિરસીર્ણં-આ જાપથી અવર્યા થતાં ચિત્તને શાંતિ મળે છે. ૪૬.

આ પ્રકારે લખિપદોનાં ૩૧ પ્રકાર કરનારે કલ્પ પૂરે થયો.

“૩ જમો સામણકેવલીર્ણં” આ લખિપદનું ૩૧ કહે છે:—

૩ જમો સામણકેવલીર્ણં સ્વાહા—આ લખિ પદનો લાભ રંગના ધ્યાન વટે, પદ્માસને બેઠીને, પરવાણાની માળાથી ૧૦૦૮ વાર રાત્રે જાપ કરવો. જાપ કર્યા પછી ઠોઠની સાથે બોલવું નહિ. સામાન્ય અટકાવ પણ ન કરવો. જે કાંઈ સદિગ્ધ અર્થને મનમાં રાખી, પવિત્ર બની, સારાં વસ્ત્રો પહેરી, જિજ્ઞાસે સૂતાં, તે અર્થનો નિશ્ચય સ્વપ્નમાં આવીને કોઈ કહે છે. અથવા કોઈ પુરુષ કાંઈપણ અર્થની યાચના કરતાં ન આવે ત્યારે તેને અનુકૂળ કરવાને આ લખિપદ ૧૦૦૮વાર પવિત્ર થઈ, મૌનપણે લાલરંગના ધ્યાનથી પદ્માસને

પન આવે છે અને તેથી ઇષ્ટવસ્તુ મળે છે. જે કંઈ વિચારાય છે તેનો ઉપદેશ મળે છે એવું રહસ્ય છે.

પ્રણવમંત્રના સ્મરણનું કૃપા કહે છે:—

જે કોઈ બે લવાંની વચ્ચે લીલા મણિવર્ણના પ્રણવ—ૐ નું ૧૦૮ વાર, ૧૦૦૮ વાર કે તેથી વધુ સ્મરણ કરે તેને તરત લાભ મળે છે. પૂર્વ તરફ સુખ રાખી, સાદાં વસ્ત્રો પહેરી, પરવાળાની જાપમાળાથી લાલરંગના ધ્યાન વડે રાત્રે જો આ સંપૂર્ણ સૂરિમંત્રને ૧૦૮ વાર સ્મરે તો રાતદિવસના મધ્ય ભાગમાં કહેલો દેવ જાણે આકર્ષાયો હોય તેમ આવે છે. અંચલગચ્છીય સૂરિમંત્રનો આમનાય કહે છે:—

ૐ હ્રીં નમઃ થી લઈને ૐ હ્રીં સ્વાહા સુધી ૪૫+૪૨+૪૪=કુલ ૧૩૧ અક્ષરોનો વાચનાચાર્યમંત્ર છે. પ્રવર્તિનીનો પણ આ જ મંત્ર છે.

આ પ્રકારે અંચલગચ્છીય આમનાય પૂરો થયો.

નાંદીપદ ૫, તેમાંના અક્ષરો ૪૫, સાથે મન્ત્રાક્ષરોના અક્ષરો ૮૬ એ મેળવતાં કુલ ૧૩૧ થાય છે. કહ્યું છે કે—પાંચે નાંદીપદોમાં ૪૫ અક્ષરો છે. મન્ત્રાક્ષરોમાં ૮૬ છે—એમ કુલે મળીને બધા ૧૩૧ અક્ષરો છે.

પ્રથમ પીઠ વડે લખિધપદોની અક્ષરસંખ્યા કહે છે:—

સૂરિમંત્રમાં સાત મેરુવાળી ચંદ્રવાચનામાં પાંચ પીઠો છે. તેમાં પહેલી પીઠમાં ૧૬ લખિધપદો છે. તેમાં પહેલા પદમાં ૫ અક્ષર, બીજામાં ૭, ત્રીજામાં ૯, ચોથામાં ૮, પાંચમામાં ૯, છઠ્ઠામાં ૧૧, સાતમામાં ૬, આઠમામાં ૯, નવમામાં ૧૦, દશમામાં ૯, અગિયારમામાં ૭, બારમામાં ૧૦, તેરમામાં ૭, ચૌદમામાં ૭, પંદરમામાં ૧૫, સોળમામાં ૧૪—આ પ્રકારે બધાં લખિધપદોમાં કુલે મળીને ૧૪૩ અક્ષરો છે. તે પછી ણસિં સર્વેસિં થી લઈને પસિજ્ઞવ સુધી ૨૯ અક્ષરો છે. આ પ્રકારે પ્રથમ પીઠમાં કુલ ૧૭૨ અક્ષરો છે. અહીં કર્મના નિવારણ માટે લખિધપદો અને પીઠો પરમેષ્ઠિસુદ્રા અથવા સુદ્રા વિના ૐ હ્રીં શ્રીં રહિત કેવળ સ્મરવાં; એવો આમનાય છે, બીજાક્ષર હ્રીં રહિત લખિધપદોની સંખ્યા કહી છે.

આ પ્રકારે પ્રથમ પીઠ પૂરી થય.

બીજી પીઠમાં—ૐ નમો મગવજોથી લઈને વિજ્ઞા સુધી ૨૩ અક્ષરો છે. આ બાહુબલી વિદ્યા સ્વપ્ન માટે છે. તે પછી વગ્ગુ વગ્ગુથી લઈને મહુમહુરે સુધી ૨૨ અક્ષરો છે. આ સૌભાગ્ય વિદ્યા કહેવાય છે. તે પછી હિલિ હિલિ કિલિ કિલિ એમ આઠ અક્ષરો બીજે નંદિ કહેલાં હોવા છતાં પોતાના ગુરુના કહેવાથી કહ્યાં છે. તે પછી ફિરિ કાલિથી લઈને આયરિય કાલિ સુધી ૩૦ અક્ષરો છે. આ પ્રકારે બીજી પીઠમાં બધા અક્ષરોની સંખ્યા ૯૩ છે.

આ પ્રકારે બીજી મહાવિદ્યાપીઠ પૂરી થય

તે પઠી ત્રીજી ઉપવિધાપીઠમાં—ઈરિયાપથી લઈને કાલિ મહાકાલિ સુધી ૩૫ અક્ષરો છે.

આ પ્રકારે ત્રીજી પીઠ પૂરી થઈ

ચોથી મંત્રપીઠ—તેમા ઈરિ ઈરિ કાલિથી લઈને આયરિય આયરિય કાલિ સુધી ૪૬ અક્ષરો છે.

આ પ્રકારે ચોથી પીઠ પૂરી થઈ

પાંચમી મંત્રરાજ પીઠ—તેમા ઈરિ મેરુથી લઈને ૩૦ અક્ષરો અને સ્વાહાના ગણુતા ૩૨ અક્ષરો છે

આ રીતે સમગ્ર શ્રી સૂરિમંત્રમા અક્ષર ૩૭૮ તેની શ્લોક સખ્યા ૧૧ અને ૨૬ અક્ષરો થાય છે

આ અપ્રકારે અંચલગચ્છમા શ્રી સૂરિમંત્રના આગ્નાય સાંખ્યા સમય સુધી જય પામ્યા. હવે ઉપાધ્યાયમંત્રના અક્ષરો કહે છે:—

ૐ નમો અરિહંતાણંથી લઈને સન્નિસાહુણં સુધી ૩૮ અક્ષરો છે

ૐ નમો ઓહિજિનાણંથી લઈને મહા મહાવિજ્ઞા સુધી ૭૪ અક્ષરો છે

વીરે વીરેથી લઈને ૐ હ્રીં સ્વાહા સુધી ૪૮ અક્ષરો છે

આ પ્રકારે ઉપાધ્યાય મંત્ર છે મહાસરગ્યો માટે પણ આ મંત્ર છે, આના સમગ્ર અક્ષરો ૧૫૫ છે

પરમેષ્ઠિ પદમા ૩૮ અક્ષરો, નાદીપદમા ૭૪ અક્ષરો, વિદ્યા અક્ષરમા ૪૩ અક્ષરો બધા મળીને ૧૫૫ અક્ષરો છે

સૂરિમંત્રપદની આલેખન વિધિ કહે છે:—

સૂરિમંત્રપદમા સાત ઠોઠા કરવા પહેલા ઠોઠામા ચોવિશ ઠોઠા છે, તેમા ચોવિશ જિનેશ્વરો મૂકવા

બીજા ઠોઠામા ૧૮ ઠોઠાઓ બનાવવા તેમા સોળ ઠોઠામા ૧૬ લઘિ પદો મૂકવા સત્તરમા ઠોઠામા સા મે વિજ્ઞા પસિજ્ઞા સ્વાહા મૂકવું અઠારમા ઠોઠામા વિજ્ઞાણ પીઠ મૂકવું આ પ્રકારે બીજા ઠોઠામા અઠારે ઠોઠાઓના મુખ્ય મંત્રના બધા અક્ષરો ૧૬૦ વિજ્ઞાણ પીઠ એ પ્રકારે પીઠનું નામ છે

વળી ત્રીજા ઠોઠામા અગિયાર ઠોઠા બનાવવા તેમા પ્રથમમા ૐ શ્રી હન્દ્રમૂતયે નમ થી લઈ અગિયારે ઠોઠામા અગિયારે ગણુધરને નમસ્કાર આલેખવા

ચોથા ઠોઠામા ૐ નમો મગ્ગઓ વાહુષલિમ્સ વળ્હસમણસથી લઈને આયરિય કાલિ સ્વાહા સુધી મહાવિદ્યા પીઠ આલેખવી આવવયમા નત્રાક્ષરના ૬૭ અક્ષરો છે અને મહાવિદ્યાપીઠ એ પીઠનું નામ છે

પાંચમા કોઠામાં ૩ ફરિયાણ કિરિયાણ થી લઈને કાલિ મહાકાલિ સ્વાહા સુધી ઉપવિદ્યા પીઠ આલેખવી. જાતિ પુષ્પો વડે ૧૨૦૦૦નો આ સારસ્વત મંત્રનો જાપ કરવો. આ કોઠામાં સ્વાહા સુધીના મુખ્ય મંત્રના અક્ષરો ૩૮ જાણવા. તેમાં જે ‘ઉપવિદ્યાપીઠ’ છે, તે પીઠનું નામ છે. તેમાં જે જાપ વગેરે સૂચવ્યા છે તે કોઠાને પૂરવા માટે છે. અથવા મંત્રાક્ષરના સ્વરૂપને જાણાવવા માટે છે; એમ જાણવું.

વળી છઠ્ઠા કોઠામાં ૩ ફરિ ફરિ કાલિ કિરિ કિરિ કાલિથી લઈને આયરિય આયરિય કાલિ સ્વાહા સુધીની મંત્રપીઠ આલેખવી. આ કોઠામાં મુખ્ય મંત્રના ૪૮ અક્ષરો છે. ‘મન્ત્રપીઠ’ એ પીઠનું નામ છે.

વળી સાતમા કોઠામાં ૧૦૦૦૦૦ જાપ કરવો. મુખ્ય મંત્રના ૩૩ અક્ષરો છે. તે પછી ‘મન્ત્રરાજ’ એમ પીઠનું નામ આલેખવું. તેમાં જાપનું પ્રમાણ કોઠાના આઠી સ્થાનને પૂરવા અથવા જાપનું પ્રમાણ જાણવા માટે છે. વળી મધ્યમાં સિંહાસનના ઉપર કમલમાં ખેઠેલી શ્રીગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ આલેખવી. મૂર્તિની ઉપર ખંને જાળુએ ૩૩ હ્રીં શ્રીં આ પ્રકારે મંત્રરાજના ત્રણ અક્ષરો આલેખવા. ડાબી જાળુએ શિવ શાન્તિતુ-ષ્ટિ[પુ]ષ્ટિ: કુરુ કુરુ સ્વાહા આ પ્રકારના અક્ષરો આલેખવા. તેમજ મૂર્તિની ચારે જાળુએ ચારે દિશામાં ૬૪ ઇંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો અને ૨૪ ચાક્ષિણીઓને સ્થાપવા માટે ચારે ભાગે અંકો મૂકવા. જેમ ચારે દિશામાં સોળ, સોળ વાળો અંક લખાય તેમ મૂકવા. બધાં મળીને ૬૪. આ પ્રકારે બધે આલેખવું.

આ પ્રકારે આ સૂરિ મંત્ર પટ લખવાનો વિધિ પૂરો થયો.

સૂરિ મંત્રના પટના આલેખનમાં અંચલગચ્છીય આમ્નાય કહે છે:—

પાંચે પીઠમાં લખેલા બધા મંત્રાક્ષરોની સંખ્યા ૪૦૭ પ્રમાણની જાણવી. સાત મેરુવાળી ચંદ્રવાચનનામાં જે બધા અક્ષરોની સંખ્યાનું પ્રમાણ છે તે ૩૭૬ છે. તેમાં ૩ અને દરેક પીઠની અંતે સ્વાહાના અક્ષરોની ગણતરી કરી નથી. તેનું કારણ ત્યાં સ્વયં કહેલું જ છે. આ પટમાં યોગ્ય સ્થાને ૩ અને દરેક પીઠની અંતે સ્વાહા ના અક્ષરોની ગણતરી કરતાં એટલો વધારો જાણવો. જ્યારે આ સૂરિમંત્ર પટમાં લખાય ત્યારે ૪૦૭ અક્ષર પ્રમાણનો લખવો. જ્યારે ચંદ્રવાચના પ્રમાણે લખવો હોય તો ૩૭૬ અક્ષરનો આલેખવો. આ પ્રકારનું રહસ્ય છે.

શ્રી અંચલગચ્છમાં શ્રીસૂરિમંત્ર પટલેખનનો આમ્નાય લાંબા કાળ સુધી જય પામે અને લક્ષ્મી કરો.

તે પછી ત્રીજી ઉપવિદ્યાપીઠમાં—ઈરિયાળથી લઇને કાલિ મહાકાલિ સુધી ૩૫ અક્ષરો છે.

આ પ્રકારે ત્રીજી પીઠ પૂરી થઈ

ચોથી મંત્રપીઠ—તેમાં ઈરિ ઈરિ કાલિથી લઇને આયરિય આયરિય કાલિ સુધી ૪૬ અક્ષરો છે.

આ પ્રકારે ચોથી પીઠ પૂરી થઈ

પાંચમી મંત્રરાજ પીઠ—તેમાં ઈરિ મેરુથી લઇને ૩૦ અક્ષરો અને સ્વાહાના ગણુતાં ૩૨ અક્ષરો છે.

આ રીતે સમગ્ર શ્રી સૂરિમંત્રમાં અક્ષર ૩૭૮ તેની શ્લોક સંખ્યા ૧૧ અને ૨૬ અક્ષરો થાય છે.

આ અપ્રકારે અંચલમંચલમાં શ્રી સૂરિમંત્રનો આગ્નાય લાંબા સમય સુધી જય પામે. હવે ઉપાધ્યાયમંત્રના અક્ષરો કહે છે:—

ૐ નમો અરિહંતાળથી લઇને સર્વસાહજ સુધી ૩૮ અક્ષરો છે.

ૐ નમો ઓદિજિણાળથી લઇને મહા મહાવિજ્ઞા સુધી ૭૪ અક્ષરો છે.

વીરે વીરેથી લઇને ૐ હ્રીં સ્વાહા સુધી ૪૩ અક્ષરો છે.

આ પ્રકારે ઉપાધ્યાય મંત્ર છે. મહાત્તરાઓ માટે પણ આ મંત્ર છે, આના સમગ્ર અક્ષરો ૧૫૫ છે.

પરમેષ્ઠિ પદમાં ૩૮ અક્ષરો, નાંદીપદમાં ૭૪ અક્ષરો, વિદ્યા અક્ષરમાં ૪૩ અક્ષરો બધાં મળીને ૧૫૫ અક્ષરો છે.

સૂરિમંત્રપદની આલેખન વિધિ કહે છે:—

સૂરિમંત્રપદમાં સાત કોઠા કરવા. પહેલા કોઠામાં ચૌવિશ કોઠા છે, તેમાં ચૌવિશ જિનેશ્વરો મૂકવા.

બીજા કોઠામાં ૧૮ કોઠાઓ બનાવવા. તેમાં સોળ કોઠામાં ૧૬ લગ્નિધ પદો મૂકવાં. સત્તરમા કોઠામાં સા મે વિજ્ઞા પસિજ્ઞાત સ્વાહા મૂકવું. અઠારમા કોઠામાં વિજ્ઞાળ પીઠ મૂકવું. આ પ્રકારે બીજા કોઠામાં અઠારે કોઠાઓના મુખ્ય મંત્રના બધા અક્ષરો ૧૬૦ વિજ્ઞાળ પીઠ એ પ્રકારે પીઠનું નામ છે.

ત્રીજી કોઠામાં અગિયાર કોઠા બનાવવા. તેમાં પ્રથમમાં ૐ શ્રી હન્દ્રમૂતયે નમઃ થી લઈ અગિયારે કોઠામાં અગિયારે ગણુધરને નમસ્કાર આલેખવા.

ચોથા કોઠામાં ૐ નમો મગવઓ વાહુવલિસ્ત પળ્હસમળસ્સથી લઇને આયરિય કાલિ સ્વાહા સુધી મહાવિદ્યા પીઠ આલેખવી આવલયમાં નંત્રાક્ષરના ૬૭ અક્ષરો છે. અને મહાવિદ્યાપીઠ એ પીઠનું નામ છે.

પાંચમા કોઠામાં ૩ ઇરિયાઈ કિરિયાઈ થી લઈને કાલિ મહાકાલિ સ્વાહા સુધી ઉપવિદ્યા પીઠ આલેખવી. જાતિ પુષ્પો વડે ૧૨૦૦૦નો આ સારસ્વત મંત્રનો જાપ કરવો. આ કોઠામાં સ્વાહા સુધીના મુખ્ય મંત્રના અક્ષરો ૩૮ જાણવા. તેમાં જે ‘ઉપવિદ્યાપીઠ’ છે, તે પીઠનું નામ છે. તેમાં જે જાપ વગેરે સૂચવ્યા છે તે કોઠાને પૂરવા માટે છે. અથવા મંત્રાક્ષરના સ્વરૂપને જાણાવવા માટે છે; એમ જાણવું.

વળી છઠ્ઠા કોઠામાં ૩ ઇરિ ઇરિ કાલિ કિરિ કિરિ કાલિથી લઈને આયરિય આયરિય કાલિ સ્વાહા સુધીની મંત્રપીઠ આલેખવી. આ કોઠામાં મુખ્ય મંત્રના ૪૯ અક્ષરો છે. ‘મન્ત્રપીઠ’ એ પીઠનું નામ છે.

વળી સાતમા કોઠામાં ૧૦૦૦૦૦ જાપ કરવો. મુખ્ય મંત્રના ૩૩ અક્ષરો છે. તે પછી ‘મન્ત્રરાજ’ એમ પીઠનું નામ આલેખવું. તેમાં જાપનું પ્રમાણ કોઠાના ખાલી સ્થાનને પૂરવા અથવા જાપનું પ્રમાણ જાણવા માટે છે. વળી મધ્યમાં સિંહાસનના ઉપર કમલમાં બેઠેલી શ્રીગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ આલેખવી. મૂર્તિની ઉપર બંને બાજુએ ૩ હ્રીં શ્રીં આ પ્રકારે મંત્રરાજના ત્રણ અક્ષરો આલેખવા. ડાબી બાજુએ શિવ શાન્તિતુ-ષ્ટિ[પુ]ષ્ટિ: કુરુ કુરુ સ્વાહા આ પ્રકારના અક્ષરો આલેખવા. તેમજ મૂર્તિની ચારે બાજુએ ચારે દિશામાં ૬૪ ઇંદ્રો, ૧૬ વિદ્યાદેવીઓ, ૨૪ યક્ષો અને ૨૪ ચાક્ષિણીઓને સ્થાપવા માટે ચારે ભાગે અંકો મૂકવા. જેમ ચારે દિશામાં સોળ, સોળ વાળો અંક લખાય તેમ મૂકવા. બધાં મળીને ૬૪. આ પ્રકારે બધે આલેખવું.

આ પ્રકારે આ સૂરિ મંત્ર ૫૮ લખવાનો વિધિ પૂરો થયો.

સૂરિ મંત્રના ૫૮ના આલેખનમાં અંચલગચ્છીય આમ્નાય કહે છે:—

પાંચે પીઠમાં લખેલા બધા મંત્રાક્ષરોની સંખ્યા ૪૦૭ પ્રમાણની જાણવી. સાત મેરુવાળી ચંદ્રવાચનનામાં જે બધા અક્ષરોની સંખ્યાનું પ્રમાણ છે તે ૩૭૬ છે. તેમાં ૩ અને દરેક પીઠની અંતે સ્વાહાના અક્ષરોની ગણતરી કરી નથી. તેનું કારણ ત્યાં સ્વયં કહેલું જ છે. આ ૫૮માં યોગ્ય સ્થાને ૩ અને દરેક પીઠની અંતે સ્વાહા ના અક્ષરોની ગણતરી કરતાં એટલો વધારો જાણવો. જ્યારે આ સૂરિમંત્ર ૫૮માં લખાય ત્યારે ૪૦૭ અક્ષર પ્રમાણનો લખવો. જ્યારે ચંદ્રવાચના પ્રમાણે લખવો હોય તો ૩૭૬ અક્ષરનો આલેખવો. આ પ્રકારનું રહસ્ય છે.

શ્રી અંચલગચ્છમાં શ્રીસૂરિમંત્ર ૫૮લેખનનો આમ્નાય લાંબા કાળ સુધી જય પામો અને લક્ષ્મી કરો.

માયાળીજ કલ્પ

માયાળીજની આરાધના વિધિ છ યે કર્મોની જણાવે છે:—તેમાં ત્રણે પ્રકારે—મન, વચન અને કાયા એ—શુદ્ધ બનવું. બ્રહ્મવ્રત ધારણ કરવું. એક વખત જમી, સ્નાન કરી, શરીરે પવિત્ર વસ્ત્રોથી વિભૂષિત બની, પૂર્વ દિશા કે ઉત્તર દિશામાં મુખ રાખી સ્થિર આસને બેસીને કે મૂરસીમૂતવાત્રી સર્વમૂતહિતે મંત્રથી જૂમિશુદ્ધિ કરવી. કે અમલે વિમલે આ મંત્રથી બધા અંગે સ્પર્શ કરવા પૂર્વક સ્નાન કરવું. કે વિશુન્નફલિત્રે મહાં આ મંત્રથી બે ભુલજોના મધ્ય ભાગમાં સ્પર્શવા—પૂર્વક કદમપદ્મન કરવું. કે અમલાય મંત્રથી હૃદયે સ્પર્શ કરવા પૂર્વક હૃદય શુદ્ધિ કરવી. ક્ષિપ કે સ્વાહા, હા સ્વા કે પ ક્ષિ મંત્ર વડે પાંચે અંગે સ્પર્શવા પૂર્વક અંગ રક્ષા કરવી. કે કુરુકુલ્લે સ્વાહા, હા સ્વા હલે કુ રુ કુ કે આ મંત્રથી સાત સ્થાને સ્પર્શવા—પૂર્વક સકલીકરણ કરવું.

આ વિધિને પૂર્ણ કરી દેખને દૂર કરવામાં હું ચોપદંત કદ્દ આ પ્રકારે યોજવું. વશીકરણમાં ઘપટ અને શત્રુના નાશમાં એજ પ્રકારે પ્રથમ સ્વાહા પ્રયોજવું. અને શાંતિ અને પુષ્ટિમાં સ્વાહા યોજવું.

પંડિત માણસ શાંતિને માટે રક્ષક, પરવાળા, મોતી, સુવર્ણ, પુત્રજીવીથી બનાવેલાં મણિઓની માળા વડે ૧૦૮ વાર જપ કરે છે. ૧

મોક્ષ, ભૂતપ્રેત કાઢવું, શાંતિ, વશીકરણ અને આકર્ષણ વગેરેમાં જે કમશઃ જપ પામે, તે આઠે આંગળીનાં કામણ-ટુંમણને અંગુઠા વડે ચલાવે છે. ૨

દિવસના પૂર્વભાગમાં વશીકરણ કર્યો, દિવસના મધ્યભાગમાં પ્રીતિના નાશ માટેનાં કર્યો, દિવસના ઉત્તરભાગમાં ઉચ્ચાટન અને મંથાકાળે મારણ કર્યો થાય છે. ૩

શાંતિ માટેનાં કર્યો અર્ધશત્રિએ, પ્રભાતમાં પૌષ્ટિક કર્યો, વશીકરણના કર્યો માટે કહ્યું તે પ્રમાણે ડાબે હાથે કરવાં. ૪

પ્રભાતના સૂર્ય જેવો લાલ, સફેદ, પૂત્ર, પીળો અને કાળા વર્ણોવાળું, ધ્યાન આકર્ષણ, વશીકરણ, શાંતિ, વિદ્વેષનના આરાધન સમયે અનુક્રમે કરવું. ૫

આ પ્રકારે સમગ્ર સ્થિતિ કરી, અથવા ચાર પદોને ગુપ્તપણે બરાબર પ્રજ્ઞાતન કરેલા કાયા ઘડા ઉપર ખોદીને કે તાંબાના પતરા ઉપર ખોદીને કુંકુમવાળા સાધિયા ઉપર રહેલા માયાળીજ—દ્વી ને સ્થાપી, પહેલા ખૂણામાં ગૂંઝાણાપિપતયે નમઃ એવા અક્ષરની સ્થાપના પૂર્વક ગણપતિને પૂજવા. બીજા ખૂણામાં મૂષ્ટકનાથાય નમઃ આ પ્રમાણે બટકનાથની પૂજા કરવી. ત્રીજા ખૂણામાં નૃંદુર્ગાયે નમઃ આ પ્રકારે દુર્ગોદેવીની પૂજા કરવી. ચોથા ખૂણામાં શૌં ક્ષેત્રપાલાય નમઃ આ પ્રમાણે ક્ષેત્રપાલની પૂજા કરવી.

આ પ્રકારે સમગ્ર અધિષ્ઠાયકોની પૂજા કરીને કરેલા દીવાનું ઉદ્દ્યોધન કરવું. માયા-
ળીજની ઉપર એ નારિયેળજીને ધરી દીપની શિખામાં દષ્ટિ રાખીને જાપ કરવો. વચ્ચે વચ્ચે
દ્રાક્ષના રસનું તર્પણ કરવું. પટની ઉપર આ પ્રકારે હમેશાં જાપ ક્રમથી એક લાખ વાર સુધી
જાપ કરી પૂર્ણાહુતિ સમયે દશાંશથી હોમ કરવો. તેની આ પ્રકારે વિધિ છે:—

માટીનો ગોળ ટુંક બનાવી મધ્યમાં છ ખૂણાવાળા ચંત્ર સહિત તામ્રપત્રને મૂકીને
ચોખ્ખા, સાકર અને દૂધ વડે ભાર જેવડી ગોળીઓ બનાવી હોમ કરવો. જેરનાં લાકડાંનું
સમિધ નવ આંગળનું રાખવું.

આ પ્રકારે હોમવિધિ પૂરો થયો.

કેદીને છોડાવવા માટે શુકલ ધ્યાનપૂર્વક કેદી ઉપર અમૃતની વર્ષા ચિતવવી. કે હોં
વપટ્ આ પ્રકારે લાલ ધ્યાનથી ચિતવવું; આથી જગતના વશીકરણની સિદ્ધિ મળે છે. હોં
આ મંત્ર શત્રુતામાં ધૂમ્ર ધ્યાનથી, કે હોં ફટ્ આ મંત્ર ઉચ્ચાટનમાં કાળા ધ્યાનથી, કે હોં
સંવૌષટ્ આ મંત્રથી આકર્ષણમાં સંધ્યા જેવા અરુણવર્ણી ધ્યાનથી, કે હોં ત્વાહા આ મંત્રથી
શાંતિ કાર્યમાં ચંદ્રની જ્યોત્સ્ના જેવા ધ્યાનથી, કે હોં સ્વઘા આ મંત્રથી યોષ્ટિક કામમાં
ઉજ્જવળ ધ્યાનથી, કે હોં ઘે ઘે આ મંત્રથી મારણ કાર્યમાં કાળા ધ્યાનથી ચિતવન કરવું.
જાપ માળા અરીઠાની બનાવવી.

હોંકાર કલ્પ

શિવ પાવંતી વચ્ચે આ પ્રકારનો સવાદ થયો:—

હોં કારનુ શુ રહ્ય છે ? એવું મને કુતહલ હોવાથી તમે કહો. અત્યારે માયાળીજનો નિર્ણય સાબળવાની મારી ઇચ્છા છે. ૧

હે સુદરી ! દેવોને પણ કુર્વણ, પ્રહા, ઈન્દ્ર, વિષ્ણુ અને દેત્યોથી પણ ગુપ્ત એવો ૧ મોટો પ્રશ્ન પૂછ્યો છે. ૨

હે શોભના ! વિષ્ણુ વિના મેં કોઈને આ રહસ્ય કહ્યું નથી ૩

હે દેવી ! યકારથી આઠમુ આ બીજ મસ્તકે બિંદુથી વિગ્રુપિત છે અને ચોથા સ્વરથી યુક્ત રેફવાગુ છે આને મોટા મંત્રોમાં રાજ સમાન ગણેલું છે. ૪

આનો દશ હજાર વાર જાપ કરવાથી ભૂતો સિદ્ધ થાય છે, તે વિના યતા નથી. વીશ હજારના જાપથી પ્રતો અને ત્રીશ હજારના જાપથી વેતાલો, ચાલીસ હજારના જાપથી પિશાચો, પચાસ હજારના જાપથી વક્ષ અને રાક્ષસો, સાઠ હજારના જાપથી ગંધર્વો, મિત્તેર હજારના જાપથી કિન્નરો, એંશી હજારના જાપથી કાબ્ય બનાવવાની શક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે. નેવુ હજારના જાપથી બધા દેવતાઓ સિદ્ધ થાય છે એમાં સશય નથી. ૫-૭

હે દેવી ! હાળ પ્રમાણ જાપ કરવાથી ઈંદ્ર સિદ્ધિ મળે છે હે શ્રેષ્ઠ મુખી ! આનાથી બીજુ વર કે મત્રવિદ્યા નથી ૮

આ જ મોટી શક્તિ અને મૂળ છે એમ હું કહું છું આ વિષ્ણુએ પણ માયાની શક્તિથી જ લોકોને મુગ્ધ બનાવ્યા છે ૯

આનુ ધ્યાન કરનારને કરુ (અનિષ્ટ) થતું નથી જે મનુષ્ય એકાગ્ર ચિત્તે નાસાગ્ર દૃષ્ટિ રાખીને સમાધિપૂર્વક હમેશા જાપ કરે છે તેને સ્થાવર જંગમ એવુ કોઈપણ ઉગ્ર વિષ, જવાહા, ગર્હભ, વિરોદ્ધાટક, વાયુ, શીતળા વગેરે વિવિધ પ્રકારના ઉત્કટ તાવ, તેર જાતના નિનિપાત, વધ, ખંવાન વગેરે તેમજ બીજા સિંહ, વાઘ અને ચોર વગેરેના બધા ઉપદ્રવો સૂર્યના ઉદય થતા અધકાર શમે તેમ શાન્ત થાય છે. ૧૦-૧૨

હે દેવના ઇંદ્રોને પણ વત્સલ ! આનુ ધ્યાન કરવાનું હું કહું છું તે સાબળ ૧૩

આ ધ્યાન રક્ષટિકતા જેવું નિર્મળ અને ભરફના મમૂક જેવું છે. એ વિષનો નાશ કરે છે અને જલદીથી મુક્ત કરે છે ૧૪

હે શ્રેષ્ઠમુખી ! જે મનુષ્ય ચોનિના મધ્ય જાગમાં લાલ રંગનું એનું ધ્યાન કરે તે ઉર્વશી અને રબા જેવી મુખ્ય દેવીઓને પણ આકર્ષણ કરે છે, તો બીજી સ્ત્રીઓનું તો કહેવું જ શું ? ૧૫

વળી એ મનુષ્ય અંતઃપુરમાં રહેનારી રાજરાણી જે હોય એવી વસ્ત્ર અને અલંકારથી વિભૂષિત થએલીને પણ હરી લાવે છે એમાં સંદેહ નથી. ૧૬

હે સુંદરી ! જે મનુષ્ય એને કંઠે રાખી પીઠું ધ્યાન કરે છે તે સ્તંભન, ક્ષોભ તેમજ વિશેષ પ્રકારના વિવાદને પણ કરે છે. ૧૭

ઇંદ્ર સરખો શત્રુ હોય તો પણ જે મનુષ્ય શત્રુઓના હૃદયમાં કાગડાની પાંગની માફક આને ધારણ કરે છે તે તેને ઉગેડી નાંખે છે એમાં શંકા નથી. ૧૮.

હે શ્રેષ્ઠ મુખી ! જે મનુષ્ય નાલિ પ્રદેશમાં કાળું ધ્યાન કરે તે યમરાજ સરખા મનુષ્યને પણ નિશ્ચયે મારી નાખે છે. ૧૯

હે પ્રિયા ! અત્યંત ગુપ્ત એવો આ મર્મ હું તને કહું છું. કુશિખ્યને આ આપવો નહિ પણ સુશિખ્યને આપવો. ૨૦

જેનું દર્શન પણ દુષ્ટ છે એવા પાપયુદ્ધિવાળા દુરાચારીને, બીજાનું દ્રવ્ય ચોરી લેવામાં લાગેલા કે હિંસા અને બીજાના દોષ જોવામાં તત્પર હોય તેને આ મર્મ ન આપવો. પણ બ્રહ્મચર્ય અને દયામાં તત્પર મનુષ્યને આપવો. આ હ્રીં કાર ગધી સિદ્ધિઓ આપનારો તેમજ ભોગ અને મોક્ષને દેનારો છે.

આ પ્રકારે હ્રીં કાર કલ્પ પૂરો થયો.

હ્રીં કારની વિધિ કહે છે:—

ૐ હ્રીં નમઃ આ હ્રીં નામની આલેખન વિદ્યા છે. આનો ઉપચાર આ પ્રકારે છે—કૃષ્ણ પક્ષની આઠમ કે ચૌદશને દિવસે ઉપવાસ કરીને શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મોટી પૂજા કરી, દેવના જમણા હાથે પક્ષાસને બેસીને જોવા પ્રકારના પુષ્પો વડે ૧૨૦૦૦ નો નામ કરવો. તેથી એ સિદ્ધ થાય છે. પછી ત્રણે સંધ્યાએ ૧૦૮ વાર જે જપે છે તે સાત દિવસોમાં ત્રણ અંથો ગ્રહણ કરી શકે છે, વળી સાતવાર મંત્રીને કાગડાઓ ન બોલતા હોય ત્યારે છ મહિના સુધી પાણી પીએ તો તે માણસ કવિ અને સમગ્ર શાસ્ત્રનો જ્ઞાણકાર બને છે. હમેશાં જપ કરવાથી ગદ્યા માણસોને પ્રિય થાય છે. મુદ્રાને અંજલિમાં બાંધીને જપે તો ચોર પણ બંધાઈ જાય છે. રાજકુળમાં પ્રવેશતાં જપે તો રાજાને પ્રિય બને છે. બકરીના લોહીથી જેનું નામ લખીને મનુષ્યની જોખરીને સળીથી વીંધીને તપાવે તો તે માણસ વશ થાય છે. અજતાથી અંગૂઠો લેખીને તરવાર કે દર્પણમાં ત્રિશુળ હાથમાં રાખેલી દેવીને આવેલી જુએ છે, અથવા સરસ્વતીને જુએ છે. વળી બીજા જે પૌત્ર, પૌત્રીને ચાર કે સાતવાર મંત્રીને તરવાર કે દર્પણમાં બતાવે તો તે ગદ્યા જોઈ શકે છે. આ વિદ્યા ગદ્યા કાર્યો કરાવનારી છે.

નારિકેલ કલ્પ

ૐ હ્રીં શ્રીં હ્રીં હ્રીં ષ્ઠાક્ષાય મગવતે મૂરુપાય સર્વયુગેશ્વરાય ત્રૈલોક્યનાથાય મર્વકામ-
દ્રવાય નમઃ આ પ્રકારનો મંત્ર છે.

જે જટા અને એક નેત્રવાળું નારિયેલ પૃથ્વીમાં સમગ્ર ઇન્દ્રિય વસ્તુઓ આપનારું
દોવાથી સિનામણી જેવું કલ્પ છે.

જે ઐત્ર મહિનાની અષ્ટમીએ ગતાં પુષ્પો વડે ૧૦૮ વાર લક્ષ્મીબીજથી ભપ કરવો.
વા-વાર સ્મરણ કરવું. ઘેર જે પૂજે તેને બધા પ્રકારની ઇષ્ટ ચિદ્ધઓ મળે છે. તે નાલિ-
યેના પ્રક્ષાલન કરેલા પાણીને જે કોઈ વંધ્યા પીએ તો તેને પુત્રની પ્રતિ થાય છે. ૩ હ્રીં
નમઃ આ મંત્રથી પ્રથમ નારિયેલને બધા પ્રકારની સુગંધીવાળાં સમગ્ર પુષ્પો વડે પૂજીને
૧૨૦૦૦ અક્ષતનો ભપ કરી એક રંગી ગાયના દૂધથી ખીર બનાવી ઋતુ ગ્નાન કર્યો પછી
બોજન કરવું. ઉપવાસ કર્યો પછી આ કાર્ય કરવું. એક મોટું ભાંજીલી ફળ લાવી તેને ભાંજીને
આપવું. તેથી વંધ્યાને પુત્ર મળે છે. પરંતુ ઋતુના ત્રણ દિવસે સ્નાન કર્યો પછી આની ગંધ
સુગંધથી સુખ ગર્ભવાળી સ્ત્રી પ્રસવ કરે છે. આના પૂજનથી લક્ષ્મી સ્થિર બને છે. આને
દિવાળીમાં પૂજવાથી તેના ગામમાં ચએલા વિવાદમાં જીતે છે. આની દુકાનમાં સ્થાપના
કરવાથી વેપાર વધે છે. આને માયાબીજ વડે ભપ કરવો. હમેશાં દિવાળીમાં શ્વેત પુષ્પોથી
ભપ કરવો. પૂજથી પૂજ કરનારના ઘરમાં બધા ઉપદ્રવો નાશ પામે છે. પૂજેલા આ
નારિયેલનું દર્શન કરવાથી શાંતિ, જૂન, પિશાચ વગેરેના દોષો વત્કાલ નાશ પામે છે. આના
પૂજનથી ધરમાં જે કોઈ દુષ્ટ પુદ્ગલો હોય તેની શાંતિ કરનારાં બને છે. બહુ શું કહેવું
જે વિદ્વાન પુરુષના ઘરમાં એક નેત્રવાળું, જે જટા વાળું પાકેલું નારિયેલ હોય તો તે સિ-
નામણી જેવું કહેવું છે. ફળના પ્રભાવથી આમાન્ય રીતે પોતાને ઉચિત ધાન્યવાળો બને
છે. એક નેત્રવાળાનો પ્રયોગ કરતાં તે શ્રદ્ધિ કરનારો, પ્રસવ આપનારો, જટાવાળો દોવાથી
દુર્જય રોગને જીતવા વગેરેનું કાર્ય કરે છે. કલિકાલમાં તે કલ્પવૃક્ષ સમાન છે, ત્યારે
સુગાન્નરમાં તો તે ધનવાન અને શક્તિશાળી છે.

આ પ્રકારે નારિકેલ કલ્પ છે. સમગ્ર પ્રકારના ધન ધાન્યવાળો, રાજ્યમાં માન
પામનારો અને ઘરમાં લક્ષ્મીવાળો બને છે. તેને ઉપસર્ગો યતા નથી. બધાં જે દુઃખનો પાર
કરનાર બને છે.

આ પ્રકારે નારિકેલ કલ્પ પૂરો થયો. શ્રી ગુણસમુદ્સરિને નમસ્કાર થાઓ.

સોળ વિધાઓ

(૧) રોહિણી, (૨) પ્રજ્વલિત, (૩) વજ્રશંખધારી, (૪) વજ્રાંકુશી, (૫) અપ્રતિયક્ષા, (૬) પુરુષદત્તા.

સોળ વિધાદેવીઓ

(૭) કાલી, (૮) મદાનની, (૯) ગોરી, (૧૦) ગાધારી, (૧૧) મદાન્તાલા, (૧૨) માનવી.

સોળ વિદ્યાદેવીઓ

(૧૩) વૈરોટયા, (૧૪) અચ્છુતા, (૧૫) માનસી, (૧૬) મહામાનસી.

ચિત્ર ૧૭ ગોમુખ યક્ષ

ચિત્ર ૧૮ મહાયક્ષ.

ચિત્ર ૧૯ ત્રિમુખ યક્ષ.

ચિત્ર ૨૧ તુંબરુ યશ

ચિત્ર ૨૨ કુમ્ભ યશ

ચિત્ર ૨૩ ભારંગ યશ

ચિત્ર ૨૪ વિશ્નુ યશ

ચિત્ર ૨૫ અબ્જિત યજ્ઞ

ચિત્ર ૨૬ પ્રહ્લ

ચિત્ર ૨૭ ઈશ્વર (મનુજ) યજ્ઞ

ચિત્ર ૨૮ કુમાર (સુરકુમાર) યજ્ઞ

ચિત્ર ૨૯ ૫૭મુખ યશ

ચિત્ર ૩૦ ૫૮મુખ યશ

ચિત્ર ૩૧ ૬૧મુખ યશ

ચિત્ર ૩૨ ૬૨મુખ યશ

ચિત્ર ૩૩ ગંધર્વ યક્ષ

ચિત્ર ૩૪ યક્ષેન્દ્ર

ચિત્ર ૩૫ કુબેર યક્ષ

ચિત્ર ૩૬ વરુણ યક્ષ

ચિત્ર ૩૭ બુકરી યક્ષ

ચિત્ર ૩૮ ભોમિષ યક્ષ

ચિત્ર ૩૯ પાશ્વ યક્ષ.

ચિત્ર ૪૦ ભાલગ યક્ષ

ચિત્ર ૪૧ ચક્રેશ્વરીદેવી

ચિત્ર ૪૨ અનિતાદેવી

ચિત્ર ૪૩ દુરિતારિદેવી

ચિત્ર ૪૪ કાલિકાદેવી

ચિત્ર ૪૫ મહાકાલીદેવી

ચિત્ર ૪૬ અમ્બુનાદેવી

ચિત્ર ૪૭ શાંતાદેવી

ચિત્ર ૪૮ ભવાણી (ભૂકુટી)

ચિત્ર ૪૬ સુતારાદેવી

ચિત્ર ૫૦ અંશોકાદેવી

ચિત્ર ૫૧ શ્રીવત્સા (માનવી) દેવી

ચિત્ર ૫૨ ચંડા (પ્રચંડા) દેવી

ચિત્ર ૫૩ વિજ્યા (વિદ્યા) દેવી

ચિત્ર ૫૪ ભંડુશાદેવી

ચિત્ર ૫૫ પત્તગા (ક્રોડપા) દેવી

ચિત્ર ૫૬ નિવાણીદેવી

ચિત્ર ૫૭ અચ્યુતા (બલા) દેવી

ચિત્ર ૫૮ ધારણીદેવી

ચિત્ર ૫૯ પેરોઝાદેવી

ચિત્ર ૬૦ અચ્યુતા (વરદા) દેવી

चित्र ६१ गांधारीदेवी

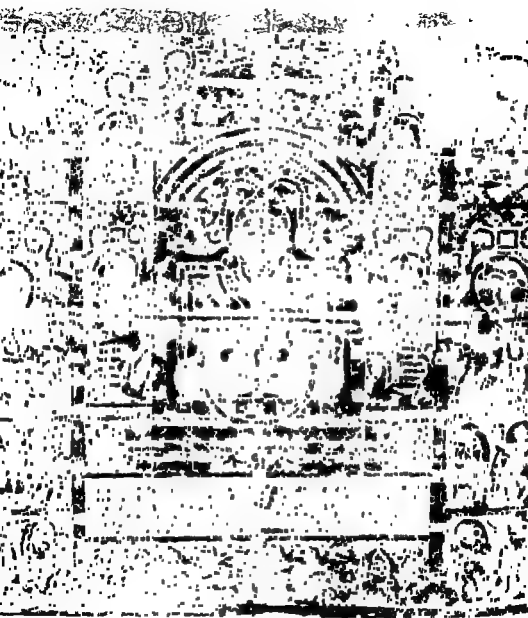
चित्र ६२ अंजिका (कुम्भाक्षी) देवी

चित्र ६३ पद्मावतीदेवी

चित्र ६४ सिद्धायिकादेवी

श्री वर्धमानविद्यानो पट
(पदरमो सेको)

શ્રી સિંહતિલકસૂરિ વિરચિત શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાકલ્પનો અનુવાદ

શ્રીવીર ભગવાનને નમસ્કાર કરીને ઉપાધ્યાય અને મહત્તર વગેરેને યોગ્ય એવો છ ખૂણાના બીજવાળો “શ્રીવર્ધમાન વિદ્યાયંત્ર” હું કહું છું. ૧

શ્રીસૂરિમંત્રવાળી સૌભાગ્યવિદ્યાથી અલગ કરાયેલાં કેટલાંક સ્તુતિપદોથી યુક્ત પર-મેષિની પાંચ વિદ્યાઓ છે. ૨

૩ વીરે આ પ્રકારનાં બે સુખવાળાં બીજથી યુક્ત વજ્રવાચના (શ્રીવજ્રસ્વામીએ કહેલી વાચના) છે, તે ઉપાધ્યાય વગેરેને માટે “વર્ધમાનવિદ્યા” નામે કહેવાઇ છે. ૩

પોતે કરેલા આંદીના પતરા ઉપરના વહીપદને સુગંધી પુષ્પો-રસોથી અને ઊંચા પ્રકારના સુવર્ણ અને દુર્વા (ગરૂ)થી બનાવેલી કલમ વડે છ ખૂણા આલેખવા. ૪

મધ્યમાં વિષ્ણુ, મહેશ અને બ્રહ્માના વર્ણથી ઉત્પન્ન થએલું શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનનું બીજ (સ્થાપતું) અને તેની મધ્યમાં માયા-હ્રીંકાર (આલેખવો), તેની મધ્યમાં વિશ્વના શરીરરૂપ પ્રભુવ-ૐકાર આલેખવો. ૫.

શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનના બીજ-અર્હમ્ ના મસ્તકસુકુટમાં હ્રાદિ ત્રણ વર્ણો ક્રમશઃ આલેખવા. તેમાં પહેલો છટ્ટા સ્વર (હ્રીં) થી યુક્ત, માથે ણિંદુ (અનુસ્વાર)વાળો હૂં અને બીજે વિસર્ગવાળો હઃ આલેખવો. ૬

વળી ત્રીજો કળાયુક્ત શૂન્યવાળો અને ચોથા સન્ધ્યક્ષરથી યુક્ત એવો હ્રાં આલેખવો. અને તે પછી નમઃ શ્રી વર્ધમાનસ્વામિને સ્વાહા આ પ્રકારના અક્ષરોવાળી સભા બનાવવી. ૭

(૩ હ્રીં અર્હ હૂં હઃ હ્રાં નમો વર્ધમાનસ્વામિને સ્વાહા આટલા અક્ષરો આલેખ્યા પછી)

છ ખૂણામાં ક્રમશઃ ૩ વીરે વીરે જયવીરે મહાવીરે સેળવીરે વદ્ધમાળવીરે જયે વિંજયે જયન્તે અપરાજિવ સર્વવૃત્સિદ્ધે નિવ્રુણ મહાળસે મહાબલે સ્વાહા આ પ્રકારના મંત્રાક્ષરોને સરખે ભાગે વિભાગ કરીને છ ખૂણામાં આલેખવા. આ પંચાનની (પંચસુખી) વિદ્યા “સૂરિવિદ્યા” નામે કહેવાય છે. ૮-૧૦

કહું છે કે,—શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના સુખથી ઊંચે સ્વરે નીકળેલા જિનેશ્વર ભગવાનના આગમ રૂપ ઉત્પત્તિ, નાશ નેધ્રુવ (ઉત્પાદવ્યય-ધ્રૌવ્યયુક્તં સત્)ને સાંભળીને ઉત્તમ બુદ્ધિવાળા ગણધરોએ તેની વ્યાખ્યા કરી. તેમાં પહેલાં ગૌતમ નામના ગણધરે સારસ્વત મંત્રથી

(સમુદ્ર સમાન) ઉદ્ભવિત વિદ્યા, જેમા અનેક પ્રકારના તત્ત્વો હતા, તેને સમજવા માટે (નોકા સમાન) “શ્રીવર્ધમાનવિદ્યા” નામની વિદ્યા રચી ૧૧

તે વિદ્યા છ ખૂણવાળા યત્રમા મુકવામા આવી, તેનું સ્વરૂપ વિષ્ણુ, બ્રહ્મા અને મહેશના નામ રૂપ મનવાળું હતું તે શાત બાપ અને મોક્ષપદના સારમૂલ તત્ત્વવાળું કહેવાય છે જેના મધ્યભાગમા મોક્ષપદની સફાતિ માટે નેપથ્યરૂપે માયાબીજ-હ્રી આલેખાયું છે અને તેની મધ્યમા સાધક મનુષ્યનું આ પ્રભુપ પદ કે આલેખાયેલું છે ૧૨

અહીં મનના મસ્તક ઉપર મણિમય મુકુટ સ્વરૂપે દ્વાદશ ત્રણ વર્તો છે તેમા પ્રથમ વર્તુ શૂન્યવાળો અને છઠ્ઠા સ્વરથી શુક્લ છે એટલે દૂ છે બીજો વર્તુ વિસર્ગવાળો એટલે ૬ છે તે પછી ત્રીજો વર્તુ અનંત સ્વર બૌવાળો અને સમગ્ર શરીર ઉપર બિંદુવાળો એટલે હ્રી છે અન્તપદમા સ્વાહા શબ્દ હોય છે અને સ્વાહા પહેલા નમો વર્ધમાનસ્વામિને પદ મુકવામા આવે છે [અર્થાત્ કે હ્રી અર્હ દૂ દૂ હ્રી નમો વર્ધમાનસ્વામિને સ્વાહા આ પ્રકારે મત્રનું સ્વરૂપ છે] ૧૩

છ ખૂણામા વીરે એ પ્રકારની દ્વિરુક્તિવાળો અને જયા પૂર્વક વીર (અર્થાત્ વીરે વીરે જયવીરે મહાવીરે સેનવીરે વદ્ધમાળવીરે જયે વિજયે જયન્તે અપરાજિય સઘ્વદ્ધસિદ્ધે નિવ્વુણ મહાણસે મહાવલે સ્વાહા) આ પ્રકારના શબ્દોથી શુક્લ આ મત્રનો પવિત્ર યત્ર શ્રેષ્ઠ છે તેનું યોગીશ્વરો રાતઠહાડો ધ્યાન કરે છે આ વિદ્યાથી દેવો ને પશુ કુતૂહલપૂર્વક ઈચ્છવા યોગ્ય લીલા-વિલાસવાળી અને મનોરમ અતુલ લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય છે ૧૪

આ પ્રકારે પ્રાચીન વાણી છે.

મત્રાક્ષરોનું માહાત્મ્ય

વિશ્વના ઉત્પત્તિએત્રરૂપ સર્પાકૃતિવડે કુડલાકારવાળો અકાર છે તેથી પર જે ૬ છે, તે કલ્યાણકારક અને પોતાના આત્મસ્વરૂપે ચોલે છે એ રીતે અર્હમ્ કહેવાય છે ૧૫

બીજાઓ પ્રાચે યત્રમા કુડલસ્વરૂપ જન્મભૂમિ રહિત ૬ માને છે અર્હમ્ એ પ્રકારની ગણના પછી ત્રણ રત્નોનો આશ્રય કરેલો હોય છે અથવા દૂવાની નીચે (કલમમા) ત્રણ રત્નો હોય છે ૧૬

૨ થી પર ૬ ના નસે ખૂલે જેમ મહાદેવના (મસ્તક પરના) અર્ધ ચંદ્ર સાથે બિંદુ સાથે આગ્રહ હોય છે અને જે મહાદેવના અગ્નિસ્વરૂપ આખના બીજા નામે જોળખાય છે, તે આશાચક્રમા જોવાય છે ૧૭

ત્રણ ખૂણના શબ્દો કે લક્ષિત છે તેમા ૬ પ્રાણરૂપ શક્તિવાળો અને ચંદ્રકળારૂપ ચંદ્ર નાદીમા બિંદુવાળા શિવનું જે ધ્યાન કરે છે તેને વશીકરણની પ્રાપ્તિ થાય છે ૧૮ અથવા,—છ ખૂણાના સ્થાનમા રહેલા માયાબીજ-હ્રી નું ધ્યાન રકુલિંગરૂપે કરવું જોઈએ

આથી છ ખૂણામાં અથવા દેહમાં સ્ત્રીઓને તો (એ ણીજ) તરત વશ થાય છે. ૧૯

અ અને ઉ પછી જે મૂ છે તે ઉપાધિ રહિત, ચૈતન્ય કળાવાળો, શરીરે શૂન્ય-રૂપ અને નાદના શબ્દથી ઉચ્ચારણ કરાય તેવો છે. આ રીતે પ્રણવ-ૐ જિનેશ્વર ભગવાનના સિદ્ધસ્વરૂપી આત્મા જેવો છે. ૨૦

યદ્યપિ ત્રણ ણીજોનો અર્થ ગણધર મંત્રમાં કહેવાયો છે, છતાં અહીં દિશાસૂચનરૂપે આલેખ્યો છે. હવે લેખનવિધિ કહે છે. ૨૧

આલેખન વિધિ-

છ ખૂણાની મધ્યમાં ઑં ક્રૌં હ્રીં ૐ અને તે પછી બપ્પે હ્ર ક્રમશઃ મસ્તકરહિત બારે સ્વરવાળા આલેખવા. આ પ્રકારે હ્ર વર્ણ ૧૧ [હ્રં બે હોવાથી] થાય છે. ૨૨

અર્થાત્—બધા ખૂણે ઑં ક્રૌં હ્રીં ૐ આલેખવા. તેમાં પહેલા ખૂણામાં હ્રં હ્રાં, ણીજમાં હ્રિં હ્રીં ત્રીજામાં હ્રું, હ્રૂં, ચોથામાં હ્રેં હ્રૈં, પાંચમામાં હ્રોં હ્રૌં, અને છઠ્ઠામાં હ્રં હ્રઃ આ પ્રકારની આલેખના થાય.

બધા સ્વરોમાં પ્રથમ જિનપતિ અને ગૌતમસ્વામીના ણીજવડે, ગૌતમસ્વામી અને વીર ભગવાનને બાર પર્વદા સભાની મધ્યે રહેલા હોય તેમ ધ્યાન કરવું. અને અંતે નમઃ સ્વાહા શબ્દોનું ઉચ્ચારણ કરવું. ૨૩

સૃષ્ટિની માફક ગોળ રેખાની વચ્ચે છ વિભાગ કરવા અને તેમાં ૐ હ્રીં હ્રં વીરાય સ્વાહા તેમજ ણીજ ત્રણ પદોમાં (હ્રં ના સ્થાને હ્રું) આલેખવું. ૨૪

શ્રીવીર ભગવાનની પૂજાથી જેમને અધિષ્ઠિત કર્યા હોય તેમના બપ એક હજાર બપ પ્રથમ કરવા. સિદ્ધિને માટે ૧૦૮ વાર અક્ષતોથી બપ કરતાં અક્ષીણકોશતા પ્રાપ્ત થાય છે. (અર્થાત્ તેનો ભંડાર ખાલી થતો નથી.) ૨૫

એ પછી ચાર ખૂણા કરીને અગ્નિ વગેરે ચાર ખૂણામાં જયે વિજયે જયન્તે અને અપરાજિતે આલેખવું. ૨૬

નામની પહેલાં પ્રણવ-ૐ માયા-હ્રીં તેમજ અંતે ઑં હ્રીં ં ઃ ની સાથે એકેક એવા ચાર હ્ર આલેખવા અને ક્રમશઃ સ્વાહા બધાની સાથે લખવો. ૨૭

જ્યા વગેરે ચારે દેવીઓ સિદ્ધ થતાં સ્વદેશમાં જાય અને પરદેશમાં વિજય મળે છે. તેમાં વાદીથી વિજય મળે છે અને ણીજ વિષયમાં મનુષ્યોને અને—જય અને વિજય પ્રાપ્ત થાય છે. ૨૮

તે પછી ચાર ખૂણા અને ચાર દ્વારવાળું વિશ્વ સ્વરૂપ વલય કરીને આ પ્રકારે “વર્ધમાન વિદ્યા” આલેખવી. ૨૯

ૐ હ્રીં નમો અરિહંતાં ૫ । ૐ હ્રીં નમો ભગવતો અરિહંતસ્સ મહદ્ મહાવીરવદ્માન-

સામિત્સ સિદ્ધાંત મે ભગવદ્ [મહર્ષિ] મહાવિજ્ઞા । ૩ વીરે વીરે મહાવીરે જયવીરે સેનવીરે
વદ્ધમાળવીરે જયે વિજયે જયન્તે અપરાજિએ અણિદ્ર ૩ હ્રીં સ્વાહા ।

પરમેષ્ઠીના પાચે પદોને ૩ હ્રીંની સાથે ગણુતા ૪૫ વર્ણો થાય છે અને ૩ હ્રીં
નમ ઇત્યાદિથી લઈને આ વિદ્યાના અંત સુધીના વર્ણો ૪૨ થાય છે તે પછી મંત્રના
૫+૧૨+૬+૨+૩+૩+૫+૪+૨+૨=૪૪ વર્ણો છે બધાએ વર્ણોના (૪૫+૪૨+૪૪=૧૩૧
અક્ષરો થાય, તેને અનુષ્ટુપ્ સ્તોત્રવાળા ૩૨ અક્ષરે ભાગ હેતા ગણીએ તો) આર સ્તોત્ર
અને ૩ વર્ણો બાકી રહે છે ૩૧

આ વિદ્યા અતિશયવાળા (તીર્થ ક્ષેત્રવાળા) ચૈત્યમા વાચનાવાચ્ય અને પ્રવર્તિતીને
શુભ દિવસે આપવી, જે તેમને બધા કાર્યો સિદ્ધ કરનારી નિવડે છે ૩૨
ઉપાધ્યાયવિદ્યા—

૩ હ્રીં નમો અરિહતાળ ૫ । ૩ હ્રીં નમો ભગવતો અરિહંતસ્સ મહર્ષ મહાવીરવદ્ધમાળ-
સામિત્સ સિદ્ધાંત મે ભગવદ્ મહર્ષ મહાવીરવદ્ધમાળસામિત્તી મહાવિજ્ઞા ॥

પરમેષ્ઠીના પાચ પદોને ૩ હ્રીંની સાથે ગણુતા ૪૫ વર્ણો થાય છે ૩ હ્રીં નમ
ઈત્યાદિથી લઈને અંત સુધીના વર્ણોની સંખ્યા ૪૫ થાય છે ૩૩

૩ હ્રીં વીરે વીરે ૩ હ્રીં મહાવીરે મહાવીરે ૩ હ્રીં જયવીરે જયવીરે ૩ હ્રીં સેનવીરે
સેનવીરે ૩ હ્રીં વદ્ધમાળવીરે વદ્ધમાળવીરે ૩ હ્રીં જયે જયે ૩ હ્રીં વિજયે વિજયે ૩ હ્રીં જયન્તે
જયન્તે ૩ હ્રીં અપરાજિએ અપરાજિએ ૩ હ્રીં સર્વદૃસિદ્ધે નિવ્યુએ મહાનસે મહાબલે સ્વાહા ॥

બે ભિ બીજોના પુનરુચ્ચારણ થડે આ વિદ્યાના ૯૧ વર્ણો થાય છે આ પહેલાના
વર્ણોને મેળવતા છ સ્તોત્ર સંખ્યામા ૩ વર્ણો બાકી રહે છે ૩૪

અક્ષ (સ્થાપનાવાચ્ય) અને નિપદ્યા (ઉપાશ્રય)ની સાથે ઉપાધ્યાયપદને યોગ્ય યં વી
આ સમગ્ર કાર્ય સાધનારી વિદ્યા યોગ્ય શિષ્યને આપવી ૩૫

અહીં વિશેષ વિદ્યા પછી કહે છે આવાચ્ય તુલ્ય યતિ ભારેની વિદ્યા—

૩ હ્રીં હ્રીં નમો જિણાળ ૧, ૩ હ્રીં નમો ઓદિજિણાળ ૨, ૩ હ્રીં નમો પરમોદિજિણાળ ૩,
૩ હ્રીં નમો સર્વોદિજિણાળ ૪, ૩ હ્રીં નમો અણતોદિજિણાળ ૫, ૩ હ્રીં નમો કુદ્ધપુદ્ધીળ ૬, ૩ હ્રીં
નમો પયાણુસારીળ ૭, ૩ હ્રીં નમો સંમિત્તસોયાળ ૮, ૩ હ્રીં નમો ચંદ્રસપુન્ડ્રીળ ૯, ૩ હ્રીં
નમો અદ્ભુતમળાળ ૧૦, ૩ હ્રીં નમો વિઠ્ઠલ્લગ્નદ્વિદ્વપાળ ૧૧, ૩ હ્રીં નમો વિજ્ઞાહરાળ ૧૨, ૩ હ્રીં
નમો પદ્મ(જ્ઞ) સમણાળ ૧૩, ૩ હ્રીં નમો આગાસગામિણીળ ૧૪, ૩ હ્રીં ક્રોં ક્રોં ચૈં ચૈં સ્વાહા ॥

ચોદ સ્તુતિપદોવાળી આ વિદ્યા આદિ, મધ્ય અને અંત સુધી ગણુધર બીજથી
યુક્ત છે આ વિદ્યા મહોપાધ્યાયે આવાચ્યપદની યોગ્યતાવાળા મુનિને આપવી ૩૬

૮+૯+૧૧+૧૦+૧૧+૯+૧૦+૧૦+૧૧+૧૪+૧૩+૯+૧૦+૧૦+૮=૧૫૩ વર્ણોની
સંખ્યા આ વિદ્યામંત્રમા ॥ ૩૭

સ્તુતિપદોનું ક્રમ—

હવે યતિને દેવા યોગ્ય સ્તુતિપદોનું ક્રમ કહીશ. આ વિદ્યાનું ૧૦૮ વાર ધ્યાન કરવાથી ચારે બાજુની શુદ્ધિ થાય છે. ૩૮

પહેલા સ્તુતિપદથી વિશ્વચિકા નાશ પામે છે. બીજા પદથી તાવ રોકાય છે. ત્રીજા પદથી માથાનો રોગ નાશ પામે છે. ચોથા પદથી આંખનો રોગ દૂર થાય છે. પાંચમા પદથી કાનનો રોગ મટે છે. છઠ્ઠા પદથી શૂળનો રોગ શાંત પામે છે. સાતમા પદથી જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થાય છે. આઠમા પદથી દૂરદર્શીપણું મળે છે. નવમા પદથી પોતાનાં અને બીજાનાં આગમો જાણી શકાય એવું બહુશ્રુતપણું આવે છે. દશમા પદથી ચોવીશ દિવસના ધ્યાન વડે જીવિત પ્રાણીઓનું જ્ઞાન થાય છે. અગિયારમા પદથી ચોવીશ દિવસનું ધ્યાન, પાંચ પ્રકારની પૂજા અને રાતા કણુવીરના જાપથી ઇચ્છિત વસ્તુ મળે છે. બારમા પદથી આકાશગામી થવાય છે. તેરમા પદથી ચંદ્રપ્રભ સ્વામીના મંદિરમાં સ્વેત કણુવીરના જાપથી આયુષ્યનું જ્ઞાન થાય છે. ચૌદમાથી આકાશમાં એક યોજન સુધી જઈ શકાય એવી શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. આ બધામાં તપઃક્રિયા અને વિકથા રહિતપણે ધ્યાન કરવાનું કહેલું છે. ૩૯-૪૪

અપ્રતિચકા ચંત્રમાં અને ગણુધર મંત્રમાં આની હકીકત વિસ્તારથી કહેલી છે. અહીં તો માત્ર દિશારૂપે સૂચવ્યું છે. ચંત્રનું પૂજન કરવાથી મહાસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. ૪૫

ૐ હ્રીં શ્રીં ધૃતિ-કીર્તિ-બુદ્ધિ-લક્ષ્મી સ્વાહા ॥

ચાર પત્રવાળા નાભિપદ્મના મધ્યમાં ત્રણ બીજ યુક્ત શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આકૃતિ મૂકવી અને ચારે પત્ર ઉપર ધૃતિ, કીર્તિ, બુદ્ધિ અને લક્ષ્મીને સ્થાપીને ધ્યાન કરવાથી યથાર્થ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. ૪૭

મહોપાધ્યાય અને સૂરિઓને આ તેર વર્ણુવાળી વિદ્યા નિવારણુ ન કરી શકાય તેવો યશ કરનારી અને હાનિ તેમજ મોહનો નાશ કરનારી કહેલી છે. ૪૮ વળી,

ૐ નમો ભગવતો અરિહંતસ્સ મહદ્ મહાવીરચદ્ધમાણસામિસ્સ સિજ્જમ્મે ભગવદ્ મહદ્ મહાવિજ્જા ॥ ૐ વીરે મહાવીરે જયવીરે સેણવીરે વદ્ધમાણવીરે મહાનંદણે સિદ્ધે સિદ્ધવ્વરે સિદ્ધવીણે અણિહણે નાયવોસે સારવન્ને ઘોસસારે પરમે પરમસુહણે જયે વિજયે જયંતે અપરાજિણે સંવુત્તમે પરમપયપયત્તે સ્વાહા ॥

ૐ નમો થી વિજ્જા સુધીના વર્ણુ ૪૧ છે. તે પછી ૫+૧૨+૧૨+૨+૨૪+૩+૫+૨+૬+૫+૪+૭+૨=૮૮ આ પ્રકારે બાવીશ પદોના વર્ણુ ૮૮ થાય છે. તેમાં અગાઉના ૪૧ ઉમેરતાં ૧૨૯ની ગણતરી થાય. ૪૯

આ પ્રકારે ચાર સ્તોત્ર અને એક અધિકવર્ણવાળો મત્ર મહત્તર-મહત્તરને આપવો
આ અતિશય વિદ્યા છે તેથી પદવી વિનાના ઠોઠ્ઠ યતિ માત્ર માટે નથી ૫૦

આની મધ્યમા આ ત્રણે વિદ્યાઓ ચાર ખૂણા ઉપર માથે ગોળાગાર કરીને પૂર્વ
આદિ ચાર દરવાજાના ક્રમથી આવેળવી હવે તે વિદ્યાઓ કહે છે ૫૧

જિનખીજની અદર પ્રણવ-૩, તેની મધ્યે હોં પુરમા અવશેષ રહે છે તેનો પુસ્તકની
સમાપ્તિ કરતા ૧૦૮ વાર જાપ કરવો ૫૨

માયા-હોંની અદર જિનખીજ, તેની મધ્યમા ૩ પુરમા અવશેષ રહે છે તેનો
સૌભાગ્યને માટે હમેશા રક્ષા ધ્યાનથી ૧૦૮ વાર જાપ કરવો ૫૩

પ્રણવ-૩ ની અદર જિનખીજ, તેની મધ્યે હોં પુરમા અવશેષ રહે છે, તેનો ઇતિ
(સાત) અને મારિની શાંતિ માટે શ્વેત ધ્યાનથી હમેશા ૧૦૮ વાર જાપ કરવો ૫૪

માયા-હોં અને પ્રણવ-૩ની મધ્યે જિનેશ્વર ભગવાન, તેનાથી જે પૂર્વની માફક
અવશેષ રહે, તેનો ૧૦૮ વાર જાપ કરતા અને જોનો કેશપાશ અરણ્યવર્ણનો કરતા તે
વશ થાય છે ૫૫

૫૨ થી ૫૫ સ્તોત્રોમાં જે અવશેષ કહ્યું છે તેનાથી હૂં હૂં હોં નમો વર્દમાનસ્વામિને
એટલું સૂચવાયું છે

મધ્ય અક્ષરોથી જે કહેવાયું છે, તે આમ્નાયપૂર્વક છે પણ કાર્યવશથી સમુપવાળો
પણ કહેવાય ૥ આમા તો માત્ર ગુરુ જ પ્રમાણ છે ૫૬

આને પૃથ્વીમહાળથી ઢાકી દેવા હવે પૂર્ણ યત્નવિધિ, જેમા છ ખૂણાની અદર
વિદ્યાના અક્ષરોની મખ્યા અને પદોની સખ્યા છે, તે કહીશ ૫૭
યત્ન વિધિ-

છ ખૂણાની વિદ્યાના અક્ષરો ૧૭ છે તે અક્ષરોની સાથે છ ખૂણામા લખેલા કુલ
વર્ણો ૭૧ થાય છે ૫૮

ઉપાધ્યાય અને મહત્તરના પદને યોગ્ય વિદ્યામા સ્વાહાના સ્થાને અણિહ મા જલ
વૃદ્ધિ ૩ હોં સ સ્વાહા આ પ્રકારે છે ૫૯

પહેલા કહેવા ૬૬ વર્ણોથી યુક્ત ૧૭ અક્ષરવાળી વિદ્યા છે ૮૬ વર્ણોથી સ્તોત્રની
સખ્યા ૨ અને ૨૨ વર્ણો રીય રહે છે ૬૦

વર્ધમાન નામની આ વિદ્યાનો જાપ, શ્રી વીર ભગવાનના જન્મનક્ષત્રમા એક ઉપ
વાસ કરીને ૧૦૦૮ વાર પુષ્પ વગેરેથી સિદ્ધિ માટે કરવો ૬૧

છ ખૂણાની અદર રહેલી વિદ્યાનો જાપ ૧૫૦૦૦ વાર કરવો તે જાયા પ્રકારના પુષ્પો
તેમજ દશાશ ધૂપથી કરવો, એમ કહેલું છે ૬૨

દીવાળી અથવા ચૈત્ર મહિનાની સુદિ ૧૩ ના દિવસે પ્રતિવર્ષ ઊંચા પ્રકારના પુષ્પો વડે ૧૦૦૮ વાર જાપ કરવો. ૬૩

આથી લાભ ન હોય ત્યાંથી લાભ મળે છે. પરંતુ ચંત્રની અંદર રહેલી પ્રતિમાના ઉપર શ્રી વીર પ્રતિમાના ઉપર પટ વગેરેની સામે જાપ કરવો. ૬૪

દીવાળી અથવા ચૈત્ર મહિનાની સુદિ ૧૩ ના દિવસે ઉપવાસ કરીને તે જાપ ૧૦૦૮ વાર કરીને ૧૦૮ પત્રો અને તેટલા જ અક્ષતો વડે ચંત્ર અથવા શ્રી વીર ભગવાનની મૂર્તિ સમીપે ૨૧ દિવસો સુધી જાપ કરવો. પુષ્પ અને અક્ષત વગેરેનું વાસયુક્ત ચૂર્ણ, જેના મસ્તક ઉપર ગુરુ નામે, તો તે મનુષ્ય વશ થાય છે. મધ્યમ ક્ષણથી તે ગર્ભ-સંતતિ આપનાર પશુ થાય છે. ૬૫-૬૭

જેના નામ પૂર્વક સૂર્ય સંજ્યાની જેટલા હન્ટર અર્થાત ૧૨૦૦૦ શાલિ અક્ષતો અને સો પત્રો વગેરે સાથે જાપ કરીને સૂકાં પુષ્પ, અક્ષત તેમજ સાકર, ઘી, મધ, દૂધ વગેરેની સાથે દશાંશ ધૂપથી હોમ કરવો. આથી રાજા વગેરે જન્મ પર્યંત વશીભૂત થાય છે. ૬૮-૬૯

ચંત્ર લખી, ત્રણ દિવસ સુધી પૂજીને-મંતરીને પાણી પીવડાવવામાં આવે તો રોગ અને દોષ નાશ પામે છે. અને વંધ્યા સ્ત્રી દૂધ જેવો સફેદ ગર્ભ ધારણ કરે છે. ૭૦

બધા અક્ષરોના મધ્યમાં રહેલા અક્ષરોની વચ્ચે રહેલું સાધ્ય વસ્તુનું નામ શાંતિ વગેરે માટે શ્વેતવર્ણથી ધ્યાન કરતાં શાંતિ વગેરે છ કાર્ય કરનારું નીવડે છે. ૭૧

શાંતિ અને પુષ્ટિ માટે શુદ્ધવર્ણ, વશીકરણ-આકર્ષણ માટે અરુણવર્ણ, દ્રેષ અને ઉચ્ચાટન માટે ધૂમ્રવર્ણ, મૃત્યુ માટે કૃષ્ણવર્ણ, તેમજ મુક્તિ માટે આકાશ જેવા વર્ણથી ધ્યાન કરવું. ૭૨

ૐ મૂરસિ ભૂત ધાત્રી ભૂમેઃ ઇત્યાદિથી શુદ્ધ કુરુ કુરુ સ્વાહા થી છાણના રસપૂર્વક ભૂમિનું સિન્ધન કરવું. ૭૩

અશુચિ શરીરને ૩ વિમલે તીર્થાન્ જલે થી શુદ્ધ કરીને સ્વાહા પૂર્વક રોડિણી આદિ દેવીઓ વડે સ્નાન કરાવીને આઠ અંગનું રક્ષણ કરી, આઠ સંપદાઓથી નમસ્કાર કરી, પૂર્વોત્તર મુખ રાખીને આ વિદ્યાનું ધ્યાન તદ્દલીન મનથી કરવું. ૭૫

હમેશાં આના જાપથી હિંસાદિ બધું પાપ નાશ પામે છે. રાજ્ય અને પુત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેમજ ત્રીજે ભવે મુક્તિ મળે છે. ૭૬

શ્રી વર્ધમાન વિદ્યાની ચંત્ર વિધિ અહીં મેં એટલે વિષ્ણુધર્મ ગણિના શિષ્ય સિદ્ધતિલકસૂરિએ પોતાના માટે લખી છે. ૭૭

આ પ્રકારે વર્ધમાન વિદ્યા કલ્પ પૂરો થયો.

શ્રી વીર ભગવાનની તથા દાદા ગુરુ શ્રીયશોદેવસુતિ અને ગુરુ શ્રીવિષ્ણુવચરને નમઃનમર કરીને શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનની ભક્તિપૂર્વક શ્રીવર્ધમાન વિદ્યા કંપ હુ કહીશ ૧

આચાર્યોની યગ્નયજ્ઞી આવેલો આ કંપ, ગણધરમત્રથી અલગ કરીને શ્રીચરમેન નામના પૂજ્યે પ્રગટ થયો, તેથી તેમની હુ સ્તુતિ કરું છુ ૨

ઈન્દ્રિયોના વિષયો અને મનને જીતનાર, દંભ, ક્રોધ, લોભ, મદ અને માયાને જીતનાર, બને કુળ (પિતૃકુળ અને ગુરુકુળ)માં શુદ્ધ જોવા મુનિ, મિદાન્તના સારને શ્રદ્ધા કરનારી ભુદ્ધિવાળા, સારી ગીતે યોગોદ્ધન કરનાર, શુદ્ધ આચારવાળા અને શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના ચરણકમળમાં ખૂબ ભક્તિવાળા મનુષ્ય-મુનિ આ શ્રીવર્ધમાન વિદ્યા કંપ અને સૂરિમત્રને યો ય હોય છે ૩-૪

ગુરુ, જો આમાના જ્યેષ્ઠ શુભવાળાને સૂરિમત્રની સાથે જ આ વિદ્યાકંપ આપે તો તે, જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા ભગ કર્યાના દોષથી લેપાય છે ૫

સમગ્ર (જોવીશ) તીર્થંદ્રોના કલ્યાણક નક્ષત્રોના સ્થાન અને અભિષેકો હેતુ હુ કહીશ આ વિદ્યા જિનેશ્વર ભગવાનના જન્મ નક્ષત્રમાં સાધવી ૬

શ્રી ઋષભદેવના પાચ કલ્યાણકો ઉત્તમપાદામાં અને મોક્ષ અભિજિતમાં, શ્રી અજિતનાથના પાચ કલ્યાણકો દૌહિણીમાં અને મોક્ષ માગરીર્ષમાં, શ્રીસભવાનાથના પાચ કલ્યાણકો માર્ગગીર્ષમાં અને મોક્ષ આદ્રીમાં, શ્રીઅભિનવન સ્વામીના પાચ કલ્યાણકો પુનર્વસુમાં અને મોક્ષ પુષ્પમાં શ્રીમુખતિનાથના પાચ કલ્યાણકો પદ્મ (ભાદ્રપદ)માં અને મોક્ષ પૂર્વાશાશ્વીનીમાં, શ્રીપદ્મપ્રભાના છ કલ્યાણકો ચિત્રામાં થયા ૭ કયાક બીજી નક્ષત્ર પણ મહેવાય છે શ્રીમુખાર્ધનાથના પાચ કલ્યાણકો વિશાખામાં અને મોક્ષ અનુરાધામાં, શ્રીચદ્રપ્રભ જિનના પાચ કલ્યાણકો અનુરાધામાં અને મોક્ષ પૂર્વાષાદામાં, શ્રી શીતલનાથના પાચ કલ્યાણકો પૂષ્પામાં અને મોક્ષ ઉત્તરાષાદામાં, શ્રીશ્રેયાસજિનના પાચ કલ્યાણકો શ્રવણમાં અને મોક્ષ ધનિષ્ઠામાં, શ્રીવામુપૂજ્યના પાચ કલ્યાણકો શત તારામાં અને મોક્ષ પૂર્વ ભાદ્રપદમાં, શ્રી વિમલચિનના પાચ કલ્યાણકો ઉત્તર ભાદ્રપદમાં અને મોક્ષ રેવતીમાં, શ્રીઅનંતનાથના પાચ કલ્યાણકો રેવતીમાં અને મોક્ષ આશ્વિનમાં, શ્રીધર્મનાથના ૮ કલ્યાણકો પુષ્યમાં, શ્રીશાંતિનાથના છ કલ્યાણકો ભરણીમાં, શ્રીકુચુ નાથના છ કલ્યાણકો કૃત્તિકામાં, શ્રીઅરનાથના છ કલ્યાણકો રેવતીમાં, શ્રીમહિલાનાથના પાચ કલ્યાણકો આશ્વિનમાં અને મોક્ષ ભરણીમાં, શ્રી મુનિસુત્રતના છ કલ્યાણકો શ્રવણમાં શ્રીનમિનાથના છ કલ્યાણકો આશ્વિનમાં, શ્રીનેમનાથના ૯ કલ્યાણકો ચિત્રામાં,

શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં છ કલ્યાણકો વિશાખામાં અને શ્રીવીર ભગવાનનાં પાંચ કલ્યાણકો ઉત્તરા કલ્પશુનીમાં તેમજ મોક્ષ સ્વાતિ નક્ષત્રમાં થએલાં છે. ૭-૧૬.

આ પ્રમાણે નક્ષત્રો જાણીને, મુનિએ સૌથી પહેલાં જિનેશ્વર ભગવાનના જન્મ નક્ષત્રમાં આ વિદ્યા સાધવી. એ નક્ષત્રોના અભાવમાં કલ્યાણકના કોઈપણ નક્ષત્રમાં સાધવી. ૧૭.

વિદ્યામાં સંલગ્ન મનવાળા મુનિએ, જેના નામની વિદ્યા હોય તેના અતિશયવાળા ચૈત્યમાં આ વિદ્યા ચાર ઉપવાસના તપ પૂર્વક સાધવી અને ૧૦૦૮ ઉત્તમ પુષ્પો વડે તે (ભગવાન)ની પૂજા કરવી તેમજ હાથમાં રાખેલા ૧૦૦૮ ઉત્તમ પ્રકારના અક્ષતો તેમના ઉપર નાખવા. ૧૮-૧૯

સત્ય તત્ત્વના જાણકારને આ વિદ્યા સિદ્ધ થયે આ વિદ્યાને કાર્યમાં લગાડવી. આ વિદ્યા નિષ્કળ થતી નથી; એવી જિનેશ્વર ભગવાનની વાણી છે. ૨૦

શ્રી વર્ધમાન સ્વામીએ ઉપદેશેલી હોવાથી આ વિદ્યા “વર્ધમાનવિદ્યા” નામે કહેવાય છે. તેથી શ્રીવીર ભગવાનના મંદિરમાં આ સમગ્ર વિદ્યા સાધવી; એલું માન્ય થએલું છે. ૨૧.

મુનિએ બધી વિદ્યાઓનું સ્મરણ કરતાં પ્રથમ પાંચ નમસ્કાર પૂર્ણ રીતે બોલવા. અથવા પ્રણવ-ૐ, જેની આદિમાં છે, એવી પંચપદીનો ઉચ્ચાર કરવો. ૨૨.

અથવા, ૧ જિન-અવધિજિન, ૨ પરમાવધિજિન, ૩ સર્વાવધિજિન, ૪ અનન્તાવધિજિન અને ૫ કેવલિજિનને નમસ્કાર થાઓ (એવી પંચપદી કહેવી.) ૨૩

અથવા, પહેલાં પાંચે સ્તુતિપદોની મધ્યે ગમે તે પંચપદી ગુરુ આગળ કહેવી. આ વિધિ મોટા (ગુરુ)ઓને પણ માન્ય છે. ૨૪

પ્રણવ-ૐ અને નમો ભગવતો અરહતો પૂર્વક અમુકને સિદ્ધ થાઓ તેમ મને પણ બધા કાર્યની આદિમાં મોટી ભગવતી મહાવિદ્યા સિદ્ધ થાઓ. ૨૫

અથવા, પ્રણવ-ૐ નમો ભગવતો અરહતો પૂર્વક અમુકને માટે અહીં જે વિદ્યા પ્રયોજાય છે તે વિદ્યા અથવા પદો મને પણ સિદ્ધ થાઓ. ૨૬

બધાની અંતે સ્વાહા શબ્દ બોલવો. એક વખત બોલતાં જ શ્રી વીર વિદ્યા સાધ્ય થાય છે. ૨૭.

ચોવીશ પત્રવાળા પદ્મની વચ્ચે અરિહંતના પદોના વિભાગપૂર્વક પહેલા યુગાદિ જિનથી લઈને બધા જિનેશ્વરોના અંકના ક્રમે નામ-વર્ણો યોજવા. ૨૮

પ્રણવ-ૐ પૂર્વક તે તે અરિહંતનાં નામ (ઋષભદેવ વગેરે) પૂર્વક પ્રથમ પદ પછી ચાર પદો સિદ્ધ થાય છે. આ પદોને અમર અમર ચોખવાં અને અંતે મહાવિદ્યા એ પ્રકારનાં ચાર ચોખવાં.

તેવી જ રીતે બીજા ધત્રની પણ યોજના સમજવી. ૨૯.

અરિહતની બે વિદ્યાઓ મને ઉપદેશાયેલી છે, તે જ હું અહીં કહું છું એક વિદ્યા જે ગુરુઓએ કહેલી છે તે, અને બીજી શ્રી વીર વિદ્યા છે. તે આ પ્રકારે છે —

ૐ શ્રવમાય નમઃ ॥ ૐ નમો અરિહંતાર્ણ વગેરે પૂર્ણ અથવા પાંચ પદ ૧, અથવા,

ૐ નમો જિણાણં ૧, ૐ નમો ઓહિજિણાણ ૨, ૐ નમો પરમોહિજિણાણ ૩, ૐ નમો સમ્બોહિજિણાણ ૪, ૐ નમો અણતાહિજિણાણ ૫, ૐ નમો કેવલિજિણાણં ૬, ૐ નમો ભગવઓ અરહઓ હસમસામિસ્સ સિજ્ઞત મે ભગવદ્દે મહર્દે મહાવિજ્ઞા । ૐ નમો ભગવઓ અરિહઓ હસમ-સામિસ્સ આદિત્વગરસ્સ જસ્સેઅં જલ ત ગચ્છહ । ચમ્મં સમ્બત્ત્વ અપરાજિઅ । આયાવિણી ઓહાવિણી મોહણી થંમણી જંમણી હિલિ હિલિ કાલિ કાલિ ચોરાણ મંઠાણે મોહયાણ । અહીંણ દાહીણ નહીંણ સિંગીણ વેરીણ જમ્મણાં પિસાયાણં મુહ્વધણ દિહિંથવણ કરેમિ ઠ ઠ સ્વાહા ॥

પ્રાકૃત અને સંસ્કૃતના પદબંધોથી વિદ્યાપદો તૃપ્તી જાય છે, એમ સમજીને અહીં મેં, મારી જેમ બીજાને પણ બોધ થાય તે માટે, એવો પદ બધ કયો નથી ૩૧

પહેલા કહેલી જાપ સિદ્ધિના સમયે માર્ગમા જાય પામતા કે રાત્ર્યાદિની વિષમ તામા રહેઠાણ, કુળ, સંધ અને વસ્ત્રાદિ ઉપકરણનું રક્ષણ કરવા માટે ધૂળ યતન કરવો ૩૨ ચાર પદવાળી આ વિદ્યાનું સ્મરણ કરીને આઠે દિશા તરફ ધૂળ અને કાકરા નાખવા, અથવા પોતાના વસ્ત્રમા ગાઠ વાળવી ૩૩

આદિ જિનેશ્વરના ધર્મચક્રની છાયામા ઢકાયેલ વસ્તુનું રક્ષણ કરવું, એમ ચિંત વીને, તે ધર્મચક્રધારાથી કહેવાયેલા ચતુગણનું સ્મરણ કરવું ૩૪

આ પ્રકારે પ્રથમા વિદ્યા છે.

ૐ અજિણ અપરાજિણ અણિહ્વ મહાવલે લોગસારે ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યા દરિદ્રતા અને બ્યાધિને હરનારી છે તેમજ પુત્ર, મશ, પુત્ર્ય, લાભ અને સૌભાગ્ય આપે છે વળી દપતી યુગલમા પ્રીતિ કરાવે છે આ વિદ્યાનો હુમેશા ૧૦૮ વાર જાપ કરવો ૩૫.

આ પ્રકારે બીજી વિદ્યા છે.

ૐ સમવે મહાસમવે સમૂણ મહાસમાવણે ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાને સિદ્ધ કરવા માટે ક્ષણ, પુષ્પ, અક્ષત, પત્ર વડે ૧૦૦૮ વાર જાપ કરવો બળિ, ગવ અને તેલના વિલેપનથી માણસ વશ થાય છે આ શાળવી વિદ્યા કહેવાય છે ૩૬

આ પ્રકારે ત્રીજી વિદ્યા છે

ૐ નદણે અમિનદણે મુનદણે મહાનદણે ઠઃ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી ૧૦૮ વાર મતરેલા પાણીથી યુખ ધોઈ જે મનુષ્યની સમીપે જવાય

તે વશ થાય છે. આ પ્રકારની અભિનંદન જિન વિદ્યા છે. ૩૭

આ પ્રકારે ચોથી વિદ્યા છે.

ૐ નમો સુમણ સુમઈ સુમણસે સુસુમણસે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી પોતાને ૧૦૮ વાર મંતરીને સૂતાં ત્રણે કાળ લાવી અર્થ ચિંતવવો.

આથી મનુષ્ય પોતાને માટે સત્યાર્થ જૂએ છે. આ પાંચમી વિદ્યા છે. ૩૮

આ પ્રકારે પાંચમી વિદ્યા છે.

ૐ પડમે મહાપડમે પડમુત્તરે પડમુપ્પલે પડમસરે પડમસિરિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી ૧૦૮ વાર મંતરેલું કમળ હાથમાં રાખનાર મનુષ્ય જેને આ કમળ આપે છે તે તેને વશ થાય છે. અને મનુષ્યમાં સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. ૩૯

આ પ્રકારે છઠી વિદ્યા છે.

ૐ પાસે સુપાસે અહપાસે સુહપાસે મહાપાસે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી શરીરને મંતરીને નિર્જન સ્થાનમાં સૂએ તો તે મનુષ્ય સ્વપ્નમાં શુભ અશુભ જૂએ છે. તે મનુષ્ય માર્ગમાં સાપ અને વાઘથી સ્પર્શાતો નથી. આ સાતમી વિદ્યા છે. ૪૦

આ પ્રકારે સાતમી વિદ્યા છે.

ૐ ચંદે સુચંદે ચન્દપ્પહે સુપ્પહે અહપ્પહે મહાપ્પહે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સાતવાર મંતરેલા પાણીથી મુખ ધોનાર દેખાવડો બને છે. એક યુગ સુધી દર્પણ મંતરીને જેને બતાવવામાં આવે તે મનુષ્ય વશ થાય છે. આ આઠમી વિદ્યા છે. ૪૧

અથવા, ચંદ્રપ્રભ સ્વામીના જિળ આગળ દર્પણને પૂછીને કન્યાને પૂછવામાં આવે તો તે યથાર્થ રૂપે જૂએ છે. અને તેનું કહેલું એ કહે છે. ૪૨

આ પ્રકારે આઠમી વિદ્યા છે.

ૐ પુષ્પે પુષ્પે મહાપુષ્પે પુષ્પસુ પુષ્પદન્તે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

પત્ર, ફળ અને પુષ્પ વગેરેથી સાત જિનેશ્વરોનો ૧૦૮ વાર બપ કરતાં આ વિદ્યા સિદ્ધ થાય છે. જેને આ મંત્ર આપવામાં આવે તે વશ થાય છે. ૪૩

આ પ્રકારે નવમી સુવિધિજિનની વિદ્યા છે.

ૐ સીયલે પાસે પસંતે નિવ્વુણ નિવ્વાણે નિવ્વુદ્ધતિ નમો ભગવર્દે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી એક યુગ સુધી બપ કરેલાં પાણીની ધારાવડે કાન, આંખ, કુક્ષિ અને મસ્તકનાં શૂળ, ફેડા, ગડ, ગુમડ વગેરે ઉપર સીંચન કરવું. [એથી રોગ મટે છે.] આ દશમી જિનની વિદ્યા છે. ૪૪

આ પ્રકારે દશમી વિદ્યા છે.

ૐ સિજ્જંસે સિજ્જંસે સુસિજ્જંસે સુસિજ્જંસે સેયંકરે મહાસેયંકરે સુપ્રહંકરે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સ્વસ્થ મનુષ્યે અંધારી રાત્રિમાં ૧૦૮વાર બપ કરવો અને ધૂળ સાથેનું

તેવી જ રીતે બીજા પત્રની પણ યોજના સમજવી ૨૯

અરિહતની બે વિદ્યાઓ મને ઉપદેશાયેલી છે, તે જ હું અહીં કરું છું એક વિદ્યા જે શુરુઓએ કહેલી છે તે, અને બીજી શ્રી વીર વિદ્યા છે તે આ પ્રકારે છે —

ૐ શ્રુતમાય નમઃ ॥ ૩ નમો અરિહતાણ વગેરે પૂર્વે અથવા પાંચ ૫૬ ૧ અથવા,

ૐ નમો જિણાણ ૧, ૐ નમો ઓહિજિણાણ ૨, ૐ નમો પરમોહિનિણાણ ૩, ૐ નમો સચ્ચોહિનિણાણ ૪, ૐ નમો અણતાહિનિણાણ ૫, ૐ નમો કેવલિજિણાણ ૬, ૐ નમો ભગવંતો અરહંતો વસંતમામિસ્સ સિચ્ચંત મે ભગવંતે મહંતે મહાવિજ્ઞા । ૐ નમો ભગવંતો અરિહંતો વસંતમામિસ્સ આદિતિયગરસ્સ જસ્સેઅ જલ ત ગચ્છહ । ચક્ક સચ્ચત્ત અપરાજિઅ । આયાવિળી ઓહાવિળી મોહાળી ધમળી જમળી હિલિ હિલિ કાલિ કાલિ ચોરાણ મહાણ મોહયાણ । અહીંણ દાઢીંણ નહીંણ સિંઘીંણ લેરીંણ જસ્સાળં પિસાયાળ મુહર્થંણ દિટ્ઠિવંણ કરેમિ ઠ ઠ સ્વાહા ॥

પ્રાકૃત અને સરકૃતના પદ્યધોથી વિદ્યાપદો તૃતી જાય છે, એમ સમજીને અહીં મે, મારી જેમ બીજાને પણ જોધ થાય તે માટે, એવો પદ બધ કયો નથી ૩૧

પહેલા કહેલી જાપ સિદ્ધિના સમયે માર્ગમા ભય પામતા કે રાજ્યાદિની વિષમતામા રહેકાણ, કુળ, લઘ અને વચ્ચાં ઉપકરણુનું રક્ષણ કરવા માટે ખૂબ યત્ન કરવો ૩૨ ચાર પદવાળી આ વિદ્યાનું રમરણ કરીને આઠે દિશા તરફ ધૂળ અને કાકરા નાખવા, અથવા પોતાના વસ્ત્રમા ગાંઠ વાળવી ૩૩

આદિ જિનેશ્વરના ધર્મચક્રની છાયામા હકાયેલ વસ્તુનું રક્ષણ કરવું, એમ ચિંતવીને, તે ધર્મચક્રધારથી કહેવાયેલા શત્રુગણનું રમરણ કરવું ૩૪

આ પ્રકારે પ્રથમા વિદ્યા છે

ૐ જનિષ અપરાનિષ જણિણ મહાવલે લોગસારે ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યા દરિદ્રતા અને વ્યાધિને હરનારી છે તેમજ પુત્ર, યશ, પુણ્ય, લાભ અને સૌભાગ્ય આપે છે વળી દપતી યુગલમા પ્રીતિ કરાવે છે આ વિદ્યાનો હમેશા ૧૦૮ વાર જાપ કરવો ૩૫

આ પ્રકારે બીજી વિદ્યા છે

ૐ સમંતે મહાસમંતે સમૂપ મહાસમાવણે ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાને સિદ્ધ કરવા માટે કુળ, પુષ્પ, અક્ષત, પત્ર વડે ૧૦૦૮ વાર જાપ કરવો જાણિ, ગધ અને તેલના વિલેપનથી માણુમ વરા થાય છે આ શાબલી વિદ્યા કહેવાય છે ૩૬

આ પ્રકારે ત્રીજી વિદ્યા છે

ૐ નદણે જમિનદણે સુનંદણે મહાનદણે ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી ૧૦૮ વાર મતરેલા પાણીથી યુગ ધોઈ જે મનુષ્યની સમીપે જવાય

તે વશ થાય છે. આ પ્રકારની અભિનંદન જિન વિદ્યા છે. ૩૭

આ પ્રકારે ચોથી વિદ્યા છે.

ૐ નમો સુમણ સુમઈ સુમણસે સુસુમણસે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી પોતાને ૧૦૮ વાર મંતરીને સૂતાં ત્રણે કાળ ભાવી અર્થ ચિંતવવો.

આથી મનુષ્ય પોતાને માટે સત્યાર્થ જૂએ છે. આ પાંચમી વિદ્યા છે. ૩૮

આ પ્રકારે પાંચમી વિદ્યા છે.

ૐ પઞ્ચમે મહાપઞ્ચમે પઞ્ચમુત્તરે પઞ્ચમુપ્પલે પઞ્ચમસરે પઞ્ચમસિરિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી ૧૦૮ વાર મંતરેલું કમળ હાથમાં રાખનાર મનુષ્ય જેને આ કમળ

આપે છે તે તેને વશ થાય છે. અને મનુષ્યમાં સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. ૩૯

આ પ્રકારે છઠી વિદ્યા છે.

ૐ પાસે સુપાસે અઙ્ગપાસે સુહપાસે મહાપાસે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી શરીરને મંતરીને નિર્જન સ્થાનમાં સૂએ તો તે મનુષ્ય સ્વપ્નમાં શુભ

અશુભ જૂએ છે. તે મનુષ્ય માર્ગમાં સાપ અને વાઘથી સ્પર્શાતો નથી. આ સાતમી વિદ્યા છે. ૪૦

આ પ્રકારે સાતમી વિદ્યા છે.

ૐ ચંદ્રે સુચંદ્રે ચંદ્રપ્પદે સુપ્પદે અઙ્ગપ્પદે મહાપ્પદે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સાતવાર મંતરેલા પાણીથી યુગ ધોનાર દેખાવડો ણને છે. એક યુગ

સુધી દર્પણ મંતરીને જેને ણતાવવામાં આવે તે મનુષ્ય વશ થાય છે. આ આઠમી વિદ્યા છે. ૪૧

અથવા, ચંદ્રપ્રભ સ્વામીના ણિળ આગળ દર્પણને પૂજીને કન્યાને પૂછવામાં આવે તો તે યથાર્થ રૂપે જૂએ છે. અને તેનું કહેલું એ કહે છે. ૪૨

આ પ્રકારે આઠમી વિદ્યા છે.

ૐ પુષ્પે પુષ્પે મહાપુષ્પે પુષ્પસુ પુષ્પદન્તે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

પત્ર, ફળ અને પુષ્પ વગેરેથી સાત જિનેશ્વરોનો ૧૦૮ વાર જાપ કરતાં આ વિદ્યા

સિદ્ધ થાય છે. જેને આ મંત્ર આપવામાં આવે તે વશ થાય છે. ૪૩

આ પ્રકારે નવમી સુવિધિજિનની વિદ્યા છે.

ૐ સીયલે પાસે પસંતે નિવ્વુણે નિવ્વુણે નિવ્વુહિતિ નમો ભગવર્દે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી એક યુગ સુધી જાપ કરેલા પાણીની ધારાવડે કાન, આંખ, કુક્ષિ અને મસ્તકનાં શૂળ, ફેડા, ગડ, ગુમડ વગેરે ઉપર સીંચન કરવું. [એથી રોગ મટે છે.] આ દશમા

જિનની વિદ્યા છે. ૪૪

આ પ્રકારે દશમી વિદ્યા છે.

ૐ સિજ્જંસે સિજ્જંસે સુસિજ્જંસે સુસિજ્જંસે સેયંકરે મહાસેયંકરે સુપ્રહંકરે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સ્વપ્ન અવસ્થામાં અંધારી અભિમાન ૧૦૮ વાર જાપ કરેલા પાણીને ધારાવડે

બલિકર્મ બહાર કરવું. આ ચંદ્રશશિ વિદ્યા છે. ૪૫

આ પ્રકારે અગિયારમી વિદ્યા છે.

૩ વાસુપુજે વાસુપુજે અદ્વિપુજે પુજ્જારિહે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાનો ૧૦૮ વાર બાપ કરીને જે સૂચે તે મનુષ્ય સ્વપ્નમાં બધા શુભાશુભને સાચી રીતે જૂએ છે. આ બારમી વિદ્યા છે. વિશેષપણે, ગોળાકારે બાર આરાવાળું ચક્ર આલેખવું. તેમાં શ્રીવાસુપુજ્ય જિનેશ્વરની અથવા અન્ય જિનની પ્રતિમા મૂકવી. તેમાં પહેલેથી બાર માસ આ જ ક્રમે આલેખવા. એક માસમાં જ મરણ કરાવે એવી આ વિદ્યા પહેલાં પશુ બાર અક્ષરની કહેલી છે. ૪૬-૪૮

આ પ્રકારે બારમી વિદ્યા છે.

૪ અમલે વિમલે કમલે કમલિણી નિમ્મલે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સાત વાર મંત્રરેલા પુષ્પો વડે પ્રતિમાને પૂજીને રહે છે તે પોતાને માટે પદાર્થોને જૂએ છે. તે સાચા સ્વરૂપે દેખાય છે. આ પ્રકારે વિમલજિન વિદ્યા છે. ૫૦

આ પ્રકારે તેરમી વિદ્યા છે.

૫ નમો અર્ણવે કેવલનાણે અર્ણવે પઞ્જવાનાણે અર્ણવે ગમે અર્ણવે કેવલદંસણે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

શાશ્વતો આરંભ કરતાં આ વિદ્યાનો ૧૦૮ વાર બાપ કરીને સૂચે અને સ્વપ્નમાં જે જોવાય તે બધું સ્વપ્નાનુભવ થાય છે. આ પ્રકારે અનન્તજિન વિદ્યા છે. ૫૧

આ પ્રકારે ચૌદમી વિદ્યા છે.

૬ ઘમ્મે સુધમ્મે ઘમ્મચારિણિ સુઅધમ્મે ચરિત્તધમ્મે આગમધમ્મે ઘમ્મુદ્ધરણી ઘમ્મધમ્મે હણ્ણધમ્મે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યા શિષ્ય અને આચાર્યને માટે કાર્યોત્સર્ગમાં જપતાં જે જૂએ અને સાંભળે છે, તે બધું સાચું પડે છે. આ પંદરમી વિદ્યા છે. ૫૨

અથવા, વિશેષપણે અનશનને ગ્રહણ કરનાર મુનિ કાર્યનો આરંભ કરતાં શિષ્યનો જ્ઞાન આ વિદ્યાથી મંત્રરે તો તે કાર્યને પૂર્ણ કરનારો બને છે. ૫૩

આ પ્રકારે પંદરમી વિદ્યા છે.

૭ સતિ સંતિ પસંતિ ઉવસંતિ સર્વં પાવં ઉવસમેહિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યા દેશ, નગર, અને ગામના ઉપદ્રવો, કુળ, ગાય, ઘોડો, મનુષ્ય અને રાજા વગેરેને મરડી ઉત્પન્ન થતાં ૧૦૮ વાર મંત્રરેલા પૂષ્પના પ્રથમ ગંધથી જ શાંતિ કરે છે. ૫૪

૮ પૂર અને ચંદનના રસ વડે પાત્રમાં આ વિદ્યા લખી ને ચંદર શ્રીશાંતિનાથને ઓ પત્રવાળાં પુષ્પો વડે પૂજવા જેથી શાંતિને કરનાર થાય છે. ૫૫

આ પ્રકારે સોળમી વિદ્યા છે.

ૐ કુંયું વકુંયે કુંયુંકુંયે કીઢકુંથુમઈ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી સાતવાર મંતરેલી ધૂળ જેના ઉપર નાખવામાં આવે તેના ગ્રહ, રોગ, તાવ વગેરે દોષો શાંત થાય છે. ૫૬

આ પ્રકારે સત્તરમી વિદ્યા છે.

ૐ અરણી અરણી આવરણી સચાણિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

રાજકુળ કે દેવકુળમાં અથવા વાદ કરવાની ઇચ્છા થતાં આ વિદ્યાનો જાપ કરી, દૂધ પીને મુખને સુગંધી તેલથી વિલેપન કરવું. ૫૭

સિદ્ધાર્થો સમક્ષ પોતાના રહેઠાણની પાસે માથાની ચોટલી બાંધીને જ્યાં જવાની ઇચ્છા હોય ત્યાં જવાથી જય મળે છે આ ચંદ્રગજ વિદ્યા છે. ૫૮

આ પ્રકારે અઠારમી વિદ્યા છે.

ૐ મલ્લિ સુમલ્લિ મહામલ્લિ જયમલ્લિ અપ્પહિમલ્લિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાનો ૧૦૮ વાર જાપ કરીને વસ્ત્ર, અલંકાર, માળા અને કુંજ જેવી મુખ્ય વસ્તુ જેને આપવામાં આવે તે અવશ્ય વશ થાય છે. આ મલ્લિજન વિદ્યા છે. ૫૯

આ પ્રકારે આગણીસમી વિદ્યા છે.

ૐ સુન્વવ મહાસુન્વવ અણુન્વવ મહાન્વવ વઈ મહદિવાદિત્યે ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

વાઘ, ચિત્તો કે સિંહ જેવા કોઈપણ માંસ બક્ષી પશુનું માંસ અથવા કેશ બાળીને તેની રાખ અને આગ્રસવાળી આંગળી કરીને જેના નામનો જાપ ૧૦૮ વાર કે ૧૦૦૮ વાર કરવામાં આવે તે આ સુવ્રતવિદ્યાથી વશ થાય છે. ૬૦-૬૧

આ પ્રકારે વીશમી વિદ્યા છે.

ૐ નમિ નમિ નામિણિ નમામિણિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ॥

સારાં વસ્ત્રો અને શાશુગાર પૂર્વક ૧૦૭ કે ૧૦૮ વાર આ વિદ્યાનો જાપ કરીને જેને પુખ્ત આપવામાં આવે તે વશ થાય છે. આ પ્રકારે નમિવિદ્યા છે. ૬૨

આ પ્રકારે એકવીશમી વિદ્યા છે.

ૐ રહે રદાવત્તે આવત્તે વત્તે અરિદુનેમિ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા

ઘોડા, હાથી, રથ કે નાવને આ વિદ્યાથી ૧૦૮ વાર મંતરીને વાહન ઉપર આરુઢ થવામાં આવે તો તે વાહન કે વૈરી વશ થાય છે. ૬૩

આના નિત્ય બપોથી રથની પ્રાપ્તિ થાય છે. ખલ્લ (અંશુર)ના આડના બે આંગળના બે થી ત્રણ ખીસા આ વિદ્યાથી મંતરીને સ્થાપન કરવામાં આવે તો કલ્યાણકર થાય છે. ૬૪

નદીના તીરે તરી યકાય એવી નદીને સુગંધી પદાર્થો વડે પૃથ્વીને નિર્દોષપણે ચોટલી બાંધવામાં આવે (તો કલ્યાણ થાય છે.) આ નેત્રિજિનાશ્રયી વિદ્યા છે.

આની વિશેષ વિદ્યા આ પ્રમાણે છે:—

૩ નમો મગવઝો અરિટઠનેમિસામિસ્મ અરિટ્ઠેણ વધેજ વધામિ મૂયાળા ઝકરાળા રક્ત
સાળ વિતરાળા ચા (ચો)રાળ ચોરિઆળ સાદર્જણ માલાળ દાદીળ નહીળ વર્દીળ મહારાળાળ
અન્નેવિ ઝકરેવિ વિ મગ્ગ દુદ્ધા સમખતિ તેસિં સ-વેસિં મળ વધામિ નિર્ઠિ વધામિ ય ય ય ય
ઠ ઠ ઠ ઠ દુ પટ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાનો દશ હજાર વાર હાથથી કે શ્વેત પુષ્પો વડે લખ કરવામા આવે તો
તે નેમિનિનેશ્વરના બાળને બધા અર્થ કરનારી વિદ્યા સિદ્ધ થાય છે ૬૬

આ પ્રમારે બાવીશમી વિદ્યા છે.

૩ હમો મહાવમો રમગ્ગસે પાસે પાસે મુપાસે પાસમાલિણિ ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી દેશ, પુર, ગામ કે કોઠારનું પૂપ અને બાગિ કંઈ કરવું, તેથી કલ્યાણ
થાય છે ગેગની શાંતિ થાય છે તેમજ નિર્ધનને ધનની પ્રપ્તિ થાય છે ૬૭

આ વિદ્યાથી બે પગવાળા (દાસ-દામી કે પશ્તી) અને આર પગવાળા (પશુ)ને મતર
વાથી તે વશમા આવે છે દાટેલું ધન અલેલાઈથી મળે છે અને યુદ્ધમા વિજય થાય છે
આ પાર્શ્વવિદ્યા પોતાનો અર્થ સાધનારી છે ૬૮ આની વિશેષ વિદ્યા આ પ્રમાણે છે—

૩ હમો હમો મહાવમો ગામપાસે નગરપાસે પાસે મુપાસે પાસમૌલિણિ ઠ ઠ સ્વાહા ॥

શ્રીપાર્શ્વ પ્રભુના (જન્માદિ) નક્ષત્રમા કે મૂળ નક્ષત્રમા ઉત્તમ પ્રકારના એક હજાર
પુષ્પો વડે કે તેલના જ અક્ષનો વડે શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાનને પૂજીને બેમણુ આ વિદ્યા
સિદ્ધ થાય ત્યારે કાર્યની શરૂઆતમા ૧૦૮ પુષ્પો વડે જિનેશ્વર ભગવાનને પૂજીને કાંઈ
સગ્ગમા દદમતી બનવું આ વિદ્યા અતરમા બરાબર જપતા પાર્શ્વસ્વરૂપ બનેલો આત્મા
કાર્ય કરવામા શુભ અશુભનો આદેશ યથાર્થ રીતે સાંભળે છે ૬૯-૭૧

આ પ્રમારે ત્રેવીશમી વિદ્યા છે

૩ નમો મગવઝો મહદ્દ વદમાળસામિસ્મ, સિચ્છત્ત મે મગવર્દ મહદ્દ મહાવિજ્ઞા ૩ વીર
વીરે મહાવીરે જયવીરે સેળવીરે વદમાળવીરે, જપ વિવચયે અપરાજિષ અણિહ્વ ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી લખ કરેલા વાસમેપને, સુરુ શિષ્યના મસ્તક પર નાખે તો તે પોતાના
કાર્યને પાર પામે છે, અને તે અત મમય સુધી નિર્વિપ્ન બને છે ૭૨
આની વિશેષ વિદ્યા આ પ્રમાણે છે—

૩ નમો મગવઝો અરહઝો વદમાળસસ સુર અસુર-તલુકપૂજસસ વેગે વગે મહાવેગે નિ
દ્વતરે નિરાલવે વિસિ વિસિ મુદ્ધિ મુદ્ધિ ડયરતે પવિસામિ । અન્તરહિઓ મવામિ મા મે પવિસતુ
પાવગા ઠ ઠ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાનું આર્ગમા, યુદ્ધમા કે જુગારમા ખમરણ રાખવામા આવે તો તે અ
પરાજિત થાય છે વગી ચોર, વાઘ વગેરેનો ભય આવતા આ વિદ્યાથી મૂઠી બાધી દેવામા

આવે તો શાંતિ થાય છે. ૭૩.

આ મંત્રમાં દેટલાક સ્વાહા વિના ઠ શબ્દનું ઉચ્ચારણ કરે છે, બ્યારે દેટલાક ઠઃ ઠઃ એ પ્રકારે બે ઠ કાર અને સ્વાહા નથી બોલતા તેઓ તેની જગાએ હ્રીં નમઃ ઉચ્ચારવાનું પણ કહે છે. ૭૪

ઉપર્યુક્ત વીર જિનેશ્વરના બે મંત્રો બીજાઓ માટેની મુખ્ય એવી એક વિદ્યા છે. હવે હું શ્રીવીરભગવાનને આશ્રિત મંત્રગણ કહું છું. ૭૫

પ્રણવ-ૐ નમો ભગવઓ મહદ્ મહાવીરવદ્ધમાણસ્સ સિજ્જહ લહું ભગવદ્ મહદ્ મહા-વિજ્જા આ પ્રકારે છે. ૭૬ એનો વિસ્તાર આ પ્રકારે છે—

ૐ વીરે વીરે મહાવીરે મહાવીરે સુવીરે જયવીરે સસેણવીરે વદ્ધમાણવીરે જયંતે અપરાજિણ સ્વાહા ॥ અથવા, વીરે વીરે મહાવીરે જયવીરે સેણવીરે જયંતે અપરાજિણ સ્વાહા ॥

આ પ્રકારે ચાપીશમી વર્ધમાન વિદ્યા છે.

ઉત્તરાદ્વાદશુની નક્ષત્રમાં ઉપવાસ કરીને ઉત્તમ પ્રકારના પુષ્પોવડે અને અક્ષતોથી ૧૦૦૮વાર શ્રીવીર ભગવાનની પૂજા કરવી. ૭૭

આ વિદ્યા સિદ્ધ થતાં પવિત્ર થઈને આ વિદ્યાથી મુળને મંતરીને જે માણસ ન્યાં નય ત્યાં તે બધા માણસોને પ્રિય થઈ પડે છે. ૭૮

ઉપવાસ પૂર્વક જિનેશ્વર ભગવાનનું સ્મરણ કરીને મંતરેલા અક્ષતો કોઠારમાં નાંખે તો તે કોઠારનું ધાન્ય વધે છે એમ્હું થતું નથી. ૭૯

આ વિદ્યાથી પોતાને મંતરીને બીજાઓને જે જમાડે તેનું અન્ન વધે છે. પોતે જમવાથી પણ ઘટતું નથી. ૮૦

આ વિદ્યાથી મુખ અને બે કાનને મંતરીને જે વ્રતધારી રાત્રે સૂએ તેને સ્વપ્નમાં શુભ કે અશુભ કાર્યનો આદેશ મળે છે. ૮૧

આ વિદ્યાથી સમગ્ર શરીરને મંતરીને જે મનુષ્ય ભુગારમાં, વાદમાં કે યુદ્ધમાં નય તે અજેય બને છે. આ પ્રકારની વિદ્યા શ્રોગૌતમ ગણધર વગેરેથી ક્રમશઃ ઊતરી આવી છે. ૮૨

વળી, ૐ સુસિધ્વેમ્યઃ । ૐ નમો વદ્ધમાણસ્સ સિંધુલે મયવાદવીરે મહાવીરે અજિણ અપરાજિણ સ્વાહા ॥

આ વિદ્યાથી પૂર્વો દ્વાદશુની નક્ષત્રમાં શ્રીવીર ભગવાનને જે ૧૦૦૮વાર જપે અને ઉત્તમ પ્રકારનાં પુષ્પો તેમજ અક્ષતોથી ભગવાનને પૂજે તેને આ વિદ્યા સિદ્ધ થાય છે. ૮૩

આ વિદ્યાથી પોતાના બે કાનને એકવીસ વાર મંતરીને જે મનુષ્ય સૂએ તે મનુષ્ય સ્વપ્નદ્વારા ગમે તે માણસના જન્મ અને મરણ જાણી શકે છે. ૮૪

વળી, પળવો નમો ભગવઓ મહદ્ ॥ ૐ વીરે વીરે મહાવીરે જયવીરે વદ્ધમાણવીરે અજિ-

દળ મા ચલ મા કર ઘુલ્લિવે સ્વાહા ॥

જ સિ-આ-ઉ-સા આ પ્રકારની વિદ્યાનું ધ્યાન ચિંતામણિ રત્ન જેવું કહેવું છે આ વિદ્યા ચિંતામણિની માફક ઈચ્છિત વસ્તુ આપે છે, માટે તે સળધે હવે કહું છું ૮૫

આ પાથે પરમેષ્ઠિ માટે પોતાના નાભિકમળમાં ચોવીશ પત્રવાળા દળમાં એકેક પત્ર ઉપર પહેલેથી લઈ અત સુધી આ પ્રકારે સ્થાપના કરવી પ્રથમ દળમાં શ્રીચદ્રમલ-સ્વામી અને શ્રીવાસુપૂજ્ય ભગવાનને અરિહંતના સ્થાને, તે પછી સોળ જિનેશ્વરોને આ-આર્યના સ્થાને, શ્રીમલ્લિનાથ ભગવાન, શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાનને ઉપાધ્યાયના સ્થાને અને શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામી તેમજ શ્રીનેમિનાથ ભગવાનને સાધુના સ્થાનમાં—આ પ્રમાણે જિનેશ્વરોને—મૂકીને મધ્ય ભાગમાં પોતાના આત્માનું કુડલી રૂપે ધ્યાન કરવું વિદ્યાની શરૂઆતમાં પચપદી તેમજ જિનેશ્વરની મૂર્તિનું સ્મરણ કરવું ૮૬-૮૮ અથવા,

આઠ પત્રવાળા હૃદયકમળમાં ક્રમશઃ પહેલેથી આઠ પત્રોમાં જિનેશ્વરોને ત્રણત્રણ ભાગે વિભાગ કરીને ચોવીશે તીર્થંકરોનું અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ-રૂપે સ્મરણ કરવું. ૮૯

આ પ્રકારની વર્ધમાન વિદ્યા પરમેષ્ઠિમયી “સુરિવિદ્યા” કહેવાય છે આ વિદ્યાનું ધ્યાન કરવું અને યોગ્ય મનુષ્યને આ વિદ્યા આપવી, એવી જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા છે. ૯૦

આ પાઠથી સિદ્ધ થએલી જિનેશ્વરના નામ વાળી દેવીઓ વિદ્યાની અધિષ્ઠાત્રીઓ છે અને પોતપોતાના નામથી જિનેશ્વરોમાં ભક્તિવાળી હોય છે તે દૃઢમતધારીઓની પણ ભક્તિ બને છે ૯૧

સુરિમંત્રના ચત્રમાં પણ જિનેશ્વર ભગવાન સહિત આ વિદ્યાનું વલય પણ શ્રીચન્દ્રસેન જેવા પૂજ્યોના સ્મરણથી અતિશયપૂર્વક બેવાયું છે ૯૨

અક્ષરોનું જ્ઞાન કરાવતા, પ્રતિદોષથી જે કંઈ અહીં હીન કે અધિક વર્ણો આલેખાયા હોય તે ગુરુના આશ્રયે ત્રણવાર પરીક્ષા કરીને લખ્યા છે ૯૩

પરમેષ્ઠીઓનું સ્વરૂપ અને બધી વિદ્યાના બધા પદો શ્વેન વર્ણવાળા છે. તેથી તે મુજબ વરીકરણ વગેરે છ ક્રમો અહીં કરવા ૯૪

આ પ્રકારે બહુ શુભધરોના મુખકમળથી સાબળીને મેં આ “વર્ધમાનવિદ્યાકલ્પ” સંવત ૧૩૨૩ના વર્ષે મારા માટે લખ્યો છે. ૯૫

શ્રી વિષ્ણુપદ્મન્દ ગણધરના શિષ્ય શ્રીસિદ્ધતિલકસુરિએ આહ્વાતાપૂર્વક અને દેવતાના જેવા ઉજ્જવળ તેમજ સ્પષ્ટ મન પૂર્વક આ કલ્પ લખ્યો—૨૩૫૦ છે.

આ પ્રકારે શ્રીસિદ્ધતિલકસુરિએ રચેલો શ્રીવર્ધમાનવિદ્યા કલ્પ પૂરો થયો.

श्रीमेरुतुङ्गसूरिविरचितः सूरिमुख्यमन्त्रकल्पः

श्रीमत्पार्थ जिनं नत्वा तथा श्रीगौतमं गुरुम् ।
 गुरुपदिष्टश्रीसूरिमन्त्रेशं विवृणोम्यहम् ॥१॥
 यद् यथाऽऽम्नायभेदोऽस्ति सर्वगच्छेषु सांग्रतम् ।
 ज्ञेयं तथाऽपि तत्त्वैक्यं सर्वसिद्धिनिबन्धनात् ॥२॥
 विधत्ते यस्य सांनिध्यं देवी चक्रेश्वरी सदा ।
 श्रीमदञ्चलगच्छाख्यो विधिपक्षो जयत्यसौ ॥३॥
 यः सूरिमन्त्रः पूज्यश्रीआर्यरक्षितसूरिभिः ।
 पूर्वं प्रकाशितस्तस्य संप्रदायो निश्चयताम् ॥४॥
 जिण-ओहिजिणाण नमो परसञ्चाणंतणंतणंताओ ।
 ओहिजिणाणं केवलि-भवत्य-अभवत्यकेवलिनं ॥५॥
 चउदसपूव्वीणं नमोत्थु इक्कारसंगधारीणं ।
 कुट्ठाओ बुद्धीणं वीयाओ बुद्धिसाह्वणं ॥६॥
 उगगतवचरणकरणाउ धारिणं सव्वहिं नमो पुव्वं ।
 गोयमसामिस्स सुहम्मसामिणो तह नमो काउं ॥७॥
 पण-सत्त-नवट्ठ-नवेगारसच्छन्नंद-दस-नव य सत्त ।
 दस-सत्त-सत्त-पनरसमणुपरिमियवन्नलद्धिपए ॥८॥
 सर्वत्र स्तुत्यादौ प्रणवाः स्व-परेषु शान्ति-तुष्टिकृते ।
 मायावश्यक्षोभे श्रीज्ञानश्रीमतिस्त्य(तु)प्त्यै ॥९॥
 युगपत्त्रयं तदादौ न स्यादिति बीजसंगतं^१ ध्यानम् ।
 निर्वीजं मोक्षकृते षोडश विद्यापदारम्भे^२ ॥१०॥
 एणसिं सव्वेसिं सिज्झउ पजंतवन्निगुणतीसं ।
 एवं पढ्मे पीढे वावत्तारिजुयसयं(१७२) वच्चा ॥११॥

पणवो नमो भगवओ विजापअतवन्नतेतीसं (३३) ।
 एसा सुविणनिमित्त पकित्तिया चाहुमलिविजा^१ ॥१२॥
 हिलि हिलि किलि किलि एए अट्ठक्खर रिसहविजमअत्था ।
 चक्के(क्के)सरीए दिन्ना तो(ता?) ठविया दुइयपीढम्मि ॥१३॥
 अह वग्गुवग्गुपमुहा महुमहुरे जाव वज्जघावीसा(२२) ।
 सोहग्गविज एसा ज्ञायव्वा जोणिमुहाए ॥१४॥
 हिलिहिलिपमुहा आयरिय कालिपअतनन्न अहतीसं(३८) ।
 एव धीइए पीढे तिनवइ (९३) सव्वक्खरा हुति ॥१५॥
 इरियाए पमुहवन्ना कालि-महाकालि जाव पणतीसं(३५) ।
 तइय पीढ लच्छीअहिदिठय लच्छिफलहेउ ॥१६॥
 इरिइरिकालिप्पमुहा आयरियायरियकालिपअता ।
 छायालीस(४६) वन्ना चउत्थए मतपीढम्मि ॥१७॥
 पवमपीढे इरिमेरुपमुह आयरियमेरुपअता ।
 तीसं(३०) वन्ना स्वाहा जुता थत्तीस नायवा ॥१८॥
 सयलम्मि सूरिमंत अट्ठुत्तरिजुत्ततिन्निसयवन्ना (३७८) ।
 इक्कारस य सिलोगा छव्वीस अक्खरा य तहा ॥१९॥
 मूरीण मतपडे चउसयसनुत्तरक्खरा(४०७) हुति ।
 उचियट्ठाणे पणवाण वेय(४)^२ स्वाहाण गहणाओ ॥२०॥
 अक्खीणमहाणमिलद्धि-सव्वलद्धीण^३ दोपया ए ए ।
 गच्छाहिवमतपडे सुहम्मपयओ पुरो हुति ॥२१॥
 तेरस अट्ठ य वन्ना एव इगवीसवन्न इह अहिया ।
 तेरम सिलोग चारस य अक्खरा सव्वसखाण ॥२२॥

१ एषो स्वर्णनिमित्तं बाहुमलीविषया प्रकीर्तिता ॥

२ वेद इति धाद्यचतु गीतेषु यथाश्रयप्राप्तं पठेत्तु 'स्वाहानां त्रिखनात् पञ्चमपीढे स्वपेडि पृथीनाऽस्तीति ॥

३ 'उ नमा अक्खीणमहाणमिलद्धीण उ नमो सव्वलद्धीण' इति षट्त्वे पठे सुह (१) ॥

जावइया^१ तावइया पारसअट्ठारसाइलद्धिपया ।

इय वयणाओ सोलसअट्ठारसलद्धिपय इत्थ ॥२३॥

एयस्स साहणे किर जो उविही पइपयं फलं जं च ।

तं नेयं पुच्चरिसिप्पणीयसिरिमंतकप्पाओ ॥२४॥

अथ श्रीउपाध्याय विद्या—

“ॐ ह्रीं नमो अरिहंतानं ५२ । ॐ ह्रीं नमो भगवंतस्स अरिहंतस्स महइ महावीर—
वद्धमाणसामिस्स सिज्झउ मे भगवई महइ महावीरवद्धमाणसामिणी महाविज्जा” ।
परमेष्ठिपदैः पञ्चभिः ॐ-ह्रींयुग्भिः सपञ्चयुगवर्णाः(४५) ॐ ह्रीं नमो इति विद्याप्रान्तैर्वेदाक्षमित(५४)
वर्णाः, १ ॐ ह्रीं वीरे, वीरे, ॐ ह्रीं महावीरे, महावीरे, ॐ ह्रीं जयवीरे जयवीरे, ॐ ह्रीं सेण-
वीरे सेणवीरे, ॐ ह्रीं वद्धमाणवीरे वद्धमाणवीरे, ॐ ह्रीं जग, ॐ ह्रीं विजग, ॐ ह्रीं जयन्ते, ॐ
ह्रीं अपराजिए, ॐ ह्रीं सव्वट्ठसिद्धे निव्वुए महाणसे महाबले स्वाहा ॥

बीजद्वयाद्^२ द्विरुक्ता स्याद् वीरे पञ्चपदी ततः ।

चतुष्पदी जयाद्या द्व्यनुक्ता सव्वट्ठमुख्यकी ॥२॥

संलग्ना पञ्चपद्येवं वर्णाश्चन्द्र-निधिप्रभाः(९५) ।

षट्श्लोकाः स्युर्द्विवर्णोना एतैः प्राग्वर्णसंयुतैः ॥३॥

अक्षैर्निषद्यया सार्द्धमुपाध्यायपदास्पदम् ।

देया योग्याय शि(शै)क्षाय विधेयं सर्वकर्मकृत् ॥४॥

[इति] श्रीमहोपाध्यायमन्त्रः ॥१॥

अथ श्रीप्रवर्त्तकमन्त्रः—

“ॐ नमो भगवओ अरिहंतस्स महइ महावीरवद्धमाणसामिस्स सिज्झउ मे भगवई महई
महाविज्जा । ॐ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे वद्धमाणवीरे महानंदणे सिद्धे सिद्धक्खरे सिद्ध-

१ यावन्ति तावन्ति द्वादशादि—अष्टादशादिलब्धपदानि स्युः । केपाञ्चित् १२, केपाञ्चित् १३ इत्यादि परं
द्वादशान्तर्न स्युः । एवं केपाञ्चित् १८ केपाञ्चित् १९ इत्यादि ॥ २ अत्र पञ्चकाङ्क्षामिद्वानात् पञ्चापि पदा-
न्येवमेव स्मर्याणि यथा— ॐ ह्रीं नमो सिद्धाणं, ॐ ह्रीं नमो आयरियाणं, एवं पञ्चापि पदानि ज्ञेयानि ।
ततः ॐ ह्रीं नमो भगवंतस्तेत्यादि पञ्चकाङ्के सर्वत्रैवमेव ॥

३ ॐ ह्रीं इति बीजद्वयाद् वीरे इति पञ्चपदी द्विरुक्ता कार्या । वीरे-वीरे इत्यादि । ततो बीजद्वया चतुष्पदी
जयाद्या द्व्यनुक्ता स्यात् । ततो बीजद्वयात् सव्वट्ठाया पञ्चपदी संलग्ना प्रतिपदं बीजाभावात् ॥

हरिमुखमन्त्ररूपः ॥

मीए अणिहए नायघोसे सारवन्ने पोससारे परमे परमसुहए जए विजये जयंते अपराजिए सच्च्युत्तमे परमपयत्वे स्वाहा” ।

ॐ नमो विद्यान्तैर्वर्णाः शशि-वार्द्धि(४१) संख्यका ज्ञेयाः ।

पद्म(५)चतुस्रय(५)-(४-४-४)-पद् (६)-शर(५)-कर(२)-युगपट्ट-
(४-४-४-४-४-४)प्रयः(३)पट्ट(६)च ॥१॥

द्वि(२)गुण(३)गुणाः(३)शर(५)युग(४)रस(६)करा(२) इति द्वयधिकविंश(२२)पदवर्णाः ।

अष्टाशीतिः(८८)पूर्वाक्षरयुक्ता(४१) नव-करेन्दुमिताः(१२९) ॥२॥

श्लोकचतुष्टयमेकाक्षराधिकं देयमिह महत्तरयोः ।

अतिशयविद्या एताः पदं विना नयति मात्रे स्युः ॥३॥

अथ महत्तरयोरिति महत्तरः प्रवर्तकः । महत्तरा साध्वीसत्कं मुख्यपदम्, ततो द्वन्द्वसमासः ।

[इति] प्रवर्तकमन्त्रः ॥२॥

अथ स्थविरमन्त्रः—

“ॐ ह्रीं नमो अरिहंताय ५ ॥ ॐ ह्रीं हूं नमो जिजाणं । ॐ ह्रीं नमो ओहिजिजाणं ।
ॐ ह्रीं नमो परमोहिजिजाणं । ॐ ह्रीं नमो सच्च्योहिजिजाणं । ॐ ह्रीं नमो अणतोहिजिजाणं ।
ॐ ह्रीं नमो कुट्टुबुद्धीयं । ॐ ह्रीं नमो पयाणुसारीयं । ॐ ह्रीं नमो संभिन्नसोयायं । ॐ ह्रीं नमो
चउदसपुव्वीयं । ॐ ह्रीं नमो अट्टंगनिमित्तकुसलायं । ॐ ह्रीं नमो आगासगामीयं । ॐ नमो
भगवओ अरिहंतस्स महइ महावीरवद्धमाणसामिस्स सिञ्जउ मे भगवई महइ महाविजा ॐ
वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे बद्धमाणवीरे जए विजए जयंते अपराजिए सच्च्युत्तमे
अणिहए महानसे महावळे मा चळ मा चळ ॐ ह्रीं जसक्ष स्वाहा । ॐ ह्रां ह्रीं हूं ह्रीं हः रतूं
स्तीं स्वाहा” ।

पंचपरमिट्ठवन्ना ॐ ह्रीं जुत्ता हवन्ति पणयाला ।

जिण-ओहिजिजाण नमो परसच्चाणंतओहिजिजा ॥१॥

तो कुट्टुबुद्धि-सपयाणुसारि-संभिन्नसोयसाह य ।

चउदसपुव्वी अट्टंगनिमित्ताउ कुसलसाह ॥२॥

स विउव्वणिद्धिपत्ता विज्जाहरपन्ह (ण्ह) समणसाह य ।

आगासगामि छट्ठी बहुवयणता नमो पुव्वा ॥३॥

१ ॐ वीरे वीरे इति ५ चतुष्टयमिति चतुर्णां अयं चतुष्टयं त्रिषु पदेषु अक्षरपरिवारो वर्णा इत्यर्थः ।

२ युगपट्टमिति षट्ष पदेषु अक्षरपरिवारो वर्णा एवम् ॥

नै ह्रीं हं पद्मपण नै ह्रीं सेसेसु हुंति आईए ।

अट्ठं(८)-नव(९)-रुद्र(११)-दस(१०)-सिव(११)-नव(९)

दस(१०)-दस(१०)-रुद्र(११)-चउदस(१४) य ॥४॥

तेरस(१३)-नव(९)-दस(१०) पुण दस(१०)

पणयालहियं सयं(१४५) सयलवन्ना ।

जा वद्धमाणवीरे^१ महत्तरामंतवन्नचउसट्ठी(६४) ॥५॥

जय-विजय-जयंत-पराजिएसु सव्वट्ठसिद्ध इय वन्ना ।

अट्ठार[स](१८) अणिहए महाणसे महाबले य चारस(१२) य ॥६॥

मा चल मा चल नै ह्रीं जसक्खसाहेति वन्न तेरस(१३) य ।

नै हां ह्रीं हूं ह्रीं हः

पणवो कर जुग-रिउ-मणुसरजुयहरविंदुजुत्ता य ॥७॥

सविसग्गो हरवन्नो रिउमणुसरविंदुजुत्तसरवन्ना ।

स्वाहेति दस य सव्वे सत्तहिया तिसय(३०७) इह वन्ना ॥८॥

अनयोर्व्याख्या—१ पणवो उ कर(२)-युग(४)-ऋतु(६)-मनु(१४)प्रमितस्वरयुक्ता हरेति हवर्णा विन्दुयुक्ताश्च तथा हां ह्रीं हूं ह्रीं सविसर्गो हवर्णः, यथा-हः । ऋतु-मनु-स्वरविन्दु-युक्तौ स्तवर्णौ, यथा-स्तूं स्तां ।

एवं नव(९) य सिलोगा एगूणवीसं(१९) च अक्खरा हुंति ।

एस किर धविरमंतो तिहुयणमणमोहणो भणियो ॥९॥

[इति] स्थविरमन्त्रः ॥३॥

अथ गणाधच्छेदकमन्त्रः—

“उं ह्रीं अहं हूं ह्रः ह्रीं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा । उं वीरे वीरे जयवीरे महावीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जए विजए जयंते अपराजिए सव्वट्ठासिद्धै निव्वुए महाणसे महाबले स्वाहा” ।

१ पाथात्योक्ते महत्तरामन्त्रे, यथा— उं नमो भगवभो इत्यादि वद्धमाणवीरे यावत् । ६६ वर्णास्ते तथैवात्रापि ज्ञेया इत्यर्थः ॥

२ सर्वार्थात् सिद्ध इति ॥

पणनो मायाधीयं जिणनीयं छट्ठमरविसंगीहि ।
चउदममरेण यं जुयं हरेति वज्रतिय कममो ॥१॥
बिंदुजुयभाइअंते तमो नमो वद्धमाणसामिणे स्वाहा ।
पणनां वीरे ज्यल जयवीरे तह महावीरे ॥२॥

गाथाश्रव्याख्या-पञ्चस्वरविसर्गाभ्यां चतुर्दशस्वरेण च युतम्, हरेति वर्णत्रिकं आश-
ब्दत्वे विन्दुयुतम्, यथा-हं ह्र हो ।

अहं संशयद्वमाणाऽऽ वीर-जय विजय तद् जयते य ।
अपराजय सत्त्वदूतासिद्धे तद् निरुण चेत् ॥३॥
ममहाणमे य समहाणते य स्वाहेति विज्जगणवच्चे ।
पद्मदूतासवन्ना(१८) पणचउचउचउच्छदुतितिस्त्रि ॥४॥
पणचतिचउचउरो दुन्नि य सत्त्वेवि एव चउपन्ना(५४) ।
दुन्नि मिलोगा अट्ठम्भरा य गणवच्चमत्तम्मि ॥५॥
प्या पयाननी विद्या सुरिविद्या समा मता ।
यन्ने लिखित्वा निधिवत् पूज्या ध्येया च नित्यश ॥६॥
मर्वेषा यन्त्रलेखनविधिग्रे वक्ष्यते ।

[इति] गणवच्छ(च्छे) (दक)मन्त्र. ॥४॥

अथ वाचताचार्य-प्रवर्तिन्योर्मन्त्र —

“३ ह्रीं नमो अरिदत्ताय ५ पद । ३ नमो भगवतो अरिहंतस्स महद् महावीर-बद्धमाण-
सामिग्स सिग्गउ मे भगवद् महद् महाविज्झा । ३ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे
बद्धमाणवीरे जय विजय जयंते अपराजिण अणिण्ण ३ ह्रीं स्वाहा” ॥

774 2227 11.1

1124

पञ्च(५) युगत्रय(४-४-४) ऋतवो(६) द्वि(२)-गुण(३) गुणा (३)
 पञ्च(५) वार्द्धि(४) नयन(२)-का(क)राः(२)।
 सर्वैरथ चत्वारः श्लोका वर्णत्रय शेषम् ॥२॥

विद्यैषा वाचनाचार्य-प्रवर्तिन्योः शुभऽहनि ।

देया सातिशये चैत्ये विधिना सर्वकर्मकृत् ॥३॥

[इति] वाचनाचार्य-प्रवर्तिनीमन्त्रः ॥५॥

अथ पण्डितमिश्रमन्त्र—

“ॐ नमो भगवओ महइ महावीर-वद्धमाणसामिस्स(णत्स) सिज्झउ लहुं भगवई महई महाविज्जा । ॐ वीरे वीरे महावीरे महावीरे सुवीरे जयवीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जया अपराजिए स्वाहा”

पणवो नमो भगवओ महइ महावीर-वद्धमाणस्स ।

सिज्झउ लहुं भगवई महई पुरओ महाविज्जा ॥१॥

पणवो दुरुत्तवीरे दुमहावीरे सुवीर-जयवीरे ।

तह सेणवीरवद्धाउ माणवीरे जया चेव ॥२॥

स(अ)पराजिए सस्वाहा विज्जा पज्जंतवन्न पणतीसा(३५) ।

पणअट्ठातिचउचउरो रिउ रिउ दो एव अडतीसा(३८) ॥३॥

सव्वे वन्नतिहुत्तरि(७३) सिलोग दो अक्खरा नव य विज्जा ।

जुगस्स चेव पंडियमिस्सस्सउ एस दायच्चा ॥४॥

[इति] पण्डितमिश्रमन्त्रः ॥६॥

उपाध्यायादियोग्याः^१ श्रीवर्द्धमानेन कीर्तिताः ।

वर्द्धमानारव्यया ख्याता विद्यास्तेनाखिला इमाः ॥१॥

तत्राप्याद्यांश्चतस्रः स्युर्यस्य स ज्येष्ठतां भजेत् ।

तेषामेव पटे यन्त्रालेख्या नेतरयोः पुनः ॥२॥

अहं ॥

अथ श्रीगच्छेशानां प्रतिष्ठाक्षणे प्रथमं या ऋषभविद्या दीयते सा प्रकाश्यते । “ॐ नमो अरिहंताणं, ॐ नमो सिद्धाणं, ॐ नमो आयरियाणं, ॐ नमो उवज्झायाणं, ॐ नमो लोए सच्च-साहूणं, एस्सो पंच नमो(सु)क्कारो, सव्वपावपणासणो मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं होइ मंगलं” ॥

अथवा पदपञ्चकमेव । यद्वा “ॐ नमो जिणाणं १, ॐ नमो ओहिजिणाणं २, ॐ नमो

^१ उपाध्याय-प्रवर्तकादीनां योग्याः ६ विद्या वर्द्धमानजिनोक्तत्वाद् वर्द्धमानविद्या उच्यन्ते । तत्र आद्यासु चतसृषु ज्येष्ठो भवेद् नान्ययोर्द्वयोः ।

परमोद्दिजिणाणं ३, ३ नमो सव्वोद्दिजिणाणं ४, ३ नमो अणंतोद्दिजिणाणं ५, ३ नमो केवलजिणाणं ६, १ ३ नमो भगवओ अरिहओ उसहसामिस्स सिज्जाउ मे भगवई महई महाविज्जा । ३ नमो भगवओ अरिहओ उसहसामिस्स आइतित्थमरस्स जस्सेयं जलंतं गच्छइ चकं सव्वत्थ अपराजियं । आयावणी ओहावणी मोहणी धंभणी जंभणी हिलि हिलि कालि कालि चारणाणं भंडाणं भोइयाणं अहीणं दाढीण नहीणं सिंगीणं वेरीणं चोराणं जक्खाणं पिसायाणं मुह्वंधणं दिट्ठिबंधणं करेमि ठः ठः स्याहा” ॥

पुनपरमिट्ठवन्ना वावत्तरि(७२) पणपणसु चालीसा(४०) ।

अहवा नंदिपणसुं छसु वन्ना हुंति वावन्ना(५२) ॥१॥

यदुक्तम्—

सर्वविद्यास्मृतावाधौ पूर्णा पञ्चनमस्कृतिः ।

यद्वा पञ्चपदी वाच्या मुनिना पणवादिमाः ॥२॥

यदिवा—

नमो जिनावाधि(१-२)जिनाः परात्(३) सर्वाद(४) अनन्ततः ।

अवधिजिनाः केवलि(६)जिनेभ्यो नम इत्यपि ॥३॥

तदनु—

पणवो नमो भगवओ विज्जा पज्जंतवन्नवत्तीसं(३२) ।

अपराजियपज्जंता उँपमुहा वन्नतेयाला (४३) ॥४॥

चउ(४) चउ(४) ति(३)ति(३)तिग(३) चउ(४) चउ(४) तिग(३)

चउ(४) चउ(४) सत्तणं तिगाणं(३-३-३-३-३-३-३) तु ।

चउ(४) पंच(५) पंच(५) तिग(३) दु(२) दु(२)

अट्ठहिया(७८) सत्तरी सत्त्वे ॥५॥

एवं तिपन्न(३५३)अहियं वन्नसयं उसहसामिविज्जाए ।

तिपयारुत्तलदीपयाण पुरओ भवे एसा ॥६॥

प्राग्मेदः सर्वकार्यार्थं द्वितीयो मोक्षहेतवे ।

तृतीयो ज्ञानकार्येण एष लङ्घ्यपदक्रमः ॥७॥

श्रीगच्छेत्पदयोग्याय प्राक् प्रतिष्ठामुहूर्ततः ।
 शुभे दिने प्रदेयाऽसौ साध्या तेनापि तद् यथा ॥८॥
 यस्य देवस्य विद्याऽस्ति तस्य चैत्येऽतिशायिनि ।
 चतुर्थतपसाऽष्टाधिसहस्रं जातिजैः कुसुमैः ॥९॥
 तमर्चयेद्यथाऽस्य कराब्जे शालितण्डुलान् ।
 मुञ्चत्यष्टाधिसहस्रं विद्यालीनमना मुनिः ॥१०॥
 सिद्धायामिति विद्यायां सम्यक् तत्त्वभृतां भृशम् ।
 इमां कार्ये प्रयुञ्जीत नान्यथेत्यस्ति जैनगीः ॥११॥
 वर्द्धमानोपदिष्टत्वाद् वर्धमानाभिधा इमा ।
 इति श्रीवीरचैत्याङ्गसर्वाः साध्यास्तु मन्मतिः ॥१२॥
 प्रतिष्ठालग्न एवाधिवासनांशक्षणेऽथवा ।
 सूरिमन्त्रचतुःपीठदानेऽसौ प्राक् प्रदीयते ॥१३॥
 प्रतिष्ठांशक्षणे पश्चाद् दातव्याः सप्तमेरवः ।
 संसाध्यर्षभविद्यां तु सूरिमन्त्रं प्रसाधयेत् ॥१४॥
 अहं ॥

तत्साधनाविधिश्चैवम्—

यस्मिन् देशे चक्री राजा वा राज्यं करोति, यत्र स्वचक्र-परचक्रोपद्रवो न स्यान्न च
 दुर्भिक्षम्, यत्र च विशिष्टं तीर्थम्, तत्र देशे रम्योपश्रुतिशकुनैर्गुर्वदेशेन गत्वा श्री-ह्री-धर्म-
 प्रधानजनसंकुले क्षेत्रे स्थित्वा दुष्टनर-तिर्यगीक्षणत्यक्ते श्रीऋषभस्य चन्द्रप्रभस्य श्रीवीरस्य वा
 चैत्ये, तदभावे निःश्लये समभूमिकेऽतिस्तोकजनप्रसरे पूर्वोत्तरामुखे धर्मस्थाने श्रीऋषभ-
 चन्द्रप्रभ-श्रीवीराणामन्यतमजन्मकल्याणके ज्ञानकल्याणके वा विशुद्धदिगाकाशे दिने चन्द्रबले
 सर्वविकृतीर्विमुच्य पवित्रे चन्दनलिप्ते पटे श्रीसूरिमन्त्रयन्त्रं स्थापयित्वा वह्निकापट्टे वा
 सुगन्धद्रव्यैः श्रीगौतममूर्तिः कनकमयसहस्रपत्रकमलोपर्यालिख्य तदधस्तात् आं क्रों ह्रीं श्रीं
 आलिख्य वक्ष्यमाणविधिना जापः प्रारभ्यः । तद्यथा—

भूमि-तनु-वसनशुद्धिः शरीररक्षादि च क्रमान्मन्त्रः ।

कृत्वाऽथाहानादिकमुद्राः पञ्च प्रकुर्वीत ॥१॥

त्रिधा पालितब्रह्मव्रतः स्तोकांमभःस्नातः, शुचिः श्वेताढ्यङ्गवासाः, प्रतिक्रान्तेर्यापथः, शुचि-
 भूमौ पवित्रासनोपविष्टः सूरिः “ॐ भूरसीभूतधात्री सर्वभूतहिते भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा”

इत्युच्चारयन् स्मरियन्मात्मानं च परितो वासक्षेपं त्रि कृत्वा भूमिशुद्धिं कुर्यात् ॥१॥

“ॐ अमृते अमृतोद्भवे अमृतगर्भिणि अमृतवाहिनि अमृतं भावय भावय हुं फट् स्वाहा” इत्युच्चारयन् आत्मनोऽभियुरा वामहस्तकनिष्टिकया संगृह्याय करौ परावर्त्येते इति गरुडमुद्रया दन्त्र परितस्त्रि कुण्डकल्पनाम् ॥२॥

“ॐ यमले विमले सर्वतीर्थजले प पा पा वा वा अशुचि शुचिर्भवामि स्वाहा” इत्युच्चारयन् वासानञ्जलीं प्रक्षिप्य सर्वतीर्थोम्भासि तत्र परिकल्प्य सर्वाङ्गस्पर्शेन त्रि स्नानम् ॥३॥

“ॐ त्रिशुनस्तुलिङ्गे महाविद्ये सर्वकल्मष दह दह स्वाहा” इत्युच्चारयन् स्वस्तिकाकारोक्तोभय-
बाहुभयपाणिभ्यां भुजमध्यस्पर्शेन कन्मपदहनम् ॥४॥

“ॐ विमलाय विमलचित्ताय ह्रीं ह्रीं स्वाहा” इति दक्षिणकरस्पर्शेन त्रिवंश शुद्धिम् ॥५॥
तत “क्षिपी त पदो पथेन नाभौ । उ रक्तं इदि । स्वानीलं मुखे । हा श्यामं भाले” इति
पृथिव्यादिपञ्चभूतैः क्रमोत्पन्नाभ्यां करस्पर्शेन त्रि सकलीकरणम् ॥६॥

“ॐ भाले कु वामासे र वामजालुसंधौ । कु वामाङ्गौल्ले(रु) दक्षिणाङ्गौ स्वा । वामजालुसंधौ
हा । वामासे तर्मात्त्रमाभ्यां वामकरस्पर्शेनात्मरक्षाम् ॥७॥

तेनैवाङ्गुष्ठगुण्डे “ॐ” अङ्गुष्ठतले “ह्रीं” । तर्जन्या “ह्रीं” । मध्यमाया “हूं” । सावित्र्या
हैं । कनिष्ठाया “ह्रूं” । तत करद्वयेऽङ्गुष्ठादिष्वहंदादिन्यासम् ॥८॥

“ॐ ह्रीं इन्द्राय स्वाहा ” इत्यादि भणन् दशदिक्षु वासक्षेपं कुर्यात् ९ ।

तत श्रीगौतमस्य पीठ चैत्यवृक्षगच्छायास्थित सपादपीठं लिहासनं छत्रं चामरे विचिन्त्य
वासानञ्जलीं क्षिप्या “आ क्रौं ह्रीं श्रीं भगवन् । श्रीगौतम । सर्वलब्धिसंपन्न । अत्र सहस्र
पत्रवनकमले एहोहि सद्योपट्” इत्युच्चार्य हृत्कमलात् स्फुरद्भिमण्डलं द्वादशांशं मीत्वा
तन्मयीं भूय ब्रह्मस्थानेऽभ्युदित श्रीगौतमं ध्यात्वा तस्मादादायाबाहनमुद्रया स्थिरधीराऽऽहवयेत् ।
मा च सावित्रीमूलन्यस्ताङ्गुष्ठां सवासानञ्जलिमुद्रा १ । “आ क्रौं ह्रीं श्रीं भगवन् । गौतम ।
सर्वलब्धिसंपन्न ! अत्र कनककमले तिष्ठ तिष्ठ ठ ठ ” इत्युच्चार्य सैव मुद्राऽधोमुखीति
न्यापनमुद्रया पीठस्थसिंहासनोपरि कमले स्थापयेत् ॥२॥

“आ क्रौं ह्रीं श्रीं भग० [० वन् । श्रीगौतम । सर्वलब्धिसंपन्न ।] मम सनिहितो भव वषट्”
इत्युच्चारयन् ऊर्ध्वाङ्गुष्ठे मुष्टीं मीत्येते इति सन्निधापनीमुद्रया सन्निधापयेत् ॥३॥

“आ क्रा० [० ह्रीं श्रीं] भग० [० वन् श्रीगौतम । सर्वलब्धिसंपन्न ।] पूजा यावदत्रैव स्थेयम्”
इत्युच्चारयन् अभ्यन्तराङ्गुष्ठे मुष्टीं मीत्येते इति सन्निरोधिन्या निरुन्ध्यात् ॥४॥

“आ क्रौं [० ह्रीं श्रीं] भग० [० वन् । श्रीगौतम । सर्वलब्धिसंपन्न ।] परेषामहंभ्यो भव”
इत्युच्चारयन् प्रसारिततर्जनीने मध्यमोपरि निवेशिताङ्गुष्ठे मुष्टीं इत्यवगुण्ठिन्याऽवगुण्ठयेत् ॥५॥

तत “अ आ, इ ई, उ ऊ, ए ऐ पूर्वादि दिक्चतुष्टये, ओ औ ऊर्ध्वदिशि, अ अ अधोदिशि

नखच्छोटिका चिन्नत्रासाय देयाः ॥६॥

गौतमं परितोऽधोमुख्या सुधां वर्षन्त्या कामधेनुमुद्रया प्रदक्षिणात्रिकेण सजीवतापादनाया-
मृतीकरणम् ॥७॥

“आं क्रौं [ह्रीं श्रीं] भग० [०वन् ! श्री गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न !] सुगन्धिपत्रगन्धादीन्
गृहाण गृहाण नमः” इत्युच्चारयन् गौतमोपरि अञ्जलिना बुद्धिकल्पितगन्धादिपूजा ॥८॥
ततः स्वर्णाम्भोजस्थं श्रीगौतमः(मं) प्रातिहार्योपेतं चतुर्विधः श्रीसंघः सदेवीका इन्द्रादयश्च
नमन्तीति चिन्तयित्वा “आं क्रौं ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि श्रीसूरिमन्त्राधिष्ठायका अत्र आगच्छन्तु
आगच्छन्तु संबौषट्” ।

अत्र तेषां स्वरूपध्यानम्, तद्यथा—

पूर्वस्यां विद्यापीठप्रतिष्ठिता सरस्वती । दक्षिणस्यां मानुषोत्तरपर्वतनिवासिनी सहस्र-
भुजा त्रिभुवनस्वामिनी । पश्चिमायां पद्महृदान्तःपद्मोपविष्टा चतुर्भुजा विजया-जया-जयन्ती-
नन्दा-भद्राऽन्विता स्वर्णभरणभूषिता पुरःश्रेणीस्थनवनिधाना श्रोदेवता । उत्तरस्यां षोडश-
सहस्रयक्षपतिर्विंशतिभुजो गणिपिटकयक्षराजः । पूर्वादि ४ दिक्षु ६४ इन्द्राः । पूर्वादि ४
दिक्षु १६ विद्यादेव्यः । एवं २४ यक्षाः, २४ यक्षिण्यः, आवाहनमुद्रया पूर्ववत् । हृत्पद्मादा-
ह्वयेत् । ततोऽत्रापि “आं क्रौं [ह्रीं श्रीं] सर्वेऽपि श्रीसूरि० [०मन्त्राधिष्ठायका अत्र
आगच्छन्तु आगच्छन्तु संबौषट्]” इत्यादि भगवन् पूर्व स्थापन्यादिमुद्राभिस्तेषां प्रागेव स्थाप-
नादि । नखच्छोटिकाः । अमृतीकरणम् । गन्धादिपूजा । ततः “संवत् अमुकवर्षे अमुकमासे
तिथि-वारेऽहममुकसूरिशिष्योऽमुकसिद्धयेऽमुकजापमारभे” इति ध्यात्वा “नमः
सद्गुरुभ्यः” इत्युक्त्वा चन्द्रेण राजसरूपं रक्तवायुं सूर्येण द्वेपरूपं कृष्णवायुं रेचयित्वा पुनः
शशिना सत्त्वगुणरूपं श्वेतवायुमाकृष्य नामौ च संस्थाप्य प्रसन्नास्यः सुश्रिष्टौष्ठयुगो दन्तै-
र्दन्तानस्पृशन् नासायां गौतममूर्तौ वा न्यस्तदृष्टिर्जिह्वामप्यचालयन्नन्तर्जल्पाकारमनाहतनाद-
रूपं वा स्मरणमारभेत । तच्चैवम-सर्वत्र लब्धिपदानि । पीठानि च ज्ञानधनार्थे श्रीपूर्वाणि,
वश्याद्यर्थे ह्रीं पूर्वाणि, शान्तकादौ ऐं पूर्वाणि, कर्मक्षयार्थं परमेष्ठिमुद्रया निर्मुद्रं वा ऐं ह्रीं श्रीं-
रहितानि केवलान्येव स्मरेत् ।

द्विवारं स्नानं सुगन्धिविलेपनम् । त्रिधा शुद्धं शीलम् । प्रतिक्रान्ति प्रतिलेखनां चैत्यव-
न्दनां च विनाऽन्यद्व्याख्या-पठन-पाठनादि त्याज्यम् । सर्वविकृतीर्मुक्त्वा लक्षमानः कर-
जापः कार्यः । जापभेदाः पुनरग्रे वक्ष्यन्ते ।

पषा पूर्वसेवोच्यते ।

अस्यां च कृतायां निष्पापः सातिशयश्च स्यात् । लक्षजापान्तर्गताशक्तिस्मरणां कृत्वो-
त्तिष्ठासुर्विसर्जनं कुर्यात्, यथा- दक्षिणकरेण मुष्टिं बद्ध्वा तर्जनी-मध्यमे प्रसार्ये इत्यस्ममुद्रया

गौतमस्यासन मनाच् चालयित्वा,

तुँ आज्ञाहीन क्रियाहीन मन्त्रहीन च यत् कृतम् ।

तत् सर्वं कृपया देव ! क्षमस्व परमेश्वर ! ॥१॥

इति पठित्वा “ॐ ह्रीं नमोऽस्तु ते भगवन् ! पुनरागमनाय स्वस्थान गच्छ गच्छ” । य इति भणन् दक्षिणकर प्रसार्य हेमाम्भोजस्थगौतमस्योपरि संहारेण भ्रमयित्वा कनिष्ठादि सर्वाङ्गुलीना संकोचते(ने) नाङ्गुष्ठमूलानयनमिति विसर्जनमुद्रया विसृज्य श्रीगौतम ब्रह्म रन्ध्रे नीत्वा सुपुम्नया हृत्पद्मे पूरणेन स्थापयेत् । यतस्तस्मादाह्वय स्थापितोऽभूत् । ततोऽक्ष मुद्रया क्षोभण कृत्वा,

तुँ आज्ञाहीन० [० क्रियाहीन० मन्त्रहीन च यत् कृतम्] ।

तत् सर्वं कृपया देव ! क्षमस्व परमेश्वर ! ॥

इयुधार्य “ॐ ह्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायका पुनरागमनाय स्वस्थान गच्छन्तु गच्छन्तु” य इति पठन् विसर्जनमुद्रया सूरिमन्त्राधिष्ठायकान् प्रागिव ब्रह्मद्वारेण ऋषभे बहिर्वद् गौतम परित मरस्वत्यादीन् न्यसेत् । तत् “पद्मपण मुनिजिह्वा” इति स्तुतिपाठ । ततोऽशनादि कार्याणि कृत्वा पुन स्मरणाप्रारम्भे पूर्ववद् भृशुद्धयादिविसर्जने च क्षोभणादि कर्तव्यान् ।

अधोत्तरसेयोच्यते—

तत्राद्यपीठ त्रिधापीठ नाम । तच्च गच्छेशमन्त्रपदेऽष्टादशलब्धिपद्यादि पसिञ्जद—स्याहान्त पञ्चनयत्यधिपदशताक्षरमात्रम् (१९५) सामान्यमूरिमन्त्रपदे तु षोडशलब्धिपद्यादि—पसिञ्जद रसाहान्त चतु सप्तर्थाधिकशताक्षरमात्रम् (१७४) । अस्याधिष्ठात्री मरस्वती, तस्या पूजा म्नुती कुर्यात् ।

आराधना तपाविधिवन्त्ययम्—

उ नि आ नि आ नि आ नि उ इगपणिगपणेगपणिगइगमेग ।

चित्तेण पठेण विकहाचाओऽहोस्तप्पु ठाण ॥१॥

ओ (न) ५ नि ५ आ १ नि ५ आ १ नि ५ आ १ नि १ उ १—एवं दिन २१ कोट्यशतम् । अनेन तपसा महाफलम्, अन्यथाऽल्पफलम् । पञ्चासनस्थ पूर्वामुख उत्तरामुखो वा परमष्टि मुद्रया गरुडमुद्रया वा महस्रद्वादशक जपेत् । श्वेतघ्यानेन सामान्यत सर्वमिद्विषयम् । उक्तं च—

एकविंशत्यहान्यकर्महृत् १२ प्रमितो जप ।

कोट्यशतसमा शान्तिलाम वाग् बुद्धिसिद्धये ॥१॥

परमेष्ठि-गरुडमुद्रायुगेन जापोऽस्य देवतेन्दुनिधा ।
 पुस्तकमभयं मुक्ताम्रजं वरं तन्वती भुजचतुष्के ॥२॥
 हंसेऽम्बुजे निविष्टा वाग्बीजेऽध्यान्तरात्महंसे वा ।
 ब्राह्मीव पुण्डरीकं सरस्वती गोतमं नमति ॥३॥
 गोतमनन्ता(न्या ?) देव्या पुत्रदशा वीक्षितः प्रदत्तवरः ।
 पञ्चमहाव्रतनिष्ठो युगप्रधानागमो भवति ॥४॥

तथा श्रीगच्छेशा अप्येवमेव पूर्वं सामान्य श्रीमूरिमन्त्रं साधयित्वैकविंशति(२१)वर्णमात्रं स्वाहान्तं लब्धिपदद्वयं १२ सहस्राणि जपेत् । अक्षीणकोशल्यं सर्वत्राप्रहतयशस्वं च स्यात् । तथा क्षीराभवादि लब्धिपदानि पट्, सहस्राणि दश(१०) श्वेतध्यानेन जप्यन्ते श्वेतजपमालया पञ्चलब्धिपदान्ते च,

“जमियं सारस्वत्यं पडंजामि तं मे सारस्वत्यं पमिज्जाह न्वाहा” इति वाच्यं सिद्ध-
 सारस्वतम् । प्रथमपीठे १२ सहस्रजापादनु होमः कार्यः । तद्विधिश्चायम्—
 हस्तमात्रं चतुरस्रं कुण्डं भौमं हसन्तीमयं वा कृत्वाऽरणेर्वा भानुकान्ताद् वा तत्राग्निं प्रज्वाल्य
 मन्त्रेण प्रतिष्ठापयेत् । स चासौ “मनोर्जतिर्जुपतास्य यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्वखिष्टं
 यज्ञमिं समिमं दधातु विश्वे देवाः न इह मा दयन्तामो (म ओं) प्रतिष्ठ” । वार ७
 भगित्वाऽक्षता ज्वालाकरालेऽनौ क्षेप्याः । अग्नेश्च सप्तजिह्वाः स्मरेत् । ताम्बीशान-
 जिह्वायां मध्यजिह्वायां वा जुहुयात् । सप्तघृताहुतयो विद्यापीठोच्चारणेन अथवा दशांशेन
 होमः । सचैवम्—

गरुडाख्यतण्डुलघृतैकवर्णश्वेतगोपयःखण्डमयीः १२ शतमाना गुटिकाः कृत्वा
 विद्यापीठोच्चारणपूर्वं जुहुयात् । पश्चान् केपाश्रित् फलदुकूलादीष्टवस्तूनां त्रिभिः कल्पि हिंसाः ।
 ततः पूर्णाहुत्यर्थं घृतभृतनालिकेरस्य । तदा चेदं वाच्यम्—

“इमां पूर्णाहुतिं भगवति ! सरस्वति ! प्रतीच्छ मम कामितं कुरु कुरु
 स्वाहा” । यावन्नालिकेरं सर्वं तावत् प्रतीक्ष्यम् । अग्निं च महाघृतपल्लवेन दीपयेत्, ‘घृतहीनं
 इहेद् राष्ट्रम्’ इति वचनात् । तद् भस्म संगृह्य स्वयं धार्यमिष्टेभ्यो वाऽल्पं देयम्, शान्ति-
 तुष्टिपुष्टिहेतु । अनयैव रीत्या महाविद्योपविद्यापीठयोरपि होमः । नवरमाहुति-होमौ स्व-स्वा-
 धिष्ठायिकादेवतानामादाय स्व-स्व-मन्त्रेणैव । एवं च तपो-जाप-होमैराराधिते प्रथमपीठे
 सूरिः सरस्वती १, रोगापहारिणी २, विपापहारिणी ३, बन्धमोक्षिणी ४, श्रीसंपादिनी ५,
 परविद्याच्छेदिनी ६, दोषनाशिनी ७, अशिवोपशमनी ८ । एता अष्टमहासिद्धीः स्वस्य
 परस्यापि साधयति । कोऽर्थो यदा म्वस्यान्यस्य वा सारस्वतमुत्पादयितुं रोग-विषं हन्तुं

घन्धं छेतुं श्रियं कर्तुं कार्मणादि हन्तुं दोषं नाशयितुं मारिं शमयितुमीहते तदा प्रथमपीठं स्मरेत् । स्वल्परस्मरणेनापि सिद्धयति । श्रीमाननुद्गुरिभिराभिरेवाष्टविद्याभिर्गमितं 'यै शान्त-
रामं' इत्यादि 'जलभारनम्रे' इत्यन्तं काव्याष्टकं कृतम् । एतच्च काव्याष्टकं 'ज्ञानं यथा त्वयि' इति
नवमकाव्ययुतं प्रातः प्रत्यहं यः पठेत् स सारस्वतादीरष्टसिद्धीराप्नोति परं च प्रापयति ।

इत्याद्यपीठसाधनाविधिः ॥

द्वितीयपीठे—ॐ नमो भगवतो इत्यादि विज्ञा यावत्, अक्षर ३३ एषा बाहुबलीयिणा
स्वप्नाद्यर्थम् । ततो वग्गु वग्गु इत्यादि महामहुरे यावद् वर्णा ०० सोभाग्ययिणा । ततो ह्रींलि
ह्रींलि इत्यादि आयरियकालि यावद् वर्णा ३० जयादि विज्ञा । एष सर्वाक्षर ९३ । अस्य
पीठस्याधिष्ठात्रां मानुषोत्तरशिरसरयामिनी सहस्रभुजा त्रिभुवनस्यामिनी ।

आराधना-तपोविधिश्चायम्—

उ नि आ नि आ नि उ इमेगतिचउडुगदुडुगपुन्वावारो ।

सविमैसो जिणयव चत्त-मत्तडसय चउस्समो ॥

एष दिन १४ मुरयकल्पेषु तु उपजासो १, रुक्माम्नस १, आचाम्लत्रितय(३)मपरसचतु
ष्कम्(४) । (१) आचाम्लमपरसयुगम् (२), उपवाससन्ध्यधिकदश १३ दिवसा इत्यस्ति उभयमपि
प्रमाणम् । जिणयवचत्त-छोगस(स्स) ४० चिन्त्या कायोत्सर्गे मन्त्राष्टोत्तरशतं च नित्य
चिन्त्यमुत्सर्गे । एष तपः कुर्वन् प्रथमं बाहुबलीविद्या श्वेतध्यानेन सहस्र १० स्मरत । होम
प्रथमपीठवदपि । उत्पन्नेन कार्ये ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य रजोहरणमुरवस्त्रिके पुरो मुत्वा कायो
त्सर्गेऽष्टोत्तरशतं स्मरेत् । शुभे बाहू ऊर्ध्वमुत्तिष्ठत, अशुभे त्वधः पश्चान्मुखं बलित्वामियो
मिलतः । बादादावस्या १०८ आपोऽपराजितत्वं प्रत्यनीकोपशान्ति । अस्या च जप्यमानाया
शकुनोपभृत्यादि सत्यमेव स्यात् । अत्र मन्त्रविशेषो लिख्यते—

“तुँ ह्रीं बाहुवलि-महाबाहुवलिपदात्तु गिरिमहागिरि ।

वीरादिबाहुवल्ये स्वाहा”^१ मन्त्रं सिवनिष्ठे ॥१॥

आलिख्य सुगन्धिदलैः सूर्यसहस्रैस्तु जातिकुसुमानाम् ।

जप्तं प्रश्ने दक्षिणबाहुस्फुरणे शुभं प्रप्नु ॥२॥

आलिख्य पादुके द्वे परतो वदने सचन्द्रचन्दनतः ।

सत्यष्टे बाहुवले सितपत्रसुमै समग्यर्थ्य ॥३॥

उत्सर्गे पञ्चशतीं “तुँ किरि किरि लम्बचाहुमत्र नमः” ।

जप्या शीर्षे कृत्वा शयने च शुभाशुभादेशः ॥४॥

वाहुवलीविद्यासिद्धेरनु वाग्वादिसौभाग्यविद्यां पीतध्यानेन सौभाग्यमुद्रया पोडश (१६)सहस्राणि—[१६०००] जपेत् । जपमालाऽपि हैमी कृमिजादिमयी वा पीता, होमोऽप्रेतन एव । एकत्रापि कृतेन होमेन विद्याद्वयसिद्धिः । अनया कृपणोऽपि दाता राजकुलादौ सर्वत्रादेयवचनता च तदनु हिलि हिलि इत्यादि जयादिविद्यां पीतध्यानेन गरुडमुद्रया १२ सहस्राणि जपेत् । होमोऽप्रेतन एव । अनया जयविजया जितत्वापराजितत्वानि स्युः । जयः स्वदेशे विजयः परदेशे । अजितत्वमरिषु अपराजित्वं परवादिषु विद्यात्रिकेण ॥ [इति] द्वितीयं पीठम् ॥ २ तृतीयपीठे—इरियाए इत्यादि कालि—महाकालि यावदक्षर—३५ । एतदधिष्ठात्री च पञ्चमदहपञ्चमनिलया इत्यादि गाथोक्तरूपाः विजया—जया—जयन्ती—नन्दा—भद्रान्विता श्रीदेवी । तपोविधिरेयम्—

उ नि आ नि आ नि उ इगट्टपंचसत्तेगडुइग तइयपए ।

उ१ नि८ आ५ नि७ आ१ नि२ उ१—एवं दिन २५ ।

अत्रापि लोगस(स्स) ४० काचोत्सर्गे १०८ मन्त्रश्च चिन्त्यः प्रत्यहम् । एवं प्रोक्ते तपः कुर्वन् सितध्यानेन सहस्राणि १२ जपेत् । सम्राडपि वश्यः, तथासंदिग्धार्थनिश्चेष्टस्वप्नविषये उपोष्य सितध्यानेन पोडशसहस्रजापे सारस्वतमव्यभिचारि तथा नित्यं १०८ स्मरणेन शिष्यलब्धिः । शापोऽनुग्रहशक्तिरादेयगीस्ता पूर्वगुरुसिद्धेरल्पबहुत्वेनाच्छिन्नता च । तथैतज्जपिताऽक्षतानां शीर्षे गृहे च क्षेपे ऋद्धिः स्यादतः श्रावकाणां शिष्याणां च मौलौ वासक्षेपोऽनेनैव कार्यः विशेषतो योगारम्भे ।

[इति] तृतीयपीठम् ॥ ३

चतुर्थपीठे—इरि इरि कालि इत्यादि आयरिय आयरियकालि यावदक्षर ४६ ॥

अस्याधिष्ठाता—

अणपणपन्निपड्ढो वीसमुओ मंतपीढहिट्टाया ।

सोलसहं सहस्स जक्खाण सामिओ जयइ गणिपिडगो ॥

तपोविधिरेयम्—

उ नि आ उ इगण्णेगिगतुरिए पुव्वो विही समग्गो वि ।

उ१ नि५ आ१ उ१ एवं दिन ८ ।

अत्र परमेष्ठिमुद्रया जाप मितप्यानेन महस्तद्भादन (१०) [१२०००] । होमो नास्ति ।

“नराधिष्ठायको मन्त्रो न होमस्तत्र यत्र तु ।

अधिष्ठात्री भवेत्तामि सा मिया होमसंयुता ॥”

इति वचनात् ।

अनेनैकेनैव पुर्यपीठत्रयोक्तं सर्वं सिद्धयति । ‘मन्त्रपीठं हि भगवतामेकान्विशय-
तिशयप्रतिहार्याष्टवरूपम् । अत्र देशानां देशेन्द्राणां न्याम । यथा हरि इतीति किं किरीति कल्पे-
न्द्राणाम्, गिरि गिरीति भवनपतीन्द्राणाम्, पिरि पिरीति व्यन्तरेन्द्राणाम्, सिरि गिरीति ज्योतिषे-
न्द्राणाम्, हिरि हिरिन्यमलस्यामिगणपिठकप्रभुरसामानिकानाम्, आयरिय आचार्येति छाँ-
वान्तिकानाम् । काल सातिशयक्रियानिष्पादनलक्षण । मोऽग्नीत्येषा तीर्थवृत्ता पद्मकल्याणकै-
कोनविशयतिशयप्रतिहार्याष्टकोपासना । स्वर्णपृष्ठि, समवसरणरचना, गणधराणामभिषेक ।
अप्रतिहतशासनताऽद्विलम्बेन तीर्थप्रवृत्तिरविच्छिन्नपद्माचारपालन्यं संप्रभोसंपादकता-
धर्ममर्मादा-मिष्यात्वानभिभूत्यं गुरुत्वप्रतिभेदोपधिलभो दुष्टराज-दैवतोपसर्गस्तन्न वादि-
निरावृत्तिर्दुर्भिक्षकान्तारोन्मूलनं सिद्धान्तार्थज्ञानं शापानुषाहशक्तिर्गुरुनपोनिर्वाहस्तीर्थमुतशिष्य-
स्थापना ण्ता सातिशयक्रियास्तेषाम् ३ ॥

[इति] चतुर्थपीठम् ॥

पञ्चमपीठे—हरि मेढ इत्यादि स्वाहान्ताक्षर ३२ । अधिष्ठातारम्भेन पृष्ठि (६४) इन्द्रा ।
पोहश विद्यादेव्य (१६) । २४ यक्षा । २४ शासनदेव्य ।

तपोविधिदेव्य—

मोणेण सुरादिदेव्य द्विय गोयमतप्परेण य तिसंज्ञ ।

ज्ञाण इत्यिन्द्रसणमतपण सोलसायामा (१६) ॥१॥

आचाम्लनिरन्तरम् । अस्य लक्षजापाद् गोतमतुल्य स्यात् । लक्षत्रयजापाल वृतीयभवे सिद्धयति ।
अय मन्त्रराज पुर्योक्तानां पीठानां स्वामी, मेरुश देव आर्हन्त्यम । अतोऽनन्तज्ञान-दर्शन-
वीर्यानन्दसिद्धिर्ध्यातुर्नित्यम्भरणेन स्यात् । मन्त्रराज्यस्य मोक्षरूपत्वान् । नित्यं कर्मक्षयार्थं
१०८ स्मरणारिपुक्षयार्थं च मासमेकं कृष्णप्यानेन कृष्णपुष्पैर्जापस्ततश्चक्रमुद्रया कृष्णप्यानेन
माम सदा १०८ ध्येय । महानैष्ठिकस्य मन्त्रराजसिद्धौ मन्त्रमहस्त विद्यासहस्र च

१ मन्त्रपीठं चतुर्थपीठम् । यथा तीर्थवृत्ता कल्याणक-अतिशय-प्रातिहार्यार्थं ८— भगीषा
उपासनेति सेवना । तीर्थरत्न एतान् सेवते इत्यर्थः ॥ ३ यदुक्तं काल सातिशयक्रियानिष्पादन लक्षण
तद्वतो सातिशयक्रिया उक्ता ॥

प्रसङ्गेन सिद्धयति । तथा कुङ्कुम-चन्दन-कस्तूरीभिः कांस्यपात्रे मन्त्रराजं विलिख्य दिन २१ पूजयेत् । प्रत्यहं १०८ जापश्च क्षुद्रदैवतकृतरोगोपद्रवनिवृत्तिः, सर्वबाह्णितफलवाप्तिश्च ॥

[इति] पञ्चमपीठम् ॥

इह च प्रथमादिपीठेषु स्मर्यमाणेषु क्रमाद् मतिश्रुता-ऽवधि-मनःपर्याय-केवलज्ञाना-
न्युन्मीलन्तीति वृद्धाः । तथा ^१पञ्चप्रस्थानमयोऽप्येष श्रीसूरिमन्त्रः कर्मक्षयार्थं परमेष्ठिमुद्रया
शुक्लध्यानेन, सौभाग्यार्थं योनिमुद्रया रक्तध्यानेन, वश्यार्थं सौभाग्यमुद्रया तप्तह्रस्वध्यानेन ।
रिपुक्षयार्थं चक्रमुद्रया कृष्णध्यानेन त्रिसन्ध्यं ध्येयः । यदा मरकरोगदोषादिकं पुनः पुनरुत्पन्नं
नाशयितुमिष्यते, अभूतस्य चानुत्पत्तिं तदा चन्दनेन सचन्द्रेण स्थालं लिप्त्वा छायाशुक्लं कृत्वा
जातिलेखन्या द्वादशप्रतलीप्राकारत्रयादिकं यथाऽऽगमं समवसरणमुत्कीर्य तदन्तर्नाभेयमूर्ति-
श्चैत्यद्रुमादि प्रातिहार्ययुग्ं लिख्यते । तदासनाधः सकुटुम्बोऽमुकोऽमुकग्रामोऽमुकस्त्रीत्यादि
यथाकार्यमक्षराण्युत्कीर्यन्ते । तत्रा(त्र) स्थाले १०८ पुष्पैः सर्वसूरिमन्त्रं जपेत् । ततः स्थालं
वहकुण्डिकादौ त्रिगढीउपरि धृत्वा मन्त्रं भणद्भिरष्टोत्तरशत(१०८)कलशैः स्थालप्रतिमायाः
स्नात्रं कृत्वा तत्पुष्पाङ्गुचन्दनाद्येकत्र गर्गर्यादौ क्षिप्त्वा मार्गाक्रान्ता नृ-तिर्यश्चः पाच्यन्ते ।
आच्छोद्यन्ते च सर्वे सुस्थाः स्युः । तथा प्रातश्चतुर्दिक्षु मन्त्रमेतमूर्ध्वद्वारजलिं^२ कृत्वा सर्व-
मेकैकवारं भणोज्जनाकृष्टिः । तथा दीपोत्सवदिने उपोष्याचारं वा कृत्वाऽस्य जाप-
मारभेत शतपत्रीपुष्पैर्गरुडाक्षतैर्वा^३ १०८ प्रत्यहं जपेत् । एवं दिन २१ अभिग्रहः कोऽपि
ग्राह्यः । वर्षं यावद्वृद्धिवृद्धिः स्यात् । पुष्पाण्यक्षतांश्च धारयेत् । इष्टाय दशान्महत्यै श्रिये ।
यदिवा वासान्तः संचूर्ण्य वश्यार्थं शीर्षं क्षिपेत् । २१ दिने जापे पूर्णं पञ्चपीठाधिष्ठायकानां
सरस्वती १-त्रिभुवनस्वामिनी २-विजया ३-जया ४-जयन्ती ५-तन्दा ६-भद्रा ७-लक्ष्मी ८-
गणपिपिठक १, इन्द्र ६४, विद्यादेवी १६, यक्ष २४, यक्षिणी २४-एवं १३७ । तथा
गौतम १-क्षेत्रपाल १-गुरुपादु(दु)का, एवं १४० । मोदकाः खारिकादिफलानि वा पत्र-
पूगानि वा ढौकयेत् । कर्पूरादिना पूजयेत् । एवं प्रतिवर्षं कृते ऋद्धिः श्रीगच्छस्य । सर्वत्र
स्मरणार्थमात्मानं मेरूचूलासिंहासनस्थाष्टदलाम्भोजकर्णिकास्थं प्रवचनमुद्रानिषन्नं(णं ?)
छत्रचामरेन्द्रादि ऋद्धिमन्तं श्रीगौतममेव चिन्तयेदैश्वर्यलाभः । तथाऽऽद्वर्षाभावे गोमयगो-
मुखं तदन्तश्चानन्दनं प्राकारं कारयेत्, तदन्तर्गौतमं सिंहासनादिश्रीमन्तं चिन्तयेत् । वार १०८
मन्त्रं स्मरेत् । मन्त्राक्षराणि तत्र विवक्षितद्रव्यादौ दुग्धममृतं क्षरन्ति । स्थानमिदं प्राकारत्रय-
मयसमवसरणमध्यगतमुपरि पतता दुग्धेनामृतेन प्लाव्यते इति ध्यानं दध्यात् । मण्डयितु-
रुर्वी सेसिच्यतेऽन्द इति । तथाऽर्हतः सुधासारवर्षिच्छत्रत्रयतले पद्मासनेनार्हद्(द्व)ष्टावा-

मानं निविष्टं संवन्त्य मूर्तिमन्त्रं मरत परमैश्वर्यलाभ इति ॥

अथ श्रीसुरिमन्त्रपत्रलेखनविधिः—

श्रीमूर्तिमन्त्रपत्रे मन्त्रवल्यानि । तत्र प्रथमबलये चतुर्विंशतिकोष्टका । तेषु चतुर्विंशति-
श्रीजिनेन्द्रान्ननामानि वा ॥ द्वितीयबलये अष्टादशकोष्टका । तत्र कोष्टरघोदशकं षोडश-
लक्षपदानि । मन्त्रादशकोष्टके—“एषामि मन्त्रेण नमोवा(वा)रं किञ्चा जमिय वि-वं पद-
जामि” । अष्टादशकोष्टके—“सा मे विज्ञा पमिज्जड स्वाहा” । निज्जाणं पीठ । १ । एवमस्मिन्
द्वितीयबलये अष्टादशकोष्टकेषु मुख्यमन्त्राभरतपर्यसक्या नवार्थाधिकं दत्तम् १५० । विज्जाण
पीठ इति तु पीठनाम ॥ तथा तृतीयबलये—अष्टादशकोष्टका । तेषु प्रथमे—“ॐ श्रीभूभूतये
नमः” । द्वितीये—“ॐ श्रीअग्निभूतये नमः” । तृतीये—“ॐ श्रीवायुभूतये नमः” । चतुर्थे—“ॐ
श्रीवसुभूतये नमः” । पञ्चमे—“ॐ श्रीसुधर्मभूतये नमः” । षष्ठे—“ॐ श्रीमण्डितपुत्राय नमः” ।
सप्तमे—“ॐ श्रीमौर्यपुत्राय नमः” । अष्टमे—“ॐ श्रीअरुणपुत्राय नमः” । नवमे—“ॐ
श्रीअचलपुत्राय नमः” । दशमे—“ॐ श्रीमेतार्थाय नमः” । एकादशे—“ॐ श्रीभ्राताय नमः” ॥
तथा चतुर्थबलये—“ॐ नमो भगवते वासुदेवाय पन्थेन रागमम” इत्यादि आयरिय
कालि स्वाहा । महाविष्णोपीठम् । २ । अस्मिन् बलये मुख्यमन्त्राभरतपर्यसक्या नवार्थाधिकं दत्तम् १५० । महा-
विष्णोपीठं इति तु पीठनाम ॥ तथा पञ्चमबलये—“ॐ इरिया(ए) किरिया(ए)” इत्यादि कालि महा-
कालि स्वाहा । षष्ठविष्णोपीठम् । ३ । जाप १०००० । आत्यविधिं गुणैर्जपोऽयं मारुतवत् ।
अस्मिन् बलये स्वाहा वाचद् मूलमन्त्राभरत(रा) अष्टविंशद्(३८) होवा । ततो यदुपविष्ठा-
पीठं तत् पीठनाम । ततो यज्जापादि तद् बलयपूरणाय मन्त्राभरतरूपज्ञापनाय च होयम् ॥
तथा षष्ठबलये—“ॐ इरि इरि कालि किरि किरि कालि” इत्यादि “आयरिय आयरिय कालि
स्वाहा” । मन्त्रपीठम् । ४ । अस्मिन् बलये मुख्यमन्त्राभरत पर्यसक्या नवार्थाधिकं दत्तम् १५० । मन्त्र-
पीठ इति तु पीठनाम ॥ तथा सप्तमबलये—“ॐ इरि मेरु किरि मेरु” इत्यादि “आयरिय मेरु
स्वाहा” । मन्त्रराज । ५ । जाप १००००० । अस्मिन् बलये मुख्यमन्त्राभरतपर्यसक्या नवार्थाधिकं दत्तम् १५०,
ततो मन्त्रराज इति पीठनाम । ततो जापप्रमाणं बलयोद्धारितमन्त्रपूरणाय जापप्रमाणज्ञापनाय
च । तथा मध्ये मिहासगोपरिस्थकमलोपविष्टा श्रीगौतमस्वामिमूर्ति । मूर्ति(र्त्ति)रुपरि
उभयतो गजेन्द्रायभिषेकं कुरुत । मूर्तेर्दक्षिणपाशे “ॐ ह्रीं श्रीं” इति मन्त्रराजाभरतत्रिक लिखेत् ।
वामपाशे तु “शिव-शान्ति तुष्टि पुष्टी कुरु कुरु स्वाहा” इत्यक्षराणि लेख्यानि । तथा मूर्ते
परितः चतुर्दिक्षु चतुःषष्टीन्द्राणां षोडशविद्यादेवतानां चतुर्विंशतियश्नाणां चतुर्विंशतियश्निनीना
च स्थापनाय चतुर्भागीकृता अङ्का न्यस्या । यथा चतुर्दिक्षु षोडश-षोडश-रूपोऽङ्को लिख्यते ।
मर्चमूर्तये चतुःषष्टि-एवं सर्वत्र ।

अथ श्रीसुरिमन्त्रपत्रलेखनविधि —

तथा पटस्थपीठपञ्चकलिखितसकलमन्त्राक्षरसंख्या सप्ताधिकचतुःशतीमाना (४०७) विज्ञेया । सप्तमेरुयुक्तायां श्रीचन्द्रवाचनायां पुनर्या सर्वाक्षरसंख्या ३७६, स्वाहायुक्ता ३७८ प्रमाणा वर्तते । तत्र प्रणवः प्रतिपीठप्रान्तं स्वाहा चेत्यक्षराणि न गृहीतानि । तत्कारणं तत्र स्वयमेवोक्तमस्ति । अत्र च पटे यथार्हस्थाने प्रणवग्रहणात् प्रतिपीठप्रान्तं स्वाहाऽक्षरग्रहणाच्च अक्षरवृद्धिर्विज्ञेया । यदा तु अयं श्रीसूरिमन्त्रः पटे लेख्यते, तदा अक्षर ४०७ मानो लेख्यः । यदा च श्रीचन्द्रवाचनायां तदा अक्षर ३७६, स्वाहासहितः ३७८ मानोऽयं ज्ञेयः । अत्राप्टादशकोष्टकलेखने पूज्या इदं कारणं वदन्ति, श्रीगच्छेशमन्त्रपटेऽष्टादशलब्धिपदानि स्युस्तत्र सप्तदशकोष्टके 'ॐ नमो सत्त्वलब्धीणे' । तन्याधः 'स्वा मे विज्जा पसिञ्जउ स्वाहा' इति एतल्लब्धिपदद्वयफलं चेदम्—

अक्षीणमहानसिकाजापादक्षीणकोशता ।

सर्वलब्धिजपान्नित्यं सर्वत्रास्वलितं यशः ॥१॥

विशेषकार्यं सुरभिद्रव्यैः पात्रे एतत्पदद्वयमालिख्याष्टोत्तरसहस्रपुष्पैर्जपेत् (१००८) । फलावाप्तिः स्यादेव । एवमत्रैकविंशत्यक्षरवृद्ध्या श्रीगच्छेशमन्त्रः पटेऽष्टाविंशत्यधिकचतुःशताक्षरमानो ज्ञेयः । इति तत्त्वम् ।

इति श्रीमदञ्जलगच्छे श्रीसूरिमन्त्रपटलेखननामा यश्चिरं नन्दतात् ॥

अथ ध्यानविधिः—

१शाब्दाज्जापान्मौनैस्तस्मात्^२ सार्थस्ततोऽपि चित्तस्थः ।

श्रेयानिह यदिवाऽऽत्मध्येयैक्यं^३ जापसर्वस्वम् ॥

अथवा १रेचक-२पूरक- कुम्भाः ४-५-६ गुणत्रयं^४ स्थिरकृति-स्मृती^५ हक्का ।

१०नादो ११ध्यानं^{१२} ध्येयैकत्वं^{१३} तत्त्वं च जपभेदाः ॥१॥

एकान्तरम्यभूमाद्युपविश्य सुखासनो जिताक्षगणः ।

गुरुभक्तः प्रकृतिशुचिर्दृढधर्मा ध्यानु(न)मुद्यतते ॥२॥

१ब्रह्माध्वना दिनकृतं विरिच्य रोषं तमोगुणं च समम् ।

रागं च राजसगुणं कृष्णारुणमर्कमार्गेण ॥३॥

१ शाब्दाज्जापाद् मौनो जापः श्रेयान् । २ मौनादपि जापात् सार्थः [ः] अर्थसहितो जापो रम्यः । ३ आत्मनः ध्येयस्य च ऐक्ये आत्मध्येयैक्यम् ॥ ४ गुणत्रयं सत्त्वरजस्तमोगुणरूपम् । ५ जपभेदाः १३ वर्ण्यन्ते ।

१ आक्षिप्य २ वीतरागं सत्त्वगुणं पूरकेण चन्द्रपये ।
 कुम्भेन स्थिरयित्वा ध्यायति शान्त्यै च बन्ध-मोक्षाय ॥४॥
 विक्षिप्य सत्त्वमुज्ज्वलमाक्षिप्य रजो वशीकृतिस्तम्भे ।
 आक्षिप्य तमश्च रुपा द्वेपोच्चाटनमृतीः कुर्यात् ॥५॥
 यदिवा प्रागुक्तवक्ष्यमाणे मन्त्रपदे रेचनात् पुरः पश्येत् ।
 आक्षिप्य पूरकेण तु हृदि कुम्भेन स्थिरिकुर्यात् ॥६॥
 रेचकतो द्वेपमृती पूरकतो वश्यलामसंक्षोभान् ।
 कुम्भकतोऽरिस्तम्भं कुर्वीत त्रिगतमन्त्रपदैः ॥७॥
 ध्यालातपशीतरुजा क्लेशावेशेऽपि मधुरमक्तादौ ।
 न क्षुभ्यति मन्त्रपदे लीनमनास्तस्थिरीकरणम् ॥८॥
 मन्त्रस्य हृदि स्मरणं नासाग्रे वृक् स्थितिः सकृत् सा १ तु ।
 द्वित्रिरियं परिवृत्तिर्निःशब्दहृदेकता प्राप्ता ॥९॥
 सहसा रोपहक्का मन्त्रान्ते क्षोभदा ग्रहाद्यपहा ।
 यद्वा ५ निःश्वासे हस्तसहचारी स उच्छ्वासो ॥१०॥
 शून्यशिरस्त[द]द्वयमयमेके सर्वं स्मरन्ति मन्त्रपदम् ।
 नादो भृङ्गध्वनिरिव १ शङ्खिन्युत्पत्तिनाहतो नादः ॥११॥
 ध्यानं तु वर्णमण्डलतत्त्वानुगमन लब्धिमन्त्रपदम् ।
 श्वेतं भू-जल-मण्डलतत्त्वगतं शान्तिपुष्टिदं विषहम् ॥१२॥
 १ अरुणं ॥ वह्निमण्डलतत्त्व प्राक् तत्त्वगं च वश्याय ।
 पीतं भूमण्डलतत्त्वगं च कुर्यान्मुखं स्तम्भम् ॥१३॥

१ आक्षिप्य आकृष्य तत् कुम्भेन मध्ये स्थिरयित्वा ध्यायति । २ वीतरागं सत्त्वगुणं चन्द्रमार्गे पूरकेण । ३ तु पुन सा स्थिति द्वि त्रि त्रियते इय परिशुक्तिरुच्यते । कथंभूता नि शब्दहृदेकता प्राप्ता । ४ यद्वा योगिना हस इति मन्त्रपदं स्मरन्ति । योगिना नि श्वासे ह किंभूतो ह [] ५ शून्यशिरा शून्य शिरसि(१०) यस्यासौ शून्य शिरा 'ह' इत्यर्थ । तस्य हस्य सहचारी स पर स उच्छ्वासो योगिनां श्रेय । तच्छून्यमयं हस इति । वर्ण-द्वयमय मन्त्रपदम् । ५ शङ्खिनी आदिबृजलिनी तत् उत्पत्ति, अनाहतो नादः ।

धूम्रं च वायुमण्डलतत्त्वगमुच्चाटनं सुहृद्वेषम् ।
 कृष्णं व्योमान्तरगं मृत्युं कुर्वीत न प्रयुञ्जीत ॥१४॥
 ध्येयः सातिशयजिनो गणधरदेव्यादिमन्त्रवर्णा वा ।
 ध्येयेन प्राणानामैक्यं सर्वत्रगं तदेकत्वम् ॥१५॥
 प्रविशति पूरक-कुम्भकपवने चान्द्रेऽर्द्धरात्रपूर्वाह्णे(ण्हे) ।
 वाच्योऽक्षरः शुभार्थे व्यस्ते व्यस्तार्थके इदं तत्त्वम् ॥१६॥
 षट्कोणाकृतिदेहे विन्यस्या अक्षरास्तथा स्वान्तम् ।
 तत्तद्वर्णाकारं कृत्वा ध्यायति स सिद्धिपदम् ॥१७॥
 यत् पूर्वं नाभेयः[ः] श्लोकत्रिंशतानि पुण्डरीकाय ।
 गणभृन्मन्त्रं प्रददौ विद्यासिद्धः स मुक्तश्च ॥१८॥
 १चन्द्रप्रभान्तमेवं तीर्थानुच्छेदतो बभूवास्य ।
 एकैव वाचनातो भिन्ना भिन्ना तु वीरान्तम् ॥१९॥
 श्रीगौतमाय मन्त्रं वर्णानेकाधिकविंशतिशतानि ।
 स्वामी ददौ तदाज्ञावश्यः श्रीगौतमोऽप्येनम् ॥२०॥
 द्वाविंशत्श्लोकमितं चक्रे कालेन हीनमानममुम् ।
 अद्युष्टश्लोकमितं पठिता श्रीदुःप्रसहसूरिः ॥२१॥
 श्रीमत्सुधर्मगणभृत्संतानेऽप्येक एव मन्त्र इति ।
 आराधि गौतमश्चेत् सर्वेऽप्याराधिता गुरवः ॥२२॥

॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥

अष्टाष्टविद्याः—

१सरस्वती २रेगापहारिणी ३विपापहारिणी ४बन्धमोक्षिणी ५आराधकश्रीसंपादिनी
 ६परविद्याच्छेदिनी ७दोषनिर्नाशिनी ८अशिवोपशमिनी ।

‘जं जं विज्जं पडंजामि सा मे विज्जा पसिज्जउ’ भवसत्ताराहगविसये अयं भावार्थः ॥
 जातावेकवचनम् । आसां पदविभागः । प्रणव-नमोयुक्तानि पदानि सर्वाणि ईष्टं-कार्यं जन-
 यन्ति । प्रणवं विना नमो इति मोक्षवीजम् । जिन-अवध्यादयो ध्येयाः ।

“चउदमपुत्रोऽपि पयागुसारिणं पगारमंगीं उनुमईं विउलमईं लामिमियादि
मागस्तयं मे पमिगज स्वाहा” अनया गीन्या समस्तकार्यनुधारणीयम् ॥ १ ॥

अमोमहिलदीर्घं विपोमहिलदीर्घं रेलोमहिलदीर्घं सन्वोसहिलदीर्घं-मयाना
कुप्टादिरोगे उपस्थितेऽनया शरीर गृश्यते ताम्बूलं कटापानीयं अभिमन्त्र्य दीयते । इमा
भोग्यण्डेनालिक्य मुरमिद्वयै पूजयित्वा काम्यपात्रे दुग्धेन प्रक्षाल्य पाष्यते । एतान्यग्नराणि
आराधकोपरि दुग्धममृतं वा धरन्तीति ध्यानं महारोगे नान्यत्र रोगहरी रोगहरी ॥ २ ॥

आसीविमलदीर्घं गीरासवलदीर्घं महुआसवलदीर्घं अमियासवलदीर्घं-एषा विगप-
हारिणी, अनया शरीरस्पर्शादि पूर्णरीत्या पूजोत्तम्यायम् ॥ ३ ॥

जिन-अथधि,-परमावधि,-अनन्तावधि केवलप्रयम् । एतानि धन्यमोक्षिणी । अत्र
पूर्णरीत्या ध्यानं न स्पर्शनादि । एतेषां श्रीमद्वन्दितानां अयोभागं बद्धनामालिक्य निरन्तरं
पूजाध्यानं च, कार्यं महता महावन्दनमोक्षे नान्यत्र ॥ ४ ॥

बीपुदीर्घं कुट्टपुदीर्घं सभिन्नसोयाणं अस्पर्शनमहासलदीर्घं एतानि श्रीमपादिन्या
ध्यानं पूर्णरीत्या निरन्तरम् । महता मुस्थाननिवेशितश्रीमलामोपद्रवे प्रयोजनीयम् ॥ ५ ॥

वगातरचरणचारीणं दित्ततवागं तत्तनवाण पडिन् मा पडिवन्नाणं-एतानि परादिवाक्ये-
दिन्या ध्यानं वज्रपञ्चमध्यामोऽयम् ॥ ६ ॥

जंघादिवाच्यमाणं वैज्रवियङ्गितपत्तणं आगामगामिणं-एतानि दोषनिर्निहिन्या ध्यान
मुरामुरपरिस्फुटं न सर्वंयापी सर्वत्रिगामी । अहं एतेषु ध्यायमानेषु सुद्रवाय समीपस्थो
न भवति । महता महादोषे प्रयोजनीयम् ॥ ७ ॥

१मणपञ्चवनाणीं २सीयलेमाणं ३तेउलेमाणं ४आमीविमभाजगां ५दिठ्ठीविस-
भावणां ६चारणसमणभावणां ७महाममणभावणां ८तेयगिनिमगाणं नमोयुत्तरिसेपण-
प्रत्येकप्रातिहार्यस्य पदानि । सप्रणवनमोयुक्तद्वाविशन्संख्यस्फुटिपदानि च अशिवोपशमिन्याम्,
यथा- १जिग-२ओहि-३परमोहि-४अणंतेहि-५अणंनणंतेहि-६केवल-७मरत्यकेवल-
८अमवत्यकेवल-९उज्जुमइ-१०विउलमइ-११वेउवियन्दि-१२मव्वलदि-१३पण्हासमण-
१४जंघाचारण-१५वित्रासिद्ध-१६आगामगामि-१७आमोसहि-१८विपोसहि-१९खेलो-
महि-२०जल्लोमहि-२१सव्वोसहि-२२आसीविम-२३अट्ठगनिमित्तपारय-२४वयगविसत्त-
लेम-२५सीयलेस-२६चउदमपुत्रि-२७दमपुत्रि-२८एगारमंगि-२९संमिन्नसोय-३०
दुवालमंगी-३१सव्वमिद्ध-३२मगतचरणचारित्तश्रीय(अण्डविलिप्तकास्थपात्रे आलिखत
वित) सचतुर्द्वारप्रकारत्रयरूपे समरसरणे ‘३ अहं श्रीयुगादिनाथाय स्वाहा’ मध्ये इत्यादि
लिखेत् । तदधोभागे आर्त्तम्य नाम । ततः पूर्व्या ‘त्रिनीताया राय करोति’ इत्यालेख्यम् ।
उत्तरम्या ‘पुत्राया रायं ददाति, वनं गृह्णाति इत्युरमेन ब्रह्माम प्रीणयति’ इति लिखेत् ।

दक्षिणस्यां 'मौनी विहरति' । पश्चिमायां 'उत्पन्नकेवलो भव्यान् प्रबोधयति' । ततो निखिल-
मन्त्रस्य करेण जापः १०८ । सुरभिद्रव्यैः सितकुसुमैः पूजा कार्या । पूर्वतः ततो भक्तामरस्तवेन
स्तवनीयः । ततश्चैत्यवन्दनां विधाय शान्तिं भणित्वा श्रीप(ख)ण्डेसंपृक्तजलेन अष्टोत्तरकलश-
शतेन स्नात्रं क्रियते । तेन स्नात्रेणात्तोऽभिषिच्यते । यन्मण्डले लिखितं तदेव ध्यानम् । अथवा
शुभादिनाथजन्मकल्याणकम् । यादग्रीत्या कल्पे । एतद् वादे विवादे रणे राजकुले राज्ञि
प्रत्यर्नाके नित्योपद्रवे विघटिते कार्ये महति रोगे चिरदोषे चिरदोषग्रस्तेऽन्यस्मिन् विपमाप-
स्थाने महतां सम्यक्त्वशालिनां स्थिरधर्माणं(णां) आराधितरत्नत्रयाणां पदस्थानां प्रयोजनीयं
नान्येषाम् । अथवा 'यैः शान्तरागरुचिभिः' इत्यादिको 'ज्ञानं यथा त्वयि विभाति' एतदन्त-
स्तवो नित्यं भणनीयः । सर्वेषामात्मनः सदा शान्तिकम्, अयमेव श्रीपुण्डरीकादेशोऽतिस्पष्टः ।
गणधरत्रिद्यागमितं वृत्ताष्टकमिदं प्रातरेव भणनीयम्, नान्यत्र वेलायाम् । अतः सर्वकार्य-
प्रसाधकं विद्यापीठम् ॥ [८]

अथ स्मरणाविधिः—

स्तोकाम्भःस्नातोऽन्यङ्गवासा ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य शुचिविविक्तदेशे प्रागमुख उत्तरा-
मुखो वा पद्मासनस्थः सूरिः पुरः समवसरणं मुक्त्वा सूरिमन्त्रसाधनाप्रारम्भः[] प्रोक्तरीत्या
भूमिशुद्ध्यादि नवाधिकारान् कृत्वा, 'ॐ ॐ (ह्रीं) नमः' इति मन्त्रेण संवृतसमवसरणोपरि
त्रिर्वासक्षेपं विधाय समवसरणं छोटयेत् । ततः सूरिमन्त्रपटं वासादिनाऽभ्यर्च्य पूर्वोक्तरीत्यैव
'आं क्रों ह्रीं श्रीं' इत्यादिना श्रीगौतमं समाहूय मुद्रापञ्चकेन मन्त्रपटे स्थापयित्वा नखच्छोटि-
कासृतीकरणगन्धार्चाः कृत्वा स्वर्णाम्भोजस्थं संप्रातिहार्यं श्रीगौतमं ध्यात्वा मुद्रापञ्चकेन सूरि-
मन्त्राधिष्ठायकान् पूर्वादिदिक्षु निवेश्य नखच्छोटिकासृतीकरणगन्धार्चाः कृत्वा 'नमः सद्-
गुरुभ्यः' इत्युच्चार्य १ सौभाग्य- २ परमेष्ठि- ३ प्रवचन- ४ सुरभि- ५ अञ्जलिमुद्राभिः
पञ्चपीठमयं संपूर्णसूरिमन्त्रं जपेत् । आन्तायोऽत्र—

आद्या वश्यक्षोभे सुरभिः शान्ते' तृतीयका ज्ञाने ।

परमेष्ठी सर्वार्था अञ्जलिमुद्रात्मसेवायै ॥

अतः सौभाग्यमुद्रया सर्वाणि लब्धिपदानि पञ्चपीठानि च ह्रीं पूर्वाणि स्वाहान्तानि तु
पीठानि । १। परमेष्ठिमु० (मुद्रा)—ॐ पूर्वाणि स्वाहान्तानि । २। प्रवचनमुद्रा—श्रीपूर्वाणि स्वाहा-
न्तानि । ३। सुरभिमुद्रा—अञ्जलिमुद्रा—या च यथावस्थितम् । श्रीअञ्जलगच्छेशश्रीआर्यरक्षित-
सूरिक्रमागतं ३७८ अक्षरमानं सूरिमन्त्रं जपेत् । ततः पूर्वोक्तयुक्त्या विसर्जनं कृत्वा स्तुतिं
पठेत् । सा चैवम्—

स्तुति ।

पदमपए सुनिविट्ठा विजाए सूरिणो गुणनिहिस्म ।
 गोयमपयमत्तिजुया सरस्सई मह सुह देउ ॥ १ ॥
 दुइयपीढे निविट्ठा इमाए विजाए निरुवममहणा ।
 तिहुयणसामिणिनामा सहस्समुयसंजुया सती ॥ २ ॥
 सिरिगोयमपयकमल शायती माणुसुत्तरनगस्स ।
 सिहरम्मि ठिया निच्च सघस्स य मह सुह देउ ॥ ३ ॥
 पउमदहपउमनिलया चउसट्टिसुराहिवाण महमहणी ।
 सव्वगभूसणधरा पणमती गोयममुणिंद ॥ ४ ॥
 विजया जया-जयती-नदा-भदासमन्निया तइए ।
 विजापए निविट्ठा सिरिसिदिदेवी सुह देउ ॥ ५ ॥
 विजाचउत्थपीढे निवेसिओ गोयमस्स अभिरुद्धो ।
 गणिपिडगजक्खराओ अणपणपञ्चीकयपइट्ठो ॥ ६ ॥
 सोलससहस्सजक्खण सामिओ अतुलियनलो उ वीसभुओ ।
 जिणसासणपइणीय महरिउवमा निवारेओ ॥ ७ ॥
 सोहम्मकप्पवासी एरावणवाहणो उ वज्जकरो ।
 सेवइ तियसाहिर्वई सगोयम मतवरराय ॥ ८ ॥
 ईसाणकप्पवासी सुलकरो वसहसठिओ निच्च ।
 सेवइ तियसाहिर्वई सगोयम मतवरराय ॥ ९ ॥
 इयकप्पे निवासी सिरिसमणो नामओ य चक्करो ।
 सेवइ तियसाहिर्वई सगोयम मतवरराय ॥ १० ॥
 सिरियंभलोयवासी सोमणसो नामओ य बहुसत्थो ।
 सेवइ तियसाहिर्वई सगोयम मतवरराय ॥ ११ ॥
 भट्टकुलनागराया सहस्रफडो सिरिनिविट्ठकमुउल्लो ।
 सेवइ धरणिंदो वि य सगोयम मतवरराय ॥ १२ ॥

रोहिणिपमुहादेवी चउसट्टिसुराहिवा तहा अन्ने ।
 सेवइ गोयमचलणे जक्खा-जक्खणिचउच्चीसं ॥ १३ ॥
 कणयमयसहसपत्ते कमलम्मि य संठिओ य लद्धिजुओ ।
 बहुपाडिहेरकलिओ ज्ञायव्वो गोयममुणिदो ॥ १४ ॥
 'ओं क्रौं ह्रीं श्रीं' एणं मंतेण ज्ञाणारंभे ठविज्जए निच्चं ।
 अंजलिकमुद्दाए संनिहियसुराण समवाओ ॥ १५ ॥
 संविहियसुरवराणं उस्सग्गो कीरए सुपूयाय ।
 कप्पूरधूववासेहिं सुच्चया विहियवंभवओ ॥ १६ ॥
 थोवजलविहियन्हाणो वरवत्थविभृसिओ य तिक्कालं ।
 कम्मक्खयहेउं जो समरइ विजं इमं लक्खं ॥ १७ ॥
 सोहग्ग य परमिट्ठी सुरहीपवयणकरंजली ज्ञाणे ।
 मुद्दापंचगमेयं कायव्वं सच्चकालं पि ॥ १८ ॥
 किं चिन्तामणि कामधेणु कप्पद्दुम सुंदर
 नवनिहि चउदसरयणपवर चक्कित्तण मणहर ।
 राजा सुवयणि सिरिसुरिविज्ज गोयमसुपइट्ठिय
 भुवणत्तय अक्खलियमहप्प निट्ठियकम्मट्ठय ॥ १९ ॥

इति स्तुतिः ॥

औत्सुक्ये स्मरणायोग्यस्थानाभावे वा मन्त्रपटमभ्यर्च्य सौभाग्याय सौभाग्यमुद्रया, अधि-
 ष्ठायकानां सजीवितापादनाय सुरभिमुद्रया, कर्मक्षयाय परमेष्ठिमुद्रया, क्षुद्रोपद्रवशान्त्यै गरुडमु-
 द्रया, अरिक्षयार्थं चक्रमुद्रया एकैकवारं सर्वमन्त्रं जपेत् । नवरं सौभाग्यमुद्रा ह्रींपूर्वाणि पीठानि
 शेषमुद्राचतुष्के उ पूर्वाणि पीठानीति । ततः सर्वमन्त्रं १०८ अथ ५४ अथ ३६ यथाहं
 स्मरेत् । मनःस्थैर्याय शीर्षे हृदि नाभौ वा १६ दलमम्भोजं ध्यात्वा प्रतिपत्रं सृष्टया एकैकं
 लब्धिवपदं ध्यायेत् । स्मरणां कुर्वन्नक्षरशुद्धिमक्षरसंख्यां पीठानामाराधनाविधिं अधिष्ठातृंश्च
 चिन्तयेत् । गुरुपदेशं विस्मर्य शुक्रपाठं न कुर्यात् ।

संक्षिप्तस्मरणाधिकारः—

समवसृतौ मुख्योऽक्षोवीरः शेषाक्षतश्चतुर्वक्त्रः ।

अग्न्यादौ तु कपर्दीन्यासा द्वादशसभाश्च स्युः ॥ १ ॥

तत्रैष गौतमोऽहं कर्पूराद्यैस्तमर्चयेद् भक्त्या ।
 एवं च नाभिकमले ध्यायन् सुरिः स सर्वज्ञः ॥ २ ॥
 मुख्योऽर्हन् पूर्वस्यां सिद्धा ^१सौम्येऽप्य गौतमः स्वामी ।
 याम्ये वोषाध्यायः ^२साधुरधश्चेति पूज्यपदाः ॥ ३ ॥
 मध्ये कपर्दिकानां न्यासः सचतुर्गतिस्तु संसारः ।
 तत्र भूमौ शरणं तदर्चयेत् पञ्च पूज्यपदान् ॥ ४ ॥
 अक्षाणां मुष्टिप्रयमर्पयति गुरुस्तवैव मुष्टिगतः ।
 त्रिजगद्व्यवहारोऽयं संकेतः स्याज्जनसमक्षम् ॥ ५ ॥
 वासाहुतिनिक्षेपः शङ्खाग्रिममुद्रयाऽन्नलाभाय ।
 पल्लवमुद्रादर्शनमिह शिष्याणां समृद्धयै स्यात् ॥ ६ ॥
 विजितेन्द्रियविषयमना जितदम्भक्रोधमदमायः ।
 उभयकुलशुद्धसाधुर्दृहीतसिद्धान्तसारमतिः ॥ ७ ॥
 सुविहितयोगोद्बहनः शुद्धाचारो जिनांहिगुरुभक्तः ।
 श्रीवर्षमानविद्याकल्पे योग्योऽप्य सुरिमन्त्रे च ॥ ८ ॥
 पूर्वाष्टकमतः ^१स्तम्भं ^२दहनं च ^३मृत्यु-^४विद्वेषौ ।
^५-^६वश्योच्चाटन-^७-^८शान्तिकमीशाने सर्वकर्माणि ॥ ९ ॥
 पूर्वाष्टकमतः ^१स्तम्भं ^२द्वेषावया ^३कृषिं ^४[द्वि]ष्टम् ।
^५-^६शान्त्युच्चाटन-^७मारणमिति केचिदप्याहुः ॥ १० ॥
 सूर्योदयादि चैत्राद्या मासाः पञ्चघटीप्रमाः ।
 एवं दिवानिशं वर्षं वसन्तादिऋतुः स्मृतः ॥ ११ ॥
 आकृष्टि(१)-स्थो(२)चाटन(३)-मारण(४)-पुष्टि(५)शान्तिकं(६)व्रतशः ।
 पङ्क्तुपु ज्ञेयमिदं यदि वैके कालविधिमाहुः ॥ १२ ॥
 पूर्वोन्हे(हे)(१) वश्यकर्माणि मध्याह्ने(२) प्रीतिनाशनम् ।
 उच्चाटनमपराह्णे(हे)(३) सध्यायां मारणं स्मृतम् ॥ १३ ॥

शान्तिकर्माद्धिरात्रे च(५) प्रभाते(६) पौष्टिकं तथा ।
वश्यं मुक्त्वाऽन्यकर्माणि सव्यहस्तेन योजयेत् ॥ १४ ॥
शान्तौ(१) पुष्टौ(२) मुक्तौ(३) श्वेतं(१) क्षोभेऽतिपीतमत्यरुणम् ।
वश्याकृष्टौ(३) द्वेषोच्चाटे धूमं मृतौ महाकृष्णम् ॥ १५ ॥

ध्यानमिति शेषः ॥

पार्थिवे^१(१) स्तम्भनं पुष्टिर्वश्यं(२) शान्तिर्जलात्मके ।
आग्नेये(३) कर्पणं दाहो वायौ(४) द्वेषो मृतिः परे ॥ १६ ॥
^२वश्यं(१) बालस्वरे द्वैते^३ आकृष्टि(२) च युवात्मके ।
शान्तिं(३) वश्यं च पुष्टिं च द्वेष-स्तम्भौ च वृद्धके ॥ १७ ॥
मृत्युं मृत्युस्वरे कुर्यादाद्यपञ्चस्वरक्रमात् ।
बालादिकस्वरो ध्याता कार्यानुमितमानसः ॥ १८ ॥
नमोऽर्चनकाले(१) होमे(२) स्वाहा शान्तौ(३) स्वधा कृषौ(४) ।
वषट् क्षोभेऽय(५) संवौषट् द्वेषे फडिति थे मृतिः ॥ १९ ॥
स्फटिक(१)-प्रवाल(२)-मुक्ता(३)-चामीकर(४)-पुत्रजीवमालाभिः(५) ।
बीजैः(६) पद्मोत्थैरथ शान्त्याद्युचितं जपं कुर्यात् ॥ २० ॥
पद्मासनाद्यमासनमथ मुद्राः सपरमेष्ठिमुद्राद्याः ।
सितपत्रादिभिरर्चा कुङ्कुम-गोरोचनादिलेख्यदलम् ॥ २१ ॥
दण्डासनं(१) स्वस्तिक(२)-पङ्कजे(३) च
स्यात् कुर्कुटं(४) वज्रयुतं(५) च भद्रम्(६) ।
आकर्षणे(१) वश्य(२)-वधे(३) च रोधे(४)
शान्तौ(५) तथा द्वेष(६) विधौ वदन्ति ॥ २२ ॥
इत्यासनानि ॥
आकृष्टि(१)-वश्य(२)-वध(३)-रोध(४)-विबोध(५)-शान्ति(६)-
विद्वेषणेषु शृणि(१)रम्बुज(२)-वज्र(३)-शङ्खाः(४) ।

१ पृथिवीतत्त्वे स्तम्भनं क्रियते । एवमग्रेऽपि त्रिकं जलतत्त्वे १ ।

२ तथा स्वराः पञ्च सन्ति तत्र बालस्वरे वश्यं कार्यम् ।

३ द्वैते द्वितीये कुमारस्वरे आकर्षणं कार्यम् । युवस्तरे शान्त्यादि ।

तत्रैष गौतमोऽहं कर्पूराद्यैस्तमर्चयेद् भक्त्या ।
 एव च नाभिकमले ध्यायन् सुरिः स सर्वज्ञः ॥ २ ॥
 मुख्योऽहं पर्वस्यां सिद्धा ^१सौम्येऽप्य गौतमः स्वामी ।
 याम्ये वोपाध्यायः ^२साधुरप्येति पूज्यपदाः ॥ ३ ॥
 मय्ये कपर्दिकानां न्यासः सचतुर्गतिस्तु संसारः ।
 तत्र ममैते शरणं तदर्चयेत् पञ्च पूज्यपदान् ॥ ४ ॥
 भक्षाणां मुष्टिप्रयमर्पयति गुरुस्तवैष मुष्टिगतः ।
 त्रिजगदव्यवहारोऽयं संकेतः स्याज्जनसमक्षम् ॥ ५ ॥
 वासाहुतिनिक्षेपः शङ्खाग्रिममुद्रयाऽन्नलाभाय ।
 पद्ममुद्रादर्शनमिह शिष्याणां समृद्धयै स्यात् ॥ ६ ॥
 विजितेन्द्रियविषयमना जितदम्भक्रोधमदमायः ।
 उभयकुलशुद्धसाधुर्गृहीतसिद्धान्तसारमतिः ॥ ७ ॥
 सुविहितयोगोद्बहनः शुद्धाचारो जिनाहिगुरुभक्तः ।
 श्रीवर्षमानविद्याकल्पे योग्योऽप्य सुरिमन्त्रे च ॥ ८ ॥
 पूर्वाघटक्रमतः १स्तम्भं २दहनं च ३मृत्यु-४विद्वेषौ ।
 ५-६वश्योच्चाटन-७-८शान्तिकमीशाने सर्वकर्माणि ॥ ९ ॥
 पूर्वाघटक्रमतः १स्तम्भ-२द्वेषावया ३कृषिं ४[दि?]ष्टम् ।
 ५-६शान्त्युच्चाटन-७भारणमिति केचिदप्याहुः ॥ १० ॥
 सूर्योदयादि चैत्राद्या भासाः पञ्चघटीप्रमाः ।
 एवं दिवानिशं वर्षं वसन्तादिऋतुः स्मृतः ॥ ११ ॥
 आकृष्टि(१)-रूपो(२)च्चाटन(३)-भारण(४)-पुष्टि(५)शान्तिकं(६)क्रमशः ।
 पङ्क्तुषु ज्ञेयमिदं यदिवैके कालविधिमाहुः ॥ १२ ॥
 पूर्वान्हे(ह्नि)(१) वश्यकर्माणि मध्याह्ने(२) प्रीतिनाशनम् ।
 उच्चाटनमपरान्हे(ह्ने)(३) सध्यायां भारण स्मृतम् ॥ १३ ॥

शान्तिकर्माद्धरात्रे च(५) प्रभाते(६) पौष्टिकं तथा ।

वश्यं मुक्त्वाऽन्यकर्मणि सव्यहस्तेन योजयेत् ॥ १४ ॥

शान्तौ(१) पुष्टौ(२) मुक्तौ(३) श्वेतं(१) क्षोभेऽतिपीतमत्यरुणम् ।

वश्याकृष्टौ(३) द्वेषोच्चाटे धूम्रं मृतौ महाकृष्णम् ॥ १५ ॥

ध्यानमिति शेषः ॥

पार्थिवे^१(१) स्तम्भनं पुष्टिवश्यं(२) शान्तिर्जलात्मके ।

आग्नेये(३) कर्षणं दाहो वायौ(४) द्वेषो मृतिः परे ॥ १६ ॥

^२वश्यं(१) चालस्वरे द्वैते^३ आकृष्टि(२) च युवात्मके ।

शान्ति(३) वश्यं च पुष्टिं च द्वेष-स्तम्भौ च वृद्धके ॥ १७ ॥

मृत्युं मृत्युस्वरे कुर्यादाद्यपञ्चस्वरक्रमात् ।

बालादिकस्वरो ध्याता कार्यानुमितमानसः ॥ १८ ॥

नमोऽर्चनकाले(१) होमे(२) स्वाहा शान्तौ(३) स्वधा कृषौ(४) ।

वषट् क्षोभेऽथ(५) संवौषट् द्वेषे फडिति थे मृतिः ॥ १९ ॥

स्फटिक(१)-प्रवाल(२)-मुक्ता(३)-चामीकर(४)-पुत्रजीवमालाभिः(५) ।

बीजैः(६) पद्मोत्थैरथ शान्त्याद्युचितं जपं कुर्यात् ॥ २० ॥

पद्मासनाद्यमासनमथ मुद्राः सपरमेष्ठिमुद्राद्याः ।

सितपत्रादिभिरर्चा कुङ्कुम-गोरोचनादिलेख्यदलम् ॥ २१ ॥

दण्डासनं(१) स्वस्तिक(२)-पङ्कजे(३) च

स्यात् कुर्कुटं(४) वज्रयुतं(५) च भद्रम्(६) ।

आकर्षणे(१) वश्य(२)-वधे(३) च रोधे(४)

शान्तौ(५) तथा द्वेष(६)विधौ वदन्ति ॥ २२ ॥

इत्यासनानि ॥

आकृष्टि(१)-वश्य(२)-वध(३)-रोध(४)-विबोध(५)-शान्ति(६)-

विद्वेषणेषु शृणि(१)रम्बुज(२)-वज्र(३)-शङ्खाः(४) ।

^१ पृथिवीतत्त्वे स्तम्भनं क्रियते । एवमग्रेऽपि त्रिकं जलतत्त्वे १ ।

^२ तथा स्वराः पञ्च सन्ति तत्र बालस्वरे वश्यं कार्यम् ।

^३ द्वैते द्वितीये कुमारस्वरे आकर्षणं कार्यम् । युवस्वरे शान्त्यादि ।

पोष(५)-प्रवाल(६)सहिताः षडमृद्भिः मुद्राः

विद्रावणाय दुरितस्य सदा विदध्यात् ॥ २३ ॥

सौवर्ण-रजत-कांस्यजपात्रं तत्रैव युज्यते साधोः ।

संघस्य कार्यहेतोः सर्वं युज्येत नान्यत्र ॥ २४ ॥

प्रायोऽत्र मृरियन्त्रं महतां कार्ये शुभे महति योज्यम् ।

तेन विलिख्य सुपात्रे कर्पूराद्यैरिदं पूज्यम् ॥ २५ ॥

परक्त-रेचकयोगादाह्वान-विसर्जने करोतु शुभः ।

पूजामिमुत्तीकरणस्थापनकर्माणि कुम्भकतः ॥ २६ ॥

मोक्ष(क्षा)(१)-भिचार(२)-लक्ष्मी(३)-शान्त्या(४)कृष्टि(५)[ः]

क्रमेण जापविधौ ।

अङ्गुष्ठादिकनिष्ठान्तं यावद् वर्ततेऽश्रुस्रविधौ ॥ २७ ॥

स्तम्भेऽथ(१) शान्ति(२)-पुष्ट्योः वश्ये(३) उच्चाटने(४) मृतौ व्रततः ।

भूम्यादिमण्डगतं ध्यायति तदर्थकृते - - ॥ २८ ॥

पूर्वान्हे (ह्ने) मध्याह्ने मध्यनिशायां निशान्त्यके यामे ।

वश्यं स्तम्भं शान्तिं पुष्टिं कुर्यात् क्रमेणैवम् ॥ २९ ॥

दीपन१-पल्लव२-संपुट३-रोष४-अथना५-ऽवदर्भणैः६ कुर्यात् ।

शान्ति-द्वेप-वशीकृति-यन्धन-आकर्षण-स्तम्भान् ॥ ३० ॥

आदौ नामनिवेशो दीपनमन्त्रे च पल्लवो ज्ञेयः ।

तन्मध्यगतं संपुटमथादिमध्यान्तगो रोषः ॥ ३१ ॥

अथनं वर्णान्तरितं द्व्यक्षरमध्यस्ततो विदर्भः स्यात् ।

षट्कर्मकरणमेतज्ज्ञात्वाऽनुष्ठानमाचरेद् विद्वान् ॥ ३२ ॥

दिकालमुद्राऽऽप्तनपल्लवादि-

मेदं परिज्ञाय जपेत् सुमन्त्री ।

न चान्यथा सिद्ध्यति तस्य मन्त्रः

कुर्वन् सदा तिष्ठतु मन्त्रजापम् ॥ ३३ ॥

केचिच्च वश्या१-कृष्टि२-स्तम्भन३-मारण-४-विद्वेष५-

चलन६-शान्तिकं७ पुष्टिम्८ ।

कुर्यात् सोम१-१यमामर२-३-१हराग्नि४-५-१मरुदुदधि-६-७

निर्ऋति८-दिग्बदनः ॥ ३४ ॥

इत्यपि तथा—

महती बृहती उक्ता न्यासीति चतुर्विधेह मन्त्रोक्तिः ।

महती स्वपाठसिद्धिर्बृहती चाल्पजपबहुसिद्धिः ॥ ३५ ॥

उक्ताऽथ गौतमी सा जाप-तपोऽर्चाच्च पूर्वभृद् यावत् ।

न्यासीत्येकत्र पदे बहुदेवीनामविन्यासः ॥ ३६ ॥

अत्र पूर्वभृद् यावदिति, पूर्वभृतो यावदाद्यास्तिस्रः, तदनु न्यासीपटे देव्यादिनामन्यास इत्यर्थः । तथा चतुर्धा मन्त्रजातिः । १ आणवः २ कर्मजः ३ प्रवर्त्तकः ४ निवर्त्तकः । आणवः सत्कर्मबीजः । कर्मजः सत्कर्मोदयः । प्रवर्त्तकः सत्कर्म प्रवर्त्तयिता । निवर्त्तको मोक्षहेतुः । तथा चतुर्धा मन्त्रस्मरणरीतिः । १ वैखरी २ पश्यन्ती ३ मध्यमा ४ परा । वैखरी स्पष्टोच्चारणा । पश्यन्ती अर्थदृष्टिः । मध्यमा हृदये सर्ववर्णव्यापका । परा ध्वनिरहित-सर्ववर्णस्थानस्पर्शिका ।

अणिमा१ महिमा२ चेति लघिमा३ गरिमा४ तथा ।

प्रो(प्रा)काम्या ६प्रहतीशित्व-वशित्वेत्यष्ट७-८ महासिद्धयः ।

इह मुद्राः शास्त्रान्तरेषु भूयस्यो दृश्यन्ते परं सूरिमन्त्रोपयोगिन्यः सप्तदश । तद् यथा—उत्तानहस्तद्वयेन वेणीवन्धं विधायाङ्गुष्ठाभ्यां कनिष्ठिके तर्जनीभ्यां च मध्यमे संगृह्यानामिके समीकुर्यादिति परमेष्ठिमुद्रा १ । आत्मनोऽभिमुखदक्षिणहस्तकनिष्ठिकया वाम-कनिष्ठिकां संगृह्याधः परिवर्त्तितकराभ्यां गरुडमुद्रा २ । वामहस्ततले दक्षिणहस्तमूलं संनिवेश्य करशाखा विरलीकृत्य प्रसारयेदिति चक्रमुद्रा ३ । परस्पराभिमुखौ ग्रथिताङ्गुलीकरौ कृत्वा तर्जनीभ्यामनामिके गृहीत्वा मध्यमे प्रसार्य तन्मध्येऽङ्गुष्ठद्वयं निक्षिपेदिति सौभाग्यमुद्रा मध्यमसौभाग्यहेतुः ४ । अत्रैवाङ्गुष्ठद्वयस्याधः कनिष्ठिकां तदाक्रान्तचृतीयपर्विकां न्यस्येदिति सवीजसौभाग्यमुद्रा सौभाग्योत्कर्षहेतुः ५ । दक्षिणाङ्गुष्ठेन तर्जनीं संयोज्य शेषाङ्गुली-

१ अमरो धनदः, तस्य दिग् उत्तरा । २ हर ईश ईशानकृष्णः । ३ उदधिः समुद्रः, तदधिष्ठाता वरुणः, तस्य दिग् ॥

प्रसारणेन वामहस्तं हृदि न्यसेदिति प्रवचनमुद्रा ६ । उभयोः करयोरनामिका-मध्यमे पर-
स्परानभिमुखे ऊर्ध्वोक्त्य मीलयेत्, शेषाङ्गुलीः पातयेत् पर्वतमुद्रा ७ । अन्योऽन्यप्रथिताङ्गुलीषु
कनिष्ठिकाऽनामिकयोर्मध्यमा-तर्जन्योश्च योजनेन गोस्तनाकारा सुरभिमुद्रा ८ । दक्षिण-
हस्तस्य तर्जनी वामहस्तमध्यमया संदधीत, मध्यमां च तर्जन्या, अनामिकां कनिष्ठिकया,
षेनुमुद्रेत्यन्ये ९ । अक्षानौ किञ्चिदाकुञ्चितकरशस्त्रौ पाणी धारयेदञ्जलिमुद्रा १० । हस्ता-
भ्यामञ्जलिं कृत्वाऽनामिकामूलपर्वान्कुष्ठसंयोजनेनावाहनी ११ । इयमेवाधोमुग्धा स्थापनी
१२ । संलग्नमुष्ट्युच्छ्रिताङ्गुष्ठौ करौ सन्निधानी १३ । तावेव गर्भगाङ्गुष्ठौ सन्निरोधनी १४ ।
मुष्टिं बद्ध्वा प्रसारितितर्जनिका-मध्यमोपरिनिवेशिताङ्गुष्ठावगुण्ठनमुद्रा १५ । दक्षिणकरेण
मुष्टिं बद्ध्वा तर्जनी-मध्यमे प्रसारयेदित्यन्यमुद्रा १६ । प्राहस्य पुष्पादेरुपरि संहारेण हस्तं
प्रसार्य कनिष्ठादि-तर्जन्यन्तानामङ्गुलीनां क्रमसंकोचनेनाङ्गुष्ठभूलानयनाद् विसर्जनमुद्रा १७ ॥

तुं श्री गौतमाय नमः ।

नत्वा जिनं गुरुं किञ्चिज्ज्ञानं वक्ष्यामि सिद्धिकृत् ।

पञ्चाशलब्धयः सुप्तुप्रतभाजाममूर्मताः ॥ १ ॥

१ जिनावधि२-परा३-अनन्ता४-५नन्तानन्तावधेजिनाः ।

सर्वावधि६ज(जि)ना ७धीज-८कुष्टबुद्धि-९पदानुगाः ॥ २ ॥

संभिन्नश्रोतसः(१०) ११क्षीर-१२मध्वाश्रवा-१३घृताश्रवाः ।

१४अक्षीण-१५जल-१६खेला-१७ऽऽम-१८विप्रद-१९सर्वाग्रिमौपधि॥३॥

वैक्रियाः२० सर्वलब्धिश्च२१ ऋजोश्च२२ २३विपुलान्मति ।

२४जङ्घा-२५विद्या-२६प्रज्ञासुनि-२७विज्ञासिद्ध-२८नमोगमाः ॥४॥

२९तप्त-३०शीत-३१तेजोलेख्याः३२दृष्ट्याशीविष३३-३४वाग्निषाः ।

३५चारणास्तु ३६महास्वप्नाः ३७तैजसाऽग्निनिसर्गिणः ॥ ५ ॥

३८वाद्यष्टाङ्गनिमित्तज्ञाः३९ प्रतिमाप्रतिपन्नकाः४० ।

४१जिनकल्पप्रतिपन्ना ४२अणिमाद्यष्टसिद्धयः ॥ ६ ॥

४३-४४-४५केवलित्रितयं ४६चोन्नतपोदीप्ततपस्विनः४७

४८चतुर्दश ४९[दश]पूर्वविद ५०एकादशाङ्गवित ॥ ७ ॥

महाराज१-महाश्रेष्ठि२-चक्रभूतत्रितयं३-४-५ बलः६ ।

ब्रह्मा लब्धयः कर्मभवा न ध्यानजाः स्फुटम् ॥ ८ ॥

एकैकलब्धिभाजः स्युर्विद्याविंशतिसिद्धयः ।

विद्यासहस्रमित्येतत्पञ्चाशल्लब्धिगं मतम् ॥ ९ ॥

आद्यपीठे इदं ब्राह्म्यध्यक्षं बाहुबलेः पुरः ।

आख्यन्नाभिभवः पीठस्यास्य ब्राह्म्यधिदेवताः ॥ १० ॥

तथा मन्त्रसहस्रं च मन्त्रराजान्तरानुगम् ।

विद्याससाधनामन्त्रः पाठसिद्धोऽत्र लक्षणम् ॥ ११ ॥

लब्धे स्तुतिपदैकत्वमथैषां कार्यकृतक्रमः ।

सप्रणव-नमः पूर्वमिष्टदा सर्वलब्धयः ॥ १२ ॥

श्रीमदञ्चलगच्छेशाः श्रीमेरुतुङ्गसूरयः ।

आलोक्यानेकसूरीन्द्रमुख्यमन्त्रोपयोगिनः ॥ १३ ॥

ग्रन्थान् गच्छोपयोगार्थं सारोद्धारं व्यधुः स्वयम् ।

श्लोकाः पञ्चाशतान्यत्राष्टापञ्चाशच्च निश्चिताः ॥ १४ ॥

इति श्रीविधिपक्षमुख्याभिधानश्रीमदञ्चलगच्छेश-श्रीमेरुतुङ्गसूरिलिखितः ॥

श्रीअञ्चलगच्छश्रीसूरिमुख्यमन्त्रकल्पः ॥ ग्रन्थाम् ५५८ ॥

श्रीदेवाचार्यगच्छीय - अज्ञातकर्तृकं

दुर्गपदविवरणम् ॥

इमस्मिन् मूरिमतरूपस्तु दुर्गापदविवरणं भणइ—

पय एरिस न सुय गुस्त्रयणाओ न हु दिह कयण वयण विउले ।

उवएसा उवउद्ध अ तं विवरेमि उह पयड ॥ १ ॥

वदणय दाऊण गीययान समत्त(त्य)मूरीणं ।

ते विन्नवेमि पयओ सुगिरा मह इम सुगह ॥ २ ॥

तुम्हाण जइ चित्ते जुती सघइड मञ्ज वयणस्स ।

तो भायगु एय मह नो मिञ्जुक्कडमिमस्स ॥ ३ ॥

चतुर्पीठस्वामी मेहरूपो महामन्त्रराज इति पूर्वनिश्चय । पीठनामानि—प्रथम विद्यापीठम् ।
द्वितीय महाविद्यापीठम् । तृतीय उपविद्यापीठम् । चतुर्थं मन्त्रपीठम् । पीठं किं ध्येयरूप
समवाय । स च ईदृश—जिन-अवधि-परम-अनन्तावधिप्रमुख, नमो विनाणमित्यादिपद
रूपोद्गात्रिशदष्टादश-द्वादश-त्रयोदश-चतुर्विंशतिसंख्य 'पसिञ्जउ स्वाहा' एतदन्त आद्य
पीठमिति । इदं च अष्टाभिर्विद्याभिर्मन्त्रसस्त्वोपकारिणीभिर्गर्भितम् । शास्त्रेमा - सरस्वती १,
दोगापहारिणी २, विपापहारिणी ३, बन्धमोक्षणी ४, आराधकभीसपादिनी ५, परविशाले
दिनी ६, दौपनिर्नाशिनी ७, अशिवोपशमनी ८, या या विद्या प्रयुज्जामि मम सा
प्रसिध्यन्तु भव्यसत्त्वारोचकविषये अयं भावार्थः । जातवेकवचनम् । आसा पदविभाग ।
प्रणवनमोयुक्तानि पदानि सर्वाणि इष्टं कार्यं जनयन्ति न प्रणव विना । नमो इति
पद मोक्षबीजम्, निर्भीन ध्यानम् । चउदसपुर्वीण पयाणुसारीण एगारसरगीण उज्जुमईण
विउउमईण एरिसमित्यादि सारस्वत्य मे पसिञ्जउ स्वाहा । अनया रीत्या समस्तमिष्ट
कार्यमुच्चारणीयम् ॥ १

आमोसहिलद्वीण विण्णोसहिलद्वीण खेळोसहिलद्वीण जण्णोसहिलद्वीण सण्णोसहिलद्वीण
भव्याना कुट्टादिमहारोगो उपस्थिते अनया शरीर स्पृश्यते । ताम्बूल कलापानीयमभिमन्त्र्य
दीयते । इमा श्रीखण्डेनालिक्य सुरभिद्रव्यै पूजयित्वा कास्यपात्रे दुग्धेन प्रक्षाल्य पाच्य'प्यते ।
पतान्यश्चराणि आराधकोपरि दुग्धममृतं वा वर्पन्ताति ध्यान महारोगो नान्यत्र रोगहरी ॥ २

आसीविसलद्धीणं खीरासवलद्धीणं महुयासवलद्धीणं अभियासवलद्धीणं एषा विषाप-
हारिणी, अनया शरीरस्पर्शादिः, पूर्वरीत्या पूर्वोक्तध्यानम् ॥ ३

जिन-अवधि-परमावधि-अनन्तावधिकेवलित्रयम् । एतानि बन्धमोक्षणी । अत्र पूर्वरीत्या
ध्यानं स्पर्शनादि । एतेषां श्रीखण्डलिखितानामधोभागे बद्धनामालिख्य निरन्तरं पूजा ध्यानं
च कार्यम् । महतां बन्धमोक्षे नान्यत्र ॥ ४

बीयबुद्धीणं कुट्टुबुद्धीणं संभिन्नसोयाणं अक्खीणमहाणसलद्धीणं सव्वलद्धीणं एतानि
श्रीसंपादिन्याम् । ध्यानं पूर्वरीत्या निरन्तरम् । महतां सुस्थाननिवेशितश्रीणामलामोपद्रवे
प्रयोजनीयम् ॥ ५

उगगतवचरणचारीणं दित्ततवाणं पडिमापडिवज्राणं एतानि परविद्याच्छेदिन्याम्, ध्यानं
वज्रपञ्जरमध्यस्थोऽहम् ॥ ६

जंघाविज्जाचारणाणं वेउव्वियइड्ढिपत्ताणं आगासगामीणं एतानि दोषनिर्नाशिन्यां
ध्यानम्, सुरासुरपरिष्कृतः । सर्वव्यापी सर्वदिग्गामी अहम् । एतेषु ध्यायमानेषु क्षुद्रदोषः
समीपस्थो न भवति । महतां महादोषे प्रयोजनीयम् ॥ ७

मणपज्जबा(व)नाणीणं सीयलेसाणं आसीविसदिट्ठीविसचारणमहासमणभावणाणं तेय-
ग्निसग्गाणं नमोयुक्तसविशेषणप्रत्येकप्रातिहार्यस्य पदानि सप्रणवनमोयुक्तद्वान्निशस्संख्य-
स्तुतिपदानि अशिवोपशमिन्याम् ॥ ८

श्रीखण्डविलिप्तकांस्यपात्रे आलिखितसमवसरणे 'ॐ अहं श्रीयुगादिनाथाय स्वाहा'
मध्ये इत्यालिखेत् । तदधोभागे आर्त्तस्य नाम । ततः पूर्वस्याम् 'विनीतायां राज्यं करोति'
इत्यालेख्यम् । उत्तरस्याम् 'पुत्राणां राज्यं ददाति, व्रतं गृह्णाति, इक्षुरसेन श्रेयांसः प्रीणयति'
इत्यादि लिखेत् । दक्षिणस्यां 'मौनी विहरति' । पश्चिमायाम् 'उत्पन्नकेवलो भव्यान् प्रबोधयति'
ततो निखिलमन्त्रस्य करेणाष्टोत्तरं शतं जापः । सुरभिद्रव्यैः सितकुसुमैः पूजा कार्या । पूर्वतः ततो
'भक्तामर'स्तवेन स्तवनीयः । ततश्चैत्यवन्दनां विधाय शान्तिं भणित्वा श्रीखण्डसंपृक्तजलेनाष्टो-
त्तरकलशशतेन स्नात्रं क्रियते । तेन स्नात्रेणार्त्तोऽभिपिच्यते । यन्मण्डले लिखितं तदेव ध्यानम् ।
यद्वा युगादिनाथजन्मकल्याणकं यादृग्रीत्या कल्पे । एतद्वादे विवादे रणे राजकुले राज्ञि
प्रत्यनीके नित्योपद्रवे विघटिते कार्ये महति रोगे चिरदोषप्रस्तेऽन्यस्मिन् विषमापस्थाने महतां
सम्यक्त्वशालिनां स्थिरधर्माणामाराधितरत्नत्रयाणां पदस्थानां प्रयोजनीयं नान्येषाम् । अथवा
'यैः शान्तरागरुचिभिः' इत्यादिको 'ज्ञानं यथा त्वयि विभाति कृता०' एतदन्तः स्तवो नित्यं
भणनीयः । सर्वेषामात्मनः सदा शान्तिकम् । अयमेव श्रीपुण्डरीकादेशोऽतिस्पष्टः । गणधरविद्या-
गर्भितं वृत्ताष्टकमिदं प्रातरेव भणनीयम्, नान्यवेलायाम् ॥ अतः कारणात् सर्वकार्यप्रसाधिकाः ॥

इति प्रथमपीठविवरणम् ॥

कल्पेऽयुक्तम्—

प्रणवनमोयुक्तबाहुबलेर्विशेषणनवपदयुक्तस्य सिध्यता मम भगवती मही(ह)ती महा-
विद्या स्वाहा । अतः कारणान्महाविद्यापीठ बाहुत्रिभाषितं तीर्थकृत्कर्मनिर्मितौ दीक्षानन्तरं
न भवति । पूर्वं ज्ञानचतुष्टय नवधा बाहुवरीरूपस्तीर्थकृत् ते च इमे नवप्रकाराः— प्रज्ञा-
भ्रमणत्वं मतिज्ञानरूपम् । महाप्रज्ञाभ्रमणत्वं समस्तभुतज्ञानरूपम् । शतचलवीर्यत्वं महाबलत्वं
अग्रिज्ञानरूपम् । योधपराक्रमत्वं सहस्रमल्लत्वं महाबाहुत्वं महाबलविक्रमत्वं मन पर्यव-
रूपम् । ततः प्रणवयुक्तवग्गुचतुर्द्धा तत्पदपदानि गुरुगम्यानि । एवं दश । ततः पञ्च महामहुरे
स्वाहापर्यन्तं केवलज्ञानरूपम् । ईदृशं महापीठम् । एता महाविद्याः । अस्य मध्ये आदेशविद्या
जया विजया अपराजिता । महापद्म(ण्ड)समणस्स एतदन्ता आदेशविद्या । शतचलत्वादीनि
षड्विशेषणपदानि महती महाविद्या स्वाहान्तानि । जया-विजया-अपराजितायामादेशो भव-
त्याराधक्यम् । आदेशविद्याप्रगुञ्जनं मन्यानां स्थिरधर्माणां भवति नान्येषाम् । अथवा इदं-
प्राप्तानां तीर्थश्रुतभयप्रत्यनीकानां भयङ्करादेशक (क)री । जय स्वदेशे, विजय परदेशे ।
अपराजितं च तीर्थाविप्रत्यनीकमध्ये महापीठस्मरणेन पूर्वादिष्टसारस्वतादिसाधनाया जय-
विजया-अपराजितत्वं भवति । उगु इत्यादि महामहुरे किपिसिद्धि आरि कालि स्वाहा । एतानि
केवलज्ञानमयपदानि । केवलमस्या स्मरणेन त्रिभुवनेऽप्यप्रतिहतशासनो भवति । नमोयुक्त-
भगवतो बाहुबलेरित्यादिविशेषणपदनवकं वग्गु इत्यादि पञ्चदश किपिसिद्धिआरि कालि-
स्वाहान्तं महाविद्यापीठम् ।

इति द्वितीयपीठविवरणम् ॥

अथापविद्यापीठम्—

एतेनैव देव भवति, मारस्वतादि आदिष्ट कार्यं प्रयुक्तं सविलम्बं सिध्यति यदा, तदा
तथायै विचिन्त्य स्मरणीयं शीघ्रं सिध्यति । शिष्यपरम्परया या काचिद् गुरुणा सिद्धिरस्ति
साऽल्प-बहुत्वाव्युच्छित्तिर्भवति । शापानुग्रहसामर्थ्यं च । अतः उपविद्यापीठयुक्तम् । इरियाप
इत्यादि महाकालिस्वाहान्तम् । अस्य विवरणमिवम् ॥३॥

[इति तृतीयपीठविवरणम्] ॥३॥

अथ मन्त्रपीठम्—

पीठत्रये यत् कार्यं पूर्वाकं तत् सर्वमविलम्बमप्रतिहतं सिध्यति । नवर विद्या ससाधना ।
असाधनो मन्त्र । अनन्यैरनैव पूर्वोक्तं सर्वं सिध्यति । विद्यासाधना कल्पे उक्ता । अतो

१ स्त्रीदेवता च विद्याऽतः पीठत्रये मरस्वती त्रिभुवनस्वामिनी शिवा देव्यः । मन्त्रपीठे च गतिपिन्क पुरुष
देवता मन्त्रप्रत्ययः ॥

मन्त्रपीठं भगवतामेकोनविंशत्यतिशयाष्टप्रातिहार्यरूपम् ॥

इति चतुर्थपीठविवरणम् ॥४॥

अनन्तज्ञान-अनन्तदर्शन-अनन्तवीर्य-अनन्तानन्दमयं पीठचतुष्टयमेवास्ति । ध्यातु-
नित्यस्मरणेऽनन्तचतुष्टयसिद्धिः संपद्यते । ततोऽनन्तचतुष्टयगर्भितश्चतुष्पीठस्वामी सर्वकर्मक्षय-
कारी मोक्षरूपो मन्त्रराजः सपञ्चसंख्यपदः, न पदसंख्यः, न सप्तसंख्यः । पदसंख्यः सप्त-
संख्यो यो दृश्यते स कथं किमप्ये इमि संभवति । हिमप्ये विरिति नवमो नास्ति । गौतम-
वाचनायं(यां) यन्मन्त्रराजे एकादशपदानि, तदसत्यम् । ग्रन्थन-संदर्भादीनि अक्षराणि
अस्ति, तदेवासत्यम् । कुत इदम् । यावन्नवगुणस्थानप्राप्तिस्तावत्कोट्यंशो मन्त्रः । ततो नव-
पदानि संभवन्ति । ग्रन्थनादीनि लौकिकमिथ्यात्विके मन्त्र-व्याकरणेऽर्हन्ति । अतो नैयान्यत्र ।
यत् कल्पे उक्तानि तत् शिष्यसंमोहार्थं न श्रद्धेयमेव उन्मत्तवचनवत् । तर्हि कोट्यंशो मन्त्रः
कथम् ? केवलज्ञानेन द्रव्याद्यनन्तं यद् वीक्ष्यते तस्य तत् कोट्यंशं कोटिभागमवलोकयत्यस्य
ध्याता । अतः कोट्यंशोऽयम् ? सांप्रतं सिद्धौ सत्यामष्टोत्तरशतांशं यावदवलोकयति प्रमादबाहु-
ल्यात् । अंशानयनं कल्पोक्तम् । अतः पीठोद्वारेऽष्टोत्तरपदशतानि संभवन्ति । ऊर्ध्वं न
संभवन्ति । अष्टोत्तरशतपदमध्याद् यावन्ति तावन्ति भवन्ति तर्हि पञ्चपदानि कथम् ? ज्ञानं
दर्शनं चारित्रं जीवः । गतिश्च प्रत्येकं पञ्चधा । रत्नत्रयरूपो मोक्षदार्थी । अज्ञानकोपाद्यप्रादश-
दोषापहारी प्रत्यक्षः सर्वज्ञरूपो मन्त्रराजः । ईदृशो व्यावर्णितः । अतः पञ्चपदानि संभवन्ति ।
शेषा मन्त्रशुद्धिः कल्पोक्ता शुद्धा । अरिहंतत्वेण सोलसंसा । ते के सत्कर्मतीर्थकरनामलक्षणं
तस्यांशाः, तैर्निर्मितानि तन्मयानि मन्त्रराजपदानि, शेषाणि पदानि वीतरागाश्रितानि, याव-
त्कोट्यंशस्तावदणिमादयो महासिद्धयो मन्त्रराजध्यानफलमैहिकम् ।

अथ पूजाकाले प्रस्थानम्—तत् किं प्रस्थानम् ? ध्येयस्थापना ध्येयपङ्क्तिरित्यर्थः ।
पञ्चप्रस्थानानि नानारूपाणि ध्येयपदविभागेन प्रस्थानालिखने पटपदो मन्त्रराजः सप्तपदो वा
शेषाणि फडुकानि मन्त्रराजपदापेक्षया । मन्त्रराजस्तु षट्कोणे ध्येयानि पञ्चैव । तदपेक्षया
मन्त्रपीठमुपविद्यापीठम् । विद्यादेवताश्चेमास्ताः—किपिसिहिआरि कालिपदोपविद्याकार्यं यदा
च महाविद्याकार्यं तदा एकस्याः प्रान्ते स्वाहा, अन्यस्याः प्रारम्भे प्रणवश्चोच्चारणीयः । प्रभ-
वादारभ्य श्रीवज्रस्रामिनं यावत् तावद्ज्ञानचतुष्टयं कोट्यंशः । ततो व्यवच्छिन्नः सांप्रत-
मष्टोत्तरशतांशादूर्ध्वं नावलोकयति, तदेव कृतसाधनायां महानैष्ठिकेन श्रीवृषभ-चन्द्रप्रभ-
वर्द्धमानकल्याणके साधनारम्भः । कुतो हेतोः ? श्रीवृषभादारभ्य श्रीपुण्डरीकादीनां चन्द्रप्रभं
यावत् तावदेकरूपो न्यासः । ततो विभिन्नरूपश्चन्द्रप्रभाद् यावद् वीरं वीरस्य न्यासो द्वाविंशत्-
श्लोकप्रमाणः । अत इदमुक्तं दुःप्रसहसूरिर्मन्त्रराजपदत्रयं पठिष्यति, तदसत्यम्, सोऽपि

पञ्चैव । अन्यथा ध्रुवाशान समरन्ति । कथं स्फूर्तिरिच्छेद्दोऽस्य ! अज्ञानतो वित्रियाकरणतो-
ऽवलेपतोऽपह्नुतजितवचनसद्गुर्वाचरणविरोधतश्च अज्ञाने वित्रियाकरणमवलेपमनिष्टाचरण
विहाय त्रिशुद्ध्या सप्रणव-ह्रीं-अहंयुक्तमन्त्रराजपञ्चपदानि चतुष्पीठस्वामिने नम इत्यन्त-
पुरस्कृतानि लक्षत्रयं जपति, स तृतीयमवे सिध्यति ।

संप्रति मन्त्रराजध्यानफलम्—अतिव्यस्तोऽयं पुण्डरीकदेश अमीष्टगुरुमुखेन
संजात । अस्य द्वौ न्यासौ । आद्यो युगादिनाथसंतुष्टो विद्यासहस्राधिष्ठितो मन्त्रसहस्रगर्भितः ।
यस्य वस्यापि महानैष्ठिकस्य सूरैर्मैरूपो मन्त्रराज सिध्यति, तस्य विद्यामन्त्रयो सहस्र-
प्रसङ्गेन सिध्यति । यतश्चतुष्पीठस्वामी मन्त्रराज स्वाहान्तः । पूर्वं विद्यान्यासो
दिग्मात्रेणोच्यते । श्रीआदिनाथेन ब्राह्मीप्रत्यक्ष लोकोत्तरमहाचारित्रिण (ण) संवन्धि
विद्यासहस्रं श्रीबाहुबलिनः प्रकटितं प्रसप्तं च । तेन ब्राह्मी अधिष्ठात्री आद्यपीठस्य ।
तत्र प्रथमपीठे विद्यासहस्रन्यासः । पञ्चाशत्लब्धयो यथाक्यातचारित्रेण । चारित्रिणा
पञ्चाशत्लब्धिमता ध्यानेन विद्यासहस्रं सिध्यति । एकैकस्य लब्धिमतो ध्याने मन्त्रविद्याविंशति-
सिद्धिः । प्रणवनमो १जिन २अवधि-३परमावधि ४अनन्त-५अनन्तानन्त ६सर्वावधि-७बीज-
८कोष्टयुद्धि-९पदानुसारि-१०सभिन्न-११स्त्री-१२महृया-१३अमियासव १४अक्षयीण-१५आमो-
१६विष्णो-१७खेल-१८जल्ल-१९सन्वोसहि-२०बेडविय-२१मन्त्रवल्लि-२२उज्जु-२३-विठ्ठलमह-
२४जंघा-२५विद्या-२६पण्डसमण-२७विज्ञासिद्ध-२८आगासगामि-२९तत्तलेस-३०सीयललेस-
३१तेठलेस-३२वयणत्रिस-३३आसीत्रिम-३४दिट्टीविस-३५चारण-३६महासुमिण-३७तेयगि-
निसग्मा-३८बाई-३९अट्टगनिमित्त-४०पट्टिमापट्टिवन्न-४१जिणरूपवन्न-४२अणिमाइसिद्धि-४३
सामन्न-४४भवत्थ-४५अभवत्थवेवली-४६उगतव-४७दित्तव-४८चउदसपुष्वी ४९वसपुष्वी-
५०एगारसगी ॥ १चङ्गि २केमव-३पट्टिदेसव-४वल-५महामण्डली-६महाभेष्टिन् ध्यानमार्गे एता
लब्धयः । ॥ ३ ॥ हं नमो जिणाण, ॥ ३ जा जा ऐ ह्रीं श्रीं कुं खूं ईं हों हूं स्वाहा ॥
सम्भ्रती विद्या । अनया गीत्या शेषेषु चतुर्षु पदेषु एकैकं कुण्डलं योज्यमावलीक्रमेण तद्वया-
ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ह्मन्तैर्युं ॥
द्वयो कृटाक्षर नास्ति ।

आद्यवन् सर्वं भणनीयम् । एतेन कारणेन विद्यापीठम् । एतदन्ते बाहुबलिन्यासः । सप्तपूर्वोक्त-
विशेषपद । यतो विद्यासहस्रमर्बलन्धिसिद्धो भगवान् ततस्तन्यासः । अतो महाविद्या । एत-
त्प्रभावेण सर्वासा सिद्धिः । ततस्तीर्थवृद्देशना पञ्चत्रिंशद्वचनानि शय्यरूपवागुती (रा इरि) याण
इत्यादि महामहुरे एतदन्तः बाहुबलिभाषितपदाष्टकन्यासः । अत्र पूर्वं तीर्थवृत्स्वरूपोऽष्टोत्तरशत-
पदन्यासः । एतस्माच्चन्द्रसेनभिद्धराचकेन चतुर्विंशतितीर्थकरविद्याकल्पः कृतो विभिन्नः । पश्चाद्
गौतमेन पदाष्टकं न्यस्तमत्र ॥ अस्य ज्ञापकम्—

‘समणे वि य सौमणसे महुमहुरे जिणवरे नमंसामि’ श्रीमानदेवस्तवोऽयम् ॥

एतस्माद् बाहुबलीकुमारकाले त्रिभुवनभवामिनी देवी उपासिका । गङ्गातटे महासामा-
यिकप्रपन्ने श्रीदेवी । तेन महाविद्यापीठस्य द्वे अधिष्ठातृदेवते । ततस्तीर्थकृद्-गणधर-लब्धिमदु-
पासिका तीर्थसमुत्पत्तौ एकावतारतीर्थकृन्नामकर्मांशोदयजातमहाप्रभावापन्नभूतपूर्वलब्धिपूर्व-
परिपालितसात्पातिचारोग्रतपसां देवीनां न्यासः । ताश्च मन्त्रराजपदसंख्याः स्युरतोऽस्य विवरणं
पूर्वम् । सोऽर्हन्तरूपः । तत् पञ्चधा सप्तधा म्यान् । ^१इकि भवपरावर्तनरूपं भवस्थं वा । भवो-
ऽत्येकेन्द्रियादिको न परोपतापकश्चिन्तामणि-कल्पद्रुमादिको न विकलेन्द्रियत्वं भवे भवेऽत्य-
द्भुतकरणत्वं निर्वाहकत्वं च लोकोत्तराणां लोकानां च । गिरीति राज्यावस्थारूपं जनसमृद्धि-
करणसामर्थ्यं (धर्मम्) । पिरिति दीक्षावस्थारूपं परमप्रीतिसंपादकत्वं स्थावर-जङ्गमानाम् ।
सिरीति कैवल्यरूपं सर्वज्ञता च । हिरीति महापूजासंबद्धं त्रिजगत्यपि अप्रतिहतशासनत्वम् ।
आइरीति संघरूपं मोक्षरूपं च । एतत्पदसंख्यामन्त्रपीठम् ।

[न्यासविधिः—]

अत्र देवानां देवेन्द्राणां च न्यासः—इरि इरीति किरि कीरीति कल्पेन्द्रन्यासः । गिरि
गिरीति भवनपतीन्द्राणाम् । पिरि पिरिति व्यन्तरेन्द्राणाम् । सिरि सिरीति ज्योतिषेन्द्रा-
णाम् । हिरी हिरीति अमलस्वामि-गणपिडकप्रमुखेन्द्रसामानिकानाम् । आइरीति लौका-
न्तिकानाम् । कालः सातिशयक्रियानिष्पादनलक्षणः । सोऽस्तीत्येषां तीर्थकृतां पञ्चकल्याण-
कैकोना (१९) तिशयप्रातिहार्योपासना स्वर्णवृष्टिसमवसरणरचनेत्येवमादिक्रिया । आदिशब्दाद्
गणधरदेवानामभिषेकाप्रतिहतशासनं अविलम्बेन तीर्थप्रवृत्तिरव्यवच्छिन्नपञ्चाचारपालकत्वं
संघश्रीसंपादकत्वं धर्मसमर्थादामिथ्यात्वानभिभूतत्वं गुरुत्वसंपत्तिर्भक्तोपधिप्राप्तिर्दुष्टराजदैवतो-
पसर्गस्वखलनं वादिनिराकरणत्वं दुर्भिक्षकान्तारोल्लङ्घनत्वं सिद्धान्तार्थवेदनं शापानुग्रहसामर्थ्यं
गुप्तपोनिर्वाहस्तीर्थश्रुतिशिष्यस्थापना । एतद्द्व्यवस्था एतत् सर्वं कल्याणक्रियापूर्वोक्तेन्द्र-
देवानाम् । मन्त्रपीठे ^२पूर्वस्मिन् देवीनां न्यासः । आसां कार्यमिन्द्रदेवसमं नाम-विशेष-
ध्यायम् । इरि किरि चक्रेऽवरीन्यासः । गिरीति दिक्कुमारीणाम् । पिरिति यत् तीर्थं तद्देव्याः ।
सिरि हिरीति नन्दा-भद्रा-जया-त्रिजया-अपराजिताचतुर्विंशतिदेवी गौरी-गान्धारी-रोहिणी-
प्रह्वतीनां सर्वासाम् । आइरीति आत्मदेव्याः । कालिकालीति तीर्थकर-गणधरनिर्वृतिगम-

१ तथा बाहुः—आद्ये द्वे भवरूपसौख्यजनने राज्यादि तार्तीयके तुर्यं दीक्षितभावरूपमतुलं कैवल्यरूपं परम् ।
पूजाकारि महत्त्वभावकलितं षष्ठं तथाऽन्त्यं पदं श्रीसंघो भगवान् महोदयपदं श्रीमन्त्रराजेऽस्त्यदः ॥ १॥

२ उपविशायाम् ।

नानन्तरं सदैहं जाते संपत्य तद्व्यवच्छेदलक्षणः कालः मोऽप्यासीति । कानीति ज्ञानाभावे महासाधु-श्रावकपरलोकागतिक्रमनलक्षणः ।

तत उपविद्या 'हिरियाए' इत्यादि आप उत्तरकाले तीर्थान्तराललक्षणे आयत्ताभे रत्न-त्रयरूपे तीर्थान्तराले मूर्तिणां लब्धिमतां तीर्थकृत्यासः । अहन्तस्त्रिधा । अहन्तमभवन्त्यामे यथा मतीक्षिणा युगादिनायः श्रेयांसो वन्दितो राज्यदीक्षाऽवम्यायाम् । किरि सर्वत्रव्यन्यासः । गिरि सर्वगुणन्यासः । पिरि पर्यायन्यासः । सिरि ण्यामुत्पत्तिन्यासः । हिरि णां भ्रौव्यन्यासः । आयरि एयां निगमः । पूर्वकर्मकारिदेव-देवीनां पुनः पुनरुत्पत्तेरव्यवच्छिन्नाऽनिशायानां न्यासः । अत्र स्तयो ज्ञापकः ।

किरियाए हिरियाए असंगए तिविहकालियं विरए ।

सुहसाहए य तह मुत्तिसाहए साहुणो वंदे ॥

अत्रापि विशेषकृत्याणक्रियाकारिणीनां पूर्वदेवीसंबद्धमहत्तराणामल्पसंसारिणीनां केवलं मूर्ति-साधूपामिकानां देवीनां न्यासः । इति श्रीशान्तिदेव्यः । क्रीति अभयादेव्यः । गीति निर्वृतिदेव्यः । पिरति शान्तिदेव्यः । सिरिहिरिति श्री-ह्री-वृति-कीर्ति-बुद्धि-लक्ष्मी-बृग्मिनी-मोहिनीनाम् । आयति बलादेव्यः । तीर्थान्तराले मूर्ति-साधूनां कृतकयोन्मर्गानां न्यत्वकर्म कुरुते । तेन नन्यादि(ष)त्येकस्याः कृतोत्सर्गः सर्वासां स्यात् । आमां कर्मेदं यथाक्रमेण चैत्य-श्रुत-तपः-संधमहस्त्वम्यापनम्, दुष्टदेवीनिराकरणम्, परतपत्तनादिस्थाने चैत्यागेपणम्, रक्षणम्, अष्टाङ्गनिमित्तप्रकाशनम्, सर्वव्यात(धि)रिनाशनम्, श्री-ह्रीनामसादृश्यम्, मिथ्यात्व-देवताधिष्ठितचैत्य-श्रुत-तपः-संधसमुद्धरणम् । महाकाले मिद्वसंनदिवाकरयन् । बोदिकाधिष्ठित-देवतवत् । न्या(न)यचक्रवाहप्रत्ये धर्मकीर्तिबोद्धाधिष्ठितवत् । अनशने उपोषितरात्रिमोजना-वशनम्, चतुर्वर्णश्रीमंस्य शाविन्यादिशुद्रोपद्रवनाशनतायोगिशाम्यहासंक्रमकरणम् । आमां मन्त्राश्रये ३ ह्री ॥ अतो वदयार्थं ध्येयोपविद्याकन्योक्तिः ।

[इति न्यामविधिः ।]

अथाचार्यमन्त्रमिद्धिः—मन्त्रराजो भगवानहंस्वरूपः । कथं मूरिमन्त्रो भण्यते ? मन्यम्, गुरु-गिष्ययोर्धर्म-धर्मिणोश्चाभेदः । गुरुहन्, तेनाहंस्वेनानुशिष्टाः शिष्या गणमृतः । अहंत्वं यथावस्थितं तेषां जानन्ति, नान्ये । यन्मन्त्रुरनुयोगिनस्ते तीर्थकृत्यश्रोतृपाद-निगम-भ्रौव्य-लक्षणासूद्व्यवच्छेदकाः स्युः । अहंस्त्वमपि गणमृत्त्वमपि आत्मारूपम् । ततस्तद्द्वयं ते द्वयेऽपि जानन्ति । यतः षोडशंशस्तीर्थकृतश्रयोदशांश गणमृतः द्वयोरित्यदन्तर षोडश प्रयोदशांश स्वरूपमुत्तलार्थीयंकरनामकर्मसंबद्धोदयेनाहंत्वं गणमृत्त्वं च सर्वसत्तातुल्या सिद्धिश्च । परं निश्चयतोऽहंत्वे गणमृत्त्वे व्यवहारः । मोऽप्यन्तं बलवानहंतामपि । गमचरकृन्महंनोऽपि न

याधन्ते । आइरीति संघरूपं मोक्षरूपमर्हन्त्वमुक्तम् । संधाद्यो गणभृत् । तस्मादाचार्यमन्त्रः । अतोऽर्हन्त्वसिद्धिर्व्याख्यायते पूर्वम् । पश्चादाचार्यपरम्परा । अस्य चतस्रो वाचना । महती बृहती उक्ता न्यासी । गणभृतामाद्यतीर्थं स्वयंसिद्धो मन्त्रस्तेन महती बहुसिद्धिः । अनन्तरं या पश्चाज्जायते पूर्णा सा बृहती । गौतमी तु उक्ता । चतुर्दशपूर्विणां यावत् सातिशयः कालः । न्यासी मानदेवीलब्धिपदानि त्रीणि चत्वारि पञ्चपदानि । एकस्मिन् पदे न्यस्यन्ते सा न्यासी । यदा पदानुसारिणो विना न पूर्वाणि चउदसपुष्पीणं । अनया रीत्या पश्चाशत् । यथा यथाऽ-तिशयदानिस्तथा तथा पदहानिः । अत्र स्तवो ज्ञापकः—

“आयरियमेरूपयमवि साहंते सूरिणो वंदे”

तत् कथं लब्धिमन्तः साधवो ध्यायन्ते । पूर्वं तद्दधाने सारस्वतादिसिद्धिः । अर्हन्त्वं गणभृत्त्वं यथाख्यातचारित्र्येण, क्षायिकज्ञान-दर्शनेन लब्धीरनुभूय पूर्वभवे पश्चादर्हन्त्वं गणभृत्त्वं स्याद्, अतोऽपि साधवो ध्येयाः । सिद्धत्वं तेषामेव । अर्हन्त्वगणभृत्त्वा(-त्व)साधनाद्वितीयम् । अत्र स्तवो ज्ञापकः—

इयमंतपयसमेया शुणिया सिरिमाणदेवसूरीहिं ।

जिणसरिसाहुणे सइ दिंतु थुणंताण सिद्धिसुहं ॥

यस्यामवस्थायां यो ध्येयो ध्यायते तत् फलम् [इति] तात्पर्यार्थः ॥ छ ॥

[इत्याचार्यमन्त्रसिद्धिः॥]

अथात्मगुह्यम्—

भविष्या वर्त्तमाना ये सूरयः स्व-परगच्छगाः ।

पतित्वापादयोस्तेषां तान् विज्ञपयाम्यदः ॥ १

सर्वसावद्यसेव्यस्मि तादृग्विद्यागुरुर्न मे ।

तादृग्मन्त्रगुरुर्नाभूत् हतो लिङ्गोपजीवकः ॥ २

एवंविधोऽपि जिज्ञासुर्जातो भगवदागमे ।

नामाचार्यपदप्राप्तः किञ्चिज्ज्ञः कर्मयोगतः ॥ ३

आगामिबोधिलाभाय कदा शत्रुञ्जये गतः ।

दुःख-कर्म क्षपयितुमादिनाथं विवन्दिषुः ॥ ४

सिद्धिक्षेत्रे स्थितो ध्यायन् युगादिजिनपुङ्गवम् ।

मन्त्रस्वरूपजिज्ञासुस्ततो जातो ह्युपोषितः ॥ ५

चतुर्विंशद्वारप्राप्तिर्जातेय पञ्चमे दिने ।
 तत ऊर्ध्वं कुर्वतो मे तत्राविर्भूतमीदृशम् ॥ ६
 तत्र प्रश्नाक्षर जार्तं प्रश्नाक्षरप्रमाणतः ।
 ईदृशं गदित सर्वं न वेधि किन्तु तत्त्रत ॥ ७
 मदीयं वितथ वाक्यं सत्यं वेति न विद्यते ।
 शायः प्रमादयुक्तानां दुःखमायामहं नृप ॥ ८
 स्वल्पमस्य विज्ञाय त्रियता यद् विरोचते ।
 मिथ्या मे दुष्कृतं वाञ्छु मा भृदाशातना कदा ॥ ९

यद्यसत्यं तदा सिद्धसमर्थं गीतार्थसमक्षमालोचना ॥ छ ॥

स्वाहाहोमस्मरणार्थम्—यदक्षमुष्टिर्नय तत् त्रिभुवनत्रयवहाररूपम्, मुष्टिप्रायो जगद्व्यवहारः ।
 जितशासनस्याप्रस्तरिका होमकुण्डचिन्ता । वायुक्षेपो होतव्यद्रव्याणि । पूर्वं जपो होमश्च निय-
 साधनेत्याहूता(त) द्वादशकुटाक्षरस्थापना द्वादशारकालचक्ररूपो यतोऽभररूपो कालः । पष्टपभर-
 मितं पलम् । पष्टिपष्टाः कलाः । कुटाक्षराणि न ध्याने, पूजायां व्याप्यन्ते । तेन श्रीमानदेव
 द्वादशपदी स्तुतावेव मन्त्राक्षराणि । मन्त्रपीठं—मन्त्राक्षराणि कन्धोत्तानि । पञ्चभूतात्मिका भिप
 उ स्वाहा आत्मरक्षा । पञ्चशून्यात्मिका च हौं ह्रीं हूं हौं ॥ । अन्तस्तत्त्वं न गुरोर्भातम् ।
 स्वर्गवेदनतो ज्ञातं कुटाक्षरवेदनं सद्गुरोः । शेषमादेशतः । पूर्वं शतत्रयलोकमध्या । पञ्चिधो
 गौतमन्यासो द्वात्रिंशल्लोकप्रमाणः । अष्टोत्तरविंशतकलितः । साप्रतं विष्णुपदगर्भितः ।
 विद्यापीठं विद्या उपविद्यामन्त्रपीठं मन्त्रराजः । एतेषां व्यवहारमात्रतोऽन्यासः न तात्त्विकः ।

गीतमस्यामिमन्त्रोऽयं सम्यगाराधितो नरैः ।
 चिन्तामणिरिवाजस्रं चिन्तितार्थप्रसाधकः ॥ १
 दारिद्र्य(द्रव्य)कन्दनाशाय विघ्ननाशविनाशिनः ।
 नमोऽस्तु मन्त्रराजाय विश्वलक्ष्मीप्रदायिने ॥ २
 या च लोके महामिदिर्या च लोकांतरे मताः ।
 सपद्यते स्फुटं मा मा मन्त्रराजस्तस्मृता ॥ ३
 अतीतानागता ये च ये जिनेन्द्राश्च सप्रति ।
 ते सर्वे वन्दिता नियं मन्त्रराजस्तस्मृता ॥ ४

गौतमेन कृतः पूर्वं तेन गौतम उच्यते ।
 सुधर्मस्यापितस्तीर्थं सुधर्मा तेन संप्रति ॥ ५
 यावत् त्वं वर्त्तसे नाथ ! तावत् तीर्थकृदागमः ।
 तावज्ज्ञानं सभेदं च तावत् तीर्थप्रवर्त्तना ॥ ६
 सर्वदेवमयोऽसि त्वं पुरुषोत्तममयोऽसि च ।
 तव त्रैलोक्यनाथत्वं मन्त्रराज ! तव प्रभो ! ॥ ७
 ध्रुवं तीर्थकरोऽसि त्वं ध्रुवं गणधरोऽसि च ।
 भवेऽत्र वर्त्तमानोऽपि स्वर्गो मोक्षोऽसि पुण्यदः ॥ ८

सिद्धाष्टकमिदं श्लोकद्वयं गुरुभिर्दत्तं श्लोकपट्कमादेशेन । किञ्च ज्ञातं श्रीशङ्खेश्वरप्रभुश्रीपार्श्व-
 नाथादेशेन ; सर्वं प्रभूतं पुण्डरीकादेशेन । यद् गुरुणा दत्तं तत् तस्य प्रमाणम् । आत्मसंवेद-
 नाय निगदितम् ॥

[इत्यात्मगुणम् ॥]

इतोऽनन्तरगणधरबलयमन्त्रः—प्रत्यन्तरे स च लघुपत्रेषु वाच्यः । वैखरी मध्यमा पश्यन्ती
 पराभाषाभेदाश्चत्वारोऽस्य । वैखरी स्पष्टोच्चारणम् । मध्यमा सर्ववर्णस्थानव्यापकत्वम् । पश्यन्ती
 अर्धदृष्टिः । परा ध्वनिवर्जितसर्ववर्णस्थानास्पर्शनम् । अनया रीत्योच्चारणीयः ॥ छ ॥

मन्त्रजातिश्चतुर्धा—आणव-कर्मज-प्रवर्त्तक-निवर्त्तकाः । आणवाः सत्कर्मबीजम् । कर्मजा
 सत्कर्मादयः । प्रवर्त्तका सत्कर्मप्रवृत्तिः । निवर्त्तका मोक्षः । चतुर्जातीयो मन्त्रः यावन्मात्रः
 कर्मक्षयोपशमस्तावन्मात्रा सिद्धिः । अतश्चतुःपीठयुक्तो मन्त्रराजो १ ध्येयः । ईदृशं एतत् सर्वं
 मयाऽऽदेशेन निगदितम् । यदि सत्यं तदाऽस्तु मे दुःकर्मक्षयाय भव्योपकाराय । अथासत्यं
 तदा मिथ्यादुष्कृतम् । न जातु प्रायश्चित्तमनन्तसंसारित्वं दुर्लभबोधिवीजत्वं यतो मयाऽऽशटेन
 रचितमिदम् । ईहा-समीहां विना श्रीपुण्डरीकादेशेन यदत्र मध्येऽस्ति तज्जातम् । परिभावयन्तु
 गीतार्थाः, मा कुप्यन्तु । अन्तःकरणशुद्ध्या चोक्तं शील-संयम-चारित्रविहीनोऽहम् । कथं
 संप्रीणितो भगवता, एतन्न ज्ञातं न ज्ञायते । पञ्चमोपवासेन समादिष्टमेतदवितथम् जैनो
 धर्मश्च विजयताम् ।

श्रीदेवाचार्यगच्छसमुद्भूतसूरिशिष्यलवलवेन रचितं विद्याकल्पसंग्रहे दुर्गपदविवरणं
 समाप्तमिति ॥ ग्रन्थाग्रम् २३८ ॥

[मन्त्राम्नायः]-

“ॐ ह्रां क्षां नमो अरिहंताणं । ॐ ह्रीं क्षीं नमो सिद्धाणं । ॐ हूं क्षूं नमो आयरियाणं ।
ॐ ह्रौं क्षौं नमो उवज्जायाणं । ॐ ह्रः क्षः नमो लोप सव्वसाहूणं । इति महामन्त्राक्षरगर्भितं
पञ्चपरमेष्टि[न] । आपदं हन हन, संपदं उपनय उपनय, शत्रुं स्तम्भय स्तम्भय स्वाहा” ।
१०८ वारस्मरणा । अथवा वार २१ शान्त्यर्थे श्वेतध्यानम् ॥ १, वशार्थे रक्तध्यानम् ॥ २,
छद्म्यर्थे पीतध्यानम् ॥ ३, नीलध्याने विषं याति । मुक्त्यर्थे पञ्चवर्णम् ॥

“ॐ वज्रगन्धारीमहाभैरवी हन हन, दह दह, पच पच, मय मय, सर्वभूतान् आकर्षय
आकर्षय । सर्वशत्रून् वशं नय, सर्वदुष्टान् निवारय । सर्वजनप्रियो भवामीति ह्रां क्षां ह्रीं क्षीं
हूं फट् फट् स्वाहा” । सर्वजनप्रियकृतो मन्त्रोऽयं व्याख्याने स्मरणीयः । वार १०८ ॥

“ॐ नमो भगवते-पार्श्वनाथाय ह्रीं धरणेन्द्राय सप्तफणविभूषिताय सर्वेश्वरं सर्वबातं
सर्वदुष्टं सर्वदुष्टं सर्वविसं (पं) सव्वस्स रोगं नाशय त्रासय छिन्दय भिन्दय । यः यः रः रः
हूं फट् स्वाहा” ॥ छ ॥

सर्वकर्मकरो मन्त्रः ॥ १२, अनेन उब्जकम्, कालापानीयं च क्रियते ॥

“ॐ नमो भगवते देवश्रीपार्श्वनाथाय ह्रीं धरणेन्द्र-पद्मावतीसहिताय अष्टे मष्टे दुष्ट-
विघ्ने क्षुद्रान् स्तम्भय स्तम्भय, दुष्टान् निग्रह निग्रह, उपद्रवान् छिन्द छिन्द स्वाहा” । वार ७
अथवा २१ अथवा १०८ स्मरणीयन्ते ॥

अज्ञातसूरिकृतः सूरिमन्त्रकल्पः

ॐ ह्रीं नमो मन्त्रगुरुपादुकाभ्यः ॥

सिरिसूरिमंतपवरे जे सिद्धा सुयपबुद्धिसंजगता ।

तव्वयणसंगहो मे वाणिजइ तप्पए नमिउं ॥ १

१ जिण-२ओही-३परमोहि-४अणंतोहि-५अणंताणंतोहिजिण ।

६केवलि-७भवत्यकेवलि ८अमवात्थि य केवलीणं च ॥ १ ॥

९उज्जुमई १०विउलमई ११वेउव्वियलद्धि-१२सव्वलद्धीणं ।

१३पण्हासमणाण तहा १४ जंघाचारणमुणीणं च ॥ २ ॥

१५विजासिद्धाण तहा १६आगासगामीण तह य निच्चं पि ।

१७आमोसहि-१८विप्पोसहि-१९खेलोसहि-२०जल्लमोसहीणं च ॥ ३ ॥

२१सव्वोसहि-२२आसीविस-२३अट्ठंगनिमित्तधारयाणं च ।

२४वयणाविस २५तत्तलेसाण पणमिमो २६सीयल्लेसाण ॥ ४ ॥

२७चउदस-२८दसपुव्वीणं २९एगारसअंगसुत्तधारीणं ।

३०संभिन्नसोयाण तहा ३१दुवालसंगीण सव्वसिद्धाणं ॥ ५ ॥

३२उग्गतवचारीणमेव वत्तीसथुइपयाणं च ।

आइम्मि नमो नुँ ह्रीं पढमपयाओ छट्ठिवहुवयणं ॥ ६ ॥

पढमा वायणा ॥ छ ॥

१खीरासव-२महुआसव-३अमियासवलद्धियाण पत्तेयं ।

४अक्खीणमहाणसठियाण ५संभिन्नसोयाण ॥ ७ ॥

तत्तो ६पयाणुसारीलद्धीणं तह य ७धीयबुद्धीणं ।

तत्तो य कुट्टबुद्धीणं सव्वपया नुँ नमो पुव्वं जिणओहिं ॥ ८ ॥

आरब्भा जाव य वेउव्विलद्धिपयं च ।

१चउदस-२दसपुव्वीणं १तव-२मण-३एगारसंगीणं ॥ ९ ॥

ए ए चउवीसपए नायव्वे सूरिणा पव्वरमंते ।

मायावग्गविराहिणं नृणमुवरिञ्चणं निच्चं ॥ १० ॥
बीया वायणा ॥७॥

प्यानविशेषमाह—

सुकज्जाणेणसो कम्मक्खयकारणे परममंतो ।

शायच्चो तिकालं निच्चं परमिट्ठिमुदाए ॥१॥

किं सुयसुयमुवहणं ज्ञाणं धरिज्जणं ज्ञोणिमुदाए ।

विअंसो सोहगं पावइ यं जईणं जोएणं ॥२॥

उत्तमगयवणं ज्ञाणं धरिज्जणं सुमगमुदाए ।

हरिविज्जं(जं) नये तिहुयणं सयलं ॥३॥

चवमुदाए ।

जो भाइ स्वयं जं विउक्खो ॥४॥

सुद्रया रिपुक्षयार्थम्, कृष्णध्यानेन मासं यावद् ध्येयः । अष्टोत्तरशतं १०८ दिने मन्त्र-
राजस्य कर्मक्षयार्थं स्मरेत् ॥

इयाणि मंतस्स चिखरणं, ज्ञाणविहीय भण्णइ—

मेरु सद्देण अरिहंतत्तणे वुच्चइ । अरिहंत त्तणेणं अरिहंता जहा चक्केण चक्की,
रज्जेण राया । अरिहंतत्तणे सोलस अंसा । अंशानां स्थापना तत्तं केवल्लिणो
जाणंति । सच्चवे गणहारिणो तेरसंसा तेण तित्थयरनाणुप्पात्तीए सुयलद्धी हवइ ।
तेसिं सामन्नभवा भवत्थाण केवल्लिणं च । ओहि-परमोहि-सच्चोहि-अणंताणंतोहिजिणा
एगारसंसा । उज्जु-विउलमइणो रवीरमहुआ अमया[पया ?]सवलद्धिणो य सच्चवे दसंसा, तेण
एणसु जिणसद्दो पयट्ठइ । वाइणो महानिमित्तिणो विज्जासिद्धा तवस्सिणो य चउदस-दस-
पुव्विणो अट्ठंसा, तेण एणसु तिकालविसयं नाणं पवत्तइ । अट्ठंसा संसारमग्गिणो मुख्वमग्गिणो
य भणिया । सोलस-तेरसंसा दसंसा एगारसंसा मुख्वमग्गिणो नूणं । अरिहंतत्तणं मुख्वतरु-
वीयभूयं अरिहंता अंकूरा ॥ सेसा साहपसाहव्वाणिया । अतः कारणात् मेरुरूपे^१ मन्त्रराजे
स्मर्यमाणे जिनप्रभा भवति । जिनेन्द्रस्य परिवारो गणधरादयः । दोषनिग्रह^२ इति दोषशब्देन
अष्टादश दोषा अज्ञानादयः । मेरु इत्यक्षरस्यानेकधा व्याख्या दिग्मात्रमिदम् । तत्त्वं तत्त्वविदो
जानन्ति । अर्हन् स्तुत्यगुणसंपूर्णो भगवान् । तेन स्तुतिपदानि भगवतामृद्धिस्थानीयान्युक्तानि ॥
इरि किरि सिरि हिरि इति विद्यादेवता वीतरागगुणाश्रिताः । नामसादृश्यमन्त्ररूपाः पृथक्-
कर्मसंपादकाः । तेनैकोनविंशत्यतिशयप्रातिहार्यस्थानीयाः । विद्यापदानि वग्गु वग्गु इत्यादि
पञ्चदशसंख्यानि वीतरागस्तुतिरूपाणि विद्याप्रवादपूर्वादर्थो ज्ञेयः । पूर्वाणि संस्कृतभाषया ।
यदा ईप्सितकर्मणि ध्यानं तदा विद्योच्यते । पूजाकाले प्रस्थानमुच्यते । मोक्षार्थं पीठमुच्यते ।
षतुःपीठस्वामी मेरुरूपो महामन्त्रः । विद्या विभागपदसंज्ञा ॥ छ ॥

ध्यानमनया रीत्या कर्तव्यम्—रागता संसारमूलम् । वीरागता मोक्षमूलम् । राग-
स्थानीये वस्तुनि ध्यायमाने । संसारो यथाहि तथाहि मोक्षो वीतरागे ध्यायमाने । यथा
वीतरागस्य त्रिभुवनप्रभुत्वं भवति तथा वीतरागविद्येयं त्रिभुवनवश्यादिपट्कर्मकारिणी मोक्ष-
कारिणीति । एवं ज्ञात्वा सर्वस्तुतिपदप्रारम्भे विद्याविभागप्रारम्भे च उमिति सर्वलोकस्यात्मनश्च
शान्ति-पुष्टि-ऋद्धि-वृद्धि-स्कृति-शिवायोच्चारणीयः । ह्रीं वद्वयर्थे । श्रीं ज्ञानार्थे । युगपन्नोच्चार-
णीयानि इति सबीजध्यानम् । एभिर्विना निर्वीजं स्यात् तत् केवलं मोक्षाय ॥ छ ॥

ॐ नमो जिणाणं स्नानम् १, ॐ नमो ओहिजिणाणं विलेपनम् २, परमोहिजिणाणं
माला ३, अणंतोहिजिणाणं मुकुट- (टम) ४, अणंतोहिजिणाणं तिलकम् ५, केवली ६—

भगवत्येवली कुण्डल [म्] ७, भगवत्येवली प्रवेयम् ८, चउदस ९-दसपुर्वीण अद्गद [म्]
 १०, एगारसंगीणं हारु (र.) ११, ३ नमो कुट्टुवुद्धिणं १२, वीयुद्धिणं वेयूरवरमुद्रा
 १३, ३ नमो उगतवचारीण सितवस्त्रम् १४, ३ नमो गोयमस्स महादाणस्स^१ लब्धिचिन्ता
 १५, ३ नमो सुद्धम्मसामिणो गणचिन्ता १६, सन्वेसि एप्पिं सौभाग्यप्रभा १७, ३ नमो
 बाहुवलिस्स वेवल्लानम् १८ ॥

३ वग्गु वग्गु महुरे प्राकार [०] १, इरि कालि पिरि कालि पद ४ प्राकार [:] २,
 इरियाए इत्यादि पद ६ प्राकार : ३, ३ इरि इरि कालि किरि किरि पिरि पिरि सिरि सिरि
 पद ४ हिरि हिरि पद ५ आयरिय ६ पाडिहेरचिन्ता किरि मेरु ७ जिनप्रभाशोभ. दोष
 निग्रह ^२कन्याणत्रिक्रमयं ध्यानम् ।

ध्यानविधि - समाप्त ॥

इदानीं साधनाधिधिरुच्यते—

यस्मिन् देशे स्व-परचक्रोपद्रवो न भवति, यत्र राजा चक्री वा स्वयं राज्यं करोति,
 यत्र सो दुर्भिक्षम्, यत्र तीर्थम्, यत्र भूमी रम्या काचित्, यत्र देशे गत्वा शुरोरनुज्ञा गृहीत्वा
 श्री-ह्रीप्रधानजनबहुले क्षेत्रे वसित्वा उत्तराभिमुखमन्दिरे नि शय्ये समेति स्तोकजन-
 प्रसरे वसित्वा सर्वविकृतीर्विमुच्य सहस्रपत्रकमले गौतममालिख्य ओं कौं ह्रीं श्रीं अनेनाहूया-
 त्मरक्षापूर्वं करजापो लक्ष्मान कर्तव्य । मद्भारत त्रिधा विशुद्धं विधाय जिनवन्दनं विनाऽ-
 न्यत् पाठार्थिकं कर्म नो विधेयम् । वदमानजिनजन्म ज्ञानकल्याणकं(क)दिने चन्द्रप्रभ-
 धूपभयोरथवान्येषा न हि । अथवा महाशालिमक्तं धृतपुरा पक्कानं गोदुग्ध-द्राक्षापानम् ।
 उभयकालस्नानम्, शरीरे सुगन्धिविलेपनम्, कृष्णागु (ग)रु कर्पूरपूजा विधाय पुष्पित-
 फलितोद्याने द्वार्निशत्सहस्रपुष्पजापो विधेय । पद्मासनं विनाऽन्यासने नोपवेष्टव्यम् ।
 तत सिद्धो भवति । साधनाधिप्राकारैः । अन्य प्रकारो नास्ति ॥ ४ ॥

इत्थतरे तद्व्या धायणा भण्णइ—

रीगाइरिउज्जईण, नमो जिणाण नमो मह होउ ।

एव ओहिजिणाण, परमोहीण तहा तेसिं ॥१॥

एवमणतोहीण, णताणतोहिजुयजिणाण नमो ।

सामन्नकेवलीण, भवामवत्थाण तेसिं तहा ॥२॥

उग्गतवचरणच(चा)रीणमेवमित्तो नमो होइ ।

चउदस-दसपुर्वीण, नमो तहेगारसंगीण ॥३॥

एणसिं सव्वेसिं, एवं काउं अहं नमोकारं ।
जमियं विज्जं पउंजे, सा मे विज्जा पसिज्झिज्जा ॥४॥
निच्चं नमो भगवउ वाहुवल्लिस्सेह पण्हसमणस्स ।
उँ वग्गुं वग्गुं निवग्गुमग्गंगयस्स तहा ॥५॥
समणे विय सोमणसे, महुमहुरे जिणवरे नमंसामि ।
इरि काली पिरि काली, सिरि काली तह महाकाली ॥६॥
किरियाए हिरियाए, असंगए तिविहकालयं विरए ।
सुहसाहए य तह मुत्तिसाहए साहुणो वंदे ॥७॥
उँ किरि किरि कालिं पिरि पिरि कालिं च सिरि सिरि कालिं ।
हिरि हिरि कालि पयंपिय, सरि य सरि य आयरिय कालिं ॥८॥
किरि मेरुं पिरि मेरुं, सिरि मेरुं तह य होइ हिरि मेरुं ।
आयरियमेरुं पयमवि, साहंते सूरिणो वंदे ॥९॥
इयमंतपयसमेया, थुणिया सिरिमाणदेवसूरीहिं ।
जिणसूरिसाहुणो सइ, दिंतु थुणंतान सिद्धिसुहं ॥१०॥

अक्षरस्थापना—

नमोयुक्त आद्यपद १२, ततो विभक्त्यन्तद्वितीयपद १२, तदन्यतृतीयपद १२, ततोऽपि चतुर्थपद १२, ततोऽपि पदमेकं एवं सर्वपदसंख्या ४९ । तत्र प्रथमद्वादशाङ्के द्वादशसु पदेषु प्रत्येकमक्षराणि यथा १५ । ७ । ९ । ९ । ११ । ९ । ९ । १० । १२ । ९ । ७ । ८ एवं सर्वाक्षरसंख्या १०५ । तथा द्वितीयद्वादशपदेषु प्रस्थापना १३ । ३ । ४ । २ । १ । २ । २ । ४ । १ । १ । २ । ४ एवमक्षरसंख्या २९ । तथा तृतीय-द्वादशके द्वादशपदस्थापना ३ ७ । ५ । ६ । ५ । ६ । ३ । ४ । ५ । ४ । ४ । ४ । ४ एवं सर्वाक्षरसंख्या ५७ । चतुर्थद्वादशके द्वादशपद-

१ नमो जिणाणं । नमो ओ । नमोऽणं० । नमोऽणंतानंतो । नमो सामन्न० । नमो भवत्थ० । नमो उग्गतव० । नमो चउदस० । नमो दस० । नमो एणारसंगीणं ८ ॥ २ एणसिं सव्वेसिं नमोकारं किज्जा । जमियं विज्जं पउंजामि सा मे विज्जा पसिज्झउ ॥

३ उं नमो भगवओ वाहुवल्लिस्स पण्हसमणस्स उं वग्गु वग्गु निवग्गु निवग्गु समणे सोमणसे महुमहुरे इरि काली पिरि काली सिरि काली हिरि काली ॥

स्थापना १४।४।७।६।६।६।४।४।४।४।६ एवं सर्वाक्षरसंख्या ६१।
 एकस्मिन् २पदेऽक्षर २ एवं सर्वपदेषु सर्वाक्षरसंख्या २५२ द्विशतीद्विपञ्चाशदधिका। श्लोकमानेन
 श्लोक ७ अ० २८ प्रणवाद्यानि ३ पदान्यत्र विशेषत्रिचाभाग । पुनरयं पसिञ्जिञ्जा
 एतदन्ता सर्वकार्यप्रसाधिका विद्या १। पण्डसमणस्त एतदन्ता स्वप्नविद्या २। हिरियाए
 एतदन्ता सोहृगकरी वग्गुविद्या ३ ॥

तथा गीतमस्याक्षराणां शतानि २१ प्रदत्तानि। पूर्वं भगवदाज्ञाया श्रीगीतमेन द्वित्रिंशत्
 श्लोकप्रमाणं कृत । कालदोषाद्धीयमानो जात । दुःप्रसहसूरि अहूत श्लोकान् पठिष्यति ।
 इह च सौभाग्य-परमेष्ठि-ज्ञान-सुरभिदृताञ्जलिमुद्रापञ्चक ध्याने । आह्वानेन स्थापन-संनि-
 धापन-संनिरोध-अवगुण्ठन ५ इति मुद्रापञ्चक सर्वस्यापि ध्येयस्य दर्शनीयमादौ ॥ ठ ॥

तस्या वायणा सम्भत्ता ॥

इदानीं प्रस्थानविधिरुच्यते—

प्रथम विद्यापीठम् । द्वितीया विद्या । तृतीया उपविद्या । चतुर्थो मन्त्रः । पञ्चम श्री-
 मन्त्रराजः । स्तुतिपदानि यावन्ति तावन्ति भवन्तु । पूजाकाले पूजार्हा द्वादशपदी अष्टादश-
 पदी चतुर्विंशतिपदी द्वित्रिंशत्पदी लेख्या । विद्यापीठं षोडशषलके लिख्यते । सप्रणवद्वादश-
 पदीकं पसिञ्ज्वा स्वहा एतदन्तं प्रथमं प्रस्थाने सप्रणवाक्षरसंख्या १४६ । यदाष्टादशपदी
 तदा तृतीय-चतुर्थषलके द्वे पदे, पञ्चम-षष्ठे द्वे पदे । नवम-दशमषलके द्वे पदे । अन्त्यालाप
 समप्रोऽन्तिमषलके तदाक्षरसंख्येया १९२ । तस्मान् द्वितीयप्रस्थाने सप्रणवस्त्राष्टासहित
 अक्षर ४० विभक्त्यन्तपद ११ । अक्षर ३।४।५।६।५।३।१।४।२ वृत्ताकार
 ओल्या लिख्यते । तृतीयप्रस्थाने अक्षरपदसंख्या—पद १९ प्रत्येकमक्षराणि ५।६।३।४।५।
 ४।४।४।४।४।४।४।४।४।४।४।४।६ एवं सर्वाक्षराणि ८१ षोडश-
 षलकैर्लिख्यते(न्ते) । ततश्चतुर्थप्रस्थाने पद ७ प्रत्येकमक्षराणि ७।६।६।६।६।६।८
 सप्रणवस्त्राष्टापर्यन्तसर्वाक्षर ४५ वृत्ताकारओल्या लिख्यते । पञ्चमप्रस्थाने विरामसहितपद
 १३ प्रत्येकमक्षराणि ४।६।४।६।४।६।४।६।४।६।४।६।८ एवं सर्वत्र ६८
 मध्ये पटकोणं कृत्वा लिख्यते । अन्त्यपदं मध्ये शेषाणि एकमेकं कोणे एकमेकं षड्विंशत्यक्षरमेव ।

१ किरियाए हिरियाए उ किरि किरि कालि विरि विरि कालि सिरि सिरि कालि हिरि हिरि कालि भावरिय कालि
 किरि किरि मेह विरि मेह सिरि मेह हिरि मेह भावरिय मेह ॥

२ स्वाहा ॥

३ कृते ।

समग्रसंख्यामीलने अक्षर ३८० श्लोक ११ अक्षर २८ द्वादशपदप्रस्थानम् । यदाष्टादशपदीकं षट्कोणवह्निभागे क्रमेण पडेव मेरवः इरि मेरुं वर्जयित्वा षट्कोणमध्यकोणे ह्रस्वौ ह्रस्वी ह्रस्वा पाठः । ह्रस्वौ ह्रस्वौ ह्रूँ ऋँ एपामक्षराणां स्थापना क्रियते । षट्कोणमध्यभागे उ ह्रीँ अह्रँ चतुष्पीठस्वामीने नमः इत्यालिख्यते । सामान्येन सर्वाणि पदानि उ ह्रीँ स्वाहा उच्चारणीयानि । सप्तपदेषु विशेषोऽयम्—ईँ ऊँ क्षौँ क्षौँ औँ औँ प्रौँ प्रौँ स्रौँ स्रौँ ह्रौँ ह्रौँ इरि कालिए तेषु पदेषु यथाक्रमेण योजनीयानि । शेषं तदवस्थामेव ॥

इति सूरिमन्त्रगर्भितविद्याप्रस्थानपटविधिः समाप्तः ॥

इदानीं मन्त्रशुद्धिर्भण्यते—

यावन्ति पदानि मन्त्रराजे तावन्ति तान्येव तादृशानि कालि कालि युक्तानि मन्त्रपीठे २ । यावन्त्येव मन्त्रपीठे तावन्त्येवोपविद्यायाम्, किरियाए इत्यादि उच्चार्यमाणायाम् ३ । यावन्त्येवोपविद्यायां तावन्त्येव वग्गु वग्गु सुवग्गु महावग्गु निवग्गु इत्यादि आद्यपञ्चदशपदसहितानि तादृशान्येकवारोच्चार्यमाणकालीयुक्तानि सौभाग्यविद्यायाम् ४ । स्तुतिपदानि वाचनाविशेषज्ञातव्यानि । साऽपि पञ्चधा । पूर्वं गौतमवाचना । ततः श्रुतकेवलवाचना ज्ञानप्रवाद-पूर्वात् प्रभवेन कृता । तदनन्तरं वज्रस्वामिवाचना । तेन वर्धमानविद्या । चत्वारि स्तुतिपदानि पञ्चपरमेष्ठिपदानि च गृहीत्वा उपाध्याययोग्या विभिन्नीकृता । वीरे वीरे इत्यादि पदानि सौभाग्यविद्योपविद्यामध्यादद्धृत्य हं हः ह्रौं आलीढानि ॥ छ ॥

तदनन्तरं नागेन्द्र-चन्द्र-निर्वृति-विद्याधरवाचनाः । ताश्च प्रवर्तन्तेऽद्यापि । तेषां भगवतामपि किञ्चिन्मात्रं विभिन्ना विसदृशा जाताः । सा च मेरुसंख्याविशेषणज्ञातव्या । पूर्वं मेरुनामानि । इ १ कि २ गि ३ पि ४ फि ५ चि ६ सि ७ हि ८ वि ९ मि १० आ ११ अंते रि इति ।

गौतमवाचनायां एकादशमेखः ११ । श्रुतकेवलिवाचनायां दश १० । वज्रस्वामिवाच-
नायाम् ९ । नागेन्द्रादिवाचनायाम् ९ । ८ । ७ । ६ । ५ । नवाष्टौ सप्त षट् पञ्च । नवाष्ट-
संख्या व्युच्छिन्ना एव । नवाष्टसंख्यानां मेरुणां ग्रन्थन-संदर्भेण-अवगुण्ठन-संपुट-संपल्लव-
संनिरोधन एतानि अक्षराणि तिष्ठन्ति । अतो विच्छित्तिः । एतान्यक्षराणि विचित्रा-
कारतया उच्चारयितुं न शक्यन्ते । द्वितीयं व्युच्छित्तिकारणम् । षट् सप्त पञ्च प्रवर्तिष्यन्ते ।
चन्द्रवाचनायां सप्त पञ्च च । विद्याधरवाचनायां षट् । नागेन्द्रवाचनायां पञ्च १ । एवं क्रमेण
हीयमाने काले श्रीदुःप्रसहसूरिमेरुत्रयं पठिष्यति । आत्मीयगच्छगुरौ विपन्ने गच्छान्तरीय
सूरिणा स्थापितानां भविष्यमानसूरीणां विसदृश वाचना संजाता । स्तुतिपदान्येतानि ३२ ।
२४ । १८ । १२ । १३ । ८ यावत् पञ्च भविष्यन्ति । सर्वकार्यप्रसाधिका विद्यानाम प्रथमं प्रस्था-
नम् १ । बाहुबलविद्या द्वितीयं प्रस्थानम् २ । सौभाग्यविद्योपविद्या तृतीयं प्रस्थानम् ३ । मन्त्र-

पीठं चतुर्थं प्रस्थानम् ४ । एषा प्रभुर्मन्त्रराज ५ । एषा मीलने कोट्यंशो मन्त्र गौतमाद् वज्र-
स्वामिनं यावत् कोट्यंशः [] प्रवर्तित । अतः परं व्युच्छिन्न एव । तेन कोट्यंशस्मरणार्थं कोटिक-
रणं कृतं । श्रीमन्नरामशिष्यात् तिस्रः शाखाः सजाताः । अंशानयनोपायध्यायम्-मेरुरूप
मन्त्रराजस्यांशः षोडशध्रुवाः १६ । पूर्वं विद्याविभागं दत्त्वा आसन्नलग्नं अर्वाककाले लग्नवेलायां
एते शिष्यस्य दातव्याः । यतो यावत् तीर्थं तावदेते भविष्यन्ति शेषाः पूर्वोक्तस्तुत्यपदी (१) शा-
खाः । अष्टौ अष्टौ बाहुः । सौभाग्य ०-उप ०-मन्त्र ० सर्वथा समुच्चये अंशाः जायन्ते ।
विषमांशो महाकलः । समंशो मध्यमकलः । अकलो न हि एकोऽपि ध्रुवम् ।

इति मन्त्रशुद्धिः समाप्ता ।

इदानीं नामसदृश कोट्यंशाख्यं तत्र प्रोच्यते—

पूर्वं तपोविधानम् । तपसि क्रियमाणे आदेशो भवति । सिद्धिर्भवति न वेत्येव पञ्चात्
पूर्वोक्तनीतिद्वयेन साधना कार्या, सत्त्वेद् तपः । पूर्वं उपवासः । ततः पञ्च निवी । आचाम्लं १
पुनः ५ निवी । आ १ नि ५ आ १ नि १ षष्ठ्यं १ एव दिन २१ आद्यविद्यायाम् । अहर्निशं
पठनं चिन्तनं विकथाविवर्जनं एकमनसाऽहोरात्रिकमनुष्ठानम् । प्रथमपरिपाटी १ ॥ उप १
नि १ आ ३ नि ४ आ १ नि २ उप १ पूर्वोक्तव्यापारोऽत्र विशेषेण कायोत्सर्गेण चत्वारिंश-
च्चतुर्विंशत्तपश्चिन्तनम् । अथवा सफलमन्त्रस्याष्टोत्तरशतचिन्तनम् । द्वितीया परिपाटी २ ॥ उप
१ निवी ८ आ ५ निवी ७ आ १ निवी २ उप १ पूर्वोक्तव्यापारो ज्ञेयः । विद्यावृत्तये तृतीयपरि-
पाटी ३ ॥ उप १ नि ५ आ १ उप १ अत्रापि पूर्वनीतिः चतुर्यपरिपाटी ४ ॥ मौनप्रतेन कर्पूर-
प्रचुरसुरभिद्रव्यपूजास्त्रितगौतमाराधनतत्परेण त्रिसन्ध्यं ध्यानं वार्यम् । स्त्रीमुखमपि नावलो-
क्यम् । अनया रीत्या षोडशाक्षान्त्वानि नैरन्तर्यम्, पञ्चमपरिपाटी ५ ॥ यदि शक्तिस्तदाऽव्यु-
च्छिन्ति । अथ ओली कृत्वा पार्यते ॥ ॥

तपोविधिः समाप्तः ॥

[अत्र स्तुतिपाठः पूर्वं २४-२५ शृण्वे मुद्रितोऽस्ति
तथैव मूलप्रतौ लिखितस्तेनात्र न पुनर्मुद्रापितः]

इदानीं पदसख्या भण्यते—

स्तुतिपद्या द्वात्रिंशत्संख्याया आद्यवाचनाया पद ७३, द्वादशपद्या तृतीयवाचनाया पद
४९, इमानि पदसप्ततिपदानि^१ । स्तुतिपदद्वात्रिंशत् ३२, एषसि इत्यादि द्वादश १० । एव
४४ । पञ्चमन्त्रराजपदानि ५ पञ्चमन्त्रपीठपदानि ५ । सन्तोषविद्यापदानि ७ । पञ्चमहादेवता-
पदानि ५ । दशबाहुवलिपदानि । सप्रणवभगवद्बाहुवलि-२-ग्रन्थाभ्रमण-३-महाप्रज्ञाभ्रमण-४-

वग्गु५-सुवग्गु६-निवग्गु७-सुम८-सोम९-महु१० इति ॥ छ ॥ इमानि त्रिसप्ततिपदानि । स्तुति-
पदान्यष्टादश १८ । नमो सुहम्मसामिणो गणहरस्स महादाणस्स २ गोयमार्हणं ३ एवं २१ ।
एणसिं इत्यादि पदद्वादश, एवं त्रयस्त्रिंशत् ३३ । दशमहाविज्ञापदानि १० एवं ४३, सप्तमन्त्र-
राज-मन्त्रपीठयोः । प्रत्येकम् ७ । नवोपविद्यायाम् ९, एवं २३ सप्तमहादेवाता[नाम्] ७, एवं
त्रिंशत् ; सर्वमीलने ७३ । मन्त्रराजपदानि पञ्च पट् सप्त वा । पञ्च-सप्तपदानि प्रशस्यन्ति ।
न पट्, केषां वाचनायां कानि मन्त्रराजपदानि दशानां मध्याद् भवन्ति । गौतमभाषितानि
किपि सिद्धिआ इमानि पञ्चैव । इगिपिफिवि । पृष्ठश्रुतधराणां पदानामेव क्रमः संभाव्यते ।
वैसदृश्यं दृश्यते तत्र ज्ञायते २ । एकोनपञ्चाशत् १ पूर्वोक्तानि । चतुर्विंशतिस्तुतिपदवाचनायां
पदान्येकोत्तरशतानि चतुष्पीठोद्धरणे द्वात्रिंशत्पद्यां साष्टं शतम् । वाच्यपदान्येव । विशेषश्चायम्
अष्टादशपदद्वितीयवाचनायां सौभाग्यविद्यापद आद्यभागपद १६ अन्तभागपद ७ प्रस्थानपद-
विधौ बलयाकारविभागेन ऊनानि अधिकानि भवन्ति ॥

मतान्तरेण पदसंख्या समाप्ता ॥ छ ॥

रेवती १-रोहिणी २-नागार्जुन ३-आर्यखपुट ४-यशोभद्राचार्य ५ इति नामानः सूरयः ।
एते मन्त्रसिद्धयः मिथ्या मे दुष्कृतं वाऽस्तु । शुद्धमशुद्धं कल्पयत । यतो भगवत्कालेऽप्येकादश
गणधरा नवगणा हि अनेकधा जिनशासनम् । अनेकधा वाचना इति परिभाष्याऽस्य कल्पस्यान्ते
स्वनाम न निगदितम् । किञ्चित् तत्त्वं तत्त्वविदो जानन्ति । अङ्गविद्यामध्ये महाविशेषोऽस्ति,
आलम्बनमात्रमेतत् क्षम्यतां क्षम्यतां सूरिवराः प्रवर्त्ततां जैनो धर्मः । अतिशयेन मन्त्र-
स्येष्टांशं जानन्तु भूत-भविष्य-वर्त्तमानसूरयः प्रसन्ना भवन्तु सिद्ध्यन्तु ।

समाप्तोऽयं श्रीसूरिमन्त्रकल्पः । ग्रन्थाम् २२० ॥

[मन्त्रान्तायः-]

ॐ नमो भगवओ रिसहजिणस्स आइगरस्स तित्थगरस्स जं सेयं चक्कं जलंतं गच्छइ ।
तेण चक्केण जं हुं(हुं)हुं जं च विसं जाला गर्हभा शाकिनी । चउरासीइ वायाओ वत्तीसं
लूयाओ सत्तावीसं च अधयगडाइ अट्ठावीसं च पुलयाओ जं चन्नं तं सव्वं ॐ हन हन दह
दह पच पच मथ मथ छिन्द छिन्द भिन्द भिन्द सुदंसणेणं चक्केणं इंदस्स बज्जेणं हुं फट्
स्वाहा । वार ७ अथवा २१ अथवा १०८ शतम् ॥ श्री ॥ छ ॥ श्रीः ॥

मलधारिगच्छ-सूरिमन्त्रकल्पः ॥

[दशवक्तव्यताधिकारमयः]

श्रीमलधारिगच्छसंप्रदायगतस्य श्रीसूरिमन्त्रस्य किञ्चिद्विचारो लिख्यते । तत्र च दश वक्तव्यताः । प्रथमं मुद्रादिवक्तव्यता १ । ततः प्रथमपीठवक्तव्यता २ । द्वितीयपीठवक्तव्यता ३ । तृतीयपीठवक्तव्यता ४ । चतुर्थपीठवक्तव्यता ५ । पञ्चमपीठवक्तव्यता ६ । पञ्चपीठमयसंपूर्णसूरिमन्त्रवक्तव्यता ७ । सविस्तरदेवतावसरविधिवक्तव्यता ८ । संक्षिप्तदेवतावसरविधिवक्तव्यता ९ । मन्त्रमहिमवक्तव्यता १०, चेति ।

तत्र प्रथमं मुद्रादिवक्तव्यता—मुद्राश्च शास्त्रान्तरेषु भूयस्यो दृश्यन्ते । परं सूरिमन्त्रोपयोगिन्यः सप्तदशमुद्राः प्रथमं शिक्षणीयाः । तद् यथा—उत्तानहस्तद्वयेन वेणीयन्धं विधाया-
ङ्गुष्ठाभ्यां कनिष्ठिके तर्जनीभ्यां च मध्यमे संगृह्यानामिके समीकुर्यादिति परमेष्ठिमुद्रा १ ।
आत्मनोऽभिमुखदक्षिणहस्तकनिष्ठिकया वामकनिष्ठिकां संगृह्णाधः परावर्तितकराभ्यां गङ्ग-
मुद्रा २ । वामहस्ततलेदक्षिणहस्तमूलं संनिवेश्य करशर्या विरलीकृत्य प्रसारयेदिति वक्रमुद्रा ३ ।
परस्परभिमुखौ प्रथिताङ्गुलीकौ करौ कृत्वा तर्जनीभ्यामनामिकां गृहीत्वा मध्यमे प्रसार्य तन्म-
ध्येऽङ्गुष्ठद्वयं निक्षिपेदिति सौभाग्यमुद्रा मध्यमसौभाग्यहेतुः ४ । अत्रैवाङ्गुष्ठद्वयस्याधः कनि-
ष्ठिकां तदाक्रान्ततृतीयपर्विकां न्यसेदिति लवीजसौभाग्यमुद्रा सौभाग्योत्कर्षहेतुः ५ । दक्षिणा-
ङ्गुष्ठेन तर्जनीं संयोग्य शेषाङ्गुलीप्रसारणेन वामहस्तं हृदि न्यसेदिति प्रवचनमुद्रा ६ । उभयोः
करयोरनामिका-मध्यमे परस्परानभिमुखे ऊर्ध्वार्कृत्य मीलयेत्, शेषाङ्गुलीः पातयेदिति पर्वत-
मुद्रा ७ । अन्योऽन्यप्रथिताङ्गुलीषु कनिष्ठिकाऽनामिकयोर्मध्यमा-तर्जन्योश्च संयोजनेन गोस्त-
नाकारा स्तुरभिमुद्रा ८ ॥ दक्षिणहस्तस्य तर्जनीं वामहस्तमध्यमया संवधीत, मध्यमां च
तर्जन्या, अनामिकां कनिष्ठिकया, कनिष्ठिकां चानामिकया एतच्चाधोमुखं कुर्यादेवा धेनुमुद्रे-
त्यन्ये ९ । उत्तानौ किञ्चिदाकुञ्चितकरशर्या पाणी विधारयेदित्यङ्गलिमुद्रा १० । हस्ताभ्या-
मङ्गलिं कृत्वाऽनामिकामूलपर्वान्गुष्ठसंयोजनेनावाहनौ ११ । ह्यमेवाधोमुरा स्थापनी १२ ।
संलग्नमुष्टमुद्धृतङ्गुष्ठौ करौ संनिधानौ १३ । तावेव गर्भगाङ्गुष्ठौ संनिरोधनौ १४ । मुष्टिं
बद्ध्वा प्रसारिततर्जनिका-मध्यमोपरिनिवेशिताङ्गुष्ठाऽवगुण्ठनमुद्रा १५ । दक्षिणकरेण
मुष्टिं बद्ध्वा तर्जनी-मध्यमे प्रसारयेदित्यङ्गमुद्रा १६ । ग्राह्यस्य पुष्पादेरुपरि संहारेण हस्तं
प्रसार्य कनिष्ठकादि-तर्जन्यन्तानामङ्गुलीनां ममसंकोचनेनाङ्गुष्ठमूलानयनाद् विसर्जनमुद्रा १७ ।

एताः सप्तदशमुद्राः पुरस्तादुपयोक्ष्यन्ते । तत्र सर्वत्र छविषदानि पीठानि च ज्ञानार्थं
श्रीपूर्वाणि, वशार्थं द्वीपूर्वाणि । शान्तिकादिकेषु कार्येषु प्रणवपूर्वाणि इति ज्ञेयम् । कर्मक्षयार्थं

लब्धिपदानि पीठानि च परमेष्ठिमुद्रया वा निर्मुद्रं वा प्रणव-ह्रीं-श्रीरहितानि केवलान्येव स्मरेदिति । तथा यत्र पीठे यौ जाप-होमौ उक्तौ तौ तेन तेन वक्ष्यमाणेन तपसा सह क्रियमाणौ तत्फलदौ, तपसि अकृते जाप-होमौ प्रायोऽल्पफलौ । तथा यदा जापं होमं वा आरभेत तदाऽन्तर्मनसं एवं वदेत् । संवत्-अमुकमास-तिथिवारे अहं अमुकसूरिशिष्योऽमुकसिद्धये अमुकं जापं होमं वा आरभे इति । तथा सूरिमन्त्रेऽन्तर्जल्पाकार-ओष्ठचालनवर्जितो जापः, कार्यो न ओष्ठचालनमय इति ॥

इति मुद्रादिवक्तव्यताऽधिकारः प्रथमः ।

अथ प्रथमपीठवक्तव्यताऽधिकारः—

तत्र प्रथमपीठं विद्यापीठं नाम । तच्च लब्धिपदद्वादशकं 'पसिञ्ज्वा स्वाहा' इत्यन्तं सप्त-दशोत्तरशता[११७]क्षरनिष्पन्नम् । अस्याधिष्ठात्री सरस्वती, तस्याः पूजा-स्तुती कुर्यात् । आराधना तपोविधिस्त्वयम्—

उ नि आ नि आ नि आ नि उ इगपणिगपणेगपणिगइगमेगं ।

चित्पणपढणं विगहाचाओऽहोरत्तण्ट्ठाणं ॥

अनेन तपसा महाफलम्, अन्यथा त्वल्पफलम् । पद्मासनस्थः पूर्वोभिमुख उत्तराभिमुखो वा परमेष्ठिमुद्रया गरुडमुद्रया वा सहस्रद्वादशकप्रमाणं जपेत् । श्वेतध्यानेन सामान्येन सर्वसिद्धि-करम् । तथा क्षीराश्रवादिलब्धिपदानि षट्सहस्रं श्वेतजपमालया श्वेतध्यानेन जप्यन्ते । षष्ठ-लब्धिपदान्ते तु 'जमियं सारस्सयं पवंजामि तं मे सारस्सयं पसिञ्ज्वा स्वाहा' इत्यभिलापः । सिद्धसारस्वतमिदं प्रथमपीठेऽत्र १२ सहस्रजापानन्तरं होमः कार्यः

तद्विधिश्चायम्—हस्तमात्रं चतुरस्रं कुण्डं भौमं हसन्तीमयं वा कृत्वा अरणेर्वा रवि-कान्ताद् वा तत्राग्निं प्रज्वाल्य मन्त्रेण प्रतिष्ठापयेत् । स चायम्—'मनो जूतिर्जूपतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्विरिष्टं यज्ञं समिमं दधातु विश्वे देवाः स इह मा दयन्तामोः प्रतिष्ठा' ॥ वारसप्तकं भणित्वा अक्षतक्षेपः कार्यो ज्वालामालाकरालेऽग्नौ अग्नेश्च सप्तजिह्वाः स्मरेत् । तत्र ईशानजिह्वायां मध्यजिह्वायां वा जुहुयात् । किं तत् ? सप्तघृताहुतयो विद्यापीठेन । अथ दशंशेन द्वादशशतलक्षणेन गुटिकाभिर्होमाः । ताश्चेमाः—गरुडाख्यतण्डुलघृतैकवर्णगो-दुग्धखण्डमय्यः । ताभिर्होमो विद्यापीठेनैव । पश्चात् केपाञ्चिदिष्टवस्तूनां कल्पपि होमास्त्रिभिः । पूर्णाहुतौ घृतभूतं नालिकेरम् । इदं च तदा वक्तव्यम्—'इमां पूर्णाहुतिं भगवति सरस्वति प्रतीच्छ मम कामितं कुरु स्वाहा ॥' यावन्नालिकेरं भस्मसाद् भवति तावत् प्रतीक्ष्यम् । वह्निं च महाघृतप्लवेन दीपयेत् । 'घृतहीनं दहेद् राष्टम्' इतिवचनात् । तद् भस्म संगृह्य स्वयं धारयेत् । इष्टेभ्यो वाऽल्पमल्पमर्पयेत् । शान्ति-तुष्टिकरम् ।

इति होमविधिः ॥

अनन्तर रीत्या विद्यायामुपविश्यां होम कार्यं । नवरं आहुति-होमौ तत्र तेनैव मन्त्रेण देवतानाम च यथार्हमिति । एवं तपसा जपेन होमेनाराधिते प्रथमपीठे आचार्यं सरस्वती १, रोगापहारिणी २, निषापहारिणी ३, वन्द्यमोक्षणी ४, भीष्मपादनी ५, परविद्याच्छेदनी ६, क्षोषनाशनी ७, अशिशोषशमनी ८—एता अष्टमहासिद्धी स्वस्य परस्यापि साधयति । कोऽर्थः । यदा स्वस्य परस्य या सारस्वतमुत्पादयितुं योगं हतुं विषं हन्तुं वन्द्यं मोक्षयितुं भियं कर्तुं काम-णादि हेतुं दोषं नाशयितुं म(दु.)स्त्रमुपशमयितुं ईहते तदा प्रथमपीठं स्मरेत्, सिद्धिं स्वल्प-याऽपि स्मरणया । आभिरैवाष्टाभिर्विश्राभि श्रीमाननुद्गमूरिणा “यैः शान्तरागः” इत्यादि-“जलभारनघ्नैः” इत्यन्तानि अष्टौ कान्यानि गर्भितानि दृष्यानि । तानि अष्टौ “ज्ञानं यथा स्वयि विभाति कृतावनाशम्” इत्यादिना नयमेन वाच्येन सहितानि प्रातः प्रातयः पठेत् स सारस्वतादीं पूर्वोक्ता अष्टौ सिद्धी प्राप्नोति, एवं परं च प्रापयति । तथा द्वादशलक्षपदानि एवं एवं स्मरेत् । प्रथमेन लक्ष्यपदेन सर्वतीर्थसलिललम्बानम् १, द्वितीयेन चान्दनमङ्गरागं २, तृतीयेन श्वेतानुपहतवस्त्राणि ३, चतुर्थेन मालेत्यादिपत्रलपुष्पमालाम् ४, पञ्चमेन सौवर्णं मुकुटम् ५, षष्ठेन मौन्यं तिलम् ६, सप्तमेन रत्नरचितं सुवर्णमयं कुण्डलं दक्षिणकर्णे ७, अष्टमेन तदेव वामकर्णे ८, नयमेन सौवर्णं धौषाभरणम् ९, दशमेन रत्नरचितं सुवर्णमयमङ्गदं धामे-वरनाहौ १०, एकादशेन रत्नरचितं सुवर्णमयमङ्गदं धामबाहौ ११, द्वादशेन जात्यमुकाफलमयं हारम् १२, इत्थं स्मरणेन प्रभुव्यधन-धान्यादिलाभ । तथा क्षोपदिशन्ति—

१स्ताना २ङ्गराग-३वसनो ४ज्ज्वलपुष्पमाला

५कोटीर-६पुण्ड्रमय ७-८कुण्डलसुमक च ।

९गैत्रेय १०-११मङ्गदयुगं १२वरहारात्मक-

संख्यैः पदैर्वपुषि भावय सुरिमन्त्रम् ॥ इति ।

इति प्रथमपीठवक्तव्यताधिकारो द्वितीयः ॥

द्वितीय पीठे विद्या—

प्रथमं तु यदुक्तं तद्विद्यापीठं नाम पीठमिति भेदः । अत्र ‘समणस्स स्वाहा’ इति यावद् याहुवली विद्या अक्षर २०, । ‘वमवादि सौमणसे महु महुरे स्वाहा’ इति यावत् सौभाग्यविद्या अक्षर २४, उभयत्र अक्षर ४४ । अस्य द्वितीयपीठस्याधिष्ठात्री मानुषोत्तरशिखरनिवासिनी सहस्रभुजा त्रिभुवनस्यामिनी देवीति ।

आराधनातपोविधिस्त्वयम्—

उ नि आ नि आ नि उ इमेगतिचउडुगडुङ्गपुञ्जवावरो ।

सविसेसो जिणय ४० चतमतद्वस्यं च उस्सग्गे ॥१॥

‘जिणथवचत्त’ति लोगस्सुजोयगरे चत्वारिंशत् कायोत्सर्गे चिन्तनीया । ‘मंतदृसयं च’इति अष्टोत्तरशतवारं सूरिमन्त्रं स्मरेत्, कायोत्सर्गे इति गार्थः ॥ एवं तपः कुर्वन् प्रथमं बाहुवली-विद्यां सहस्रद्वादशकं स्मरेत् श्वेतध्यानेन । होमः प्रथमपीठवदत्रापि । उत्पन्ने कार्ये षेर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य रजोहरणमुखवस्त्रिके पुरो मुक्त्वा कार्योत्सर्गेण अष्टोत्तरशतवारं स्मरेत् । शुभे बाहू ऊर्ध्वमुत्तिष्ठतः । अशुभे त्वधः पश्चान्मुखं वलित्वा परस्परं मिलतः तथा अभ्यां जप्यमानायां वादादौ अपराजितत्वम्, प्रत्यनीकोपशान्तिः । तथा अनया बाहुवल्या जप्यमानया शकुनो-पश्रुत्यादि सत्यमेव भवेत् ।

इति बाहुवलीविद्याविचारः ।

अथ द्वितीया वग्गवादि सौभाग्यविद्या—

अत्र जापः सहस्राः षोडश सौभाग्यमुद्रया कनकपीतध्यानेन जपस्त्रगपि द्वैमी कृमि-जादिमयी वा । होमः स एव । एकत्रापि कृतेन होमेन विद्याद्वयसिद्धिः । अनया च मितम्पचोऽपि दाता राजकुले जनतायां दुष्टेषु सर्वत्र परमादेयतावचनता अनया च जया-विजया-जितत्वा-ऽपराजितत्वानि सिद्ध्यन्ति । तत्र जयः स्वदेशे, विजयः परदेशे, अजितत्वमरिषु, अपराजितत्वं परवादिषु इति सौभाग्यविद्या । आभ्यां द्वाभ्यां विद्याभ्यां निष्पन्नं एकमेव द्वितीयं पीठम् ।

इति द्वितीयपीठवक्तव्यताधिकारस्मृतीयः ॥ ३

अथ तृतीयपीठवक्तव्यताधिकारः प्रस्तूयते—

तृतीयं पीठं मन्त्रपीठं नाम । ३ किरि इत्यादि स्वाहान्तं, अक्षर ३१ । अस्याधिष्ठाता तु—

अणपणपन्निपट्टो, वीसभुयो मंतपीठद्विष्टाया ।

सोलससहस्रजक्खाण, सामिओ जयइ गणिपिडगो ॥१॥

तपोविधिरयम्—३ नि आ उ इगणेरिगतइण पुब्बो विही समग्गो चि इति । अत्र जापः सितध्यानेन सहस्रा द्वादश । होमस्तु नास्ति । यत्र पुरुषोऽधिष्ठातृकः स मन्त्रः, तत्र न होमः । यत्र स्त्री अधिष्ठात्री सा विद्या, तत्र होम इति वचनात् । किरिति कल्पेन्द्रदशकन्यासः किरिति भवनपतीन्द्र-व्यन्तरेन्द्रन्यासः । सिरीति ज्योतिपेन्द्रन्यासः । द्विरीति गणिपिटकः, अमल-म्बामिप्रमुखेन्द्रसामानिकन्यासः । महाकालीति सातिशयक्रियानिष्पादनलक्षणः कालो महाश्रासौ कालश्च महाकालः सोऽस्यास्तीति महाकाली जिनस्तन्यासः । सातिशयक्रिया च गणधरदेवा-भिषेकः । अप्रतिहन्तामनत्वं मन्त्रश्रीसंपादकता—भक्तोपधिप्राप्तिर्दुष्टराजदैवोपसर्गस्त्रलनं दुर्भिक्षकान्तारोल्लङ्घनं शापानुग्रहसामर्थ्यं शिष्यव्यवस्था इत्यादीः सातिशयाः क्रियाः पूर्वोक्त-देवाः कुर्वन्ति । परलोकगतसाधु-श्रावकाणां च परलोकगतिं एते देवा मन्त्रपीठस्मर्तुः कथ-

अनयेन रीत्या त्रिधाद्यामुपविधाया होम कार्य । नवरं आहुति होमी तत्र तेनैव मन्त्रेण देवतानाम् च यथार्हमिति । एवं तपमा अपेन होमेनाराधिते प्रथमपीठे आचार्य सरस्वती १, रोगापहारिणी २, त्रिपापहारिणी ३, बन्धमोक्षणी ४, भीसपादनी ५, परविघ्नाच्छेदनी ६, दोषनाशनी ७, अशिरोगशमनी ८—एता अष्टमहासिद्धी स्वस्य परस्यापि साधयति । कीर्त्यं । यदा स्वस्य परस्य वा मारस्वतमुपादयितुं रोगं हन्तुं विषं हन्तुं बन्धं मोक्षयितुं भियं वस्तुं काम-णादि छेतुं दोष नाशयितुं मद्दुःस्ममुपशमयितुं ईहते तदा प्रथमपीठं स्मरेत्, सिद्धिं स्वप्न-याऽपि स्मरणया । आभिरुचागभिर्विद्याभि श्रीमातृगुह्यमूरिणा “यै शान्तरागः” इत्यादि-“जलभारनमै” इत्यन्तानि अष्टौ काव्यानि गर्भितानि दुष्प्यानि । तानि अष्टौ “ज्ञानं यथा स्वयि विभाति कृतावकाशम्” इत्यादिना नमनेन वाक्येन सहितानि प्रातः प्रातयं पठेत् स सारस्वतादीं पूर्वोक्ता अष्टौ सिद्धौ प्राप्नोति, स्वं परं च प्रापयति । तथा द्वादशलक्षिपदानि एव एवं स्मरेत् । प्रथमेन लक्षिपदेन सवन्तीर्थसलिलस्नानम् १, द्वितीयेन चान्दनमङ्गराग २, तृतीयेन श्वेतानुपहृतवस्त्राणि ३, चतुर्थेन मालेत्यादिष्वलपुष्पमालाम् ४, पञ्चमेन सौवर्णं मुकुटम् ५, षष्ठेन सौवर्णं तिलकम् ६, सप्तमेन रत्नरत्नचित मुवर्णमय कुण्डलं दक्षिणकर्णे ७, अष्टमेन तद्वय वामकर्णे ८, नवमेन सौवर्णं ग्रीवाभरणम् ९, दशमेन रत्नरत्नचित मुवर्णमयमङ्गद धामे वरवाहौ १०, एकादशेन रत्नरत्नचित मुवर्णमयमङ्गद वामवाहौ ११, द्वादशेन जात्यमुष्पाङ्कमय द्वारम् १२, इत्यु स्मरणेन प्रभुव्ययन धान्यादिलाभ । तथा चोपदिशन्ति—

१ स्नानाद्भृगराग ३ वसनाद्भृज्ज्वलपुष्पमाला

५ कोटीर ६ पुण्ड्रमय ७ ८ कुण्डलयुग्मक च ।

९ गैत्रेय १०-११ मङ्गदयुग १२ वरवाहमर्क

सख्यै पदैर्वेपुषि भावय हरिमन्त्रम् ॥ इति ।

इति प्रथमपीठरक्तव्यताधिकारो द्वितीयः ॥

द्वितीय पीठ विधा—

प्रथम तु यदुक्त तद्विद्यापीठं नाम पीठमिति भेदः । अत्र ‘समणस्स स्वाहा’ इति यावद् बाहुवली विद्या अक्षर २०, । ‘वग्वादि सौमणसे महु महुरे स्वाहा’ इति यावत् सौभाग्यविद्या अक्षर २४, उभयत्र अक्षर ४४ । अयं द्वितीयपीठस्थाधिप्राज्ञी मानुषोत्तरशिखरनिवासिनी सहस्रभुजा त्रिभुवनस्वामिनी देवीति ।

आराधनातपाधिस्तृप्त्यम्—

उ नि आ नि आ नि उ इमे गतिचउदुगदुङ्गपुञ्जवावातो ।

सविसेसो जिण्यव ४० चतमद्वयस्य च उस्सग्गे ॥१॥

‘जिण्ठवचत्त’ति लोगस्सुज्जोगरे चत्वारिंशत् कायोत्सर्गे चिन्तनीया । ‘मंतदृसयं च’इति अष्टोत्तरशतवारं सूरिमन्त्रं स्मरेत्, कायोत्सर्गे इति गाथार्थः ॥ एवं तपः कुर्वन् प्रथमं बाहुबली-विद्यां सहस्रद्वादशकं स्मरेत् श्वेतध्यानेन । होमः प्रथमपीठवदत्रापि । उत्पन्ने कार्ये ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य रजोहरणमुखवस्त्रिके पुरो मुक्त्वा कार्योत्सर्गेण अष्टोत्तरशतवारं स्मरेत् । शुभे बाहू ऊर्ध्वमुत्तिष्ठतः । अशुभे त्वधः पश्चान्मुखं बलित्वा परस्परं मिलतः तथा अस्यां जप्यमानायां वादादौ अपराजितत्वम्, प्रत्यनीकोपशान्तिः । तथा अनया बाहुबल्या जप्यमानया शकुनो-पश्रुत्यादि सत्यमेव भवेत् ।

इति बाहुबलीविद्याविचारः ।

अथ द्वितीया वग्गवादिसौभाग्यविद्या—

अत्र जापः सहस्राः षोडश सौभाग्यमुद्रया कनकपीतध्यानेन जपस्रगपि हैमी कृमि-जादिमयी वा । होमः स एव । एकत्रापि कृतेन होमेन विद्याद्वयसिद्धिः । अनया च मितम्पचोऽपि दाता राजकुले जनतायां दुष्टेषु सर्वत्र परमादेयतावचनता अनया च जया-विजया-जितत्वा-ऽपराजितत्वानि सिद्ध्यन्ति । तत्र जयः स्वदेशे, विजयः परदेशे, अजितत्वमरिषु, अपराजितत्वं परवादिषु इति सौभाग्यविद्या । आभ्यां द्वाभ्यां विद्याभ्यां निष्पन्नं एकमेव द्वितीयं पीठम् ।

इति द्वितीयपीठवक्तव्यताधिकारस्तृतीयः ॥ ३

अथ तृतीयपीठवक्तव्यताधिकारः प्रस्तूयते—

तृतीयं पीठं मन्त्रपीठं नाम । ३ किरि इत्यादि स्वाहान्तं, अक्षर ३१ । अस्याधिष्ठाता तु—

अणपणपन्निपइट्टो, वीसभुओ मंतपीठहिट्ठाया ।

सोलससहस्सजक्खाण, सामिओ जयइ गणिपिडगो ॥१॥

तपोविधिरयम्—उ नि आ उ इगपणेगिगतइए पुब्बो विही समग्गो वि इति । अत्र जापः सितध्यानेन सहस्रा द्वादश । होमस्तु नास्ति । यत्र पुरुषोऽधिष्ठायकः स मन्त्रः, तत्र न होमः । यत्र स्त्री अधिष्ठात्री सा विद्या, तत्र होम इति वचनात् । किरिति कल्पेन्द्रदशकन्यासः । फिरीति भवनपतीन्द्र-व्यन्तरेन्द्रन्यासः । सिरीति ज्योतिषेन्द्रन्यासः । हिरीति गणिपिटकः, अमल-स्वामिप्रमुखेन्द्रसामानिकन्यासः । महाकालीति सातिशयक्रियानिष्पादनलक्षणः कालो महाश्चासौ कालश्च महाकालः सोऽस्यास्तीति महाकाली जिनस्तन्यासः । सातिशयक्रिया च गणधरदेवा-भिषेकः । अप्रतिहतशासनत्वं संयथीसंपादकता—भक्तोपधिप्राप्तिर्दुष्टराजदैवोपसर्गस्खलनं दुर्भिक्षकान्तारोल्लङ्घनं शापानुग्रहसामर्थ्यं शिष्यव्यवस्था इत्यादीः सातिशयाः क्रियाः पूर्वोक्त-देवाः कुर्वन्ति । परलोकगतसाधु-श्रावकाणां च परलोकगतिं एते देवा मन्त्रपीठस्मर्तुः कथ-

यन्ति । यन् पूर्वपोठद्वयोस्त कार्यं तदनेन जप्यमानेन निर्विलम्बं सिध्यति । विशेषतः सारस्वतम् । सारस्वते उपोष्य जाप प्रारब्धः । श्वेतध्यानेन सहस्रद्वान्शकप्रान्ते सिद्धिः ॥

इति तृतीयपीठस्तव्यताधिकारस्तुर्यः ॥४॥

अथ चतुर्यमुपपिधानाम् पीठम्—

किरि इत्यादि स्वाहान्त अक्षर २३ । अस्याधिष्ठात्री—

पउमद्रहपउमनिलया सच्यगामरणरणरोहिता ।

चउमद्विसुरिद्रमणो मोहणस्वा अपहिस्वा ॥१॥

विजया-जया-जयती-नदा महासमन्वितया सयय ।

उवविज्जसनिविट्ठा सिरिदेवी दिसउ मज्झ सिरि ॥२॥

तपाविधिस्त्वयम्—‘व नि आ नि उ इगद्रुपचसत्तेगदुइग तुरियपप’ । पूर्वविधिरत्र लोकास्तु-
ब्जोयगरे ४० कायोत्सर्गे मन्त्रं वा अष्टोत्तरशतवारं कायोत्सर्गे स्मरेत् । अत्र जाप सहस्रा
द्वादश १०००० श्वेतध्यानेन । होमविधि प्रथमं द्वितीयपीठमदिहापि । वक्ष्यार्थं किं गुरुकस्त
ध्यानेन पर्वतमुद्रया सहस्रा द्वादश १०००० । महाभूपानपि वक्ष्य तथा सदिग्धार्थनिश्चय ,
इष्टस्वप्नविषये जाप अष्टोत्तरसहस्र १००८ उपोष्य श्वेतध्यानेन आदेशो भवति । षोडश
सहस्रजापे सारस्वत अध्यभिचारि श्वेतध्यानेन । अस्य निरन्तर जापात् शिष्यलब्धि श्वेत
ध्यानेन, गुरुणा वा काचन सिद्धिरस्ति साल्पन्नदुत्वेनल्लिप्ता भवति । ज्ञापानुग्रहशक्तिरादेय
गीस्ता तथा एतज्जापिताश्रुतानां मस्तके गृहादिषु च शिरसि वासक्षेपोऽनेनैव कार्यं ।
विशेषतो योगोद्बह्वनारम्भे साधूनाम् ॥

इति चतुर्थपीठस्तव्यताधिकारः पञ्चमः ॥५॥

पञ्चमं मन्त्रराजालयपीठम्—

३ किरित्यादि स्वाहान्त अक्षर २५ । अस्याधिष्ठातार कल्पेन्द्रा दश, भवनपतीन्द्रा
विंशति, व्यन्तरेन्द्रा द्वात्रिंशत् ज्योतिष्केन्द्रौ द्वौ षोडशविंशदेव चतुर्विंशतियक्षाश्चतुर्विंशति
शासनदव्यश्च । तपोविधिस्त्वयम्—

मोणेण सुरहिद्वयं वियमोयमतप्परेण तिसंज ।

ज्ञाण इत्यिअदसणमतपं सोलसायामा ॥१॥

आयामा इति आचाम्लानि । अयं मन्त्रराजः । पूर्वोक्तानां पीठानां स्वामी । मेरुशब्देन
आर्हन्त्यम् । अस्य लक्षणम् । होमो नास्ति । एतल्लक्षणपात् प्रत्यक्षो गौतम सूरिर्भवति ।

शिष्यलब्धिः] भवति उपासकानां धनकुटुम्बवृद्धिः । सिति(त)ध्यानेन मासं यावच्चक्रमुद्रया जपेत् प्रत्यनीकक्षयः । एतान्येव पञ्चविंशतिअक्षराणि कुङ्कुम-चन्दन-कस्तूरीभिः कांस्यपात्रे विलिख्य प्रतिदिनमष्टोत्तरशतं १०८ जापः पूजा च दिन २१ यावत् । क्षुद्रदैवतविहितरोगो-पद्रवनिवृत्तिः । अथवा सर्वं फलम् ।

इति पञ्चमपीठवक्तव्यताधिकारः] षष्ठः ॥

इह च प्रथमपीठे मतिज्ञानम्, द्वितीये श्रुतज्ञानम्, तृतीयेऽर्वाधिज्ञानम्, चतुर्थे मनःपर्यवज्ञानम्, पञ्चमे पीठे स्मर्यमाणे केवलज्ञानमुन्मीलतीति वृद्धाः ॥ छ ॥ ६ ।

अथ पञ्चपीठमयसंपूर्णसूरिमन्त्रवक्तव्यतासप्तमोऽधिकारः प्रस्तूयते—स चायं पञ्चपीठो-ऽप्ययं सूरिमन्त्रः परमेष्ठिमुद्रया श्वेतध्यानेन लक्षमानो जापः कार्यः—१००००० स्मरणीयः । सर्वोत्कृष्टा सिद्धिर्भवति । लीलयाऽप्युक्तं सत्यमेव भवति तथा यदा मरक-रोग-धाटीपौनः पुण्य(न्य)दोषादिकं उत्पन्नं नाशयितुमिष्यते, अभूतस्य चानुत्पत्तिरिष्यते तदा चान्दनेन रसेन कर्पूरेण स्थालं लिप्यते । छायाशुष्कं क्रियते । तत्र च द्वादशप्रतोलीप्राकारत्रयादिरूपं यथागमं समवसरणं जातीलेखिन्या उत्कीर्यते । तन्मध्ये च नाभेयमूर्त्तिश्चैत्यद्रुमादि यथागमश्रुतविस्तार-युग्ं लिख्यते । तदासनाधस्तात् सकुटुम्बोऽसुकोऽसुकग्रामेऽसुकस्त्रीत्यादि यथाकार्यं अक्षराणि चोत्कीर्यन्ते । तत्र स्थाले १०८ पुष्पैः सूरिमन्त्रं समग्रं जपेत् । अथ तत् स्थालं बृहत्कुण्डिकादौ त्रिगढीउपरि धृत्वा मन्त्रं भण्डिरष्टोत्तरशतकलशैः स्नात्रं क्रियते समवसरणप्रतिमायाः । अथ तत् पुष्प-जल-चन्दनादि एकत्र गर्गयादौ कृत्वा मरकाद्याक्रान्ता नृ-तिर्यङ्चः पाच्यन्ते, आच्छोद्यन्ते, सर्वं सुस्थीस्यात् । तथा प्रातश्चतुर्दिशं ऊर्ध्वर्जुमन्त्रमेतं अञ्जलियोजनापूर्वं सकलं भणेत, एकैकवारम् । प्रतिदिशं जनाकृष्टिः, तथा दीपोत्सवदिने उपोष्य आचाम्लं वा कृत्वा जापं प्रारभेत, शतपत्रीपुष्पैर्गरुडाक्षतैर्वा १०८ जापं कुर्यात् प्रत्यहं दिन २१ यावत् । किञ्चिद-भिग्रहं कुर्यात् । वत्सरं यावत् ऋद्धिघृद्धिः स्यात् । स्वस्य श्रावकाणां च तानि पुष्पाणि अक्षतांश्च स्वान्तिके धारयेत् । इष्टाय दद्याद् महाश्रीभराय । एकविंशे दिने जापे पूर्णं पूर्वोक्तानां पञ्च-पीठाधिष्ठायिकानां सरस्वती १, त्रिभुवनस्वामिनी १, गणिपिटक १, विजया १, जया १, जयन्ती १, नन्दा १, भद्रा १, लक्ष्मी १, इन्द्र ६४, विद्यादेवी १६, यक्ष २४, यक्षिणी २४ एवम् १३७ । तथा गौतम १, क्षेत्रपाल १, गुरुपाद(दु)का १, एवम् १४० । मोदकनैवेद्यं कर्पूरादिपूजा । एवं वर्षं प्रति कृते ऋद्धिघृद्धिर्गच्छस्य । तथा सर्वत्र स्मरणायां आत्मानं मेरुचूलासिंहासनस्थाष्टदलाब्जकर्णिकास्थं प्रवचनमुद्रानिषण्णं छत्रचामरेन्द्रादि-ऋद्धिमन्तं गौतममेव चिन्तयेत् । ऐश्वर्यलाभः । तथाव्दवर्षाभावे गोमयगोमुखं कारयेत् । तदन्तश्चान्दनं प्राकारं कारयेत्, तदन्तर्गौतमं सिंहासनादिश्रीमन्तं चिन्तयेत् । मन्त्रस्मरणां कुर्यात् वार १०८ । मन्त्राक्षराणि तत्र विवक्षितद्रव्यादौ दुग्धममृतं क्षरन्ति । स्थानमिदं

प्राकारत्रयमयसमवसरणमध्यगतमुपरि पतता गोदुग्धेन अभूतेन वा परिप्लव्यते । इति ध्यानं दध्यात् । मण्डयितुर्वर्षी सेसिच्यत इति । तथाऽर्हते सुधासारवर्षिणत्रयतले पद्मासनेनार्हद्दृष्टौ आत्मानं निधिष्टं संकल्प्य मूरिमन्त्रं स्मरत परमैश्वर्यलाम् ।

इति पञ्चपीठमयसपूर्णसूरिमन्त्रवचन्यताधिकारः सप्तमः ॥ ७ ॥

अथ विस्तरदेवताधररिधिषक्त्यन्याधिकार प्रस्तूयते—तद्यथा—इह स्तोत्रजलकृत स्नान शुचिअथद्वयवस्त्रैर्योपधिकीप्रतिक्रम्यप्राच्यापद्मासनस्य सूरि पुरो देवतावसरसोलिका धृत्वा वैषतावसरमारभेत ॥ तत्र विंशतिरधिकारा । तथाहि—भूमिशुद्धि १, अङ्गन्यास २, सकलीकरणम् ३, हृदयशुद्धि ४, स्नानम् ५, वस्त्रपदहनम् ६, पञ्चपरमेष्ठिस्थापनम् ७, देवता-वसरपूजा ८, आवाहनम् ९—स्थापना १०—संनिधानम् ११—सनिरोधम् १२—अत्रगुण्ठनम् १३—छोटिका १४—अमृतीकरणम् १५, आप १६, क्षोभणम् १७, क्षामणम् १८, विसर्जनम् १९, स्तुति २०—एतानधिकारान् क्रमेणाह—

“ॐ भूरसीभूतधात्री सर्वभूतहिते भूमिशुद्धि उरु कुरु स्वाहा” इति मन्त्रेण सृष्टपा[] त्रिर्वासक्षेपे भूमिशुद्धि ॥ १ ॥

इतकण्ठतालु—भू—मध्येप्रक्षरन्त्रेषु यथाक्रमम् “ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं” चिन्तयेत् त्रि इत्यङ्ग-न्यास । वामकरं तत्र न्यस्त्येदित्याम्नाय ॥ २ ॥

क्षि पीतवर्णं जानुनो , प रक्तवर्णं नाभौ , उ रक्तवर्णं हृदये, स्वा नीलवर्णं मुखे, हा इति मृगमदं वर्णं भाले—एतदेव हा स्वा उ प क्षि इति विपरीतत्वम् । एतत् त्रि सकलीकरणम् ॥ ३ ॥ “ॐ विमलाय विमलचित्ताय ह्रीं ह्रीं स्वाहा” इति मन्त्रं भणन् वामहस्तं हृदि न्यसेदिति हृदयशुद्धिर्हि ॥ ४ ॥

“ॐ अमलविमले सर्वतीर्थेणलेप पा पा वा वा अशुचि शुचिर्भवामि स्वाहा” इति कराभ्या योजिताभ्या पञ्चाङ्गस्नानं त्रि ॥ ५ ॥

इतरेतर कराभ्या मुजामप्यस्पर्शनपूर्वं “ॐ विलुप्तकुल्लिगे महाविद्ये सर्ववस्त्रप दह दह स्वाहा” अनेन कल्मषदहनं त्रि ॥ ६ ॥

‘उ उ नम’ इति मन्त्रेण संतृतदेवतासरे वामहोषात् त्रि सामान्यार्थं । ततश्छोटयेत् । ततो मणिपञ्चके पञ्चपरमेष्ठिस्थापना एकरारम् । अतः पर सर्वमप्येकैकरारं भविष्यति ॥ ७ ॥ सप्रणवै पञ्चभिः पीठैः स्वाहास्थाने नमोऽन्ते कर्पूरादिपूजा, पूजाकाले नमः, जापकाले स्वाहा इति वचनात् । इति देवतावसरपूजा ॥ ८ ॥

मध्यमणौ आर्हन्त्यरूपे ‘आ ह्रीं ह्रीं श्री भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिर्ह्यसंपन्न ! अत्र समव-सरणस्यसहस्रपत्रकनक कमले प्लोहि सबौपट’ इति मन्त्रेण आवाहनमुद्रया गौतम इत्य-दमादन्तर्नाडीपथेनाकृष्य ब्रह्मरन्ध्रं नीत्वा ज्योतिर्मय आह्वयेद् इत्यावाहनम् । इह च गौतम

सप्तकरोच्चं स्वर्णवर्णं सिंहासन-चामर-छत्रामरपरिकरादिश्रीमन्तं प्रवचनमुद्रास्थं साक्षादा-
गतमिव कल्पयेदिति गुर्वाम्नायः । उत्तरत्रापि यत्रावाहना तत्र हृत्पद्मादानयनं पूर्वोक्तपद्-
मैव वाच्यम् । विवक्षितदैवतस्वरूपं च विचिन्त्यमिति ॥९

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! अत्र समवसरणस्थसहस्रपत्रकनककमले
तिष्ठ तिष्ठ ठः ठः’ इति मन्त्रेण स्थापनीमुद्रया स्थापना ॥१०

संनिधानीमुद्रया ‘आं क्रों ह्रीं श्रीं भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! मम संनिहितो भव
वषट्’ इति संनिधानम् ॥११

संनिरोधनीमुद्रया ‘आं क्रों ह्रीं श्रीं भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! पूजान्तं यावदत्रैव
स्थातव्यम्’ इति संनिरोधः ॥१२

अवगुण्ठनमुद्रया ‘आं क्रों ह्रीं श्रीं भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! परेषामदीक्षितानाम-
दृश्यो भव’ इत्यवगुण्ठनम् ॥१३

विघ्नत्रासनार्थं ऋ ऋ लृः वज्रैर्द्वादशभिः स्वरैः षट्सु दिक्षु प्रतिदिशं द्वाभ्यां द्वाभ्यां स्वराभ्यां
छोटिका । अङ्गुष्ठात् तर्जनीमुत्थाप्य छोटिकां दद्यादित्याम्नायः ॥१४

अधोमुखधेनुमुद्रया अमृतं क्षरन्त्या गौतमं सजीवीकुर्यादित्यमृतीकरणम् ॥१५

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! गन्धादीन् गृह्ण गृह्ण नमः’ । इति पूजा-
ग्राहणम् ॥

अथ सर्वेषां सूरिमन्त्राधिष्ठायकानां आवाहनादीन् पूजाग्राहणपर्यन्तानष्टाधिकारान् कुर्यात्,
तद्यथा—‘आं क्रों ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायका अत्रागच्छन्तु संवौषट्’ इति आवा-
हनीमुद्रया आवाहनम्, हृत्पद्मादानयेत् प्राग्वत् ॥१

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायका अत्र तिष्ठन्तु ठः ठः’ इति स्थापनामुद्रया
स्थापना ॥२

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायका मम संनिहिता भवन्तु वषट्’ इति संनिधानी-
मुद्रया संनिधानम् ॥३

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायकाः पूजान्तं यावदत्रैव स्थातव्यम्’ इति संनिरो-
धनीमुद्रया संनिरोधः ॥४

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायकाः परेषामदृश्या भवन्तु’ इत्यवगुण्ठनमुद्रयाऽव-
गुण्ठनम् ॥५ छोटिका प्राग्वत् ॥६

अधोमुखधेनुमुद्रया अमृतं क्षरन्त्याधिष्ठायकानां सजीवतापादनममृतीकरणम् ॥७

ततोऽधिष्ठायकानां नामग्राहपूर्वकं पूजाग्राहणम् ॥८

तद्यथा—‘आं क्रों ह्रीं श्रीं विद्यापीठप्रतिष्ठिता गौतमपदमक्ता देवी सरस्वती पूजां प्रतीच्छतु स्वाहा’ इति मन्त्रं अञ्जलिमुद्रयोच्चार्य पूर्वमणौ विद्यापीठेन आदौ सप्रणवेन स्वाहास्थाने नमोऽन्तेन वासक्षेपः ॥१॥

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं विद्यापीठप्रतिष्ठिता भानुपोत्तरशिखरनिवासिनी सहस्रभुजा देवी त्रिभुवन-स्वामिनी पूजां प्रतीच्छतु स्वाहा’ इत्यञ्जलिमुद्रयोच्चार्य याम्यमणौ विद्याया उप्रव्या स्वाहास्थाने नमोऽन्तया वासक्षेपः ॥२॥

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं मन्त्रपीठप्रतिष्ठितः षोडशसहस्रयक्षस्वामी अतुलबलो विंशतिभुजो गणिपिटक-यक्षराजः पूजां प्रतीच्छतु स्वाहा’ इत्यञ्जलिमुद्रयोच्चार्य पश्चिममणौ मन्त्रपीठेन उप्रव्येन स्वाहास्थाने नमोऽन्तेन वासक्षेपः ॥३॥

‘आं क्रों ह्रीं श्रीं उपविद्याप्रतिष्ठिता पद्महृदनिवासिनी चतुःपटिसुरेन्द्रमनोमोहिनी सर्वाङ्ग-भूषणधरा जया-विजया-जयन्ती-नन्दा-भद्रासमन्विता श्रीदेवी पूजां प्रतीच्छतु स्वाहा’ इत्यञ्जलि-मुद्रयोच्चार्य उदग्मणौ उपविद्याया उप्रव्या स्वाहास्थाने नमोऽन्तया वासक्षेपः । अत्रान्तायः-श्रीदेवी स्वर्णभरणमूषिता पुर ज्ञेयीस्थनवनिधाना ध्यायते । स्वस्य परस्यापि श्रीर्भवति ॥ ४ ॥

‘आ क्रों ह्रीं श्रीं मन्त्रराजप्रतिष्ठितो बभ्रपाणिरैरावणयाहनः सौधमेन्द्रः शक्रः, शूलपाणि-रुपभवाहनः ऐशानेन्द्र ईशानः, चक्रपाणिः सनत्कुमारेन्द्रः भ्रमणः माहेन्द्राधिपतिर्मेहेन्द्रः, बहुशस्त्रो ब्रह्मलोकेन्द्रः सौमनसः, पष्ठ-सप्तमा-ऽष्टमकल्पेन्द्रा लान्तकमहाशुक्र-सहस्राराः, आनत-प्राणताधिपतिः प्राणतेन्द्रः, आरणाऽध्युताधिपतिरध्युतेन्द्र इति दश वैमानिकेन्द्राः । असुरकुमारेन्द्रौ चमरबली, नागकुमारेन्द्रोऽष्टकुलनागराजः सहस्रफणो धरणेन्द्रो भूतानन्दध्व, विद्युत्कुमारेन्द्रौ हरिकान्त-हरिस्सहो, सुपर्णकुमारेन्द्रौ वेणुदेव-वेणु-दारिणौ, अग्निकुमारेन्द्रौ अग्निशिखा-अग्निभाणवक्रौ, वायुकुमारेन्द्रौ वेलम्बन-प्रभञ्जनौ, स्तनितकुमारेन्द्रौ सुषोप-महाघोषौ, उदधिकुमारेन्द्रौ जलप्रभौ, द्वीपकुमारेन्द्रौ पूर्ण-विशिष्टौ, दिक्कुमारेन्द्रौ अमितगति-अमितबाहनौ इति विंशतिर्भवनपतीन्द्राः । पिशाचेन्द्रौ काल-महाकालौ, भूतेन्द्रौ सुरुप-प्रतिरूपौ, यक्षेन्द्रौ पूर्णभद्र-माणिभद्रौ, राक्षसेन्द्रौ भीम-महाभीमौ, किन्नरेन्द्रौ किन्नर-किंपुरुषौ, किंपुरुषेन्द्रौ सत्पुरुष-महापुरुषौ, महोरगेन्द्रौ अतिकाय-महाकायौ, गन्धर्वेन्द्रौ गीतरति-गीतयशसौ । अप्रहृष्टेन्द्रौ संनिहित-समानौ, पञ्चप्रहृष्टेन्द्रौ धातु-विधातारौ, ऋषिवादिनेन्द्रौ ऋषि-ऋषिपालकौ, भूतवादिनेन्द्रौ ईश्वर-महेश्वरौ, मन्दिनेन्द्रौ सुव्रत-विशालौ, महाकन्दिनेन्द्रौ हास-हासरती, धूम्रमाण्डेन्द्रौ श्वेत-महाश्वेतौ, पवनेन्द्रौ पवक-पवकपती इति द्वाविंशद्व्यन्तरेन्द्राः । ज्योति-षेन्द्रौ चन्द्र-सूर्यौ इति चतुःपटिसुरेन्द्राः । तथा रोहिणी प्रहृष्टी बभ्रशृङ्खला वज्राशूरा चक्रेश्वरी नरदत्ता काली महाकाली गौरी गान्धारी सर्वाद्या महाज्वाला मानवी वैरोदपाऽ-

च्छुप्ता मानसी महामानसी इति षोडश विद्यादेव्यः । तथा गोमुख-महायक्ष-त्रिमुख-ईश्वर-
तुम्बुरु-कुसुम-मातङ्ग-विजयाजित-ब्रह्म-ईश्वर-कुमार-पण्मुख-पाताल-किन्नर-नारुड-बान्धर्व-
यक्षेन्द्र-कुबेर-वरुण-भृकुटि-गोमेध-पार्थ-मातङ्गा इति चतुर्विंशतिः शासनयक्षाः । तथा अप्रति-
चक्रा-अजितबला-दुरितारि-काली-महाकाली-अच्युता-शान्ता-भृकुटि-सुतारा-ऽशोका-मानवी-
प्रचण्डा-विदिता-ऽङ्गुशा-कन्दर्पा-निर्वाणी-बला-धारिणी-वैरोट्या-नरदत्ता-गान्धारी-कूष्माण्डी-
पद्मावती-सिद्धाय(यि)काश्चेति चतुर्विंशतिशासनदेव्यश्च पूजां प्रतीच्छन्तु स्वाहा' इत्यञ्जलि-
मुद्रयोच्चार्य मध्यमणौ उपूर्वेण स्वाहास्थाने नमोऽन्तेन मन्त्रराजेन वासक्षेपः । वासग्रहणेन
सर्वत्र कर्पूरादिपरिग्रहः । अत्राम्नायः—इन्द्रादीन् चतुर्धा चतुर्धा कल्पयित्वा चतसृष्वपि
दिक्षु स्थापयेद् गौतमं परितः । सर्वं संकल्पविलसितमेतत् इति पूजाम्राहणम् ।

अथ सौभाग्यमुद्रया परमेष्ठिमुद्रया प्रवचनमुद्रया सुरभिमुद्रया-ऽञ्जलिमुद्रया च प्रत्येकं
पञ्चपीठमय-संपूर्णसूरिमन्त्रजापः । आम्नायोऽत्र सौभाग्यमुद्रयां सर्वाणि लब्धिपदानि पीठानि
च ह्रींपूर्वाणि स्वाहान्तानि तु पीठानि १ । परमेष्ठिमुद्रयां उपूर्वाणि स्वाहान्तानि पञ्चपीठानि
२ । प्रवचनमुद्रयां श्रीपूर्वाणि स्वाहान्तानि पञ्चपीठानि ३ । सुरभिमुद्रयां अञ्जलिमुद्रयां च
यथावस्थितं श्रीअभयदेवसूरिक्रमागतं एकोनत्रिंशदधिकशतद्वयमिताक्षरं गुरुणा दत्तं मन्त्रं
जपेत् । ततो निखिलमन्त्रं मन्त्रराजं वाऽष्टोत्तरशतवारं जपेत् ।

इति पूजाम्राहणप्रक्रियापूर्वकः षोडशो जापाधिकारः १६ ॥

ततोऽस्त्रमुद्रया आसनं भूमाक् चालयेदिति क्षोभणम् ।

ॐ आज्ञाहीनं क्रियाहीनं मन्त्रहीनं च यत् कृतम् ।

तत् सर्वं कृपया देव ! क्षमस्व परमेश्वर ! ॥

इति क्षामणश्लोकपाठपूर्व-‘ॐ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् गौतम ! सर्वलब्धिसंपन्न ! पुनराग-
मनाय स्वस्थानं गच्छ गच्छ’ । यः विसर्जनमुद्रया विसृज्य ब्रह्मरन्ध्रद्वारेण हृत्पद्मे प्रत्यानयेत्,
ब्रह्मरन्ध्रादन्तर्नाडीपथेन ततोऽस्त्रमुद्रया क्षोभणं कृत्वा

ॐ आज्ञाहीनं क्रियाहीनं मन्त्रहीनं च यत् कृतम् ।

तत् सर्वं कृपया देवाः ! क्षमध्वं परमेश्वराः ! ॥

इति पठित्वा ‘ॐ ह्रीं सर्वेऽपि सूरिमन्त्राधिष्ठायकाः पुनरागमनाय स्वस्थानं गच्छन्तु
यः’ इति विसर्जनमुद्रया विसृज्य ब्रह्मरन्ध्रेणान्तर्नाडीया हृत्पद्मे तथैव दिग्भागस्थित्या चतुर्धा
कल्पयित्वा प्रत्यानयेत् एतावता क्षोभण-क्षामण-विसर्जनानि सिद्धानि । ‘सूरिमन्त्राधिष्ठायका-

राधनार्थं करेमि काउ(सर्मा)' लोगस,स्स) ४ सागरवरगंभीरायावत् इति रुद्रपत्नीया । एवं अधिकार १९ ॥

जापसमाप्तौ अकृतेऽपि विसर्जने स्तुतिपाठ । विसर्जनात् पश्चाद् वा स्तुतिपाठः । स्तुतिश्रेयम्—“पदमपप सुपइद्वा विद्याए सूरिणो गुणनिहिस्स” इत्यत ‘किं चिंतामणि-कामधेनु’ इत्यन्ता विशतिगायाप्रमिता श्रीमानदेवाचार्यनिर्मिता स्तुतिः श्रीसूरिमन्त्रकल्पादव-सेया । इति सूरिमन्त्राधिष्ठायकस्तत्र । इति स्तुतिपाठद्वारं विंश इति ।

इति विस्तरदेवतावसरविधिवचन्यता ।

अथ सक्षिप्तदेवतावसरविधिवचन्यताऽधिकार प्रस्तुयते, तद् यथा—

स्तोकजलकृतशौचः शुचिअव्यङ्ग्यसन ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य पूर्वाभिमुख पद्मासनस्थ पुरो देवतावसरश्लोका धृत्वा ‘क्षिप ३ स्वाहा’ अक्षरैः सकलीकरणं कुर्यात् त्रि । ‘३ नमो अरिहंताणं उवरं रक्ष । ३ नमो सिद्धाणं ललाटे रक्ष । ३ नमो आयरियाणं शिरसा रक्ष । ३ नमो उवञ्जायाणं कण्ठे रक्ष । ३ नमो लोए सव्वसाहूणं शब्बं रक्ष’ इति मन्त्रेण कराभ्या तत्सङ्गस्पर्शनेनात्मरक्षा कुर्यात् । ‘३ नमो अरिहंताणं ३ नमो सिद्धाणं ३ नमो आयरियाणं ३ नमो उवञ्जायाणं ३ नमो लोए सव्वसाहूणं । ३ नमो आगसगामीणं । ३ नमो चारण-लद्धीणं । ३ हः क्ष नम अशुचि शुचिर्भवामि स्वाहा’ इति मन्त्रस्नानं कृत्वा देवतासरं छोटयित्वा पञ्चपरमेष्ठिनो मण्डयेत् ।

अथ प्रथमं वासैर्भूमिपूजा कृत्वा उपूर्वेण स्वाहास्थाने नमोऽन्तेन विद्यापीठेन सरस्वत्यधिष्ठिते पूर्वमणौ वासक्षेप १ । उपूर्वया स्वाहास्थाने नमोऽन्तया विद्या वासक्षेपस्त्रिभुवनस्त्रामिन्यधिष्ठिते यान्यमणौ २ । उपूर्वेण स्वाहा स्थाने नमोऽन्तेन मन्त्रपीठेन गणिपिटकयक्षराडधिष्ठिते पश्चिममणौ वासक्षेप ३ । उपूर्वया स्वाहास्थाने नमोऽन्तयोपविद्या श्रीदेव्यधिष्ठिते उदगमणौ वासक्षेप ४ । उपूर्वेण स्वाहास्थाने नमोऽन्तेन मन्त्रराजेन इन्द्र ६४—विद्यादेवी ६६—यक्ष २४—यक्षिणी २४—अधिष्ठिते मध्यमणौ आर्हन्त्यरूपे वासक्षेप ५ ।

अथ सौभाग्यार्थं सौभाग्यमुद्रया, अधिष्ठायकानां सजीवतापादनार्थं सुरभिमुद्रया, कर्म-क्षयार्थं परमेष्ठिमुद्रया, क्षुद्रोपद्रवशान्त्यर्थं गरुडमुद्रया, शत्रुशयार्थं चक्रमुद्रया एकैकवारं सकल मन्त्रं स्मरेत् । नवरं सौभाग्यमुद्रयां द्वीपूर्वाणि पीठानि । छेपमुद्राचतुष्टये उपूर्वाणि पीठानीति विभेदः ।

अथ सकलमन्त्रं वार १०८ अथवा वार ५४ अथवा वार ३६ यथासमाधिस्मरणा कुर्याद् मन स्थैर्यं शिरसि हृदि नामौ द्वादशकमलं ध्यात्वा पत्रे पत्रे सृष्टया एकैकं लब्धिपदं

चिन्तयेत् स्मरणां कुर्येन् अक्षरशुद्धिं अक्षरसंख्यां पीठानां आराधनाविधिं अधिष्ठातृन् चिन्तयेत्
गुरूपदेशं विस्मर्ये शुक्रपाठं न कुर्यात् ।

इति संक्षिप्तदेवतावसरवक्तव्यता नवमोऽधिकारः ९ ॥

अथ महिमवक्तव्यता प्रस्तूयते, तद्यथा—

एष सूरिमन्त्रः श्रीवीरेण गौतमाय एकविंशतिशताक्षरप्रमाणो दत्तः । तेन च द्वाविंशत्-
श्लोकप्रमाणः कृतः । कालेन हीयमानो यावद् दुःप्रसहस्याष्टश्लोकप्रमाणो भावी न च पुस्तके
लिख्यते आद्याभङ्गप्रसङ्गात् । यावन्मात्रश्च संप्रति वर्त्तते तावतः सर्वस्यापि लग्नवेलायां दाने
इष्टलग्नांशस्तिष्ठति । अतो लग्नादर्वागपि पीठचतुष्कं दातव्यम् । इष्टलग्नांशे पुनश्चतुष्पीठ-
प्रभोर्मन्त्रराजस्य पदानि देयानीति गुरवः प्राहुः । अस्य च प्रत्यक्षरविवरणं संप्रति कोऽपि न
जानाति । गुरुमुखाल्लब्धाः कत्यप्याम्नायाः कल्पेऽस्मिन् लिखिता इति । अस्याराधकः सूरिः
सूतकभक्तं मृतकभक्तं रजस्वलास्पृष्टभक्तं मद्यमांसाशिभक्तं न भुङ्क्ते । अन्येषां साधूनां उच्छि-
ष्टाम्भः कणेनापि लग्नेन एतस्य भोजनं न कल्पते । तद्गच्छीयः सूरिस्तद्गच्छीयं सूरिं भुञ्जानं
स्पृशतु । नास्ति दोषः । अन्यत्र दोषः ॥

इति महिमवक्तव्यताऽधिकारो दशमः १० ॥

श्री मलधारिगच्छसूरिमन्त्रकल्पः आपुष्पदन्तं जीयात् ॥

अक्षरशुद्धिसंख्यामयीं उपनिषदम्—

प्रथमलब्धिपदे अक्षर ५, द्वितीये अक्षर ७, तृतीये अक्षर ९, चतुर्थे ९, पञ्चमे ८, षष्ठे
११, सप्तमे ९, अष्टमे १०, नवमे ८, दशमे ८, एकादशे ७, द्वादशे ७ ।

“जमियं पडंजामि सा मे विज्ञा पसिञ्जउ स्वाहा” अक्षर १७ ॥ एवं प्रथमपीठे अक्षर
११५, द्वितीयपीठे अक्षर ३५ ॥ अथ किरि किरि कालि अक्षर ७, रि अक्षर ६, सि ६, हि
६, महा ६; एवं तृतीयपीठे अक्षर ३१ ॥ ॐ कि० ५, पि ४, सि ४, हि ४, इरिया ६; एवं
चतुर्थपीठे अक्षर २३ ॥ ॐ कि० ५, पि ४, सि ४, हि ४, आयरिय ८ एवं पञ्चमपीठे अक्षर
२५; एवंकारके अक्षर २२९ । तथाहि ११५, ३५, ३१, २३, २५ एवंविधं शुद्धं मन्त्रं अवी-
यानस्य स्मरतः सर्वसिद्धिः ॥

इत्युपनिषदं अक्षरशुद्धिसंख्यामयीं सूरिः स्मरेत् ।

समाप्तोऽयं सूरिमन्त्रविचारः ॥ कृतिरियं श्रीमलधारिश्रीराजशेखरसूरीणाम् ॥

विभिन्नाश्चायकल्पादि ॥

सूरिमन्त्रमध्यगताम्नायः—

नित्यं कान्तं षड्वादित्याकारं भाले बालेन्दोर्लेखायुक्तं योगी ध्याये [६] ह्रींकारम्, 'शुद्धौ
मैं ऐं श्री सौं' ह्रीं पूर्व श्रीगीदे (दे) वीदत्तं बालेन्दोः सूरौः षड्बीजम् । यः प्राप्यं राग्यं प्रह्नां पुष्टिं
बै दद्यात् ॥ छ ॥

गोरोचना-भनःशिला-जात्यकुटुम्बं तमालपत्राणि-एतानि चत्वार्यौषधानि सममात्राणि
सुरूपया कुलीनया अशुम्भितया उत्तराभिमुखानिपण्यया कन्यया पुण्याकं पेयेत् । तच्चूर्णं पुण्याकं
उपोषितेन आचाम्बलस्थेन वा भोजनार्थाय वा मन्त्रेणाऽष्टोत्तरशतवारं सूरिणाऽभिमन्त्रणीयम् ।
स वायं मन्त्रः—

‘३ नमो जिणार्ण, नमो पण्णसमणार्ण, नमो वेसवणत्स, नमो रयणचूहाप, नमो पुण्णभद्धानिभद्धान्, नमो सम्भाणुभूर्इण, नमो ! रयणुत्तरपुण्णचूलार्ण, नमो अट्ठण्हयार्इण सिद्धि-संति-पुट्ठि-सिद्धाणुमय-सिद्धाणुवयाणं आणाइकमणिज्ज स्वाहा’ अक्षराणि मन्त्रे ९२ । अभिमन्त्रितं तच्चूर्णं गुटिकाः कुर्यात् । ताभिर्गुटीभिः पर्युषितोऽह्ना चन्द्रकलया वा धाम-करानामिकया भालेऽधोमुखं तिलकं कुर्यात् । नर-नारी-राट्सर्वे स्वसात् । यावत् सविशेषक-स्तावत् द्वेष्टं न क्रमते ।

इति सूरिमन्त्रमध्यगताम्नायः ॥ श्री ॥

लब्धिफलप्रकाशककल्पः—

ॐ नमो अरिहताणं नमो जिणाणं हौं ह्रीं हूं ह्रौं ह्रः अप्रतिचक्रे फट् विष्णवाय स्वाहा ॥
 ॐ ह्रीं अर्हं अ सि आ व सा ह्रीं ह्रीं स्वाहा ॥ एतत् सर्वं प्रयोजनीयम् । विशूचिकाशान्ति-
 भवति १ । ॐ नमो अरिहताणं नमो जिणाणं ह्रीं । पु(पु)ष्प १०८ जपेत् उदरनाशनम् २ ।
 नमो परमोहिजिणाणं ह्रीं शिरो[रो]गनाशनम् ३ । नमो सव्वोहिजिणाणं ह्रौं अक्षिरोगनाशनम्
 ४ । नमो अणतोहिजिणाणं कर्णरोगं नाशयति ५ । नमो कुट्टबुद्धीणं शूल गुल्म-उदररोगं
 नाशयति ६ । नमो बीजयुद्धीणं श्वास-हिकादि नाशयति ७ । नमो पदानुसारीणं परैः सह
 विरोधं कलहं नाशयति ८ । नमो संभिन्नसोयाणं कासं नाशयति ९ । नमो पत्तेयबुद्धाणं
 प्रतिविद्याच्छेदनम् १० । नमो सयंबुद्धाणं कवित्वं पाण्डित्यं भवति ११ । नमो बोद्धियुद्धाणं
 अन्यतरगृहीते श्रुते एकसंघो भवति, ५२ दिनं यावज्जपेत् १२ । नमो उज्जुमर्हणं शान्तिकं
 भवति, दिन २४ यावज्जपेत् १३ । नमो विउलमर्हणं बहुभ्रुतत्वम्, लवणाम्लवर्जं भोजनम् १४ ।
 नमो दसपुब्बीणं सर्वाङ्गवेदी भवति १५ । नमो चउदसपुब्बीणं जापः १०८ स्वसमय-पर-
 समयवेदी भवति १६ । नमो अट्ठंगनिमित्तकुसलाणं जीवित-मरणादिकं जानाति १७ । नमो

विज्ज्वणरिद्धिपत्ताणं काम्यवस्तूनि प्राप्नोति, दिन २८ जापः १८ । णमो विज्जाहराणं उद्देश-
प्रदेशमात्रं खे गच्छति १९ । णमो चारणाणं चिन्तामुष्टिपदार्थस्वरूपं जानाति २० । णमो
पु(प)ण्हसमणाणं आयुरवसानं जानाति २१ । णमो आकासगामीणं अन्तरिक्षे योजनमात्रं
गमयति २२ । णमो दिदिठविसाणं स्थावर-जङ्गम-कृत्रिमविषं नाशयति २३ । णमो उगतवाणं
वाचां स्तम्भनम् २५ । णमो दित्ततवाणं रविचाराद् दिनत्रिकं मध्याह्ने जापः सेनास्तम्भः
२६ । णमो तत्ततवाणं जलं परिजप्य पिवेद् अग्निस्तम्भः २७ । णमो मद्घातवाणं जलस्तम्भ-
नम् २८ । णमो घोरतवाणं विष-सर्पमुखरोगादिनाशः २९ । णमो घोरगुणाणं लूतागर्भपिटिकादि
नाशयति ३० । णमो घोरगुणाणं परक्कमाणं दुष्टमृगादीनां भयं नाशयति ३१ । णमो घोरगुणब्रह्म-
चारीणं ब्रह्मराक्षसादि नाशयति ३२ । [३३ लब्धिपदं तत्कलं च किमिति न निर्दिष्टम्] णमो
आमोसहिपत्ताणं सर्वानपमृत्यूनपहरति ३४ । णमो जल्लोसहिपत्ताणं अपस्मारमवलेपं चित्त-
विप्लवं नाशयति ३५ । णमो विप्पोसहिपत्ताणं गजमारी शाम्यति ३६ । णमो सच्चोसहिपत्ताणं
मनुष्यमरकं नाशयति ३७ । णमो मणवलीणं अश्वमारी शाम्यति ३८ । णमो वचोवलीणं
अजमारी शाम्यति ३९ । णमो कायवलीणं गोमारी शाम्यति ४० । णमो अमयसवीणं समस्त-
मुपसर्गं शमयति ४१ । णमो सप्पिसवीणं एकाहिकद्वयाहिक-त्रयाहिक-चातुर्थिक-पाक्षिक-
मासिक-सांवत्सरिकवातादिसमस्तन्वरं नाशयति ४२ । णमो खीरसवीणं गोक्षीरं परिजप्य पिवेत्
दिन २४ क्षयं कासं गण्डमालादिकं च नाशयति ४३ । णमो अक्खीणमहाणसाणं आकर्षणम्
४४ । णमा लोए सच्चसिद्धायदणाणं राजपुरुषादिवश्यम् ४५ । ३ नमो भगवदो महदि महा-
वीरवट्ट(ड्ड)माणुद्धिरिसीणं चेतःसमाधिमवस्थायां प्राप्नोति ४६ ।

इति लब्धिपदफलप्रकाशकः कल्पः ॥ ठ ॥

‘३ नमो सामण्णकेवलीणं’ एतल्लब्धिपदफलम्

‘३ नमो सामण्णकेवलीणं स्वाहा’ एतल्लब्धिपदं रक्तध्यानेन पद्मासनेन विद्रुमाक्षमालया
अष्टोत्तरसहस्रं जपेद् रजनौ । जापानन्तरं न केनापि समं वदेत् । लघुनिरोधमपि न कुर्यात् ।
यं कमपि संदिग्धं अर्थं मनसिकृत्य (सु)शुचिरव्यङ्गवसनः श्रस्तरे शेते तस्यार्थस्य निश्चयं
कश्चित् स्वप्ने आगत्य वदति । अथवा कश्चित् कश्चिदर्थं याचितो न दत्ते, तमनुकूलयितुं इदं
लब्धिपदं अष्टोत्तरसहस्रं शुचिमौनी रक्तध्यानेन पद्मासनेन विद्रुमाक्षमालया जपेत्, यियाचि-
पितपुरुषस्य तस्यां रजनौ स्वप्नो भवति । ततश्च इष्टलाभः । यत् किमपि चिन्त्यते तस्योपदेशः
संपद्यत इति तत्त्वम् ॥ छ ॥

प्रणवमन्त्रस्मरणफलम्—

हरिन्मणिवर्णं प्रणवं भूयुगान्तरे यः स्मरेत् अष्टोत्तरं शतं अष्टोत्तरसहस्रं वा अधिकं वा
तस्य सद्योलाभ इति ॥ पूर्वाभिमुखोऽव्यङ्गवसनो विद्रुमजपमालया रक्तध्यानेन निशीथे

यदेतत् संपूर्ण सूरिमन्त्रं १०८ बारं अपेत् तदाऽहोरात्रमध्ये विवक्षित ईश आकृष्ट इवायाति ॥७॥

अञ्जलगच्छसूरिमन्त्राग्न्यायः—

ॐ ह्रीं नमो अरिहंताणं । ॐ ह्रीं नमो सिद्धाणं । ॐ ह्रीं नमो आयरियाणं । ॐ ह्रीं नमो चवन्दायाणं । ॐ ह्रीं नमो लेए सव्वसाहूणं । पदवर्णं ४५ । ॐ ह्रीं नमो भगवओ अर[हं]-
सस्स महइ महावीरवद्धमाणसामिस्स । सिन्हाउ मे भगवई महइ महाविज्जा ४२ । ॐ वीरे
वीरे महावीरे जयवीरे सेणफीरे वद्धमाणवीरे अए विजये जयंते अपराजिए अणिहए ॐ ह्रीं स्वाहा
४४ ॥ एवं अक्षर १३१ इति वाचनाचार्यमन्त्र । प्रवर्त्तिन्या अपि एष एव मन्त्र ।

भीमदक्षलगच्छाग्न्याय ॥

नान्दीपद ५ सत्काक्षर ४५ युक्तमन्त्राक्षर ८६ सयोगे संख्या १३१ ॥ एकं च,

नन्दीपएसु पचसु पणयालीस हवति किर वन्ता ।

मंतक्खरछासीई इगतीसहिय सय सव्वे ॥१॥

प्रथमपीठलब्धिदाक्षरसंख्या—

अहंम ॥ भीसूरिमन्त्रे भीषण्द्वाचनाया सप्तमेऽयुचाया पञ्चपीठानि । तत्र प्रथमपीठे
लघिपदानि षोडश । तत्र प्रथमे पद अक्षर ५, द्वितीये ७, तृतीये ९, चतुर्थे ८, पञ्चमे ९,
षष्ठे ११, सप्तमे ६, अष्टमे ९, नवमे १०, दशमे ९, एकादशे ७, द्वादशे १०, त्रयोदशे ७,
चतुर्विंशे ७, पञ्चदशे १५, षोडशे १४—एवं लघिपदेषु अक्षर १४३ । तत्र 'एएसि सव्वेसि'
इत्यादि 'पसिन्हाउ' पर्यन्तं अक्षर २९ । एव प्रथमपीठे अक्षर १७२ । अत्र कर्मक्षयार्थं लघि-
पदानि पीठानि च परमेष्ठियुद्धया निर्मुद्धं वा प्रणव-ह्रीं-भीरहितानि केवलान्येष स्मरेदित्या-
ग्न्यायात् । बीजाक्षररहिता लघिपदाक्षरसंख्या चत्वारः ॥

इति प्रथमे विद्यापीठम् ॥

द्वितीयपीठे—'ॐ नमो भगवओ' इत्यादि 'विज्जा' यावत् अक्षर ३३—एषा बाहुबलीविद्या
स्वप्नार्थम् । तत्र 'वग्गु वग्गु' इत्यादि 'महुमहुरे' यावत् अक्षर २२—एषा सौभाग्यविद्या ।
ततो 'हिलि हिलि किलि किलि' इत्यष्टाक्षराणि अन्यत्रानुष्ठान्यपि स्वगुरुच्छवाद् भगितानि ।
तत 'इरि कालि' इत्यादि 'आयरिय कालि' यावत् अक्षर ३० । एवं द्वितीयपीठे अक्षरसर्व-
संख्या ९३ ।

इति द्वितीयमहाविद्यापीठम् ॥

तत तृतीये उपविद्यापीठे—'इरियाए' इत्यादि 'कालि महाकालि' यावत् अक्षर ३५ ॥

इति तृतीयं पीठम् ॥

चतुर्थं तु मन्त्रपीठम्—तत्र 'इरि इरि कालि' इत्यादि 'आयरिय आयरिय कालि' यावत् अक्षर ४६ ॥

इति चतुर्थं पीठम्

पञ्चमं मन्त्रराजपीठम्—तत्र 'इरि मेरु' इत्यादि अक्षर ३० स्वाहासहित ३२ । एवं सकल-
श्रीसूरिमन्त्रे अक्षर ३७८ श्लोक ११ अक्षर २६ ॥

इति श्रीअञ्जलगच्छे श्रीसूरिमन्त्राम्नायः चिरं नन्दतु ॥

अथ श्रीउपाध्यायमन्त्रः—ॐ नमो अरिहंताणं । ॐ नमो सिद्धाणं । ॐ नमो आयरियाणं । ॐ
नमो उवज्झायाणं । ॐ नमो सव्वसाहूणं ३८ । ॐ नमो ओहिजिणाणं ॐ नमो परमोहिजिणाणं
ॐ नमो सव्वोहिजिणाणं । ॐ नमो अणंतोहिजिणाणं । ॐ नमो अरिहओ भगवओ महावीर-
वद्धमाणसामिस्स सिज्झउ मे भगवई महइ महाविज्जा ७४ । वीरे वीरे महावीरे जयवीरे
सेणवीरे वद्धमाणवीरे जए विजए जयंते अपराजिए अणिहए । ॐ ह्रीं स्वाहा ४३ ॥

[एष] उपाध्यायमन्त्रः । श्रीमहत्तराणामण्येष मन्त्रः । सर्वाक्षर १५५ ।

अडतीसं परमिट्ठीपएसु, नंदीपएसु चउसत्त ।

विजक्खर तिगचउरो, पणवन्नहियं सयं सव्वे ॥ १

अहं ॥ श्रीसूरिमन्त्रपटलेखनविधिः—

श्रीसूरिमन्त्रपटे सप्तवलयानि । तत्र प्रथमवलये चतुर्विंशतिकोष्टकाः । तेषु चतुर्विंशति-
श्रीजिनेन्द्राः । द्वितीयवलये अष्टादशकोष्टकाः । तत्र कोष्टकषोडशके षोडशलब्धपदानि । सप्त-
दशकोष्टके 'सा मे विज्जा पसिज्झउ स्वाहा' ॥ विज्जाणं पीठं । एवमस्मिन् द्वितीयवलये अष्टा-
दशकोष्टकेषु मुख्यमन्त्राक्षरसर्वसंख्या १९० 'विज्जाणं पीठं' इति पीठनाम । तथा तृतीयवलये
एकादशकोष्टकाः । तेषु प्रथमे—ॐ श्रीइन्द्रभूतये नमः । द्वितीये ॐ श्रीअग्निभूतये नमः । तृतीये
ॐ श्रीवायुभूतये नमः । चतुर्थे ॐ श्रीव्यक्ताय नमः । पञ्चमे ॐ श्रीसुधर्माय नमः । षष्ठे ॐ
श्रीमण्डितपुत्राय नमः । सप्तमे ॐ श्रीमौर्यपुत्राय नमः । अष्टमे ॐ श्रीअकम्पिताय नमः । नवमे
ॐ श्रीअचलधराय नमः । दशमे ॐ श्रीमेतार्याय नमः । एकादशे ॐ श्रीप्रभासाय नमः । तथा
चतुर्थवलये 'ॐ नमो भगवओ बाहुबलिस्स पन्हसमणस्स' इत्यादि 'आयरिय कालि स्वाहा' ॥
महाविद्यापीठम् ॥ १

अस्य वलये मुख्यमन्त्राक्षर ९७ । महाविद्यापीठम् इति तु पीठनाम २ ॥

तथा पञ्चमवलये 'ॐ इरियाए किरियाए' इत्यादि 'कालि महाकालि स्वाहा' उपविद्या-
पीठम् ३ ॥

जापः १२००० जात्यादिभिः पुष्पैर्जप्तोऽयं सारस्वतः ॥ छ ॥ अस्मिन् वलये 'स्वाहा'
यावद् मुख्यमन्त्राक्षर ३८ ज्ञेयाः । ततो यदुपविद्यापीठं तत् पीठनाम । ततो यज्जापादि तद्व-

लयपूरणाय, मन्त्राक्षरस्वपरुक्षापनाय च ज्ञेयम् । तथा पण्डवलये 'ॐ इरि इरि कालि किरि किरि कालि' इत्यादि 'आयरिय आयरिय कालि स्वाहा' । मन्त्रपीठम् ४ ॥ छ ॥

अस्मिन् वलये मुख्यमन्त्राक्षर ४९ । मन्त्रपीठं इति तु पीठनाम ॥ तथा सप्तमवलये 'ॐ इरि मेरु किरि मेरु' इत्यादि 'आयरिय मेरु स्वाहा' ॥ मन्त्रराजः ५ ॥

जापः १००००० ॥ अस्मिन् वलये मुख्यमन्त्राक्षर ३३ । ततो मन्त्रराज इति पीठनाम । ततो जापप्रमाणं वलयोद्गरितस्थानपूरणाय, जापप्रमाणज्ञानाय च । तथा मध्ये सिंहासनोपरिस्थ-
कमलोपविष्टा श्रीगौतमस्यामिमूर्तिः । मूर्तेरुपरि उभयतो गजेन्द्रावभिपेकं कुरुतः । मूर्ते-
र्दक्षिणपार्श्वे 'ॐ ह्रीं श्रीं' इति मन्त्रराजाक्षरत्रिकलिपनम् । वामपार्श्वे तु 'शिवशान्तिस्तुष्टिः पुष्टीः
कुरु कुरु स्वाहा' इत्यक्षराणि लेख्यानि । तथा मूर्तेः परितः चतुर्विधं चतुःपट्टीन्द्राणां षोडश
विधादेवतानां चतुर्विंशतियक्षाणां चतुर्विंशतियक्षि(क्ष)णीनां च स्थापनाय चतुर्भागीकृता
अष्टा न्यस्याः । यथा चतुर्विधं षोडश-षोडशरूपोऽङ्को लिख्यते । सर्वनीलने चतुःपट्टिः ।
एवं सर्वत्र ।

एष सूरिमन्त्रपटललिपनविधिः ॥

सूरिमन्त्रपटललिखने अञ्चलगच्छाम्नायः—

तथा पटस्थपीठपञ्चकलिखित सकलमन्त्राक्षरसंख्या ४०७ माना विज्ञेया । तथा सप्त-
मेरुयुक्तायां श्रीचन्द्रवाचनायां या सर्वाक्षरसंख्या अक्षर ३७६ प्रमाणा वर्तन्ते । तत्र प्रणवः,
प्रतिपीठप्रान्तं स्वाहा चेत्यक्षराणि न गृहीतानि । तत्कारणे तत्र स्वयमेवोक्तमस्ति । अत्र च
पटे यदाईस्थाने प्रणवमहणान् प्रतिपीठप्रान्तं स्वाहाक्षरमहणाच्च अक्षरचुद्धिर्विज्ञेया । यदा तु
अयं श्रीसूरिमन्त्रः पटे लेख्यते तदा अक्षर ४०७ मानो लेख्यः । यदा च श्रीचन्द्रवाचनायां
तदा अक्षर ३७६ मानोऽयं ज्ञेयः, इति तत्त्वम् ।

इति श्रीमदञ्चलगच्छे श्रीसूरिमन्त्रपटलेखनाम्नायश्चिरं नन्दतात् । श्रीर्भक्तात् ॥

श्रीमदञ्चलगच्छस्यायमाम्नायः ॥

वाचनाचार्यमन्त्रश्रायम्—“ॐ ह्रीं नमो अरिहताय ५ ॥ ॥ नमो अरिहताय । नमो
सिद्धाय । नमो अणंतजिजाण । नमो सिद्धजोगधराय । नमो सन्वेसि विज्ञाहरपत्ताय ।
कयंजली इमं विज्ञारायं पठंजामि । इमा मे विज्ञा पतिञ्जत आरकालि बालकालि पंसु-
सुपररेओ आय तवो चर्हि स्वाहा” । सत्तकृदराओ भूमीओ पित्तूण क्रियाणकोपरि ध्रियन्ते ।
एषुविक्ताइ तुलमीपत्ताइ सत्ताभिर्मतिऊण कजे कीरंति जं मग्गइ संहइ । सत्ताभिर्मतिओ
कुमारी सुत्तदोरओ हत्थे धंथिउं बुवियं पसीयइ । धरककृदराओ सत्त पित्तूण सत्त
वारा जावियाइ गीवीमु णही वा आहम्मइ षट्ठ गम्मइ तित्ठं जविऊण अरिउमहिस्सग्गइ
सग्गओ हवइ । सत्तपट्टस्स पाणीयं सत्ताभिर्मतियं पाइग्गइ वि संजाइ । चूर्णिः ॥

“ॐ नमो भगवओ गौयमस्स गणहारिस्स अक्खीणमहाणसस्स सव्वाणं वत्थाणं सव्वाणं
त्ताणं सव्वाणं वत्थूणं ॐ अक्खीणमहाणसिया लद्धी हवउ मे मे स्वाहा” । उपयोगवेलायां
सर्वं वा देयं वस्त्वभिमन्त्र्य देयम् ॥

मायावीजकल्पः—

ॐ सिद्धिः ॥ मायावीजाराधनविधिः षट्कर्मसु लिख्यते । तत्र त्रिधा शुद्धिः ब्रह्मव्रतः ।
स्काशनविहितस्नानो विभूषिताङ्गः शुचिवसनः प्राङ्मुखः उत्तराभिमुखो वा स्थिरासने समु-
पवेश्य ‘ॐ भूरिसीभूतधात्री सर्वभूतहिते’ भूमिशुद्धिः । ‘ॐ अमले विमले’ अनेन मन्त्रेण
सर्वाङ्गस्पर्शनेन रत्नात्रम् । ‘ॐ विद्युत्फुलिगो महा०’ अनेन मन्त्रेण भुजमध्यस्पर्शनेन कल्मषं (प)
दहन्म् ।

‘ॐ अमलाय०’ हृदयस्पर्शेन हृच्छुद्धिः । ‘क्षिप ॐ स्वाहा । हा स्वा ॐ प क्षि’ पञ्चाङ्गस्पर्श-
नेनाङ्गरक्षा । ‘ॐ कुरु कुल्ले स्वाहा । हा स्वा ल्ले कु रु कु ॐ’ सप्तस्थानस्पर्शनेन सकलीकरणम् ।
तंविधि (धिं) समाप्य विद्वेषणचालनेषु ‘हुं वोषडंतं फट्’ इति प्रयोज्यम्, वश्ये ‘वषट्’ । वैरि-
वधे तथाऽप्ये ‘स्वाहा’ । ‘सु(स्व)धा’ शान्ति-पौष्टिकेषु ।

स्फु(स्फ)टिकप्रवाल-मुक्ता-चामीकर-पत्रजीवकृतमणिभिः ।

अष्टोत्तरशतं जाप्यं शान्त्याद्यर्थं करोति बुधः ॥१॥

मोक्षाभिचारशान्तिवश्याकर्षेषु योजयेत् क्रमशः ।

अङ्गुष्ठाद्यङ्गुलिकामण(णं) योऽङ्गुष्ठेन चाल्यन्ते(ते) ॥२॥

पूर्वाह्ने(ह्ने) वश्यकर्माणि मध्याह्ने प्रीतिनाशनम् ।

उच्चाटनं चापराह्णेऽपि सन्ध्यायां मारणं ध्रुवम् ॥३॥

शान्तिकर्माण्यर्धरात्रि(त्रे) तु प्रभाते पौष्टिकं तथा ।

वश्यमुक्तानि कर्माणि सव्यहस्तेन योजयेत् ॥४॥

१ उदयार्क-२ रक्त-३ शशधर-४ धूम-५ हरिद्रा-६ सिता वर्णाः ।

आकृष्टि-वश्यता-शान्तिक-विद्वेषणाराधनसमयेषु ॥५॥

एवं सर्वस्थितिं दत्त्वा चतुष्किकापदं वा सम्यक् प्रक्षाल्य रहसि आमघटोत्कीर्णं वा
ताम्रपत्रोत्कीर्णं कुङ्कुमस्वस्तिकोपरिगतं मायावीजं संस्थाप्य प्रथमकाणे ‘गृह्णाणाधिपतये नमः’
इत्यक्षरन्यासपूर्वं गणपतिं पूजयेत् । द्वितीयकाणे ‘ब्रूवुटकनाथाय नमः’ इति वुटकनाथपूजा ।
तृतीयकाणे ‘न्दुं दुर्गायै नमः’ इति दुर्गापूजा इति चतुर्थकाणे ‘क्षैां क्षेत्रपालाय नमः’ इति क्षेत्र-
पालपूजा ॥

एवं सर्वाधिष्ठायकान् संपूज्य विहितदीपोद्बोधः । मायावीजोपरि नारजीयुजं धृत्वा

दीपशिखायां न्यस्तदृष्टिः जापं विदध्यात् । अन्तरान्तरा द्वाक्षारसेन तर्पणां विधेयाम् । पट्ट-
स्योपरि एवं प्रतिदिनं जापक्रमेण लक्षं यावत् परिपूर्णं पूजासमाप्तौ दशंशेन होमः कार्यः ।

तस्यायं विधिः—वृत्ते कुण्डं मृन्मयं कृत्वा मध्ये षट्कोणयन्त्रसहितं वा ताम्रपत्रं स्थाप्य
तु(त)न्दुल-शर्करा-दुग्धेन बदिरप्रमाणां गुटिकां कृत्वा होमयेत् । खदिरसमिधयो नवाह्वल
विधेयाः । इत्येवं होमविधिः ॥

बन्दिमोक्षे शुक्लध्यानेन बुद्धिः (बद्धो) । परि अमृतवपं चिन्तयेत् । ॐ ह्रीं वषट् रक्त-
ध्यानेन चिन्तयेत् । जगद्वशीकरणे(ण)सिद्धिः । ॐ ह्रीं विषट्पगे धूम्रध्यानेन ॐ ह्रीं फट् उच्चा-
टने कृष्णध्यानेन, ॐ ह्रीं संघोषट् आकर्षणं सन्धारुणम् । ॐ ह्रीं स्वाहा शान्तिके बन्दूज्योत्स्ना ।
ॐ ह्रीं स्वधा पौष्टिके बल(वज्र)ज्वलध्यानम् । ॐ ह्रीं घे पे मारणे कृष्णध्यान[म्] आरीठा-
जपमाली ॥ श्रीभैरव ॥

परिशिष्टानि

१. ह्रींकारकल्पः ।

ह्रींकारस्य किं तत्त्वं वद कौतूहलं मम ।
अधुना श्रोतुमिच्छामि मायावीजस्य निर्णयम् ॥१
महाप्रश्नं त्वया पृष्टं देवानामपि दुर्लभम् ।
ब्रह्मेन्द्र-विष्णु-दैत्यानामपि गुह्यं हि सुन्दरि ! ॥२
न कस्यापि मयाऽऽख्या(ख्या)तं विना विष्णुं तु शोभने ! ।
यकारादष्टमं बीजं बिन्दुभूषितमस्तकम् ॥३
चतुर्थस्वरसंयुक्तं रेफेणापि समन्वितम् ।
एनं देवि ! महामन्त्रराजानं परिकीर्तितम् ॥४
सहस्रदशजापेन भूताः सिद्धयन्ति नान्यथा ।
प्रेता विंशतिना चैव वेतालाः त्रिंशता तथा ॥५
चत्वारिंशता पिशाचाः पञ्चाशद् यक्ष-राक्षसाः ।
षष्ट्या सहस्रैर्गन्धर्वाः सप्तत्या किन्नराः स्फुटम् ॥६
अशीत्या हि सहस्रैश्च काव्यशक्तिः प्रजायते ।
नवत्या च सुराः सर्वे सिद्धयन्त्यत्र न संशयः ॥७
लक्षजापेन हे देवि ! इष्टसिद्धिः प्रजायते ।
अतः परं वरो नास्ति मन्त्रविद्या वरानने ! ॥८
एषा च परमा शक्तिर्मूलं च मयकोच्यते ।
विष्णुनाऽप्यमुना लोको मायावीर्येण मोहितः ॥९
अस्य ध्यानतो नो किञ्चिद् यो जपेन्नित्यमेव हि
एकाग्रचित्तो नासाग्रन्यस्तदृष्टिः समाहितः ॥१०
स्थावरं जङ्गमं चैव यदुग्रं कथितं विषम् ।
ज्वालागर्दभविस्फोटा वात-शीतलिकादयः ॥११

ज्वराश्च विविधा घोराः सेनिपातास्त्रयोदश ।
 वध-बन्धादयश्चान्ये सिंह-व्याघ्राश्च तत्स्वराः ॥१२
 एते सर्वेऽपि शाम्यन्ति तमांस्यर्कोदये तथा ।
 एतद् ध्यानं प्रवक्ष्यामि शृणु(णु) देवेन्द्रवत्सले ! ॥१३
 स्फटिकामलसंकाशं हिमपुञ्जेन संनिभम् ।
 प्रणाशयेद् विषं क्षिप्रमोक्षथैव प्रजायते ॥१४
 रक्तवर्णं च यो ध्यायेद् योनिमच्ये वरानने ! ।
 आकर्षत्युर्वशीरम्भामुल्या देव्यः किमु स्त्रियः ? ॥१५
 भन्तःपुरनिवासा च राजपत्नी च या भवेत् ।
 आनयेत् न संदेहो वञ्चालङ्कारभूषिताम् ॥१६
 पीतवर्णं च यो ध्यायेत् कण्ठस्थं हृदि सुन्दरि ! ।
 स्तम्भं क्षोभं विवादं वा विशेषं कुस्तेऽसकौ ॥१७
 काकपक्षेण संकाशं शत्रूणां हृदये धृतम् ।
 उच्चाटयेन्न संदेहो यदि शक्रसमो रिपुः ॥१८
 नाभिप्रदेशे यो ध्यायेत् कृष्णरूपं वरानने ।
 नरं तं मारयेन्नूनं यमतुल्यं यदा भवेत् ॥१९
 एतन्मर्मं महागुह्यं प्रिये ! तुभ्यं वदाम्यहम् ।
 कुद्रीक्षिते न दातव्यं दातव्यं च सुद्रीक्षिते ॥२०
 दर्शनं दूषितं यस्य भुजके पापञ्चुद्धिके ।
 परद्रव्यरते हिंसा-परदोषपरायणे ॥२१
 न दातव्यं च दातव्यं ब्रह्मचर्यदयारते ।
 सर्वसिद्धिकरं ह्येतद् मुक्ति-मुक्तिप्रदायकम् ॥२२
 [इति] ह्रींकारकल्पः [समाप्तः] ॥

[ह्रींकारविधिः]—

३ ह्रीं नमः ॥ एषा ह्रीनामलेखा विद्या । अस्या उपचारोऽयम् । कृष्णाष्टम्यां कृष्णचतुर्दश्यां
 वोपवासं कृत्वा भीषार्धनाथस्य मही(ह)तीं पूजां कृत्वा देवस्य दक्षिणबाहौ वज्रासनोपविष्टो
 द्वाष्टशसहस्राणि जातिपुष्पैर्जपेत् । ततः सिध्यति । पश्चात् त्रिसन्ध्यं १०८ यो जपति सप्तभि-

दिनैर्ग्रन्थशतत्रयं गृह्णाति तथा जलं सप्ताभिमन्त्रितं काकेष्वलपस्तु पण्मासान् पिबति कवि-
 भवति सर्वशास्त्रवेत्ता च । सततजापेन सर्वजनप्रियः । मुद्रामञ्जलिं बद्ध्वा जपेच्चौरा बद्धाः
 स्युः । राजकुलं प्रविशन्(ने) जपति राजप्रियः । अजारक्तेन यन्माम लिखित्वा मानुषकपालं
 शलाकया विद्धं तापयेत् स वश्यः स्यात् । अलक्तेनाङ्गुष्ठं लिप्त्वा खड्गादर्शयोर्वा त्रिशूलहस्तां
 देवतामवतीर्णीं पश्यति वाग्देवीं वाऽन्येषामपि दारक-दारिकाणं(णां) चतुःसप्ताभिमन्त्रितं
 कृत्वा खड्गादर्शं दर्शयेत् सर्वेऽपि पश्यन्ति । सर्वकर्मकरी विद्या ॥

[२]

नालिकेरकल्पः ॥

“ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं ह्रीं एकाक्षाय भगवते भूरूपाय सर्वयुगेश्वराय त्रैलोक्यनायाय सर्वकाम-
प्रदाय नमः” ।

स द्विजट्टकनेत्रस्य नालिकेरो महीतले ।

चिन्तामणिसमप्रोक्त सर्ववाञ्छितदानत ॥१॥

यश्चैत्राष्टम्या रक्तपुष्पैः शत१०८ लक्ष्मीवीजेन जाप । पुनः पुनः स्मरेत् । गृहे पूज-
यति तस्य सर्वाभीष्टार्थसिद्धिः । तस्य नालिकेरस्य प्रक्षालनजलेन पीतेन वि(व)न्ध्या पुनः
हमते । ‘ॐ ह्रीं नमः’ अनेन मन्त्रेण प्रथमं नालिकेरं पूजयित्वा सर्वकुसुमैः सर्वसुगन्धैश्च
पश्चाद् द्वादशसहस्राणि तन्दुलानि जपित्वा एकवर्णा गौ गोदुग्धेन परमाश्रं कृत्वा रतिस्तानाद-
नन्तरं भोजनं कार्यम् । उपोषितं कृत्वा एतत् कार्यम् । एकमेवं भव्यतरं लागु(ङ्गु)लीफलं देय-
येत् तस्यादीयते भग्नं कृत्वा अनुनाया वि(व)न्ध्या[या] पुत्रो भवति । परं रतिदिनत्रयेभ्यः
स्तनानन्तरम्, अस्य गन्धेन आप्रातेन गृहगर्भा प्रसूते । एतस्य पूजनाद् लक्ष्मी स्थिरा जायते ।
एतस्य दीपालिकाया(या) प्रपूजनात् तस्य ग्रामे विवादे जित (जय) स्यात् । एतस्य द्रव्यस्थापने
ध्यवसायलाभो वृद्धिः । एतस्य मायावीजजापः । सर्वेदी(दै)व दीपोत्सवे स्वे(श्चे)तपुष्पैः
जापः । पूजनात् पूजकगृहे सर्वोपद्रवाः प्रणि(ण)श्यन्ति । एतस्य पूजितस्य दर्शनात् शाकिनी-
भूत-पिशाचादिवैपास्तकालं नश्यन्ति । एतस्य पूजनात् गृहे केचन दुष्टमुद्रलास्तेऽपि शान्तिकरा
भवन्ति । किं बहुधाऽभ्यैकनेत्रो द्विजटी सपक्वः स नालिकेरः कृतिनोऽस्ति गृहे चिन्तामणि
प्रोक्त फलप्रभावात् सामान्यता(तः) धन्योत्तमः स्वोचित इति । एकनेत्रसारप्रयोगाद् ।

रि(श्च)द्विविधाता प्रसवस्य हेतुः जटी । दुर्जन्यरोगजेतादिकार्यः । कलिकल्पवृक्षो
युगान्तरे च धनमन्द(द)वीर्यं । सर्वधनधान्यराजमान्यता गृहे लक्ष्मी भरति । उपसर्गा न
भ्रान्ति । सर्वदुःखस्योत्तारो भवति ।

नालिकेरकल्प समाप्त ॥ श्रीः ॥

श्रीगुणसमुद्रसूरिसद्गुरुभ्यो नमः ॥

[३]

श्रीजिनप्रभसूरिविरचितं वर्धमानविद्यास्तवनम् ॥

॥ अहं ॥

आसि किलटूत्तरसयपयविज्ञासो हुइज पीढंमि ।
तत्तो उद्धरियाओ वायगसिरिचंदसेणेणं ॥ १ ॥
चउवीसाइजिणाणं विज्ञा एतासु जा चरमविज्ञा ।
सा बद्धमाणविज्ञा भन्नइ तस्सा शुवं काउं ॥ २ ॥
पणपरमिद्धिपयाइं चत्तारि य शुयपयाइ धित्तूणं ।
उवज्झायकररन्ना जा विहिया....अवयेरहिं ॥ ३ ॥
जा विविहमंडलुद्धारवाइणा साहुणा फलविसेसा ।
दिपंति संपयाओ जे से जिणपवयणे बहवे ॥ ४ ॥
कल्लाणएसु पंचेसु वीरसामिणो कयविसेसतवविहिणो ।
आराहयंति रिसिणो हत्थुतराइनखत्तेसु ॥ ५ ॥
उववासमयणतेरसिदिणंमि अडहियसहस्सजावेणं ।
चारससहस्सजावे सिज्झइ जो वीरकल्लाणे ॥ ६ ॥
गरुडख्वएहिं सइवत्तणहं अडसयमीएहि पत्तेहिं ।
जविऊण ते सत्तादिणे पडोवरिं वीरविंवे वा ॥ ७ ॥
तदुभयचुन्नविम(मि)स्सियवासक्खेवे कयंमि खीरदुमे ।
जा सिज्झइ ता वासा सिरिखित्ता निरुवसग्गकरा ॥ ८ ॥
जं सिरिऊण सिरं निवपूइयसे(सो)हग्गमाइया तासिं ।
दीहाइसाइणिसमं सुगइं च भवंतरे लहइ ॥ ९ ॥
अणुओगगणाणट्ठा वयजोगपइट्ठअत्थसत्थेसु ।
जीए वासक्खेवो गुरुहिं किरइ अविग्घट्ठं ॥ १० ॥

अस्त्रयवास्तजलेहि जीए अरिसंमयं हरइ दोसं ।
 भविषाण कुणइ ऋद्धि आरोगं तह य वसकरणं ॥ ११ ॥
 जा वद्धमाणविआ निरवि(व)आ भगवओ य सिञ्चाओ ।
 मे कम्मसयस्स परमो हेउ इहलोइयफलाय ॥ १२ ॥
 अल्ल्खीण-धीय-कुट्ठे य विवाय-नृजय-समिणिआ एसा ।
 संपावइ भत्ताणं विहिणा जविआ इमा विआ ॥ १३ ॥
 एपाइं विआइं पभावओएण जस्म करि मव्वो ।
 अणिगइ कल्लाणसुहं नित्यारपारणा होउ ॥ १४ ॥
 पणवं हरियं तत्तं रत्तं कणयप्पहे य वियप्पसे ।
 तं सुक्कञ्जाणेणं शायइ जो तस्स वरक्कद्धी ॥ १५ ॥
 जविऊण इमं विअं वारे इगवीस सम्ममवियओ ।
 जो खलु पविसइ गामं कज्जं से सोहणं होइ ॥ १६ ॥
 इय वद्धमाणविआ थवणं जो पढइ पइपमाइ मणं ।
 सो हवइ जिणप्पहमइ मंगलकल्लाण आवासो ॥ १७ ॥

॥ इति वर्षमानविद्यास्तवनम् ॥

प्रवचनमङ्गलसारस्तः ॥

नमः श्रीप्रवचनाय ॥

अस्मिन्ते नमिज्जणं सिद्धे आयरिअसच्चसाहू अ ।
 पवयणमंगलसारं वुच्छामि अहं समासेणं ॥१॥
 पढमं नमह जिणाणं ओहिजिणाणं च नमह सव्वेसिं ।
 परमोहिजिणे नमह य अणंतओहीजिणे नमह ॥२॥
 सव्वोहिजिणे वंदे पणमह भावेण केवलजिणे अ ।
 नमह य भवत्यकेवलजिणिनाहे तिविहजोएणं ॥३॥
 पणमह उज्जुमईणं विउलमईणं च नमह सव्वेसिं ।
 पण्हासमणे पणमह नमह तहा वीयवुद्धीणं ॥४॥
 पणमेह कुट्टवुद्धी पयाणुसारीण नमह सव्वेसिं ।
 पणमामि सुअहराणं पणमह संभिन्नसोआणं ॥५॥
 पणमह चउदसपुव्वी तह दसपुव्वी अवायगे वंदे ।
 इक्कारसंगसुत्तल्यधारए नमह आयरिए ॥६॥
 चारणसमणे पणमह तह जंघाचारणे अ पणमामि ।
 वंदे विज्जासिद्धे आगासगए अ जिणकप्पे ॥७॥
 आमोसहिणो वंदे खेलोसहिजल्लमोसहे नमह ।
 सव्वोसहिणो वंदे पणमह आसीविसे चेव ॥८॥
 पणमह दिट्ठिविसिणो वयणविसे नमह तत्तलेसिल्ले ।
 वंदामि सीअलेसे विप्पोसहिणो अ वंदामि ॥९॥
 खीरासवाण नमिमो महुआसवयाण वंदिमो चलणे ।
 अमयासवाण पणमह अक्खीणमहाणसे वंदे ॥१०॥
 पणमामि विउव्वीणं जलहीगमणाण भूमिमज्जीणं ।
 वंदामि अणुअरूवे महल्लरूवे पणिवयामि ॥११॥

मणवेगिणो अ पणमह गिरिरायअइच्छमे पणिवयामि ।
 दिस्सादिस्से नमिमो नमह य सच्चिद्दित्तं पन्ने ॥१२॥
 पणमह पडिमावन्ने तवोविहाणेसु चेव सव्वेसु ।
 पणमामि गणहराणं जिणजणणीणं च पणमामि ॥१३॥
 केवलनाणं पणमामि दंसणं तह य सव्वनाणाइं ।
 चारित्तं पंचविहं तेसु अ जे साहुणो सव्वे ॥१४॥
 चक्कं छत्तं रयणज्जुअ अ चमराइं दुंदुहीकंती ।
 सीहासणकिक्किल्ली पणमह वाणी जिणिंदस्स ॥१५॥
 वंदामि सव्वसिद्धे पंचाणुत्तरनिवासिणो जे अ ।
 लोगत्तिअ अ देवे वंदे सव्वे सुरिंदे अ ॥१६॥
 आहारगदेहधरे उवसामगसेटिसंतिअ वंदे ।
 सम्मदिट्ठिप्पभिइं सव्वे गुणठाणगे वंदे ॥१७॥
 संती कुंथुं अ अरो एआणं आसि नवमहानिहिणो ।
 चउदसरयणाणि पुढो छन्नउईगामकोडीओ ॥१८॥
 ता एआणं पणमह पणमह अन्ने वि चक्किणो सव्वे ।
 जे अरहंति पणामं भवम्मि धुवभाविमुक्खाय ॥१९॥
 षलकेसवाण जुअले पणमह अन्ने वि भव्वठाणे अ ।
 सव्वे वि वंदणिज्जे पवयणसारे पणिवयामि ॥२०॥
 नुं मे अ वग्गु वग्गु सोमे सोमणस होइ महु महुरे ।
 किलि किलि अप्पट्ठिचक्का हिलि हिलि देवीउ सव्वाओ ॥२१॥
 इअ पवयणस्स सारं मंगलमेअं तु पइअं इत्थ ।
 एअं जो पढइ नरो सम्मदिट्ठी वि गोसग्गे ॥२२॥
 तदिवसं तस्स भवे कल्लाणपरंपरा सुविहिअस्स ।
 जं जं सुइं पसत्थं मंगलं होई तं तस्स ॥२३॥

इति प्रवचनमहल्लसारस्तवः श्रीसूरिणा सूरिमन्त्रध्यानावसारे उभयसन्ध्यं च
 सम्यग् ध्येयः स्वपरहितार्थमिति ॥

[५]

श्रीपूर्णचन्द्रसूरिविरचितं श्रीसूरिविद्यागर्भितलब्धिस्तोत्रम् ॥

उत्तत्तकणयवन्नं ज्ञाणं धरिज्जण सुहृगमुद्गाए ।
जो झाइ सूरिविज्जं तस्स वसे तिहुअणं सयलं ॥१॥
सजलजलवाहकालं ज्ञाणं धरिज्जण चक्रमुद्गाए ।
जो झाइ सूरिविज्जं तस्स खय जाइ रिउवगो ॥२॥
जिण१-ओहि२-परमोहि३-अणंतोहि४-अणंतणंतओहिजिणा५ ।
केवलि६-भवत्थकेवलि७-अभवत्थि अ केवलीणं८ च ॥३॥
उज्जुमई९ विउलमई१० वेउव्वियलद्धि११-सव्वलद्धीणं१२ ।
पण्हासमणा१३ य तहा जंघाचारणमुणीणं१४ ॥४॥
विज्जासिद्धाणं१५ तहा आगासग(गा)मीण१६ तह य निच्चं पि ।
वयणविस१७-तत्तलेसाण१८ पणमिमो सीअलेसाणं१९ ॥५॥
चउदसर०-दसपुव्वीणं२१ इक्कारसअंगधारीणं२२ ।
तह य दुवालसअंगीणं२३ उग्गतवचरणधारीणं२४ ॥६॥
सव्वेसिं पि जिणाणं एएसि पयाण छट्ठिवहुवयणं ।
आइम्मि नमो सहो नैं हँ सट्ठिओ अ पढमपए ॥७॥
सुक्कज्झाणेणोसो कम्मक्खयकारणो परममंतो ।
झायव्वो अ तिकालं निच्चं परमिट्ठिमुद्गाए ॥८॥
खीरासव१-महुआसव२-अमिआसवलद्धिआण पत्तेअं३ ।
अक्खीणमहाणसलद्धिआण४ संभिन्नसोआणं५ ॥९॥
तत्तो पयाणुसावरिअ लद्धीणं६ तह य वीअबुद्धीणं७ ।
तत्तो अ कुट्टबुद्धीण९ सव्वपयाओ नमो आसी ॥१०॥
एएसि नमोक्कारं किच्चा इच्चाइ जा विज्जा स्वाहा ।

किं सुखसुखमुद्वन्तं ज्ञायं परित्यज्य जोगिमुदाए ।

विज्जंसो सोहृगं पावइ जवईण जोगं च ॥१२॥

उत्तक्तकणायवन्तं० ॥१३॥

सजलजलवाहवन्तं० ॥१४॥

इम एए उवएसा सव्वे नाऊण झाइ जो सरी ।

सो पुन्नचंदसूरीण समयं लहइ सिवसुखं ॥१५॥

इति श्रीसूरिविज्जागर्भितल्लब्धितोत्रं समाप्तम् ॥

श्रीसूरिवराणां सदा पठनीयम् ॥छ॥

श्रीचक्रेश्वरसूरिरचितः

श्रीवर्धमानविद्यास्तवः ॥

विलसंत जोड्वीए परमिष्ठीणं सरेमि पंचन्हं ।
 सुह पुट्टि तुट्टि संतिग आरुग एए पए पयउ ॥१॥
 केवलसिरितिलयाणं अट्टमहापाडिहेरकलियाणं ।
 तिहुयणपणयाण नमो अरिहंताणं सयाकालं ॥२॥
 सिद्धिगइसुवगयाणं अप्पडिहयनाणदंसणसिरीणं ।
 सासयरुवाण नमो सिद्धाणमणंतसोक्खाणं ॥३॥
 जिणपहपइट्टियाणं पंचविहायारसारचरियाणं ।
 पवयणवसहाण नमो आयरियाणं सुहनिहीणं ॥४॥
 सययं नमो उवज्झायाणं अणवरयसुयपयायेणं ।
 अणुगदियमुखिगणाणं अहीणवरणाणजलहीणं ॥५॥
 निच्चं पि नमो लोए सच्चसाट्ठणमणहवितीणं ।
 मुत्तिवहुसंगमुस्सुयमणसाण वि निरभिसंगारणं ॥६॥
 तह ओहि-परमोहि-सच्चोहि-अणंतओसहीणं च ।
 संज्जोइपयाण नमो जिणाण सच्चसिमेएसिं ॥७॥
 तस्स य नमो भगवओ महइ महासिद्धिणो कुणइ विज्जा ।
 वीरे य सेणवीरे जयंति अपराजिए सच्च ॥८॥
 जाणेसो पंचनमुक्कारो निवसइ मणे महामंतो ।
 ताण न पिसाय-साइणि-भूयाइ भयाइ पवहंति ॥९॥
 सुमारियमित्तो वि इमो तिलोयरक्खा-विवक्खमणमइणो ।
 रणारायणपसाइसु विजयपडायं पयच्छेइ ॥१०॥

गुणिभो ॥ सव्वपावण्यासणी तद् य मंगलाणं च ।
 सव्वेसिं पढमं हवइ मंगल सुमइसुरीहिं ॥११॥
 बद्धमाणविज्जा चक्रेसरपहुपसाय संपत्ता ।
 पंचपरमिद्धिणो मह हवंतु सुलहा पइ भवम्मि ॥१२॥

[७]

श्रीमन्त्राधिराजगर्भितं

श्रीगौतमस्वामिस्तवनम् ॥

नमोऽस्तु श्री-ही-धृति-कीर्ति-बुद्धि-लक्ष्मीविलासैकनिकेतनाय ।

श्रीवीरपद्मम्बरभास्कराय लोकोत्तमाय प्रभुगौतमाय ॥१॥

नैकारमक्षीणमहानसानां श्रीमन्तमुज्जृम्भतपःप्रभावैः ।

ह्रीमन्तमात्मानुगवन्दनेनार्हन्तं नमस्यामि तमिन्द्रभूतिम् ॥२॥

उग्निद्रसौवर्णसहस्रपत्रगर्भस्थसिंहासनसंनिषण्णम् ।

दिव्यातपत्रं परिवीज्यमानं सच्चामरैश्चामरराजसेव्यम् ॥३॥

कल्पद्रु-चिन्तामणि-कामधेनुसमाननामानममानशक्तिम् ।

अनेकलोकोत्तरलब्धिसिद्धं श्रीगौतमं धन्यतमाः स्मरन्ति ॥४॥

एकैव षड्दर्शनदृक्कनीनिका पुराणवेदागमजन्मभूमिका ।

आनन्द-चिद्-ब्रह्ममयी सरस्वती सदेन्द्रभूतेश्वरणोपसेविनी ॥५॥

सदा चतुष्पष्टिसुरेन्द्रमानसव्यामोहिनी पद्महृदाधिवासिनी ।

सर्वाङ्गशृङ्गारतरङ्गितद्युतिः श्रीगौतमं श्रीरपि वन्दते त्रिधा ॥६॥

जया-जयन्ती-विजया-ऽपराजिता-नन्दा-सुभद्राप्रमुखः सुरीजनः ।

प्रतिक्षणोज्जागरभूरिविभ्रमः श्रीगौतमं गायति गाढगौरवः ॥७॥

मानुषोत्तरगिरेः शिरः स्थिता दोः सहस्रसुभगा महाप्रभा ।

गीतगौतमगुणा त्रिविष्टपस्वामिनी शिवशतं दधातु मे ॥८॥

यक्षषोडशसहस्रनायको दिव्यविंशतिभुजो महाबलः ।

द्वादशाङ्गसमयाधिदेवता गौतमस्मृतिजुषां शिवङ्करः ॥९॥

ईशाननाथेन समं शतक्रतुः सनत्कुमाराधिपतिः सुरान्वितः ।

श्रीब्रह्मलोकाधिपतिश्च सेवते सगौतमं मन्त्रवरं पदे पदे ॥१०॥

अष्टनागकुलनायको मणिप्रोल्लसत्फलसहस्रभासुरः ।

गौत्तमाय धरणः कृताञ्जलिर्मन्त्रराजसहिताय वन्दते ॥११॥

रोहिणीप्रभृतयः सुराङ्गना चासवा अपि परे सदाश्रवाः ।
 गौतमं मनसि यक्ष-यक्षिणीश्रेणयोऽपि दधती मुनीश्वरम् ॥१२॥
 सञ्जलाश्रयनभोगधृतीनां लब्धिरदमुततमेह भवे स्यात् ।
 गौतमस्मरणतः परलोके भूर्भुवःस्वरपर्वगुप्तानि ॥१३॥
 ओं क्लौं श्रीं ह्रीं मन्त्रतो ध्यानकाले पार्श्वे कृत्वा प्राञ्जलिः सर्वदेवान् ।
 कायोत्सर्गैर्धूपकर्पूरवासैः पूजां कुर्यात् सर्वदा ब्रह्मचारी ॥१४॥
 जितेन्द्रियः स्वल्पजलाभिषेकवान् शुद्धान्धरो गुप्ति-समित्यलङ्कृतः ।
 श्रीइन्द्रभूतेरुपवैष्णवं गुणान् स्मरन्नरः स्याच्छ्रुतसिन्धुपारगः ॥१५॥
 तं श्रयन्ति पुरुषार्थसिद्धयो भ्रूयते विशदसाहसेन सः ।
 गौतमः प्रणयिसुक्तिसुक्तिदो यस्य भाविविभवस्य नायते ॥१६॥

[८-१]

श्रीमुनिसुन्दरसूरिविरचिता

श्रीसूरिमन्त्राधिष्ठायकस्तवत्रयी ॥

जयश्रियं श्रीजिनशासनस्य कलिद्विषोत्थोसिकुविघ्नहर्ता ।
परे य एते ब्रुवतेऽधुनापि श्रीसूरिमन्त्रं प्रयतः स्तवीमि ॥१॥
त्वं तीर्थकृत त्वं परमं च तीर्थं त्वं गौतमस्त्वं गणभृत् सुधर्मा ।
त्वं विश्वनेता त्वमसि हितानां निधिः सुखानामिह मन्त्रराज ! ॥२॥
किं कामधेनुः सुरपादपो वा किं कामकुम्भः सुमनोमणिर्वा ।
यदि प्रसन्नः सकलेष्टदायी श्रीसूरिमन्त्रोऽसि जगत्पातिस्त्वं ॥३॥
त्वयि स्थिते किं ननु विघ्नवर्गाः के दुर्जनाः के प्रतिपक्षभूपाः ।
के वैरिणस्ते किमुपद्रवाश्च स्वामिन् ! समग्रं हि सुखाकृदेव ॥४॥
न लब्धयः काश्चन ते प्रभावात् त्वयि प्रभो ! भक्तिभृतां दुरापाः ।
सदासुखानन्दितचेतसो यत् खेलन्ति ते श्रीमहिमप्रभामिः ॥५॥
प्रवर्तितं तीर्थमिदं जनस्य जयाद्यदाहुः प्रसहेत कुप्री ।
यदागमो यद्विजयी च धर्मस्त्वदत्र हेतुर्भगवांस्त्वमेव ॥६॥
श्रीवर्धमानस्य निदेशतस्त्वं प्रतिष्ठितो गौतमगच्छनेत्रा ।
सिद्धिः समग्रा शिवसंपदश्च सर्वोत्पुण्यानि फलानि दत्से ॥७॥
इति महामुनिसुन्दरसंस्तवोऽकृत गणेश्वरमन्त्रपतेर्मया ।
महिमवारिनिधेस्तुतमक्तितो वितर मेऽर्थितसर्वसुखाश्रियम् ॥८॥

[९-२]

श्रीसूरिमन्त्रस्तोत्रम् ॥

जयश्रियं शासनमार्हतं श्रीसूरीश्वरा यस्य महामहिम्ना ।
नयन्ति बाह्यान्तरवैरिनाशादाचार्यमन्त्रं तमहं स्तवीमि ॥१॥
न किं-मुखं तस्य वशे न का वा सिद्धिर्न बुद्धिर्न हि वा समृद्धिः ।
श्रीमन्त्रणेन भगवान्निवासं करोषि नित्यं हृदये यदीये ॥२॥

गणाधिपो वा जिननायको वा आघोऽपि धर्मोऽस्य महामहिम्ना ।
 स्तुतिस्तवैषा शुचितोपमाना न चातिहानसिदशुद्धमाद्ये ॥३॥
 ध्येयस्त्वमेवासि परो जगत्सु प्रभुस्तु दानेऽर्थितशर्मलक्ष्म्या ।
 इमं पुनः कारणकार्ययोम के नामविनो () प्रमाम्य (?) ॥४॥
 किमामयस्तस्य खलो रिपुर्वा दुःखं मयः पापमघापि विघ्नः ।
 प्राप्तासि मन्त्राधिपः । यस्य वज्रं मिनत्ति स चाण्वखिलान्यहिदून् ॥५॥
 तीर्थस्य धर्मस्य तयार्हतस्य हेतुस्त्वमेकोऽसि कलौ प्रवृत्ते ।
 क्लोहिं नान्योऽभिषवे प्रभुत्वं धत्ते दवाग्नेरिव वारिवाह ॥६॥
 भवैरनन्तरि दुर्लभस्त्व शुभं च सर्वं सुलभं त्वदासी ।
 तवैव मन्त्राधिपते । तदेव कुर्यां समाराधनमेव यत्नात् ॥७॥
 इति महामुनिसुन्दरसस्तवोऽकृतं गणेश्वरमन्त्रपतेर्मया ।
 महिमवारिनिधेस्तुतमक्तितो वितर मेऽर्थितसर्वसुखश्रियम् ॥८॥

इति सूरिमन्त्रस्तोत्रं समाप्तम् ॥

[१०-३]

श्रीगौतमगणधरस्तोत्रम् ॥

जयसिरिविलासमवणं धीरजिण्णदस्स पढमसीसवई ।
 सयलगुणलद्धिजलाहिसिरिगोयमगणहरं वदे ॥१॥
 नैं सहं नमो भगवउ जगगुरुणो गोयमस्स सिद्धस्स ।
 बुद्धस्स पारागस्स अखीणमहाणसस्स सया ॥२॥
 अवतर अवतर भगवन्मम हृदये भास्कीश्रियम् ।
 भिमृदि ह्रौ श्रीं ज्ञानादि वितरतु तुम्यं नमः स्वाहा ॥३॥
 वसइ तुहं नाममतो जस्स मणे सयलवज्जिं दितो ।
 चिंतामणिस्सरपायवकामघडाहि किं तस्स ॥४॥
 सिरिगोयमगणनायगं तिहुअणजणसरणदुरियदुहहरण ।

मेरुसिरे सिंहासण कणयमहासहसपत्तकमलठिअं ।
 स्ररिगणकाण विसय ससिप्पहं गोयमं वंदे ॥६॥
 सब्वसुहलद्धिदाया सुमारियमित्तो वि गोयमो भयवं ।
 पइट्ठिअगणहरमंतो दिज्जा मम मनवंछियं सयलं ॥७॥
 इय सिरीगोयमसंथुअं मुणिसुंदर थुइ पयं मए पि तुमं देहि ।
 महासिद्धिसिवफलयं भुवणकप्पतरुवरस्स ॥८॥

इति श्रीगौतमगणधरस्तोत्रम् ॥

[११-१]

आचार्यश्रीविजयपञ्चसूरिविरचितानि श्रीसूरिमन्त्रपञ्चप्रस्थानस्तोत्राणि ॥

श्रीविद्यापीठस्तोत्रम् ॥

आर्याछन्दः ॥

सिरिसिद्धचक्र मिष्टं, वंदिय गुरुणेमिसूरिचरणकयं ।

सिरिसूरिमंतपगयं, विद्यापीठं युणिस्सामि ॥१॥

पत्याणपणगङ्गाणे, सिरिजिणवइकेवलीण विरहम्मि ।

जिणसासणपासाए, दीवसमे सूरिणो वंदे ॥२॥

विद्यापीठं पढमं, धीयं पीडुत्तरा महाविज्जा ।

लच्छीपीठं तइयं, णमह तुरियमंतपीठं च ॥३॥

परममहोदयधीयं, पंचमसिरिमंतरायपीठं च ।

पत्याणपणगमेयं, सज्झाणगयं कुणउ भई ॥४॥

तुं पयणमोपएहिं, साहियाण जिणाण सुद्धस्त्वाणं ।

ओहिजिणाणं परमोहिजिणाणं पुज्जचरणाणं ॥५॥

सब्बोहिजिणाण मणंतोहिजिणाणं विसुद्धमावाणं ।

तहउणताणंतोहिजिणाणं गुणसत्यसाहियाणं ॥६॥

तह केवलीणमेवं, अमवत्यमवत्यकेवलीण णमो ॥

अउहसपुत्रीण नमो, दसपुब्बीणं तहेव नमो ॥७॥

संजमतवनिरयाणं, नमो तद्विक्कारसंगघारीणं ।

सिरिकुट्टधीयवुद्धीण णमो परमत्यकलियाणं ॥८॥

तह उग्गतवचरणकरणघारीणं गोयमस्स लद्धीणं ।

चिंतागणचिता तह, सुहम्मगणसामिणो य णमो ॥९॥

एएसिं सव्वेसिं, किञ्चा बहुमाणओ णमोकारं ।

ससमयपंसिदविदिणा, जमिमं विज्झं पठंजामि ॥१०॥

पवरज्जवसायस्स उ, पउमासणसंणिसण्णधण्णस्स ।
 पवरा सा मे विज्झा, पसिज्जउ तद्वा नमः स्वाहा ॥११॥
 विज्झापीढत्यवणं, तित्थयरायरियसाहुधुइगम्भं ।
 कुणउ सया कल्लाणं, भावायरियाण सइयाणं ॥१२॥
 तवगच्छाहिवपरमोवयारिगुरुणेमिसुरिसीसेणं ।
 पउमेणायरिणं, शुणियं वरपढमपत्थाणं ॥१३॥

[१२-२]

द्वितीयं श्रीमहाविद्यापीठस्तोत्रम् ॥

वंदियथंभणपासं, गुरुवरसिरिनेमिसुरिपयकमलं ।
 सिरिमहविज्झापीढं, थोसामि निअण्णकल्लाणं ॥१॥
 बाहुबलीमहविज्झा, विज्झंत्ति तिभेयसालिणी विज्झा ।
 इह महविज्झापीढे, बाहुबलिप्पमुहपयनवणं ॥२॥
 बाहुबलिस्स१ भगवओ२, नुँपयपुव्वं णमो इयण्णेसिं ।
 पण्हसमणस्स३ णिच्चं, नमो महापण्हसमणस्स ॥३॥
 तह सयवलवीरियस्स उ, देहमहबलस्स चेव णमो ।
 तह जोहपरक्कमस्स य, सहस्सबाहुस्स चेव णमो ॥४॥
 महबलपरक्कमस्स य, नुँपयपुव्वं णमो णमो णिच्चं ।
 सव्वेसिं एएसिं, किन्त्वा भावा णमुक्कारं ॥५॥
 सा मे महइविसिद्धा, मह विज्झा पसिज्जउ नमः स्वाहा ।
 परमज्झाणुल्लासां, जमि मे विज्झं पउंजाभि ॥६॥
 इय महविज्झापीढत्यवणं माहप्पजुत्तमंतपयं ।
 भावायरियाण सया, मंगलकल्लाणरिद्धिदयं ॥७॥
 महविज्झापीढसुरे, जिणसरणो विण्णवेमि सरिउत्तणं ।
 सव्वत्थ य सव्वेसिं, कुणंतु णिच्चिग्घसुहसंती ॥८॥
 विहियं तवगच्छगयणदिणयरसिरिनेमिसुरिसीसेणं ।
 पउमेणायरिणं, महविज्झापीढत्यवणमिणं ॥९॥

[१३-३]

तृतीयं श्रीलक्ष्मीपीठस्तोत्रम् ॥

सिरिसंखेसरपासं, पणमियगुरुनेमिसुरिपयउमं ।
 लच्छीपीढत्यवणं, एमि चरणाइलच्छीयं ॥१॥
 उवविज्जेयं गिअइ, सिरिदेवीहिद्विया पहावइदा ।
 भावायरियाण सया, झाअंताणं गुणसिरिदयं ॥२॥
 रियाए कीरियाए, गीरियाए पीरियाए सीरियाए ।
 हीरियाए आयरियाए, कालिकालिमहाकाठी ॥३॥
 सन्वेसि एएसि, पयाण माहप्पुण्णतत्ताणं ।
 भावेण नमुक्कारं, परमुण्णइदायगं किञ्चा ॥४॥
 सा मे महइ विसिद्धा, महविज्जा एसिज्जउ नमः स्वाहा ।
 निम्मलजोगुल्लासा, जमिमं विज्जं पउंजामि ॥५॥
 लच्छीपीढत्यवणं, भवणं कल्लाणकेलिकमलाणं ।
 भावायरियाण सया, सयलिच्छियदायगं होउ ॥६॥
 लच्छीपीढपहावो, विवण्णिओ सूरिमंतसत्येसुं ।
 विहिणाराइणमप्यं अप्पा संसाहगा भव्वा ॥७॥
 निम्मलसीलाइगुणा, विहिबोहा निणियाणसम्भावा ।
 सम्महिद्विनिरीहा, परोवपारद्वियपविती ॥८॥
 णिग्गयजोगवियारा, मज्झत्या पत्तसुरिपयसुगुणा ।
 मंतफलं पार्वेते, विविहाणत्थे लहंति यरे ॥९॥
 विहियं तवगच्छगयणदिणयरसिरिनेमिसुरिसीसेणं ।
 उमेणायरिएणं, लच्छीपीढत्यवणमेयं ॥१०॥

[१४-४]

चतुर्थं श्रीमन्त्रपीठस्तोत्रम् ॥

सिरिचित्तामणिपासं, पणमिय परमोक्वयरिनेमियं ।
 वरमेतपीढत्यवणं, पणेमि परमुण्णइयमावे ॥१॥

नैसिरिइरिइरिकाली, गिरिगिरिकाली नमो य नैपुव्वं ।
 किरिकिरिकाली य नमो, पीरिपीरिकाली नमो णिच्चं ॥२॥
 सिरिसिरिकाली य नमो, हिरिहिरिकाली नमो य नैपुव्वं ।
 आयरियायरियकाली, नमुत्थु रां मंतपीढस्स ॥३॥
 सव्वेसिं एएसिं, अचित्तमाहप्पसंजुयपयाणं ।
 भावेण नमुक्कारं, परमुण्णइदायगं किच्चा ॥४॥
 सा मे महइ विसिट्ठा, महविज्झा पसिज्जउ नमः स्वाहा ।
 अप्पियभावुल्लासा, जमिमं विज्जं पउंजामि ॥५॥
 उण्णइयमंतपीढं, महप्पहावं समत्यवंछिययं ।
 विग्घविणासगमेयं, भयहरणं जोगखेमयरं ॥६॥
 जसकित्तियरं परमं, कल्लाणणिवंधणं महुल्लासा ।
 ज्ञाअंतायरियाणं, रिद्धी वुड्ढी कुणउ णिच्चं ॥७॥
 सिरिमंतपीढसरणं, पसंतिदायगमिणं महाविजयं ।
 भव्वाणं भव्वफलं, होज्जण्णेसिं विवज्जासो ॥८॥
 सिरिमंतपीढविउहे, जिणसरणो विण्णवेमि सरिऊणं ।
 सव्वत्थ य सव्वेसिं, कुणंतु णिव्विग्घमव्वुअयं ॥९॥
 विहियं तवगच्छगयणादिणयर सिरिणेमिस्सरिसीसेणं ।
 पउमेणायरिएणं, शुत्तं सिरिमंतपीढस्स ॥१०॥

[१५-५]

पञ्चमं श्रीमन्त्रराजपीठस्तोत्रम् ॥

सिरिसिद्धचक्रमंतं, पणमिय गुरुत्तेमिस्सरिपयकमलं ।
 सिरिमंतरायपीढत्थुत्तं विरएमि भद्दपयं ॥१॥
 नै ह्रीं श्रीं इरिमेरु, किरिमेरु नमो तहेव गिरिमेरु ।
 पीरिमेरु सिरिमेरु, हिरिमेरु य आयरियमेरु ॥२॥
 सव्वेसिं एएसिं, पयाण सव्वट्ठसिद्धिकरणाणं ।
 भावेण नमुक्कारं, भवममणविणासगं किच्चा ॥३॥

सा मे महइविसिद्धा, महविज्ज्ञा पसिज्ज्ञउ नमः स्वाहा ।
 मणयिज्जमहुल्लासा, जमिमं विज्जं पउंजामि ॥४॥
 सिरिमंतरायपीढं, पसत्यज्ञाणावलंभणं हिअयं ।
 सव्वोवइवनासं, सयलिच्छियदाणकण्यक्ख ॥५॥
 पाउन्मवइपसाया, जस्स वरो अट्टवीसलद्धिगणो ।
 इह दिट्ठेता नेया, चउनाणी गणहरा सव्वे ॥६॥
 सययं मंगलमाला, विस्तारो पसरए सयलमुवणे ।
 धिइमइक्कमलाबुद्धी, पंचमपत्याणसज्झाणा ॥७॥
 पणपत्याणसरूवं, आयरिया पवरसूरिमंतमिणं ।
 पकुणंतु झाअंता, जिणतित्यपहावणं विउलं ॥८॥
 विहियं तवगच्छगयणदिणयरसिरिनेमिसारिसीसेणं ।
 पउमेणायरिणं, धुतं सिरिमंतरायस्स ॥९॥

श्रीसिंहतिलकसूरि-विरचितः श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पः ॥

[१]

श्रीवीरजिनं नत्वोपाध्याय-महत्तरादिपदयोग्यम् ।
श्रीवर्द्धमानविद्यायन्त्रं षट्कोणवीजमथ वच्मि ॥१॥
परमेष्ठिपञ्चविद्याः^५ कैश्चित् स्तुतिपदैर्युताः ।
श्रीसूरिमन्त्रसौभाग्यविद्यादेस्तु पृथक्कृतैः ॥२॥
नैवीरे द्विमुखैर्बाजैर्युक्ता श्रीवज्रवाचना ।
श्रीवर्द्धमानविद्याऽभूदुपाध्यायादिहेतवे ॥३॥
स्वकृते वह्निकापट्टे राजतपत्रे ^१सुगन्धिकुसुमैश्च ।
जातीसुवर्णदूर्वालेखिन्या लिखितषट्कोणे ॥४॥
गर्भे जिनपतिवीजं हरि-गिरिश-ब्रह्मवर्णसंभृतम् ।
एतन्मध्ये माया तदन्तरा प्रणव एष विश्वतनुः ॥५॥
जिनवीजमौलिमुकुटे हाद्यं वर्णत्रयं क्रमेणाद्यः ।
षष्ठे स्वरयुत ऊर्ध्वं सविन्दु [हूं]^२रन्यश्च सविसर्गः [हः] ॥६॥
अपरो युक्तः सन्ध्यक्षरेण तुर्येण सकलश्चन्येन ।
हौं^३ सनमोऽथ वर्द्धमानस्वामिन इति ^२पवन-गगनमिति^३ परिधिः ॥७॥
षट्कोणादिक्रमतः प्रणवो वीरे युगं च जयवीरे ।
समहावीर-सेणवीरे इति वर्द्धमाणवीरे च ॥८॥
सजये विजये जयन्ते अपरा संयुतजये य सच्चिदा ।
सिद्धे तह निवृणु महाणसे महावले स्वाहा ॥९॥
संविभज्याक्षरा एते लेख्याः कोणेषु षट्स्वपि ।
एषा पञ्चाननी विद्या सूरिविद्यासमा मता ॥१०॥

उक्तं च—

उत्पत्तिं विगम-ध्रुवं गणधराः प्रोच्चैर्निशम्यान्नाद
 व्याख्यान्ते जिनमूर्तुस्तमधियश्चक्रुर्जिनेन्द्रागमम ।
 पूर्वं गौतमनामधेयगणभृत सारस्वतप्रोल्लसद्-
 विद्यामुद्यदपूर्वतत्त्वतरणिं श्रीवर्द्धमानाभिधाम् ॥११॥
 पट्कोणान्तर्निविष्टं हरि-विधि-गिरिशैर्नाभिमन्त्रेण युक्तं
 यद्गुप्यं शान्तमावं शिवपदकलितं तत्त्वसारं विदन्ति ।
 मायाधीजं यदन्तः शिवपदसुगतीं दत्तनेपथ्यमावं
 तस्यान्तः साधकस्य प्रणवपदमिदं युक्तमास्ते जनस्य ॥१२॥
 अहं मन्त्रस्य मौलौ मुकुटमणिमयं हादिवर्णत्रयं यत्
 पूर्वं शून्योपरुद्धः १स्वरशरपरगः श्वा परोऽग्रे विसर्गः ।
 तस्मादन्त्यस्वरेणान्वितसकलवपुषिन्दुयुक्तश्च वर्णः
 स्वाहान्तं वर्द्धमानान्वितमिति च नमः स्वाभिने मन्त्ररूपम् ॥१३॥
 एतन्मन्त्रपवित्रयन्त्रमसमं वीरे द्विरुत्पत्त्याऽन्वितं
 पट्कोणेणु जयादिवीरकलितं ध्यायेत् स योगीश्वरः ।
 तस्याहर्निशमेव संपदतुला लीलाविलासोज्ज्वला
 संपद्येत मनोरमा सुरवरैः काम्येतया कौतुकात् ॥१४॥
 इति पौराणी भाषा ॥

बीजत्रितयस्मार्थः—

अकारो भुजगाकृत्या कुण्डली विश्वजन्मभृः ।
 तत्परो हः शिवः स्वात्मा राजते अर्हमित्यतः ॥१५॥
 प्रायो यन्त्रे परैः हं स्यात् कुण्डलीजन्मभृज्जितः ।
 अर्हमित्यादिगणनाद्दुष्पं स्तन्त्रयाध्रयः ॥१६॥

— दूर्वाधः सत्रिरत्नयुक् ॥

रपरं हं त्रिकोणरूढं ईश्वरखण्डेन्दुविन्दुनादाढ्यम् ।
आज्ञाचक्रे पश्यति वह्निपुरेशाक्षिपरसंज्ञे ॥१७॥

शेषश्च—

लक्ष्यं त्रिकोणशब्दात् तत्र शिवं ह-प्राणरूपशक्तिवृत्तम् ।
चन्द्रकलाशशिनाड्यां साविन्दु यो जपति तस्य वश्याप्तिः ॥१८॥

—

षट्कोणेऽधिष्ठाने मायावीजं स्फुलिङ्गवद् ध्यायेत् ।
षट्कोणे देहे वा स्त्रीणामिह वश्यमेवाशु ॥१९॥
अउत उपाधित्यक्तश्चैतन्यकलामयो वपुः शून्यः ।
नादः शब्दोच्चार्यः प्रणवः सिद्धो जिनस्यात्मा ॥२०॥
बीजत्रितयस्यार्थो गणभृन्मन्त्रेऽथ चर्चितः किन्तु ।
दिग्मात्रमिदं दर्शितमन्त्रेतो लिखनविधिमाह ॥२१॥

लिखनविधिः]—

कोणान्तरेषु६ ओं कों ह्रीं नैअग्रे ह्रद्वयं द्वयम् ।
रुद्रवर्ण-शिरः११ शून्यं क्रमात् सद्वादशस्वरम् ॥२२॥

था च—आं कों ह्रीं ३ सर्वत्र हं ह्रां १ हिं हीं २ हुं हूं ३ हें हैं ४ हों ह्रौं ५ हं ह्रः ६ कोणेषु
तम् ।

सर्वस्वराद्यजिनपतिगौतमबीजैः सगौतमो वीरः ।
द्वादशपर्वन्मध्ये ध्येयः स्वाहा-नमोऽन्त्यपदः ॥२३॥
वृत्तरेषान्तरा षोढा विभज्य सृष्टितो लिखेत् ।
नै ह्रीं हमथ वीराय स्वाहा६ क्षुं त्रिपदे परे ॥२४॥
श्रीवीरपूजयाऽधिष्ठाधिसहस्रं जपतः पुरा ।
सिद्धौ चाष्टशतं जप्ताऽक्षतैरक्षीणकोशता ॥२५॥

चतुरक्षमतः कृत्वाऽन्यादिकोणचतुष्टये ।

जये१ विजये२ जयन्ते३ तत् क्रमादपराजिते[४] ॥२६॥

नामादौ प्रणवो माया प्रान्तेषु हचतुष्टयम् ।

ओं ईं ऊं वः सहैकैकं क्रमात् स्वाहाऽप्य सर्वतः ॥ स्वाहा ॥२७॥

जयादयश्चतस्रोऽमृतः सिद्धाः स्व-परदेशजम् ।

जयं विजयं वाद्युत्यमन्त्रं कुर्युर्द्वयं नृणाम् ॥२८॥

चतुरक्षं चतुद्धारमतः कृत्वाऽत्र सृष्टितः ।

लेख्या बलयतो विद्या वर्धमानाभिधा इमाः ॥२९॥

[वाचनाचार्य-प्रवर्तिन्योर्मेन्त्रः—]

ॐ ह्रीं नमो अरिहंताय ५ ।

ॐ ह्रीं नमो भगवञ्चो अरिहंतस्स महद् महावीरवद्धमाणसामिस्स सिग्गळ मे भगवई
[महई] महाविग्गळा ।

ॐ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे बद्धमाणवीरे जये विजये जयन्ते अपराजिय
अणिहए ॐ ह्रीं स्वाहा ॥

परमेष्ठिपदैः पञ्चभिः ॐ ह्रींयुग्मिः सपञ्चयुगवर्णाः४५ ।

ॐ ह्रीं नम इति विद्याद्याः प्रान्तैर्दिवार्चयो वर्णाः ॥३०॥

पञ्च५-युगत्रय४४४-षट्कंद

द्वि२-गुण३-त्रय३-पञ्च५-वार्षि४-युग२-युगलम् २ ।

सर्वेय चत्वारः श्लोका वर्णत्रयं शेषम् ॥३१॥

एषा ॥ वाचनाचार्य-प्रवर्तिन्योः शुभेऽहनि ।

देया मातिशये चैत्ये सर्वकर्मकरी तयोः ॥३२॥

[उपाध्यायविद्याः—]

ॐ ह्रीं नमो अरिहंताय ५ । ॐ ह्रीं नमो भगवञ्चो अरिहंतस्स महद् महावीरवद्धमाण-
सामिस्स सिग्गळ मे भगवई महद् महावीरवद्धमाणसामिणी महाविग्गळा ॥

परमेष्ठिपदैः पञ्चभिः ॐ ह्रींयुग्मिः सपञ्चयुगवर्णाः४५ ।

ॐ ह्रीं नम इति विद्याप्रान्तैर्वेदाऽऽश्रितवर्णाः५४ ॥३३॥

ॐ ह्रीं वीरे वीरे ॐ ह्रीं महावीरे महावीरे ॐ ह्रीं जयवीरे जयवीरे ॐ ह्रीं सेणवीरे
सेणवीरे ॐ ह्रीं वद्धमाणवीरे वद्धमाणवीरे ॐ ह्रीं जये जये ॐ ह्रीं विजये विजये ॐ ह्रीं
जयन्ते जयन्ते ॐ ह्रीं अपराजिए अपराजिए ॐ हों सच्चद्रुसिद्धे निच्चद्रुए महाणसे
महावले स्वाहा ॥

वीजद्वयपुनरुक्त्या विद्यावर्णा इहैकनवतिमिताः ।

एतैः प्राग्वर्णयुतैः पट्टलोकाः स्युर्द्विवर्णोनाः ॥३४॥

अक्षैर्निपद्यया सार्द्धमुपाध्यायमहास्पदम् ।

देया योग्याय शिष्याय विद्येयं सर्वकर्मकृत् ॥३५॥

विद्याविशेषश्चात्र, [आचार्यतुल्ययतियोग्यविद्या—]

ॐ ह्रीं ह्रं नमो जिणाणं १, ॐ ह्रीं नमो ओहिजिणाणं २, ॐ ह्रीं नमो परमोहि-
जिणाणं ३, ॐ ह्रीं नमो सव्वोहिजिणाणं ४, ॐ ह्रीं नमो अणंतोहिजिणाणं ५, ॐ ह्रीं
नमो कुट्टुद्वीणं ६, ॐ ह्रीं नमो पयाणुसारिणं ७, ॐ ह्रीं नमो संभिन्नसोयाणं ८, ॐ ह्रीं
नमो चउदसपुच्चीणं ९, ॐ ह्रीं नमो अट्ठंगनिमित्तकुसलाणं १०, ॐ ह्रीं नमो विउव्वण-
इड्ढिपत्ताणं ११, ॐ ह्रीं नमो विज्जाहराणं १२, ॐ ह्रीं नमो पन्न(ण्ह)समणाणं १३, ॐ
ह्रीं नमो आगासगामिणीणं १४, ॐ ह्रीं क्रों क्रों य्यो य्यो स्वाहा ।

स्तुतिपदमनुभिर्विद्या १४ गणभृद्वीजान्वितादिमध्यान्ता ।

आचार्यतुल्ययतये देया स महानुपाध्यायः ॥३६॥

अष्ट८-नव९-रुद्र११-दशकं१०

प्रातिमा११-नव९-दश१०-दशेश्वरा१०-११ मनवः१४ ।

त्र्यधिदश१३-नव९-दिग्१०-दश१०-

गजपदवर्णैः८ त्रिपञ्चशशिसंख्या१५३ ॥३७॥

[स्तुतिपदफलम्—]

अथ स्तुतिपदं वक्ष्ये यतेरुत्सर्गकारिताः (तत्) ।

अष्टोत्तरशतं ध्यानमुज्जनाद्यपि सर्वतः ॥३८॥

आद्ये विश्वचिकानाशो ज्वरस्तम्भो द्वितीयके ।

शिरोरोगहृत् तृतीयं तुर्यं नयनरोगहृत् ॥३९॥

परं कर्णात्तिनाशाय षष्ठं श्रुलात्तिशान्तये ।

मुनावकथितं७ ज्ञानमष्टमे दूरदर्शिता ॥४०॥

नवमे बहुश्रुतत्वाज्जानाति स्व-परागमम् ।
 परे जिनमिताहोमिष्यानाज्जीवितसंविदः ॥४१॥
 म्भारत्येऽष्टयुगाहोमिः पञ्चोपचारपूजया ।
 जापो रक्तकणवीरैः काम्यवस्तुसमागमः ॥४२॥
 द्वादशेऽयं नमोगामी चन्द्रप्रभजिनालये ।
 श्वेतरुणवीरजापादायुर्जनं त्रयोदशे ॥४३॥
 चतुर्दशे योजनैकं व्योम्नि याति तपःक्रिया ।
 विक्रियावर्जनं जैनध्यानं सर्वत्र संमतम् ॥४४॥
 अप्रतिचक्रायन्त्रे गणमृन्मन्त्रे च विस्तरेणोक्ते ।
 दिग्मात्रमत्र दर्शितमिह यन्त्रे पूजनं महासिद्ध्यै ॥४५॥

ॐ ह्रीं श्रीं धृति-कीर्ति-बुद्धि-लक्ष्मी स्वाहा ॥

युगधपननाभिपद्मे गर्भे धीजत्रय जिनातुकृति ।
 धृत्यादिदलचतुष्के न्यस्य ध्येयं ययार्थसिद्धिाय ॥४६॥
 महोपाध्यायसूरीणामसौ त्रयोदशाक्षरी ।
 अनिर्वृत्ययशो-हानि-मोहच्छेदकरी स्मृता ॥४७॥

तथा—

ॐ नमो भगवतो अरिहंतस्स महद् महावीरवद्वमाणसामिस्स सिञ्चाठ मे भगवद्दं मदई
 महाविज्जा ॥ ॐ वीरे महवीरे जयवीरे सेणवीरे बद्धमाणवीरे महानंदणे सिद्धे सिद्धक्खरे
 सिद्धपीए अणिहए नायपोसे सारवन्ने पोससारे परमे परममुहए जये विजये जयते अपराजिए
 मन्धुसमे परमपयपयेत्त स्वाहा ॥

ॐ नम इति विद्यान्तैर्वर्णाः शशि-वाहिसंख्यकाऽ१ ज्ञेयाः ।

पञ्च-चतुष्टयऽ४४४-पट्कं६

विषय६-द्वय२-युगरसऽ४४४४४-त्रयं३ पञ्च५ ॥४८॥

द्वि२-गुण३-त्रय३-पञ्च५-चतुर्गुनिद्विकं४-७-२ द्व्यधिकविंशपदवर्णाः ।

अष्टाष्टौ८८ प्रागक्षरयुक्ता नन्दद्विकेन्दुमिताः ॥४९॥

श्लोकचतुष्टयमेकाक्षराधिकं देयमिह महत्तरयोः ।

अतिशयविद्या ण्ताः पदं विना न यतिमात्रे स्युः ॥५०॥

एतन्मध्यात् त्रितयं चतुरस्त्रे लेख्यमौलिवृत्ततया ।
 पूर्वादिद्वारचतुः क्रमादथो वक्ष्यते विद्या ॥५१॥
 जिनबीजान्तःप्रणवस्तन्मध्ये ह्रींपुरेऽवशेषं स्यात् ।
 पुस्तकसमाप्तिकार्ये साष्टशतं नित्यजापतो रम्यम् ॥५२॥
 मायान्तर्जिनबीजं तन्मध्ये नैपुणेऽवशेषं स्यात् ।
 सौभाग्यार्थं नित्यं रक्तध्यानेन साष्टशतजापः ॥५३॥
 प्रणवान्तर्जिनबीजं तन्मध्ये ह्रींपुरेऽवशेषमिह ।
 इत्यादिमारिशान्त्यै श्वेतध्यानेन नित्यमष्टशतम् ॥५४॥
 मायान्तःप्रणवस्तन्मध्ये जिनपोऽत्र पूर्ववच्छेषम् ।
 स्त्रीसीमन्तेऽरुणिते वश्यं नित्याष्टशतजापात् ॥५५॥

शेष शब्देन “हूं हः ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने” इति सूच्यते ॥
 मध्याक्षराद् वाच्यं तत्राम्नायः परन्तु कार्यवशात् ।
 संपुटवर्णा वाच्याः प्रमाणमेकोऽत्र गुरुरेव ॥५६॥
 भूमण्डलवेष्ट्यामिदं यन्त्रविधिः पूर्ण एष वक्ष्येऽथ ।
 षट्कोणान्तर्विद्याऽक्षरसंख्यापदविशेषेण ॥५७॥

[यन्त्रविधिः—]

षट्कोणान्तर्विद्याक्षराणि संयममितानि १७ तैर्युक्ता ।
 षट्कोणलिखितवर्णा एकाधिकसप्तति ७१ र्भवति ॥५८॥
 स्वाहास्थाने अणिहए मा चल चल वृद्धिदे ।
 नै ह्रीं सः स्वाहोपाध्याय-महत्तरपदाश्रया ॥५९॥
 प्रागुक्तैकोनसप्तत्या ६९ युक्ता सप्तदशाक्षरी १७ ।
 षडशीत्यक्षराः ८६ श्लोकद्वयं शेषं युगद्वयम् २२ ॥६०॥
 वर्द्धमानाहविद्यानामेतासां वरिजन्ममे ।
 उपवासोऽष्टसहस्रं पुष्पाद्यैः सिद्धये जपः ॥६१॥
 सान्तः षट्कोणविद्यायां जातीसुमनसां स्मृतः ।
 पञ्चदशसहस्राणि १५[०००] जापो होमो दशांशभृत् ॥६२॥

दीपोत्सवेऽय चैत्रे वा शुद्धत्रयोदशीतिथौ ।
 प्रतिवर्षं जातिपुण्यैर्जापोऽष्टाधिसह[स्र]कः ॥६३॥
 अलामे लामदा किन्तु यन्त्रान्तःप्रतिमोपरि ।
 जापः पटादावालिख्य श्रीवीरप्रतिमोपरि ॥६४॥ सुग्मम् ॥
 दीपोत्सवेऽय चैत्रे वा शुद्धत्रयोदशीतिथौ ।
 उपवासेऽष्टसहस्रं करजापं विधाय तत् ॥६५॥
 साष्टशतं शतपत्रैस्तत्संख्यैरक्षतैरय ।
 यन्त्रे श्रीवीरमूर्त्तौ वा वासरानेकविंशतिः ॥६६॥
 जपेत् पुष्पाक्षताद्यं तच्छूर्णं वासयुतं गुरुः ।
 यस्य मूर्ध्नि लिपेत् स स्याद् वश्यो मध्येऽय गर्भदम् ॥६७॥
 सूर्यसंख्यसहस्राणि यन्नाम्ना शालितन्दुलान् ।
 शतपत्रैः समं जप्त्वा शुष्कपुष्पाक्षतादिकम् ॥६८॥
 सिता-घृत-मधु-क्षीरसंयुतं तद् दशांशतः ।
 होमयेदेप आजन्म वश्यो राजादिको भवेत् ॥६९॥
 यन्त्रमालिख्य संपूज्य त्रिदिनीं पाम्यतेऽम्बुना ।
 रोगदोषहरं दुग्धधौतं बन्ध्यासु गर्भदम् ॥७०॥
 सर्वाक्षरमध्याक्षरगर्भगतं साध्यनाम शान्त्यादौ ।
 श्वेतादिवर्णयुक्त्वा ध्यातं शान्त्यादिकर्मपट्टककरम् ॥७१॥
 शुक्लं शान्तौ१ पुष्टौ२ वश्याकृष्टौ जपाखण्डं३ धूम्रम् ।
 विद्वेषोच्चाटनयोः४ कृष्णं मृत्यौ५ नमोमयं मुक्तौ६ ॥७२॥
 प्रणवो भूरसिभृता धात्री भूमेश्च शुद्धमिति ।
 कुरु कुरु स्वाहा प्रसूतिप्रसूतैर्भूमौ गोमयरसैः सिमेत् ॥७३॥
 ॐ ह्रीं विमले तीर्थात् जले तदशुचिः शुचिर्मवाप्ति ।
 अस्मात् स्वाहा रोहिण्यादिमदेवीभिः कारितस्नानः ॥७४॥

विहिताष्टाङ्गरक्षो नमस्कृत्याष्टसंपदा ।

पूर्वोत्तरामुखो ध्यायेद् विद्यां लीनमना इमाम् ॥७५॥

प्रतिदिनमस्या जापात् प्रयाति हत्यादिकपातकं सर्वम् ।

लभते राज्यसुतादीन् भवत्रयाद् याति मुक्तिपदम् ॥७६॥

श्रीवर्द्धमानविद्यायन्त्रविधिं लिखितवानिहात्मकृते ।

विबुधचन्द्रगणभृत् शिष्यः श्रीसिंहतिलकस्वरिरि[द]म् ॥७७॥

इति श्रीवर्धमानविद्याकल्पः संपूर्णः ॥

श्रीसिंहतिलकसूरिविरचितः श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पः ॥

[२]

श्रीवीराजिन नत्वा यशोदेव गुरु विबुधचन्द्रम् ।
श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पं वक्ष्यामि जिनभक्त्या ॥१॥
श्रीचन्द्रसेनपूज्या आचार्यपरम्परागत कल्पम् ।
गणभृन्मन्नादेन व्यक्तं चमुस्ततश्च तान् स्तौमि ॥२॥
निजितेन्द्रियविषयमना जितदम्भ क्रोध-लोभ-मद माय ।
उभयकुलशुद्धसाधुर्यहीतसिद्धान्तसारमति ॥३॥
सुविहितयोगोद्बहनो शुद्धाचारो जिनाह्निगुरुभक्त ।
श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पे योग्योऽयं सूरिमन्त्रे च ॥४॥
एतद्ब्रह्मस्तगुणाय च विद्याकल्पं ससूरिमन्त्रममुम् ।
दत्ते लिप्येत गुरु स जिनाज्ञामङ्गदोषेण ॥५॥
सर्वेषां तीर्थकृता २४ कल्याणकधिष्यद्युत्तधिष्यन् ।
अभिषेकहेतुं वक्ष्ये विद्या साध्याऽस्तु जैनजन्मर्क्षे ॥६॥
नाभेयस्योत्तरापादा पञ्चाभिजिह्वं मुक्तये ।
अजितस्याय रोहिण्यं पञ्च मार्गं तु सिद्धये ॥७॥
समवस्थाय मार्गाणि पञ्चार्द्रा मुक्तिहेतवे ।
पुनर्वसु(सं)नि तुर्यस्य पञ्च पुष्यं तु मुक्तये ॥८॥
सुमते पञ्चपैत्र्याणि सिद्धये पु(पू)षफाल्गुनी ।
पञ्चप्रमस्य चित्रा षट् क्वचिदन्यदपि स्मृतम् ॥९॥
सुपार्श्वस्य विशाखा पञ्चानुराधा तु मुक्तये ।
चन्द्रप्रभेऽनुराधा स्युः पञ्च ज्येष्ठा च मुक्तये ॥१०॥
सुविधौ पञ्चमूलानि पूर्वाषाढा शिवास्पदम् ।
शीतले पञ्चषूपा स्युः उषा च मुक्तिहेतवे ॥११॥

श्रेयांसे श्रवणाः पञ्च धनिष्ठा सिद्धिसंशिनी ।
 वासुपूज्ये शतताराः पञ्च स्युः पूर्वभा शिवे ॥१२॥
 विमलस्योत्तरमद्राः पञ्च सिद्धयै च रेवती ।
 अनन्ते पञ्चरेवत्यो जाता मुक्त्यर्थमश्विनी ॥१३॥
 धर्मस्य पुष्यषट्कं शान्तेः षट् भरणी परम ।
 श्रीकुन्थोः कृत्तिकाषट्कं रेवत्यः षडरस्य च ॥१४॥
 पञ्च महोः स्युरश्विन्यो भरणी शिवदायिनी ।
 सुप्रतेः श्रवणाः षट् स्युरश्विन्यः षट् नमिप्रभोः ॥१५॥
 श्रीनेमिनोऽथ चित्राः षट् यामेये षट् विशाखिका ।
 वीरस्योत्तरफाः पञ्च स्वातिर्निवृतये मता ॥१६॥
 इति विज्ञाय धिषण्यानि प्राग्जिनजन्मधिषण्यके ।
 तदभावेन कल्याणधिषण्ये साध्या इमा मुनेः ॥१७॥
 साध्याऽथ यस्य विद्याऽस्ति तस्य चैत्येऽतिशायिनि ।
 चतुर्थतपसाऽष्टाधिसहस्रं जातिजैः सुमैः ॥१८॥
 तमर्चयेत् तु यद्वाऽस्य कराब्जशालितन्दुलान् ।
 मुञ्चत्यष्टाधिसहस्रं विद्यालीनमना मुनिः ॥१९॥
 सिद्धायामिति विद्यायां सम्यक् तत्त्वभृतां भृशम् ।
 इमां कार्ये प्रयुङ्क्षीत नान्यथेति जैनगीः ॥२०॥
 वर्द्धमानोपदिष्टत्वाद् वर्धमानाभिधा इमा ।
 इति श्रीवीरचैत्यान्तः सर्वा साध्याऽस्तु सम्मतिः ॥२१॥
 सर्वविद्यास्मृतावादौ पूर्णा पञ्चनमस्कृतिः ।
 यद्वा पञ्चपदी वाच्या मुनिना प्रणवादिमा ॥२२॥

यदि वा—

नमो जिनावधि१-जिनाः२ परात् सर्वादनन्ततः३-४ ।
 अवधिजिनाः केवलजिनेभ्यो नम इत्यपि २३॥

यद्वा स्तुतिपदीमध्यादादौ पद्यपदी गुरोः ।
 प्राप्य वाच्या याऽपि साऽपि सम्मत महतामिदम् ॥२४॥
 पणवो नमो भगवओ अरहओ अमुगस्स सिञ्जउ तद्वा मे ।
 अह भगवई अ महई महविज्जा सत्त्वमाइम्मि ॥२५॥

यद्वा—

पणवो नमो भगवओ अरहओ अमुगस्स इत्य अ विज्ज ।
 तह य पउजे सा मे विज्जाउ पसिञ्जउ पय वा ॥२६॥
 सच्चासिं पज्जते साहाकारो अकञ्जओ नेओ ।
 इग्वेलसच्चभणणे साहते वीरविज्जाए ॥२७॥
 चउवीसदले पउमे मज्जे अरिहेह जस्स पयमत्ती ।
 पुव्वाइजुगाइजिणप्पमुहा नियअक्कवण्णजुमा ॥२८॥
 पणवोऽरिहस्स नामे चउत्यइगवपणमतिमाइपय ।
 तस्सतिनमो हिट्ठा विज्जा अह भिज्जपत्तेसु ॥२९॥
 [अ]रिहस्स दुण्णि विज्जा दिट्ठा मह तह वि इत्य दसेमि ।
 एग जेण गुत्तहिं भणिअ वीरस्स विज्जदुय ॥३०॥

ॐ ऋषभाय नमः ॥

ॐ नमो अरिहतारणं इत्यादि पूर्णो यद्वा पदानि पञ्च ॥ यद्वा, ॐ नमो जिणारणं १, ॐ नमो ओहिजिणारणं २, ॐ नमो रमोहिजिणारणं ३, ॐ नमो सच्चोहिजिणारणं ४, ॐ नमो अणलोहिजिणारणं ५, ॐ नमो वेवल्लिजिणारणं ६, ॐ नमो भगवओ अरिहओ उसमसामिस्स सिञ्जउ मे भगवई महई महाविज्जा । ॐ नमो भगवओ अरिहओ उसमसामिस्स आइतित्थं गरस्स जस्सेअ जल ॥ गच्छइ । चक्क सन्वत्थ अपराजिअ । आयाविणी ओहाविणी मोहणी थंमणी जंमणी हिलि हिलि कालि कालि चोरारणं भडाणं भोइआण । अदीणं दादीणं नहीणं सिंगीणं वेरीणं जक्करारणं पिसायाणं मुहवधणं दिट्ठिवधणं करेमि ठ ठ स्वाहा ॥

प्राकृतसंस्कृतसंवाद् भवन्ति विद्यापदानि मन्त्रानि ।
 ज्ञात्येत्यत्र न चन्ध कृतो मया स्वात्मसदृशबोधाय ॥३१॥
 प्रागुक्तजापसिद्धौ पथि मीतौ राजकादिवैषम्ये ।
 वसतिकुलसपवस्त्राद्युपकरणं प्रातुमिह सुयति ॥३२॥

एकयुगमितां विद्यां स्मृत्वा धूलीमुतैष कर्करकान् ।
क्षिपति दिगष्टकसंमुखमथवा ग्रन्थि निजे वस्त्रे ॥३३॥
आदिजिनधर्मचक्रच्छायावृत्तमत्र रक्ष्यमनुचिन्त्य ।
तद्धर्मचक्रवाराऽभिहितश्चिन्त्यश्च शत्रुगणः ॥३४॥
इति प्रथमा विद्या ॥

ॐ अजिए अपराजिए अणिहए महावले लोगसारे ठः स्वाहा ॥
दारिद्र्य-व्याधिहरः पुत्र-यशः-पुण्य-लाभ-सौभाग्यम् ।
दत्ते युगलप्रीतिं शश्वज्जापोऽष्टशतमस्याः ॥३५॥
इति द्वितीया विद्या ॥

ॐ संभवे महासंभवे संभूए महासंभावणे ठः ठः स्वाहा ॥
फल-कुसुमाक्षत-दलसिद्धार्थैर्दत्तैर्गजाष्टशतजप्तैः ।
चलिगन्धतैलाभ्यङ्गाद् वश्यं तु शाश्वतीविद्या ॥३६॥
इति तृतीया विद्या ॥

ॐ नंदणे अभिनंदणे सुनंदणे महानंदणे ठः ठः स्वाहा ॥
जलमभिन्याष्टशतं प्रक्षाल्य मुखं यदन्तिके स्वेन ।
गम्येत स वश्यः स्यादित्यभिनन्दनजिने विद्या ॥३७॥
इति चतुर्थी विद्या ॥

ॐ नमो सुमए सुमई सुमणसे सुसुमणसे ठः ठः स्वाहा ॥
अभिमन्याष्टाधिशतं निजकं शयतस्त्रिकालभाव्यर्थम् ।
आत्मार्यं तथ्यमसौ पश्यति सा पञ्चमी विद्या ॥३८॥
इति पञ्चमी विद्या ॥

ॐ पडमे महापडमे पडमुत्तरे पडमुप्पले पडमसरे पडमसिरि ठः ठः स्वाहा ॥
अष्टशतमभिमन्त्रितसरोजपाणिर्जनेषु सौभाग्यम् ।
पद्मं तदर्प्यते वा यस्यासौ वश्यतामेति ॥३९॥
इति षष्ठी विद्या ॥

ॐ पासे सुपासे अइपासे सुहपासे महापासे ठः ठः स्वाहा ॥

अभिमन्य वपुः श्वेते विजने स्वप्ने शुभाशुभं वेत्ति ।
 अस्पृश्यः सर्पादेर्व्याघ्रादेः पथि च सप्तमिका ॥४०॥
 इति सप्तमी विद्या ॥

३ चंदे सुचंदे चन्दप्पहे सुप्पहे अइप्पहे महाप्पहे ठः ठः स्वाहा ॥
 सप्ताभिमन्त्रितपयोधौतमुखः सुमग एष एकयुगम् ।
 अभिमन्य यस्य मुकुरो दृश्यो वक्ष्यः ॥ इति चान्द्री ॥४१॥

यदिवा,

चन्द्रप्रमविम्बाग्रे मुकुरं संपूज्य पृच्छयते कन्या ।
 पश्यति च यथावस्थितमेषा ब्रूतेऽय तत्कथितम् ॥४२॥
 इत्यष्टमी विद्या ॥

३ पुण्ये पुण्ये महापुण्ये पुण्यदंते ठः ठः स्वाहा ॥
 सिद्धार्थकं पत्रफलपुष्पाद्यष्टशतजप्तम् ।
 अथ सकलं जिनं सप्तं दत्तं यस्मै वश्योऽसौ ॥४३॥
 [इति] सुविधिजिन विद्या ९ [नवमी] ॥

३ सीयले पासे पसंते निव्वुए निव्व्याणे निव्वुइ ति नमो भगवईए ठः ठः स्वाहा ॥
 श्रवणाक्षि-कुक्षिमूर्ध्ना शूलं स्फोटीं गडुं ग्रणं सिमेत् ।
 एकयुगजप्तपायोधाराभिर्दशमजिनविद्या ॥४४॥
 इति दशमी विद्या ॥

३ सिज्जंसे सिज्जंसे सुसिज्जंसे सुसिज्जंसे सेयंकरे महासेयंकरे पदंकरे सुपदंकरे
 ठः ठः स्वाहा ॥

भूतेष्टायां रात्रौ सरजोषलिकर्म साष्टशतजापम् ।
 कुर्यान्मोच्यं च वहिः सस्वस्यश्चन्द्रशशिविद्या ॥४५॥
 इति एकादशी विद्या ॥

३ वामुपुग्गे वामुपुग्गे महापुग्गे अइपुग्गे पुज्जहिं ठः ठः स्वाहा ॥
 परिजप्याष्टाधिशतं शयति स्वप्ने निरीक्षते यदसौ ।
 तत सर्वं शुभमशुभं सत्यं स्याद् द्वादशीविद्या ॥४६॥

विशेषश्च,

द्वादशारं लिखेच्चक्रं तत्र सृष्ट्या लिखेदिदम् ।

अन्तः श्रीवासुपूज्यस्य प्रतिमाऽन्यजिनस्य वा ॥४७॥

ॐ नमो भगवते [वा] ? वासुपूज्याय पट्टके ।

विलिख्य चन्दनेनैव तत्पूज्यं पूर्णिमानिशि ॥४८॥

तदाद्या द्वादशमासाः क्रमेणानेन सूत्रयन् ।

मासे मृतिरियं विद्या पुरोक्ता द्वादशाक्षरी ॥४९॥

१२ [इति द्वादशी विद्या] ॥

ॐ अमले विमले कमले कमलिणी निम्मले ठः ठः स्वाहा ॥

सप्ताभिमन्त्रितसुमैः प्रतिमां संपूज्य तिष्ठति स्वकृते ।

तत्रस्थः पश्यति यः सत्यार्थः स इति विमलजिनविद्या ॥५०॥

१३ [इति त्रयोदशी विद्या] ॥

ॐ नमो अणंते केवलनाणे अणंते पञ्जवानाणे अणंतेगमे अणंते केवलदंसणे ठः ठः स्वाहा ॥

शास्त्रारम्भे जप्त्वा साष्टशतं शयत एष यत्स्वप्ने ।

पश्यति तत्सर्वमिदं तथैव तदनन्तजिनविद्या ॥५१॥

१४ [इति चतुर्दशी विद्या] ॥

ॐ धम्मे सुधम्मे धम्मचारिणि सुअधम्मे चरित्तधम्मे आगमधम्मे धम्मद्वरणी धम्म-
धम्मे उवएसधम्मे ठः ठः स्वाहा ॥

शिष्याचार्याद्यर्थे कायोत्सर्गे जपन्निमां विद्याम् ।

पश्यति शृणोति यदसौ तत् सत्यं सर्वमेव पञ्चदशी ॥५२॥

कार्यारम्भे शिष्यश्रवणो विद्याभिमन्त्रितोऽष्टशतम् ।

कार्यस्य पारदर्शी विशेषतोऽप्यनशनग्राही ॥५३॥

१५ [इति पञ्चदशी विद्या] ॥

ॐ संति संति पसंति उवसंति सव्वं पावं उवसमेहि ठः ठः स्वाहा ॥

देश-पुर-ग्रामरूजां कुल-गो-हय-नर-नृपादि-मारीषु ।

अष्टशतमभिमन्त्रितधृपाग्रिमगन्धतः शान्तिः ॥५४॥

कर्पूर-चन्दनरसैः पात्रे विद्यामिमां विलिख्यान्तः ।

पूज्यः शतपत्रसुमैः श्रीशान्तिः सर्वशान्तिकरः ॥५५॥

[इति] षोडशी विद्या ॥

३ कुंशुं दुकुंये शुकुंकुथे फीडकुंयुमई ठः ठः स्वाहा ॥

सप्ताभिमन्त्र्यपांशुर्यं प्रति विक्षिप्यते भवेत् तस्य ।

ग्रह-रोग-ज्वरदोषोपशान्तिरेषेति सप्तदशी ॥५६॥

[इति सप्तदशी विद्या] ॥

३ अरणी आरणी आवरणी सयाणि ए ठः ठः स्वाहा ॥

राजकुलं देवकुलं वादे वा गन्तुमिच्छता विद्याम् ।

परिजप्य पयःपेयं वक्त्रं वाऽभ्यज्य गन्धतैलेन ॥५७॥

बद्ध्वा शिरसि शिखां वा सिद्धार्थान् वा स्वनिवसनप्रान्ते ।

गन्तव्यं यत्रेष्टं सुभगस्तत्रेति चन्द्रगजविद्या ॥५८॥

१८ [इत्यष्टादशी विद्या] ॥

३ मल्लि सुमल्लि महामल्लि जयमल्लि अण्डिमल्लि ठः ठः स्वाहा ॥

अष्टशतमन्त्रजप्तं वस्त्रालङ्कारमात्यफलमुख्यम् ।

दीयेत् यस्य वश्यः सोऽवश्यं मल्लिजिनविद्या ॥५९॥

१९ [इत्येकोनविंशतिविद्या] ॥

३ सुख्य महासुख्य अणुख्य महा(ह)ख्य बई महदिवादित्ये ठः ठः स्वाहा ॥

ध्यात्र-चित्रक-सिंहादेः कस्यचिन्मांसमक्षिणः ।

दग्ध्वा मांसं च केशिं वा तद्रक्षाप्रक्षिताङ्गुलिः ॥६०॥

यस्य नाम्ना जपेद् विद्यामिमामष्टोत्तरं शतम् ।

सहस्रं वा ॥ वश्यः स्यादिति सुव्रतविद्या ॥६१॥

२० [इति विंशति विद्या] ॥

३ नमि नमि नामिणि नमामिणि ठः ठः स्वाहा ॥

सप्ताष्टाधिशतं वा विद्याजप्तं सुवस्त्रशृङ्गारम् ।

मुष्पादि यस्य दत्तं वश्यः स स्यान्नमैर्विद्या ॥६२॥

२१ [इत्येकविंशति विद्या] ॥

ॐ रहे रहावत्ते आवत्ते वत्ते अरिट्टनेमि ठः ठः स्वाहा ॥

हयं गजं रथं नावं साष्टशताभिमन्त्रितम् ।

आरोहेद् वाहनं वश्यं वैरी वा वशगो भवेत् ॥६३॥

नित्यजापाद् रथावाप्तिर्नाशिवं स्याद् द्वयात्रि(त्रि?)कम् ।

प्लाक्षं युगाङ्गुलं कीलं स्थापयेदभिमन्त्रितम् ॥६४॥

नद्यास्तीरे च संपूज्य गन्धाद्यैः सुतरां नदीम् ।

निर्दोषं च शिखाचन्द्रे विद्या नेमिजिनाश्रया ॥६५॥

विशेषश्च,

ॐ नमो भगवओ अरिट्टनेमिसामिस्स अरिट्टेणं बंधेणं बंधामि भूयाणं जक्खणं रक्ख-
साणं वित्तराणं चा(चो)राणं चोरिआणं साइणीणं वालाणं दाढीणं नहीणं महोरगाणं अन्ने वि
जक्खे वि मज्झ दुट्ठा संभवन्ति तेसिं सव्वेसिं मणं बंधामि दिट्ठिं बंधामि यः यः यः यः ठः
ठः ठः ठः हुं फट् स्वाहा ॥

करजापोऽयुतमस्याः सितसुमजापोऽयुतमितः सिद्धा ।

सर्वार्थकरी विद्या श्रीनेमिजिनांहिभक्तस्य ॥६६॥

२२ [इति द्वाविंशति विद्या] ॥

ॐ उगो महाउगो उगगजसे पासे पासे सुपासे पासमालिणि ठः स्वाहा ॥

देश-पुर-ग्रामादेः कोष्ठागारस्य धूप-बलिकर्म ।

कार्यं शिवं च सरुजां शान्तिर्वहुधनमपधनस्य ॥६७॥

द्विपदं चतुष्पदं वाऽभिमन्त्रणाद् वश्यमथ धनं निहितम् ।

सुप्रापं युधि विजयः स्वार्थकृतिः पार्श्वविद्येयम् ॥६८॥

विशेषश्चात्र,

ॐ उगो उगो महाउगो गामपासे नगरपासे पासे सुपासे पासमौलिणि ठः ठः स्वाहा ॥

श्रीपार्श्वजिननक्षत्रे मूलधिष्येऽथ पार्श्वकम् ।

जातीपुष्पसहस्रेण शालिभिस्तन्मितैस्त ॥६९॥

संपूज्योपविशेत् सद्भावस्याः कार्योदये जिनम् ।

संपूज्याष्टशतं पुष्पैः कायोत्सर्गे दृढव्रतः ॥७०॥

विद्या प्रजपन्नन्त साक्षाद् भूताश्वसेनजः ।

कार्ये शुभाशुभादेशं ऋणुते सत्यमेव तत् ॥७१॥

२३ इति त्रयोविंशति विद्या ॥

३ नमो भगवओ महद् वद्धमाणसामिस्स, सिञ्जउ मे भगवई महद् महाविज्जा, ३ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे, जए विजयन्ते अपराजिए अणिहए ठ ठ स्वाहा ॥

सुवासाननया जप्ताम् शिष्यमूर्ध्नि गुरुं क्षिपेत् ।

स्वकार्यपारगः स स्यादपवित्रमिहान्तिमा ॥७२॥

[विशेषध्यान,]

३ नमो भगवओ अरहओ वद्धमाणस्स सुर असुर तेलुक्कपूइअस्स वेगे वेगे महावेगे निद्धंतरे निराळंषि विसि विसि फुहि फुहि वयरंते पविसामि । अंतरहिओ भवामि मा मे पविसंतु पावगा ठ ठ स्वाहा ॥

पथि युद्धे घृते वा स्मरणादपराजितोऽयं चौराणाम् ।

व्याघ्रादीनां भीतौ मुष्टेर्धन्ये भवति शान्तिः ॥७३॥

स्वाहा विना ठगन्द ठयुगस्वाहा वदन्ति केचिदिह ।

ठयुगस्वाहास्थाने हीं नम इति केचिदप्याहुः ॥७४॥

श्रीवीरमन्त्रयुगलं विद्यैकाऽयं मुख्यतांऽन्येषाम् ।

लिखिता वक्ष्याम्यधुना वीराश्रयकमपि मन्त्रगणम् ॥७५॥

पणवो नमो भगवओ महद् महावीरवद्धमाणस्स ।

सिञ्जउ लहु भगवई महई परओ महाविज्जा ॥७६॥

३ वीरे वीरे महावीरे महावीरे सुवीरे जयवीरे ससेणवीरे वद्धमाणवीरे जयन्ते अपराजिए स्वाहा । यद्वा, वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे जयन्ते अपराजिए स्वाहा ॥

२४ इति चतुर्विंशति विद्या ॥ श्रीवर्धमानविधेयम् ॥

उफाया सोपवासेन श्रीवीर जातिकाकुसुमे ।

अष्टोत्तरसहस्रेण तन्दुलैस्त पृज्यते ॥७७॥

अस्यां सिद्धौ शुचिर्भूत्वाऽभिमन्य मुसमेतया ।

यत्र गच्छति तत्र स्यादेव सर्वजनप्रियः ॥७८॥

सोपवासो जिनं स्मृत्वा तन्दुलानभिमन्त्रितान् ।
 कोष्ठागारे क्षिपत्येव वर्धते हीयते न सः ॥७९॥
 आत्मानमभिमन्त्र्यैव सर्वान् भोजयते स्वयम् ।
 अन्नं प्रवर्द्धते आत्मभोजने न तु हीयते ॥८०॥
 अभिमन्त्र्य मुखं कर्णावेतया शयितो निशि ।
 स्वप्ने शुभाशुभं कार्योपदेशं लभते व्रती ॥८१॥
 अभिमन्त्रितसर्वाङ्गो द्युते वादे रणादिषु ।
 अजेय इति विद्याः श्रीगौतमादिक्रमागताः ॥८२॥

तथा, ३ सुसिद्धेभ्यः । ३ नमो बद्धमाणस्स सिंधुले भयवादवीरे महावीरे अजिए अप-
 राजिए स्वाहा ॥

पूर्वफायामभुक्त्या श्रीवीरं साष्टसहस्रतः ।
 जातिपुष्पैस्तन्दुलैर्वा पूजयत्येव सिद्ध्यति ॥८३॥
 श्रवसी अभिमन्त्र्यैव स्वे वारानेकविंशतिम् ।
 शयीत स्वप्नतो वेत्ति जीवितं मरणं नृणाम् ॥८४॥

तथा, पणवो नमो भगवओ महइ ॥ ३ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे बद्धमाणवीरे अणिहए
 मा चल मा कर घृद्धिदे स्वाहा ॥

अ-सि-आ-उ-सेति विद्या ध्येया चिन्तामणीयमत्रोक्ता ।
 चिन्तामणिरिव दत्ते यथेप्सितं प्रस्तुतं वच्मि ॥८५॥
 परमेष्ठिपञ्चककृते चतुरविंशतिदले स्वनाभ्यब्जे ।
 पूर्वादिदल[२४]क्रमतश्चन्द्राभः सुविधिरर्हन्तः ॥८६॥
 पद्माभवासुपूज्यौ सिद्धाः षोडश१६सुवर्णभाः सूरिः ।
 मल्लिः पार्श्वोऽधीती सुव्रत-नेमी च साधुपदे ॥८७॥
 संस्थाप्य जिनानेवं गर्भे स्वात्माऽथ कुण्डलीरूपः ।
 विद्यारम्भे पूर्वं पञ्चपदीं स्मरति जिनमृत्तिम् ॥८८॥

यस्मा,

अष्टदलहृदयपद्मे[८] पूर्वाद्यष्ट क्रमाजिनाः[२४] स्थाप्याः ।
 अर्हत्-सिद्धाऽऽचार्योपाध्याय[१६]-यतिक्रमास्त्रिमिताः ॥८९॥

इति वर्द्धमानविद्या परमेष्ठिमयीह सुरविद्येव ।
 ध्येया देया च परं योग्याय श्रीजिनाज्ञेया ॥९०॥
 एतास्तु पाठसिद्धा दृढव्रतानां जिनाभिधादेव्यः ।
 विद्याभिष्ठात्र्योऽमूर्निजनिजनामे जिने भक्ताः ॥९१॥
 एतद्विद्यावल्यं जिनसहितं सुरिमन्त्रयन्त्रेऽपि ।
 दृष्टमिदं सातिशयं स्मरणादिह चन्द्रसेनपूज्यानाम् ॥९२॥
 अक्षरसंज्ञानकृता प्रतिदोषाद् गुरुवशाच्च येनात्र ।
 द्वीनाधिकवर्णाः स्युः किन्तु त्रि[:] परीक्षितुं लिखितुम(ताः) ॥९३॥
 श्वेतादिवर्णयुक्त्या परमेष्ठिमहांसि सर्वविद्यानाम् ।
 सर्वाणि पदानि यतो वश्याद्यं कर्मपदकमिह कुर्युः ॥९४॥
 इत्यवचिन्त्य बहुश्रुतमुखाम्बुजेभ्यो मयाऽऽत्मने लिखितः ।
 श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पक्षि-द्वि-त्रिकेन्दु(१३२३)मिते वर्षे ॥९५॥
 श्रीविबुधचन्द्रगणमृतशिष्यः श्रीसिंहतिलकमूरिरिमम् ।
 साहस्राददेवतोज्ज्वलविशदमना लिखितवान् कल्पम् ॥९६॥
 इति श्रीसिंहतिलकसुरिभूती श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पः ॥

श्रीवर्द्धमानविद्याकल्पे

यन्त्रलिखनविधिः ॥

वक्ष्याम्यथानुपङ्गात् प्रणवपरमेष्ठिसिद्धपदमेकम् ।
पंच इलं पंच इलं जावज्जीवं तु तद् अहिणा ॥१॥
न डसीअइ प्रदीपात् पर्वण्यस्याष्टयुतशतस्मृत्या ।
वर्ष यावत् सर्पेर्न हि दृश्यः सूरिमन्त्रोऽयम् ॥२॥
अस्यायुतं च जातीकुसुमैर्जापो दशांशतो होमः ।
आत्माऽग्निः कुण्डगतो वृद्धाचार्यैः सुधासिक्तः ॥३॥
शैत्यं नीतो ध्यानं सिद्धः पश्चादनशनतोऽष्टशतम् ।
जापे स्वप्ने अर्थं धान्यरसे भावितं दिशति ॥४॥
करजापेऽयुताद् यद्वा सिद्धः कार्ये जनोज्जिते ।
जापे साष्टशतं स्वप्ने सूरिमन्त्रोऽर्थदेशकः ॥५॥

तथा,

परमेष्ठिपञ्चपद्यामादावोमं ततो जभमहक्षाः ।
कूटाः क्रमतः प्रतिपदमेकः कूटान्नमश्च सर्वेषु ॥६॥
अम्बुधिहृत्यग्ने मध्येऽर्हन् शेषकेषु सिद्धाद्याः ।
तत्र जिनाश्चन्द्रप्रभ-सुविधिमुखाः पूर्ववद् वाच्याः ॥७॥
क्षित्यादितत्त्वपञ्चकमत्र क्रमशश्च शुद्धिरथ शान्तिः ।
वश्योच्चाटन-मारणमिति शशिनिभजैनवर्णादेः ॥८॥
कुर्वीत पूर्वके सत्याकृष्टिं कुम्भके तथा स्तम्भम् ।
उच्चाटनं च योगी रेचकतो जीवतीति मृतौ ॥९॥
शतपत्रपञ्चशत्या प्रपूज्य वामेयमूर्ध्ववामभुजः ।
दक्षिणभुजपञ्चशतीमन्त्रोपदेशः स्यात् ॥१०॥

सक्तं च—

जिनस्तुतिमयं महो जमचञ्जीवाक्षरै—

भलादियुतिसंयुतैः सहितमन्तरं चिन्तयेत् ।

जल-ज्वलन-शाकिनी-गरलभीतिहीनं सदा

शुभोदयनिबन्धनं जगति ते लभन्ते फलम् ॥११॥

सप्तत्यधिशतयन्त्रं मन्त्रेणानेन सुरभिकुसुमशतैः ।

जप्त्वा त्रिदिनीं ययसा घौतं पीतं ज्वरादिहरम् ॥१२॥

इत्यवचित्य(न्त्य) बहुश्रुतमुखाम्बुजेभ्यो मयाऽऽत्मसंस्पृत्यै ।

श्रीवर्द्धमानविद्यामन्त्रयुतं लिखितमिह किञ्चित् ॥१३॥

इति श्रीविद्युधरचन्द्रसुरिशिष्य-मिहतिरुकसुरिकृते

वर्द्धमानविद्यास्वरूपेयन्त्रलिखनविधि ॥

दक्षिणावर्त्तस्याक्षस्याग्रे उकारलक्षणत्रयं गण्यते । तत्रात्रो लक्षो घनसारेणाक्षं पूरयित्वा, द्वितीयो मृगमदेन, तृतीयो दुग्धेन । एवं लक्षणत्रयं करजापः श्वेतवासःपरिधानम् श्वेतकुसुमैः पूजा । कार्वात्पत्तौ सहस्रमेकं गण्यते सर्वकार्यसिद्धिः श्रीकृते घनसारेण वश्ये मृगमदेन च । श्रयोऽर्थं गोदुग्धेन अक्षस्तु सेराद्धं यावन्मध्यमः । तदूर्ध्वं महाभाग्येन लभ्यते । एते दृष्ट-प्रत्ययत्वात् प्रयोगा लिखिताः ॥

ॐ नमो भगवओ महइ महावीरवद्धमाणसामिस्स० अपराजिते स्वाहा ॥

प्रातरवश्यं वार ८, २१, १०८ स्मृत्वा भुञ्जीत । एतत्प्रभावात्—

सौभाग्ययापदां नाशः राजपूजां श्रियां पतिः ।

दीर्घायुःशाकिनीरक्षा सुगतिश्च भवान्तरं ॥ १ ॥

ॐ नमो चडवीसाए तित्थंकराणं, ॐ नमो तित्थस्स ॐ नमो सुअदेवीए भगवईए, ॐ नमो सुअकेवलीणं, ॐ नमो सच्चसाहूणं, ॐ नमो अरहओ भगवओ सिज्झउ मे भगवई० स्वाहा ॥

वद्धमाणविद्या चउत्थं काऊण जत्तव्या वार १०८ । तथा गोरोचन^१-चन्दन^२-केसर^३-जातिकल^४-कस्तूरी^५-कर्पूर^६-कुङ्कुम^७-एतच्चूर्णं क्रियते । अनुकूले चन्द्रे प्रीतौ सौभाग्ये वा योगे वार १०८ अनया वद्धमाणविद्याऽभिमन्त्र्यते । तच्चूर्णं ग्रन्थौ बद्ध्वा ध्रियते । वासाक्षतयोर्मध्ये तच्चूर्णमध्यात् कणमेकं प्रक्षिप्य यस्य शिरसि दीयते स वशी नीरोगश्च भवति । अथवा वार १०८ अभिमन्त्र्य तिलकं कृत्वा हृदये वा राजकुलादौ राजाऽनुकूलो भवति, कार्यकारी च ।

ॐ ह्रीं नमो जिणाणं इत्यादि यावद् बुद्धि-लक्ष्मी स्वाहा ॥ अयं मन्त्रः प्राग् लिखितोऽस्ति ।

अस्य मन्त्रस्य क्रिया सुप्तिकाले हस्त-पादान् प्रक्षाल्य प्रधानश्रीखण्डेन कर्पूरमिश्रेणात्म-शरीरे भूहरि कृत्वा एकान्ते संस्तारके उपविश्य कर्णौ^१ वार १०८ जपित्वा (पवा) मौनं कृत्वा कार्यं चिन्तनीयं स्वप्तव्यम् । ततः स्वप्ने शुभाशुभं कथयति । नात्र संदेहः कार्यः किन्तु भक्तिबहु-मानेन पूजनीयः । जातिपुष्पैः सहस्र १२००० जापः । कर्पूरागरुकस्तूरीप्रभृतिभोग इति प्राक्सेवा

ॐ नमो वीरे वीरे विजए अतुलबलपराक्रमे भगवति वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जयंते अपराजिए । उइलिइलि किलिकिलि परिपरि सरि सरि ॐ वीरविजयी स्वाहा ॥

सदा ध्येया वार ७ अथवा २१ ॥

ॐ नमो भगवओ अरहओ सिज्झउ मे भगवई महइ महाविजा अइ आइए अजईए महईए अपराजिए एणइए वद्धमाणईए अपराजईए आह आः स्वाहा ॥

उवयारो चउत्थभत्तेण जावो अट्ठुत्तरसहस्सं वार ३ अथवा वार ७ वासा अहिवासिज्जंति ॥

१ वीर इत्यादि बीजपदानि कनकपीतप्यानेन सौभाग्यर्थम्, अत एव सौभाग्यविद्यामध्यात् श्रीवज्रनामिनो-दधृतानि इति पाठः ॥

तीर्थश्रुतमेषप्रत्यनीकमध्ये ।

ॐ नमो अरहताणं ह्रीं हृदये, ॐ नमो सिद्धाणं ह्रीं शिरसि, ॐ नमो आयरिआणं ह्रीं शिरायाम्, ॐ नमो उज्ज्हायाणं ह्रीं कवच (चे), ॐ नमो लोए सव्वसाहूणं ह्रीं अस्स आत्मरक्षा ॥

इति वर्द्धमानविद्यासंप्रदाय ॥ ११

प्रथमा वर्द्धमानविद्या ।

ॐ ह्रीं अहं नमो जिणाणं १ । ॐ ह्रीं नमो ओहिजिणाणं २ । ॐ ह्रीं नमो परमोहि-
जिणाणं ३ । ॐ ह्रीं नमो सव्वोहिजिणाणं ४ । ॐ ह्रीं नमो अणंतोहिजिणाणं ५ । ॐ ह्रीं
नमो इट्ठुमुद्धीण ६ । ॐ ह्रीं नमो पयाणुसारीणं ७ । ॐ ह्रीं नमो समिन्नसोआणं ८ । ॐ
ह्रीं नमो चव्वदसपुच्छीण ९ । ॐ ह्रीं नमो अट्ठंगनिमित्तकुसलारणं १० । ॐ ह्रीं नमो विड-
व्धणइड्डिठपत्ताण ११ । ॐ ह्रीं नमो विज्जाहराणं १२ । ॐ ह्रीं नमो पम्मासमणारणं १३ ।
ॐ ह्रीं नमो आगासगामिणीण १४ । ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं प्रौं प्रौं स्वाहा । ॐ ह्रीं श्री-ह्रीं-धृति-
कीर्ति-बुद्धि-उत्तमी स्वाहा ॥

द्वितीया वर्द्धमानविद्या ॥

ॐ नमो जान महाविज्जा ॐ धीरे धीरे महावीरे जयवीरे सेणधीरे वद्धमानधीरे महा-
नंदणे सिद्धे सिद्धकलरे सिद्धवीण अणिहए नाययोसे सारवण्णे घोससारे परमे परमसुहो
जण विजण जयन्ते अपराजिए सव्वुत्तमे परमपयत्ते स्वाहा । एआए विज्जाए समणसमणी-
नित्तरमणमहिंमं कावकामेण १०८ जावेण सिद्धा हवइ । चतुर्थोपवासेन यन्त्रस्याग्रे स्मरणीया ।
नित्यारगपारगो हवइ । उटठावणिगणिजोगे वा निविग्घो उत्तमट्ठं आराहेइ । सूरुो संगामे
अपरानिओ हवइ । विद्याधिधानं कथितं सुहृमसामिगणहरेण वर्द्धमानविद्यानय कथितम् ॥ १२

ॐ नमो अरहताण । ॐ नमो सव्वसिद्धाणं । ॐ नमो आयरियाणं । ॐ नमो उज्ज्हायाण ।
ॐ नमो सव्वसाहूण । ॐ नमो आगासगामीण ॐ ह्रीं नमः ॥

शुचिविद्या ॥

ॐ नमो अरहताण ह्रीं हृदये इत्यादि पाश्चात्य आत्मरक्षा अत्र स्थाने लेख्या ॥

ॐ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिने (नः) एहोहि सर्वौषट् आह्वानम् १ ॥ ॐ
ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् । वर्द्धमानस्वामिन् । तिष्ठ तिष्ठ ठ ठ स्वाहा, स्थापनम् २ ॥ ॐ ह्रीं
नमोऽस्तु भगवन् । वर्द्धमानस्वामिन् । भम सनिहितो भव वष्ट, सनिधानम् ३ ॥ ॐ ह्रीं
नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिन् । पूजान्त यावदत्रैव स्थातव्यम्, सनिरोध ४ ॥ ॐ ह्रीं
नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिन् । परेषामट्ठयो भव, अवगुण्ठनम् ५ ॥ ॐ नमोऽस्तु भगवन्
वर्द्धमानस्वामिन् । गन्धादीन् गृहाण, नमः पूजा ६ ॥ ततः पञ्चमु महावीरकन्याणेषु प्रत्येक

सहस्रमेकं चतुर्थं कृत्वा जपेत् । महाविद्याया वार २१ चन्दनमभिमन्त्र्य दक्षिणकर्णं खरण्टयेत् । ततोऽष्टोत्तरशतं जपेद् उपदेशविषये ॥

ॐ नमो भगवओ महद् महावीरवद्धमाणसामिस्स सिञ्ज्जु मे भगवई महद् महाविज्जा ॥ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जए विजए जयन्ते अपराजिए अणिहए मा चल चल वृद्धिं देहिं हीं सः स्वाहा ॥ वर्द्धमानविद्या सर्वकर्मकरी ॥

शुचिः कृतोपवासोऽष्टोत्तरसहस्रं १००८ जपेत् । अखण्डशिवनिपट्रे गोशीर्षचन्दनेन लिखित्वा पट्टे वा कुङ्कुमाद्यैर्लिखित्वा जातिकुसुमैः श्वेताक्षतैर्वाऽष्टोत्तरसहस्रमितैरनया प्रत्येक-मेकशो जप्तैः प्रपूजयेद् विद्यामिमाम् । ततः सिद्धा भवति । अनया सप्ताभिमन्त्रितैर्वासैः [ः] श्रावकादिशिरसि क्षिप्तैस्तपोनिर्वाहो भवति । व्याख्याने विवादे जयो भवति नात्र संशयः ॥

ॐ हीं नमो अरिहंताणं० इत्यादि पद ५ । ॐ नमो भगवओ अरिहओ महावीरस्स, सिञ्ज्जु मे भगवई महद् महाविज्जा । वीरे वीरे महावीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जए विजए जयन्ते अपराजिए अणिहए मा चल चल सिद्धिदे ॐ हीं सः स्वाहा, अक्षर ३१ । नान्दी अक्षर ३४ । सौभाग्यपदम् अक्षर २ । वीजपदम् अक्षर २ । समाप्तिपदम् ४ । होमपदं ४ । एवं अक्षर ६९ इति मन्त्रशुद्धिः । नान्दी श्वेतध्यानेन कर्मक्षयाय शान्तौ च । सौभाग्यपदानि तध्यानेन ऋद्धये सौभाग्याय च । ॐ नीलध्यानेन लब्धये, हीं रक्तध्यानेन वशीकरणम् ॥ हा होमे, वासक्षेपो होतव्यद्रव्याणि ॥

श्रीवीरकल्याणे उत्तरफाल्गुन्यां स्वातौ च उपवासं कृत्वा वर्द्धमानविद्यासहस्रं जपेत् ततः तद्ध्यति । ततः शतपत्रिकापुष्प १०८, तन्दुल १०८ उभयेषामपि जापः १०८, पृथक् पृथक् द्वेन २१ यावत् । ततो द्वयेषामपि चूर्णं कृत्वा आदौ क्षीरवृक्षे वासक्षेपः, ततस्ते वासा यस्तं शरसि क्षिप्यन्ते स वश्यो भवति । वर्द्धमानविद्या ग्रामप्रवेशे वार २१ जपित्वा प्रवेष्टव्यम् तत्रैव भव्यम्, पूजालाभश्च भवति ॥

इति वर्द्धमानविद्यासिद्धिः ॥

ॐ हीं श्रीं जीं झीं कलिकुण्डे कलिकुण्डदण्डे देवदत्तस्यापातरक्षणे अप्रतिहतचक्रे ॐ हीं वीरे वीरे जयवीरे सेणवीरे वद्धमाणवीरे जयन्ते अपराजिए अणिहए स्वाहा । वा २१ अथवा १०८ सर्वकार्येषु अभिमन्त्र्याक्षता ग्रन्थौ बद्ध्यन्ते सर्वे प्राणता भवन्ति ॥

आम्नायान्तरे ॐ नमो भगवओ अरहओ इत्यादि यावत् मा चल चल वृद्धिदे हीं हीं सः स्वाहा ॥ अस्मिन् आम्नाये श्लोक २ अक्षर १५ चतुर्थेन साध्यते । व्रतदानोपस्थापना गणियोग-प्रतिष्ठोत्तमार्थप्रतिपत्त्यादिशुभप्रयोजनेषु सप्तवारजप्तगन्धनिक्रमे नित्यारग-पारगो होइ, पूयासकारिहो अ ॥

ॐ हीं असिआउसा नमः । त्रिकालं १०८ जापः । प्रतिदिनं उपाध्याय-वाचनाचार्ययोर्लघुमन्त्रः ॥

वर्द्धमानविद्यासंप्रदायः ॥

ॐ नमो अरिहंताय । ॐ नमो सिद्धाय । ॐ नमो आयरियाय । नमो उग्रशायाय ।
ॐ नमो लोप सव्यसाय ।

ॐ नमो भगवतो महद् महावीरवर्द्धमाणसामिस्त सिञ्जत मे भगवद् महद् महाविद्या ।
ॐ वीरे वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे वर्द्धमाणवीरे जए विजये जयन्ते अपराजिए अणि-
हए ॐ ह्रीं ठं ॐ स्वाहा ॥

इति श्रीवर्द्धमानविद्या सर्वकार्यकरी ॥

ॐ ह्रीं अहं हूं ह्रं ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा ॥ ॐ वीरे वीरे जयवीरे महावीरे
सेणवीरे वर्द्धमाणवीरे जए विजए जयन्ते अपराजिए सच्चट्टसिद्धे निज्जुए महाणसे महाबळे
स्वाहा । मन्त्र विद्या च उभयोर्जाप १२००० । तत सिद्धा भवति । चतुर्थोपनासेन सौभाग्य-
मुद्रया जाप । वार १०८ दिनं प्रतिध्यानं कर्त्तव्यम् । चोटितमन्त्रं न भोक्तव्यम् । उच्छिष्टप्रश्न
रक्षणीया (य) । वासनिक्षेप मदा कार्यं । सर्वकर्मकरो मन्त्र । क्षुत्क्षय क्षुल्लिकादीन्धो
पस्पापना प्रतिष्ठादौ वासनिक्षेपादिक्रिया अनेन क्रियते ॥ १

‘अहं ॐ ह्रीं हूं ह्रं ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा ॥ ॐ वीरे वीरे इत्यादि विद्या
भगनीया । पुस्तकसमर्थनादिकं कार्यम् ॥ २

तथा, ह्रीं अहं ॐ हूं ह्रं ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा । ॐ वीरे वीरे इत्यादि
विद्या भगनीया, यति निर्वृत्तिकार्यादिकं कार्यम् ॥ ३

तथा, ॐ ह्रीं अहं हूं ह्रं ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा । ॐ वीरे वीरे इत्यादि विद्या
भगनीया, जनाकर्षणविषये धातव्यम् ॥ ४

तथा, ह्रीं ॐ अहं हूं ह्रं ह्रौं नमो वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा । ॐ वीरे इत्यादि विद्या भग
नीया, सौभाग्यार्थं धातव्या ॥ ५

ॐ ह्रीं शुं वीराय स्वाहा अक्षता अभिमन्त्रणीया ॥ ६

ॐ ह्रीं अहं जए स्वाहा, जयादिक क्रियते ॥ ७

ॐ ह्रीं विजए विजये कुरु कुरु स्वाहा, विजयविद्या ॥ ८

ॐ ह्रीं अपरानितायै अपराजितत्वं कुरु कुरु स्वाहा, अपराजितानाम विद्या ॥ ९

ॐ ह्रीं ह्रं जयन्ते स्वाहा, अनया जयादिकं कार्यम् ॥ १०

विद्याचतुष्टयं वीरकल्याणेषु साध्यते । जय स्वदेशे, विजय परदेशे, अपरानितत्व

१ ह्रीं ॐ अहं इत्यादि पुस्तकसमर्थनकार्ये १, ॐ अहं ह्रीं इत्यादि सौभाग्यार्थे २, ह्रीं अहं ॐ इत्यादि
शान्तिकार्ये ३, अहं ॐ ह्रीं इत्यादि वीरकल्याण ४, इति परे दृश्यते ॥

ॐ वीरे वीरे महावीरे अपराजिते स्वाहा ॥

वर्द्धमानविद्या ॥छ॥

ॐ ऐं ह्रीं नमो वर्द्धमानस्वामिने महाविद्ये मम शान्तिं कुरु कुरु तुष्टिं कुरु कुरु पुष्टिं कुरु कुरु दृष्टिं कुरु कुरु जीवरक्षां च कुरु कुरु ह्रीं क्ष्वं जंभे मोहे हूं फट् ठः । वलिं गृह्ण गृह्ण धूपं गृह्ण गृह्ण पुष्पाणि गृह्ण गृह्ण नैवेद्यं गृह्ण गृह्ण नानाविधं वलिं गृह्ण गृह्ण सर्वरोगं अपहर अपहर त्रां त्रीं त्रूं त्रः वर्द्धमानस्वामिने स्वाहा ॥

इति वर्द्धमानविद्या ॥

ॐ नमो भगवओ महइ महावीरस्स० जया अपराजिते स्वाहा ॥

उत्तरफाल्गुन्यां उपवासो जातिकुसुमैर्वर्द्धमानजिनस्याग्रतोऽर्चां कृत्वा सहस्र जपेत् । उत्तरकालं शुचिर्भूत्वा एकविंशतिवारान् मुखमभिमन्त्र्य यत्र व्रजेत् तत्र सर्वजनप्रियो भवति । कोष्ठागारे बीजमभिमन्त्र्यानयैव विद्यया निक्षिपेद् वर्द्धते । परमुपोषितः सन्मुखं कर्णं वाऽभिमन्त्र्य सर्वान् भोजयति वादे द्युते चापराजितो भवति । गौतमवाक्यम् ॥

ॐ नमो वर्द्धमानसामिस्स सिंधुले भयवदे वीरे महावीरे सुवीरे अजिए अपराजिए स्वाहा ॥

वर्द्धमानपुरतः पूर्वफाल्गुन्यां उपवासं कृत्वा जातिपुष्पैः १००८ जापः । वार २१ कर्णमभिमन्त्र्य सुप्यते । रात्रौ जीवितमरणं कथयति ।

ॐ नमो भगवओ अरहओ लहुभयवई महइ महाविज्जा वीरे महावीरे जयवीरे सेणवीरे वर्द्धमाणवीरे जयंते अपराजिते स्वाहा ॥ मण्डलविधिः पटादवसेयः ॥

इति वर्द्धमानविद्याकल्पः समाप्त इति ॥

नित्यकृत्यविधिः—

पञ्चाङ्गशौचं कृत्वा ॐ भूरसीभूतधात्री सर्वभूतहिते भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ॥

अनेन त्रिः सृष्ट्या भूमौ वासक्षेपेण भूमिशुद्धिं कुर्यात् ॥ १

ह्रां ह्रीं हूं ह्रौं ह्रः अङ्गुष्ठादिषु वामकरे न्यसेत् ॥ २

ॐ अमले विमले सर्वतीर्थजले पः पः पां पां वां वां अशुचिः शुचिर्भवामि स्वाहा ॥

अञ्जलौ सर्वतीर्थोदकं संकल्प्य ललाटादारभ्य पादतलं यावत् स्नायात् ॥ ३

ॐ इवीं क्ष्वीं पां वां स्वाहा वस्त्रशुद्धिः ॥ ४

ॐ विशुत्स्फुलिङ्गे महाविद्ये सर्वकल्मषं दह दह स्वाहा । त्रिभुजामध्यस्पर्शेन कल्मषदहनं

कुर्यात् ॥ ५

ॐ विमलाय विमलचित्ताय इवीं क्ष्वीं स्वाहा ॥ अनेन हृदयं स्पृशन् हृदयशुद्धिं कुर्यात् ॥ ६

नमो अरिहंताणं अङ्गुष्ठयोः, नमो सिद्धाणं तर्जन्योः, नमो आयरियाणं मध्यमयोः,

नमो चवञ्जायाणं अनामिकयोः, नमो लोप सव्वसाहूणं कनिष्ठयोः । ह्रीं हृदये, ह्रीं कण्ठे ह्रीं तालुनि ह्रीं भूमध्ये हः ब्रह्मरन्ध्रे दशमद्वारे वामकरेण न्यसेत् ॥ ७

ततः ३ ललाटे कु वामस्कन्धे ४ वामकुक्षौ कु वामपादे स्ले दक्षिणपादे स्वा दक्षिणकुक्षौ हा दक्षिणस्कन्धे ततो वैपरीत्येन हा स्वा स्ले कु रु कु ३ वामकरेण न्यमेत् । इयं तु स्वप्न-दुर्गि साकनि-विशुच्छभुभयादिषु कुरुकुल्ला रक्षा ॥ ८

ततः क्षिप ३ स्वाहा क्षि पीतवर्णं पादयोः, प श्वेतवर्णं नाभौ, ३ रक्तवर्णं हृदि, स्वा नीलवर्णं मुखे, हा मृगमदवर्णं भाले, ततो वैपरीत्येन तेष्वा(ष)ङ्गेषु हा स्वा ३ पश्चि इति पृथिव्यप्-तेजो वाय्वाकाशैर्महाभूतैः सकलीकरणम् ॥ ९

३ ३ नमः सामान्यार्थः वासैः संवृतपटपूजा, ततो मण्डलोद्घाटनं पटनिश्चलीकरणं गर्भादारभ्य मण्डलपूजां कृत्वा आवाहनादिपञ्चकं रम्यमुद्राभिः कुर्यात् तद्यथा—३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिन् ! एषेहि संबोपट् इत्यावाहना आवाहनीमुद्रया ॥ १

३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिन् तिष्ठ तिष्ठ ठ ठः स्थापनामुद्रया स्थापनं हृत्कमलादयत्तार्यं पटे स्थाप्यते ॥ २

३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् वर्द्धमानस्वामिन् मम संनिहितो भव वपट संनिधापन्या संनिधापनम् ॥ ३.

३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् ! वर्द्धमानस्वामिन् ! पूजान्तं यावदत्रैव स्थातव्यम्, संनिरोधिन्या संनिरोधः ॥ ४

३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् ! वर्द्धमानस्वामिन् ! परेषामद्वयो भव, अवगुग्निन्या अव-गुण्ठनम् ॥ ५

३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् ! वर्द्धमानस्वामिन् ! गन्धादीन् गृह्ण गृह्ण नम । गन्धादिभि पूजा ॥ ६

अमृतमुद्रया सजीवतापादनं समवसरणस्थभगवद्रूपध्यानं ततश्छोटि रा । रिध्नत्रासार्थं सौभाग्य^१-परमेश्वरि^२-प्रवचन^३-सुरभि^४-अञ्जलिदक्षिणं^५ मुद्रापञ्चकं मूलमन्त्रज्ञापपूर्वं दर्शयेत् । ततः जाप. १०८ मेरुल्लङ्घन-धूम्रप-ओष्ठचालन-दन्तविवृतित्यागः जापान्ते अस्त्रमुद्रया आसनक्षोभणम् ॥

ॐ आज्ञाहीनं क्रियाहीनं मन्त्रहीनं च यत् कृतम् ।

तत् सर्वं कृपया देव ! क्षमस्व परमेश्वर ! ॥१॥

इति श्लोकं पठित्वा ३ ह्रीं नमोऽस्तु भगवन् ! वर्द्धमानस्वामिन् ! पुनरागमनाय स्वस्थानं गच्छ गच्छ इति भणित्वा संहारमुद्रया विसर्जनं सुपुष्पया पूरणेन हृत्कमले पूरयेत् ॥

इति देवताऽवसरनित्यकृत्यं वाचक वाचनाचार्ययोः ॥

